जैन-आगम-ग्रन्थमाला : ग्रन्थाङ्क १५

सिरिसेज्जंभवथेरभदंतविरइयं

दसवेयालियसुत्तं

अणेगथेरभदंतविरइयाइं

उत्तरज्झयणाइं

आवस्सयसुत्तं

च

सम्पादकौ

पुण्यविजयो मुनिः

[जिनागमरहस्यवेदिजैनाचार्यश्रीमद्विजयानन्दसूरिवर(अपरनाम-आत्मारामजी - महाराज)-
शिष्यरत्न-प्राचीनजैनभाण्डागारोद्धारकप्रवर्तकश्रीमत्कान्तिविजयान्तेवासिनां श्रीजैन-
आत्मानन्दग्रन्थमालासम्पादकानां मुनिप्रवरश्रीचतुरविजयानां विनेयः]

पण्डित अमृतलाल मोहनलाल भोजक

इति च

श्री महावीर जैन विद्यालय

बम्बई ४०० ०३६

प्रथम संस्करण :
वीर सं. २५०३/विक्र. सं. २०३३/ई. स. १९७७

मूल्य ५० रुपया

प्रकाशक
जयंतीलाल रतनचंद शाह
बालचंद गांडालाल दोशी
रतिलाल चीमनलाल कोठारी
मानद मंत्रीओ
श्री महावीर जैन विद्यालय
ऑगस्ट क्रान्ति मार्ग, बम्बई ४०० ०३६

मुद्रक
प्र० पु० भागवत
मौज प्रिंटिंग ब्यूरो
खटाववाडी, बम्बई ४०० ००४

Jaina-Āgama-Series No. 15

DASAVEYĀLIYSUTTAM UTTARAJHAYAṆĀIṂ AND ĀVASSAYASUTTAM

Editors

Late MUNI SHRI PUṆYAVIJAYAJI

And

PT. AMRITLĀL MOHANLĀL BHOJAK

SHRI MAHĀVĪRA JAINA VIDYĀLAYA
BOMBAY 400 036

प्रथम संस्करण :
वीर सं. २५०३/विक्र. सं. २०३३/ई. स. १९७७

मूल्य ५० रुपया

प्रकाशक
जयंतीलाल रतनचंद शाह
बालचंद गांडालाल दोशी
रतिलाल चीमनलाल कोठारी
मानद मंत्रीओ
श्री महावीर जैन विद्यालय
ऑगस्ट क्रान्ति मार्ग, बम्बई ४०० ०३६

मुद्रक
प्र० पु० भागवत
मौज प्रिंटिंग ब्यूरो
खटाववाडी, बम्बई ४०० ००४

गंथसमप्पणं

आयार-विणय-सामण्णथेज्जकरणाइएसु भावेसु ।
सुत्तरयणाए जेहिं परोवयारो कओऽनूणो ॥ १ ॥
तेसिं थेरभदंताण ताणभूयाण भव्वजीवाणं ।
सिरिसेज्जंभवसूरिप्पमुहाणं परमपुरिसाणं ॥ २ ॥
करजुयलकमलमज्झे दसयालियपभिइ सुत्ततयमेयं ।
मुणिपुण्णविजय-अमया विणओवणया समप्पेमो ॥ ३ ॥
तुम्ह पसाया लद्धं वत्थुं तुम्हाण अप्पयंताणं ।
अम्हाण बालचरियं खमंतु पुज्जा खमासमणा ॥ ४ ॥

First published : 1977

Price : Rs. 50

Printed in India
By P. P. Bhagwat
Mouj Printing Bureau
Khatau Wadi, Bombay 400 004

Published by
Jayantilal Ratanchand Shah
Balachand Gandalal Doshi
Ratilal Chimanlal Kothari
Hon. Secretaries
Shri Mahavira Jaina Vidyalaya
August Kranti Marg, Bombay 400 036

गंथसमप्पणं

आयार-विणय-सामण्णथेज्जकरणाइएसु भावेसु ।
सुत्तरयणाए जेहिं परोवयारो कओऽनूणो ॥ १ ॥
तेसिं थेरभदंताण ताणभूयाण भव्वजीवाणं ।
सिरिसेज्जंभवसूरिप्पमुहाणं परमपुरिसाणं ॥ २ ॥
करजुयलकमलमज्झे दसयालियपभिइ सुत्ततयमेयं ।
मुणिपुण्णविजय-अमया विणओवणया समप्पेमो ॥ ३ ॥
तुम्ह पसाया लद्धं वत्थुं तुम्हाण अप्पयंताणं ।
अम्हाण वालचरियं खमंतु पुज्जा खमासमणा ॥ ४ ॥

ગ્રંથસમર્પણ

આચાર, વિનય અને શ્રમણધર્મમાં સ્થૈર્ય અર્પનાર ભાવોના સંબંધમાં જેમણે સૂત્રરચના કરીને અનલ્પ પરોપકાર કર્યો છે તે ભવ્યજીવોને શરણભૂત પરમપુરુષ શ્રીશય્યંભવસૂરિ વગેરે સ્થવિર ભગવંતોના કરકમલમાં અમે—'મુનિ પુણ્યવિજય' અને 'અમૃત'—આ દશવૈકાલિકાદિ ત્રણ સૂત્રો ભેટ ધરીએ છીએ. આપના જ કૃપાપ્રસાદથી મેળવેલી–સંશોધિત કરેલી વસ્તુ આપને સમર્પિત કરવાની અમારી બાલક્રીડાને આપ ક્ષમાશ્રમણ ભગવંતો ક્ષમા કરશો.

ગ્રંથાનુક્રમ

પ્રકાશકીય નિવેદન

જૈન આગમ ગ્રંથમાલાના પ્રસ્તુત ગ્રંથાંક પંદરમાને પ્રકાશિત કરીને અમે હર્ષ તથા ધન્યતાની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

આ ગ્રંથમાં કુલ ત્રણ આગમો પ્રકાશિત કર્યાં છે, તે આ પ્રમાણે ૧. શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્ર, ૨. શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર અને ૩. શ્રી આવશ્યકસૂત્ર.

ઉક્ત ત્રણ આગમો પૈકી શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્ર તથા શ્રી આવશ્યકસૂત્રનું સંપૂર્ણ સંશોધન, દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રુતશીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ સાહેબે કરેલું, તેના જ આધારે મુદ્રણ અંગેનું કાર્ય પં૦ અમૃતલાલ મોહનલાલ ભોજકે કાળજીપૂર્વક કર્યું છે.

શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના સંપાદનનું કાર્ય પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે, તેમના સહકાર્યકર અને અમારી જૈન-આગમ-ગ્રંથમાલા સાથે સક્રિયપણે જોડાયેલા પં૦ અમૃતલાલ ભોજકને સોંપેલું. આથી પં૦ શ્રી ભોજકની સંપાદનકાર્યની યોગ્યતા સહજભાવે સ્પષ્ટ થાય છે. અહીં અમને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે તેમણે પ્રાચીનતમ પ્રતિઓનો ઉપયોગ કરીને શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનું મહત્ત્વપૂર્ણ આધારભૂત સંપાદન કર્યું છે. આ સંબંધમાં તેમણે લખેલી પ્રસ્તાવના જોવા ભલામણ કરીએ છીએ. ગ્રંથમાલાની સાથે આત્મીયભાવે જોડાયેલા કાર્યકર માટે આટલું પર્યાપ્ત છે.

પૂજ્યપાદ મુનિ ભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજસાહેબે, પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંપાદન અંગે પં૦ અમૃતલાલ ભોજકને જ્યારે પણ જરૂરત જણાઈ ત્યારે સહયોગ આપીને જે ઉપકાર કર્યો છે તે બદલ અમે તેઓશ્રી પ્રત્યે વિનમ્ર ઋણિભાવ દર્શાવીએ છીએ. તેઓશ્રીએ આગમપ્રકાશન કાર્યની જવાબદારી સ્વીકારીને અમને નિશ્ચિંત કર્યા છે, આ હકીકત અમારા આ પહેલાંનાં બે પ્રકાશનોમાં અમે જણાવેલી જ છે.

પં૦ શ્રી દલસુખભાઈ માલવણીઆએ અમારા પ્રત્યેક પ્રકાશનની જેમ આ ગ્રંથના સંબંધમાં પણ પં૦ ભોજકને તદુચિત સહકાર વિનાવિલંબે આપ્યો છે. તથા મુદ્રણ આદિના સંબંધમાં પં૦ શ્રી રતિલાલભાઈ દીપચંદ દેસાઈએ જ્યારે માગ્યો ત્યારે સહકાર આપ્યો છે. આ સંબંધની નોંધ પં૦ ભોજકે પ્રસ્તાવનામાં લીધી છે. આ નિઃસ્વાર્થ સહકાર બદલ અમે આ બન્ને મહાનુભાવો પ્રત્યે આદર અને આભારની લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ.

આ પવિત્ર મૂળ આગમોની પ્રવૃત્તિ અંગે 'આચારાંગસૂત્ર' પ્રકાશિત થયા બાદ નીચે મુજબ મદદ મળી છે, જે બદલ અમે તેઓનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ :

	રૂ૦ પૈ૦
૧. શ્રી લુણાવા જૈન સંઘ (સૂત્રકૃતાંગસૂત્ર માટે)	૨,૦૦૦.૦૦
૨. શ્રી દેવકરણ મૂળજી જૈન જ્ઞાનખાતા ટ્રસ્ટ, મુંબઈ (સૂત્રકૃતાંગસૂત્ર ખરીદી માટે)	૫,૦૦૦.૦૦
૩. શ્રી બેડા જૈન સંઘ (સ્થાનાંગસૂત્ર માટે)	૨,૦૦૦.૦૦
૪. શ્રી સરિયદ જૈન જ્ઞાન ફંડ, સરિયદ	૧,૦૦૧.૦૦
૫. શ્રી શાહપુર મંગળપારેખ ખાંચા જૈન શ્વે૦ મૂર્તિપૂજક સંઘ, અમદાવાદ	૧,૦૦૧.૦૦
૬. શ્રી સાગર જૈન ઉપાશ્રય, પાટણ	૫૦૦.૦૦
૭. છૂટક સહાય	૩૫૯.૪૭

આ ગ્રન્થની પ્રસ્તાવનાનો આધારભૂત અંગ્રેજી અનુવાદ અમદાવાદના લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિરના ડાયરેક્ટર ડૉ૦ નગીનદાસ જીવણલાલ શાહે કરી આપ્યો છે. આ માટે અમે તેમનો હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

વિદ્યાલયના પ્રત્યેક કાર્યની સાથે સતત વણાયેલા નિષ્ઠાવાન કાર્યકર મહામાત્ર શ્રી કાન્તિલાલ ડાહ્યાભાઈ કોરા, વિદ્યાલયનાં અન્ય કાર્યોની જેમ આગમ પ્રકાશનકાર્યમાં પણ સંપૂર્ણ રસપૂર્વક ઓતપ્રોત થઈને પ્રત્યેક પ્રકાશનને સર્વાંગસુંદર બનાવવા પ્રયત્નશીલ રહ્યા છે, તે માટે અમે એમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

મુંબઈના સુવિખ્યાત મૌજ પ્રિંટિંગ બ્યૂરોના મુખ્ય સંચાલક સ્વ૦ શ્રી વિ૦ પુ૦ ભાગવત અને વર્તમાન સંચાલક શ્રી પ્રભાકરભાઈ ભાગવત તથા અન્ય કાર્યકર ભાઈઓએ મુદ્રણકાર્યમાં ખૂબ જ કાળજીપૂર્વક સહકાર આપ્યો છે, તે માટે તે સૌની પ્રત્યે અમે કૃતજ્ઞતાની લાગણી દર્શાવીએ છીએ.

આગમોના સંશોધન અને પ્રકાશન માટે 'શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય જિનાગમ ટ્રસ્ટ' નામનું રજિસ્ટર થયેલ સ્વતંત્ર ટ્રસ્ટ છે, જેના ટ્રસ્ટીઓ નીચે મુજબ છે :

૧. શ્રી ભોગીલાલ લેહેરચંદ
૨. શ્રી પ્રવીણચંદ હેમચંદ કાપડિયા
૩. શ્રી જયંતિલાલ રતનચંદ શાહ
૪. શ્રી વ્રજલાલ કપુરચંદ મહેતા
૫. શ્રી રસિકલાલ મોતીચંદ કાપડિયા

આગમ સંશોધન પ્રકાશનના કાર્ય અંગે જરૂરી સલાહસૂચના આપવા બદલ જિનાગમ પ્રકાશન સમિતિના નીચે જણાવેલ સભ્યોએ અર્પેલ સેવા બદલ આભાર માનીએ છીએ :

૧. શ્રી કેશવલાલ કીલાચંદ } શ્રી પાટણ
૨. શ્રી સેવંતીલાલ ખેમચંદ શાહ } જૈન મંડળના
૩. શ્રી પોપટલાલ ભીખાચંદ } પ્રતિનિધિઓ
૪. શ્રી જેસિંગલાલ લલ્લુભાઈ
૫. શ્રી ધીરજલાલ મોહનલાલ શાહ
૬. શ્રી પ્રાણલાલ કાનજીભાઈ દોશી
૭. શ્રી સેવંતીલાલ ચીમનલાલ શાહ
૮. ડૉ૦ રમણલાલ ચીમનલાલ શાહ
૯. ડૉ૦ જયંતીલાલ સુરચંદ બદામી
૧૦. શ્રી કાન્તિલાલ ડાહ્યાભાઈ કોરા
૧૧. શ્રી જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ } મંત્રીઓ
૧૨. શ્રી બાલચંદભાઈ જી. દોશી } મંત્રીઓ
૧૩. શ્રી રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી } મંત્રીઓ
૧૪. શ્રી મનુભાઈ ગુલાબચંદ કાપડિયા } કોષાધ્યક્ષ
૧૫. શ્રી માણેકલાલ ઝવેરચંદ વસા } કોષાધ્યક્ષ

આ સમિતિના કાર્યદક્ષ સાહિત્યોપાસક સભ્ય શ્રી અમૃતલાલ કાળીદાસ દોશીનો તા૦ ૭–૧–૧૯૭૭ના રોજ દેહવિલય થતાં આ સમિતિને મોટી ખોટ પડી છે. સદ્‌ગતના આત્માને પરમ શાંતિ અને દિવ્ય પ્રસન્નતા મળે એવી પ્રાર્થના સાથે તેઓશ્રીના કુટુંબીજનોના શોકમાં અમે સહભાગી બનીએ છીએ.

આગમ સંશોધન પ્રકાશન કાર્યમાં સીધી યા પરોક્ષ રીતે અનેક વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓનો સહકાર મળેલ છે, તેઓનો અમે આભાર માનીએ છીએ.

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય
ઑગસ્ટ ક્રાંતિ માર્ગ
મુંબઈ ૪૦૦ ૦૩૬
તા૦ ૨૧–૪–૧૯૭૭

જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ
બાલચંદ ગાંડાલાલ દોશી
રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
મંત્રીઓ

ઋણ સ્વીકાર

જૈન આગમ ગ્રંથોના સંશોધન-સંપાદન અને પ્રકાશનના કાર્યમાં વેગ આપવાના ઉદ્દેશથી, વિ. સં. ૨૦૦૧ની સાલમાં પાટણ (ઉ. ગુ.) માં પૂજ્યપાદ મુનિ શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી અને મુ. શ્રી કેશવલાલ કીલાચંદના પ્રયાસોથી સ્થપાયેલ શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદ (ઠે. શ્રી પાટણ જૈન મંડળ, ૭૭, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ ૨૦) તરફથી શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય (મુંબઈ) ની મૂળ જૈન આગમો પ્રકાશિત કરવાની યોજના માટે રૂ૦ ૧,૩૫,૫૬૬·૦૦ અંકે એક લાખ, પાંત્રીસ હજાર, પાંચસો છાસઠ રૂપિયા પૂરા મળ્યા છે; આ ભવ્ય સહકાર માટે અમે શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદનો, શ્રી પાટણ જૈન મંડળનો તથા એ બન્ને સંસ્થાના કાર્યકરોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ
બાલચંદ ગાંડાલાલ દોશી
રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
માનદ મંત્રીઓ
શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

પ્રસ્તાવના

પ્રતિપરિચય

દશવૈકાલિકસૂત્રની પ્રતિઓનો પરિચય

પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રુત-શીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજસાહેબે દશવૈકાલિકસૂત્રની મૂલવાચનાની ત્રણ પરંપરાઓની અલગ અલગ ત્રણ નકલો તેમના સ્વહસ્તે લખેલી છે, તે આ પ્રમાણે— ૧. પ્રાચીન સ્થવિરભગવંત શ્રી અગસ્ત્યસિંહગણિકૃતચૂર્ણિસમ્મત વાચના, ૨. વૃદ્ધવિવરણસમ્મત વાચના, ૩. આચાર્યભગવંત શ્રીહરિભદ્રસૂરિકૃતવૃત્તિસમ્મત વાચના. આ ત્રણમાંથી આચાર્ય શ્રીહરિભદ્રસૂરિકૃતવૃત્તિસમ્મત દશવૈકાલિકસૂત્રવાચના અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે; આના પાઠભેદો પણ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજે સ્વહસ્તે જ લખેલા હતા તે મુજબ અહીં નોંધ્યા છે.

દશવૈકાલિકસૂત્રના સંશોધનમાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજે મૂલસૂત્રની કુલ ૭ પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે. આમાં એક શુ૦ સંજ્ઞક પ્રતિ મુદ્રિત આવૃત્તિ છે; શેષ પાંચ પ્રતિઓ તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી છે. આ પ્રતિઓનો પરિચય નીચે પ્રમાણે છે :

खं १—વિક્રમના તેરમા શતકના પૂર્વાર્ધમાં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ શ્રી શાન્તિનાથ જૈન તાડપત્રીય જ્ઞાનભંડાર–ખંભાત–માં સુરક્ષિત છે. આની લંબાઈ-પહોળાઈ ૩૫.૫×૪ સે.મી. પ્રમાણ છે અને સ્થિતિ સારી છે. પ્રાચ્યવિદ્યામંદિર–વડોદરા–તરફથી પ્રકાશિત થયેલી આ ભંડારની સૂચિમાં આનો ગ્રંથક્રમાંક ૭૩ છે. આ પ્રતિમાં પત્ર ૧ થી ૫૭ સુધીમાં દશવૈકાલિકસૂત્ર લખેલું છે. તે પછી પત્ર ૫૮ થી ૮૨ સુધીમાં પાક્ષિકસૂત્ર તથા ક્ષામણકસૂત્ર લખેલું છે. ૮૨ મા પત્રના અંતભાગમાં, લખાવનારની પ્રશસ્તિની પહેલી ગાથાનું "गुज्जरवंससमुब्भवसोभनमंडारियस्स धूयाए" આ પૂર્વાર્ધ પૂર્ણ થાય છે. આ પછી લખાવનારની વિશેષ હકીકત જણાવતો પાઠ ૮૩મા પત્રમાં હોવો જોઈએ, અને તે નષ્ટ થયેલું છે. આથી અહીં એટલું જ સૂચવી શકાય કે ગુર્જરવંશીય 'ભંડારી' અટકવાળા શોભન નામના શેઠની પુત્રીએ કે તે પુત્રીના કોઈ વંશજે આ પ્રતિ લખાવેલી છે.

खं २—વિક્રમના ૧૪મા શતકના ઉત્તરાર્ધમાં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ પણ ઉપર્યુક્ત જ્ઞાનભંડારની છે. સૂચિમાં આનો ગ્રંથક્રમાંક ૭૪ છે. આની પત્રસંખ્યા ૬૦ છે. લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૦.૮×૪ સે.મી. પ્રમાણ છે, સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુવાચ્ય છે.

खं ३—વિક્રમના ૧૪મા શતકના ઉત્તરાર્ધમાં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ પણ ઉપર્યુક્ત જ્ઞાનભંડારની છે. સૂચિમાં આનો ગ્રંથક્રમાંક ૭૫ છે. આની પત્રસંખ્યા ૫૩ છે, લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૫.૫×૫.૫ સે. મી. પ્રમાણ છે, સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુવાચ્ય છે.

खं ४—વિક્રમના ૧૪મા શતકના ઉત્તરાર્ધમાં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ પણ ઉપર્યુક્ત જ્ઞાનભંડારની છે. સૂચિમાં આનો ક્રમાંક ૭૬/૧ છે. આની લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૫.૮×૫ સે. મી. પ્રમાણ છે, સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુવાચ્ય છે. પત્ર ૧ થી ૭૩માં દશવૈકાલિકસૂત્ર લખેલ છે. ૭૩મા પત્રમાં દશવૈકાલિકસૂત્ર પૂર્ણ થયા પછી નીચે જણાવેલી આઠ કૃતિઓ આ પ્રતિમાં લખેલી છે :—

પાક્ષિક સૂત્ર	પત્ર ૭૩ થી ૧૦૨	પ્રવ્રજ્યાવિધાન.	પત્ર ૧૧૮થી ૧૨૦
પાક્ષિક ક્ષામણક	પત્ર ૧૦૨ થી ૧૦૪	સ્થવિરાવલી.	પત્ર ૧૨૦થી ૧૨૫
પગામસજ્ઝાય-શ્રમણપ્રતિક્રમણસૂત્ર	પત્ર ૧૦૪ થી ૧૧૦	પિંડવિશુદ્ધિપ્રકરણ.	પત્ર ૧૨૬થી ૧૩૬
અજિતશાન્તિસ્તવ	પત્ર ૧૧૧ થી ૧૧૭	શોભનસ્તુતિચતુર્વિંશતિકા	પત્ર ૧૩૭થી ૧૫૩

जे०—વિક્રમ સંવત ૧૨૮૯માં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ ખરતરગચ્છીય યુગપ્રધાનાચાર્ય શ્રી જિનભદ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાનભંડાર જેસલમેરમાં સુરક્ષિત છે. શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર, અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી આ ભંડારની સૂચિમાં આ પ્રતિનો ગ્રંથક્રમાંક ૮૩ (૩) છે. પ્રસ્તુત પ્રતિમાં આ પ્રમાણે ત્રણ ગ્રંથો લખેલા છે—૧. આચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃત દશવૈકાલિકસૂત્રવૃત્તિ પત્ર ૧ થી ૨૦૨; ૨. દશવૈકાલિકસૂત્રનિર્યુક્તિ પત્ર ૨૦૩ થી ૨૨૧; ૩. દશવૈકાલિકસૂત્ર મૂલ પત્ર ૨૨૨ થી ૨૪૭. પ્રતિની સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુંદર છે, લંબાઈ–પહોળાઈ ૮૦×૬·૫ સે.મી. પ્રમાણ છે. દશવૈકાલિકસૂત્ર મૂલ પૂર્ણ થયા પછી ગ્રંથલખાવનારની પુષ્પિકા આ પ્રમાણે છે— संवत् १२८९ फाल्गुन सुदि ४ सोमे स्तंभतीर्थनगरनिवासिना । श्री श्रीमालवंशोद्भवेन ठ. साढासुतेन ठ. कुमरसिंहेन दशवैकालिकश्रुतस्कंधवृत्ति १ निर्युक्ति २ सूत्र ३ पुस्तकं लेखयांचक्रे श्रीजिनराजसूरीणां ॥ छ ॥

પ્રસ્તુત પ્રતિમાં જ્યાં દશવૈકાલિકસૂત્રની વૃત્તિ અને નિર્યુક્તિ પૂર્ણ થાય છે ત્યાં એટલે પત્રાંક ૨૦૨ અને ૨૨૧માં પણ ઉપર પ્રમાણે પુષ્પિકા લખેલી છે; ફરક એટલો જ છે કે ઉપર જણાવેલી પુષ્પિકામાં જે "श्रीजिनराजसूरीणां ॥छ॥" છે તેના બદલે વૃત્તિ અને નિર્યુક્તિના અંતની પુષ્પિકામાં "॥छ॥ शुभं भवतु ॥छ॥" લખેલું છે.

આ પ્રતિના પાઠભેદો પૂજ્યપાદ મુનિભગવંત શ્રી આગમપ્રભાકરજીએ સ્વહસ્તે નોંધેલા છે. જોકે તેમણે તેમની નોંધમાં ગ્રંથનો ક્રમાંક જણાવ્યો નથી, પણ જેસલમેરના ભંડારોમાંની દશવૈકાલિકસૂત્રની સમગ્ર પ્રતિઓમાં આ પ્રતિ સૌથી પ્રાચીન છે તેથી તેમણે આનો જ ઉપયોગ કરેલો હોવો જોઈએ એમ લાગે છે.

शु०—પ્રસિદ્ધ જર્મન વિદ્વાન ડૉ૦ શુબ્રિંગના અંગ્રેજી અનુવાદસહિત ડૉ૦ લૉયમાન સંપાદિત દશવૈકાલિકસૂત્રની ઈ. સ. ૧૯૩૨માં શેઠશ્રી આણંદજી કલ્યાણજી દ્વારા પ્રકાશિત મુદ્રિત આવૃત્તિ છે.

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પ્રતિઓનો પરિચય

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના સંપાદનમાં મેં કુલ નવ પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે. આમાં ત્રણ મુદ્રિત પ્રતિઓ છે. શેષ ૭ હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં બે પ્રતિઓ તાડપત્ર ઉપર લખાએલી છે; અને ત્રણ પ્રતિઓ કાગળ ઉપર લખાએલી છે. એક પ્રતિ (ह० સંજ્ઞક)ના સંબંધમાં નિશ્ચિત માહિતી મળી નથી, જુઓ આગળ ह० પ્રતિનો પરિચય.

सं १—વિક્રમ સંવત ૧૧૮૯માં તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ સંઘવીપાડા જૈન જ્ઞાનભંડાર–પાટણ (ગુજરાત)–ની છે. પ્રાચ્યવિદ્યામંદિર–વડોદરા–તરફથી પ્રકાશિત થયેલી पत्तनस्थ-प्राच्यजैनभाण्डागारीयग्रन्थसूचिमां આ પ્રતિનો ક્રમાંક ૧૦ (૨) છે. આજે ભંડારની નવી સૂચિમાં આનો ક્રમાંક ૪ (૩) છે. પ્રસ્તુત પ્રતિની માઇક્રોફીલ્મ ઉપરથી ફોટોકૉપી કરાવીને તેનો ઉપયોગ કર્યો છે. પ્રકાશિત તથા નવી સૂચિમાં પ્રતિની લંબાઈ–પહોળાઈની નોંધ નહીં હોવાથી તે અહીં જણાવી શકાઈ નથી. પત્રસંખ્યા ૧૦૬ છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં વધારેમાં વધારે ૭ અને ઓછામાં ઓછી ૪ પંક્તિઓ છે. કેવળ ૨૧, ૨૪, ૪૧, ૪૭, ૬૩ અને ૭૬મા પત્રમાં ત્રણ પંક્તિઓ

છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ઓછામાં ઓછા ૬૨ અને વધુમાં વધુ ૬૬ અક્ષર છે. પ્રથમ પત્રની પહેલી પૂંઠી કોરી છે. અંતિમ ૧૦૬ મા પત્રની બીજી પૂંઠીની પહેલી પંક્તિમાં ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર પૂર્ણ થાય છે તે પછી લેખકની પ્રશસ્તિ આ પ્રમાણે છે —

संवत् ११८९ वर्षे भाद्रपद...श्रीमदणहिलपाटकाभिधानराजधान्यां स्थितसमस्तनिजरानावली-समलंकृतमहाराजाधिराजपरमेश्वरत्रिभुवनगंडश्रीसिद्धचक्रवर्तिश्रीमज्जयसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये प्रवर्द्धमाने एतस्मात् परमस्वामिनः पूज्यपादद्वयप्रसादात् श्रीश्रीक[र]णे महामात्य श्रीआशुकः समस्तव्यापारान् करोतीत्येतस्मिन् काले इह कर्णावत्यां श्रीकर्णेश्वरदेवभुज्यमानसुयां(? सुपां)तीजग्रामनिवासी परमश्रावक प्रद्युम्न तथैतदीयभार्यया(भार्या) वेल्लिका च अपरं नेमिप्रभृतिसमस्तगोष्ठिकैः परत्रहेतवे निर्जरार्थं च आर्जिका मरुदेविगणिनी तथैतदीयचेल्लिका बालमतिगणिन्योः पटनाय उत्तराध्ययन-श्रुतस्कंधो यक्षदेवपार्श्वाल्लिखाप्य प्रदत्त इति ॥ छ ॥ यादृशं पुस्तके दृष्टं तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते १ ॥ छ ॥ मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥ शिवमस्तु जिनशासनाय ॥

આ ભંડારની પ્રકાશિત થયેલી સૂચિમાં આ પ્રશસ્તિનો પાઠ છે. તેમાં સંવત ૧૧૮૯ના સ્થાનમાં ૧૧૭૯ છે. ફોટોકોપીમાં જોકે પત્રનો આ ભાગ થોડો ખરી ગયેલો આવ્યો છે. છતાં સંવત-દર્શક સંખ્યાના અંતિમ બે અંક '૮ ૯' તો સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે.

આ પ્રશસ્તિ ઉપરથી જાણી શકાય છે કે–વિક્રમ સંવત ૧૧૮૯માં પ્રાંતીજગામ (?)ના વતની પરમશ્રાવક પ્રદ્યુમ્ન, તેની પત્ની વેલ્લિકા અને નેમિ વગેરે મુખ્ય આગેવાનોએ, પોતાના કર્મોની નિર્જરા માટે તથા પરલોકના હિત માટે, યક્ષદેવ નામના લેખક દ્વારા, પ્રસ્તુત પ્રતિ લખાવીને શ્રી મરુદેવીગણિની તથા બાલમતિગણિનીને ભણવા માટે અર્પિત કરેલી છે.

અહીં સંપાદિત કરેલી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મૂલવાચનામાં આવતા न, ण, त, द, य વગેરે વર્ણો આ પ્રતિના પાઠમુજબ સ્વીકાર્યા છે. અર્થાત્ આ પ્રતિની વાચના મૂલમાં સ્વીકારી છે. જ્યાં જ્યાં આમ થયું નથી ત્યાં ત્યાં આ પ્રતિના પાઠને નીચે ટિપ્પણમાં નોંધેલ છે. અહીં ઉપયુક્ત પ્રતિઓમાં આ પ્રતિ સવિશેષ મહત્ત્વની બની છે. આથી આની વિશેષતા નીચે જણાવું છું :

૧. કેવળ સં ૧ પ્રતિએ આપેલ પાઠ મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે તે સ્થાન—

अ–પૃ૦ ૧૦૩ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૧૫૭ ટિ૦ ૧, પૃ૦ ૧૬૯ ટિ૦ ૭ અને પૃ૦ ૨૯૫ ટિ૦ ૬; જેના ઉપર છે તે મૂલપાઠ.

आ–પૃ૦ ૯૭ ટિ૦ ૧૮ અને પૃ૦ ૯૮ ટિ૦ ૧ જેના ઉપર છે તે મૂલમાં સ્વીકારેલો ચૂર્ણિસમ્મત પાઠ.

इ–પૃ૦ ૧૧૧ ટિ૦ ૯ જેના ઉપર છે તે મૂલમાં સ્વીકારેલો ચૂર્ણિ-પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકા-સમ્મત પાઠ.

ई–પૃ૦ ૧૬૦ ટિ૦ ૧૪ જેના ઉપર છે તે મૂલપાઠ. મૂલનું આ विहरमाणस्स મૌલિક સૂત્રપદ સં ૧ સિવાયની કોઈ પણ પ્રતિમાં નથી.

उ–પૃ૦ ૧૬૮ ટિ૦ ૧૪ જેના ઉપર છે તે મૂલમાં સ્વીકારેલો ચૂર્ણિ-પાઇયટીકાસમ્મત પાઠ.

ऊ–પૃ૦ ૨૯૨ ટિ૦ ૧૦ જેના ઉપર છે તે મૂલમાં સ્વીકારેલો પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત પાઠ.

૨. કેવળ સં ૧ પ્રતિએ જ આપેલા ચૂર્ણિસમ્મત પાઠનાં સ્થાન (આ પાઠોને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યા નથી.)— પૃ૦ ૧૬૨ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૧૩૮ ટિ૦ ૧૬, પૃ૦ ૧૫૪ ટિ૦ ૧૨.

૩. કેવળ સં ૧ પ્રતિએ જ આપેલા પાઇયટીકાસમ્મત પાઠનાં સ્થાન (આ પાઠોને મૂલ-વાચનામાં સ્વીકાર્યા નથી.)—પૃ૦ ૧૬૭ ટિ૦ ૧૦, પૃ૦ ૧૬૯ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૭૦ ટિ૦ ૧. આ

અને વધુમાં વધુ પંચાવન અક્ષર છે. કોઈક પંક્તિમાં ૪૪ અક્ષર પણ છે. અંતમાં લેખકની પુષ્પિકા નથી છતાં આકાર-પ્રકાર અને લિપિના મરોડના આધારે જણાય છે કે આ પ્રતિ વિક્રમના ૧૬ મા શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ. સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુંદર છે. લંબાઈ–પહોળાઈ ૨૬×૧૧·૩ સે.મી. છે.

લા ૧—શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર, અમદાવાદ તરફથી વેચાણ લઈને સંગ્રહીત કરેલા હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહની કાગળ ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ છે. આનો ક્રમાંક ૩૩૮ છે. પત્રસંખ્યા ૪૮ છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૫ પંક્તિઓ છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિની ઉપર–નીચેની પાંચ પાંચ પંક્તિઓ સિવાયની મધ્યગત પાંચ પંક્તિઓના મધ્યભાગમાં કોરો ભાગ રાખીને રિક્તાક્ષર શોભન કરેલું છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ઓછામાં ઓછા ૪૧ અને વધુમાં વધુ ૪૯ અક્ષરો છે. સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુંદર છે. લંબાઇ–પહોળાઈ ૨૬×૧૧ સે.મી. છે. અણહિલપુર પાટણનિવાસી પ્રાગ્વાટજ્ઞાતીય શ્રી કર્મણ શેઠે તપાગચ્છીય શ્રીસૂરસુંદરસૂરિના શિષ્ય શ્રી રત્નમંડનગુરુના ઉપદેશથી જૈન આગમ ગ્રંથો લખાવેલા. તે પૈકીના આ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પ્રતિ વિક્રમ સંવત ૧૫૨૫ ના માહ સુદ ૧૫ ને શુક્રવારે 'આંબા' નામના લેખક પાસે લખાવેલી છે. પ્રતિ લખાવનાર શ્રી કર્મણ શેઠે સિદ્ધાચલ, ગિરનાર, આબુ અને જીરાઉલાતીર્થના યાત્રાસંઘો કાઢીને 'સંઘપતિ' પદવી મેળવી હતી. તેમનાં પત્નીનું નામ કર્માદેવી હતું. તેઓ કુલ ચાર ભાઈ હતા. તેમનાં નામ અનુક્રમે આ પ્રમાણે છે— ૧. વરસિંઘ, ૨. નરસિંઘ, ૩. કર્મણ અને ૪. નરદેવ. તેમના પિતા અને માતાનું નામ અનુક્રમે—'આકા' શેઠ અને 'પૂરી' શેઠાણી હતું. તેમના દાદાનું નામ 'સાંગા' શેઠ હતું. આ હકીકતને જણાવતી પુષ્પિકા–પ્રશસ્તિ, પ્રતિના ૪૮મા પત્રની બીજી પૂંઠીમાં છે, તેનો અક્ષરશઃ પાઠ આ પ્રમાણે છે—

संवत् १५२५ वर्षे माघशुदी १५ शुक्रवारे। श्रीश्रीश्रीतपागच्छनायक सूरसुंदरसूर(रि) शि० पं० महीसमुद्र लि० आंबालिखितं ॥

प्राग्वाटः श्रीपत्तननगरे व्यवहारिहारिकोटीरः। सांगाख्यः समजनि जिनसाधुजनोपासनाव्यसनी ॥
राकानिशाकराकारकीर्तिराकाभिधः सुतस्तस्य। तत्सहचरी च पूरीर्दूरीकृतदुष्टदोषततिः ॥
तत्तनयाः सद्विनयाश्चत्वारः शोभितान्वयाः सदयाः। वरसिंघ-श्रीनरसिंघ-कर्मणाश्चैव नरदेवः ॥
श्रीपतिसेव्यकलावरप्रियाःश्रियाढ्याश्च सततमस्ताघाः। परितः पावितगोत्राश्चत्वारस्ते महोदधयः ॥
श्रीसिद्धाचल-रैवतार्बुदगिरि-श्रीजीरपल्लीमहायात्रासंघपतिर्भवन् बहुमहैः संघान् सुखं कारयन्।
श्रीसम्यक्त्वसजायशीलकलनामुख्यैर्महैर्दर्शनप्रोद्यन्मोदकलंभनैश्च विपुलं विस्मापयन् विष्टपं ॥
कर्मादेवीप्रियः कान्तक्रियः पुण्यमहोदयः। कर्मणः शर्मणे तेषु लेखयन् श्रीजिनागमं ॥
श्रीसूरसुंदरगणाधिपसूरिशिष्यश्रीरत्नमंडनगुरुप्रवरोपदेशात्।
तत्त्वाक्षसोमशरदि १५२५ श्रुतलेखनाय व्यग्रो व्यलीलिखदिमां प्रतिमागमस्य ॥

લા ૨—વિક્રમના સોળમા શતકમાં કાગળ ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ ઉપર્યુક્ત ગ્રંથસંગ્રહની છે. સૂચિમાં આનો ક્રમાંક ૨૬૮૪ છે. પત્રસંખ્યા ૪૨ છે. ૧ થી ૪૧ સુધીનાં પત્રોની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૫ પંક્તિઓ છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિની ઉપર–નીચેની પાંચ પાંચ પંક્તિઓ સિવાય મધ્યની પાંચ પંક્તિઓના મધ્યભાગમાં કોરો ભાગ રાખીને રિક્તાક્ષર શોભન કરેલું છે. સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુંદર છે. લંબાઈ–પહોળાઈ ૨૬·૫×૧૧ સેં. મી. છે. લેખકની પુષ્પિકા–પ્રશસ્તિ નથી.

ઉપર જણાવેલી પાંચે પ્રતિઓ (બે તાડપત્રીય અને ત્રણ કાગદીય) કોઈ અભ્યાસી વિદ્વાને શોધેલી છે. આ સુધારા જ્યાં જ્યાં છે તે તે સ્થાનો પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં નીચે ટિપ્પણરૂપે આપ્યાં છે.

હ૦—પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે જે ભાઈને આ પ્રતિના પાઠ નોંધવાનું કામ સોંપ્યું હશે તે ભાઈએ, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીના સંગ્રહની મુદ્રિત પાઇયટીકાના પ્રથમ ભાગના મુખપૃષ્ઠની પાછળના ભાગમાં પેનસિલથી લખેલુ છે કે "હ. હંસવિજયજી, આમાં નિર્યુક્તિ અને મૂલ છે." આ નોંધ ઉપરથી જાણી શકાય છે કે આ હ૦ સંજ્ઞક પ્રતિ શાંતમૂર્તિ મુનિ શ્રી હંસવિજયજીના સંગ્રહની હોવી જોઈએ. શ્રી હંસવિજયજીના વડોદરાના સંગ્રહની સૂચિ જોતાં આ પ્રતિ કઈ હશે તે નિર્ણીત કરી શકાયું નથી. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનાં ૧ થી ૧૫ અધ્યયન સુધીમાં જ આ પ્રતિના પાઠભેદોની નોંધ લીધેલી છે. આથી આ પ્રતિ અપૂર્ણ હશે કે સોળમા અધ્યયનથી આગળ પાઠભેદો નોંધવાની ઉપયોગિતા ઓછી જણાઈ હશે? આ સંબંધમાં કશું જ નિશ્ચિત કરી શકાય તેમ નથી.

શા૦—ઈ. સ. ૧૯૨૧–૨૨માં શ્રી જાર્જ શાર્પેન્ટીયર દ્વારા સંપાદિત થઈને પ્રકાશિત થયેલી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મુદ્રિત આવૃત્તિ.

પા૦—શ્રેષ્ઠિ દેવચન્દ્ર લાલભાઈ–સુરત–દ્વારા ઈ સ. ૧૯૧૬–૧૭માં ત્રણ ભાગમાં પ્રકાશિત આચાર્યશ્રી શાન્તિસૂરિકૃત પાઈયટીકાના નામે ઓળખાતી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તેના સંપાદકશ્રીજીએ મૂલપાઠરૂપે આપેલી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મૂલવાચના.

ને૦—શેઠ પુષ્પચન્દ્ર ખેમચન્દ્ર–વળાદ, ગુજરાત દ્વારા ઈ. સ. ૧૯૩૭માં પ્રકાશિત આચાર્ય શ્રી નેમિચન્દ્રસૂરિકૃત ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તેના સંપાદકજીએ મૂલપાઠરૂપે આપેલી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મૂલવાચના.

આવશ્યકસૂત્રની પ્રતિઓનો પરિચય

આવશ્યકસૂત્રની ચૂર્ણિ અને ટીકાઓના આધારે, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે આવશ્યકસૂત્રની મૂલવાચના તૈયાર કરીને પોતાના હાથે જ લખેલી, તે જ અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે.

આ૦—આગમમંદિર–પાલીતાણા–માં જે આગમો શિલોત્કીર્ણ કરીને પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે તે સર્વ આગમોને પૂજ્યપાદ શ્રુતસ્થવિર આગમોદ્ધારકજી આચાર્ય ભગવંત શ્રી સાગરાનંદસૂરિજી મહારાજે સૌપ્રથમ સુધારીને તે તે શિલાની લંબાઈ–પહોળાઈ પ્રમાણેના કાગળોમાં મુદ્રિત કરાવેલા છે. આ સમગ્ર આગમોની મૂલવાચનાને 'આગમરત્નમંજૂષા'ના નામે પ્રકાશિત કરેલી છે. આ આગમરત્નમંજૂષાગત આવશ્યકસૂત્રની મૂલવાચનાની અહીં આ૦ સંજ્ઞા સમજવી.

જે૦—જેસલમેરના ભંડારની ક્રમાંક ૩૪–૩૫ વાળી આચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃત આવશ્યકસૂત્રવૃત્તિગત આવશ્યકસૂત્રનો મૂલપાઠ. પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે તેમના સંગ્રહની હરિભદ્રસૂરિકૃત આવશ્યકસૂત્રવૃત્તિની મુદ્રિત પ્રતિમાં આના પાઠભેદો નોંધાવેલા છે.

મુ૦—આગમોદયસમિતિ–સુરત–દ્વારા આચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃતવૃત્તિસહિત પ્રકાશિત આવશ્યકસૂત્રની મૂલવાચના.

પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં આવેલા ત્રણ આગમો–દશવૈકાલિકસૂત્ર, ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર અને આવશ્યકસૂત્ર-ના વિષય માટે આગળ વિસ્તારથી સંસ્કૃત ભાષામાં આપેલા વિષયાનુક્રમને જોવાની ભલામણ કરું છું. આ ત્રણ આગમો અંગે અનેક વિદ્વાનોએ ઘણું ઘણું લખ્યું છે તેથી જિજ્ઞાસુઓને આ સંબંધમાં તથાપ્રકારના અભ્યાસી વિદ્વાનો દ્વારા માહિતી મેળવવા માટે વિનંતિ કરું છું. આવા માહિતીપ્રદ ગ્રંથો કે સ્થાનોની નોંધ લેવા માટે પણ તથાપ્રકારના અન્વેષણની અપેક્ષાએ મારા માટે સમયની મુશ્કેલી સમસ્યારૂપ બની છે. મારી જવાબદારીના આગમ-પ્રકાશનકાર્ય માટે એક રીતે હું એકલો

છું; ગુરુવર્ય શ્રી આગમપ્રભાકરજી મહારાજ સાહેબનો વિરહ આ પ્રસંગે મને ગદ્ગદ કરે છે. ટૂંકમાં જણાવવાનું કે વ્યાખ્યાપ્રજ્ઞપ્તિ–ભગવતીસૂત્રના બીજા–ત્રીજા ભાગના મહત્ત્વના કામની જવાબદારી તથા, જો મારા માટે શક્ય હશે તો, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે તૈયાર કરેલા અને કેટલાક પોતાના હાથે પણ લખેલા પયન્ના–પ્રકીર્ણક આગમો તૈયાર કરવાનું કામ પણ, મારી સામે છે જ. આથી અહીં વિશેષ માહિતી અન્યત્રથી જાણવા માટે ભલામણ કરી છે. અલબત, પૂજ્યપાદ વિદ્વદ્વર્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજસાહેબ તથા સુખ્યાતનામ પંડિતવર શ્રી દલસુખભાઈ માલવણિયાજીની મને સંપાદન અંગેના કાર્યમાં હૂંફ છે અને તે મને બળ પણ આપે છે જ.

અહીં પ્રારંભમાં જણાવ્યું છે તે મુજબ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે દશવૈકાલિકસૂત્ર અને આવશ્યકસૂત્રનાં પાઠ–પાઠાંતરોનો નિર્ણય લઈને તેની મુદ્રણાર્હ નકલ પોતાના હાથે જ લખી હતી, તેના આધારે જ આ બે સૂત્રો અહીં પ્રકાશિત કર્યાં છે. આથી આ બે સૂત્રોની વાચના અને સંપાદન અંગેની વિશેષ પ્રામાણિક માહિતી આપવાનું કામ તેના સંપાદક-શ્રીજીના અભાવમાં મારા માટે અતિશ્રમસાધ્ય અને સમય માગે તેવું હોવાથી તેના સંબંધમાં અહીં વિશેષ નોંધ લખી શકાઈ નથી, જ્યારે મેં સંપાદિત કરેલા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મૂલવાચના અને અને તેના સંશોધન અંગે કેટલીક ઉપયોગી નોંધ અહીં જણાવું છું—

અહીં જણાવેલી પ્રતિઓના આધારે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનું સંપાદન–સંશોધન કરતાં, પ્રાચીન વ્યાખ્યાકારોએ મૂલવાચનાનાં જે જે સૂત્રપદોનું વ્યાખ્યાન કર્યું છે અને જે જે સ્થાનોમાં તેમણે પ્રત્યંતરના કે વાચનાન્તરના પાઠભેદરૂપે સૂત્રપદો જણાવ્યાં છે તેમાંનાં અનેક સૂત્રપદો અહીં ઉપયુક્ત પ્રતિઓમાં મળ્યાં નથી. આની વિગત નીચે પ્રમાણે છે :

૧. ચૂર્ણિકારે વ્યાખ્યા કરી છે તે સૂત્રપાઠ અહીં ઉપયુક્ત પ્રતિઓમાં નથી. તે માટે જુઓ,

પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦
૯૧	૬	૯૯	૩,૫	૧૦૬	૧	૧૧૬	૧૨,૧૯	૧૩૯	૧૨	૧૮૯	૩
૯૩	૯		૬,૧૩	૧૦૭	૬	૧૧૭	૯	૧૪૦	૧	૧૯૯	૧૩
૯૪	૧૧	૧૦૦	૬,૧૦	૧૦૮	૩	૧૨૪	૧૨	૧૪૧	૨૫	૨૬૭	૩
૯૫	૧૨,૧૭,	૧૦૨	૧૪	૧૦૯	૨,૭	૧૨૫	૯	૧૪૫	૧૮	૩૦૨	૧,૬,૧૧
	૨૧	૧૦૩	૯,૧૧	૧૧૦	૨	૧૩૬	૧	૧૫૧	૯	૩૨૮	૧૬
૯૬	૩	૧૦૪	૨,૫	૧૧૧	૨-૩,૫	૧૩૭	૧૮	૧૫૩	૨૩		
૯૭	૧૧,૧૫	૧૦૫	૭,૧૦,	૧૧૨	૪,૬	૧૩૮	૧૬	૧૬૬	૧		
			૧૭,૨૧								

૨. ચૂર્ણિમાં પાઠભેદરૂપે જણાવેલ સૂત્રપાઠ કોઈ પણ પ્રતિએ આપ્યો નથી. તે માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૫ ટિ૦ ૧, પૃ૦ ૧૧૯ ટિ૦ ૬.

૩. ચૂર્ણિ અને પાઇયટીકામાં મૌલિક સૂત્રપાઠરૂપે સ્વીકારીને જેની વ્યાખ્યા કરી છે તે સૂત્રપાઠ કોઇ પણ પ્રતિએ આપ્યો નથી. તે માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૦ ટિ૦ ૧, પૃ૦ ૯૨ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૯૩ ટિ૦ ૧ ટિ૦ ૬ ટિ૦ ૧૦ ટિ૦ ૧૯, પૃ૦ ૯૪ ટિ૦ ૨૮, પૃ૦ ૯૭ ટિ૦ ૧, પૃ૦ ૧૦૪ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૧૦ ટિ૦ ૩ ટિ૦ ૧૫, પૃ૦ ૧૨૯ ટિ૦ ૩, પૃ૦ ૧૪૮ ટિ૦ ૨, પૃ૦ ૧૭૭ ટિ૦ ૧૬.

૪. ચૂર્ણિ અને પાઇયટીકામાં પાઠભેદરૂપે જણાવેલ સૂત્રપાઠ કોઈ પણ પ્રતિએ આપ્યો નથી. તે માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૦ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૯૪ ટિ૦ ૧૪, પૃ૦ ૯૬ ટિ૦ ૩, પૃ૦ ૯૭ ટિ૦ ૫ ટિ૦ ૬,

પૃ૦ ૯૯ ટિ૦ ૯ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૧૦૨ ટિ૦ ૭ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૧૧૩ ટિ૦ ૧૪, પૃ૦ ૧૧૬ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૧૪૬ ટિ૦ ૧૬.

૫. પાઇયટીકામાં મૌલિક સૂત્રપાઠરૂપે સ્વીકારીને જેની વ્યાખ્યા કરી છે તે સૂત્રપાઠ કોઈ પણ પ્રતિએ આપ્યો નથી. તે માટે જુઓ,

પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦
૯૪	૩	૧૧૬	૭	૧૮૭	૧૬	૨૦૯	૧	૨૬૭	૪,૯	૩૨૬	૧૯,૨૪
૯૬	૩	૧૨૫	૪	૧૯૦	૨૩	૨૨૪	૧૭	૨૭૦	૨		
૯૭	૧૫	૧૪૦	૨૦	૧૯૧	૧૦	૨૪૬	૧૮	૨૮૬	૫		
૧૦૪	૨,૭	૧૭૫	૧૪	૧૯૪	૬	૨૪૭	૧૫	૨૯૨	૮,૧૧		
૧૦૫	૨૧	૧૮૧	૧૧	૧૯૭	૧૬	૨૫૨	૨૧	૨૯૩	૧૩–૧૪		
૧૧૧	૧૭	૧૮૨	૨૦	૨૦૦	૧,૯	૨૫૫	૧૩	૨૯૬	૧		

૬. પાઇયટીકામાં પાઠભેદરૂપે જણાવેલ સૂત્રપાઠ કોઈ પણ પ્રતિએ આપ્યો નથી. તે માટે જુઓ,

પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦	પૃ૦	ટિ૦
૯૦	૧૫,૨૦	૧૧૨	૨૦	૧૪૫	૧૮	૧૯૮	૧૪	૨૨૫	૨૨	૨૬૯	૯,૧૫-૧૬
૯૧	૨,૬	૧૧૮	૪-૫	૧૫૨	૧૭	૧૯૯	૧૩	૨૩૩	૫	૨૭૦	૨,૧૦-૧૧
૯૩	૬,૯	૧૨૧	૭	૧૬૬	૧	૨૦૦	૪	૨૩૯	૧૨	૨૮૦	૭,૯,૨૧
૯૪	૨૯	૧૨૪	૨, ૧૮,૨૧	૧૬૮	૪	૨૦૧	૧૨	૨૪૮	૧૮	૨૮૧	૩
૯૫	૧	૧૨૭	૭	૧૭૦	૧૩	૨૦૨	૧૨	૨૫૧	૪,૬	૨૮૫	૧૯
૯૭	૧, ૧૦-૧૧	૧૩૬	૧	૧૭૩	૨૪	૨૦૬	૬	૨૫૨	૪	૨૮૬	૨૪
૯૯	૩,૧૬	૧૩૭	૧૮	૧૭૫	૭,૧૬	૨૦૭	૩	૨૫૩	૧૭	૨૮૭	૫
૧૦૪	૫	૧૩૮	૧	૧૮૯	૩,૧૭	૨૧૬	૨	૨૫૫	૯	૩૦૨	૧૧
૧૦૫	૧૦	૧૩૯	૧૩	૧૯૦	૧૯	૨૧૭	૧	૨૬૦	૩	૩૦૩	૨
૧૦૯	૩	૧૪૦	૧	૧૯૧	૧૨	૨૧૯	૪,૧૧	૨૬૪	૧૯	૩૨૬	૧૭
૧૧૦	૨	૧૪૧	૨,૨૮	૧૯૨	૧૩	૨૨૩	૨૬	૨૬૭	૩,૧૯	૩૨૭	૩
૧૧૧	૩૩	૧૪૪	૨૩	૧૯૪	૮,૧૨	૨૨૪	૧૬	૨૬૮	૨,૭,૧૨	૩૨૮	૧૬,૨૧

૭. પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાને સમ્મત પાઠ કોઈ પણ પ્રતિએ નથી આપ્યો, તે સ્થાન — પૃ૦ ૨૬૦ ટિ૦ ૧૭.

ઉપર જણાવેલી માહિતી ઉપરથી જાણી શકાય છે કે પ્રાચીન પરંપરાની વાચનાનાં સમગ્ર સૂત્રપદો આજે કોઈ પ્રતિમાં અલગ અલગ રૂપે પણ મળતાં નથી. અતિ સમય લઈને વિવિધ ભંડારોની પ્રતિઓ તપાસવામાં આવે તો આમાંનાં થોડાંક સૂત્રપદો મળી શકે ખરા.

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મૂલવાચના અને તેનું સંશોધન

અહીં પ્રથમ ચૂર્ણિકારના સમયની વાચનાના સંબંધમાં કેટલાંક સૂચક સ્થાન જણાવું છું

૧. સૂત્રાંક ૧૬૮ (છઠ્ઠા અધ્યયનના સાતમા શ્લોક)નું ત્રીજું ચરણ દોગુંછી અપ્પણો પાએ છે. સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓએ આપેલા આ પાઠ મુજબ જ પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં વ્યાખ્યા

છે; જ્યારે ચૂર્ણિકાર સામે આ પાઠ ન હતો. ચૂર્ણિકારની સામે પાઠભેદરૂપે પણ જો આ પાઠ હોત તો તેઓએ અન્યત્ર અનેક પાઠભેદોની નોંધ લીધી છે તેમ આ પાઠની પણ પાઠભેદરૂપે નોંધ જરૂર લીધી હોત. ચૂર્ણિકારની સામે આ ત્રીજા ચરણના સ્થાને अप्पणो पाणिपाए [? तु] આવો પાઠ જ હતો. આથી જ આની વ્યાખ્યા કરતાં તેઓએ સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે કે जिनकल्पिकं प्रतीत्य, જુઓ, પૃ૦ ૧૦૯ ટિ૦ ૭. પાઇયટીકાકાર મહારાજે અનેક સ્થળે ચૂર્ણિસમ્મત પાઠોની નોંધ લીધી છે, પણ આની નોંધ લીધી નથી તે સૂચક છે.

૨. ચૂર્ણિકાર મહારાજના સમયમાં ૨૦૪ ક્રમાંકવાળો સૂત્રશ્લોક (સાતમા અધ્યયનનો ૨૬ મો શ્લોક) મૂલવાચનામાં ન હતો, પણ પ્રસ્તુત શ્લોકનું જે ઉત્તરાર્ધ છે તેને ૨૦૩ ક્રમાંકવાળા સૂત્રશ્લોક (સાતમા અધ્યયનના ૨૫મા શ્લોક)ના ઉત્તરાર્ધના પાઠભેદરૂપે જણાવ્યું છે. અર્થાત્ सोच्चा नेयाउयं मग्गं जं भुज्जो परिभस्सई (૨૦૩ ક્રમાંકવાળા સૂત્રશ્લોકનું ઉત્તરાર્ધ)ના બદલે કેટલાક पूइदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं આ પ્રમાણે બોલે છે, એમ ચૂર્ણિકારે સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે. ચૂર્ણિનિર્દિષ્ટ આ પાઠભેદરૂપ ઉત્તરાર્ધના આગળ इह कामनियट्टस्स अत्तट्ठे नावरज्झई આ પૂર્વાર્ધયુક્ત સંપૂર્ણ સૂત્રશ્લોક સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓ આપે છે અને તે મુજબ પાઇયટીકા તથા નેમિચન્દ્રીયટીકામાં સ્વતંત્ર સંપૂર્ણ મૂલસૂત્રશ્લોક પ્રમાણે વ્યાખ્યા છે.

૩. ૧૧૦૨ ક્રમાંકવાળા સૂત્ર (૨૯મા અધ્યયનના બીજા સૂત્ર)ના અંતમાં જણાવેલા ૭૨મા અને ૭૩મા દ્વારના સૂત્રપદને અનુસરીને આગળ ૧૧૭૪મું અને ૧૧૭૫મું (૨૯મા અધ્યયનનું ૭૪મું અને ૭૫મું) સૂત્ર ચૂર્ણિમાં છે. દ્વારસંખ્યા પ્રરૂપકસૂત્ર (૧૧૦૨)ને અનુસરતાં આ બે સૂત્રોના મૂલપાઠથી ભિન્ન પાઠ (જે સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં પણ છે તે જ) પાઇયટીકાકારને મળેલો છે. તેથી પોતાને ઉપલબ્ધ પાઠ પ્રમાણે પાઇયટીકામાં વ્યાખ્યા છે. આમ છતાં અહીં નિર્દિષ્ટ ચૂર્ણિસમ્મત મૌલિક પાઠની નોંધ પાઇયટીકામાં છે, જુઓ, પૃ૦ ૨૫૭ ટિ૦ ૧૭. અહીં નેમિચન્દ્રીયટીકા પાઇયટીકા પ્રમાણે છે.

૪. ૧૩૬૫ ક્રમાંકવાળા સૂત્રશ્લોક (૩૩મા અધ્યયનના વીસમા શ્લોક)માં વેદનીયકર્મની જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્ત જણાવી છે. અહીં પાઇયટીકાકારે મૂલપાઠને અનુસરતી વ્યાખ્યા કરીને 'વેદનીયકર્મની જઘન્ય સ્થિતિ બાર મુહૂર્તપ્રમાણ છે' એમ મતાંતર નોંધ્યું છે; આ ઉપરાંત 'આ મતાંતરનો અભિપ્રાય અમે જાણી શકતા નથી' એમ પણ પાઇયટીકાકારે લખ્યું છે. અહીં પાઇયટીકાકારે જે મતાંતર જણાવ્યું છે તે જ આપણી અને પાઇયટીકાકારના પહેલાંની આગમિક કર્મગ્રંથવિષયક મૌલિક પરંપરા છે. આ વસ્તુ જણાવવા માટે પ્રસ્તુત પાઠ ઉપર વિસ્તારથી ટિપ્પણ લખ્યું છે તે અભ્યાસી વાચકો સમજી શકશે. ચૂર્ણિમાં વેદનીયકર્મની સ્થિતિ જઘન્યથી બાર મુહૂર્ત જણાવી છે. મને અંગત રીતે આભાસ થાય છે કે ચૂર્ણિકાર મહારાજની સામે આ સ્થાનમાં સમગ્ર જૈન વાઙ્મયને અનુસરતો જે 'વેદનીયકર્મની જઘન્યથી બાર મુહૂર્ત સ્થિતિને દર્શાવતો' પાઠ હશે તે લુપ્ત થઈને તેના સ્થાનમાં સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે તે પાઠ આવેલો હોવો જોઈએ. આની વિશેષ માહિતી માટે જુઓ, પૃ૦ ૨૮૩ ટિ૦ ૧૩. અહીં પાઇયટીકાકાર મહારાજે આ પાઠની ચકાસણી કેમ ન કરી, એ પણ સૂચક છે. નેમિચન્દ્રીયટીકામાં પ્રસ્તુત સંદર્ભને સુગમ જણાવીને વ્યાખ્યા કરી નથી.

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના સંશોધન અને મૂલવાચના અંગે જ્ઞાતવ્ય વિગતો

૧. 'શક્ય હોય ત્યાં સુધી આચાર્યશ્રી નેમિચન્દ્રસૂરિની વ્યાખ્યાએ સ્વીકારેલી વાચના મૂલપાઠરૂપે આપવી' એમ પૂજ્યપાદ શ્રી આગમપ્રભાકરજી મહારાજસાહેબે સૂચવેલું. આના

કારણમાં આજે લગભગ એક હજાર વર્ષથી જે વાચના તદ્દધિકારી વર્ગની છએ છે તેને ગૌણ ન કરવી એમ જણાવેલું. અલબત, એમાં જ્યાં જ્યાં સુધારવા કે બદલવા જેવું જણાય ત્યાં ત્યાં અચૂક સુધારવું, એમ પણ જણાવેલું. આથી અહીં કેટલાંક સ્થાનો સિવાય નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત મૂલવાચના સ્વીકારી છે. ટિપ્પણોમાં જ્યાં જ્યાં પાઇયટીકાનુસારી સૂત્રપાઠ નોંધ્યો છે ત્યાં ત્યાં મૂલ-વાચનામાં નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત સૂત્રપાઠ સમજવો. અહીં પ્રસંગોપાત્ત જણાવું છું કે–દશવૈકાલિક-સૂત્રની પ્રાચીનતમ વ્યાખ્યાસમ્મત વાચનાના બદલે પ્રચલિત વાચના જાળવવાના હેતુથી પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ તેની હરિભદ્રીયવૃત્તિસમ્મત વાચના આપી છે.

૨. મૂલ સૂત્રપાઠના અર્થની સ્પષ્ટતા માટે અથવા વિશેષાવબોધ માટે કેટલાંક સ્થાનોમાં પાઇયટીકા, નેમિચન્દ્રીયટીકા અને ચૂર્ણિની વ્યાખ્યાનાં અવતરણો આપ્યાં છે. તે જોતાં તેની ઉપયોગિતા જણાશે જ.

૩. મૂલસૂત્રપાઠના અર્થને જણાવતા જે ટિપ્પણના અંતમાં કોઈ સંકેત નથી તે ટિપ્પણ વ્યાખ્યાગ્રંથના આધારે સંપાદકે લખ્યું છે એમ જાણવું.

૪. કેવળ સૂત્રપ્રતિઓને અનુસરીને કોઈક ઠેકાણે મૂલપાઠ સ્વીકાર્યો છે, જુઓ पाए पसारिए (સૂત્રાંક ૧૯). આ પાઠને પાઇયટીકામાં પાઠાન્તરરૂપે જણાવ્યો છે, ચૂર્ણિમાં એની વ્યાખ્યા નથી. નેમિચન્દ્રીયટીકામાં અને મુખ્યપણે પાઇયટીકામાં પણ पाए पसारए પાઠ સ્વીકાર્યો છે. આમ છતાં સમગ્ર પ્રતિઓમાં पाए पसारिए પાઠ છે અને તે પાઇયટીકાકારની પૂર્વે પણ પ્રત્યંતરોમાં હતો તેથી તેને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે.

૫. સૂત્રાંક ૩૨૦માં अवइज्झिय પાઠને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે. અહીં, ઉપર્યુક્ત બન્ને તાડપત્રીય પ્રતિઓ સિવાયની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં અને મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં अवउज्झिय પાઠ છે. અહીં વ્યાખ્યાગ્રંથોમાં अवोह्य અર્થ લખ્યો છે, પણ મૂલપાઠનું પ્રતીક નોંધ્યું નથી. સૂત્રાંક ૬૨૭માં આવતું अवइज्झइ સૂત્રપદ સમગ્ર પ્રતિઓ આપે છે. કેવળ પા૦ અને ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત પ્રતિઓમાં અહીં अवउज्झइ પાઠ છે. જોકે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં अवउज्झइ પાઠનું પ્રતીક વ્યાખ્યામાં છે, પણ પાઇયટીકાની પ્રાચીનતમ તાડપત્રીય પ્રતિમાં તો, સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓ પ્રમાણે, अवइज्झइ પ્રતીક જ વ્યાખ્યામાં નોંધેલ છે. આથી ૬૨૭મા સૂત્રમાં अवइज्झइ પાઠને મૌલિક પાઠરૂપે સ્વીકાર્યો છે, આને અનુસરીને તથા પ્રાચીનતમ તાડપત્રીય બે પ્રતિઓને અનુસરીને ૩૨૦મા સૂત્રમાં अवइज्झिय પાઠને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે.

૬. બધીય સૂત્રપ્રતિઓ ન આપતી હોય છતાં જે પાઠ ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રી-યટીકાને સમ્મત હોય તે પાઠની સવિશેષ ઉપયોગિતાને લક્ષીને તેને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે. જુઓ પૃ૦ ૧૪૭ ટિ૦ ૧૧. અહીં સમગ્ર પ્રતિઓના પાઠને પાઇયટીકામાં પાઠાન્તરરૂપે જણાવેલ છે.

૭. સવિશેષ સંગતિ માટે એક સ્થળે કેવળ ચૂર્ણિનિર્દિષ્ટ પાઠને પણ મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૫૪ ટિ૦ ૧૪.

૮. એક સ્થળે શા૦ પ્રતિનો, તથા એક સ્થળે પા૦ ને૦ પ્રતિનો પાઠ મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે, જુઓ, અનુક્રમે પૃ૦ ૧૬૩ ટિ૦ ૯ તથા પૃ૦ ૧૬૩ ટિ૦ ૧૦.

૯. એક સ્થળે ચૂર્ણિસમ્મત પાઠ સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓ આપે છે, તેને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે. અહીં પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાને સમ્મત પાઠ ટિપ્પણમાં જણાવ્યો છે, જુઓ પૃ૦ ૨૦૦ ટિ૦ ૧.

૧૦. સુગમ હોવાને કારણે જે સૂત્રપદનો અર્થ કોઈ પણ વ્યાખ્યાગ્રંથમાં ન કર્યો હોય તે સૂત્રપદના પાઠાંતરના સંબંધમાં પ્રાચીનતમ પ્રતિઓના પાઠને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે, જુઓ ૮૨૪મા શ્લોકની અંતર્ગત चाहपेहिणि સૂત્રપદ.

૧૧. એક સ્થળે ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં સુગમ હોવાને કારણે વ્યાખ્યા નથી. અહીં પાઇયટીકાની વ્યાખ્યાને અનુસરીને તથા ઉપયુક્ત પ્રતિઓના પાઠભેદોના ધ્વનિને અનુલક્ષીને પાઇયટીકાસમ્મત સૂત્રપદ મૂલમાં સ્વીકાર્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૫૦ ટિ૦ ૪.

૧૨. સૂત્રાંક ૧૬૬ (છટ્ઠા અધ્યયનના પાંચમા સૂત્રશ્લોક) પછી મુદ્રિત પાઇયટીકા અને મુદ્રિત નેમિચન્દ્રીયટીકાના સંપાદકજીએ આપેલી મૂલવાચનામાં थावरं जंगमं चेव० સૂત્રશ્લોક સ્વીકારેલો છે. આ પ્રક્ષિપ્ત સૂત્રશ્લોક અહીં ઉપયુક્ત પ્રાચીનતમ સં ૧ પ્રતિમાં તથા હ૦ પ્રતિમાં નથી, શાર્પેન્ટીયર સંપાદિત આવૃત્તિમાં પણ નથી. આ સૂત્રશ્લોકની અમૌલિકતા માટે પૃ૦ ૧૦૮ના ૧૨મા ટિપ્પણમાં વિસ્તારથી જણાવ્યું છે; આના નિર્ણયમાટે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની નેમિચન્દ્રીયવૃત્તિની બાર પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓનાં અવતરણ પણ આપ્યાં છે.

૧૩. ૨૧૮મા શ્લોક (આઠમા અધ્યયનના દસમા શ્લોક)ના પૂર્વાર્ધનો પાઠ સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે તેથી તે મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે. ચૂર્ણિ અને પાઇયટીકામાં આ પાઠને પાઠાન્તર રૂપે જણાવ્યો છે. અહીં નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત પાઠ પાઇયટીકાસમ્મત પાઠના જેવો જ છે. અર્થની દૃષ્ટિએ ભેદ ન હોવાથી અહીં સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓના પાઠને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૧૪. ૨૪૬મા શ્લોક (નવમા અધ્યયનના ૧૮ મા શ્લોક)ના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભમાં ओमूलग સૂત્રપદ છે તેના બદલે અદ્યાવધિ પ્રકાશિત સમગ્ર આવૃત્તિઓમાં उस्सूलग આવું ખોટું સૂત્રપદ છે. ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં પ્રતીકરૂપે આવેલો પાઠ પણ उस्सूलग છે. અહીં ઉપયુક્ત સં ૧ સં ૨ સંજ્ઞક તાડપત્રીય પ્રતિઓમાં તથા ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પ્રતીકરૂપે લેવાયેલ ओमूलग શુદ્ધ પાઠ મળ્યો છે. અહીં જણાવવાનું એટલું જ કે અર્થહીન उस्सूलग સૂત્રપદના સ્થાને સાર્થક અને શુદ્ધ મૌલિક સૂત્રપદ ओमूलग મળ્યું છે તેનો ખૂબ આનંદ છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૨૦, ટિ૦ ૨૦.

૧૫. ૫૯૫ ક્રમાંકવાળો શ્લોક (૧૮મા અધ્યયનનો ૪૫મો શ્લોક) પ્રક્ષિપ્ત છે. આ શ્લોક સં ૧ સિવાયની શેષ પ્રતિઓમાં મળે છે. નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત તથા હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં આ શ્લોકને મૂલવાચનામાં સ્વીકારેલો હોવાથી અહીં પણ એને મૂલમાં જ સ્વીકાર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૭૪ ટિ૦ ૧૧.

૧૬. ૬૧૨ ક્રમાંકવાળો શ્લોક (૧૯મા અધ્યયનનો ૮ મો શ્લોક) સં૨ પ્રતિમાં, શાર્પેન્ટીયર-સંપાદિત આવૃત્તિમાં તેમ જ ને સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં નથી. પા૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં આ શ્લોકને પ્રક્ષિપ્તરૂપે જણાવ્યો છે. આમ છતાં અહીં ઉપયુક્ત સં ૨ સિવાયની પ્રાચીન-પ્રાચીનતમ સૂત્રપ્રતિઓમાં આ શ્લોક મળે છે તેથી, તેમ જ આ શ્લોકમાં આવેલા सण्णिणाणे સૂત્રપદની ચૂર્ણિમાં વ્યાખ્યા પણ છે, તેથી આ શ્લોક મૌલિક વાચનાનો નિશ્ચિત થયાથી અહીં તેને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૭૭ ટિ૦ ૧.

૧૭. ૯૭૩મા શ્લોક (પચીસમા અધ્યયનના ૨૧મા શ્લોક)ની પછી શાર્પેન્ટીયરસંપાદિત આવૃત્તિમાં तवस्सियं किसं दंतं० શ્લોક વધારે છે. આ શ્લોકને પા૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં પુસ્તકાન્તરમાં અધિક પાઠરૂપે ઉપલબ્ધ સૂત્રપાઠ તરીકે જણાવેલ છે. અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં (પા૦ સિવાયની) આ અધિક શ્લોક નથી તેથી, તેમ જ પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આની વ્યાખ્યા નથી તેથી અહીં તેને મૂલવાચનામાં લીધો નથી. પચીસમા અધ્યયનની ચૂર્ણિવ્યાખ્યા અતિ સંક્ષિપ્ત છે તેથી તેમાં પણ આ શ્લોકનો ઉલ્લેખ નથી. જુઓ, પૃ૦ ૨૨૪ ટિ૦ ૧૫.

૧૮. ૯૭૯મા શ્લોક (પચીસમા અધ્યયનના ૨૭મા શ્લોક)ની પછી जहित्ता पुव्वसंजोगं० શ્લોક આવે છે. તેને અહીં પ્રક્ષિપ્ત સૂત્રપાઠરૂપે મૂલવાચનામાં આપ્યો છે. આ શ્લોક પ્રાચીનતમ

સં ૧, સં ૨ પ્રતિઓમાં છે, જ્યારે કાગળ ઉપર લખાયેલી શેષ પ્રતિઓમાં નથી. પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આ શ્લોકને ૯૭૯મા अलोलुयं० શ્લોકના પાઠભેદરૂપે જણાવેલ હોવાથી તેને મૂલવાચનાનો સૂત્રક્રમાંક આપ્યો નથી, જુઓ પૃ૦ ૨૨૫ ટિ૦ ૧૮. ચૂર્ણિમાં આ સમગ્ર અધ્યયનની વ્યાખ્યા અતિ સંક્ષિપ્ત છે તેથી તેમાં આનો ઉલ્લેખ નથી.

૧૯. જ્યાં પૂર્વસૂત્રનાં પદો પ્રમાણે ઉત્તરસૂત્રોનાં પદો આવતાં હોય છે ત્યાં તે તે ઉત્તરસૂત્રના પાઠને ટૂંકાવીને સંક્ષેપમાં લખવામાં આવે છે. આ હકીકત અનેક આગમગ્રંથોની પ્રાચીન-પ્રાચીનતમ પ્રતિઓ જોતાં સહેજે જોઈ-જાણી શકાય છે. અહીં પણ ૧૧૬૬, ૧૧૬૭, ૧૧૬૮, ૧૧૭૦, ૧૧૭૧ અને ૧૧૭૨મા સૂત્રનો સંપૂર્ણ પાઠ પૂર્વસૂત્રવત્ જણાવીને મૂલવાચનાનો સંક્ષિપ્ત પાઠ સમગ્ર હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં છે. આથી અહીં સૂત્રપ્રતિઓના પાઠને એટલે સંક્ષિપ્ત પાઠને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે. શાર્પેન્ટીયરસંપાદિત અને ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં આ ૭ સૂત્રોનો સંપૂર્ણ પાઠ મૂલવાચનામાં આપ્યો છે, આને તે તે સંપાદકજીએ સ્વયં સૂચવેલા પાઠરૂપે સમજવો જોઈએ. અહીં લા ૧ સંજ્ઞક પ્રતિના શોધકે પણ, સ્પષ્ટ રીતે સમજવા-સમજાવવાના આશયથી, ૧૧૭૦ થી ૧૧૭૨ સૂત્રના સંક્ષિપ્ત મૌલિક સૂત્રપાઠની પછી ઉમેરાનું ચિહ્ન કરીને બહાર માર્જીનમાં વિસ્તૃત પાઠ લખેલો છે.

૨૦. ૧૩૫૫મા શ્લોક (૩૩મા અધ્યયનના ૧૦મા શ્લોક)માં આવેલા कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદના બદલે શા૦ પા૦ અને ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં અને સં ૧ તથા લા ૧ સંજ્ઞક હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં कसायमोहणिज्जं સૂત્રપદ છે. અહીં મૂલમાં સ્વીકારેલા कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદને અનુસરીને પાઇયટીકામાં વ્યાખ્યા છે, આથી અહીં તેને મૂલમાં સ્વીકાર્યું છે. ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આ સ્થાનની વ્યાખ્યા નથી. આ ઉપરથી જાણી શકાશે કે પ્રાચીનતમ પ્રતિએ આપેલ પાઠની પણ ચકાસણી કરીને સૂત્રપદોને મૂલવાચનામાં સ્વીકારવા માટે શક્ય પ્રયત્ન કર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૮૬ ટિ૦ ૬. પ્રસ્તુત कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદની મૌલિકતા પ્રજ્ઞાપનાસૂત્રના આધારે પણ સ્પષ્ટ થાય છે, તે પણ સૂચિત ટિપ્પણમાં નોંધ્યું છે.

૨૧. ૧૪૩૧ ક્રમાંકવાળા શ્લોક (૩૪મા અધ્યયનના ૬૧મા શ્લોક)ના અંતિમ अहिट्ठए પદની પછી શા૦ પા૦ ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તથા સં ૧ લા ૨ સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની હસ્તલિખિત સૂત્રપ્રતિઓમાં मुणि પદ વધારે મળે છે. આ मुणि પદ પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીય-ટીકાની વ્યાખ્યામાં અર્થાનુસંધાન માટે વ્યાખ્યાકારે પોતા તરફથી સૂચવેલા मुनि શબ્દના આધારે પ્રક્ષિપ્ત થયેલું હોય એમ જાણી શકાય છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૯૨ ટિ૦ ૨૨.

૨૨. ૧૫૧૨ ક્રમાંકવાળી ગાથા (૩૬મા અધ્યયનની ૬૦મી ગાથા) સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે અને તે નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત પણ છે. આ ગાથાને પાઇયટીકામાં વાચનાન્તરમાં ઉપલબ્ધ ગાથા તરીકે જણાવી છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૦૩ ટિ૦ ૬.

૨૩. ૧૫૧૯મો શ્લોક (૩૬મા અધ્યયનનો ૬૭મો શ્લોક) સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે. પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં 'આ શ્લોક પ્રત્યન્તરમાં મળતો નથી' એમ સૂચવ્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૦૪ ટિ૦ ૨.

૨૪. ૧૬૩૯મો શ્લોક (૩૬મા અધ્યયનનો ૧૮૭મો શ્લોક) શા૦ પા૦ ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તથા કેટલીક હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પણ મળતો નથી, છતાં પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની વ્યાખ્યા મુજબ આ શ્લોક મૂલવાચનાનો છે તે નિશ્ચિત થાય છે. આ નિર્ણય માટે અહીં ઉપયુક્ત અને અનુપયુક્ત કુલ તેત્રીસ હસ્તલિખિત પ્રતિઓ જોઈને વિસ્તારથી ટિપ્પણ લખ્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૧૮ ટિ૦ ૧૯. અહીં ટિપ્પણમાં પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાના સંપાદનમાં થયેલા અનવધાનને પણ સૂચવ્યું છે.

૧૧. એક સ્થળે ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં સુગમ હોવાને કારણે વ્યાખ્યા નથી. અહીં પાઇયટીકાની વ્યાખ્યાને અનુસરીને તથા ઉપયુક્ત પ્રતિઓના પાઠભેદોના ધ્વનિને અનુલક્ષીને પાઇયટીકાસમ્મત સૂત્રપદ મૂલમાં સ્વીકાર્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૫૦ ટિ૦ ૪.

૧૨. સૂત્રાંક ૧૬૬ (છઠ્ઠા અધ્યયનના પાંચમા સૂત્રશ્લોક) પછી મુદ્રિત પાઇયટીકા અને મુદ્રિત નેમિચન્દ્રીયટીકાના સંપાદકજીએ આપેલી મૂલવાચનામાં थावरं जंगमं चेव० સૂત્રશ્લોક સ્વીકારેલો છે. આ પ્રક્ષિપ્ત સૂત્રશ્લોક અહીં ઉપયુક્ત પ્રાચીનતમ सं १ પ્રતિમાં તથા ह० પ્રતિમાં નથી, શાર્પેન્ટીયર સંપાદિત આવૃત્તિમાં પણ નથી. આ સૂત્રશ્લોકની અમૌલિકતા માટે પૃ૦ ૧૦૮માના ૧૨મા ટિપ્પણમાં વિસ્તારથી જણાવ્યું છે; આના નિર્ણયમાટે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની નેમિચન્દ્રીયવૃત્તિની બાર પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓનાં અવતરણ પણ આપ્યાં છે.

૧૩. ૨૧૮મા શ્લોક (આઠમા અધ્યયનના દસમા શ્લોક)ના પૂર્વાર્ધનો પાઠ સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે તેથી તે મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે. ચૂર્ણિ અને પાઇયટીકામાં આ પાઠને પાઠાન્તર રૂપે જણાવ્યો છે. અહીં નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત પાઠ પાઇયટીકાસમ્મત પાઠના જેવો જ છે. અર્થની દૃષ્ટિએ ભેદ ન હોવાથી અહીં સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓના પાઠને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૧૪. ૨૪૬મા શ્લોક (નવમા અધ્યયનના ૧૮મા શ્લોક)ના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભમાં ओमूलग સૂત્રપદ છે તેના બદલે અદ્યાવધિ પ્રકાશિત સમગ્ર આવૃત્તિઓમાં उस्सूलग આવું ખોટું સૂત્રપદ છે. ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં પ્રતીકરૂપે આવેલો પાઠ પણ उस्सूलग છે. અહીં ઉપયુક્ત सं १ सं २ સંજ્ઞક તાડપત્રીય પ્રતિઓમાં તથા ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પ્રતીકરૂપે લેવાયેલ ओमूलग શુદ્ધ પાઠ મળ્યો છે. અહીં જણાવવાનું એટલું જ કે અર્થહીન उस्सूलग સૂત્રપદના સ્થાને સાર્થક અને શુદ્ધ મૌલિક સૂત્રપદ ओमूलग મળ્યું છે તેનો ખૂબ આનંદ છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૨૦, ટિ૦ ૨૦.

૧૫. ૫૯૫ ક્રમાંકવાળો શ્લોક (૧૮મા અધ્યયનનો ૪૫મો શ્લોક) પ્રક્ષિપ્ત છે. આ શ્લોક सं १ સિવાયની શેષ પ્રતિઓમાં મળે છે. નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત તથા હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં આ શ્લોકને મૂલવાચનામાં સ્વીકારેલો હોવાથી અહીં પણ એને મૂલમાં જ સ્વીકાર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૭૪ ટિ૦ ૧૧.

૧૬. ૬૧૨ ક્રમાંકવાળો શ્લોક (૧૯મા અધ્યયનનો ૮મો શ્લોક) सं२ પ્રતિમાં, શાર્પેન્ટીયર-સંપાદિત આવૃત્તિમાં તેમ જ ને સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં નથી. પા૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં આ શ્લોકને પ્રક્ષિપ્તરૂપે જણાવ્યો છે. આમ છતાં અહીં ઉપયુક્ત सं २ સિવાયની પ્રાચીન–પ્રાચીનતમ સૂત્રપ્રતિઓમાં આ શ્લોક મળે છે તેથી, તેમ જ આ શ્લોકમાં આવેલા सण्णिणाणे સૂત્રપદની ચૂર્ણિમાં વ્યાખ્યા પણ છે, તેથી આ શ્લોક મૌલિક વાચનાનો નિશ્ચિત થયાથી અહીં તેને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૧૭૭ ટિ૦ ૧.

૧૭. ૯૭૩મા શ્લોક (પચીસમા અધ્યયનના ૨૧મા શ્લોક)ની પછી શાર્પેન્ટીયરસંપાદિત આવૃત્તિમાં तवस्सियं किसं दंतं० શ્લોક વધારે છે. આ શ્લોકને પા૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં પુસ્તકાન્તરમાં અધિક પાઠરૂપે ઉપલબ્ધ સૂત્રપાઠ તરીકે જણાવેલ છે. અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં (પા૦ સિવાયની) આ અધિક શ્લોક નથી તેથી, તેમ જ પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આની વ્યાખ્યા નથી તેથી અહીં તેને મૂલવાચનામાં લીધો નથી. પચીસમા અધ્યયનની ચૂર્ણિવ્યાખ્યા અતિ સંક્ષિપ્ત છે તેથી તેમાં પણ આ શ્લોકનો ઉલ્લેખ નથી. જુઓ, પૃ૦ ૨૨૪ ટિ૦ ૧૫.

૧૮. ૯૭૯મા શ્લોક (પચીસમા અધ્યયનના ૨૭મા શ્લોક)ની પછી जहित्ता पुव्वसंजोगं० શ્લોક આવે છે. તેને અહીં પ્રક્ષિપ્ત સૂત્રપાઠરૂપે મૂલવાચનામાં આપ્યો છે. આ શ્લોક પ્રાચીનતમ

સં ૧, સં ૨ પ્રતિઓમાં છે, જ્યારે કાગળ ઉપર લખાયેલી શેષ પ્રતિઓમાં નથી. પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આ શ્લોકને ૯૭૯મા અલોલુયં૦ શ્લોકના પાઠભેદરૂપે જણાવેલ હોવાથી તેને મૂલવાચનાનો સૂત્રક્રમાંક આપ્યો નથી, જુઓ પૃ૦ ૨૨૫ ટિ૦ ૧૮. ચૂર્ણિમાં આ સમગ્ર અધ્યયનની વ્યાખ્યા અતિ સંક્ષિપ્ત છે તેથી તેમાં આનો ઉલ્લેખ નથી.

૧૯. જ્યાં પૂર્વસૂત્રનાં પદો પ્રમાણે ઉત્તરસૂત્રોનાં પદો આવતાં હોય છે ત્યાં તે તે ઉત્તરસૂત્રના પાઠને ટૂંકાવીને સંક્ષેપમાં લખવામાં આવે છે. આ હકીકત અનેક આગમગ્રંથોની પ્રાચીન-પ્રાચીનતમ પ્રતિઓ જોતાં સહેજે જોઈ–જાણી શકાય છે. અહીં પણ ૧૧૬૬, ૧૧૬૭, ૧૧૬૮, ૧૧૭૦, ૧૧૭૧ અને ૧૧૭૨મા સૂત્રનો સંપૂર્ણ પાઠ પૂર્વસૂત્રવત્ જણાવીને મૂલવાચનાનો સંક્ષિપ્ત પાઠ સમગ્ર હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં છે. આથી અહીં સૂત્રપ્રતિઓના પાઠને એટલે સંક્ષિપ્ત પાઠને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે. શાર્પેન્ટીયરસંપાદિત અને ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં આ ૭ સૂત્રોનો સંપૂર્ણ પાઠ મૂલવાચનામાં આપ્યો છે, આને તે તે સંપાદકજીએ સ્વયં સૂચવેલા પાઠરૂપે સમજવો જોઈએ. અહીં લા ૧ સંજ્ઞક પ્રતિના શોધકે પણ, સ્પષ્ટ રીતે સમજવા–સમજાવવાના આશયથી, ૧૧૭૦ થી ૧૧૭૨ સૂત્રના સંક્ષિપ્ત મૌલિક સૂત્રપાઠની પછી ઉમેરાનું ચિહ્ન કરીને બહાર માર્જિનમાં વિસ્તૃત પાઠ લખેલો છે.

૨૦. ૧૩૫૫મા શ્લોક (૩૩મા અધ્યયનના ૧૦મા શ્લોક)માં આવેલા कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદના બદલે શા૦ પા૦ અને ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં અને સં ૧ તથા લા ૧ સંજ્ઞક હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં कसायमोहणिज्जं સૂત્રપદ છે. અહીં મૂલમાં સ્વીકારેલા कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદને અનુસરીને પાઇયટીકામાં વ્યાખ્યા છે, આથી અહીં તેને મૂલમાં સ્વીકાર્યું છે. ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં આ સ્થાનની વ્યાખ્યા નથી. આ ઉપરથી જાણી શકાશે કે પ્રાચીનતમ પ્રતિએ આપેલ પાઠની પણ ચકાસણી કરીને સૂત્રપદોને મૂલવાચનામાં સ્વીકારવા માટે શક્ય પ્રયત્ન કર્યો છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૮૬ ટિ૦ ६. પ્રસ્તુત कसायवेयणिज्जं સૂત્રપદની મૌલિકતા પ્રજ્ઞાપનાસૂત્રના આધારે પણ સ્પષ્ટ થાય છે, તે પણ સૂચિત ટિપ્પણમાં નોંધ્યું છે.

૨૧. ૧૪૩૧ ક્રમાંકવાળા શ્લોક (૩૪મા અધ્યયનના ૧૨મા શ્લોક)ના અંતિમ अहिट्ठए પદની પછી શા૦ પા૦ ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તથા સં ૧ લા ૨ સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની હસ્તલિખિત સૂત્રપ્રતિઓમાં मुणि પદ વધારે મળે છે. આ मुणि પદ પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની વ્યાખ્યામાં અર્થાનુસંધાન માટે વ્યાખ્યાકારે પોતા તરફથી સૂચવેલા मुनि શબ્દના આધારે પ્રક્ષિપ્ત થયેલું હોય એમ જાણી શકાય છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૯૨ ટિ૦ ૨૨.

૨૨. ૧૫૧૨ ક્રમાંકવાળી ગાથા (૩૬મા અધ્યયનની ૬૦મી ગાથા) સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે અને તે નેમિચન્દ્રીયટીકાસમ્મત પણ છે. આ ગાથાને પાઇયટીકામાં વાચનાન્તરમાં ઉપલબ્ધ ગાથા તરીકે જણાવી છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૦૩ ટિ૦ ૬.

૨૩. ૧૫૧૯મો શ્લોક (૩૬મા અધ્યયનનો ૬૭મો શ્લોક) સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે. પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં 'આ શ્લોક પ્રત્યન્તરમાં મળતો નથી' એમ સૂચવ્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૦૪ ટિ૦ ૨.

૨૪. ૧૬૩૯મો શ્લોક (૩૬મા અધ્યયનનો ૧૮૭મો શ્લોક) શા૦ પા૦ ને૦ સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તથા કેટલીક હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પણ મળતો નથી, છતાં પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની વ્યાખ્યા મુજબ આ શ્લોક મૂલવાચનાનો છે તે નિશ્ચિત થાય છે. આ નિર્ણય માટે અહીં ઉપયુક્ત અને અનુપયુક્ત કુલ તેત્રીસ હસ્તલિખિત પ્રતિઓ જોઈને વિસ્તારથી ટિપ્પણ લખ્યું છે. જુઓ, પૃ૦ ૩૧૮ ટિ૦ ૧૯. અહીં ટિપ્પણમાં પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાના સંપાદનમાં થયેલા અનવધાનને પણ સૂચવ્યું છે.

૨૫. ટિપ્પણોમાં વ્યાખ્યાગ્રંથોનાં જે અવતરણો આપ્યાં છે તે અવતરણો, તે તે વ્યાખ્યાગ્રંથની મુદ્રિત આવૃત્તિથી ભિન્ન હોય તો તે તે વ્યાખ્યાગ્રંથના પ્રાચીન–પ્રાચીનતમ હસ્તલિખિત પ્રત્યંતરનાં સમજવાં. આવી જ રીતે ટિપ્પણમાં જ્યાં જે અવતરણને મુદ્રિત આવૃત્તિનું જણાવ્યું છે ત્યાં તેથી ભિન્ન પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રત્યંતરનું અવતરણ સમજવું, જે મૂલપાઠને સંવાદી છે.

૨૬. પ્રસ્તુત ગ્રન્થમાં ત્રણ આગમો છે. તે પ્રત્યેકનાં ત્રણ પરિશિષ્ટ આ પ્રમાણે આપ્યાં છે—૧ સૂત્રાનુક્રમ, ૨ શબ્દાનુક્રમ અને ૩ વિશેષનામાનુક્રમ. આમ કુલ નવ પરિશિષ્ટો છે, તે પૈકી શબ્દાનુક્રમનાં જે પરિશિષ્ટો છે તેમાં પ્રત્યેક શબ્દની સામે તેનાં બધાં જ સ્થાન જણાવ્યાં છે. ફક્ત इत्तो, उ, एग, एव = एव, च, तओ, तत्थ = तत्र, तु, त्ति = इति, न, य, वा = वा અને वि, આ શબ્દો પ્રમાણમાં બહુ આવતા હોઈને તેના સ્થાન દર્શક સૂત્રાંકો મર્યાદિત સંખ્યામાં આપ્યા છે. બીજું, જે શબ્દના બે અર્થ થતા હોય તેવા શબ્દને તે કયા અર્થમાં અહીં ઉપયુક્ત છે તે જણાવવા માટે તેની સામે તેનો અર્થ આપ્યો છે. વળી અભ્યાસીઓની અનુકૂળતા માટે કેટલાક શબ્દોને તેની વિભક્તિ સાથે આપ્યા છે અને તેની સાથે તેનો સંસ્કૃત પર્યાય પણ આપ્યો છે. વિશેષમાં જણાવવાનું કે—શબ્દના પ્રારંભમાં અને મધ્યાદિ સ્થાનોમાં પણ સ્વરની આગળ त શ્રુતિ આપતી એક સં૨ સંજ્ઞક તાડપત્રીય પ્રતિના પાઠની નોંધ ટિપ્પણોમાં લીધી છે. આવા શબ્દો શબ્દકોશમાં અનાદેય હોવા છતાં અભ્યાસીની જાણ ખાતર પરિશિષ્ટમાં લીધા છે. આમાં, કોઈક પ્રાકૃતકૃતિની એક જ પ્રતિ મળતી હોય અને તેમાં આવી त શ્રુતિ વિપુલમાત્રામાં હોય તો તેનું સંશોધન કરનારને અહીં નોંધેલા त શ્રુતિવાળા શબ્દોથી દિશાસૂચન મળે અને કામનો ભાર તે પ્રમાણમાં હળવો થાય, એ પણ મુખ્ય આશય છે.

પ્રાકૃતભાષાના અભ્યાસની દૃષ્ટિએ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રગત કેટલીક ઉપયોગી વિગતો

૧. 'પાઇયસદ્દમહણ્ણવો' કોશમાં નહીં નોંધાયેલા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત વિશિષ્ટ શબ્દો

अणुक्कसाइ (सू० ५१०) = अणुकषायिन्, अनुत्कषायिन्
अणुपुव्वसो (सू० १५५८) = आनुपूर्व्या
अपडिबद्धया (पृ० २४३ टि० २४, पृ० २५० टि० १) = अप्रतिबन्धता
अप्पडिबद्धया (सू० ११०२, ११३२) = अप्रतिबन्धता
अरसा (पृ० १८२ टि० २०) = प्रहरणविशेष
अविसंवायण (सू० ११५०) = पराविप्रतारण
°असि (सू० ४७९) = अशिन्–भोजिन्
आ + इअ (पृ० १३० टि० ५) = आ + पिव्
आयरिय (सू० १६९) = आर्य
आराहणया (सू० ११०२, ११२६) = आराधना
आलोयणया (सू० ११०२, ११०७) = आलोचना
आवएडिय / आवडिय (पृ० १३९ टि० १३) अवक्रोटित–अधस्तादामोटित
उल्लिअ / उल्लित (सू० ६६९) = उल्लिखित
कंथअ (सू० ३४३) = प्रधान अश्व ('પાઇયસદ્દમહણ્ણવો'માં આ શબ્દનો અથ 'अश्वकी एक जाति' છે)
खेदिय (पृ० १८२ टि० १०) = खिन्न
घोरासम (सू० २७०) = घोराश्रम = गार्हस्थ्य
ण (सू० ३१९, ४५०, ९९६, १२६६) = वाक्यालङ्कारे
ण (सू० १२६२) = पूरणे
दुक्कर (सू० ६५७) = दुष्कर–दुस्सह
दुरप्पा (सू० ७५१) = दुरात्मता
निवेसणया (सू० ११०२, ११२७) = निवेशना
निस्सेस (सू० ८०६) निःश्रेयस्
नीयावत्ति (सू० १३९७) = नीचैर्वृत्ति
परियट्टणया (सू० ११०२) = परावर्तना
पाविअ (सू० ६६२) = पापिक

भुज्ज (पृ० १४९ टि० १२)=भोजित
मड (सू० १३८३) = मृतक
मुंडिण (सू० १५०)=मुण्डित्व
विहड (सू० ३१७) = वि+पत्
विहम्माण (सू० १०५०)=विशेषेण घ्नन्
सग (सू० ७२९) = स्वक–सहोदरार्थे
समाहारणया (सू० ११०२, ११५८-५९-६०) =समाधारणा
समुच्छ्रय (सू० ८१५)=समवसृत–अवष्टब्ध
संघायणिज्ज (सू० ११६१)=मीलनीय
संपन्न (पृ० १८७ टि० १६)=सम्प्रज्ञ
सामाइयंग (पृ० १३४ टि० १३)=अतस्यादि धान्य
सिं (सू० ४२६)=पूर्णे

२. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત સુપ્વ્યત્યય–વિભક્તિવ્યત્યયનાં સ્થાન

प्रथमार्थे द्वितीया—
मोहं=मोघः (सू० ४३९)
गोयमं (सू० ८५८)
विणिम्मुक्कं (सू० ९८४)
प्रथमार्थे सप्तमी—
संपराए (सू० ७४४)
द्वितीयार्थे प्रथमा—
जिए (सू० १९७)
अग्गिसिहा दित्ता (सू० ६४४)
सुहाजीवी (सू० ९७९)
गुरुपूया (सू० १००२)
द्वितीयार्थे षष्ठी—
जायणजीविणो (सू० ३६९)
तस्स (सू० ३९०)
द्वितीयार्थे सप्तमी—
जेहिं (सू० ४६९)
तृतीयार्थे प्रथमा—
माया (सू० २८२)
हयाणीए (सू० ५५२)
गयाणीए ,,
रहाणीए ,,
पायत्ताणीए ,,
ओहिनाण-सुए (सू० ८३९)
महामुणी (सू० ८४८)
°मरणाणि (सू० १७१३)
तृतीयार्थे द्वितीया—
आणुपुव्विं (सू० १,१३४६)
अप्पाणमेव जु° (सू० २६३)
मोहं=मोहेन (सू० ४३९)
विहारजत्तं (सू० ७०५)
तृतीयार्थे षष्ठी—
सव्वदुक्खाणं (सू० २१६)
सुयस्स (सू० ३५८)
विउलस्स ,,
तेसिं (सू० ५०४)
तृतीयार्थे सप्तमी—
वेच्छे=वृक्षैः (सू० २३९)
जहिंसि (सू० ४०६)
गयणंफुसे (सू० ७९९)
सारीरमाणसे दुक्खे (सू० ९१६)
गुत्तिसु (सू० १४०१)
चतुर्थ्यर्थे षष्ठी—
गुत्तस्स (सू० ३७६)
जिइंदियस्स ,,
सुसमाहियस्स ,,
सिद्धाण (सू० ७०४)
संजयाणं ,,
तेसिं (सू० ९६०)
चतुर्थ्यर्थे सप्तमी—
मित्तेसु (सू० ३३५)
वेयावच्चे (सू० १०२७)
पञ्चम्यर्थे प्रथमा—
विरामवत्तणं (सू० ८८२)
पञ्चम्यर्थे तृतीया—
तेण (सू० १४१४)
पञ्चम्यर्थे षष्ठी—
कडाण कम्माण (सू० ४१६)
परेसिं (सू० ५०५–६)
पसिणाणं (सू० ५८१)
तस्स (सू०४३५,१३४४,१५५०)
सव्वस्स (सू० १३४४)
दुहस्स ,,
पञ्चम्यर्थे सप्तमी—
गारवेसु (सू० ६९६)
कसाएसु ,,
भएसु ,,
असुभत्थेसु (सू० ९५१)
असंजमे (सू० १२१५)
सव्वजीवेसु (सू० १२६९)
षष्ठ्यर्थे प्रथमा—
महामुणी (सू० ८४८)
°संपया (सू० ९७०)
चरमाणो (सू० ११९६)
एसंतो (सू० ११९७)
षष्ठ्यर्थे सप्तमी—
आतुरे (सू० ५०२)
तम्मी (सू० ८४०)
सप्तम्यर्थे प्रथमा—

१. આ પ્રયોગને ટીકામાં વિભક્તિવ્યત્યય ન જણાવતાં સૌત્રપ્રયોગરૂપે જણાવ્યો છે.
२. આ પ્રયોગને ટીકામાં વિભક્તિવ્યત્યય ન જણાવતાં આર્ષપ્રયોગરૂપે જણાવ્યો છે.

૨૫. ટિપ્પણોમાં વ્યાખ્યાગ્રંથોનાં જે અવતરણો આપ્યાં છે તે અવતરણો, તે તે વ્યાખ્યાગ્રંથની મુદ્રિત આવૃત્તિથી ભિન્ન હોય તો તે તે વ્યાખ્યાગ્રંથના પ્રાચીન–પ્રાચીનતમ હસ્તલિખિત પ્રત્યંતરનાં સમજવાં. આવી જ રીતે ટિપ્પણમાં જ્યાં જે અવતરણને મુદ્રિત આવૃત્તિનું જણાવ્યું છે ત્યાં તેથી ભિન્ન પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રત્યંતરનું અવતરણ સમજવું, જે મૂલપાઠને સંવાદી છે.

૨૬. પ્રસ્તુત ગ્રન્થમાં ત્રણ આગમો છે. તે પ્રત્યેકનાં ત્રણ પરિશિષ્ટ આ પ્રમાણે આપ્યાં છે—૧ સૂત્રાનુક્રમ, ૨ શબ્દાનુક્રમ અને ૩ વિશેષનામાનુક્રમ. આમ કુલ નવ પરિશિષ્ટો છે, તે પૈકી શબ્દાનુક્રમનાં જે પરિશિષ્ટો છે તેમાં પ્રત્યેક શબ્દની સામે તેનાં બધાં જ સ્થાન જણાવ્યાં છે. ફક્ત इत्तो, उ, एग, एव = एव, च, तओ, तत्थ = तत्र, तु, त्ति = इति, न, य, वा = वा અને वि, આ શબ્દો પ્રમાણમાં બહુ આવતા હોઈને તેના સ્થાન દર્શક સૂત્રાંકો મર્યાદિત સંખ્યામાં આપ્યા છે. બીજું, જે શબ્દના બે અર્થ થતા હોય તેવા શબ્દને તે કયા અર્થમાં અહીં ઉપયુક્ત છે તે જણાવવા માટે તેની સામે તેનો અર્થ આપ્યો છે. વળી અભ્યાસીઓની અનુકૂળતા માટે કેટલાક શબ્દોને તેની વિભક્તિ સાથે આપ્યા છે અને તેની સાથે તેનો સંસ્કૃત પર્યાય પણ આપ્યો છે. વિશેષમાં જણાવવાનું કે—શબ્દના પ્રારંભમાં અને મધ્યાદિ સ્થાનોમાં પણ સ્વરની આગળ त શ્રુતિ આપતી એક सं० સંજ્ઞક તાડપત્રીય પ્રતિના પાઠની નોંધ ટિપ્પણોમાં લીધી છે. આવા શબ્દો શબ્દકોશમાં અનાદેય હોવા છતાં અભ્યાસીની જાણ ખાતર પરિશિષ્ટમાં લીધા છે. આમાં, કોઈક પ્રાકૃતકૃતિની એક જ પ્રતિ મળતી હોય અને તેમાં આવી त શ્રુતિ વિપુલમાત્રામાં હોય તો તેનું સંશોધન કરનારને અહીં નોંધેલા त શ્રુતિવાળા શબ્દોથી દિશાસૂચન મળે અને કામનો ભાર તે પ્રમાણમાં હળવો થાય, એ પણ મુખ્ય આશય છે.

પ્રાકૃતભાષાના અભ્યાસની દૃષ્ટિએ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રગત કેટલીક ઉપયોગી વિગતો

૧. 'પાઇયસદ્દમહણ્ણવો' કોશમાં નહીં નોંધાયેલા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત વિશિષ્ટ શબ્દો

अणुक्कसाइ (सू० ५१०) = अणुकषायिन्, अनुत्कषायिन्
अणुपुव्वसो (सू० १५५८) = आनुपूर्व्या
अपडिबद्धया (पृ० २४३ टि० २४, पृ० २५० टि० १) = अप्रतिबन्धता
अप्पडिबद्धया (सू० ११०२, ११३२) = अप्रतिबन्धता
अरसा (पृ० १८२ टि० २०) = प्रहरणविशेष
अविसंवायण (सू० ११५०) = पराविप्रतारण
°असि (सू० ४७९) = अशिन्–भोजिन्
आ + इअ (पृ० १३० टि० ५) = आ + पिव्
आयरिय (सू० १६९) = आर्य
आराहणया (सू० ११०२, ११२६) = आराधना
आलोयणया (सू० ११०२, ११०७) = आलोचना
आवएडिय / आवडिय (पृ० १३९ टि० १३) अवक्रोटित–अधस्तादामोटित
उल्लिअ / उल्लित (सू० ६६९) = उल्लिखित
कंथअ (सू० ३४३) = प्रधान अश्व ('પાઇયસદ્દમહણ્ણવો'માં આ શબ્દનો અથ 'अश्वकी एक जाति' છે)
खेदिय (पृ० १८२ टि० १०) = खिन्न
घोरासम (सू० २७०) = घोराश्रम = गार्हस्थ्य
ण (सू० ३१९, ४५०, ९९६, १२६६) = वाक्यालङ्कारे
ण (सू० १२६२) = पूरणे
दुक्कर (सू० ६५७) = दुष्कर–दुस्सह
दुरप्पा (सू० ७५१) = दुरात्मता
निवेसणया (सू० ११०२, ११२७) = निवेशना
निस्सेस (सू० ८०६) निःश्रेयस्
नीयावत्ति (सू० १३९७) = नीचैर्वृत्ति
परियट्टणया (सू० ११०२) = परावर्तना
पाविअ (सू० ६६२) = पापिक

भुज्ज (पृ० १४९ टि० १२)=भोजित
मड (सू० १३८३) = मृतक
मुंडिण (सू० १५०)=मुण्डित्व
विहड (सू० ३१७) = वि+पत्
विहम्माण (सू० १०५०)=विशेषेण घ्नन्
सग (सू० ७२९) = स्वक–सहोदरार्थे
समाहारणया (सू० ११०२, ११५८-५९-६०)
=समाधारणा
समुच्छ्रय (सू० ८१५)=समवसृत–अवसृष्य
संघायणिज्ज (सू० ११६१) = मीलनीय
संपज्ज (पृ० १८७ टि० १६)=सम्प्रज्ञ
सामाइयंग (पृ० १३४ टि० १६)–
अतस्यादि धान्य
सिं (सू० ४२६)=पूर्णे

२. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત સુબ્વ્યત્યય–વિભક્તિવ્યત્યયનાં સ્થાન

प्रथमार्थे द्वितीया—
मोहं=मोघः (सू० ४३९)
गोयमं (सू० ८५८)
विणिम्मुक्कं (सू० ९८४)
प्रथमार्थे सप्तमी—
संपराए (सू० ७४४)
द्वितीयार्थे प्रथमा—
जिए (सू० १९७)
अग्गिसिहा दित्ता (सू० ६४४)
मुहाजीवी (सू० ९७९)
गुरुपूया (सू० १००२)
द्वितीयार्थे षष्ठी—
जायणजीविणो (सू० ३६९)
तस्स[1] (सू० ३९०)
द्वितीयार्थे सप्तमी—
जहिं[1] (सू० ४६९)
तृतीयार्थे प्रथमा—
माया (सू० २८२)
हयाणीए (सू० ५५२)
गयाणीए ,,
रहाणीए ,,
पायत्ताणीए ,,
ओहिनाण-सुए (सू० ८३९)
महामुणी (सू० ८४८)
°मरणाणि (सू० १७१३)
तृतीयार्थे द्वितीया—
आणुपुव्विं (सू० १,१३४६)
अप्पाणमेव जु° (सू० २६३)
मोहं=मोहेन (सू० ४३९)
विहारजत्तं (सू० ७०५)
तृतीयार्थे षष्ठी—
सव्वदुक्खाणं (सू० २१६)
सुयस्स (सू० ३५८)
विउलस्स ,,
तेसिं (सू० ५०४)
तृतीयार्थे सप्तमी—
वेच्छे=वृक्षैः (सू० २३९)
जहिंसि (सू० ४०६)
गयणंफुसे (सू० ७९९)
सारीरमाणसे[2] दुक्खे (सू० ९१६)
गुत्तिसु (सू० १४०१)
चतुर्थ्यर्थे षष्ठी—
गुत्तस्स (सू० ३७६)
जिइंदियस्स ,,
सुसमाहियस्स ,,
सिद्धाण (सू० ७०४)
संजयाणं ,,
तेसिं (सू० ९६०)
चतुर्थ्यर्थे सप्तमी—
मित्तेसु (सू० ३३५)
वेयावच्चे (सू० १०२७)
पञ्चम्यर्थे प्रथमा—
विरागवत्तणं (सू० ८८२)
पञ्चम्यर्थे तृतीया—
तेण (सू० १४१४)
पञ्चम्यर्थे षष्ठी—
कडाण कम्माण (सू० ४१६)
परेसिं (सू० ५०५–६)
परिसाणं (सू० ५८१)
तस्स (सू० ४३५, १३४४, १५५०)
सव्वस्स (सू० १३४४)
दुहस्स ,,
पञ्चम्यर्थे सप्तमी—
गारवेसु (सू० ६९६)
कसाएसु ,,
भएसु ,,
असुभत्थेसु (सू० ९५१)
असंजमे (सू० १२१५)
सव्वजीवेसु (सू० १२६९)
षष्ठ्यर्थे प्रथमा—
महामुणी (सू० ८४८)
°संपया (सू० ९७०)
चरमाणो (सू० ११९६)
एसंतो (सू० ११९७)
षष्ठ्यर्थे सप्तमी—
आतुरे (सू० ५०२)
तम्मी (सू० ८४०)
सप्तम्यर्थे प्रथमा—

१. આ પ્રયોગને ટીકામાં વિભક્તિવ્યત્યય ન જણાવતાં સૌત્રપ્રયોગરૂપે જણાવ્યો છે.
૨. આ પ્રયોગને ટીકામાં વિભક્તિવ્યત્યય ન જણાવતાં આર્ષપ્રયોગરૂપે જણાવ્યો છે.

भिक्खू (सू० ३४२)	एगंतं (सू० १२०४)	चित्ताहिं (सू० ८१०)
अणेगाइं (सू० १०८६)	सप्तम्यर्थे तृतीया—	तेणं (सू० ८४१, ९५६)
पयाइं ,,	चोद्दसहिं ठाणेहिं (सू० ३३३)	कालेणं (सू० ९५६)
पल्ली (सू० ११९२)	विसएहिं (सू० ६१४)	तवसा (सू० ९७०)
थलि=थली (सू० ११९३)	वल्लरेहिं सरेहिं (सू० ६८६)	°सोलसएहिं (सू० १२२६)
सप्तम्यर्थे द्वितीया—	सव्वेहिं भूएहिं (सू० ७७६)	भावणाहिं (सू० १२३०)
दुरुत्तरं (सू० १३०)	माणवेहिं (सू० ७७९)	°गुणेहिं (सू० १२३१)
जन्नवाडं (सू० ३६२)	°पदेहिं (सू० ७८४)	सप्तम्यर्थे षष्ठी—
उत्तिमट्ठं (सू० ७५२)	जिएहि (सू० ८०५)	तेसिं (सू० २१८)

३. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત લિંગવ્યત્યયનાં સ્થાન

साणस्स (सू० ६) = शून्याः
नारीजणाइं (सू० ४२०, ४२६, ४७४) = नारीजनान्
भोगाइं ,, = भोगान्
इमाइं ,, = इमान्
असासयाइं (सू० ४२६) = अशाश्वतान्
ते (सू० ४९२) = तान्
बुद्धा ,, = बुद्धानि
सव्वे ,, = सर्वाणि
°परायणा ,, = परायणानि
°उव्विग्गा ,, = उद्विग्नानि
°गवेसिणो ,, = गवेषकाणि
°भाविया (सू० ४९३) = भावितानि
°उवागया ,, = उपागतानि
जं (सू० ५१३) = यः
विवित्तं ,, = विविक्तः
अणाइण्णं ,, = अनाकीर्णः
रहियं ,, = रहितः
आलयं ,, = आलयः
किरियं (सू० ५७३) = क्रिया
अकिरियं ,, = अक्रिया
विणयं ,, = विनयः
कामाइं (सू० ५८४) = कामान्
साहस्सीओ (सू० ८५५) = सहस्राणि
°साहणा (सू० ८९९) = साधनानि
एए (सू० ९३६) = एताः
तिन्नि ,, = तिस्रः
पढमे (सू० ९३७) = प्रथमायाम्
बीए ,, = द्वितीयायाम्
असंलोए (सू० ९४१) = असंलोकम्
अणावाए ,, = अनापातम्
संलोए ,, = संलोकम्
आवाए ,, = आपातम्
°भयातीयं (सू० ९७३) = भयातीतः
अणइक्कमणा (सू० १०२८) = अनतिक्रमणम्
°सेवणा (सू० १०९२) = सेवनम्
°वज्जणा ,, = वर्जनम्
°सद्दहणा ,, श्रद्धानम्
°सुस्सूसणया (सू० ११०२) = शुश्रूषणम्
उस्सिचणा (सू० ११८१) = उत्सिञ्चनम्
तवणा ,, = तपनम्
भिक्खायरियं (सू० १२०१) = भिक्षाचर्या
विसप्पे (सू० १४४३) = विसर्पम्
°धारे ,, = धारम्
°विणासगे ,, = विनाशनम्
जोइसमे ,, = ज्योतिःसमम्
सत्थे ,, = शस्त्रम्
कय-विक्कओ (सू० १४४६) = क्रयविक्रयम्
°आगासा (सू० १४६०) = आकाशानि
एए ,, = एतानि
अणादिया ,, = अनादिकानि
अपज्जवसिया ,, = अपर्यवसितानि
वियाहिया ,, = व्याख्यातानि

૪. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વચનવ્યત્યયનાં સ્થાન—

जो (सू० ३३७)=ये
चरेज्ज (पृ० १४१ टि० २)=चरेयुः
जयई (सू० ४०१)=यजन्ति
परिभुंजामो (सू० ४१५)=परिभुञ्जे
से ,, =तानि
सम्मुच्छई (सू० ४५९)=सम्मूर्छन्ति
नासइ ,, =नश्यन्ति
लभे (सू० ४६२)=लभावहे
विहरिस्सामो (सू० ४८७)=विहरिष्यामि
चरिस्सामो (पृ० १५६ टि० १)=चरिष्यामि
दारे (सू० ५६६)=दारेषु
परिरक्खिए ,, =परिरक्षितेषु
ताइं (सू० ५८२)=तत्
विंति (सू० ६८१)=ब्रूते
विमोयंति (सू० ७२७)=विमोचयति
पंचमं (सू० ८५३)=पञ्चसंख्यापूरणानि
अग्गी (सू० ८८६)=अग्नयः
मुणी (सू० ९२०)=मुनयः
समिती (सू० ९२६)=समितयः
गुत्ती (सू० ९२६, ९५१)=गुप्तयः
°सेज्जाए (सू० ९३६)=शय्यासु
जे (सू० ९७१)=यः
बंभणा ,, =ब्राह्मणः
वुत्ता ,, =उक्तः
समुवेंति (पृ० २७० टि० १)=समुपैति
तं (सू० १५००)=तान्
सिज्झइ (सू० १५०७)=सिद्ध्यन्ति
जस्स (सू० १५१६)=येषाम्
भवे (सू० १६०८)=भवेयुः
°संसारी (सू० १७१२)=संसारिणः
चुया[1] (सू० १८८)=च्युतः
विहिंसगा[1] ,, =विहिंसकः
बाला[1] ,, =बालः
गच्छंति[1] ,, =गच्छति
अवसा[1] ,, =अवशः

૫. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત સૌત્ર-આર્ષપ્રયોગોનાં સ્થાન

जिच्चं (सू० २००)=हार्येत
,, ,, =जेयम्-जेतव्यम्
,, ,, =जीयते
संविदे ,, =संवित्ते-जानीते
मंदिए (सू० २१३)=मन्दः
विज्जा (सू० २७७)=विदित्वा
विज्जा (सू० २७७, ५८१)=विद्वान्
अणुक्कसाई (सू० ५१०)=अणुकषायी
महं (सू० ७०३)=महतीम्
सव्वसो (सू० ८७७)=सर्वान्
,, (सू० ८८२)=सर्वाम्
,, (सू० ९५१)=सर्वेभ्यः

पंडुरए (सू० २९१)=पाण्डुरकम्
जायणजीविणो (सू० ३६९)=याचनजीवनः,
याचनजीवनम्-याचनेन जीवनशीलम्
जीविय (सू० ७४६)=जीविकायै
अणुपुव्वसो (सू० ९४४)=आनुपूर्व्या
समुदाय (सू० ९८६)=समादाय

૬. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગોનાં સ્થાન

जत्तं (सू० २१)=यत् तत्
पंजलीयडो (सू० २२)=कृतप्राञ्जलिः
आसा (सू० ३३६)=आशया
रूवंधरे (सू० ५४९)=रूपधरः

૧. આ વચનવ્યત્યય પાઇયટીકાનિર્દિષ્ટ છે. અહીં ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીય ટીકામાં બહુવચન છે.

भिक्खू (सू० ३४२)
अणेगाइं (सू० १०८६)
पयाइं ,,
पल्ली (सू० ११९२)
थलि=थली (सू० ११९३)
सप्तम्यर्थे द्वितीया—
दुरुत्तरं (सू० १३०)
जन्नवाडं (सू० ३६२)
उत्तिमट्ठं (सू० ७५२)

एगंतं (सू० १२०४)
सप्तम्यर्थे तृतीया—
चोद्दसहिं ठाणेहिं (सू० ३३३)
विसएहिं (सू० ६१४)
वल्लरेहिं सरेहिं (सू० ६८६)
सव्वेहिं भूएहिं (सू० ७७६)
माणवेहिं (सू० ७७९)
°पदेहिं (सू० ७८४)
जिएहि (सू० ८०५)

चित्ताहिं (सू० ८१०)
तेणं (सू० ८४१, ९५६)
कालेणं (सू० ९५६)
तवसा (सू० ९७०)
°सोलसएहिं (सू० १२२६)
भावणाहिं (सू० १२३०)
°गुणेहिं (सू० १२३१)
सप्तम्यर्थे षष्ठी—
तेसिं (सू० २१८)

३. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત લિંગવ્યત્યયનાં સ્થાન

साणस्स (सू० ६) = शून्याः
नारीजणाइं (सू० ४२०, ४२६, ४७४) = नारीजनान्
भोगाइं ,, = भोगान्
इमाइं ,, = इमान्
असासयाइं (सू० ४२६) = अशाश्वतान्
ते (सू० ४९२) = तान्
बुद्धा ,, = बुद्धानि
सव्वे ,, = सर्वाणि
°परायणा ,, = परायणानि
°उव्विग्गा ,, = उद्विग्नानि
°गवेसिणो ,, = गवेषकाणि
°भाविया (सू० ४९३) = भावितानि
°उवागया ,, = उपागतानि
जं (सू० ५१३) = यः
विवित्तं ,, = विविक्तः
अणाइण्णं ,, = अनाकीर्णः
रहियं ,, = रहितः
आलयं ,, = आलयः
किरियं (सू० ५७३) = क्रिया
अकिरियं ,, = अक्रिया
विणयं ,, = विनयः
कामाइं (सू० ५८४) = कामान्
साहस्सीओ (सू० ८५५) = सहस्राणि
°साहणा (सू० ८६९) = साधनानि
एए (सू० ९३६) = एताः
तिन्नि ,, = तिस्रः

पढमे (सू० ९३७) = प्रथमायाम्
बीए ,, = द्वितीयायाम्
असंलोए (सू० ९४१) = असंलोकम्
अणावाए ,, = अनापातम्
संलोए ,, = संलोकम्
आवाए ,, = आपातम्
°भयातीयं (सू० ९७३) = भयातीतः
अणइक्कमणा (सू० १०२८) = अनतिक्रमणम्
°सेवणा (सू० १०९२) = सेवनम्
°वज्जणा ,, = वर्जनम्
°सद्दहणा ,, श्रद्धानम्
°सुस्सूसणया (सू० ११०२) = सुश्रूषणम्
उस्सिंचणा (सू० ११८१) = उत्सिञ्चनम्
तवणा ,, = तपनम्
भिक्खायरियं (सू० १२०१) = भिक्षाचर्या
विसप्पे (सू० १४४३) = विसर्पम्
°धारे ,, = धारम्
°विणासणे ,, = विनाशनम्
जोइसमे ,, = ज्योतिःसमम्
सत्थे ,, = शस्त्रम्
कय-विक्कओ (सू० १४४६) = क्रयविक्रयम्
°आगासा (सू० १४६०) = आकाशानि
एए ,, = एतानि
अणादिया ,, = अनादिकानि
अपज्जवसिया ,, = अपर्यवसितानि
वियाहिया ,, = व्याख्यातानि

૪. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વચનવ્યત્યયનાં સ્થાન—

जो (सू० ३३७) = ये
चरेज्ज (पृ० १४१ टि० २) = चरेयुः
जयई (सू० ४०१) = यजन्ति
परिभुंजामो (सू० ४१५) = परिभुञ्जे
से ,, = तानि
सम्मुच्छई (सू० ४५९) = सम्मूर्छन्ति
नासइ ,, = नश्यन्ति
लभे (सू० ४६२) = लभावहे
विहरिस्सामो (सू० ४८७) = विहरिष्यामि
चरिस्सामो (पृ० १५६ टि० १) = चरिष्यामि
दारे (सू० ५६६) = दारेषु
परिरक्खिए ,, = परिरक्षितेषु
ताइं (सू० ५८२) = तत्
बिंति (सू० ६८१)[1] = ब्रूते
विमोयंति (सू० ७२७) = विमोचयति
पंचमं (सू० ८५३) = पञ्चसंख्यापूरणानि
अग्गी (सू० ८८६) = अग्नयः
मुणी (सू० ९२०) = मुनयः
समिती (सू० ९२६) = समितयः
गुत्ती (सू० ९२६, ९५१) = गुप्तयः
°सेज्जाए (सू० ९३६) = शय्यासु
जे (सू० ९७१) = यः
बंभणा ,, = ब्राह्मणः
वुत्ता ,, = उक्तः
समुवेंति (पृ० २७० टि० १) = समुपैति
तं (सू० १५००) = तान्
सिज्झइ (सू० १५०७) = सिद्ध्यन्ति
जस्स (सू० १५१६) = येषाम्
भवे (सू० १६०८) = भवेयुः
°संसारी (सू० १७१२) = संसारिणः
चुया (सू० १८८) = च्युतः
विहिंसगा ,, = विहिंसकः
बाला ,, = बालः
गच्छंति ,, = गच्छति
अवसा ,, = अवशः

૫. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત સૌત્ર-આર્ષપ્રયોગોનાં સ્થાન

जिच्चं (सू० २००) = हार्येत
,, ,, = जेयम्-जेतव्यम्
,, ,, = जीयते
संविदे ,, = संवित्ते-जानीते
मंदिए (सू० २१३) = मन्दः
विज्जा (सू० २७७) = विदित्वा
विज्जा (सू० २७७, ५८१) = विद्वान्
अणुक्कसाई (सू० ५१०) = अणुकषायी
महं (सू० ७०३) = महतीम्
सव्वसो (सू० ८७७) = सर्वान्
,, (सू० ८८२) = सर्वाम्
,, (सू० ९५१) = सर्वेभ्यः

पंडुरए (सू० २९१) = पाण्डुरकम्
जायणजीविणो (सू० ३६९) = याचनजीवनः,
याचनजीवनम्-याचनेन जीवनशीलम्
जीविय (सू० ७४६) = जीविकायै
अणुपुव्वसो (सू० ९४४) = आनुपूर्व्या
समुदाय (सू० ९८६) = समादाय

૬. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગોનાં સ્થાન

जत्तं (सू० २१) = यत् तत्
पंजलीयडो (सू० २२) = कृतप्राञ्जलिः
आसा (सू० ३३६) = आशया
रूवंधरे (सू० ५४९) = रूपधरः

---

१. આ વચનવ્યત્યય પાઇયટીકાનિર્દિષ્ટ છે. અહીં ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીય ટીકામાં બહુવચન છે.

भिक्खू (सू० ३४२)
अणेगाइं (सू० १०८६)
पयाइं ,,
पल्ली (सू० ११९२)
थलि=थली (सू० ११९३)
सप्तम्यर्थे द्वितीया—
दुरुत्तरं (सू० १३०)
जत्तवाउं (सू० ३६२)
उत्तिमट्ठं (सू० ७५२)

एगंतं (सू० १२०४)
सप्तम्यर्थे तृतीया—
चोद्दसहिं ठाणेहिं (सू० ३३३)
विसएहिं (सू० ६१४)
वल्लरेहिं सरेहिं (सू० ६८६)
सव्वेहिं भूएहिं (सू० ७७६)
माणवेहिं (सू० ७७९)
°पदेहिं (सू० ७८४)
जिएहि (सू० ८०५)

चित्ताहिं (सू० ८१०)
तेणं (सू० ८४१, ९५६)
कालेणं (सू० ९५६)
तवसा (सू० ९७०)
°सोलसएहिं (सू० १२२६)
भावणाहिं (सू० १२३०)
°गुणेहिं (सू० १२३१)
सप्तम्यर्थे षष्ठी—
तेसिं (सू० २१८)

३. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાંતર્ગત લિંગવ્યત્યયનાં સ્થાન

साणस्स (सू० ६) = शून्याः
नारीजणाइं (सू० ४२०, ४२६, ४७४) = नारीजनान्
भोगाइं ,, = भोगान्
इमाइं ,, = इमान्
असासयाइं (सू० ४२६) = अशाश्वतान्
ते (सू० ४९२) = तान्
बुद्धा ,, = बुद्धानि
सव्वे ,, = सर्वाणि
°परायणा ,, = परायणानि
°उव्विग्गा ,, = उद्विग्नानि
°गवेसिणो ,, = गवेषकाणि
°भाविया (सू० ४९३) = भावितानि
°उवागया ,, = उपागतानि
जं (सू० ५१३) = यः
विवित्तं ,, = विविक्तः
अणाइण्णं ,, = अनाकीर्णः
रहियं ,, = रहितः
आलयं ,, = आलयः
किरियं (सू० ५७३) = क्रिया
अकिरियं ,, = अक्रिया
विणयं ,, = विनयः
कामाइं (सू० ५८४) = कामान्
साहस्सीओ (सू० ८५५) = सहस्राणि
°साहणा (सू० ८६९) = साधनानि
एए (सू० ९३६) = एताः
तिन्नि ,, = तिस्रः

पढमे (सू० ९३७) = प्रथमायाम्
बीए ,, = द्वितीयायाम्
असंलोए (सू० ९४१) = असंलोकम्
अणावाए ,, = अनापातम्
संलोए ,, = संलोकम्
आवाए ,, = आपातम्
°भयातीयं (सू० ९७३) = भयातीतः
अणइक्कमणा (सू० १०२८) = अनतिक्रमणम्
°सेवणा (सू० १०९२) = सेवनम्
°वज्जणा ,, = वर्जनम्
°सद्दहणा ,, श्रद्धानम्
°सुस्सूसणया (सू० ११०२) = शुश्रूषणम्
उस्सिंचणा (सू० ११८१) = उत्सिञ्चनम्
तवणा ,, = तपनम्
भिक्खायरियं (सू० १२०१) = भिक्षाचर्या
विसप्पे (सू० १४४३) = विसर्पम्
°धारे ,, = धारम्
°विणासणे ,, = विनाशनम्
जोइसमे ,, = ज्योतिःसमम्
सत्थे ,, = शस्त्रम्
कय-विक्कओ (सू० १४४६) = क्रयविक्रयम्
°आगासा (सू० १४६०) = आकाशानि
एए ,, = एतानि
अणादिया ,, = अनादिकानि
अपज्जवसिया ,, = अपर्यवसितानि
वियाहिया ,, = व्याख्यातानि

૪. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વચનવ્યત્યયનાં સ્થાન—

जो (सू० ३३७)=ये
चरेज्ज (पृ० १४१ टि० २)=चरेयुः
जयई (सू० ४०१)=यजन्ति
परिभुंजामो (सू० ४१५)=परिभुञ्जे
से ,, =तानि
सम्मुच्छई (सू० ४१९)=सम्मूर्छन्ति
नासइ ,, =नश्यन्ति
लभे (सू० ४६२)=लभावहे
विहरिस्सामो (सू० ४८७)=विहरिष्यामि
चरिस्सामो (पृ० १५६ टि० १)=चरिष्यामि
दारे (सू० ५६६)=दारेषु
परिरक्खिए ,, =परिरक्षितेषु
ताइं (सू० ५८२)=तत्
विंति (सू० ६८१)=ब्रूते
विमोयंति (सू० ७२७)=विमोचयति
पंचमं (सू० ८५३)=पञ्चसंख्यापूरणानि
अग्गी (सू० ८८६)=अग्नयः
मुणी (सू० ९२०)=मुनयः
समिती (सू० ९२६)=समितयः
गुत्ती (सू० ९२६, ९५१)=गुप्तयः
°सेज्जाए (सू० ९३६)=शय्यासु
जे (सू० ९७१)=यः
बंभणा ,, =ब्राह्मणः
वुत्ता ,, =उक्तः
समुवेंति (पृ० २७० टि० १)=समुपैति
तं (सू० १५००)=तान्
सिज्झइ (सू० १५०७)=सिद्ध्यन्ति
जस्स (सू० १५१६)=येषाम्
भवे (सू० १६०८)=भवेयुः
°संसारी (सू० १७१२)=संसारिणः
चुया (सू० १८८)=च्युतः
विहिंसगा ,, =विहिंसकः
बाला ,, =बालः
गच्छंति ,, =गच्छति
अवसा ,, =अवशः

૫. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત સૌત્ર-આર્ષપ્રયોગોનાં સ્થાન

जिच्चं (सू० २००)=ह्रार्येत
,, ,, =जेयम्-जेतव्यम्
,, ,, =जीयते
संविदे ,, =संवित्ते-जानीते
मंदिए (सू० २१२)=मन्दः
विज्जा (सू० २७७)=विदित्वा
पंडुयए (सू० २९१)=पाण्डुरकम्
जायणजीविणो (सू० ३६९)=याचनजीवनः, याचनजीवनम्-याचनेन जीवनशीलम्
विज्जा (सू० २७७, ५८१)=विद्वान्
अणुक्कसाई (सू० ५१०)=अणुकषायी
महं (सू० ७०३)=महतीम्
सव्वसो (सू० ८७७)=सर्वान्
,, (सू० ८८२)=सर्वाम्
,, (सू० ९५१)=सर्वेभ्यः
जीविय (सू० ७४६)=जीविकायै
अणुपुव्वसो (सू० ९४४)=आनुपूर्व्या
समुदाय (सू० ९८६)=समादाय

૬. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગોનાં સ્થાન

जतं (सू० २१)=यत् तत्
पंजलीयडो (सू० २२)=कृतप्राञ्जलिः
आसा (सू० ३३६)=आशया
रूवंधरे (सू० ५४९)=रूपधरः

१. આ વચનવ્યત્યય પાઇયટીકાનિર્દિષ્ટ છે. અહીં ચૂર્ણિ અને નેમિચન્દ્રીય ટીકામાં બહુવચન છે.

सव्वकामसमप्पिए (सू० ७१८) = समर्पितसर्वकामे
गोच्छगलइयंगुलिओ (सू० १०१८) = अङ्गुलिलातगोच्छकः
अट्ठविहगोयरग्गं (सू० १२०१) = अष्टविधाग्रगोचरः
जीमूतनिद्धसंकासा (सू० १३७४) = स्निग्धजीमूतसङ्काशा
वेरुलियनिद्धसंकासा (सू० १३७७) = स्निग्धवैडूर्यसङ्काशा
जिब्भादंते (सू० १४४८) = दान्तजिह्वः

૭. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વિભક્તિલોપનાં સ્થાન

असिणेह (सू० २१०) = अस्नेहः
अणंत (सू० २९९) = अनन्तम्
गाम (सू० ३२६) = ग्रामे
इसि (सू० ३७८) = ऋषिम्
खंडिय (सू० ३८९) = खण्डिकान्
माण (सू० ४००) = मानम्
संजमजोग (सू० ४०३) = संयमयोगाः
धण (सू० ४३०) = धनम्
सुंदर ,, = सुन्दरम्
संजम (सू० ४४१) = संयमम्
निव्विण्णं[1] (सू० ४४३) = निर्विण्णाः
कुमार (सू० ४४४) = कुमारौ
पोराणिय[3] (सू० ४४६) = पौराणिकीम्
तव ,, = तपः
हत्थ (सू० ४८६) = हस्तम्
माहण (सू० ५०३) = माहनाः
भोइय ,, = भोगिकाः
वेयणा (सू० ७३५) = वेदनायाः
विउला ,, = विपुलायाः
आयाण-निक्खेव (सू० ७४३) = आदान-निक्षेपयोः
संजय (सू० ७४६) = संयतम्
वइजोग (सू० ७७७) = वाग्योगम्
सव्व (सू० ७७८) = सर्वम्
पइट्ठा (सू० ९०१) = प्रतिष्ठाम्
उल्लंघण (सू० ९४९) = उल्लङ्घने
पल्लंघण ,, = प्रलङ्घने
अलित्त (सू० ९७८) = अलिप्तः
दस (सू० १०१०) = दशभिः
सज्झाय (सू० १०१४) = स्वाध्यायात्
गयण ,, = गगने
वेयण (सू० १०२७) = वेदनोपशमाय
सद्दंधयार (सू० १०७६) = शब्दः अन्धकारः
सयणासण (सू० १२१२) = शयने आसने
°सागरोवम (सू० १३६७) = सागरोपमाणि
नेरइय (सू० १६०७) = नैरयिकाः
मास (सू० १७०७) = मासिकेन

૮. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અનુસ્વારલોપનાં સ્થાન માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૮ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૪૧ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૨૪૫ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૮ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૮૨ ટિ૦ ૯.

૯. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અલાક્ષણિક સ્વર, અલાક્ષણિક મકાર અને અલાક્ષણિક અનુસ્વારનાં સ્થાન :—

અલાક્ષણિક અકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૧૩૦ ટિ૦ ૧૦. અલાક્ષણિક એકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૨૦૦ ટિ૦ ૪.

અલાક્ષણિક મકારનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૦૩ ટિ૦ ૧૪, પૃ૦ ૧૦૪ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૧૪૩ ટિ૦ ૧૦-૧૧, પૃ૦ ૧૫૯ ટિ૦ ૯, પૃ૦ ૧૮૭ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૧૯૨ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૧૯૫ ટિ૦ ૧૦, પૃ૦ ૧૯૯ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૨૦૮ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૨૪ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૩૯ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૪૮ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૨ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૮૧ ટિ૦ ૧૫.

---

૧. ટીકામાં આને પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગ જણાવ્યો છે. ૨. ટીકામાં આને આર્ષપ્રયોગ જણાવ્યો છે.
૩. ટીકામાં આને સૌત્ર પ્રયોગ જણાવ્યો છે.

અશાક્ષણિક અનુસ્વારનાં સ્થાન—પૃ૦ ૨૦૯ ટિ૦ ૧૫, પૃ૦ ૨૧૬ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૯૫ ટિ૦ ૧૮.

૧૦. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વિશિષ્ટાર્થદ્યોતક શબ્દપ્રયોગ—उभओ = ઉભૌ સૂ૦ ૮૪૫, ૮૫૦, ૮૫૪. उभओ = ઉભયોઃ સૂ૦ ૮૪૬, ૧૦૭૦.

૧૧. માનાર્થે બહુવચનપ્રયોગ—अज्झावयाणं સૂ૦ ૩૭૮.

૧૨. સમસંસ્કૃત સન્ધિપ્રયોગ—वाहिरिव = व्याधिरिव સૂ૦ ૧૨૪૬.

૧૩. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિથી ભિન્ન અર્થદર્શક, પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૦૮ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૧૧ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૧૩૩ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૧૩૭ ટિ૦ ૨૪, પૃ૦ ૧૫૬ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૧૫૭ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૫૮ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૧૭૧ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૧૭૫ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૧૯૮ ટિ૦ ૮.

૧૪. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પાઇયટીકાથી ભિન્ન અર્થદર્શક નેમિચન્દ્રીયટીકાનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૭૫ ટિ૦ ૩, પૃ૦ ૧૮૩ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૯૮ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૧૮ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૨૮ ટિ૦ ૧૯.

૧૫. અહીં પૂર્વે સં ૨.પ્રતિના પરિચયના અંતમાં જણાવેલ ત શ્રુતિનાં સ્થાનની નોંધ આપું છું—

अणंतत = अणंतय पृ० १९२ टि० २३
अणेगत = अणेगय पृ० १८६ टि० २
अभिरोयतेज्जा = अभिरोयएज्जा पृ० १९९ टि० ४
अंतराते = अंतराए पृ० २८३ टि० २५
आलत = आलय पृ० १७७ टि० १८
आलुते = आलुए पृ० ३०७ टि० १७
आलोतेइ = आलोएइ पृ० १७६ टि० ११
आलोतेज्ज = आलोएज्ज पृ० २३३ टि० २८
इरियाते = इरियाए पृ० १९३ टि० २४
एयातो = एयाओ पृ० ३२७ टि० ५
काते = काए-काये पृ० ३०६ टि० १, पृ० ३०८ टि० २१, पृ० ३१० टि० २, पृ० ३११ टि० ५, पृ० ३१४ टि० २१, पृ० ३१६ टि० ११
किण्हाते = किण्हाए पृ० २८६ टि० १०, पृ० २९० टि० २३, पृ० २९१ टि० ९
°खेतिते = °खेतिए पृ० २९६ टि० २१
गरुयते = गरुयए पृ० ३०० टि० ८
°गोलते = °गोलए पृ० २२७ टि० ९
चउरंगिणीते = चउरंगिणीए पृ० २०२ टि० ५
चित्तासोतेसु = चित्तासोएसु पृ० २२९ टि० १४
छट्ठाते = छट्ठीए पृ० ३१६ टि० ३
जराते = जराए पृ० १७९ टि० २
जोतेणं = जोएणं पृ० ३२६ टि० १४
°णातीया = °णाइया पृ० ३०९ टि० २०, पृ० ३१९ टि० २
तप्पतेसे = तप्पएसे पृ० २९६ टि० १४
तुलाते = तुलाए पृ० १८१ टि० १
तेते = एए पृ० २९७ टि० १, पृ० २९८ टि० १६, पृ० ३११ टि० २०, पृ० ३१४ टि० ७, पृ० ३२२ टि० १०
तेतेण = एएण पृ० २७७ टि० २५, पृ० २७९ टि० १२
तेतेसिं = एएसिं पृ० ३१९ टि० ११
तेतेसु = एएसु पृ० २६६ टि० १५
तेतेहिं = एएहिं पृ० ३२८ टि० ९
तेक = एक पृ० ३२४ टि० ८
तेक्क = एक्क पृ० ३२२ टि० २१ टि० २७, पृ० ३२५ टि० १२
तेग = एग पृ० २१६ टि० ५, पृ० २५८ टि० ११, पृ० २९३ टि० १, पृ० ३०९ टि० १६, पृ० ३१५ टि० ३ टि० १६, पृ० ३१७ टि० १७, पृ० ३२२ टि० १२
तेगओ = एगओ पृ० २६४ टि० १
तेगंत = एगंत पृ० २६७ टि० ७
तेगूण° = एगूण° पृ० २५८ टि० १७
तेत्तो = एत्तो पृ० ३१० टि० १७, पृ० ३१५ टि० ६

सव्वकामसमप्पिए (सू० ७१८) = समर्पितसर्वकामे
गोच्छगलइयंगुलिओ (सू० १०१८) = अङ्गुलिलातगोच्छकः
अट्ठविहगोयरग्गं (सू० १२०१) = अष्टविधाग्रगोचरः
जीमूतनिद्धसंकासा (सू० १३७४) = स्निग्धजीमूतसङ्काशा
वेरुलियनिद्धसंकासा (सू० १३७५) = स्निग्धवैडूर्यसङ्काशा
जिब्भादंते (सू० १४४८) = दान्तजिह्वः

७. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વિભક્તિલોપનાં સ્થાન

ओसिणेह (सू० २१०) = अस्नेहः
अणंत (सू० २९९) = अनन्तम्
गाम (सू० ३२६) = ग्रामे
इसि (सू० ३७८) = ऋषिम्
खंडिय (सू० ३८९) = खण्डिकान्
माण (सू० ४००) = मानम्
संजमजोग (सू० ४०३) = संयमयोगाः
धण (सू० ४३०) = धनम्
सुंदर ,, = सुन्दरम्
संजम (सू० ४४१) = संयमम्
निव्विण्णं (सू० ४४३) = निर्विण्णाः
कुमार (सू० ४४४) = कुमारौ
पोराणिय (सू० ४४६) = पौराणिकीम्
तव ,, = तपः
हत्थ (सू० ४८६) = हस्तम्
माहण (सू० ५०३) = माहनाः
भोइय ,, = भोगिकाः
वेयणा (सू० ७३५) = वेदनायाः
विउला ,, = विपुलायाः
आयाण-निक्खेव (सू० ७४३) = आदान-निक्षेपयोः
संजय (सू० ७४६) = संयतम्
वइजोग (सू० ७७७) = वाग्योगम्
सव्व (सू० ७७८) = सर्वम्
पइट्ठा (सू० ९०१) = प्रतिष्ठाम्
उल्लंघण (सू० ९४९) = उल्लङ्घने
पल्लंघण ,, = प्रलङ्घने
अलित्त (सू० ९७८) = अलिप्तः
दस (सू० १०१०) = दशभिः
सज्झाय (सू० १०१४) = स्वाध्यायात्
गयण ,, = गगने
वेयण (सू० १०२७) = वेदनोपशमाय
सद्दंधयार (सू० १०७६) = शब्दः अन्धकारः
सयणासण (सू० १२१२) = शयने आसने
°सागरोवम (सू० १३६७) = सागरोपमाणि
नेरइय (सू० १६०७) = नैरयिकाः
मास (सू० १७०७) = मासिकेन

૮. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અનુસ્વારલોપનાં સ્થાન માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૮ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૪૧ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૨૪૫ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૮ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૮૨ ટિ૦ ૯.

૯. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અલાક્ષણિક સ્વર, અલાક્ષણિક મકાર અને અલાક્ષણિક અનુસ્વારનાં સ્થાન :—

અલાક્ષણિક અકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૧૩૦ ટિ૦ ૧૦. અલાક્ષણિક એકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૨૦૦ ટિ૦ ૪.

અલાક્ષણિક મકારનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૦૩ ટિ૦ ૧૪, પૃ૦ ૧૦૪ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૧૪૩ ટિ૦ ૧૦-૧૧, પૃ૦ ૧૭૯ ટિ૦ ૯, પૃ૦ ૧૮૭ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૧૯૨ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૧૯૫ ટિ૦ ૧૦, પૃ૦ ૧૯૯ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૨૦૮ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૨૪ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૩૯ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૪૮ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૨ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૮૧ ટિ૦ ૧૫.

---

૧. ટીકામાં આને પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગ જણાવ્યો છે. ૨. ટીકામાં આને આર્ષપ્રયોગ જણાવ્યો છે.
૩. ટીકામાં આને સૌત્ર પ્રયોગ જણાવ્યો છે.

અલાક્ષણિક અનુસ્વારનાં સ્થાન—પૃ૦ ૨૦૯ ટિ૦ ૧૫, પૃ૦ ૨૧૬ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૯૫ ટિ૦ ૧૮.

૧૦. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વિશિષ્ટાર્થદ્યોતક શબ્દપ્રયોગ—उभओ=उभौ સૂ૦ ૮૪૫, ૮૫૦, ૮૫૪. उभओ=उभयोः સૂ૦ ૮૪૬, ૧૦૭૦.

૧૧. માનાર્થે બહુવચનપ્રયોગ—अज्झावयाणं સૂ૦ ૩૭૮.

૧૨. સમસંસ્કૃત સન્ધિપ્રયોગ—वाहिरिव=व्याधिरिव સૂ૦ ૧૨૪૬.

૧૩. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિથી ભિન્ન અર્થદર્શક, પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૦૮ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૧૧ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૧૩૩ ટિ૦ ૧૮, પૃ૦ ૧૩૭ ટિ૦ ૨૪, પૃ૦ ૧૫૬ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૧૫૭ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૫૮ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૧૭૧ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૧૭૫ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૧૯૮ ટિ૦ ૮.

૧૪. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પાઇયટીકાથી ભિન્ન અર્થદર્શક નેમિચન્દ્રીયટીકાનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૭૫ ટિ૦ ૩, પૃ૦ ૧૮૩ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૧૯૮ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૧૮ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૨૮ ટિ૦ ૧૯.

૧૫. અહીં પૂર્વે સં ૨.પ્રતિના પરિચયના અંતમાં જણાવેલ त શ્રુતિનાં સ્થાનની નોંધ આપું છું—

अणंतत=अणंतय पृ० १९२ टि० २३
अणेगत=अणेगय पृ० १८६ टि० २
अभिरोयतेज्जा=अभिरोयएज्जा पृ० १९९ टि० ४
अंतराते=अंतराए पृ० २८३ टि० २५
आलत=आलय पृ० १७७ टि० १८
आलुते=आलुए पृ० ३०७ टि० १७
आलोतेइ=आलोएइ पृ० १७६ टि० ११
आलोतेज्ज=आलोएज्ज पृ० २२३ टि० २८
इरियाते=इरियाए पृ० १९३ टि० २४
एयातो=एयाओ पृ० ३२७ टि० ५
काते=काए–काये पृ० ३०६ टि० १, पृ० ३०८ टि० २१, पृ० ३१० टि० २, पृ० ३११ टि० ५, पृ० ३१४ टि० २१, पृ० ३१६ टि० ११
किण्हाते=किण्हाए पृ० २८६ टि० १०, पृ० २९० टि० २३, पृ० २९१ टि० १
°खेतिते=°खेतिए पृ० २९६ टि० २१
गरुयते=गरुयए पृ० ३०० टि० ८
°गोलते=°गोलए पृ० २२७ टि० ९
चउरंगिणीते=चउरंगिणीए पृ० २०२ टि० ५
चित्तासोतेसु=चित्तासोएसु पृ० २२९ टि० १४
छट्ठाते=छट्ठीए पृ० ३१६ टि० ३
जराते=जराए पृ० १७९ टि० २
जोतेणं=जोएणं पृ० ३२६ टि० १४
°णातीया=°णाइया पृ० ३०९ टि० २०, पृ० ३१९ टि० २
तप्पतेसे=तप्पएसे पृ० २९६ टि० १४
तुलाते=तुलाए पृ० १८१ टि० १
तेते=एए पृ० २९७ टि० १, पृ० २९८ टि० १६, पृ० ३११ टि० २०, पृ० ३१४ टि० ७, पृ० ३२२ टि० १०
तेतेण=एएण पृ० २७७ टि० २५, पृ० २७९ टि० १२
तेतेसिं=एएसिं पृ० ३१९ टि० ११
तेतेसु=एएसु पृ० २६६ टि० १५
तेतेहिं=एएहिं पृ० ३२८ टि० ९
तेक=एक पृ० ३२४ टि० ८
तेक्क=एक्क पृ० ३२२ टि० २१ टि० २७, पृ० ३२५ टि० १२
तेग=एग पृ० २१६ टि० ५, पृ० २५८ टि० ११, पृ० २९३ टि० १, पृ० ३०९ टि० १६, पृ० ३१५ टि० ३ टि० १६, पृ० ३१७ टि० १७, पृ० ३२२ टि० १२
तेगओ=एगओ पृ० २६४ टि० १
तेगंत=एगंत पृ० २६७ टि० ७
तेगूण°=एगूण° पृ० २५८ टि० १७
तेत्तो=एत्तो पृ० ३१० टि० १७, पृ० ३१५ टि० ६

सव्वकामसमप्पिए (सू० ७१८) = समर्पितसर्वकामे
गोच्छगलइयंगुलिओ (सू० १०१८) = अङ्गुलिला-
तगोच्छकः
अट्ठविहगोयरग्गं (सू० १२०१) = अष्टविधाग्र-
गोचरः
जीमूतनिद्धसंकासा (सू० १३७४) = स्निग्धजीमूत-
सङ्काशा
वेरुलियनिद्धसंकासा (सू० १३७५) = स्निग्ध-
वैडूर्यसङ्काशा
जिब्भादंते (सू० १४४८) = दान्तजिह्वः

७. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત વિભક્તિલોપનાં સ્થાન

ओसिणेहु (सू० २१०) = अस्नेहः
अणंत (सू० २९९) = अनन्तम्
गाम (सू० ३२६) = ग्रामे
इसि (सू० ३७८) = ऋषिम्
खंडिय (सू० ३८९) = खण्डिकान्
माण (सू० ४००) = मानम्
संजमजोग (सू० ४०३) = संयमयोगाः
धण (सू० ४३०) = धनम्
सुंदर ,, = सुन्दरम्
संजम (सू० ४४१) = संयमम्
निव्विण्णं (सू० ४४३) = निर्विण्णाः
कुमार (सू० ४४४) = कुमारौ
पोराणिय (सू० ४४६) = पौराणिकीम्
तव ,, = तपः
हत्थ (सू० ४८६) = हस्तम्
माहण (सू० ५०३) = माहनाः
भोइय ,, = भोगिकाः
वेयणा (सू० ७३५) = वेदनायाः
विउला ,, = विपुलायाः
आयाण-निक्खेव (सू० ७४३) = आदान-निक्षेपयोः
संजय (सू० ७४६) = संयतम्
वइजोग (सू० ७७७) = वाग्योगम्
सव्व (सू० ७७८) = सर्वम्
पइट्ठा (सू० ९०१) = प्रतिष्ठाम्
उल्लंघण (सू० ९४९) = उल्लङ्घने
पल्लंघण ,, = प्रलङ्घने
अलित्त (सू० ९७८) = अलिप्तः
दस (सू० १०१०) = दशभिः
सज्झाय (सू० १०१४) = स्वाध्यायात्
गयण ,, = गगने
वेयण (सू० १०२७) = वेदनोपशमाय
सद्दंधयार (सू० १०७६) = शब्दः अन्धकारः
सयणासण (सू० १२१२) = शयने आसने
°सागरोवम (सू० १३६७) = सागरोपमाणि
नेरइय (सू० १६०७) = नैरयिकाः
मास (सू० १७०७) = मासिकेन

૮. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અનુસ્વારલોપનાં સ્થાન માટે જુઓ, પૃ૦ ૯૮ ટિ૦ ૪, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૪૧ ટિ૦ ૧૨, પૃ૦ ૨૪૫ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૮ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૮૨ ટિ૦ ૯.

૯. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રાન્તર્ગત અલાક્ષણિક સ્વર, અલાક્ષણિક મકાર અને અલાક્ષણિક અનુસ્વારનાં સ્થાન :—

અલાક્ષણિક અકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૧૩૦ ટિ૦ ૧૦. અલાક્ષણિક એકારનું સ્થાન—પૃ૦ ૨૦૦ ટિ૦ ૪.

અલાક્ષણિક મકારનાં સ્થાન—પૃ૦ ૧૦૩ ટિ૦ ૧૪, પૃ૦ ૧૦૪ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૧૪૩ ટિ૦ ૧૦-૧૧, પૃ૦ ૧૭૯ ટિ૦ ૯, પૃ૦ ૧૮૭ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૧૯૨ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૧૯૫ ટિ૦ ૧૦, પૃ૦ ૧૯૯ ટિ૦ ૫, પૃ૦ ૨૦૮ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૨૨ ટિ૦ ૮, પૃ૦ ૨૨૪ ટિ૦ ૧૧, પૃ૦ ૨૩૯ ટિ૦ ૧૭, પૃ૦ ૨૪૮ ટિ૦ ૨૨, પૃ૦ ૨૬૨ ટિ૦ ૧૩, પૃ૦ ૨૮૧ ટિ૦ ૧૫.

---

૧. ટીકામાં આને પ્રાકૃતજન્ય પ્રયોગ જણાવ્યો છે. ૨. ટીકામાં આને આર્ષપ્રયોગ જણાવ્યો છે.
૩. ટીકામાં આને સૌત્ર પ્રયોગ જણાવ્યો છે.

પ્રાચીન ગ્રંથોના પુનર્મુદ્રણ અંગે જરૂરી સૂચન

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા પાઇયટીકાની તેમ જ નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં અનેક સ્થાન એવાં છે કે જે સાચાં નથી. આથી અહીં આગ્રહપૂર્વક જણાવું છું કે આ ગ્રંથોનું પુનર્મુદ્રણ કરતાં પહેલાં તે તે ગ્રંથની પ્રાચીનતમ પ્રતિઓ સાથે મેળવીને જ છપાવવા જોઈએ. આગમગ્રંથો ઉપરાંત કોઈ પણ પ્રાચીન ગ્રંથના પુનર્મુદ્રણ વખતે તેની પ્રાચીનતમ પ્રતિ સાથે મેળવીને જ તે ગ્રંથ છપાવવો જોઈએ. અહીં ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મુદ્રિત ચૂર્ણિ અને બે ટીકાના તથા તેની સાથેના મૂલના કેટલાક અશુદ્ધ પાઠ જણાવું છું—

૧. ૨૪૮મા સૂત્રમાં આવેલું नगरं પદ સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે, જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તેમ જ તેની સાથેની મૂલવાચનામાં અનુક્રમે नगरीं અને नगरिं પદ છે.

૨. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિમાં પાઠ પડી ગયો છે તે સ્થાન માટે જુઓ, પૃ૦ ૧૨૧ ટિ૦ ૧૨.

૩. અહીં ઉપયુક્ત પ્રતિઓ પૈકીની બે પ્રતિઓ સિવાયની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં, ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાને સમ્મત नीयावत्ती (સૂ૦ ૩૩૭) પાઠ છે, જ્યારે બે હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં તથા ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તેમ જ તેની સાથેની મૂલવાચનામાં नियावित्ती પાઠ છે.

૪. ૫૩૭મા સૂત્રમાં આવેલો दवदवस्स चरई પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે; આ પાઠ પાઇટીકાસમ્મત પણ છે તેમ જ નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પણ આ પાઠ મુજબ વ્યાખ્યા છે; જ્યારે નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા તેની સાથેની મૂલવાચનામાં चरईના સ્થાને संचरई પાઠ છે.

૫. ૫૩૮મા સૂત્રમાં આવેલો पडिलेहणाअणाउत्ते પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકા–નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં તેમ જ મુદ્રિત નેમિચન્દ્રીયટીકામાં પણ છે, જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા પાઇયટીકા–નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં पडिलेहाअणाउत्ते (°उत्तो ने०) પાઠ છે.

૬. ૬૧૦મા સૂત્રમાં આવેલું देहत्ती અથવા देहई પદ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં તથા પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા તેની સાથેની મૂલવાચનામાં पेहई પદ છે.

૭. ૬૩૯મા સૂત્રમાં આવેલો अणुपालिया પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં, નેમિચન્દ્રીયટીકામાં, પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં અને પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં अणुपालेउं પાઠ છે.

૮. ૭૩૫મા સૂત્રમાં આવેલું पव्वए પદ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર હસ્તલિખિત સૂત્રપ્રતિઓમાં અને પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીય-ટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં અને તેની સાથેની મૂલવાચનામાં पव्वइए પદ છે.

૯. પાઇયટીકાની પ્રાચીન પ્રતિમાં सर्वाम् પાઠ છે; જ્યારે તેની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં सर्वतः પાઠ છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૧૨ ટિ૦ ૧

૧૦. ૧૦૨૮મા સૂત્રમાં આવેલો अणइक्कमणा પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીય-ટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં अणइक्कमणाइ પાઠ છે.

तेया=एया पृ० २२१ टि० ६
तेयाओ=एयाओ पृ० २९२ टि० ४
तेवं=एवं पु० १४९ टि० १९, पृ० १८६ टि० ६, पृ० २७१ टि० १८, पृ० २७७ टि० ११ टि० १६, पृ० ३०४ टि० १३, पृ० ३०६ टि० ७, पृ० ३०८ टि० ५, पृ० ३०९ टि० १०, पृ० ३१० टि० ९ टि० १३, पृ० ३११ टि० २१, पृ० ३१४ टि० ८, पृ० ३१८ टि० १
तेस=एस पृ० २१४ टि० ४, पृ० २६२ टि० ७, पृ० २९६ टि० ३ टि० ५
तेसणं=एसणं पृ० २१९ टि० १७
°एसणाते=°एसणाए पृ० १९३ टि० २४
तेसा=एसा पृ० २९७ टि० २१
तोराला=ओराला पृ० ३०९ टि० ६
तोरालिय=ओरालिय पृ० २५८ टि० ८
नरतेसु=नरएसु पृ० १८४ टि० १८
नीलाते=नीलाए पृ० २९१ टि० ४
पते=पए पृ० २९४ टि० ८
पम्हाते=पम्हाए पृ० २९१ टि० १९
पयणुते=पयणुए पृ० २८८ टि० १२
पयावत्ते=पयावए पृ० २९४ टि० ८
परियत्तंतीते=परियत्तंतीए पृ० १९३ टि० ३
पलितोवम=पलिओवम पृ० ३२२ टि० २७ टि० २९
बाहिरत=बाहिरय पृ० १८६ टि० २०
भात=भाग पृ० २२९ टि० ७, पृ० २३० टि० १ टि० ३ टि० १०, पृ० २३२ टि० ११
भासाते=भासाए पृ० १९३ टि० २४,
भेते=भेए पृ० ३०४ टि० ९, पृ० ३१३ टि० २०, पृ० ३१६ टि० २०
भोत=भोग, भोय पृ० १५२ टि० २८, पृ० १७३ टि० ३०, पृ० १८१ टि० ८
मते=मए-मया पृ० १६९ टि० २२, पृ० १८१ टि० १५ टि० २३, पृ० १८४ टि० १६ टि० १९, पृ० १८५ टि० ३
मत=मय-मद पृ० २६५ टि० ७
माणुस्सते=माणुस्सए पृ० १८१ टि० ८
मित=मिय-मृग पृ० १६९ टि० १८
मूलते=मूलए पृ० ३०७ टि० १७
मोत्तीते=मुत्तीए पृ० २०३ टि० २०
रइयाते=रइयाए पृ० २०२ टि० ५
रिते=रिए पृ० २१८ टि० १४, पृ० २१९ टि० ३
लोत=लोय-लोक पृ० १५८ टि० १०, पृ० १७२ टि० ९, पृ० १७९ टि० १, पृ० १८७ टि० ४, पृ० २१३ टि० २१, पृ० २६९ टि० ४, पृ० २९६ टि० ३, पृ० ३०२ टि० १३ टि० १६ टि० २१, पृ० ३११ टि० २२, पृ० ३१२ टि० ३०, पृ० ३२३ टि० ९
लोभातिल=लोभाविल पृ० २७२ टि० ८
वति°=वइ-वचस् पृ० २४४ टि० १
वते=वए-व्रजेत् पृ० १५४ टि० ११
विच्छिते=विच्छिए पृ० ३१३ टि० २६
विमोतेइ=विमोएइ पृ० १९२ टि० २१
विमोतेंति=विमोयंति पृ० १९२ टि० १२
वीरिते=वीरिए पृ० २८२ टि० २५
वेतेति=वेएइ, वेदेति पृ० २३५ टि० ११
सते=सए-स्वके पृ० ३०६ टि० १, पृ० ३०८ टि० २१, पृ० ३१० टि० २, पृ० ३११ टि० ५, पृ० ३१४ टि० २१, पृ० ३१६ टि० ११
सज्झाते=सज्झाए पृ० २२९ टि० ४
समते=समए पृ० २९६ टि० १५
समतेण=समएण पृ० ३०२ टि० ४
संजोतेमाण=संजोएमाण पृ० २५५ टि० १०
संपराते=संपराए पृ० १९४ टि० २
संलोत=संलोय पृ० २२० टि० २
सातीया=सादीया, साइया पृ० ३०३ टि० २१, पृ० ३२२ टि० १९
सुकाते=सुकाए पृ० २८६ टि० ३०
सेणाते=सेणाए पृ० २०२ टि० ५

પ્રાચીન ગ્રંથોના પુનર્મુદ્રણ અંગે જરૂરી સૂચન

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા પાઇયટીકાની તેમ જ નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં અનેક સ્થાન એવાં છે કે જે સાચાં નથી. આથી અહીં આગ્રહપૂર્વક જણાવું છું કે આ ગ્રંથોનું પુનર્મુદ્રણ કરતાં પહેલાં તે તે ગ્રંથની પ્રાચીનતમ પ્રતિઓ સાથે મેળવીને જ છપાવવા જોઈએ. આગમગ્રંથો ઉપરાંત કોઈ પણ પ્રાચીન ગ્રંથના પુનર્મુદ્રણ વખતે તેની પ્રાચીનતમ પ્રતિ સાથે મેળવીને જ તે ગ્રંથ છપાવવો જોઈએ. અહીં ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની મુદ્રિત ચૂર્ણિ અને બે ટીકાના તથા તેની સાથેના મૂલના કેટલાક અશુદ્ધ પાઠ જણાવું છું—

૧. ૨૪૮મા સૂત્રમાં આવેલું नगरं પદ સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે, જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તેમ જ તેની સાથેની મૂલવાચનામાં અનુક્રમે नगरीं અને नगारिं પદ છે.

૨. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની ચૂર્ણિમાં પાઠ પડી ગયો છે તે સ્થાન માટે જુઓ, પૃ૦ ૧૨૧ ટિ૦ ૧૨.

૩. અહીં ઉપયુક્ત પ્રતિઓ પૈકીની બે પ્રતિઓ સિવાયની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં, ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાને સમ્મત नीयावत्ती (સૂ૦ ૩૩૭) પાઠ છે, જ્યારે બે હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં તથા ચૂર્ણિ, પાઇયટીકા અને નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિઓમાં તેમ જ તેની સાથેની મૂલવાચનામાં नियावित्ती પાઠ છે.

૪. ૫૩૭મા સૂત્રમાં આવેલો दवदवस्स चरई પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં છે; આ પાઠ પાઇટીકાસમ્મત પણ છે તેમ જ નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં પણ આ પાઠ મુજબ વ્યાખ્યા છે; જ્યારે નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા તેની સાથેની મૂલવાચનામાં चरईના સ્થાને संचरई પાઠ છે.

૫. ૫૩૮મા સૂત્રમાં આવેલો पडिलेहणाअणाउत्ते પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકા–નેમિચન્દ્રીયટીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં તેમ જ મુદ્રિત નેમિચન્દ્રીયટીકામાં પણ છે, જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા પાઇયટીકા–નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં पडिलेहाअणाउत्ते (°उत्तो ने०) પાઠ છે.

૬. ૬૧૦મા સૂત્રમાં આવેલું देहती અથવા देहई પદ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં અને નેમિચન્દ્રીયટીકામાં તથા પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં તથા તેની સાથેની મૂલવાચનામાં पेहई પદ છે.

૭. ૬૩૯મા સૂત્રમાં આવેલો अणुपालिया પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં, નેમિચન્દ્રીયટીકામાં, પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની સાથે પ્રકાશિત મૂલવાચનામાં અને પાઇયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં अणुपालेउं પાઠ છે.

૮. ૭૩૫મા સૂત્રમાં આવેલું पव्वए પદ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર હસ્તલિખિત સૂત્રપ્રતિઓમાં અને પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં અને તેની સાથેની મૂલવાચનામાં पव्वइए પદ છે.

૯. પાઇયટીકાની પ્રાચીન પ્રતિમાં सर्वाम् પાઠ છે; જ્યારે તેની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં सर्वतः પાઠ છે. જુઓ, પૃ૦ ૨૧૨ ટિ૦ ૧

૧૦. ૧૦૨૮મા સૂત્રમાં આવેલો अणइक्कमणा પાઠ અહીં ઉપયુક્ત સમગ્ર સૂત્રપ્રતિઓમાં તથા પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિમાં છે; જ્યારે પાઇયટીકા-નેમિચન્દ્રીયટીકાની મુદ્રિત આવૃત્તિમાં अणइक्कमणाइ પાઠ છે.

શ્રી કાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ કોરા (મહામાત્ર, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય) એ પોતે પ્રેસના અને મારા સતત સંપર્કમા રહીને મુદ્રણ આદિ સમગ્ર કાર્યમાં નિરંતર સુવિધા કરી આપી છે તથા ડૉ૦ શ્રી નગીનભાઈ જીવણલાલ શાહે (મુખ્ય નિયામક, શ્રી લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર, અમદાવાદ) પ્રસ્તુત પ્રસ્તાવનાનો અંગ્રેજી અનુવાદ કરી આપ્યો છે. આ બન્ને મહાનુભાવો પ્રત્યે સાદર આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

પં૦ શ્રી હરિશંકર અંબારામ પંડ્યાએ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પ્રાથમિક નકલ કરીને બે હસ્તલિખિત પ્રતિઓના કાચા પાઠભેદ નોંધેલા હતા (જેનો ઉપયોગ પ્રસ્તુત સંપાદનમાં કર્યો છે), અને પ્રસ્તુત ગ્રંથના વિષયાનુક્રમને વાંચીને યોગ્ય સૂચન કર્યું છે તે બદલ તેમનો તથા પ્રસ્તુત ગ્રંથના પ્રકાશન સમયમાં કોઈક વાર શ્રી નગીનદાસ કેવળશી શાહે પ્રુફ મેળવી આપ્યાં છે તે બદલ તેમનો પણ આભારી છું.

મુંબઈના સુખ્યાત મૌજ પ્રિન્ટિંગ બ્યૂરોના દિવંગત સંચાલક શ્રી વિ. પુ. ભાગવત અને વર્તમાન સંચાલક શ્રી પ્રભાકરભાઈ ભાગવત આદિ સજ્જનોએ મુદ્રણકાર્યમાં સંપૂર્ણ સુવિધા આપી છે તે બદલ તેઓ મારા માટે અવિસ્મરણીય બની રહ્યા છે.

શક્ય કાળજી રાખવા છતાં કોઈક ક્ષતિ રહી ગઈ છે તે, અને કોઈક સ્થળે પ્રેસના અનવધાનથી પણ જે ક્ષતિ રહી ગઈ છે તે, ગ્રંથના અંતે આપેલા શુદ્ધિપત્રમાં જણાવી છે. કૃપા કરીને શુદ્ધિપત્રક પ્રમાણે સુધારીને વાંચવા તથા જે કોઈ અન્ય ક્ષતિ રહી ગઈ હોય તેનું સૂચન કરવા સવિનય વિનતિ કરું છું.

સં૦ ૨૦૩૩, વૈશાખ શુદિ ૩, ગુરુવાર
તા૦ ૨૧–૪–૧૯૭૭
શ્રી લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર
અમદાવાદ ૯

અમૃતલાલ મો૦ ભોજક

INTRODUCTION

DESCRIPTION OF MANUSCRIPTS

DAŚAVAIKĀLIKASŪTRA

Late Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji himself prepared the three copies of the three versions of the *Daśavaikālikasūtra*, yielded by three different traditions. These three versions are as follows: 1. One followed by Shri Agastyasiṁhagaṇi in his *Cūrṇi*. 2. The other followed in the *Vṛddhavivaraṇa*. 3. The third followed by Āc. Haribhadra in his *Vṛtti*. The version followed by Āc. Haribhadra is printed in the present volume. And the variants that were noted by Munirāja Shri Punyavijayaji are given in foot-notes.

Munirāja Shri Punyavijayaji has utilized five palm-leaf mss. in preparing the critical edition of the text of the *Daśavaikālikasūtra*. These mss. contain the text of the *Daśavaikālikasūtra* alone. Over and above these mss., he utilized one printed edition of the text of the *Daśavaikālikasūtra*. And the sign शु० refers to this printed edition. Now let us describe these mss. and the printed edition one by one.

खं१ –This is the palm-leaf ms. preserved in the Śāntinātha Jaina Tāḍapatrīya Jñāna-Bhaṇḍāra, Cambay. It is numbered 73 in the catalogue of this Bhaṇḍāra, published by the Oriental Institute, Baroda. Folios 1-57 contain the *Daśavaikālikasūtra*, and the folios 58-82 contain the *Pākṣikasūtra* and the *Kṣāmaṇakasūtra*. At the end of the 82nd folio there occurs the first half of the first verse of the colophon containing the description of the person who got this ms. copied. The concerned first half reads as follows: *gujjaravaṁsasamubbhavasobhanabhaṁḍāriyassa dhūyāe*. The 83rd folio which must have contained the remaining part of the colophon is lost to us. So, we can say only this much that the ms. was got copied either by a daughter of Sobhana, a merchant who flourished in Gurjara lineage and had the surname '*bhaḍārī*' or by her descendant. Its size is 35.5 cms. × 4 cms. Its condition is good.

खं २ –This is the palm-leaf ms. belonging to the same Bhaṇḍāra. In the catalogue it is listed under No. 74. It contains 60 folios. Its size is 30.8 cms. × 4 cms. The script is excellent. The condition is good. The ms. is written in the second half of the 14th century of Vikrama Era.

खं ३ –This is a palm-leaf ms. It too belongs to the same Bhaṇḍāra. In the catalogue it is listed under No. 75. It contains 53 folios. Its size is 35.5 cms. × 5.5 cms. The script is excellent. It is in good condition.

खं ४ – This is a palm-leaf ms. It is also preserved in the same Bhaṇḍāra. It is listed under No. 76/1. Its size is 35.8 cms. × 5 cms. Its script is legible. Its condition is good. Folios 1-73 contain the complete text of the *Daśavaikālikasūtra.* From folio No. 73 onward we find the following eight works written one after another :

folios	
73-102	*Pākṣikasūtra*
102-104	*Pākṣikakṣāmaṇaka*
104-110	*Pagāmasajjhāya-śramaṇa-pratikramaṇasūtra*
111-117	*Ajitaśāntistava*
118-120	*Pravrajyāvidhāna*
120-125	*Sthavirāvalī*
126-136	*Piṇḍaviśuddhiprakaraṇa*
137-153	*Śobhanastuticaturviṁśatikā*

जे० –This is the palm-leam ms. written in V.S. 1289. It is preserved in the Śrī Jinabhadrasūri Jaina Jñāna-mandir, Jesalmer. It is numbered 83 (3) in the catalogue of this Bhaṇḍāra, published by the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad-9. It contains three works: [1] *Daśavaikālikavṛtti* by Āc. Haribhadra (folios 1-202), [2] *Daśavaikālikasūtraniryukti* (folios 203-221) and [3] *Daśavaikālikasūtra* (folios 222-247). The script is excellent and the condition is good. Its size is 80 cms. × 6.5 cms. At the end of the ms. there occurs a colophon giving some account of the person who got the ms. copied. The colophon runs as follows :

संवत् १२८९ फाल्गुन सुदि ४ सोमे स्तंभतीर्थनगरनिवासिना। श्रीश्रीमालवंशोद्भवेन ठ. साढासुतेन ठ. कुमरसिंहेन दशवैकालिकश्रुतस्कंधवृत्ति १ निर्युक्ति २ सूत्र ३ पुस्तकं लेखयांचक्रे श्रीजिनराजसूरीणां ।। छ ।।

The same colophon occurs at the end of the *Daśavaikālikasūtravṛtti* (folio 202) as also at the end of the *Niryukti* (folio 221), the only difference being that here we find '|| *cha* || *śubhaṁ bhavatu* || *cha* ||' in place of '*Śrī Jinarājasūrīṇām*'

Late Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji himself noted down all the variants yielded by this ms. Though he has not mentioned as to which ms. from the Jesalmera Bhaṇḍāra he used for noting down the variants, we feel that he must have used the ms. under description as it is the oldest one in the concerned Bhaṇḍāra.

शु० —This is the text of the *Daśavaikālikasūtra* edited by Dr. Leumann, along with the English translation of the text by the well known German scholar Dr. Schubring. The work was published by Sheth Shri Anandaji Kalyanji Pedhi in 1932 A.D.

UTTARĀDHYAYANASŪTRA

I have utilized six manuscripts and three printed editions in preparing the present critical edition of the text of the *Uttarādhya-*

yanasūtra. Out of the six mss., the two are palm-leaf mss. and the remaining four are paper mss. Regarding one ms. which is given the sign इ० I am not able to decide correctly as to which this ms. is.

सं १ -- This is the palm-leaf ms. belonging to the Sanghavīpāḍā Jaina Jñāna-bhaṇḍāra, Patan. In the catalogue entitled '*Pattanastha-Jaina-Bhāṇḍāgārīya-grantha-sūci*', published by the Oriental Institute Baroda, it is listed under No. 10(2). But in the new list of the Bhaṇḍāra it is listed under No. 4 (3). I utilised the photocopy developed from the microfilm of this ms. As in the published catalogue the size of the ms. is not recorded, I could not mention it here. It contains 106 folios. Each side of the folio has 4 to 7 lines. Folios 21, 24, 41, 47, 63 and 76 have only three lines. Each line has 62 to 66 letters. The first side of the first folio is blank. There ends the *Uttarādhyayanasūtra* in the second side of the last folio which is numbered 106. After the end of the text of the *Uttarādhyayanasūtra* there occurs a colophon. For the text of the colophon refer to Gujarati Introduction, p. 17.

This colophon is printed in the catalogue. Therein we find prined '*saṁvat* 1179'. But it should be '*saṁvat* 1189'. Though this part is seen mutilated in the photocopy, the last two units of the complete figure, which we can clearly decipher, are '89'.

From the colophon we gather that *paramaśrāvaka* Pradyumna, a resident of Prāntija, his wife Vellikā and other leading persons like Nemi got this ms. copied by the copyist Yakṣadeva and presented it to two nuns—Marudevī-gaṇinī and Bālamati-gaṇinī—for study; they did it in order to be free from karmans as also to cause good to others.

I have accepted at the concerned places letters न, ण, त, द, य, etc. in this critical edition, following the version of this ms. Among all the mss. I utilized this is the most important one. So, I would like to point out the special features of this ms. They are as follows:

1. The readings which I have accepted and are yielded by सं० १ ms. only:
   (a) Those accepted readings in the text, on which I have written foot-notes 5 (p. 103), 1 (p. 157), 7 (p. 169) and 6 (p. 295).
   (b) Those accepted readings in the text, which exactly tally with the readings found in the *Cūrṇi* and on which I have written foot-notes 18 (p. 97) and 1 (p. 98).
   (c) That accepted reading in the text, which exactly tallies with the reading found in the *Cūrṇi*, *Pāiyaṭīkā* and *Nemicandrīya-ṭīkā* and on which I have written the foot-note 9 (p. 111).

खं ४ – This is a palm-leaf ms. It is also preserved in the same Bhaṇḍāra. It is listed under No. 76/1. Its size is 35.8 cms. × 5 cms. Its script is legible. Its condition is good. Folios 1-73 contain the complete text of the *Daśavaikālikasūtra*. From folio No. 73 onward we find the following eight works written one after another :

folios	
73-102	*Pākṣikasūtra*
102-104	*Pākṣikakṣāmaṇaka*
104-110	*Pagāmasajjhāya-śramaṇa-pratikramaṇasūtra*
111-117	*Ajitaśāntistava*
118-120	*Pravrajyāvidhāna*
120-125	*Sthavirāvalī*
126-136	*Piṇḍaviśuddhiprakaraṇa*
137-153	*Śobhanastuticaturviṁśatikā*

जे०–This is the palm-leam ms. written in V.S. 1289. It is preserved in the Śrī Jinabhadrasūri Jaina Jñāna-mandir, Jesalmer. It is numbered 83 (3) in the catalogue of this Bhaṇḍāra, published by the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad-9. It contains three works: [1] *Daśavaikālikavṛtti* by Āc. Haribhadra (folios 1-202), [2] *Daśavaikālikasūtraniryukti* (folios 203-221) and [3] *Daśavaikālikasūtra* (folios 222-247). The script is excellent and the condition is good. Its size is 80 cms. × 6.5 cms. At the end of the ms. there occurs a colophon giving some account of the person who got the ms. copied. The colophon runs as follows :

संवत् १२८९ फाल्गुन सुदि ४ सोमे स्तंभतीर्थनगरनिवासिना। श्रीश्रीमालवंशोद्भवेन ठ. साढासुतेन ठ. कुमरसिंहेन दशवैकालिकश्रुतस्कंधवृत्ति १ निर्युक्ति २ सूत्र ३ पुस्तकं लेखयांचक्रे श्रीजिनराजसूरीणां ॥ छ ॥

The same colophon occurs at the end of the *Daśavaikālikasūtra-vṛtti* (folio 202) as also at the end of the *Niryukti* (folio 221), the only difference being that here we find '|| *cha* || *śubhaṁ bhavatu* || *cha* ||' in place of '*Śrī Jinarājasūrīṇām*'

Late Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji himself noted down all the variants yielded by this ms. Though he has not mentioned as to which ms. from the Jesalmera Bhaṇḍāra he used for noting down the variants, we feel that he must have used the ms. under description as it is the oldest one in the concerned Bhaṇḍāra.

शु० —This is the text of the *Daśavaikālikasūtra* edited by Dr. Leumann, along with the English translation of the text by the well known German scholar Dr. Schubring. The work was published by Sheth Shri Anandaji Kalyanji Pedhi in 1932 A.D.

UTTARĀDHYAYANASŪTRA

I have utilized six manuscripts and three printed editions in preparing the present critical edition of the text of the *Uttarādhya-*

(d) The accepted reading in the text, on which there is a foot-note 14 (p. 160). This reading *'viharamāṇassa'* is yielded by no ms. except सं १.

(e) That accepted reading in the text, on which there is a footnote 14 (p. 168), is found in the *Cūrṇi* and *Pāiyaṭīkā.*

(f) The accepted reading in the text, on which there is a foot-note 10 (p. 292), is found only in the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā.*

2. The readings yielded by सं १ ms. only and found accepted in the *Cūrṇi* but not accepted in the present critical edition are noted in foot-notes 18 (p. 112), 16 (p. 138) and 12 (p. 154).
3. The readings yielded by सं १ ms. only but found in *Pāiyaṭīkā* are noted in foot-notes 10 (p. 167), 11 (p. 169) and 1 (p. 270). Again, this is the only ms. except सं २, which yields readings noted in foot-notes 14, 20 and 23 on page 300.
4. The author of the *Pāiyaṭīkā* has recorded different variants. Some of them are found in सं १ ms. alone. These variants are noted in foot-notes 11 (p. 112), 19 (p. 144), 3 (p. 164), 25 (p. 182), 21 (p. 190), 19 (p. 191), 2 (p. 200), 11 (p. 200), 17 (p. 226), 12 (p. 227), 18 (p. 228), 3 (p. 263), 6 (p. 264), 16 (p. 287), 21 (p. 288), 25 (p. 288), 1 (p. 289), 29 (p. 289), 1 (p. 290), 20 (p. 294), 8 (p. 298), 11 (p. 301), 12-13 (p. 303), 13 (p. 304) and 8 (p. 307).

   The reading noted in the foot-note 19 on p. 144 is found in सं २ ms. also.
5. The सं १ ms. has helped me in taking decision as to whether the concerned two *gāthās* occurring in the text are interpolated. Refer to foot-notes 12 (p. 108) and 11 (p. 174).
6. The सं १ ms. yields a Prakrit form *'yasassī'* which is very close to the Sanskrit form *'yaśasvī'*. All other mss. have at this place the reading *'jasṁsī'*. Refer to the foot-note 6 on p. 200.
7. After having recorded the verbal form *'gacchasi'* occurring in sūtra 325 the authors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* explain it in the sense of *'gamiṣyasi'*. But it is only the सं १ ms. that yields the reading *'gacchisi'* which fits well in the context. Refer to the foot-note 14 on p. 130.
8. This ms. yields a good number of readings that are neither found in any other ms. nor recorded in any commentary. They are noted in foot-notes 2 (p. 164), 5 (p. 165), 9 (p. 165), 17 (p. 166), 3 (p. 168), 1 (p. 169), 1 (p. 170), 1 (p. 171), 16 (p. 176), 5 (p. 177), 4 (p. 178), 6 (p. 178), 15 (p. 178), 19 (p. 178), 21 (p. 178), 24 (p. 186), 10 (p. 189), 14-15 (p. 192), 2 (p. 193), 10 (p. 193), 19 (p. 193), 7 (p. 195), 21 (p. 195), 22

(p. 195), 18 (p. 197), 21 (p. 198), 12 (p. 202), 4 (p. 205), 7-8 (p. 205), 11 (p. 205), 4 (p. 209), 22 (p. 211), 16 (p. 216), 1 (p. 218), 9 (p. 218), 13 (p. 223), 16 (p. 223), 26 (p. 223), 2 (p. 228), 12 (p. 228), 15 (p. 230), 20 (p. 230), 8 (p. 232), 10 (p. 234), 10 (p. 236), 16 (p. 238), 6 (p. 242), 1 (p. 251), 7 (p. 255), 16 (p. 255), 2 (p. 257), 5 (p. 259), 10 (p. 260), 6 (p. 262), 17 (p. 262), 15 (p. 268), 4 (p. 269), 10 (p. 271), 13-14 (p. 281), 14 (p. 283), 19 (p. 285), 26 (p. 286), 12 (p. 287), 18 (p. 288), 6 (p. 296), 8 (p. 298), 15 (p. 298), 8 (p. 302), 16 (p. 302), 2 (p. 303), 4 (p. 303), 8 (p. 303), 9 (p. 307), 18 (p. 307) and 21 (p. 307).

9. सं १ ms. contains one verse which is not found in any other ms. Nor has any commentator commented on this verse. Refer to the foot-note 1 on p. 242.
10. One reading which is yielded by both the सं १ and the सं २ mss. is not found in any other ms. Only the printed शां० edition has accepted this reading along with the reading which we have accepted in the present edition.
11. In sūtra 246 (p. 120) there occurs the term '*omūlaga*'. This सं१ ms. has enabled us to select the correct reading. All the editions printed up to this date have the incorrect reading '*ussūlaga*' at this concerned place. Only Jarl Charpentier in modern times has expressed his doubt regarding the correctness of this '*ussūlaga*'. He in his notes explicitly states that the term '*ussūlaga*' can never mean 'having eaten.'

All this proves the importance of the सं० १ ms. The editor who has undertaken the task of critically editing the old text should spend enough time in reading old mss., in scrutinising the readings yielded by them and in selecting the correct reading from among so many. This is the invaluable piece of advice which Late Munirāja Shri Punyavijayaji used to give to those who took up the task of editing old texts.

सं२—This is the palm-leaf ms. belonging to the same Bhaṇḍāra. It is written in 1232 V.S. In the published catalogue it is listed under No. 32. In the new list it is given No. 92(2). Its size is 37 cms. × 5 cms. It has 139 folios. Only folio No. 60 has two lines per side. All other folios have 3 to 6 lines per side. Each line has 58 to 64 letters. The first side of the first folio is blank. The text ends on the second side of the last folio (No. 139). At the end there occurs a very brief colophon, viz., '*saṁvat 1232 phālguni sudi 5 some*'.

This ms. yields four readings which are accepted by the author of the Cūrṇi but are not available in any other ms. Refer to foot-notes 11 (p. 102), 8 (p. 110), 4 (p. 117), 9 (p. 198).

The reading which is accepted by the authors of the *Cūrṇi* and *Pāiyaṭīkā* is yielded by सं २ ms. only. Refer to the footnote 11 (p. 114).

The readings accepted by the author of the *Pāiyaṭīkā* and yielded by सं २ ms. only are noted in the foot-notes 6 (p. 146), 6 (p. 167), 24 (p. 172), 9 (p. 198), 10 (p. 216), 19 (p. 245) and 3 (p. 246).

The variants mentioned in the *Pāiyaṭīkā* and yielded by सं २ ms. only are noted in footnotes 19 (p. 144), 21 (p. 154), 12 (p. 157), 5 (p. 200) and 9 (p. 203).

This ms. uses त *śruti* in a manner which is peculiar to it. All these instances are noted by us elsewhere in this volume.

पु०– This is a paper ms. It belongs to Muni Shri Punyavijayaji's collection preserved in the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad 9. It bears No. 5464. It contains 42 folios. Folios 1-3 have 13 lines per side, folios 4-42 have 15 lines per side. In the middle of each folio there is a blank portion which gives rise to a decorative figure. Each line contains 47 to 55 letters. At the end there is no colophon by the copyist. On the basis of the script, size, etc., we can infer that it should have been written in the 16th century V.S. The script is excellent and the condition is good. Its size is 26 cms. x 11.3 cms.

ला १ –This is a paper ms. It belongs to the Lalbhai Dalpatbhai Collection preserved in the L. D. Institute of Indology. It bears No. 338. It has 48 folios, 15 lines per side and 41 to 49 letters per line. All the folios have blank portion in the centre. This blank portion gives rise to a decorative design. The script is excellent. The size is 26 cms. × 11 cms. The condition is good. At the instance of Shri Ratnamaṇḍana, a pupil of Shri Surasundarasūri of Tapagaccha, Shri Karmaṇa Sheṭha, a resident of Aṇahilapura Pāṭaṇ, got the Āgama works copied. He got this ms. of the *Uttarādhyayanasūtra* copied by the copysit named 'Āmbā' on Friday, the fifteenth day of the bright half of Māgha, 1525 V.S. Karmaṇa Sheṭha bore all the expenditure of the collective pilgrimage (yātrāsaṅgha) to Siddhācala, Girnāra, Ābu and Jirāulātīrtha, and earned the title of 'saṅghapati' ('Leader of the Collective Pilgrimage'). The name of his wife was Karmādevī. They were four brothers: 1. Varasiṁgha, 2. Narasiṁgha, 3. Karmaṇa, and 4. Naradeva. The name of their father was 'Rākā' Sheṭha and the name of their mother was 'Pūrī' Sheṭhāṇī. The name of their grand-father was 'Sāṅgā' Sheṭha. All this information is contained in the colophon written on the second side of folio 48. For the text of the colophon refer to Gujarati Introduction, p. 20.

ला २ – This is a paper ms. It also belongs to the Lalbhai Dalpatbhai Collection. In the catalogue it is listed under No. 2684. It contains 42 folios. Folios 1-41 have 15 lines per side. Each folio has in the centre a blank portion giving rise to a decorative design. The

script is legible. Its condition is good. Its size is 26.5 cms. × 11 cms. with no colophon of the copyist.

All the five mss. described above are corrected by some scholar. All these corrections are given in foot-notes on those concerned portions of the text.

हं० – The person who was asked by Late Munirāja Shri Punyavijayaji to note down the variants from this ms. has written at the back of the title page of the first volume of the printed *Pāiyaṭīkā*: 'हं० sign is for [the ms. belonging to] Haṁsavijayaji. It contains the *Niryukti* and the *Sūtra*.' This means that the ms. indicated by हं० sign belongs to the Haṁsavijayaji Collection, Baroda. We studied the catalogue of this collection. But we could not identify this ms. The variants noted from this ms. cover only 1-15 chapters of the *Uttarādhyayanasūtra*. This suggests the incompleteness of the ms. or the less utility of the remaining chapters for the one searching for good variants. I cannot decide as to which of these two alternatives is correct.

शा० – This is the printed text of the *Uttarādhyayanasūtra* edited critically by Jarl Charpentier. This edition was published in 1921-22 A.D.

पा० – This refers to the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with the *Vṛtti* by Āc. Śāntisūri. The work was published in three volumes by Devachand Lalbhai Pustakoddhāra Fund, Surat in 1916-17 A.D.

ने० – This refers to the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with the *Ṭīkā* by Āc. Nemicandrasūri. The work was published by Sheth Pushpachandra Khemchandra, Valad (Gujarat) in 1937 A.D.

ĀVAŚYAKASŪTRA

Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji critically edited the text of the *Āvaśyakasūtra* on the basis of the *Cūrṇi* and *Ṭīkās*. He himself prepared the press-copy. This has been printed in this volume. The following are the mss. used in the preparation of this critical edition:

आ० – This refers to the text of the *Āvaśyakasūtra* contained in the *Āgamaratnamañjūṣā* which contains all the Āgamas edited by Āgamoddhāraka Sāgarānandasūriji. Sāgarānandasūriji got printed *Āgamaratnamañjūṣā* as he wanted to get inscribed this printed text of all the Āgamas on marble-stones of Āgama-mandir at Palitana.

जे० – This refers to the text of *Āvaśyakasūtra* occurring in the *Vṛtti* by Āc. Haribhadrasūri, contained in the ms. belonging to the Jesalmer Bhaṇḍāra. This ms. bears No. 34-35. At the instance of Munirāja Shri Punyavijayaji his expert copyist noted down the

variants yielded by this ms. in the printed edition of the *Āvaśyaka-sūtravṛtti* belonging to Punyavijayaji.

मु० – This is the printed edition published by Āgamodaya Samiti, Surat. This edition contains the *Āvaśyakasūtra* along with the *Vṛtti* by Āc. Haribhadrasūri.

*

The present volume contains the text of three Āgamas, viz., the *Daśavaikālikasūtra*, the *Uttarādhyayanasūtra* and the *Āvaśyakasūtra*. For the subject-matter of these three Āgamas, readers are requested to study the contents (*Viṣayānukrama*) written in Sanskrit. Scholars have written much about these three Āgamas. Readers may consult their works. I have no time to prepare even the list of books and articles discussing the subject-matter, etc., of these Āgamas. There is no one to help me in the work of critically editing the text of Āgamas allotted to me. I alone shoulder the responsibility. I poignantly feel the loss of Munirāja Shri Punyavijayaji. In short, I am to carry out the task relating to the first and the second volume of the *Vyākhyāprajñapti*. And, if possible, I wish to prepare the press-copy of the *Payannā—Prakīrṇaka* Āgamas. All the *Payannās* are critically edited by Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji and some of them are written in his own handwriting. Of course, the learned Muni Shri Jambuvijayaji and eminent Indologist Pt. Dalsukhbhai Malvania inspire and encourage me to carry out this onerous task.

As we have already stated at the outset, Munirāja Shri Punya-vijayaji himself noted down variants, selected readings to be accepted in the body of the text and prepared the press-copies of the *Daśavaikālikasūtra* and the *Āvaśyakasūtra*. The text of these two *sūtras* printed in this volume is totally based on these press-copies. In the absence of Late Munirāja Shri Punyavijayaji it is difficult for me to furnish the specially important information regarding the critical edition of these two Āgamas. So, I have not written a note on this topic. But as I have edited the text of the *Uttarādhyayana-sūtra*, I give below the useful information regarding its original recension and critical edition.

While critically editing the text of the *Uttarādhyayanasūtra* on the basis of the mss. already described, I found that many of the *sūtra-padas* which are commented upon or are noted by commentators as variants yielded by different mss. or recensions are not available in the mss. utilised by me. The detailed account of this point is as follows :

1. The *sūtra-padas* commented upon by the author of the *Cūrṇi* but not available in the mss. utilised by me are noted in foot-notes

6 (p. 91), 9 (p. 93), 11 (p. 94), 12 (p. 95), 17 (p. 95), 21 (p. 95), 3 (p. 96), 11 (p. 97), 15 (p. 97), 3 (p. 99), 5 (p. 99), 9 (p. 99), 13 (p. 99), 6 (p. 100), 10 (p. 100), 14 (p. 102), 9 (p. 103), 11 (p. 103), 2 (p. 104), 5 (p. 104), 7 (p. 105), 10 (p. 105), 17 (p. 105), 21 (p. 105), 1 (p. 106), 6 (p. 107), 3 (p. 108), 2 (p. 109), 7 (p. 109), 2 (p. 110), 2-3 (p. 111), 5 (p. 111), 4 (p. 112), 6 (p. 112), 12 (p. 116), 19 (p. 116), 9 (p. 117), 12 (p. 124), 9 (p. 125), 1 (p. 136), 18 (p. 137), 16 (p. 138), 12 (p. 139), 1 (p. 140), 25 (p. 141), 18 (p. 145), 9 (p. 151), 23 (p. 153), 1 (p. 166), 3 (p. 189), 13 (p. 199), 3 (p. 267), 1 (p. 302), 6 (p. 302), 11 (p. 302) and 16 (p. 328).

2. Two *sūtra-padas* recorded as variants by the author of the *Cūrṇi* and *Pāiyaṭīkā* but not available in any of the mss. used are noted in foot-notes 1 (p. 95) and 6 (p. 119).

3. *Sūtra-padas* commented upon by the authors of the *Cūrṇi* and *Pāiyaṭīkā* but not available in any of the mss. used are noted in foot-notes 1 (p. 90), 5 (p. 92), 1 (p. 93), 6 (p. 93), 10 (p. 93), 19 (p. 93), 28 (p. 94), 1 (p. 97), 4 (p. 104), 3 (p. 110), 15 (p. 110), 3 (p. 139), 2 (p. 148), 16 (p. 177).

4. *Sūtra-padas* recorded as variants by the authors of the *Cūrṇi* and the *Pāiyaṭīkā* but not found in any of the mss. used are noted in foot-notes 18 (p. 90), 14 (p. 94), 3 (p. 96), 5 (p. 97), 9 (p. 99), 12 (p. 99), 7 (p. 102), 12 (p. 102), 14 (p. 113), 11 (p. 116) and 16 (p. 146).

5. *Sūtra-padas* commented upon by the author of the *Pāiyaṭīkā* but not found in any of the mss. used are given in foot-notes 3 (p. 94), 3 (p. 96), 15 (p. 97), 2 (p. 104), 7 (p. 104), 21 (p. 105), 17 (p. 111), 7 (p. 116) 4 (p. 125), 20 (p. 140), 14 (p. 175), 11 (p. 181), 20 (p. 182), 16 (p. 187), 23 (p. 190), 10 (p. 191), 6 (p. 194), 16 (p. 197), 1 (p. 200), 9 (p. 200), 1 (p. 209), 17 (p. 224), 18 (p. 246), 15 (p. 247), 21 (p. 252), 13 (p. 255), 4 (p. 267), 9 (p. 267), 2 (p. 270), 5 (p. 286), 8 (p. 292), 11 (p. 292), 13-14 (p. 293), 1 (p. 296), 19 (p. 326), 24 (p. 326).

6. *Sūtra-padas* recorded as variants by the author of the *Pāiyaṭīkā* but are not available in any of the mss. used are noted in foot-notes 15 (p. 90), 20 (p. 90), 2 (p. 91), 6 (p. 91), 6 (p. 93), 9 (p. 93), 29 (p. 94), 1 (p. 95), 1 (p. 97), 10-11 (p. 97), 3 (p. 99), 16 (p. 99), 5 (p. 104), 10 (p. 105), 3 (p. 109), 2 (p. 110), 13 (p. 111), 20 (p. 112), 4-5 (p. 118), 7 (p. 121), 2 (p. 124), 18 (p. 124), 21 (p. 124), 7 (p. 127), 1 (p. 136), 18 (p. 137), 1 (p. 138), 13 (p. 139), 1 (p. 140), 2 (p. 141), 18 (p. 141), 23 (p. 144), 18 (p. 145), 17 (p. 152), 1 (p. 166), 4 (p. 168), 13 (p. 170), 24 (p. 173), 7 (p. 175), 16 (p. 175), 3 (p. 189), 17 (p. 189), 19 (p. 190), 12 (p. 191), 13 (p. 192), 8 (p. 194), 12 (p. 194), 14 (p. 198), 13 (p. 199), 4 (p. 200), 12 (p. 201), 12 (p. 202), 6 (p. 206), 3 (p. 207), 2 (p. 216), 1 (p. 217), 4 (p. 219), 11 (p. 219), 26 (p. 223), 16 (p. 224), 22 (p. 225), 5 (p. 233), 12 (p. 239), 18 (p. 248), 4 (p. 251), 6 (p. 251), 4 (p. 252), 17 (p. 253), 9 (p. 255), 3 (p. 260),

19 (p. 264), 3 (p. 267), 19 (p. 267), 2 (p. 268), 7 (p. 268), 12 (p. 268), 9 (p. 269), 15 (p. 269), 16 (p. 269), 2 (p. 270), 10 (p. 270), 11 (p. 270), 7 (p. 280), 9 (p. 280), 21 (p. 280), 3 (p. 281), 19 (p. 285), 24 (p. 286), 5 (p. 287), 11 (p. 302), 2 (p. 303), 17 (p. 326), 3 (p. 327), 16 (p. 328), 21 (p. 328).

7. One reading accepted by the authors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* is not available in any of the mss. used. It is noted in the foot-note 17 (p. 260).

From the above account it becomes clear that no ms. yields all the *sūtra-padas* accepted in the old traditional recension. One may find one or two mss. yielding some of these *sūtra-padas* if one devotes too much time for scrutinising the mss. preserved in different Bhaṇḍāras.

*

TEXT OF THE UTTARĀDHYAYANASŪTRA AND ITS CRITICAL EDITION

First of all I would like to acquaint the readers with some important readings accepted in the recension prevalent in the days of the author of the *Cūrṇi* :

1. The third quarter of the seventh verse occurring in the sixth chapter (*Sūtra* No. 168) is *'dogumchī appaṇo pāe'*. This is the reading yielded by all the mss. Even the explanation in the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* at this concerned place follows this reading. If this reading, even as a variant, were before the author of the *Cūrṇi*, he would have certainly noted it as variant because he has noted many readings as variants in his *Cūrṇi*. The only reading that was before the author of the *Cūrṇi* was *'appaṇo pāṇipāe* [? *tu*]'. This is the reason why he explains it as *'jinakalpikam pratītya'*. Refer to foot-note 7 (p. 109). The author of the *Pāiyaṭīkā* has recorded at many places readings accepted by the author of the *Cūrṇi*. But he has not recorded this reading accepted by the author of the *Cūrṇi*. This is noteworthy.

2. The verse 204 (26th verse of the seventh chapter) was not in the body of the text in the days of the author of the *Cūrṇi*, but the second half of this verse has been recorded by him as a variant of the verse 203 (25th verse of the seventh chapter). That is, the author of the *Cūrṇi* explicitly states that some recite *'pūidehaniroheṇaṁ bhave deve tti me slyaṁ'* in place of *'soccā neyāuyaṁ maggaṁ jaṁ bhujjo paribhassaī'* (the second half of the verse 203). All the mss. do not regard *'pūideh°'* etc., as a variant of *'soccā'* etc. They consider it to be the second half of the sūtra-verse the first half of which, found in all the mss., is *'ihakāmaniyaṭṭassa attaṭṭhe*

nāvarajjhaī. Even the authors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* consider this complete verse to be a part of the original text and hence comment on the whole of it.

3. Following the *sūtra-pada* of 72nd and 73rd *dvāras* mentioned at the end of the *sūtra* 1102 (*sūtra* No. 2 of chapter xxix), the *Cūrṇi* contains sūtrss 1174 and 1175 (74th and 75th sūtras of chapter xxix). The version of these two *sūtras*, available to the author of the *Pāiyaṭīkā*, is different from that available to the author of the *Cūrṇi*. Hence the explanation of these two *sūtras*, found in the *Pāiyaṭīkā*, follows the version that its author had before him. The version available to the author of the *Pāiyaṭīkā* is yielded by all the old mss. of the Sūtra. It is noteworthy that the author of the *Pāiyaṭīkā* has taken note of the version accepted by the author of the *Cūrṇi*. Refer to foot-note 17 on p. 257. The explanation in the *Nemicandrīyaṭīkā* does not differ from the one in the *Pāiyaṭīkā*.

4. The sūtra-verse 1365 (33rd verse of chapter xx) informs that the shortest duration of the *vedanīyakarma* is one *antarmuhūrta*. At this place the author of the *Pāiyaṭīkā* records another view according to which the shortest duration of the *vedanīyakarma* is twelve *muhūrtas*. Regarding this view he further says that he does not understand its purport. This view recorded by the author of the *Pāiyaṭīkā* constitutes the original Āgamic tradition pertaining to the subject matter of the *Karma-granthas*, this tradition being perior to the author of the *Pāiyaṭīkā*. To explain this point clearly an extensive foot-note is written on this concerned reading. In the *Cūrṇi* the duration of the *vedanīyakarma* is said to be from the minimum to the twelve *muhūrtas*. I personally feel that the reading which follows the entire Jaina literature and yields the meaning 'the duration of the *vedanīyakarma* is from the minimum to the twelve *muhūrtas*' might have been before the author of the *Cūrṇi*, but that reading might have been lost and the reading available in all the mss. might have taken its place. For the extensive treatment of this point one may refer to the foot-note 13 on p. 283. The point as to why the author of the *Pāiyaṭīkā* did not scrutinise this reading deserves our consideration. The *Nemicandrīyaṭīkā* skips over this portion, saying that it is easy to understand.

Some Noteworthy Points Regarding the Present Critical Edition of the Text of the Uttarādhyayanasūtra

1. Late Munirāja Shri Punyavijayaji advised me to accept as far as possible the version of the text followed by Āc. Nemicandraji in his commentary. This version is prevalent among the experts for the last 1000 years. So, one should not consider it to be secondary. This is the main argument he put before me to follow this version.

Of course, he asked me to correct and to alter that which deserved correction and alteration. So, I have accepted the entire version followed by the author of the *Nemicandrīyaṭīkā*, except some readings. Those readings in the body of the text, on which I have noted in foot-notes the readings followed by the author of the *Pāiyaṭīkā*, are according to the version accepted by Āc. Nemicandra in his commentary.

Incidentally I would like to draw the attention of the readers to the fact that Late Munirāja Shri Punyavijayaji has accepted the version of the *Daśavaikālikasūtra*, followed by Āc. Haribhadrasūri in his *Vṛtti*, instead of accepting the version followed in the oldest commentary with a view to preserving the version in vogue.

2. To clarify the meaning of the *sūtra* or to acquaint readers with some necessary details I have quoted at some places in foot-notes passages from the *Pāiyaṭīkā*, the *Nemicandrīyaṭīkā* and the *Cūrṇi*.

3. The foot-notes that give the meaning of the *sūtra-pāṭha* are written by the editor himself provided they are marked with some sign.

4. At some places I have accepted those readings that are yielded by mss. alone. An instance in point is *'pāe pasārie'* (*sūtra* 19). The *Pāiyaṭīkā* records this reading as a variant. The *Cūrṇi* does not comment upon it. The *Nemicandrīya-ṭīkā* and particularly the *Pāiya-ṭīkā* follow the reading *'pāe pasārae'*. But all the mss. yield the reading *'pāe pasārie'*. And this reading was available in the mss. prior to the *Pāiyaṭīkā*. So, we have accepted it in the body of the text.

5. I have accepted the reading *avaijjhiya* (*sūtra* 320) in the body of the text. The printed editions and all the mss. except the two palm-leaf mss. have accepted the reading *'avaujjhiya'*. The commentaries without mentioning the *pratīka* give the meaning *'apohya'* at this concerned place. The reading *avaijjhai* occurring in *sūtra* 627 is yielded by all the mss. Only the printed editions of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* contain the reading *avaujjhai* in the body of the text at this concerned place. Though the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* contains *avaujjhai* as a *pratīka*, the oldest palm-leaf ms. of the *Ṭīkā* contains in its place *'avaijjhai'*. So, I have accepted the reading *avaijjhai* at this place in the body of the *Sūtra* text (*sūtra* 627). And following this as also the two very old palm-leaf mss. I have accepted the reading *avaijjhiya* in *sūtra* 320.

6. I have accepted even that reading which is not available in any of the mss. used, because it is accepted in all the three commentaries, viz. the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*. The reading yielded by all these three commentaries is viewed as

of special importance. Refer to foot-note 11 on p. 147. The reading available in all the mss. used by me is recorded as a variant by the author of the *Pāiyaṭīkā*.

7. At one place I have accepted a reading pointed out in the *Cūrṇi* alone, because it fits well in the context and yields better meaning. Refer to foot-note 14 on p. 154.

8. At one place I have accepted the reading accepted in the printed edition शा०. Refer to foot-note 9 on p. 163. There is one place where I have accepted the reading accepted in the printed editions पा० and ने०. Refer to foot-note 10 on p. 163.

9. There is one place where I have accepted the reading accepted by the *Cūrṇi* and yielded by all the mss. The reading accepted by the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* is given in foot-note 1 on p. 200.

10. Regarding the readings pertaining to those *sūtra-padas* that are not explained in the commentaries on account of their being easy to understand, I have accepted those that are yielded by very old mss. An instance in point is the *sūtra-pada 'cārupehiṇi'* occurring in verse 824.

11. At one place a *sūtra-pada* is not explained in the *Cūrṇi* and the *Nemicandrīyaṭīkā*, as it is deemed easy to understand. Following the explanation of this *sūtra-pada*, given in the *Pāiyaṭīkā*, and keeping in view the meaning suggested by the different readings yielded by the mss., I have accepted the *sūtra-pada* accepted by the author of the *Pāiyaṭīkā*. Refer to foot-note 4 on p. 250.

12. The editors of the printed editions of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīka* have accepted the *sūtra-śloka 'thāvaraṁ jaṁgamaṁ ceva°'* in the body of the text after *sūtra* 166 (i.e. after 5th verse of Chapter VI). This interpolated verse is not found in सं १ and ह० mss. Even the printed edition शा० does not contain it. I have written an extensive note explaining as to why this verse should be regarded as an interpolation. Refer to foot-note 12 on page 108. In support I have quoted pertinent passages from the twelve old mss. of the *Nemicandrīyavṛtti* on the *Uttarādhyayana-sūtra*.

13. The first half of the verse 218 (verse 10 of Chapter VIII) is available in all the mss. So, I have accepted it in the body of the text. The *Cūrṇi* and the *Pāiyaṭīkā* record it as a variant. The reading accepted by Nemicandra in his commentary is similar to the one accepted by the author of the *Pāiyaṭīkā*. As there is no difference with regard to the meaning yielded by all these different readings, I have accepted the one uniformly available in all the mss..

14. There occurs *sūtra-pada 'omūlaga'* in the second half of the verse 246 (verse 18 of Chapter IX). In all the printed editions we

find the corrupt *sūtra-pada 'ussūlaga'* in place of this *sūtra-pada*. The printed editions of the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* mention *'ussūlaga'* as a *pratīka*. But the correct reading *'omūlaga'* is available in the palm-leaf mss. सं १ and सं २ ; and the mss. of the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* also mention this correct reading as *pratīka*. I am happy to find the correct reading *omūlaga* in place of the meaningless corrupt reading *ussūlaga*. Refer to foot-note 20 on p. 120.

15. The verse 595 (verse 45 of Chapter XVIII) is an interpolation. It is available in all the mss. except सं १. Even the printed edition and the mss. of the *Nemicandrīyaṭīkā* have accepted it in the body of the text of the *Uttarādhyayanasūtra*. So, I too have accepted it in the body of the text. Refer to foot-note 11 on p. 174.

16. The verse 612 (verse 8 of Chapter XIX) is not found in सं २ शा० and ने०. The printed edition पा० records it as an interpolation. But it is available in all the mss. except सं २. Again, the author of the *Cūrṇi* comments on the *sūtra-pada 'saṇṇiṇāṇe'* occurring in this verse. This clearly proves that it is not an interpolation; it is an original verse. So, I have accepted it in the body of the text. Refer to foot-note 1 on p. 177.

17. After verse 973 (verse 21 of Chapter XXV) one additional verse, viz. *'tavassiyaṁ kisaṁ daṁtaṁ°'* is found in the printed edition शा० In the printed edition पा० this verse is recorded as the additional one found in some other printed edition. In all the mss. (except पा०) this additional verse is not available. So, I have not accepted it in the body of the text. The *Cūrṇi* on Chapter XXV being very succinct, this verse is not found mentioned in it. Refer to foot-note 15 on p. 224.

18. After verse 979 (verse 27 of Chapter XXV) there occurs a verse *'jahittā puvvasaṁjogaṁ°'*. As an interpolated *sūtra-pāṭha* it is included in the body of the text printed in the present volume. It is available in both the palm-leaf mss. सं १ and सं २, but it is not available in any of the paper mss. The authors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* consider it to be a variant of verse 979, viz. *'aloluyaṁ°'* etc. So, in these commentaries this verse does not bear the *sūtra* No. Refer to foot-note 18 on p. 225. In the *Cūrṇi* the explanation of this whole chapter being very succinct, this verse does not find mention there.

19. Wherever the *sūtra-padas* of a *sūtra* are almost the same as those found in the immediately preceding *sūtra*, they are abridged. We find this on examination of the old mss. of the Āgama works. With the remark that the unabridged version of the *sūtras* 1166,, 1167, 1168, 1170, 1171 and 1172 is the same as the unabridged version of their preceding *sūtras*, all the mss. give the abridged version of these

sūtras. So, I too have accepted the abridged version of these *sūtras*. The printed editions शा० and ने० contain in the body of the text the unabridged version of these six *sūtras*. This unabridged version in these two editions should be regarded as the editors' expanded version of the original abridged version. Even the scholar who has corrected ला १ ms. has given in the margin the expanded version of the original abridged version of the *sūtras* 1170-1172, having put a mark of addition after their abridged version; he has done so in order that readers may have clear idea of the unabridged version.

20. In the verse 1355 (verse 10 of Chapter XXXIII) there occurs a *sūtra-pada* '*kasāyaveyaṇijjaṁ*'. The printed editions शा०, पा० and ने० as also the mss. सं १ and ला १ contain the *sūtra-pada* '*kasāyamohaṇijjaṁ*' in its place. The *Pāiyaṭīkā* explanation follows the *sūtra-pada* '*kasāyaveyaṇijjaṁ*'. So, I have accepted this *sūtra-pada* in the body of the text. The *Cūrṇi* and the *Nemicandrīyaṭīkā* do not explain this portion. This makes it clear that I have accepted readings after having scrutinized and weighed even the readings yielded by old mss. Refer to foot-note 6 on p. 86. In this foot-note I have pointed out that the correctness of the reading *kasāyaveyaṇijjaṁ* can be proved even on the basis of the *Pannavaṇāsutta*.

21. The printed editions शा०, पा० and ने० as also the mss. except सं १ and ला २ contain one more *pada* '*muṇi*' after the last *pada* '*ahiṭṭhae*' of the verse 1431 (verse 61 of Chapter XXIV). This *pada* '*muṇi*' seems to have been interpolated by some one on the basis of the *pada* '*muni*' which the authors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* have suggested to clarify the context and meaning. Refer to foot-note 22 on p. 292.

22. The verse 1512 (verse 60 of Chapter XXXVI) is available in all the mss. as also in the *Nemicandrīyaṭīkā*. But the *Pāiyaṭīkā* records it as a verse available in another version. Refer to foot-note 6, p. 303.

23. The verse 1519 is found in all the mss. But in the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* it is stated that the verse was not available in mss. following different version. Refer to foot-note 3 on p. 304.

24. The verse 1639 (verse 187 of Chapter XXXVI) is not available in the printed editions शा०, पा० and ने० as also in some of the mss. But from the explanation of the concerned portion of the text, given in the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*, it becomes clear that the verse is not an interpolation but is an original one. To arrive at this conclusion I have scrutinized 33 mss. I have written an extensive foot-note 19 on p. 318. There I have drawn attention to the mistake inadvertently committed by the editors of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*.

25. If one finds the quotations given in foot-notes from the commentaries different from those contained in the concerned printed edition, one should consider them to be contained in the concerned old mss. Again, when it is not explicitly stated that the quotation is from the printed edition, one should take it to be one from the old ms. and should consider it to be in consonance with the concerned portion of the text of the *Uttarādhyayanasūtra.*

26. The present volume contains three Āgamas. Three appendices are added to each one of them. They are: Index of *sūtras* (*sūtrānukrama*), Index of words (*śabdānukrama*) and Index of proper names (*viśeṣanāmānukrama*). Thus in all there are nine appendices. In all the three appendices pertaining to the index of words, against each word we have mentioned the places where it occurs. The words इत्तो, उ, एग, एव = एव, तओ, तत्थ = तत्र, त्ति = इति, न, य, वा = वा, and वि are used so frequently that it is not possible for me to note the places of their occurrence. Hence I have not given places of their occurrence. Again, the specific meanings in which words having more than one meanings are used are given against them. For the benefit of the students some words are given with case-endings as also with their Sanskrit synonyms. One special noteworthy feature is that the readings yielded by सं २ palm-leaf ms., which contain 'त' *śruti* in the beginning or the middle of the word, when followed by a vowel, are recorded in foot-notes. Though it is not proper to include these words in the Index, we have included them in it so that the students may have an idea of them. If some one is working on the only ms. of some Prakrit work, yielding 'त' *śruti* at innumerable places, he will be helped by these words listed in the Index of words. This will lessen his burden.

Some useful information from the point of view of the study of Prakrit language

1. Peculiar words which are found in the *Uttarādhyayanasūtra* but are not included in the *Pāiyasaddamahaṇṇavo*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 28-29.
2. Instances of *subvyatyaya* and *vibhaktivyatyaya* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 29-30.
3. Instances of *liṅgavyatyaya* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 30.
4. Instances of *vacanavyatyaya* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 30.

5. Instances of *sautraprayoga* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 31.
6. Instances of *ārṣaprayoga* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 31.
7. Instances of *prākṛtajanyaprayoga* found in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 31-32.
8. Instances of *vibhaktilopa* in the *Uttarādhyayanasūtra*: For the list of such instances see Gujarati Introduction p. 32.
9. For instances of *anusvāralopa* one may refer to foot-notes 4 (p. 98), 8 (p. 222), 12 (p. 241), 22 (p. 245), 17 (p. 268) and 9 (p. 282).
10. For instances of *alākṣaṇika svara*, *alākṣaṇika* 'म' letter and *alākṣaṇika anusvāra* one may refer to following places:

    For an instance of *alākṣaṇika* 'अ' letter one may refer to foot-note 10 on p. 130. For an instance of *alākṣaṇika* 'ए' letter one may refer to foot-note 4 on p. 200.

    For instances of *alākṣaṇika* 'म' letter one may refer to foot-notes 14 (p. 103), 5 (p. 104), 10-11 (p. 143), 9 (p. 179), 17 (p. 187), 13 (p. 192), 10 (p. 195), 5 (p. 199), 13 (p. 208), 8 (p. 222), 11 (p. 224), 17 (p. 239), 22 (p. 248), 13 (p. 262), 15 (p. 281).

    For instances of *alākṣaṇika*·*anusvāra* one may refer to foot-notes 15 (p. 209), 11 (p. 216) and 18 (p. 295).
11. The following are the instances of words used in special sense: उभओ=उभौ (*sūtras* 845, 850, 854). उभओ=उभयोः (*sūtras* 846, 1070).
12. An instance of the usage of *mānārthe bahuvacana*: अवज्ञावयाणं (*sūtra* 378).
13. An instance of the usage of *samasaṁskṛta*: बाहिरिव=व्याधिरिव (*sūtra* 1246).
14. Places where the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* yield meanings different from those yielded by the *Cūrṇi* are noted in the footnotes 4 (p. 108), 18 (p. 111), 18 (p. 133), 24 (p. 137), 22 (p. 156), 4 (p. 157), 11 (p. 158), 22 (p. 171), 13 (p. 175) and 8 (p. 198).
15. Places where the *Nemicandrīyaṭīkā* yields meanings different from those yielded by the *Pāiyaṭīkā* are noted in foot-notes 3 (p. 175), 4 (p. 183), 8 (p. 198), 13 (p. 218) and 19 (p. 228).
16. In the description of सं २ ms. I have referred to the usage of 'त' *śruti* in it. All the places where 'त' *śruti* occurs in the सं २ ms. are listed in the Gujarati Introduction p. 31-32.

Important suggestions for the reprinting of the editions of old works

There are places in the printed editions of the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* as also in the *Uttarādhyayana-sūtra* contained in these editions, which require correction. So, I insist on the comparison of the text of these printed editions with the text contained in the old mss. of the concerned works, before reprinting these editions. Even the old works other than Āgamas should be reprinted only after comparing the already printed text with the text contained in the old mss. At this juncture I take the opportunity of pointing out the corrupt readings found in the printed editions of the *Cūrṇi*, the other two commentaries and the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with them.

1. All the mss. of the *Uttarādhyayanasūtra* as also the ms. of the *Pāiyaṭīkā* yield the reading *nagaraṁ* in the *sūtra* 248. But in the printed text of the *Pāiyaṭīkā* as also in the text of the *Uttarā-dhyayanasūtra* printed along with it we find *nagarīṁ* and *nagariṁ* respectively.

2. For the portion missing in the printed edition of the *Cūrṇi* one may refer to foot-note 12 on p. 121.

3. All the mss. (used by me) except two, the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* accept the reading *nīyāvattī* (*sūtra* 337). But the two concerned mss., the printed editions of the *Cūrṇi*, the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* as also the *Uttarā-dhyayanasūtra* printed along with these commentaries contain the reading *nīyāvittī*.

4. All the mss. used yield the reading *davadavassa caraī* in *sūtra* 537. The author of the *Pāiyaṭīkā* has accepted this reading. Again, it is available in the mss. of the *Nemicandrīyaṭīkā*. But the printed text of the *Nemicandrīyaṭīkā* as also the text of the *Uttarā-dhyayanasūtra* printed along with it contain *saṁcaraī* in place of *caraī*.

5. The reading *paḍilehaṇāaṇāutte* (*sūtra* 538) is available in all the mss. used, as also in the mss. of the *Pāiyaṭīkā* and even in the printed edition of the *Nemicandrīyaṭīkā*. But the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* and the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* have the reading *paḍilehāaṇāutte* (°*utto ne*°).

6. The reading *dehatī* (or *dehaī*) occurring in *sūtra* 610 is available in all the mss. used as also in the mss. of the *Nemi-candrīyaṭīkā* and the *Pāiyaṭīkā*. But the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* and the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with it have the reading *pehaī* in its place.

7. The reading *aṇupāliyā* (*sūtra* 639) is available in all the mss. used. It is found in the *Nemicandrīyaṭīkā* as also in the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*. It is yielded by the old mss. of the *Pāiyaṭīkā*. But the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* has the reading *aṇupāleuṁ*.

8. The reading *pavvae* (*sūtra* 735) is yielded by all the mss. used as also by the mss. of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*. But the printed editions of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* as also the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with these commentaries contain the reading *pavvaie*.

9. The reading *sarvām* is available in the old ms. of the *Pāiyaṭīkā*, whereas the printed edition of this *ṭīkā* contains the reading *sarvataḥ*. Refer to foot-note 1 on page 212.

10. The reading *aṇaikkamaṇā* occurring in *sūtra* 1028 is available in all the mss. used as also in the old mss. of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā*. But the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* has the reading *aṇaikkamaṇāi* in its place.

11. The reading *aṭṭhamuhuttā* is available in all the mss. except पा० and ने०. It is accepted in the *Pāiyaṭīkā*. The *Nemicandrīyaṭīkā* contains no explanation of this *sūtra-pada*, whereas the text of the *Uttarādhyayanasūtra* printed along with the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* has corrupt reading *aṁtamuhuttaṁ*.

12. The printed edition of the *Nemicandrīyaṭīkā* contains the corrupt reading *kevalam jñānaṁ* instead of the correct reading *kevalajñānaṁ* yielded by the old mss. of the *Nemicandrīyaṭīkā*. Refer to foot-note 18 on p. 295.

13. Though the printed edition of the *Pāiyaṭīkā* contains the correct explanation, the concerned portion of the sūtra text printed along with it contains the corrupt reading. Refer to foot-note 19 on p. 308.

14. Due to the neglect of examining various mss. of the *Pāiyaṭīkā* and the *Nemicandrīyaṭīkā* many corruptions have remained in their printed edition. For this one may refer to foot-note 19 on p. 318.

ACKNOWLEDGEMENTS

It is due to the unbounded grace of Late Āgamaprabhākara Munirāja Shri Punyavijayaji that I learnt how to edit critically the old works. It is at his instance that I was allotted the work of editing *Uttarādhyayanasūtra*. I am happy that I have completed the work. I respectfully remember this pious soul at this juncture.

After the death of Muni Shri Punyavijayaji, Shri Mahavir Jaina Vidyalaya has rightly chosen Munirāja Shri Jambuvijayaji, a great scholar of Jaina Āgamas and Indian philosophy, to be at the helm of its Āgama publication scheme. I am grateful to this great

Muni for his occasional suggestions. He has put me under great obligation by reading and approving this introduction.

Pt. Shri Dalsukhbhai Malvania, ex-Director (now Adviser) of the L. D. Institute of Indology has helped me in many ways. He is a great scholar who has edited many old texts. He made many valuable suggestions pertaining to the editing work. I discussed with him various readings. His profound knowledge of the Jaina Āgamas has solved many of my difficulties. He went through this introduction and made useful suggestions. He made available to me many mss. and microfilms which were necessary for the editing work. For all this help I am extremely grateful to him.

I discussed many readings with Dr. H. C. Bhayani, an eminent scholar of Prakrit. Thus he helped me in selecting correct readings. Again, he went through all the three appendices pertaining to word-index and made valuable suggestions. I express my sincere thanks to him.

My thanks are also due to Shri Ratilal Dipchand Desai for reading carefully and approving this introduction with one valuable suggestion. It is he who brought to the notice of many the indispensability of the Jaina Āgama Prakāśana Granthamālā conducted by Shri Mahavir Jaina Vidyalaya.

I am grateful to Shri Jayantilal R. Shah, Shri Balchand G. Doshi and Shri Ratilal C. Kothari, the Honorary Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya, as also to the members of the Jaina Āgama Prakāśana Samiti for giving me an opportunity to edit this work.

Shri Kantilal Dahyabhai Kora, Registrar of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya, has taken keen personal interest in the publication work. He has been very careful to see that the printing work moves on smoothly and without delay. His devotion and dedication deserve appreciation.

I am grateful to Dr. Nagin J. Shah, Director of L. D. Institute of Indology, who has been kind enough to prepare 'Introduction'—English translation of 'Prastāvanā'.

I cannot forget Pt. Shri Harishankar Ambaram Pandya who prepared the copy of the text of the *Uttarādhyayanasūtra* and noted variants from two mss. My thanks are also due to Pt. Nagindas Kevalshi Shah who at times corrected proofs.

In the last, the Late Shri V. P. Bhagwat and Shri Prabhakarbhai Bhagwat, the former and the present managers of the famous Mouj Printing Bureau, deserve our heart-felt thanks for providing us with the various facilities regarding the printing of this volume.

L. D. Institute of Indology,
Ahmedabad-380 009
21-4-1977

AMRATLAL MOHANLAL

दशवैकालिकसूत्रस्य विषयानुक्रमः

उत्तराध्ययनसूत्रस्य विषयानुक्रमः

उत्तराध्ययनसूत्रस्य विषयानुक्रमः

आवश्यकसूत्रस्य विषयानुक्रमः

परिशिष्टानामनुक्रमः

दशवैकालिकसूत्रस्य सङ्केतसूचिः

अ० – अध्ययनम्।

अ०
अचू०
अगस्त्यचूर्णि } – श्रीअगस्त्यसिंहगणिविरचिता दशवैकालिकसूत्रचूर्णिः।

अचूपा० – श्रीअगस्त्यसिंहगणिविरचितदशवैकालिकसूत्रचूर्णिनिर्दिष्टः पाठभेदः।

अव० – दशवैकालिकसूत्रस्यावचूरिः।

अवपा० – दशवैकालिकसूत्रावचूरिनिर्दिष्टः पाठभेदः।

खं १ – 'खं १' संज्ञको दशवैकालिकसूत्रस्यादर्शः।

खं २ – 'खं २' ,, ,,

खं ३ – 'खं ३' ,, ,,

खं ४ – 'खं ४' ,, ,,

गा० – गाथा।

जे० – 'जे०' संज्ञको दशवैकालिकसूत्रस्यादर्शः।

नपा० – नावगम्यतेऽस्य सङ्केतस्य स्पष्टीकरणम्।

पं० – पंक्तिः।

पृ० – पृष्ठम्।

मुद्रितचू०
वृआ० } – 'दशवैकालिकचूर्णि' नान्मा 'श्री ऋषभदेवजी केशरीमलजी (रतलाम)' द्वारा प्रकाशितो वृद्धविवरणस्य मुद्रित आदर्शः।

वृ०
वृद्धविवरण } – दशवैकालिकसूत्रस्य वृद्धविवरणम्।

वृपा० – उपर्युक्तवृद्धविवरणनिर्दिष्टः पाठभेदः।

शु० – 'शु०' संज्ञको दशवैकालिकसूत्रस्यादर्शः।

शुपा० – उपर्युक्तादर्शे निर्दिष्टः पाठभेदः।

सु०
सु तव्याख्या } – आचार्यश्रीसुमतिसाधुसूरिविरचिता दशवैकालिकसूत्रव्याख्या।

सुपा० – उपर्युक्तव्याख्यानिर्दिष्टः पाठभेदः।

हाटी० – आचार्यश्रीहरिभद्रसूरिविरचिता दशवैकालिकसूत्रटीका।

हाटीपा० – उपर्युक्तटीकानिर्दिष्टः पाठभेदः।

हाटीमु० – उपर्युक्तटीकायाः 'शेठ देवचंद लालभाई' (सूरत) द्वारा मुद्रित आदर्शः।

उत्तराध्ययनसूत्रस्य सङ्केतसूचिः

अध्या० – अध्यायः।
गा० – गाथा।
चू०
चूर्णि } उत्तराध्ययनसूत्रस्य चूर्णिः।
चूपा० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णिनिर्दिष्टः पाठभेदः।
चूप्र० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णेर्हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः।
ने० – आचार्यश्रीनेमिचन्द्रसूरिविरचितोत्तराध्ययनसूत्रटीकाया मुद्रितावृत्तौ तत्सम्पादकस्वीकृत उत्तराध्ययनसूत्रमूलपाठः।
नेटी० – आचार्यश्रीनेमिचन्द्रसूरिविरचिता उत्तराध्ययनसूत्रटीका।
नेटीसु० – उपर्युक्तटीकायाः 'शेठ पुष्पचन्द्र क्षेमचन्द्र (वलाद)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः।
पण्ण० – पण्णवणासुत्तं विभाग १ श्रीमहावीरजैनविद्यालयद्वारा प्रकाशितम्।
पण्णपा० – उपर्युक्तग्रन्थे निर्दिष्टः पाठभेदः।
पा० – आचार्यश्रीशान्तिसूरिविरचिताया 'पाइयटीका'नाम्न्या उत्तराध्ययनसूत्रटीकाया मुद्रितावृत्तौ तत्सम्पादकस्वीकृत उत्तराध्ययनसूत्रमूलपाठः।
पाइयटीका
पाटी० } – आचार्यश्रीशान्तिसूरिविरचिता उत्तराध्ययनसूत्रटीका।
पाटीपा० – उपर्युक्तटीकानिर्दिष्टः पाठभेदः।
पाटीपाप्र० – उपर्युक्तपाठभेदस्थाने हस्तलिखितप्रत्यन्तरपाठः।
पाटीप्र० – उपर्युक्तटीकाया हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः।
पाटीमु०
मुपाटी० } – उपर्युक्तटीकायाः 'शेठ देवचंद लालभाई (सुरत)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः।
पु० – 'पु०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
पु० – पुस्तकम्, केवलं २८३ तमपृष्ठे ३२ पंक्ताविय संज्ञाऽस्ति।
पुसं० – 'पु०' संज्ञकादर्शे संशोधितः पाठः।
पृ० – पृष्ठम्।
मुचू० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णेः 'श्रीऋषभदेवजीके शरीमलजी (रतलाम)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः।
ला १ – 'ला १' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
ला१सं० – उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।

ला २—'ला २' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
ला२सं०—उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
ला० द० वि०—श्रीलालभाई दलपतभाई भारतीयसंस्कृति विद्यामंदिर (अहमदाबाद)
वि० सं०—विक्रमसंवत्।
शा०—'शा०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्य मुद्रितादर्शः।
शापा०—उपर्युक्तादर्शे निर्दिष्टः पाठभेदः।
श्लो०—श्लोकः।
सं १—'सं १' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
सं१सं०—उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
सं २—'सं २' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
सं२सं०—उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
सु०—सुत्तं।
सू०—सूत्रम्।
ह०—'ह०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।

उत्तराध्ययनसूत्रस्य सङ्केतसूचिः

अध्या० – अध्यायः ।

गा० – गाथा ।

चू०
चूर्णि } उत्तराध्ययनसूत्रस्य चूर्णिः ।

चूपा० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णीनिर्दिष्टः पाठभेदः ।

चूप्र० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णेर्हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः ।

ने० – आचार्यश्रीनेमिचन्द्रसूरिविरचितोत्तराध्ययनसूत्रटीकाया मुद्रितावृत्तौ तत्सम्पादकस्वीकृत उत्तराध्ययनसूत्रमूलपाठः ।

नेटी० – आचार्यश्रीनेमिचन्द्रसूरिविरचिता उत्तराध्ययनसूत्रटीका ।

नेटीसु० – उपर्युक्तटीकायाः 'शेठ पुष्पचन्द क्षेमचन्द्र (वलाद)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः ।

पण्ण० – पण्णवणासुत्तं विभाग १ श्रीमहावीरजैनविद्यालयद्वारा प्रकाशितम् ।

पण्णपा० – उपर्युक्तग्रन्थे निर्दिष्टः पाठभेदः ।

पा० – आचार्यश्रीशान्तिसूरिविरचिताया 'पाइयटीका'नाम्न्या उत्तराध्ययनसूत्रटीकाया मुद्रितावृत्तौ तत्सम्पादकस्वीकृत उत्तराध्ययनसूत्रमूलपाठः ।

पाइयटीका
पाटी० } – आचार्यश्रीशान्तिसूरिविरचिता उत्तराध्ययनसूत्रटीका ।

पाटीपा० – उपर्युक्तटीकानिर्दिष्टः पाठभेदः ।

पाटीपाप्र० – उपर्युक्तपाठभेदस्थाने हस्तलिखितप्रत्यन्तरपाठः ।

पाटीप्र० – उपर्युक्तटीकाया हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः ।

पाटीसु०
सुपाटी० } – उपर्युक्तटीकायाः 'शेठ देवचंद लालभाई (सुरत)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः ।

पु० – 'पु०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः ।

पु० – पुस्तकम्, केवलं २८३ तमपृष्ठे ३२ पंक्तावियं संज्ञाऽस्ति ।

पुसं० – 'पु०' संज्ञकादर्शे संशोधितः पाठः ।

पृ० – पृष्ठम् ।

सुचू० – उत्तराध्ययनसूत्रचूर्णेः 'श्रीऋषभदेवजीके शरीमलजी (रतलाम)' द्वारा प्रकाशिता मुद्रितावृत्तिः ।

ला १ – 'ला १' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः ।

ला १ सं० – उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः ।

ला २–'ला २' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
ला२सं०–उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
ला० द० वि०–श्रीलालभाई दलपतभाई भारतीयसंस्कृति विद्यामंदिर (अहमदाबाद)
वि० सं०–विक्रमसंवत्।
शा०–'शा०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्य मुद्रितादर्शः।
शापा०–उपर्युक्तादर्शे निर्दिष्टः पाठभेदः।
श्लो०–श्लोकः।
सं १–'सं १' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
सं१सं०–उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
सं २–'सं २' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।
सं२सं०–उपर्युक्तादर्शे संशोधितः पाठः।
सु०–सुत्तं।
सू०–सूत्रम्।
ह०–'ह०' संज्ञक उत्तराध्ययनसूत्रस्यादर्शः।

आवश्यकसूत्रस्य सङ्केतसूचिः

आ० – आगमरत्नमञ्जूषागत श्रुतस्थविरश्रीमत्सागरानन्दसूरिसम्पादितं आवश्यकसूत्रम्।
आगमोदय० – आगमोदयसमिति (सुरत) द्वारा प्रकाशितावृत्तिः।
ऋ० के० – श्रीऋषभदेवजी केशरीमलजी (रतलाम) द्वारा प्रकाशितावृत्तिः।
चू०
चूर्णि } – आवश्यकसूत्रचूर्णिः।
चूपा० – आवश्यकसूत्रचूर्णिनिर्दिष्टः पाठभेदः।
चूप्र० – आवश्यकसूत्रचूर्णेर्हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः।
जे० – 'जे०' संज्ञक आवश्यकसूत्रस्यादर्शः।
टि० – टिप्पनकम्।
प० – पत्रम्।
पृ० – पृष्ठम्।
सु० – आगमोदयसमिति(सुरत)द्वारा आचार्यश्रीहरिभद्रसूरिकृतवृत्त्या सह प्रकाशितस्य आवश्यकसूत्रस्य मूलवाचना।
सू० – सूत्रम्।
हरि०
हवृ० } – आचार्यश्रीहरिभद्रसूरिकृता आवश्यकसूत्रवृत्तिः।
हवृपा० – उपर्युक्तवृत्तौ निर्दिष्टः पाठभेदः।
हवृप्र० – उपर्युक्तवृत्तेर्हस्तलिखितप्रत्यन्तरस्य पाठः।

परिशिष्टगतसङ्केतसूचिः

गा० – गाथा।
च० च० – चतुर्थचरणम्।
टि० – टिप्पनकम्।
तृ० ए० व० – तृतीयैकवचनम्।
तृ० च० – तृतीयचरणम्।
द्वि० ए० व० – द्वितीयैकवचनम्।
द्वि० च० – द्वितीयचरणम्।
पं० – पंक्तिः।
पा० – पाठान्तरम्।
पृ० – पृष्ठम्।
प्र० ए० व० – प्रथमैकवचनम्।

॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइमहावीरवद्धमाणसामिस्स ॥

॥ णमो त्थु णं अणुओगधराणं थेराणं ॥

सिरिसेज्जंभवथेरविरइयं

दसवेयालियसुत्तं

१

पढमं दुमपुप्फियऽज्झयणं

१. धम्मो मंगलमु[1]क्कट्ठं अहिंसा संजमो तवो ।
देवा वि तं नमंसंति जस्स धम्मे स[2]या मणो ॥ १ ॥

२. जहा दुमस्स पुप्फेसु भमरो आवियइ[3] रसं ।
न य पुप्फं किलामेइ सो य[4] पीणेइ अप्पयं ॥ २ ॥

३. एमेए समणा मु[5]त्ता जे लोए संति सा[6]हुणो ।
विहंगमा व पुप्फेसु दाण-भत्तेसणे रया ॥ ३ ॥

४. वयं च वित्तिं लब्भामो न य कोइ उ[7]वहम्मई ।
अ[8]हागडेसु[9] रीयंते पुप्फेसु भमरा जहा ॥ ४ ॥

५. महुकारस[10]मा बुद्धा जे भ[11]वंति अ[12]णिस्सिया ।
नाणापिंडरया दंता तेण[13] वुच्चंति साहुणो ॥ ५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [पढमं] दुम[14]पुप्फियऽज्झयणं समत्तं ॥ १ ॥

---

१. सर्वास्वपि सूत्रप्रतिषु °मुक्कट्ठं इति पाठो वर्त्तते, अगस्त्यचूर्णौ वृद्धविवरणे च °मुक्कट्ठं °मुक्किट्ठं पाठद्वयमपि दृश्यते, साम्प्रतकाले पुनः °मुक्किट्ठं इति सूत्रपाठप्रवृत्तिर्दृश्यते ॥ २. सदा मती अपा० ॥ [पृ. ९ पं. २३] ॥ ३. °यती रसं अ० वृ० ॥ ४. अ जे० ॥ ५. मुक्का अ० ॥ ६. साहवो अ० ॥ ७. अव° खं २ ॥ ८. अहागडेहिं रीयंति पुप्फेहिं भमरा अ० । अहाकडेसु रीयंते पुप्फेहिं भमरा वृ० ॥ ९. °सु रीयंति जे० खं ४ शुपा० । °सु रियंति खं २ ॥ १०. °समे खं १ ॥ ११. भमंति सुपा० ॥ १२. अणस्सिया जे० ॥ १३. सुमतिव्याख्यायां ते य वुच्चंति इति सूत्रपाठानुसारेण व्याख्यातमस्ति, तेण वुच्चंति इति पाठस्तु पाठान्तरतया निर्दिष्टोऽस्ति तत्र ॥ १४. इयं पुष्पिका खं १ प्रतावेव वर्तते ॥

२

बिइयं सामण्णपुव्वगऽज्झयणं

६. [1]कहं नु कुज्जा सामण्णं [2]जो कामे न [3]निवारए ।
[4]पए पए विसीयंतो संकप्पस्स वसं गओ ? ॥ १ ॥

७. [5]वत्थ-गंधमलंकारं [6]इत्थीओ सयणाणि य ।
अच्छंदा जे न भुंजंति न से [7]चाइ त्ति [8]वुच्चइ ॥ २ ॥

८. जे [9]य कंते पिए भोए लद्धे [10]विप्पिट्ठि [11]कुव्वई ।
[12]साहीणे [13]चयई भोए से हु चाइ त्ति वुच्चई ॥ ३ ॥

९. [14]समाए पेहाए परिव्वयंतो, सिया मणो [15]निस्सरई बहिद्धा ।
न सा महं नो वि अहं पि तीसे, इच्चेव ताओ [16]विणएज्ज रागं ॥ ४ ॥

१०. [17]आयावयाही चय [18]सोगुमल्लं, कामे [19]कमाही कमियं खु दुक्खं ।
[20]छिंदाहि दोसं विणएज्ज रागं, एवं सुही होहिसि संपराए ॥ ५ ॥

११. पक्खंदे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।
नेच्छंति वंतयं भोत्तुं कुले जाया अगंधणे ॥ ६ ॥

१२. धिरत्थु ते[21] जसोकामी जो तं जीवियकारणा ।
वंतं इच्छसि आवेउं सेयं ते मरणं भवे ॥ ७ ॥

---

१. कहं णु कुज्जा, कतिऽहं कुज्जा, कयाऽहं कुज्जा, कहं स कुज्जा इति पाठभेदचतुष्कं श्रीअगस्त्यचूर्णौ निर्दिष्टं व्याख्यातं चाप्यस्ति । श्रीवृद्धविवरणकृता कइऽहं कुज्जा, कयाऽहं कुज्जा, कहं णु कुज्जा इति पाठभेदत्रिकं निर्दिश्य व्याख्याय च "पाएण पुण एतं सुत्तं एवं पढिज्जइ—कहं णु कुज्जा सामण्णं" इत्युक्तमस्ति । श्रीहरिभद्रपादैः पुनः स्ववृत्तावेवं प्रोक्तमस्ति—"कत्यहम्, कदाऽहम्, कथमहम् इत्याद्यद्वयपाठान्तरपरित्यागेन द्वयं व्याख्यायते—कथं नु कुर्याच्छ्रामण्यं यः कामान् न निवारयति इति पत्र ८५–१ । कहन्नु खं १-२-३-४ ॥ २. जे जे० ॥ ३. णिवारते अचू० वृ० ॥ ४. पदे पदे अचू० वृ० ॥ ५. वत्थं गं° खं ३-४ ॥ ६. इत्थीतो सतणाणि अचू० ॥ ७. चागि अचू० ॥ ८. वुच्चई शु० ॥ ९. उ अचू० ॥ १०. विप्पिट्ठं कु° अचू० ॥ ११. कुव्वति अचू० । कुव्वइ खं १ ॥ १२. साधीणे चयति भोगी से हु चागि त्ति वुच्चति अचू० ॥ १३. चए भोए जे० ॥ १४. समाय पे° अचूपा० ॥ १५. नीसरती अचू० । नीसरई खं १-४ ॥ १६. विणइज्ज खं २ ॥ १७. आतावयाहि अचू० । आतावयाही खं २ ॥ १८. सोउमल्लं अचू० । सोयमल्लं जे० । सोगमल्लं वृ० हाटी० खं १-२-३ । सोकमल्लं वृआ० ॥ १९. कमाहि अचू० खं १ । कमाहिं वृ० जे० ॥ २०. छिंदाहि रागं विणएहि दोसं एवं अचू०॥ २१. तेऽजसो° अचूपा० ॥

१३. अहं च भोगरायस्स[1] तं च सि अंधगवण्हिणो ।
मा कुले गंधणा होमो संजमं निहुओ चर ॥ ८ ॥

१४. जइ तं काहिसि भावं जा जा देच्छिसि[2] नारिओ[3] ।
वायाइद्धो[4] व्व हडो[5] अट्ठियप्पा भविस्ससि ॥ ९ ॥

१५. तीसे सो वयणं सोच्चा[6] संजयाए सुभासियं ।
अंकुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ १० ॥

१६. एवं करेंति संबुद्धा[7] पंडिया पवियक्खणा ।
विणियट्टंति [8]भोगेसु जहा से पुरिसोत्तमो[9] ॥ ११ ॥ त्ति बेमि[10] ॥

॥ विइयं सामण्णपुव्वगऽज्झयणं ॥ २ ॥

---

१. °रातिस्स अचू० । °राइस्स वृ० खं १-३-४ । °रायस्स खं २ जे० शु० ॥ २. दच्छसि अचू० शुपा० । दिच्छसि जे० वृ० शुपा० ॥ ३. नारीओ वृ० खं १ ॥ ४. वाताइद्धो अचू० । वायाविद्धो खं ४ ॥ ५. हढो अचू० शु० ॥ ६. सुच्चा संजयाए सुहासियं खं २ ॥ ७. संपण्णा पं° अचू० वृ०, मूलस्थः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः अचू० ॥ ८. भोगेहिं अचू० वृ० ॥ ९. पुरिसुत्तिमे अचू० । पुरिसुत्तमो शु० ॥ १०. °मि ॥ कहन्नु कुज्जा अज्झयणं सम्मत्तं खं १ । आदर्शान्तरेषु पुष्पिकैव न वर्तते ॥

२

बिइयं सामण्णपुव्वगऽज्झयणं

६. कहं[1] नु कुज्जा सामण्णं जो[2] कामे न निवारए[3] ।
पए[4] पए विसीयंतो संकप्पस्स वसं गओ ? ॥ १ ॥

७. वत्थ-गंधमलंकारं[5] इत्थीओ[6] सयणाणि य ।
अच्छंदा जे न भुंजंति न से चाइ[7] त्ति वुच्चइ[8] ॥ २ ॥

८. जे य[9] कंते पिए भोए लद्धे [10]विप्पिट्ठि कुव्वई[11] ।
साहीणे[12] चयई[13] भोए से हु चाइ त्ति वुच्चई ॥ ३ ॥

९. समाए[14] पेहाए परिव्वयंतो, सिया मणो निस्सरई[15] बहिद्धा ।
न सा महं नो वि अहं पि तीसे, इच्चेव ताओ विणएज्ज[16] रागं ॥ ४ ॥

१०. आयावयाही[17] चय सोगुमल्लं[18], कामे कमाही[19] कमियं खु दुक्खं ।
छिंदाहि[20] दोसं विणएज्ज रागं, एवं सुही होहिसि संपराए ॥ ५ ॥

११. पक्खंदे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।
नेच्छंति वंतयं भोत्तुं कुले जाया अगंधणे ॥ ६ ॥

१२. धिरत्थु ते[21] जसोकामी जो तं जीवियकारणा ।
वंतं इच्छसि आवेउं सेयं ते मरणं भवे ॥ ७ ॥

---

१. कहं णु कुज्जा, कतिऽहं कुज्जा, कयाऽहं कुज्जा, कहं स कुज्जा इति पाठभेदचतुष्कं श्रीअगस्त्यचूर्णौ निर्दिष्टं व्याख्यातं चाप्यस्ति । श्रीवृद्धविवरणकृता कइऽहं कुज्जा, कयाऽहं कुज्जा, कहं णु कुज्जा इति पाठभेदत्रिकं निर्दिश्य व्याख्याय च "पाएण पुण एतं सुत्तं एवं पढिज्जइ—कहं णु कुज्जा सामण्णं" इत्युक्तमस्ति । श्रीहरिभद्रपादैः पुनः स्ववृत्तावेवं प्रोक्तमस्ति—"कत्यहम्, कदाऽहम्, कथमहम् इत्याद्यद्दश्यपाठान्तरपरित्यागेन इदं व्याख्यायते—कथं नु कुर्याच्छ्रामण्यं यः कामान् न निवारयति इति पत्र ८५–१ । कहन्नु खं १-२-३-४ ॥ २. जे जे० ॥ ३. णिवारते अचू० वृ० ॥ ४. पदे पदे अचू० वृ० ॥ ५. वत्थं गं° खं ३-४ ॥ ६. इत्थीतो सतणाणि अचू० ॥ ७. चागि अचू० ॥ ८. वुच्चई शु० ॥ ९. उ अचू० ॥ १०. विप्पिट्ठं कु° अचू० ॥ ११. कुव्वति अचू० । कुव्वइ खं १ ॥ १२. साधीणे चयति भोगी से हु चागि त्ति वुच्चति अचू० ॥ १३. चए भोए जे० ॥ १४. समाय पे° अचूपा० ॥ १५. नीसरती अचू० । नीसरई खं १-४ ॥ १६. विणइज्ज खं २ ॥ १७. आतावयाहि अचू० । आतावयाही खं २ ॥ १८. सोउमल्लं अचू० । सोयमल्लं जे० । सोगमल्लं वृ० हाटी० खं १-२-३ । सोकमल्लं वृआ० ॥ १९. कमाहि अचू० खं १ । कमाहिं वृ० जे० ॥ २०. छिंदाहि रागं विणएहि दोसं एवं अचू० ॥ २१. तेऽजसो° अचूपा० ॥

१३. अहं च भोग[1]रायस्स तं च सि अंधगवण्हिणो ।
मा कुले गंधणा होमो संजमं निहुओ चर ॥ ८ ॥

१४. जइ तं काहिसि भावं जा जा [2]दिच्छसि [3]नारिओ ।
[4]वायाइद्धो व्व [5]हडो अट्ठियप्पा भविस्ससि ॥ ९ ॥

१५. तीसे सो वयणं सोच्चा[6] संजयाए सुभासियं । ५
अंकुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ १० ॥

१६. एवं करेंति सं[7]बुद्धा पंडिया पवियक्खणा ।
विणियट्टंति [8]भोगेसु जहा से [9]पुरिसोत्तमो ॥ ११ ॥ त्ति बेमि[10] ॥

॥ विइयं सामण्णपुव्वगऽज्झयणं ॥ २ ॥

---

१. °रातिस्स अचू० । °राइस्स वृ० खं १-३-४ । °रायस्स खं २ जे० शु० ॥ २. दच्छसि अचू० शुपा० । दिच्छसि जे० वृ० शुपा० ॥ ३. नारीओ वृ० खं १ ॥ ४. वाताइद्धो अचू० । वायाविद्धो खं ४ ॥ ५. हढो अचू० शु० ॥ ६. सुच्चा संजयाए सुहासियं खं २ ॥ ७. संपण्णा पं° अचू० वृ०, मूलस्थः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः अचू० ॥ ८. भोगेहिं अचू० वृ० ॥ ९. पुरिसुत्तिमे अचू० । पुरिसुत्तमो शु० ॥ १०. °मि ॥ कहत्तु कुज्जा अज्झयणं सम्मत्तं खं १ । आदर्शान्तरेषु पुष्पिकैव न वर्तते ॥

३

तइयं खुड्डियायारकहऽज्झयणं

१७. संजमे सुट्ठियप्पाणं विप्पमुक्काण ताइणं[1]।
तेसिमेयं[2]मणाइण्णं निग्गंथाण महेसिणं ॥ १ ॥

१८. उद्देसियं १ कीयगडं २ नियागं[3] ३ अभिहडाणि ४ य।
राइभत्ते[4] ५ सिणाणे[5] ६ य गंध ७ मल्ले ८ य वीयणे ९ ॥ २ ॥

१९. सन्निही १० गिहिमत्ते ११ य रायपिंडे किमिच्छए १२।
संबाहण[6] १३ दंतपहोयणा[7] १४ य, संपुच्छण १५ देहपलोयणा १६ य ॥ ३ ॥

२०. अट्ठावए १७ य नाली[9] य १८ छत्तस्स य धारणट्ठाए १९।
तेगिच्छं[10] २० पाहणा[11] पाए २१ समारंभं च जोइणो २२ ॥ ४ ॥

२१. सेज्जायरपिंडं २३ च आसंदी[12] २४ पलियंकए २५।
गिहंतरनिसेज्जा २६ य गायस्सुव्वट्टणाणि २७ य ॥ ५ ॥

२२. गिहिणो वेयावडियं २८ जा य[13] आजीववत्तिया[14] २९।
तत्ता[15]निव्वुडभोइत्तं ३० आउरस्सरणाणि[16] ३१ य ॥ ६ ॥

२३. मूलए ३२ सिंगबेरे ३३ य उच्छुखंडे अणिव्वुडे ३४।
कंदे ३५ मूले ३६ सच्चित्ते फले ३७ बीए य आमए ३८ ॥ ७ ॥

२४. सोवच्चले[17] ३९ सिंधवे लोणे ४० रोमालोणे[18] य आमए ४१।
सामुद्दे ४२ पंसुखारे ४३ य कालालोणे य आमए ४४ ॥ ८ ॥

---

१. तायणं जे० ॥ २. °मेतम° अचू० ॥ ३. अगस्त्यचूर्णौ णियागमभिहडं ति य इति पाठो मौलभावेन व्याख्यातः, णियागं अभिहडाणि य इति णियागाभिहडाणि य इति च पाठभेदयुगलं दृश्यते ॥ ४. रायभ° शुपा० ॥ ५. सणाणे जे० खं ३ ॥ ६. संबाधण अचू० । संबाधण दंतपधोवणं च वृ० ॥ ७. °पहोवणा जे० खं ४ । °पहोयणं च सं° हाटी० ॥ ८. संपुच्छणं अचू० । संपुच्छणो अचूपा० । संपुच्छणा वृ० ॥ ९. णालीया अचू० । नालीए छ° शुपा० ॥ १०. तेइच्छं खं १-२-३-४ ॥ ११. पाधणा अचू० । पाणहा पाए न० शु० ॥ १२. आसण्णं परिवज्जए । अचूपा० वृपा० ॥ १३. या खं ४ ॥ १४. °जीविवित्तिया अचू० । °जीववित्तिया खं १-२-३-४ हाटी० वृ० । °जीववित्तया शुपा० ॥ १५. तत्तअनिव्वुडभोती त आउरे अचू० ॥ १६. आउरे सरणा° अचू० खं १ ॥ १७. सोमच्चले खं १ । "सोवच्चलं नाम सेंधवलोणपव्वयस्स अंतरंतरेसु लवणखाणीओ भवति" इति वृद्धविवरणे ॥ १८. रोमालोणे खं १-२-३-४ जे० शु० ॥

२५. [1]धूवणे ४५ त्ति [2]वमणे ४६ य [3]वत्थीकम्म ४७ विरेयणे ४८ ।
अंजणे ४९ दंतवणे ५० य [4]गायाभंग ५१ विभूसणे ५२ ॥ ९ ॥

२६. [5]सव्वमेयमणाइण्णं निग्गंथाण महेसिणं ।
[6]संजमम्मि [7]य जुत्ताणं लहुभूयविहा[8]रिणं ॥ १० ॥

२७. पंचासवपरिन्नाया तिगुत्ता छसु संजया ।
पंचनिग्गहणा धीरा[9] निग्गंथा [10]उज्जुदंसिणो ॥ ११ ॥ ५

२८. आयावयंति गिम्हेसु[11] हेमंतेसु [12]अवाउडा ।
वासासु पडिसंलीणा संजया सुसमाहिया ॥ १२ ॥

२९. परीसहरि[13]ऊदंता धुय[14]मोहा जिइंदिया ।
सव्वदुक्खप्पहीणट्ठा[15] प[16]क्कमंति महेसिणो ॥ १३ ॥ १०

३०. दुक्कराइं [17]करेत्ता णं [18]दुस्सहाइं [19]सहेत्तु य ।
[20]केइत्थ देवलोगेसु केई[21] सिज्झंति नीरया ॥ १४ ॥

३१. [22]खवेत्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य ।
सिद्धिमग्गमणुप्पत्ता ताइणो [23]परिनिव्वुड ॥ १५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ खुड्डियायारकहा तइयं अज्झयणं सम्मत्तं ॥ १५

---

१. धूयणे खं ४ । धूमणे अचूपा० ॥ २. ववणे खं ४ जे० ॥ ३. वत्थी° शुपा० ॥ ४. गायब्भंग वृ० ॥ ५. तेसिमेतमणाइण्णं वृ० ॥ ६. संजमं अणुपालेंति लहुभूयविहारिणो वृ० ॥ ७. उ अचू० ॥ ८. °विधारिणं जे० शु० अचू० ॥ ९. वीरा अचू० ॥ १०. उजुदं° खं १-२-४ अचू० ॥ ११. गिम्हासु अचू० ॥ १२. अवंगुता वृ० ॥ १३. °रिवू° वृ० । °रितुदं° अचू० ॥ १४. धुतमो° अचू० ॥ १५. °ट्ठा ते वदंति सिवं गतिं ॥ १३ ॥ अचू०, एतदनन्तरं त्ति बेमि इति आचार्यान्तरमतेनाध्ययनपरिसमाप्तिः सूचिता श्रीमद्भिरगस्त्यसिंहपादैः। येषां मतेऽत्राध्ययनपरिसमाप्तिरस्ति तेषां मते दुक्कराइं करेत्ता णं० इति खवेत्ता पुव्वकम्माइं० इति च सूत्रगाथायुगलं (१४-१५) प्राचीनवृत्तिगतं बोद्धव्यम्। तथा येषां मते १४-१५ सूत्रगाथायुगलं सूत्रपाठत्वेनास्ति तेभ्यो केपाञ्चिन्मते प्रस्तुतत्रयोदशगाथाया उत्तरार्द्धमित्थमुपलभ्यते—सव्वदुक्खपहीणट्ठा पक्कमंति महेसिणो। स्पष्टीकरणमिदमगस्त्यचूर्णिमनुसृत्य कृतमत्रास्माभिः ॥ १६. परक्कमंति वृ० ॥ १७. करेता णं खं १ जे० अचू० ॥ १८. दूसहा° खं ३ ॥ १९. सहित्तु खं १-३ ॥ २०. केएत्थ खं २ शु० । केइत्थं खं १ ॥ २१. केई शु० । केय शुपा० ॥ २२. खवित्ता खं १-४ जे० शु० हाटी० । खवेत्तु पुव्वकम्माणि अचू० ॥ २३. परिणिव्वुत ॥ त्ति अचू० । परिनिव्वायं [त्ति] ॥ त्ति खं २ । "परिनिर्वान्ति" हाटी० ॥

४

चउत्थं छज्जीवणियऽज्झयणं

३२. सुयं मे आउसं[1] ! तेणं[2] भगवया एवमक्खायं—इह खलु छज्जीवणिया नामऽज्झयणं समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया सुयक्खाया सुपण्णत्ता सेयं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती ॥ १ ॥

३३. कयरा खलु सा छज्जीवणिया नामऽज्झयणं समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया सुयक्खाया सुपन्नत्ता सेयं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती ? ॥ २ ॥

३४. इमा खलु सा छज्जीवणिया णामऽज्झयणं समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया सुयक्खाया सुपन्नत्ता सेयं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती । तं जहा—पुढविकाइया[3] १ आउकाइया[4] २ तेउकाइया ३ वाउकाइया ४ वणस्सइकाइया[5] ५ तसकाइया ६ ॥ ३ ॥

३५. पुढवि[6] चित्तमंतमक्खाया[7] अणेगजीवा[8] पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ॥ ४ ॥

३६. आउ चित्तमंतमक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ॥ ५ ॥

३७. तेउ चित्तमंतमक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ॥ ६ ॥

३८. वाउ चित्तमंतमक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ॥ ७ ॥

३९. वणस्सइ चित्तमंतमक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं, तं जहा—अग्गबीया मूलबीयां पोरबीया खंधबीया बीयरुहा

---

१. आवसंतेण तथा आमुसंतेण इति द्वौ पाठविशेषौ अचू० ॥ २. तेण अचू० ॥ ३. °विकाइया आउकाइता अचू० ॥ ४. आयुकाइ° खं १ ॥ ५. °काईया तसकाईया खं ४ ॥ ६. पुढवी अचूपा० ॥ ७. चित्तमत्तमक्खता अचूपा० वृपा० हाटी० शुपा० । चित्तमंतऽक्खा° जे० शु० । चित्तमंता अक्खा° तथा चित्तमत्ता अक्खा° वृपा० । चित्तमतक्खाया शुपा० । एवमग्रेतनेषु चतुर्ष्वपि सूत्रेषु पाठभेदा ज्ञेयाः ॥ ८. अणेगे जीवा खं १-२-३-४ जे० । एवमग्रेतनेषु चतुर्ष्वपि सूत्रेषु पाठभेदो ज्ञेयः ॥ ९. °या खंधबीया पोरबीया बीय° खं ४ ॥

सम्मुच्छिमा तणलया वणस्सइकाइया [1]सबीया, चित्तमंतमक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ॥ ८ ॥

४०. से[2] जे पुण इमे अणेगे बहवे तसा पाणा तं जहा—अंडया पोयया जराउया रसया संसेइमा सम्मुच्छिमा [3]उब्भिया [4]उववाइया जेसिं केसिंचि[5] पाणाणं [6]अभिक्कंतं पडिक्कंतं संकुचियं पसारियं रुयं भंतं तसियं पलाइयं, [7]आगइ-गइविन्नाया, जे य कीड-पयंगा, जा य कुंथु-पिवीलिया[8], सव्वे बेइंदिया[9] सव्वे तेइंदिया[10] सव्वे चउरिंदिया सव्वे पंचिंदिया, सव्वे तिरिक्खजोणिया सव्वे नेरइया सव्वे मणुया सव्वे देवा सव्वे पाणा [11]परमाहम्मिया, [12]एसो खलु छट्ठो जीवनिकाओ तसकाओ त्ति पवुच्चइ[13] ॥ ९ ॥

४१. [14]इच्चेसिं छण्हं जीवनिकायाणं नेव सयं [15]दंडं [16]समारंभेज्जा, नेवऽन्नेहिं दंडं [17]समारंभावेज्जा, [15]दंडं [18]समारंभंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[19]। जावज्जीवाए तिविहं [20]तिविहेणं, [21]मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि [22]करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [23]गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ १० ॥

[[24]पुढविक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ १ ॥

---

१. °या, वणस्सती, चित्तमंत° अचू० ॥ २. एतत्सूत्रप्रारम्भे तसा चित्तमंता अक्खाया अणेगजीवा पुढो सत्ता अण्णत्थ सत्थपरिणएणं इति सूत्रांशोऽधिको वृद्धविवरणे दरीदृश्यते ॥ ३. उब्भिदया वृ० ॥ ४. ओववाइया हाटी० । ओववायया हाटीपा० ॥ ५. °चि ड पा° खं ४ ॥ ६. अभिकंतं पडिकंतं खं १ ॥ ७. आगती-गतीविण्णाता अचू० ॥ ८. °लिता, सव्वे देवा सव्वे असुरा सव्वे णेरतिता सव्वे तिरिक्खजोणिता सव्वे मणुस्सा सव्वे पाणा परमा° अचू० । °लिता, सव्वे नेरइया सव्वे तिरिक्खजोणिया सव्वे मणुया सव्वे देवा सव्वे पाणा परमा° वृ० ॥ ९. बेंदिया जे० शु० ॥ १०. तेंदिया जे० ॥ ११. परमहम्मिया खं ३ । पारहम्मिता अचूपा० वृपा० ॥ १२. एसो छट्ठो अचू० ॥ १३. °च्चई खं २-४ शु० । °च्चति अचू० ॥ १४. इच्चेतेहिं छहिं जीवनिकाएहिं नेव अचू०, “हिंसद्दो सत्तम्यर्थे तेव” अचू०, अत्र तेवशब्द एवार्थकः । इच्चेतेसु छसु जीवनिकाएसु नेव अचूपा० ॥ १५. डंडं अचू० ॥ १६. समारभेज्जा अचू० ॥ १७. समारभा° अचू० ॥ १८. समारभंते अचू० ॥ १९. °जाणामि । जा° खं १-२-४ जे० । °जाणेमि । जा° खं ३ ॥ २०. तिविहेणं न करेमि अचू० ॥ २१. मणसा वयसा कायसा, न करेमि नपा० ॥ २२. करंतं खं १-२-४ ॥ २३. गरिहामि शु० ॥ २४. ‘[ ] एतादृक्कोष्ठकान्तर्गतमेतद् गाथाद्वादशकं केचिदाचार्याः सूत्रत्वेन मन्यन्ते, केचिच्च प्राचीनवृत्तिसत्कं मन्यन्ते’ इत्यगस्त्यसिंहपादा आवेदयन्ति; तथा चागस्त्यचूर्णिः—“केति सुत्तं, केति वित्तिवयणमिमं भणंति ।” वृद्धविवरणकाराः पुनरेतद् गाथाद्वादशकं सूत्रपाठत्वेनावेदयन्तीत्य-

आउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ २ ॥
तेउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ३ ॥
५ वाउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ४ ॥
वणस्सतिकातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ५ ॥
तसकातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते।
१० अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ ६ ॥
पुढविक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ७ ॥
आउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ८ ॥
१५ तेउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ९ ॥
वाउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ १० ॥
वणस्सतिकातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
२० अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ११ ॥
तसकातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ १२ ॥]

चगम्यते, तथा च वृद्धविवरणम्—“सीसो आह—जो एसो दंडनिक्खेवो एवं महव्वयारुहणं तं किं सव्वेसिं अविसेसियाणं महव्वयारुहणं कीरति ? उदाहो परिक्खिऊणं ? आयरिओ भणइ–जो इमाणि कारणाणि [ण] सद्दहइ तस्स महव्वयाणि [ण] समारुहिज्जंति, पुढविक्काइए जीवे ण सद्दहई जे जिणेहिं पण्णत्ते। अणभिगयपुण्ण-पावो ण सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ १ ॥ एवं आउक्काइए जीवे० २, एवं जाव तसकाइए जीवे० ६। एयारिसस्स पुण समारुभिज्जंति, तं०—पुढविक्काइए जीवे सद्दहई जो जिणेहिं पण्णत्ते। अभिगतपुण्ण-पावो सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ ७ ॥ एवं आउक्काइए जीवे० ८, एवं जाव—तसकाइए जीवे सद्दहई जो जिणेहिं पण्णत्ते। अभिगतपुण्ण-पावो सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ १२ ॥”। सूत्रादर्शेषु तु नोपलभ्यते इदं गाथाद्वादशकम् ॥

४२. पढमे भंते! महव्वए[1] पाणाइवायाओ वेरमणं। सव्वं भंते! पाणाइवायं पच्चक्खामि, से सुहुमं वा बायरं[2] वा तसं वा थावरं वा[3], नेव सयं पाणे अइवाएज्जा[4], नेवऽन्नेहिं पाणे अइवायावेज्जा[5], पाणे अइवायंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[6]। जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं[7] वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि। पढमे भंते! महव्वए[8] उवट्ठिओ मि सव्वाओ पाणाइवायाओ वेरमणं ॥ ११ ॥

४३. अहावरे[9] दोच्चे भंते! महव्वए[10] मुसावायाओ वेरमणं। सव्वं भंते! मुसावायं पच्चक्खामि, से कोहा वा लोहा[11] वा भया वा हासा वा[12]। नेव सयं मुसं वएज्जा[13], नेवऽन्नेहिं मुसं वायावेज्जा[14], मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[15]। जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं[16] वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं[17] पि अन्नं न समणुजाणामि। तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि[18] अप्पाणं वोसिरामि। दोच्चे भंते! महव्वए[19] उवट्ठिओ मि सव्वाओ मुसावायाओ वेरमणं ॥ १२ ॥

४४. अहावरे[20] तच्चे भंते! महव्वए[21] अदिन्नादाणाओ वेरमणं। सव्वं भंते! अदिन्नादाणं पच्चक्खामि[22]। से गामे वा नगरे वा रन्ने वा अप्पं वा बहुं वा अणुं वा

---

१. °व्वते उवट्ठितो मि पाणातिवातातो वे° अचू०, "केति 'उवट्ठितो मि'त्ति अंते पढंति" इत्यनेन मूलवाचनागतः पाठो वाचनान्तरत्वेन निर्दिष्टः श्रीमद्भिरगस्त्यसिंहपादैः ॥ २. बातरं वा अचू०, तथा चागस्त्यचूर्णिः—"वातं रातीति वातरो—महासरीरो तं वा" ॥ ३. वा, से त पाणातिवाते चतुव्विहे, तं०—दव्वतो खेत्ततो कालतो भावतो। दव्वतो छसु जीवनिकाएसु, खेत्ततो सव्वलोगे, कालतो दिया वा राओ वा, भावतो रागेण वा दोसेण वा। णेव सयं पाणे अचू०, अयमधिकः पाठः कतिचिदाचार्याभिप्रायेण सूत्रपाठः, कतिचिदाचार्यान्तराभिप्रायेण च प्राचीनवृत्तिपाठ इत्यावेदितमगस्त्यसिंहपादैः स्वचूर्णौ। एतदधिकपाठविषयेऽग्रेऽपि महाव्रतालापकेष्वित्थमेवावगन्तव्यम् ॥ ४. अतिवातेमि, नेव° अचू० ॥ ५. अतिवायावेमि, पाणे अचू० ॥ ६. समणुजाणामि। जाव° अचू० ॥ ७. मणसा वयसा कायसा, न क° अचू० ॥ ८. °व्वते पाणातिवातातो वे° अचू० ॥ ९. आहावरे अचू० ॥ १०. °व्वते उवट्ठितो मि मुसावातातो वे° अचू० ॥ ११. लोभा जे० अचू० ॥ १२. वा। से य मुसावाते चउव्विहे, तं०—दव्वतो एक। दव्वतो सव्वदव्वेसु, खेत्ततो लोगे वा अलोगे वा, कालतो दिया वा रातो वा, भावतो कोहेण वा लोभेण वा भतेण वा हासेण वा। णेव सतं मुसं अचू० ॥ १३. वइज्जा जे० खं २। वएमि, नेव° अचू० ॥ १४. वयावेज्जा खं १-३। वयावेमि, मुसं अचू० ॥ १५. °जाणामि। जाव° जे० खं १-४ अचू० ॥ १६. मणसा वयसा कायसा, न क° अचू० ॥ १७. करंतं खं १-२-४ ॥ १८. गरिहामि शु० ॥ १९. °व्वते मुसावातातो वे° अचू० ॥ २०. आहावरे अचू० ॥ २१. °व्वते उवट्ठितो मि अदिण्णादाणातो वे° अचू० ॥ २२. °क्खामि। से अप्पं वा च° अचू० वृ० ॥

आउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ २ ॥
तेउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ३ ॥
५ वाउक्कातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ४ ॥
वणस्सतिकातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उट्ठावणाजोग्गो ॥ ५ ॥
तसकातिए जीवे ण सद्दहति जो जिणेहि पण्णत्ते ।
१० अणभिगतपुण्ण-पावो ण सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ ६ ॥
पुढविक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ७ ॥
आउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ८ ॥
१५ तेउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ९ ॥
वाउक्कातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ १० ॥
वणस्सतिकातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
२० अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ ११ ॥
तसकातिए जीवे सद्दहती जो जिणेहि पण्णत्ते ।
अभिगतपुण्ण-पावो सो हु उवट्ठावणे जोग्गो ॥ १२ ॥]

वगम्यते, तथा च वृद्धविवरणम्—"सीसो आह—जो एसो दंडनिक्खेवो एवं महव्वयारुहणं तं किं सव्वेसिं अविसेसियाणं महव्वयारुहणं कीरति ? उदाहो परिक्खिऊणं ? आयरिओ भणइ–जो इमाणि कारणाणि [ण] सद्दहइ तस्स महव्वयाणि [ण] समारुहिज्जंति, पुढविक्काइए जीवे ण सद्दहई जे जिणेहिं पण्णत्ते । अणभिगयपुण्ण-पावो ण सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ १ ॥ एवं आउक्काइए जीवे० २, एवं जाव तसकाइए जीवे० ६ । एयारिसस्स पुण समारुभिज्जंति, तं०—पुढविक्काइए जीवे सद्दहई जो जिणेहिं पण्णत्ते। अभिगतपुण्ण-पावो सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ ७ ॥ एवं आउक्काइए जीवे० ८, एवं जाव—तसकाइए जीवे सद्दहई जो जिणेहिं पण्णत्ते । अभिगतपुण्ण-पावो सो उवट्ठावणाजोग्गो ॥ १२ ॥"। सूत्रादर्शेषु तु नोपलभ्यते इदं गाथाद्वादशकम् ॥

४२. पढमे भंते! महव्वए[1] पाणाइवायाओ वेरमणं। सव्वं भंते! पाणाइवायं पच्चक्खामि, से सुहुमं वा बायरं[2] वा तसं वा थावरं वा[3], नेव सयं पाणे अइवाएज्जा[4], नेवऽन्नेहिं पाणे अइवायावेज्जा[5], पाणे अइवायंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[6]। जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं[7] वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि। पढमे भंते! महव्वए[8] उवट्ठिओ मि सव्वाओ पाणाइवायाओ वेरमणं ॥ ११ ॥

४३. अहावरे[9] दोच्चे भंते! महव्वए[10] मुसावायाओ वेरमणं। सव्वं भंते! मुसावायं पच्चक्खामि, से कोहा वा लोहा[11] वा भया वा हासा वा[12]। नेव सयं मुसं वएज्जा[13], नेवऽन्नेहिं मुसं वायावेज्जा[14], मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[15]। जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं[16] वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं[17] पि अन्नं न समणुजाणामि। तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि[18] अप्पाणं वोसिरामि। दोच्चे भंते! महव्वए[19] उवट्ठिओ मि सव्वाओ मुसावायाओ वेरमणं ॥ १२ ॥

४४. अहावरे[20] तच्चे भंते! महव्वए[21] अदिन्नादाणाओ वेरमणं। सव्वं भंते! अदिन्नादाणं पच्चक्खामि[22]। से गामे वा नगरे वा रन्ने वा अप्पं वा बहुं वा अणुं वा

---

१. °व्वते उवट्ठितो मि पाणातिवातातो वे° अचू०, "केति 'उवट्ठितो मि'त्ति अंते पढंति" इत्यनेन मूलवाचनागतः पाठो वाचनान्तरत्वेन निर्दिष्टः श्रीमद्भिरगस्त्यसिंहपादैः ॥ २. वातरं वा अचू०, तथा चागस्त्यचूर्णिः—"वातं रातीति वातरो–महासरीरो तं वा" ॥ ३. वा, से त पाणातिवाते चतुव्विहे, तं०—दव्वतो खेत्ततो कालतो भावतो। दव्वतो छसु जीवनिकाएसु, खेत्ततो सव्वलोगे, कालतो दिया वा रामो वा, भावतो रागेण वा दोसेण वा। णेव सयं पाणे अचू०, अयमधिकः पाठः कतिचिदाचार्याभिप्रायेण सूत्रपाठः, कतिचिदाचार्यान्तराभिप्रायेण च प्राचीनवृत्तिपाठ इत्यावेदितमगस्त्यसिंहपादैः स्वचूर्णौ। एतदधिकपाठविषयेऽग्रेऽपि महाव्रतालापकेष्वित्थमेवावगन्तव्यम् ॥ ४. अतिवातेमि, नेव° अचू० ॥ ५. अतिवायावेमि, पाणे अचू० ॥ ६. समणुजाणामि। जाव° अचू० ॥ ७. मणसा वयसा कायसा, न क° अचू० ॥ ८. °व्वते पाणातिवातातो वे° अचू० ॥ ९. आहावरे अचू० ॥ १०. °व्वते उवट्ठितो मि मुसावातातो वे° अचू० ॥ ११. लोभा जे० अचू० ॥ १२. वा। से य मुसावाते चउव्विहे, तं०—दव्वतो एक। दव्वतो सव्वदव्वेसु, खेत्ततो लोगे वा अलोगे वा, कालतो दिया वा रातो वा, भावतो कोहेण वा लोभेण वा भतेण वा हासेण वा। णेव सतं मुसं अचू० ॥ १३. वइज्जा जे० खं २। वएमि, नेव° अचू० ॥ १४. वयावेज्जा खं १–३। वयावेमि, मुसं अचू० ॥ १५. °जाणामि। जाव° जे० खं १–४ अचू० ॥ १६. मणसा वयसा कायसा, न क° अचू० ॥ १७. करंतं खं १–२–४ ॥ १८. गरिहामि शु० ॥ १९. °व्वते मुसावातातो वे° अचू० ॥ २०. आहावरे अचू० ॥ २१. °व्वते उवट्ठितो मि अदिण्णादाणातो वे° अचू० ॥ २२. °क्खामि। से अप्पं वा ब° अचू० वृ० ॥

थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा[1]। नेव सयं अदिन्नं गेण्हेज्जा[2], नेवऽन्नेहिं अदिन्नं गेण्हावेज्जा[3], अदिन्नं गेण्हंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[4]। जावज्जीवाए तिविहं [5]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि [6]करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [7]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि।
५ तच्चे भंते! महव्वए[8] उवट्ठिओ मि सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं ॥ १३ ॥

४५. [9]अहावरे चउत्थे भंते! महव्वए[10] मेहुणाओ वेरमणं। सव्वं भंते! मेहुणं पच्चक्खामि, से दिव्वं वा माणुस्सं वा तिरिक्खजोणियं वा[11]। नेव सयं मेहुणं सेवेज्जा[12], नेवऽन्नेहिं मेहुणं सेवावेज्जा[13], मेहुणं सेवंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा[14]। जावज्जीवाए तिविहं [15]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न
१० कारवेमि [16]करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [17]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि। चउत्थे भंते! महव्वए[18] उवट्ठिओ मि सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ॥ १४ ॥

४६. [19]अहावरे पंचमे भंते! महव्वए[20] परिग्गहाओ वेरमणं। सव्वं भंते! परिग्गहं पच्चक्खामि[21], से अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं
१५ वा अचित्तमंतं वा। नेव सयं परिग्गहं [22]परिगेण्हेज्जा, नेवऽन्नेहिं परिग्गहं

---

१. वा। से त अदिण्णादाणे चतुव्विहे पण्णत्ते, तं०—दव्वतो ४। दव्वतो अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा, खेत्ततो गामे वा णगरे वा अरण्णे वा, कालतो दिया वा रातो वा, भावतो अप्पग्घे वा महग्घे वा। णेव सतं अदिण्णं अचू० ॥ २. गिण्हिज्जा जे०। गेण्हेमि, नेव° अचू० ॥ ३. गिण्हावेज्जा जे० खं १–२। गेण्हावेमि, अदिण्णं अचू० ॥ ४. °जाणामि। जाव° जे० खं १-४ अचू० ॥ ५. तिविहेण मणसा वयसा कायसा न क° अचू० ॥ ६. करंतं खं १-२-४ ॥ ७. गरिहामि शु० ॥ ८. °व्वते अदिण्णादाणातो वे° अचू० ॥ ९. आहावरे अचू० ॥ १०. °व्वते उवट्ठितो मि मेहुणातो वे° अचू० ॥ ११. वा। से य मेहुणे चउव्विहे पण्णत्ते, तं०—दव्वतो ४। दव्वतो रूवेसु वा रूवसहगतेसु वा दव्वेसु, खेत्ततो उड्ढलोए वा अहोलोए वा तिरियलोए वा, कालतो दिया वा रातो वा, भावतो रागेण वा दोसेण वा। णेव सतं मेहुणं अचू० ॥ १२. सेवेमि, नेव° अचू० ॥ १३. सेवावेमि, मेहुणं अचू० ॥ १४. °जाणामि। जाव° अचू० ॥ १५. तिविहेण मणसा वयसा कायसा, न क° अचू० ॥ १६. करंतं खं ४ ॥ १७. गरिहामि शु० ॥ १८. °व्वते मेहुणातो वे° अचू० ॥ १९. आहावरे अचू० ॥ २०. °व्वए उवट्ठितो मि परिग्गहातो वे° अचू० ॥ २१. °क्खामि, से गामे वा णगरे वा अरण्णे वा अप्पं वा वृ०। °क्खामि, से गामे वा णगरे वा अरण्णे वा। से य परिग्गहे चउव्विहे पण्णत्ते, तं०—दव्वतो खेत्ततो कालतो भावतो। दव्वतो सव्वदव्वेहिं, खेत्ततो सव्वलोए, कालतो दिया वा रायो वा, भावतो अप्पग्घे वा महग्घे वा। णेव सतं परि° अचू० ॥ २२. परिगिण्हे° खं १। परिगिण्हेमि, णेव° अचू० ॥

[1]परिगेण्हावेज्जा, परिग्गहं [2]परिगेण्हंते वि अन्ने न समणुजा[3]णेज्जा । जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, [4]मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि [5]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि । पंचमे भंते ! मह[6]व्वए उवट्ठिओ मि सव्वाओ परिग्गहाओ वेरमणं ॥ १५ ॥

४७. [7]अहावरे छट्ठे [8]भंते ! [9]वए राईभोयणाओ वेरमणं । सव्वं भंते ! राईभोयणं पच्चक्खामि, से असणं वा पाणं वा खाइमं वा [10]साइमं वा । नेव सयं राइं भुंजेज्जा, नेवऽन्नेहिं राइं भुंजावेज्जा, राइं भुंजंते वि अन्ने न समणुजाणेज्जा । जावज्जीवाए तिविहं [11]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [12]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि । छट्ठे [13]भंते ! [14]वए उवट्ठिओ मि सव्वाओ राईभोयणाओ वेरमणं ॥ १६ ॥

४८. [15]इच्चेइयाइं पंच महव्वयाइं राईभोयणवेरमणछट्ठाइं अत्तहि[16]यट्ठयाए उवसंपज्जित्ता णं विहरा[17]मि ॥ १७ ॥

४९. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे [18]दिया वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा, से पुढविं वा [19]भित्तिं वा सिलं वा लेलुं वा ससरक्खं वा कायं ससरक्खं वा वत्थं हत्थेण वा [20]पाएण वा कट्ठेण वा [21]कलिंचेण वा अंगुलियाए वा [22]सलागाए वा

---

१. परिगिण्हा° खं १–२–३ । परिगेण्हावेमि, परि° अचू० ॥ २. परिगिण्हं° खं १–४ जे० अचू० ॥ ३. °जाणामि । जाव° खं १–४ जे० अचू० वृ० हाटी० ॥ ४. मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ ५. गरिहामि शु० ॥ ६. °व्वए परिग्गहातो वे° अचू० ॥ ७. आहावरे अचू० ॥ ८. भंते ! महव्वए खं ३ शुपा० ॥ ९. वते उवट्ठितो मि रातीभो° अचू० ॥ १०. सादिमं वा । से त रातीभोयणे चतुव्विहे पण्णत्ते, तं०—दव्वतो खेत्ततो कालतो भावतो । दव्वतो असणे वा पाणे वा खादिमे वा सादिमे वा, खेत्ततो समयखेत्ते, कालतो राती, भावतो तित्ते वा कडुए वा कसाए वा अंबिले वा महुरे वा लवणे वा । णेव सतं रातीभोयणं भुंजेमि, णेवऽण्णेहिं रातीभोयणं भुंजावेमि, रातीभोयणं भुंजंते वि अण्णे ण समणुजाणामि । जाव° अचू० ॥ ११. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ १२. गरिहामि शु० ॥ १३. भंते ! महव्वए खं ३ ॥ १४. वते रातीभोयणातो वे° अचू० ॥ १५. इच्चेयाइं खं १–२–३ । इच्चेताणि पंच महव्वताणि रातीभोयणवेरमणछट्ठाणि अचू० ॥ १६. °हियट्ठाए खं २ ॥ १७. °रामि ॥ १७ ॥ महव्वयाणि समत्ताणि ॥ ४९. से खं १ । °रामि ॥ १७ ॥ पंच महव्वया सम्मत्ता ॥ ४९. से जे० ॥ १८. दिया वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से पुढविं अचू० वृ० ॥ १९. भित्तं खं १ ॥ २०. पादेण वा अंगुलियाए वा सलागाए वा [सलागहत्थेण वा वृ०] कट्ठेण वा कलिंचेण वा णाऽऽलिहेज्जा अचू० वृ० ॥ २१. किलिंचेण खं १–२–३ ॥ २२. सिलागाए खं २ ॥

सलागहत्थेण [1]वा नाऽऽलिहेज्जा न विलिहेज्जा न घट्टेज्जा [2]न भिंदेज्जा, अन्नं [3]नाऽऽलिहावेज्जा न विलिहावेज्जा न घट्टावेज्जा न भिंदावेज्जा, [4]अन्नं आलिहंतं वा विलिहंतं वा घट्टंतं वा भिंदंतं वा न [5]समणुजाणेज्जा। जावज्जीवाए तिविहं [6]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि [7]करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [8]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि॥ १८॥

५०. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे [9]दिया वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा, से उदगं वा [10]ओसं वा हिमं वा महियं वा करगं वा [11]हरतणुगं वा सुद्धोदगं वा [12]उदओल्लं वा कायं [13]उदओल्लं वा वत्थं [14]ससिणिद्धं वा कायं [15]ससिणिद्धं वा वत्थं [16]नाऽऽमुसेज्जा न [17]संफुसेज्जा न आवीलेज्जा न पवीलेज्जा न अक्खोडेज्जा न पक्खोडेज्जा [18]न आयावेज्जा न पयावेज्जा, अन्नं नाऽऽमुसावेज्जा न संफुसावेज्जा न आवीलावेज्जा न पवीलावेज्जा न अक्खोडावेज्जा न पक्खोडावेज्जा [19]न आयावेज्जा न पयावेज्जा, अन्नं आमुसंतं वा संफुसंतं वा [20]आवीलंतं वा पवीलंतं वा [21]अक्खोडेंतं वा पक्खोडेंतं वा [22]आयावेंतं वा पयावेंतं वा न [23]समणुजाणेज्जा। जावज्जीवाए तिविहं [24]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि [25]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि॥ १९॥

५१. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-

---

१. वा न आलि° खं ४ जे० ॥ २. न भिंदिज्जा खं १-२ ॥ ३. न आलि° खं ४ जे० ॥ ४. अण्णं पि आलि° अचू० ॥ ५. °जाणामि। जाव° अचू० ॥ ६. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ ७. करंतं खं ४ ॥ ८. गरिहामि शु० ॥ ९. दिता वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से उदगं अचू० वृ० ॥ १०. तोस्सं वा अचू० ॥ ११. °तणुं वा खं १-३ ॥ १२-१३. उदउल्लं खं २-३-४ जे० ॥ १४-१५. ससणिद्धं अचू० ॥ १६. न आमु° जे०। ण आमु° अचू० ॥ १७. सम्मुसेज्जा ण आपीलेज्जा ण निप्पीलेज्जा ण अक्खो° अचू० ॥ १८. ण आतावेज्जा ण पतावेज्जा, अण्णं ण आमुसावेज्जा ण सम्मुसावेज्जा ण आपीलावेज्जा ण निप्पीलावेज्जा ण अक्खो° अचू० ॥ १९. न आयावावेज्जा न पयावावेज्जा खं ३। ण आतावेज्जा ण पतावेज्जा, अण्णं पि आमुसंतं वा सम्मुसंतं वा आपीलंतं वा निप्पीलंतं अचू० ॥ २०. आवीलेंतं वा पवीलेंतं वा खं ३ ॥ २१. अक्खोडन्तं वा पक्खोडन्तं वा शु०। अक्खोडिंतं वा पक्खोडिंतं वा खं १-२ ॥ २२. आयावयंतं वा पयावयंतं वा खं ४। आतावेंतं वा पतावेंतं वा अचू० ॥ २३. °जाणामि। जाव° खं १-२-४ जे० ॥ २४. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ २५. गरिहामि शु० ॥

कम्मे दियाँ[1] वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा से अगणिं वा इंगालं वा मुम्मुरं[2] वा अच्चिं वा[3] जालं वा अलायं वा सुद्धागणिं वा उक्कं वा, न उंजेज्जा न[4] घट्टेज्जा न उज्जालेज्जा न निव्वावेज्जा, अन्नं न उंजावेज्जा न घट्टावेज्जा न उज्जालवेज्जा न निव्वावेज्जा, अन्नं[5] उंजंतं[6] वा घट्टंतं वा उज्जालंतं[7] वा निव्वावंतं वा न समणुजाणेज्जा[8]। जावज्जीवाए तिविहं [9]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि[10] अप्पाणं वोसिरामि ॥ २० ॥

५२. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपावकम्मे दियाँ[11] वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा, से सिएण[12] वा विहुयणेण[13] वा तालियंटेण वा पत्तेण वा पत्तभंगेण वा साहाए वा साहाभंगेण वा [15]पिहुणेण वा पिहुणहत्थेण वा चेलेण वा चेलकण्णेण वा हत्थेण वा मुहेण वा अप्पणो[16] वा कायं बाहिरं वा वि पोग्गलं न फूमेज्जा[17] न वीएज्जा, अन्नं न फूमावेज्जा[18] न वीयावेज्जा, अन्नं फूमंतं[19] वा वीयंतं वा न समणुजाणेज्जा[20]। जावज्जीवाए तिविहं [21]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि[22] अप्पाणं वोसिरामि ॥ २१ ॥

५३. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपावकम्मे दियाँ[23] वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा, से

---

१. दिता वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से इंगालं अचू० ॥ २. मुमुंरं शुपा० ॥ ३. वा अलातं वा जालं वा उक्कं वा, सुद्धागणिं वा, ण उंजेज्जा अचू०। वा अलायं वा जालं वा सुद्धागणिं वा उक्कं वा, न उंजेज्जा वृ० ॥ ४. न घट्टेज्जा न भिंदेज्जा न उज्जालेज्जा न पज्जालेज्जा न निव्वावेज्जा, अन्नं न उंजावेज्जा न घट्टावेज्जा न भिंदावेज्जा न उज्जालावेज्जा न पज्जालावेज्जा न निव्वावेज्जा, अण्णं उंजंतं वा घट्टेंतं वा भिंदेंतं वा उज्जालंतं वा पज्जालंतं वा निव्वावंतं वा खं ४ ॥ ५. अण्णं पि उं° अचू० ॥ ६. उंजेंतं वा घट्टेंतं वा उज्जालेंतं वा निव्वावेंतं वा खं ३ ॥ ७. उज्जालिंतं वा निव्वाविंतं वा खं १ ॥ ८. °जाणामि। जाव° खं १–४ जे० शु० ॥ ९. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ १०. गरिहामि शु० ॥ ११. दिता वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से सिएण अचू० ॥ १२. सीएण खं ४ ॥ १३. विहुवणेण अचू० ॥ १४. तालवेंटेण वा पत्तेण वा साहाए वा अचू० ॥ १५. पेहुणेण वा पेहुण° अचू० खं २–४ जे० ॥ १६. अप्पणो कायं बाहिरं वा पो° अचू० ॥ १७. फुमे° अचू० खं १ ॥ १८. फुमा° अचू० खं १–३ ॥ १९. फुमेंतं अचू०। फुमंतं खं १–४ ॥ २०. °जाणामि। जाव° खं १–४ जे० ॥ २१. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ २२. गरिहामि शु० ॥ २३. दिता वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से वीएसु अचू० ॥

वीएसु वा [1]वीयपइट्ठेसु वा रूढेसु वा [2]रूढपइट्ठेसु वा [3]जाएसु वा जायपइट्ठेसु वा हरिएसु वा [4]हरियपइट्ठेसु वा छिन्नेसु वा [5]छिन्नपइट्ठेसु वा सच्चित्तेसु वा सच्चित्त-[6]कोलपडिनिस्सिएसु वा, न गच्छेज्जा न चिट्ठेज्जा न [7]निसीएज्जा न तुयट्टेज्जा, अन्नं न गच्छावेज्जा न चिट्ठावेज्जा न [8]निसीयावेज्जा न तुयट्टावेज्जा, [9]अन्नं गच्छंतं
५ वा [10]चिट्ठंतं वा [11]निसीयंतं वा [12]तुयट्टंतं वा न [13]समणुजाणेज्जा। जावज्जीवाए तिविहं [14]तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणु-जाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि [15]गरहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ २२ ॥

५४. से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे [16]दिया वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा, से
१० कीडं वा पयंगं वा कुंथुं वा [17]पिवीलियं वा [18]हत्थंसि वा पायंसि वा [19]बाहुंसि वा

---

१. बीतपतिट्ठितेसु अचू० । वीयपइट्ठिएसु खं ३ ॥ २. °पतिट्ठितेसु अचू० । °पइट्ठिएसु खं ३ ॥ ३. जातेसु वा जातपतिट्ठितेसु अचू० ॥ ४. हरितपतिट्ठितेसु अचू० ॥ ५. छिण्ण-पतिट्ठितेसु वा सच्चित्तकोलपडिणिस्सितेसु अचू० ॥ ६. °पइणिस्सितेसु खं ३ । °पइट्टेसु खं १ ॥ ७. णिसीदेज्जा अचू० निसिएज्जा° खं १-२-४ जे० ॥ ८. निसिया° जे० खं १-२-४ । णिसिदावे° अचू० ॥ ९. अण्णं पि ग° अचू० ॥ १०. चिट्टेंतं खं ३ ॥ ११. णिसीदंतं अचू० । निसियंतं खं १-२-४ जे० ॥ १२. तुयट्टेंत खं ३ ॥ १३. °जाणामि । जाव° खं १-२-४ जे० ॥ १४. तिविहेण मणसा वयसा कायसा ण क° अचू० ॥ १५. गरिहामि शु० ॥ १६. दिता वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा एगतो वा परिसागतो वा, से कीडं अचू० ॥ १७. पिपीलियं शु० ॥ १८. हत्थे सिता पादे सिता बाहे सिता उरे सिता सीसे सिता ऊरू सिता उदरे सिता पाते सिता रयहरणे सिता गोच्छगे सिता डंडगे सिता कंबले सिता उंदुए सिता पीढगे सिता फलगे सिता सेज्जगे सिता संथारगे सिता अण्णतरे सिता तं संजयामेव अचूपा० ॥ १९. बाहुंसि वा उरंसि वा सीसंसि वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा पातंसि वा रयहरणंसि वा गोच्छगंसि वा डंडगंसि वा कंबलंसि वा उंदुयंसि वा पीढगंसि वा फलगंसि वा सेज्जंसि वा संथारगंसि वा अण्णतरंसि वा, तं संजतामेव एकंते अवणेज्जा, णो णं संघायमावाएज्जा अचू० । बाहुंसि वा ऊरुंसि वा सेज्जगंसि वा संथारगंसि वा अण्णतरंसि वा, तओ संजयामेव एगंतमवणेज्जा, णो णं संघातमावज्जइ एतत्पाठानुसारेण वृद्धविवरणकृता व्याख्यातं वर्तते । श्रीहरिभद्रपादैस्तु—बाहुंसि वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा वत्थंसि वा रयहरणंसि वा गुच्छगंसि वा उंडगंसि वा दंडगंसि वा पीढगंसि वा फलगंसि वा सेज्जगंसि वा संथारगंसि वा अन्नयरंसि वा तहप्पगारे उवगरणजाए, तओ संजयामेव पडिलेहिय पडिलेहिय पमज्जिय पमज्जिय एगंतमवणेज्जा, नो ण संघायमावज्जेज्जा इति पाठानुसारेण व्याख्यातं ज्ञायते। बाहुंसि (बाहंसि खं १) वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा सीसंसि वा वत्थंसि वा पडिग्गहंसि वा कंबलंसि वा पायपुंछणंसि वा रयहरणंसि वा गोच्छगंसि वा उंडुयंसि वा (अग्रे हरिभद्रसमः पाठः) खं १ शु० । बाहुंसि वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा सीसंसि वा पडिग्गहंसि वा वत्थंसि वा रयहरणंसि वा गोच्छंसि वा कंबलंसि वा पायपुंछणंसि वा

ऊरुंसि वा उदरंसि वा सीसंसि वा वत्थंसि वा पडिग्गहंसि वा कंबलंसि वा पायपुंछणंसि वा रयहरणंसि वा गोच्छगंसि वा उंडगंसि वा दंडगंसि वा पीढगंसि वा फलगंसि वा सेज्जंसि वा संथारगंसि वा अन्नयरंसि वा तहप्पगारे उवगरणजाए तओ संजयामेव पडिलेहिय पडिलेहिय पमज्जिय पमज्जिय एगंतमवणेज्जा, नो णं संघायमावज्जेज्जा ॥ २३ ॥ ५

५५. अजयं[1] चरमाणो[2] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]।
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २४ ॥

५६. अजयं[1] चिट्ठमाणो[2] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]।
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २५ ॥

५७. अजयं[1] आसमाणो[2] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]। १०
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २६ ॥

५८. अजयं[8] सयमाणो[9] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]।
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २७ ॥

५९. अजयं[1] भुंजमाणो[2] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]।
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २८ ॥ १५

६०. अजयं[1] भासमाणो[2] उ पाण[3]-भूयाइं[4] हिंसई[5]।
[6]बंधई पावयं कम्मं तं से[7] होइ कडुयं फलं ॥ २९ ॥

उंडुयंसि वा डंडंसि वा पीढंसि वा फलगंसि वा सेज्जंसि वा (अग्रे हरिभद्रसमः पाठः) जे०। वाहुंसि वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा सीसंसि वा वत्थंसि वा पत्तंसि वा रयहरणंसि वा कंबलंसि वा गोच्छंसि वा उंडयंसि वा (अग्रे हरिभद्रसमः पाठः) खं २ सुमति०। वाहंसि वा ऊरुंसि वा उदरंसि वा सीसंसि वा वत्थंसि वा पडिग्गहंसि वा कंबलंसि वा पायपुंछणंसि वा रयहरणंसि वा उंडुयंसि वा दंडगंसि वा गोच्छगंसि वा पीढगंसि वा फलगंसि वा सेज्जंसि वा संथारगंसि वा अन्नयरंसि वा तहप्पगारंसि उवगरणजाए तं संजयामेव पडिलेहिय पडिलेहिय पमज्जिय पमज्जिय एगंतमवक्कमेज्जा, नो णं संघायमावज्जेज्जा खं ३-४ ॥ १. अजतं अचू० ॥ २. °माणस्स पाण° अचू० ॥ ३. पाणि-भू° खं २ ॥ ४. °भूयाइँ खं २-४ जे०। °भूयाइ शु०। °भूताणि अचू० ॥ ५. हिंसइ खं १-२-३ जे० शु०। हिंसए खं ४। हिंसतो अचू० वृ० ॥ ६. बज्झति पावगं अचू०। बंधए खं १ ॥ ७. सि खं ३ ॥ ८. अजतं सुतमाणस्स पाण° अचू० ॥ ९. सुयमाणो वृ० ॥

७०. [1]जया पुण्णं च पावं च [2]बंधं मो[3]क्खं च [4]जाणई ।
[5]तया निव्वि[6]दए भोए जे दिव्वे जे य माणुसे ॥ ३९ ॥

७१. [1]जया निव्वि[6]दए भोए जे दिव्वे जे य माणुसे ।
[5]तया [7]चयइ [8]संजोगं सऽब्भिंतरबाहिरं ॥ ४० ॥

७२. [1]जया [7]चयइ [8]संजोगं सऽब्भिंतर-बाहिरं ।
[5]तया मुंडे भवित्ताणं [10]पव्वइए अणगारियं ॥ ४१ ॥

७३. [1]जया मुंडे भवित्ताणं [10]पव्वइए अणगारियं ।
[5]तया संवरमुक्किट्ठं धम्मं [11]फासे अणुत्तरं ॥ ४२ ॥

७४. [1]जया संवरमुक्किट्ठं धम्मं [11]फासे अणुत्तरं ।
[5]तया धुणइ कम्मरयं अबोहिकलुसं कडं ॥ ४३ ॥

७५. [1]जया धुणइ कम्मरयं अबोहिकलुसं कडं ।
[5]तया [12]सव्वत्तगं नाणं दंसणं चाभि[13]गच्छई ॥ ४४ ॥

७६. [1]जया [12]सव्वत्तगं नाणं दंसणं चाभि[13]गच्छई ।
[5]तया लोगमलोगं [14]च जिणो जाणइ केवली ॥ ४५ ॥

७७. [15]जया लोगमलोगं [16]च जिणो जाणइ केवली ।
[17]तया [18]जोगे निरुंभित्ता सेलेसिं पडि[19]वज्जई ॥ ४६ ॥

७८. [20]जया [18]जोगे निरुंभित्ता सेलेसिं पडि[19]वज्जई ।
[17]तया कम्मं [21]खवित्ताणं सिद्धिं गच्छइ नीरओ ॥ ४७ ॥

७९. [20]जया कम्मं [21]खवित्ताणं सिद्धिं गच्छइ नीरओ ।
[22]तया लोगमत्थयत्थो सिद्धो भवइ सासओ ॥ ४८ ॥

१. जदा अचू० ॥ २. बंध-मोक्खं खं ३-४ ॥ ३. मोक्खं पि जा° अचू० ॥ ४. जाणति अचू० । जाणइ खं १-३-४ ॥ ५. तदा अचू० ॥ ६. णिविंदती अचू० । निव्विंदई खं १-४ ॥ ७. जहती अचू० ॥ ८. संभोगं शु० । संयोगं खं ४ ॥ ९. जता अचू० ॥ १०. पव्वयइ खं ३ हाटी० । पव्वएई खं १-२ । पव्वाति अचू० वृ० । पव्वए खं ४ ॥ ११. पासे अचूपा० ॥ १२. सव्वत्थगं वृ० ॥ १३. °गच्छति अचू० । गच्छइ खं १-३-४ ॥ १४. च दो वि एते वियाणइ वृ० ॥ १५. जता अचू० ॥ १६. च दो वि एते वियाणइ वृ० ॥ १७. तदा अचू० ॥ १८. जोए खं १-३ ॥ १९. °वज्जति अचू० । °वज्जइ खं १-३-४ ॥ २०. जदा अचू० ॥ २१. खवेत्ता° खं १-३ ॥ २२. तता अचू० ॥

६१. कहं चरे ? कहं चिट्ठे ? [1]कहमासे ? कहं [2]सए ? ।
कहं भुंजंतो भासंतो [3]पावं कम्मं न [4]बंधई ? ॥ ३० ॥

६२. जयं चरे जयं चिट्ठे [5]जयमासे जयं [2]सए ।
जयं भुंजंतो भासंतो [3]पावं कम्मं न [4]बंधई ॥ ३१ ॥

६३. सव्वभूयऽप्पभूयस्स सम्मं [6]भूयाइं पासओ ।
पिहियासवस्स दंतस्स [7]पावं कम्मं न [8]बंधई ॥ ३२ ॥

६४. पढमं नाणं [9]तओ दया एवं चिट्ठइ सव्वसंजए ।
अन्नाणी [10]किं काही ? किं वा [11]नाहिइ छेय पावगं ? ॥ ३३ ॥

६५. सोच्चा जाणइ कल्लाणं सोच्चा जाणइ पावगं ।
उभयं पि [12]जाणई सोच्चा जं छेयं तं समायरे ॥ ३४ ॥

६६. जो जीवे वि न [13]याणति [14]अजीवे वि न [15]याणति ।
जीवाऽजीवे अयाणंतो [16]कह सो [17]नाहिइ संजमं ? ॥ ३५ ॥

६७. जो जीवे वि [18]वियाणति अजीवे वि [19]वियाणति ।
जीवाऽजीवे वियाणंतो सो हु [17]नाहिइ संजमं ॥ ३६ ॥

६८. [20]जया [21]जीवेमजीवे य दो वि एए [22]वियाणई ।
[23]तया [24]गइं बहुविहं सव्वजीवाण [25]जाणई ॥ ३७ ॥

६९. [20]जया [24]गइं बहुविहं सव्वजीवाण [25]जाणई ।
[23]तया पुण्णं च पावं च बंधं [26]मोक्खं च [25]जाणई ॥ ३८ ॥

---

१. कहं आसे शु० ॥ २. सुवे अचू० ॥ ३. पावकम्मं खं ३ ॥ ४. बज्झति अचू०, एतदनुसारेण 'भुंजंतो भासंतो' पदयोः 'भुञ्जतो भाषमाणस्य' इत्यर्थो ज्ञेयः, अत्र 'भुंजंतो' पदेऽनुस्वारः छन्दोभङ्गनिवारणाय। मूलपाठस्य 'भुञ्जानो भाषमाणः' इति सुस्थमेव व्याख्यानम् ॥ ५. जयं आसे शु० ॥ ६. भूताणि अचू० । भूयाई जे० ॥ ७. पावकम्मं खं ३ ॥ ८. बज्झति अचू० । बंधइ खं १ । बंधए खं ४ ॥ ९. ततो दता एवं अचू० ॥ १०. कि काहीइ ? खं ४ । किं काहिंति ? वृ० । किं करिस्सति ? अचू० ॥ ११. नाहीइ खं १-४ शुपा० । नाही छे° जे० शुपा० ॥ १२. जाणति अचू० । जाणए खं ४ ॥ १३. याणाइ शु० । याणेइ शुपा० ॥ १४. अज्जीवे अचू० ॥ १५. याणई शु० ॥ १६. कहं से ना° वृ० ॥ १७. नाहीइ सं° खं ४ । नाही उ सं° शु० । नाही य सं° शुपा० । नाही सं° खं १-३ जे० । णाहिति अचू० ॥ १८. वियाणाइ शु० । वित्ताणति अचू० ॥ १९. वियाणई खं २-३ शु० । वित्ताणति अचू० ॥ २०. जता अचू० ॥ २१. जीवे अजीवे अचू० खं २ ॥ २२. वियाणइ खं १-४ । विजाणति अचू० ॥ २३. तदा अचू० ॥ २४. गई जे० ॥ २५. जाणति अचू० । जाणइ खं १-४ ॥ २६. मोक्खं पि जा° अचू० ॥

७०. जया[1] पुण्णं च पावं च बंधं[2] मोक्खं[3] च जाणई[4] ।
तया[5] निव्विंदए[6] भोए जे दिव्वे जे य माणुसे ॥ ३९ ॥

७१. जया[1] निव्विंदए[6] भोए जे दिव्वे जे य माणुसे ।
तया[5] चयइ[7] संजोगं[8] सऽब्भिंतरबाहिरं ॥ ४० ॥

७२. जया[1] चयइ[7] संजोगं[8] सऽब्भिंतर-बाहिरं ।
तया[5] मुंडे भवित्ताणं पव्वइए[10] अणगारियं ॥ ४१ ॥　५

७३. जया[1] मुंडे भवित्ताणं पव्वइए[10] अणगारियं ।
तया[5] संवरमुक्कट्ठं धम्मं फासे[11] अणुत्तरं ॥ ४२ ॥

७४. जया[1] संवरमुक्कट्ठं धम्मं फासे[11] अणुत्तरं ।
तया[5] धुणइ कम्मरयं अबोहिकलुसं कडं ॥ ४३ ॥　१०

७५. जया[1] धुणइ कम्मरयं अबोहिकलुसं कडं ।
तया[5] सव्वत्तगं[12] नाणं दंसणं चाभिगच्छई[13] ॥ ४४ ॥

७६. जया[1] सव्वत्तगं[12] नाणं दंसणं चाभिगच्छई[13] ।
तया[5] लोगमलोगं च[14] जिणो जाणइ केवली ॥ ४५ ॥

७७. जया[15] लोगमलोगं च[16] जिणो जाणइ केवली ।
तया[17] जोगे[18] निरुंभित्ता सेलेसिं पडिवज्जई[19] ॥ ४६ ॥　१५

७८. जया[20] जोगे[18] निरुंभित्ता सेलेसिं पडिवज्जई[19] ।
तया[17] कम्मं खवित्ताणं[21] सिद्धिं गच्छइ नीरओ ॥ ४७ ॥

७९. जया[20] कम्मं खवित्ताणं[21] सिद्धिं गच्छइ नीरओ ।
तया[22] लोगमत्थयत्थो सिद्धो भवइ सासओ ॥ ४८ ॥　२०

---

१. जदा अचू० ॥ २. बंध-मोक्खं खं ३-४ ॥ ३. मोक्खं पि जा° अचू० ॥ ४. जाणति अचू० । जाणइ खं १-३-४ ॥ ५. तदा अचू० ॥ ६. णिविंदती अचू० । निव्विंदई खं १-४ ॥ ७. जहती अचू० ॥ ८. संभोगं शु० । संयोगं खं ४ ॥ ९. जता अचू० ॥ १०. पव्वयइ खं ३ हाटी० । पव्वएई खं १-२ । पव्वाति अचू० वृ० । पव्वए खं ४ ॥ ११. पासे अचूपा० ॥ १२. सव्वत्थगं वृ० ॥ १३. °गच्छति अचू० । गच्छइ खं १-३-४ ॥ १४. च दो वि एते वियाणइ वृ० ॥ १५. जता अचू० ॥ १६. च दो वि एते वियाणइ वृ० ॥ १७. तदा अचू० ॥ १८. जोए खं १-३ ॥ १९. °वज्जति अचू० । °वज्जइ खं १-३-४ ॥ २०. जदा अचू० ॥ २१. खवेत्ता° खं १-३ ॥ २२. तता अचू० ॥

८०. सुहसायगस्स[1] समणस्स सायाउलगस्स[2] निगामसाइस्स[3] ।
उच्छोलणापहोइस्स[4] दुलहा सोग्गइ[5] तारिसगस्स ॥ ४९ ॥

८१. तवोगुणपहाणस्स[6] उज्जुमइ-खंति-संजमरयस्स ।
परीसहे[7] जिणंतस्स सुलहा[8] सोग्गइ[9] तारिसगस्स ॥ ५० ॥
[पच्छा[10] वि ते पयाया[11] खिप्पं गच्छंति अमरभवणाइं ।
जेसिं [12]पिओ तवो संजमो य खंती य बंभचेरं च ॥]

५

८२. इच्चेयं छज्जीवणियं सम्मद्दिट्ठी सया जए ।
दुलहं[13] लभित्तु सामण्णं कम्मुणा ण विराहेज्जासि[14] ॥ ५१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ चउत्थं छज्जीवणियऽज्झयणं ॥ ४ ॥

---

१. सुहसीलगस्स अचू०, मूलवाचनापाठश्च पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टोऽगस्त्यचूर्णौ ॥ २. साताकुलगस्स अचू० ॥ ३. निकामसाइस्स अचू० । निकामसायस्स वृ० । निगामसायस्स खं ३ ॥ ४. °पहोतिस्स अचू० । °पहोविस्स खं १-३ वृ० हाटी० । °पहोयस्स खं ४ ॥ ५. सोगइ खं २-३ जे० । सुग्गती अचू० । सोग्गई खं १ ॥ ६. तवगुण° शुपा० ॥ ७. परिस्सहे खं ३ ॥ ८. सुलभिता सो° अचू० । सुलभा सो° खं १-३ जे० वृ० ॥ ९. सोग्गति अचू० । सोगइ खं २–३ जे० ॥ १०. चूर्णिद्वय—हरिभद्रीयवृत्ति-सुमतिसाधुवृत्तिषु गाथासूत्रमिदं न व्याख्यातम् । अतः सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषूपलभ्यमानमपीदं गाथासूत्रं प्रक्षिप्तं ज्ञायते ॥ ११. पयावा खं १-३-४ ॥ १२. पी उ तवो शु० ॥ १३. दुलभं अचू० खं ३ जे० ॥ १४. विराहेज्जा ॥ त्ति बेमि अचू०, मूलवाचनापाठश्चागस्त्यचूर्णौ पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥

पंचमं पिंडेसणऽज्झयणं

[पढमो उद्देसओ]

८३. संपत्ते भि[1]क्खकालम्मि असंभंतो अमुच्छिओ ।
इमेण कमजोगेण भत्त-पाणं गवेसए ॥ १ ॥

८४. से गामे वा नगरे वा गोयरग्गगओ मुणी ।
चरे मंदमणुव्विग्गो [2]अव्वक्खित्तेण चेयसा ॥ २ ॥

८५. [3]पुरओ जुग[4]मायाए पेहमाणो महिं चरे ।
[5]वज्जेंतो बीय-हरियाइं पाणे य दग-मट्टियं ॥ ३ ॥

८६. ओवायं विसमं खाणुं विज्जलं परिवज्जए ।
संकमेण न गच्छेज्जा विज्जमाणे परक्कमे ॥ ४ ॥

८७. पवडंते व से तत्थ [6]पक्खुलंते व संजए ।
हिंसेज्ज [7]पाण-भूयाइं तसे अदुव थावरे ॥ ५ ॥

८८. तम्हा तेण न गच्छेज्जा संजए सुसमाहिए ।
[8]सइ अन्नेण मग्गेण जयमेव परक्कमे ॥ ६ ॥[9]

८९. इंगालं छारियं रासिं तुसरासिं च गोमयं ।
[10]ससरक्खेहिं पाएहिं संजओ तं [11]न अक्कमे ॥ ७ ॥

९०. न चरेज्ज वासे वासंते महियाए व [12]पडंतिए ।
महावाए [13]व वायंते तिरिच्छसंपाइमेसु वा ॥ ८ ॥

---

१. भिक्खुका° जे० ॥ २. अवक्खित्तेण चेतसा अचू० ॥ ३. सव्वतो जुग° अचूपा० । सव्वत्तो जुग° वृपा० ॥ ४. °मादाय पे° अचूपा० ॥ ५. वज्जिंतो अचू० खं १-२-४ । वज्जंतो शु० ॥ ६. पक्खलंते खं२ शु० ॥ ७. पाणि-भू° खं २ । पाण-भूते य तसे वृ० ॥ ८. असति अण्णेण अचूपा० ॥ ९. एतदनन्तरमगस्त्यचूर्णावयं सूत्रश्लोकोऽधिक उपलभ्यते—चलं कट्ठं सिलं वा वि इट्टालं वा वि संकमो । ण तेण भिक्खू गच्छेज्जा दिट्ठो तत्थ असंजमो ॥, सूत्रश्लोकस्यास्य वक्तव्यमत्रमूलवाचनायाः १७८–७९ सूत्रश्लोकद्वयपाठे विद्यते ॥ १०. ससरक्खेण पाएण सं° अचू० ॥ ११. णऽइक्कमे खं ३ जे० शु० । न अइक्कमे खं ४ ॥ १२. पडंतीए अचू० ॥ १३. वि खं ४ ॥

९१. न चरेज्ज वेससामंते बंभचेरवसाणुए[1] ।
बंभयारिस्स दंतस्स होज्जा[2] तत्थ विसोत्तिया ॥ ९ ॥

९२. अणायणे[3] चरंतस्स संसग्गीएँ[4] अभिक्खणं ।
होज्ज वयाणं पीला सामण्णम्मि य संसओ ॥ १० ॥

९३. तम्हा एयं[5] वियाणित्ता दोसं दोग्गइवड्ढणं[6] ।
वज्जए वेससामंतं मुणी एगंतमस्सिए ॥ ११ ॥

९४. साणं सूयं[7] गाविं दित्तं गोणं हयं गयं ।
संडिब्भं[8] कलहं जुद्धं दूरओ परिवज्जए ॥ १२ ॥

९५. अणुन्नए[9] नावणए अप्पहिट्ठे अणाउले[10] ।
इंदियाइं जहाभागं[11] दमइत्ता मुणी चरे ॥ १३ ॥

९६. दवदवस्स न[12] गच्छेज्जा भासमाणो य[13] गोयरे ।
हसंतो नाभिगच्छेज्जा कुलं[14] उच्चावयं सया ॥ १४ ॥

९७. आलोयं थिग्गलं दारं संधिं दगभवणाणि य ।
चरंतो न विणिज्झाए[15] संकट्ठाणं[16] विवज्जए ॥ १५ ॥

९८. रण्णो गहवईणं[17] च रहस्साऽऽरक्खियाणि[18] य ।
संकिलेसकरं ठाणं दूरओ परिवज्जए ॥ १६ ॥

९९. पडिकुट्ठकुलं न पविसे मामगं[19] परिवज्जए ।
अचियत्तकुलं[20] न पविसे चियत्तं पविसे कुलं ॥ १७ ॥

---

१. बंभचेरवसाणए वृ० हाटी० शुपा० । बंभचारिवसाणुए अचूपा० ॥ २. हुज्जा तत्थ विसुत्तिया खं २ ॥ ३. अणाययणे अचू० वृ० ॥ ४. °ग्गीय अ° खं ४ वृ० ॥ ५. एवं जे० अचू० ॥ ६. दुग्गतिव° खं २ अचू० शु० ॥ ७. सूइयं खं १-३ जे० । सूईयं खं ४ । सूवियं अचू० ॥ ८. संडिंभं हाटी० ॥ ९. अणुन्नये खं ४ । अणुण्णते अचू० ॥ १०. अणाइले जे० । अणाविले अचू० ॥ ११. जहाभावं वृ० ॥ १२. ण चरेज्जा भा° अचू० ॥ १३. व हाटी० शुपा० । वि अचू० ॥ १४. कुलमुच्चा° जे० अचू० ॥ १५. विणिज्जाए खं ३-४ जे० ॥ १६. संकाठाणं वृ० ॥ १७. °वतीणं अचू० ॥ १८. रहसाऽऽरक्खियाण य खं ३ हाटी० । रहसाऽऽरक्खियाणि य खं १-२-४ शु० । रहस्सारक्खिताण य अचू० ॥ १९. मामकं अचू० ॥ २०. अचियत्त° अचू० ॥

१००. साणी-पावारपिहियं अप्पणा [1]नावपंगुरे ।
कवाडं नो पणोल्लेज्जा [2]ओग्गहं सि अजाइया ॥ १८ ॥

१०१. गोयरग्गपविट्ठो उ वच्च-मुत्तं न धारए ।
[3]ओगासं फासुयं नच्चा [4]अणुन्नविय वोसिरे ॥ १९ ॥

१०२. [5]नीयदुवारं तमसं कोट्ठगं परिवज्जए ।
अचक्खुविसओ जत्थ पाणा दुप्पडिलेहगा ॥ २० ॥

१०३. जत्थ [6]पुप्फाइं बीयाइं विप्पइण्णाइं [7]कोट्ठए ।
[8]अहुणोवलित्तं [9]ओल्लं दट्ठूणं परिवज्जए ॥ २१ ॥

१०४. एलगं दारगं साणं [10]वच्छगं [11]वा वि कोट्ठए ।
उल्लंघिया न पविसे विऊहित्ताण [12]व संजए ॥ २२ ॥

१०५. असंसत्तं पलोएज्जा [13]नाइदूरावलोयए ।
उप्फुल्लं न विणिज्झाए [14]नियट्टेज्ज [15]अयंपिरो ॥ २३ ॥

१०६. अइभूमिं न गच्छेज्जा गोयरग्गगओ मुणी ।
कुलस्स [16]भूमिं जाणित्ता मियं [17]भूमिं [18]परक्कमे ॥ २४ ॥

१०७. तत्थेव पडिलेहेज्जा भूमिभागं वियक्खणो ।
[19]सिणाणस्स य वच्चस्स संलोगं [20]परिवज्जए ॥ २५ ॥

१०८. दग-[21]मट्टियआयाणे बीयाणि हरियाणि य ।
[22]परिवज्जंतो [23]चिट्ठेज्जा सव्विंदिय[24]समाहिए ॥ २६ ॥

---

१. ण अवंगुरे अचू० । नावचंगुरे जे० । णो अवंगुरे वृ०, णावपंगुरे मुद्रितवृ० ॥ २. ओग्गहं सिअ जाइया अचू०, अतः पूर्वमगस्त्यचूर्णौ "ओग्गहं से अजातिया" इति पाठो निष्टङ्कितः, दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः पृ० ६ पं० ८ ॥ ३. ओवासं खं २-३-४ अचू० ॥ ४. अणुण्णायम्मि वो° खं १-३-४ जे० । अणुण्णाते तु वो° अचू० । अणुण्णावित्तु वो° वृ० हाटी० ॥ ५. णीयदुवार-तमसं अचू० ॥ ६. पुप्फाणि बीयाणि विप्पइण्णाणि कोट्ठगे अचू० ॥ ७. कुट्ठए खं २ ॥ ८. अधुणो° अचू० ॥ ९. उल्लं खं ३-४ ॥ १०. वच्छतं अचू० ॥ ११. चावि शु० ॥ १२. वि खं ४ ॥ १३. णातिदू° अचू० ॥ १४: नियंटिज्ज जे० । निग्रंटेज्ज खं १ ॥ १५. अजंपिरो खं १ । अयंपुरो अचू० ॥ १६. भूमिं णाऊणं मितं भू° अचू० ॥ १७. भूमी खं ४ ॥ १८. परिक्कमे खं १ ॥ १९. आसिणाणस्स वच्चस्स खं १-४ जे० अचू० वृ० ॥ २०. पडिव° खं ४ ॥ २१. °मट्टीआयाणे खं ४ शु० । मट्टितआताणे बितियाणि हरित्ताणि य अचू० ॥ २२. °वज्जन्तो शु० ॥ २३. चिट्ठिजा खं १-२ जे० ॥ २४. °समाहितो अचू० ॥

१०९. तत्थ से चिट्ठमाणस्स आहरे पाण-भोयणं ।
अकप्पियं [1]न गेण्हेज्जा [2]पडिगाहेज्ज कप्पियं ॥ २७ ॥

११०. [3]आहरंती सिया तत्थ परिसाडेज्ज भोयणं ।
[4]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ २८ ॥

१११. सम्मद्दमाणी पाणाणि बीयाणि हरियाणि य ।
असंजम[5]करिं नच्चा तारिसं परिवज्जए ॥ २९ ॥

११२. साहट्टु निक्खिवित्ताणं [6]सचित्तं [7]घट्टियाण य ।
तहेव समणट्ठाए उदगं सं[8]पणोल्लिया ॥ ३० ॥

११३. [9]ओगा[10]हइत्ता चलइत्ता आहरे पाण-भोयणं ।
[11]देंतियं पडि[12]याइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३१ ॥

११४. [13]पुरेकम्मेण हत्थेण [14]दव्वीए भायणेण वा ।
[11]देंतियं पडि[12]याइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३२ ॥

११५.[15] उदओल्लेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडि[12]याइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३३ ॥

११६. [16]ससिणिद्धेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडि[12]याइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३४ ॥

११७. ससरक्खेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडि[12]याइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३५ ॥

---

१. ण इच्छेज्जा अचू० वृ० जे० खं ४ ॥ २. पडिग्गाहेज्ज अचू० ॥ ३. आहरेंती अचू० खं ३ ॥ ४. दिंतियं खं १ जे० अचू० । दन्तियं शुपा० ॥ ५. °करी णच्चा खं १ अचू० । °करं णच्चा जे० ॥ ६. सच्चित्तं खं १–४ ॥ ७. घट्टिऊण य अचू० । घट्टियाणि य खं १–४ जे० शु० ॥ ८. °पणुल्लि° खं २ ॥ ९. ओगाहइत्ता हाटी० ॥ १०. °हयित्ता चलयित्ता खं ३ वृ० । °हएत्ता चलएत्ता खं २ ॥ ११. दिंतियं खं १-२ जे० ॥ १२. °यायिक्खे अचू० ॥ १३. पुरेकम्मकतेण अचू० वृ० ॥ १४. दव्विए खं १–२–४ ॥ १५. ११५ तः १३१ पर्यन्तसूत्रश्लोकस्थाने जे० प्रतिं विहाय सर्वास्वपि सूत्रप्रतिषु एतत् सङ्ग्रहणीगाथायुगलं मूलवाचनापाठत्वेनोपलभ्यते— एवं—उदओल्ले ससिणिद्धे ससरक्खे मट्टिया ऊसे । हरियाले हिंगुलुए मणोसिला अंजणे लोणे ॥ गेरुय वण्णिय सेडिय सोरट्ठिय पिट्ठ कुक्कुसकए य । उक्कट्ठमसंसट्ठे संसट्ठे चेव बोद्धव्वे ॥ श्रीहरिभद्रपादैरिमे द्वे सङ्ग्रहणीगाथे एव व्याख्याते स्तः । अगस्त्यचूर्णौ वृद्धविवरणे चात्र मूलवाचनासूत्रश्लोकसन्दर्भानुसारेणैव व्याख्यातमस्ति ॥ १६. ससणिद्धेण खं २–३–४ वृ० ॥

११८. मट्टिया[1]गतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३६ ॥

११९. ऊसगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३७ ॥

१२०. हरितालगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३८ ॥

१२१. हिंगुलुय[3]गतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ३९ ॥

१२२. मणोसिलागतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४० ॥

१२३. अंजणगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४१ ॥

१२४. लोणगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४२ ॥

१२५. गेरुयगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४३ ॥

१२६. वण्णियगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४४ ॥

१२७. सेडिय[4]गतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४५ ॥

१२८. सोरट्ठियगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४६ ॥

१२९. पिट्ठगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं पडियाइक्खे[2] न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४७ ॥

---

१. मट्टियाकएण वृ० ॥ २. °यायिक्खे अचू० ॥ ३. हिंगोलुय° अचू० ॥ ४. सेदिय° जे० ॥

१३०. कुक्कुसगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं [1]पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४८ ॥

१३१. [2]उक्कुट्ठगतेण हत्थेण दव्वीए भायणेण वा ।
देंतियं [1]पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ४९ ॥

१३२. असंसट्ठेण हत्थेण [3]दव्वीए भायणेण वा ।
[4]दिज्जमाणं न इच्छेज्जा पच्छाकम्मं जहिं भवे ॥ ५० ॥

१३३. संसट्ठेण हत्थेण [3]दव्वीए भायणेण वा ।
[4]दिज्जमाणं पडिच्छेज्जा जं तत्थेसणियं भवे ॥ ५१ ॥

१३४. [5]दोण्हं तु भुंजमाणाणं [6]एगो तत्थ निमंतए ।
[4]दिज्जमाणं [7]न इच्छेज्जा छंदं से [8]पडिलेहए ॥ ५२ ॥

१३५. [5]दोण्हं तु भुंजमाणाणं दो वि तत्थ निमंतए ।
[4]दिज्जमाणं पडिच्छेज्जा जं तत्थेसणियं भवे ॥ ५३ ॥

१३६. [9]गुव्विणीए उवन्नत्थं विविहं पाण-भोयणं ।
[10]भुंजमाणं विवज्जेज्जा भुत्तसेसं पडिच्छए ॥ ५४ ॥

१३७. सिया य समणट्ठाए गुव्विणी कालमासिणी ।
उट्ठिया [11]वा निसीएज्जा निसन्ना वा पुणुट्ठए ॥ ५५ ॥

१३८. [12]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[13]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ५६ ॥

१३९. थणगं पज्जेमाणी दारगं वा कुमारियं ।
तं निक्खिवित्तु [14]रोयंतं आहरे पाण-भोयणं ॥ ५७ ॥

१४०. [12]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[13]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ५८ ॥

---

१. °यायिक्खे अचू० ॥ २. उक्कट्ठ° जे० वृ० शु० । उक्किट्ठ° शुपा० ॥ ३. दव्विए खं १-२-४ ॥ ४. देज्ज° खं २ ॥ ५. देण्हं खं २ ॥ ६. एको खं ४ ॥ ७. न गिण्हेज्जा खं ३ ॥ ८. पडिसेहए शुपा० ॥ ९. गुव्विणीयमुवण्णत्थं अचू० ॥ १०. भुंजमाणं खं १-२-३-४ जे० शुपा० ॥ ११. व खं १ ॥ १२. नास्तीदं पूर्वार्द्धमगस्त्यचूर्णि वृद्धविवरणयोः । श्रीमद्भिरगस्त्यपादैर्वृद्धविवरणकृद्भिश्चात्र १३७-१३९ सूत्रश्लोकौ षट्पादात्मकौ निर्दिष्टौ स्तः ॥ १३. दिंतियं खं १-२ ॥ १४. रोवंतं खं ४ ॥

१४१. जं भवे भत्त-पाणं तु कप्पाऽकप्पम्मि संकियं ।
[1]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ५९ ॥

१४२. दगवा[2]रएण पिहियं नी[3]साए पी[4]ढएण वा ।
लोढेण वा वि लेवेण[5] सिलेसेण व के[6]णई ॥ ६० ॥

१४३. तं च उ[7]ब्भिंदिउं देज्जा समणट्ठाए[8] व दायए ।
[9]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ६१ ॥

१४४. असणं पा[10]णगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
जं जाणेज्ज सुणेज्जा वा दा[11]णट्ठा पगडं इमं ॥ ६२ ॥

१४५. [12]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[1]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ६३ ॥

१४६. असणं पा[10]णगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
जं जाणेज्ज सुणेज्जा वा पु[13]ण्णट्ठा पगडं इमं ॥ ६४ ॥

१४७. [14]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[1]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ६५ ॥

१४८. असणं पा[10]णगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
जं जाणेज्ज सुणेज्जा वा व[15]णिमट्ठा पगडं इमं ॥ ६६ ॥

१४९. [14]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[1]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ६७ ॥

१५०. असणं पा[10]णगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
जं जाणेज्ज सुणेज्जा वा स[16]मणट्ठा पगडं इमं ॥ ६८ ॥

---

१. दिंतियं खं १–२ ॥ २. °वारेण खं २ ॥ ३. णिस्साए वृ० ॥ ४. पिट्टएण वा जे० ॥ ५. °ण सेलेण व जे० ॥ ६. केणइ खं १–३ अचू० ॥ ७. उब्भिंदिया देज्जा अचू० वृ० ॥ ८. °ए दायगे अचू० । °ए व दावए खं ४ जे० शु० । °ए व दाइए खं १–३ ॥ ९. °यातिक्खे अचू० ॥ १०. पाणगं चेव खा° खं ३–४ जे० ॥ ११. दाणट्ठप्पगडं अचू० वृ० ॥ १२. नास्त्ययं सूत्रश्लोको वृद्धविवरणे । तारिसं भत्त-पाणं तु अचू० हाटी० खं २–३–४ ॥ १३. पुण्णट्ठप्पगडं अचू० खं० ॥ १४. नास्त्ययं सूत्रश्लोकोऽगस्त्यचूर्णौ वृद्धविवरणे च ॥ १५. वणिमट्ठप्पगडं अचू० वृ० ॥ १६. समणट्ठप्पगडं अचू० वृ० ॥

१५१. [1]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[2]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ६९ ॥

१५२. उद्देसियं कीयगडं पूईकम्मं च आहडं ।
अज्झोयर पामिच्चं मी[3]सजायं च वज्जए ॥ ७० ॥

१५३. उग्गमं से[4] पुच्छेज्जा कस्सऽट्ठा ? केण वा कं[5]डं ? ।
सो[6]च्चा [7]निस्संकियं सुद्धं पडिगाहेज्ज संजए ॥ ७१ ॥

१५४. असणं [8]पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
[9]पुप्फेसु होज्ज [10]उम्मीसं बीएसु हरिएसु वा ॥ ७२ ॥

१५५. [11]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[2]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ७३ ॥

१५६. असणं [8]पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
उदगम्मि होज्ज निक्खित्तं उत्तिंग-पणगेसु वा[12] ॥ ७४ ॥

१५७. [13]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[2]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ७५ ॥

१५८. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
[14]अगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च संघट्टिया दए ॥ ७६ ॥

१५९. [15]तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
[2]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ७७ ॥

१[16]६०. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
[14]अगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च उस्सक्किया दए ॥ ७८ ॥

---

१. नास्त्ययं सूत्रश्लोकोऽगस्त्यचूर्णौ वृद्धविवरणे च । तारिसं भत्त° खं २–४ ॥ २. दिंतियं खं १–२ ॥ ३. मीसज्जायं खं २–४ ॥ ४. से य पु° वृ० ॥ ५. कयं? अचू० ॥ ६. सुच्चा खं २ ॥ ७. नीसंकितं सुद्धं पडिग्गाहेज्ज अचू० ॥ ८. पाणगं चेव खा° खं ३–४ जे० ॥ ९. पुप्फेहिं होज्ज उम्मिस्सं बीएहिं हरिएहिं वा अचू० वृ० ॥ १०. उम्मिस्सं खं २ ॥ ११. नास्त्ययं सूत्रश्लोको वृद्धविवरणे ॥ १२. या खं १ ॥ १३. नास्तीदं पूर्वार्द्धं वृद्धविवरणे ॥ १४. तेउम्मि होज्ज खं २ जे० हाटी० ॥ १५. नास्त्ययं सूत्रश्लोकोऽगस्त्यचूर्णौ । तारिसं भत्त° खं २–४ ॥ १६. १६० सूत्रश्लोकादारभ्य १७७ सूत्रश्लोकपर्यन्ताष्टादशसूत्रश्लोकस्थाने जे० अचू० वृद्धविवरणं विना सर्वासु सूत्रप्रतिषु हाटी० च केवलं सूत्रसङ्ग्रहणीपदान्येवोपलभ्यन्ते, तथा हि—एवं उस्सक्किया १ ओसक्किया २ उज्जालिया ३ पज्जालिया ४ निव्वाविया ५

१६१. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ७९ ॥

१६२. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च ओसक्किया दए ॥ ८० ॥

१६३. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ८१ ॥ ५

१६४. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च उज्जालिया दए ॥ ८२ ॥

१६५. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ८३ ॥ १०

१६६. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च पज्जालिया दए ॥ ८४ ॥

१६७. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ८५ ॥

१६८. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा । १५
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च निव्वाविया दए ॥ ८६ ॥

१६९. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ८७ ॥

१७०. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा ।
अंगणिम्मि[1] होज्ज निक्खित्तं तं च उस्सिंचिया दए ॥ ८८ ॥ २०

उस्सिंचिया ६ निस्सिंचिया ७ उव्वत्तिया ८ ओयारिया ९, खं १-२-३-४ शु० हाटी०; अत्र 'उव्वत्तिया' स्थाने खं १ हाटी० 'ओवत्तिया' पाठो वर्तते । जे० प्रतावत्र मूलवाचनागता अष्टादश सूत्रश्लोका वर्तन्ते । वृद्धविवरणे तु उस्सक्किया १ उज्जालिया २ णिव्वाविया ३ उस्सिंचिया ४ निस्सिंचिया ५ उव्वत्तिया ६ ओयारिया ७ इति सप्तपदाङ्किताः सप्त सूत्रश्लोका दृश्यन्ते । अगस्त्यचूर्णौ पुनः उस्सिक्किया १ तं भवे० २ ओसक्किया ३ उज्जालिया ४ विज्झविया ५ उस्सिंचिया ६ उक्कड्ढिया ७ णिस्सिंचिया ८ ओवत्तिया ९ ओतारिता १० इति पदाङ्किता दश सूत्रश्लोका वर्तन्ते । एतदनुसारेण १६० तः १७७ सूत्रश्लोकपाठभेदा ज्ञेयाः ॥ १. तेउम्मि खं२ जे० हाटी० ॥

१७१. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ८९ ॥

१७२. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा।
[1]अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च निस्सिंचिया दए ॥ ९० ॥

१७३. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ९१ ॥

१७४. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा।
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च ओवत्तिया दए ॥ ९२ ॥

१७५. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ९३ ॥

१७६. असणं पाणगं वा वि खाइमं साइमं तहा।
अंगणिम्मि होज्ज निक्खित्तं तं च ओयारिया दए ॥ ९४ ॥

१७७. तं भवे भत्त-पाणं तु संजयाण अकप्पियं।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ९५ ॥

१७८.[2] होज्ज कट्ठं सिलं वा वि इट्टालं वा वि एगया।
ठवियं संकमट्ठाए तं च होज्ज चलाचलं ॥ ९६ ॥

१७९. न तेण भिक्खू गच्छेज्जा दिट्ठो तत्थ असंजमो।
गंभीरं झुसिरं चेव सव्विंदियसमाहिए ॥ ९७ ॥

१८०. [3]निस्सेणिं फलगं पीढं उ[4]स्सवित्ता[5]णमारुहे।
[6]मंचं कीलं च पासायं समणट्ठाए व[7] दा[8]वए ॥ ९८ ॥

---

१. तेउम्मि खं २ जे० हाटी० ॥ २. १७८ सूत्रश्लोकादारभ्य १८२ पर्यन्तसूत्रश्लोकपञ्चकस्थानेऽगस्त्यचूर्णौ सूत्रश्लोकत्रिकं वर्तते। तथा हि—

गंभीरं झुसिरं चेव सव्विंदियसमाहिते। णिस्सेणी फलगं पीढं उस्सवेत्ताण आरुहे ॥ १ ॥
मंचं खीलं च पासायं समणट्ठाए दायगे। दुरुहमाणे पवडेज्जा हत्थं पायं विलूसए ॥ २ ॥
पुढविकायं विहिंसेज्जा जे वा तण्णिस्सिया जगा। तम्हा मालोहडं भिक्खं न पडिग्गाहेज्ज संजते ॥

३. निस्सेणी खं १-३-४ जे० ॥ ४. ऊसवि° शुपा० ॥ ५. °ण आरुहे खं ३ ॥
६. संचकीलं च खं १-२-३-४ वृ० जे० ॥ ७. वा शुपा० ॥ ८. दायए खं ३ ॥

१८१. दुरूह[1]माणी पवेडेज्जा हत्थं पायं व लूसए ।
[2]पुढविजीवे विहिंसेज्जा जे य तन्निस्सिया जगा ॥ ९९ ॥

१८२. [3]एयारिसे महादोसे जाणिऊण महेसिणो[4] ।
तम्हा मालोहडं भिक्खं न पडिगेण्हंति संजया ॥ १०० ॥

१८३. कंदं मूलं पलंबं वा आमं छिन्नं च[5] सन्निरं ।
तुंबागं सिंगबेरं च आमगं परिवज्जए ॥ १०१ ॥

१८४. तहेव सत्तुचुण्णाइं कोलचुण्[6]णाइं आवणे ।
सक्कुलिं [7]फाणियं [8]पूयं अन्नं वा वि [9]तहाविहं ॥ १०२ ॥

१८५. विक्कायमाणं पसढं [10]रएण परिफासियं ।
[11]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ १०३ ॥

१८६. बहुअट्ठियं पोग्गलं [12]अणिमिसं वा बहुकंटयं ।
[13]अच्छियं [14]तेंदुयं बिल्लं उच्छुखंडं च [15]सिंबलिं ॥ १०४ ॥

१८७. अप्पे सिया भोयणज्जाए बहुउज्झियध[16]म्मए ।
[17]देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ १०५ ॥

१८८. तहेवुच्चावयं पाणं अदुवा वा[18]रधोवणं ।
संसेइमं चाउलोदगं [19]अहुणाधोयं विवज्जए ॥ १०६ ॥

---

१. °माणे अचू० ॥ २. पुढवीजी° खं १॥ ३. एयारिसं महादोसं जा° खं ४॥ ४. °णो। हंदि! मालो° हाटीपा० शुपा० ॥ ५. व शु० ॥ ६. °ण्णाइ शु० ॥ ७. फाणियं बुधं अन्नं अचू० ॥ ८. पूइं खं १–४ ॥ ९. तधाविधं अचू० ॥ १०. रयेण परिघासियं अचू० वृ० ॥ ११. दिंतियं खं १–२ ॥ १२. अणमिसं खं २ । अणामिसं शुपा० ॥ १३. अंछियं खं १। अत्थियं खं २-४ जे० शु०; मुद्रितहरिभद्रीयवृत्तावप्यस्य 'अस्थिकं' इति पर्यायोऽस्ति किन्तु हरिभद्रीयवृत्तेः प्राचीनतमताडपत्रीयादर्शेऽत्र 'अच्छिकं' इत्युपलभ्यते तथाऽगस्त्यचूर्णौ वृद्धविवरणेऽपि 'अच्छियं' इति पाठोऽस्ति। अतोऽत्र मूलवाचनायां 'अच्छियं' इति पाठः स्वीकृतोऽस्माभिः। श्रीसुमतिसाधुसूरिकृतलघुटीकाया मुद्रितावृत्तावत्र 'अस्थिकं' इति पर्यायोऽस्ति परं तस्या हस्तलिखितप्रतौ 'अस्तिकं' इत्यप्युपलभ्यते ॥ १४. तिंदुयं शु० ॥ १५. सेंबलिं खं ३–४ अचू० वृ०। संबलिं शु० ॥ १६. °धम्मिए शु० ॥ १७. दिंतियं खं १–२ ॥ १८. वालधोवणं अचू० वृ०। वारधोयणं शु०। वालधोयणं जे० ॥ १९. अभिणव-धोतं अचू० ॥

१८९. जं जाणेज्ज[1] चिराधोयं मईए[2] दंसणेण[3] वा ।
पडिपुच्छिऊण[4] सोच्चा वा जं च निस्संकियं भवे ॥ १०७ ॥

१९० अजीवं[5] परिणयं नच्चा पडिगाहेज्ज[6] संजए ।
अह संकियं भवेज्जा आसाइत्ताण[7] रोयए ॥ १०८ ॥

१९१. थोवमासायणट्ठाए हत्थगम्मि दलाहि मे ।
मा मे अच्चंबिलं पूइं[8] नालं तण्हं विणेत्तए[9] ॥ १०९ ॥

१९२. तं च अच्चंबिलं पूइं नालं तण्हं विणेत्तए[10] ।
देंतियं पडियाइक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ ११० ॥

१९३. तं च होज्ज अकामेणं[11] विमणेण पडिच्छियं ।
तं अप्पणा[12] न पिबे नो वि अन्नस्स दावए ॥ १११ ॥

१९४. एगंतमवक्कमित्ता अचित्तं[13] पडिलेहिया ।
जयं[14] परिट्ठवेज्जा परिट्ठप्प पडिक्कमे ॥ ११२ ॥

१९५. सिया य गोयरग्गगओ इच्छेज्जा परिभोत्तुयं[15] ।
कोट्ठगं भित्तिमूलं वा पडिलेहित्ताण[16] फासुयं ॥ ११३ ॥

१९६. अणुन्नवेत्तु[17] मेहावी पडिच्छन्नम्मि संवुडे[18] ।
हत्थगं संपमज्जित्ता तत्थ भुंजेज्ज संजए ॥ ११४ ॥

१९७. तत्थ से भुंजमाणस्स अट्ठियं कंटओ[19] सिया ।
तण कट्ठ सक्करं वा[20] अन्नं वा वि तहाविहं ॥ ११५ ॥

---

१. जाणिज्ज खं १–२ जे० ॥ २. मतीए अचू० ॥ ३. दरिसणेण खं ३ जे० । दरिसणेण (दंसणेण मुद्रितावृत्तौ) वा। सोच्चा निसंकियं सुद्धं पडिगाहेज्ज संजए ॥ १०७ ॥ वृ० ॥ ४. °पुच्छिया व सोच्चा वा खं ४ । °पुच्छियाण सोच्चा णं जं जे० । °पुच्छिताण सोच्चाण जं अचू० । °पुच्छिऊण सोच्चाणं जं खं १ ॥ ५. अज्जीवं जे० अचू० ॥ ६. पडिग्गाहे° अचू० ॥ ७. °साएत्ता° खं ३ अचू० । °सायत्ता° खं १–२ जे० ॥ ८. पूई खं ४ जे० । पूतिं अचू० ॥ ९. तण्ह विणित्तए खं १–२–३–४ जे० शुपा० । तण्हं विणेत्तए शु० ॥ १०. विणिंतए अचू० ॥ ११. °कामेण अचू० ॥ १२. °णा वि न अचू० । °णा न पवेसे नो वि खं ४ ॥ १३. अच्चित्तं खं ३ जे० अचू० । अचित्ते बहुफासए। जययं प° वृ० ॥ १४. जयतं परि° अचू० । जययं परि° हस्तलिखितवृद्धविवरणादर्शे ॥ १५. परिभोत्तयं अचू० । पढमालियं । कोट्ठ° वृ० ॥ १६. पडिलेहेत्ताण अचू० ॥ १७. °न्नवित्तु खं १–३ जे० ॥ १८. संवुडो अचू० ॥ १९. कंट्टओ खं ४ ॥ २०. वा वि अण्णं अचू० ॥

१९८. तं उक्खिवित्तु [1]न निखिवे आसएण न छड्डए ।
[2]हत्थेण तं गहे[3]ऊण [4]एगंतमवक्कमे ॥ ११६ ॥

१९९. एगंतमवक्कमित्ता [5]अचित्तं पडिलेहिया ।
[6]जयं परिट्ठवेज्जा परिट्ठप्प पडिक्कमे ॥ ११७ ॥

२००. सिया य भिक्खु इच्छेज्जा सेज्जमागम्म भोत्तुयं ।
सपिंड[7]पायमागम्म [8]उंडुयं पडिलेहिया ॥ ११८ ॥

२०१. विणएण [9]पविसित्ता [10]सगासे गुरुणो मुणी ।
[11]इरियावहियमा[12]याय आगओ य पडिक्कमे ॥ ११९ ॥

२०२. आभो[13]एत्ताण [14]निस्सेसं अइयारं जहक्कमं ।
गमणाऽऽगमणे चेव भत्त-[15]पाणे व संजए ॥ १२० ॥

२०३. [16]उज्जुप्पण्णो अणुव्विग्गो [17]अव्वक्खित्तेण चेयसा ।
आलोए[18] गुरुसगासे जं [19]जहा गहियं भवे ॥ १२१ ॥

२०४. न सम्ममालोइयं होज्जा पुव्विं पच्छा व जं कडं ।
पुणो पडिक्कमे तस्स वो[20]सट्ठो चिंतए इमं ॥ १२२ ॥

२०५. अहो! [21]जिणेहिं असावज्जा वित्ती [22]साहूण देसिया ।
मोक्खसाहणहेउस्स साहुदेहस्स धारणा ॥ १२३ ॥

२०६. [23]नमोक्कारेण [24]पारेत्ता [25]करेत्ता जिणसंथवं ।
सज्झायं पट्ठवेत्ताणं [26]वीसमेज्ज खणं मुणी ॥ १२४ ॥

---

१. ण णिक्खिवे अचू० शु० ॥ २. हत्थएण जे० ॥ ३. °ऊणं शु० ॥ ४. एकंत° अचू० ॥ ५. अचित्तं शु० ॥ ६. जयणाए परि° अचू० वृ० ॥ ७. °डवाय° अचू० ॥ ८. °म्म उण्णयं (उंडयं) अचू० । °म्म वड्डुयं खं ४ ॥ ९. पविस्सित्ता खं १ ॥ १०. सगासं अचू० ॥ ११. रियाव° अचू० ॥ १२. °याए आ° जे० ॥ १३. °भोइत्ता° खं १-२ जे० ॥ १४. नीसेसं खं १-३ शु० ॥ १५. °पाणं च सं° खं ४ । °पाणे य सं° खं २ ॥ १६. उज्जुपन्नो खं १ ॥ १७. अवक्खि° अचू० ॥ १८. °ए सगुरु° खं ४ । °एज्ज गुरु° अचू० वृ० ॥ १९. जधा अचू० ॥ २०. वोसिट्ठो शु० ॥ २१. जिणेहऽसा° खं १-३ वृ० । जिणेहि अ° शु० । जिणेहिऽसा° शुपा० । २२. साधूण अचू० ॥ २३. णमोकारेण जे० ॥ २४. पारित्ता खं १-२ ॥ २५. करेंता खं १ जे० ॥ २६. विस्समेज्ज अचू० ॥

२०७. वी[1]समंतो इमं चिंते हि[2]यमट्ठं लाभमट्ठिओ ।
जइ मे अणुग्गहं कुज्जा सा[3]हू ! होज्जामि तारिओ ॥ १२५ ॥

२०८. साहवो तो चि[4]यत्तेणं निमंतेज्ज जहक्कमं ।
जइ तं[5]त्थ के[6]ई इच्छेज्जा तेहिं सद्धिं तु भुंजए ॥ १२६ ॥

२०९. अह को[7]ई न इच्छेज्जा तओ भुंजेज्ज ए[8]गओ ।
आ[9]लोए भायणे साहू जयं अ[10]परि[11]साडियं ॥ १२७ ॥

२१०. तित्तगं व कडुयं व कसायं, अंबिलं[12] व महुरं लवणं वा ।
ए[13]य लद्धमन्नट्ठपउत्तं म[14]हु-घयं व भुंजेज्ज संजए ॥ १२८ ॥

२११. अरसं विरसं वा वि सू[15]इयं व असूइयं ।
[16]ओल्लं वा ज[17]इ वा सुक्कं मंथु-कुम्मासभोयणं ॥ १२९ ॥

२१२. उप्पन्नं नाइहीलेज्जा अ[18]प्पं वा बहु फासुयं ।
मुहालद्धं मुहाजीवी भुंजेज्जा दोसवज्जियं ॥ १३० ॥

२१३. दु[19]ल्लहा उ[20] मुहा[21]दाई मुहाजीवी वि दु[19]ल्लहा ।
मुहा[21]दाई मुहाजीवी दो वि गच्छंति सो[22]ग्गइं ॥ १३१ ॥ ति बेमि ॥

॥ पिंडेसणाए पढमो उद्देसओ समत्तो ॥

[पिंडेसणऽज्झयणे बीओ उद्देसओ]

२१४. पडिग्गहं संलिहित्ताणं लेव[23]मायाए संजए ।
दुगंधं वा सुगंधं वा सव्वं भुंजे न छड्डए ॥ १ ॥

---

१. विस्समंतो अचू० ॥ २. हियमत्थं लाभमत्थिओ। जदि मे अचू० ॥ ३. साधू! होज्जामि तारियो अचू० ॥ ४. च्चियत्तेण निमंतेज्जा अचू० ॥ ५. इत्थ जे० ॥ ६. केति इ° अचू० । कोइ इ° वृ० ॥ ७. केति ण अचू० । केइ न खं ३ । कोइ न खं १-२-४ ॥ ८. एक्कओ खं १-२-३-४ जे० ॥ ९. आलोगभा° खं २ अचू० ॥ १०. अप्परि° खं ३ ॥ ११. °साडगं अचू० । °साडयं शुपा० ॥ १२. °लं महुरं खं २-३-४ ॥ १३. एत लद्ध अण्णट्ठ° अचू० ॥ १४. मधु घतं अचू० ॥ १५. सूचितं वा असूचितं अचू० वृ० ॥ १६. उल्लं खं २-३-४ जे० ॥ १७. जदि वा सुक्खं अचू० ॥ १८. अप्पं पि बहु अचू० ॥ १९. °लभा जे० अचू० ॥ २०. हु अचू० शुपा० ॥ २१. °दायी जे० अचू० ॥ २२. सोग्गई खं १ । सोगइं जे० । सोग्गतिं अचू० ॥ २३. °मायाय खं ३ । °माताए अचू० । °मादाय अचूपा० ॥

२०७. [1]वीसमंतो इमं चिंते [2]हियमट्ठं लाभमट्ठिओ ।
जइ मे अणुग्गहं कुज्जा [3]साहू ! होज्जामि तारिओ ॥ १२५ ॥

२०८. साहवो तो [4]चियत्तेणं निमंतेज्ज जहक्कमं ।
जइ [5]तत्थ [6]केई इच्छेज्जा तेहिं सद्धिं तु भुंजए ॥ १२६ ॥

५ २०९. अह [7]कोई न इच्छेज्जा तओ भुंजेज्ज [8]एगओ ।
[9]आलोए भायणे साहू जयं [10]अपरि[11]साडियं ॥ १२७ ॥

२१०. तित्तगं व कडुयं व कसायं, अंबिलं[12] व महुरं लवणं वा ।
[13]एयं लद्धमन्नट्ठपउत्तं [14]महु-घयं व भुंजेज्ज संजए ॥ १२८ ॥

२११. अरसं विरसं वा वि [15]सूइयं व असूइयं ।
१० [16]ओल्लं वा [17]जइ वा सुक्कं मंथु-कुम्मासभोयणं ॥ १२९ ॥

२१२. उप्पन्नं नाइहीलेज्जा [18]अप्पं वा बहु फासुयं ।
मुहालद्धं मुहाजीवी भुंजेज्जा दोसवज्जियं ॥ १३० ॥

२१३. [19]दुल्लहा [20]उ मुहा[21]दाई मुहाजीवी वि [19]दुल्लहा ।
मुहा[21]दाई मुहाजीवी दो वि गच्छंति [22]सोग्गइं ॥ १३१ ॥ त्ति बेमि ॥

१५ ॥ पिंडेसणाए पढमो उद्देसओ समत्तो ॥

[पिंडेसणऽज्झयणे बीओ उद्देसओ]

२१४. पडिग्गहं संलिहित्ताणं लेव[23]मायाए संजए ।
दुगंधं वा सुगंधं वा सव्वं भुंजे न छड्डए ॥ १ ॥

---

१. विस्समंतो अचू० ॥ २. हियमत्थं लाभमत्थिओ। जदि मे अचू० ॥ ३. साधू! होज्जामि तारियो अचू० ॥ ४. चियत्तेण निमंतेज्जा अचू० ॥ ५. इत्थ जे० ॥ ६. केति इ° अचू० । कोइ इ° वृ० ॥ ७. केति ण अचू० । केइ न खं ३ । कोइ न खं १-२-४ ॥ ८. एक्कओ खं १-२-३-४ जे० ॥ ९. आलोगभा° खं २ अचू० ॥ १०. अप्परि° खं ३ ॥ ११. °साडगं अचू० । °साडयं शुपा० ॥ १२. °लं महुरं खं २-३-४ ॥ १३. एत लद्ध अण्णट्ठ° अचू० ॥ १४. मधु घतं अचू० ॥ १५. सूचितं वा असूचितं अचू० वृ० ॥ १६. उल्लं खं २-३-४ जे० ॥ १७. जदि वा सुक्खं अचू० ॥ १८. अप्पं पि बहु अचू० ॥ १९. °लभा जे० अचू० ॥ २०. हु अचू० शुपा० ॥ २१. °दायी जे० अचू० ॥ २२. सोग्गई खं १। सोगइं जे० । सोग्गतिं अचू० ॥ २३. °मायाय खं ३ । °माताए अचू० । °मादाय अचूपा० ॥

२३३. तरुणियं वा छेवा[1]डिं आमियं भज्जियं सइं ।
देंतियं पडिया[2]इक्खे न मे कप्पइ तारिसं ॥ २० ॥

२३४. तहा कोलम[3]णस्सिन्नं वेलुयं कासवनालियं ।
तिलप्पडगं [4]नीमं आमगं परिवज्जए ॥ २१ ॥

२३५. तहेव चाउलं पि[5]ट्ठं वियडं वा तत्तनिव्वुडं ।
तिलपिट्ठं पूइपि[6]न्नागं आमगं परिवज्जए ॥ २२ ॥

२३६. कविट्ठं मा[7]उलिंगं च मूलगं मूल[8]गत्तियं ।
आ[9]मं असत्थपरिणयं मणसा वि न पत्थए ॥ २३ ॥

२३७. तहेव फलमंथूणि बीयमंथूणि जाणिया ।
[10]बिहेलगं पियालं च आमगं परिवज्जए ॥ २४ ॥

२३८. स[11]मुदाणं चरे भिक्खू कु[12]लं उच्चावयं सया ।
नीयं कुलमइक्क[13]म्म ऊसढं नाभि[14]धारए ॥ २५ ॥

२३९. अदीणो वित्तिमेसेज्जा न विसीएज्ज पंडिए ।
अमुच्छिओ भोयण[15]म्मि मा[16]यन्ने एसणारए ॥ २६ ॥

२४०. बहुं परघरे अत्थि विविहं खाइम-साइमं ।
न तत्थ पंडिओ कुप्पे इच्छा देज्ज परो न वा ॥ २७ ॥

२४१. सयणाऽऽसण वत्थं वा भत्त-पाणं व संजए ।
अदेंतस्स न कुप्पेज्जा पच्चक्खे वि[17] य दीस[18]ओ ॥ २८ ॥

२४२. इत्थियं पुरिसं वा वि डहरं वा महल्लगं ।
वंद[19]माणं न जाएज्जा नो[20] य णं फरुसं वए ॥ २९ ॥

---

१. छिवाडिं खं १-२-४ । छिवाडिं आमिगं सतिभज्जितं । दें° अचू० ॥ २. °यातिक्खे अचू० ॥ ३. °मणुस्सि° अचू० शुपा० ॥ ४. नीवं आ° अचू० ॥ ५. °पिट्ठं अचू० वृ० ॥ ६. °पिन्नोगं जे० । °पन्नागं खं ४ ॥ ७. मातुलिं° अचू । माउलुंगं खं २ । माउलंगं खं १ शु० ॥ ८. °लकत्ति° अचू० वृ० जे० ॥ ९. आमगमसत्थ° अचू० वृ० ॥ १०. बिभेल° अचू० ॥ ११. °मुयाणं खं १-२-४ अचू० । °मुदाण खं ३ ॥ १२. कुलमुच्चा° अचू० ॥ १३. °म्म उस्सडं णाभि° अचू० ॥ १४. °धावए खं ३ हाटी० ॥ १५. °णम्मी खं १-३ ॥ १६. मातण्णो ए° अचू० ॥ १७. वि वतीसओ खं ३ ॥ १८. दीसतो अचू० । दीसते हाटी० ॥ १९. °माणो न अचूपा० वृपा० हाटीपा० ॥ २०. नो यऽण्णं जे० । णो अण्णं वृ० खं ३-४ ॥

२४३. जे न वंदे न से कुप्पे वंदिओ न समुक्कसे ।
एवमन्नेसमाणस्स सामण्णमणुचिट्ठई[1] ॥ ३० ॥

२४४. सिया एगइओ[2] लद्धुं लोभेण विणिगूहई[3] ।
मा मेयं दाइयं संतं दट्ठूणं सयमायए[4] ॥ ३१ ॥

५ २४५. अत्तट्ठ[5]गुरुओ लुद्धो बहुं पावं पकुव्वई ।
दुत्तोसओ य[6] से[7] होइ नेव्वाणं च न गच्छई[8] ॥ ३२ ॥

२४६. सिया एगइओ[9] लद्धुं विविहं पाण-भोयणं ।
भद्दगं भद्दगं भोच्चा विवण्णं[10] विरसमाहरे ॥ ३३ ॥

२४७. जाणंतु ता[11] इमे समणा आययट्ठी अयं मुणी ।
१० संतुट्ठो सेवई[12] पंतं लूहवित्ती सुतोसओ ॥ ३४ ॥

२४८. पूयणट्ठा[13] जसोकामी माण-सम्माणकामए ।
बहुं पसवई पावं मायासल्लं च कुव्वई ॥ ३५ ॥

२४९. सुरं वा मेरगं वा वि अन्नं वा मज्जगं रसं ।
ससक्खं[14] न पिवे भिक्खू जसं सारक्खमप्पणो ॥ ३६ ॥

१५ २५०. पियाएगइओ[15] तेणो न मे[16] कोइ वियाणइ[17] ।
तस्स[18] पस्सह दोसाइं[19] नियडिं[20] च सुणेह मे ॥ ३७ ॥

२५१. वड्ढई सोंडिया[21] तस्स मायामोसं च भिक्खुणो ।
अयसो[22] य अनिव्वाणं[23] सययं च असाहुया ॥ ३८ ॥

---

१. °ट्ठती जे० । °ट्ठइ खं ३-४ । °ट्ठए खं १ ॥ २. °गतिओ अचू० ॥ ३. °हइ खं १-४ । °हति अचू० । °हए जे० ॥ ४. °माइए खं ३-४ अचू० वृ० । °माईए जे० ॥ ५. °त्तट्ठा गु° खं २-३ शु० वृ० । °त्तट्ठा गरु° खं १-४ ॥ ६. य भवति ने° अचू० वृ० ॥ ७. सो खं ३ ॥ ८. च ण लब्भति ॥ ३२ ॥ अचू० ॥ ९. °गतियो अचू० ॥ १०. विउण्णं खं ३ ॥ ११. ता मए स° अचू० ॥ १२. °वई एतं जे० ॥ १३. °णट्ठी ज° वृ० । °णट्ठी जसोगामी अचू० ॥ १४. °सक्खो ण पि° अचू० ॥ १५. °यातेगतिओ अचू० ॥ १६. को वि विया° खं २ ॥ १७. विजाणयि वृ० ॥ १८. °स्स सुणसु दो° वृ० ॥ १९. दोसादिं अचू० ॥ २०. नियडं खं ४ ॥ २१. सुंडिया खं १-२-४ । सोडिया खं ३ ॥ २२. अजसो य अणेव्वाणी स° अचू० वृ० ॥ २३. अनेव्वाणी खं १-३ ॥

२५२. निच्चुव्विग्गो जहा[1] तेणो अत्तकम्मेहि दुम्मई[2] ।
तारिसो मरणंते वि[3] नाऽऽराहेइ संवरं ॥ ३९ ॥

२५३. आयरिए नाऽऽराहेइ समणे यावि तारिसो[4] ।
गिहत्था वि[5] णं गरहंति जेणं[6] जाणंति तारिसं ॥ ४० ॥

२५४.[7] एवं तु अगुणप्पेही गुणाणं च विवज्जए[8] ।
तारिसो मरणंते वि नाऽऽराहेइ संवरं ॥ ४१ ॥

२५५. तवं कुव्वइ मेहावी[9] पणीयं[10] वज्जए रसं ।
मज्ज-प्पमायविरओ तवस्सी अइउक्कसो ॥ ४२ ॥

२५६. तस्स पस्सह[11] कल्लाणं अणेगसाहुपूइयं[12] ।
विउलं[13] अत्थसंजुत्तं कित्तइस्सं[14] सुणेह मे ॥ ४३ ॥

२५७. एवं[15] तु गुणप्पेही[16] अगुणाणं[17] विवज्जए ।
तारिसो मरणंते वि आराहेइ संवरं ॥ ४४ ॥

२५८. आयरिए आराहेइ समणे यावि तारिसो ।
गिहत्था वि णं पूयंति[18] जेण जाणंति तारिसं ॥ ४५ ॥

२५९. तवतेणे वइतेणे[19] रूवतेणे य जे नरे ।
आयार-भावतेणे य कुव्वई देवकिब्विसं ॥ ४६ ॥

---

१. जधा तेणो अप्पक° अचू० ॥ २. °म्मइ खं ३-४ । °म्मती अचू० ॥ ३. वि ण आरा° अचू० ॥ ४. तारिसे खं ४ हाटी० ॥ ५. व खं २ ॥ ६. जेणं खं ३ ॥ ७. नास्त्ययं सूत्रश्लोकोऽगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोः ॥ ८. °ज्जओ खं १-२ ॥ ९. मेधावी अचू० ॥ १०. पणीए वज्जए रसे अचू० वृ० ॥ ११. पस्सध अचू० । पासह शुपा० ॥ १२. °पूतियं अचू० । °पूजियं वृ० । °पूयणं खं ४ ॥ १३. अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोः 'विउलं' इत्यत्रानुस्वारस्यालाक्षणिकत्वेन सामासिकपदरूपेण व्याख्याऽस्ति । हरिभद्रपादैस्तु भिन्नपदत्वेन व्याख्यातमस्ति ॥ १४. कित्तयिस्सं अचू० । कित्तिज्जंतं सु° वृ० ॥ १५. एवं स गु° हाटी० ॥ १६. °प्पेधी अगुणाण अचू० ॥ १७. °णाणं च वि° खं ४ हाटी० । °णाणं तु वि° खं ३ । °णाणं च विवज्जओ खं २ शु० हाटी० । °णाणं च वज्जओ खं १ । °णाण विवज्जओ जे० । °णाऽणविवज्जए अचूपा० वृपा० । वृद्धविवरणेऽयं पाठभेदो नागार्जुनीयवाचनानुसारी निर्दिष्टोऽस्ति; तथा हि—"नागज्जुणिया तु एवं पढंति—एवं गुणप्पेही अगुणाऽणविवज्जए अगुणा एव अणं अगुणाणं, अणं ति वा रिणं ति वा एगट्ठा, तं च अगुणरिणं अकुव्वंतो" ॥ १८ पूइंति खं १ जे० । पूयंति खं ३ । पूयेंति जेणं अचू० ॥ १९. वतिते° अचू० ॥

२६०. लद्धूण वि देवत्तं उववन्नो देवकिव्विसे ।
[1]तत्थावि से न [2]याणाइ किं मे किच्चा इमं फलं ? ॥ ४७ ॥

२६१. तत्तो वि से चइत्ताणं [3]लब्भिही एल[4]मूयगं ।
नरयं तिरिक्खजोणिं वा बोही तत्थ सुदुल्लहा ॥ ४८ ॥

२६२. एयं च दोसं दट्ठूणं [5]नायपुत्तेण भासियं ।
अणुमायं पि [6]मेहावी [7]मायामोसं विवज्जए ॥ ४९ ॥

२६३. सिक्खिऊण भिक्खेसण[8]सोहिं संजयाण बुद्धाण सगासे ।
तत्थ [9]भिक्खु सुप्पणिहिइंदिए तिव्व[10]लज्जगुणवं विहरेज्जासि ॥५०॥
त्ति बेमि[11] ॥

॥ पिंडेसणाए बीओ [12]उद्देसओ समत्तो ॥

॥ पिंडेसणऽज्झयणं समत्तं ॥ ५ ॥

१. तत्थ वि खं ३ ॥ २. जाणाति अचू० ॥ ३. लब्भही खं १ । लब्भई खं ४ । लभइ खं ३ शुपा० । लब्भिहिति अचू० ॥ ४. °मूयत्तं अचू० ॥ ५. णातपु° अचू० ॥ ६. मेधावी खं ४ अचू० ॥ ७. मातामो° अचू० ॥ ८. °णसोही खं १ । °णसोधी अचू० ॥ ९. भिक्खू खं १–२ जे० ॥ १०. °लज्जु गु° खं १–२ ॥ ११. मि ॥ इय एसो पिंडेसणबीओद्देसो चऽणुट्ठमाणेण । अडयालीसुत्तेहिं गंथग्गेणं परिसमत्तो ॥ खं ३ ॥ १२. उद्देसो स° खं १ ॥

६

छट्ठं धम्म-ऽत्थ-कामऽज्झयणं

२६४. नाण-दंसणसंपन्नं संजमे य तवे रयं ।
गणिमागमसंपन्नं उज्जाणम्मि समोसढं ॥ १ ॥

२६५. रायाणो रायमं[1]चा य माहणा अदुव खत्तिया ।
पुच्छंति निहुयऽप्पाणो कहं[2] भे आयारगोयरो[3]? ॥ २ ॥

२६६. तेसिं सो निहुओ[4] दंतो सव्वभूयसुहावहो ।
सिक्खाए सुसमाउत्तो आइक्खइ[5] वियक्खणो ॥ ३ ॥

२६७. हंदि ! धम्म-ऽत्थ-कामाणं निग्गंथाणं[6] सुणेह मे ।
आयार-गोयरं भीमं सयलं[7] दुरहिट्ठियं[8] ॥ ४ ॥

२६८. नऽन्नत्थ[9] एरिसं वुत्तं जं लोए परमदुच्चरं ।
विउल[10]ट्ठाणभाइ[11]स्स न भूयं न भविस्सई[12] ॥ ५ ॥

२६९. सखुड्डग-वियत्ताणं वाहियाणं च जे गुणा ।
अखंड-फुडिया[13] कायव्वा तं सुणेह जहा तहा ॥ ६ ॥

२७०. दस अट्ठ य ठाणाइं जाइं बालोऽवरज्झई[14] ।
तत्थ[15] अन्नयरे ठाणे निग्गंथत्ताओ भस्सई[16] ॥ ७ ॥[17]

---

१. °मत्ता य अचू० ॥ २. कहं ते आ° खं ४ । कधं तुब्भं आ° अचू० वृ० ॥ ३. °गोयरं खं १–३–४ जे० ॥ ४. निग्गओ खं ३ । निहुतो अचू० ॥ ५. आइक्खिज्ज वि° खं ४ ॥ ६. °थाण खं १-३ अचू० ॥ ७. सगलं दुरहिट्ठयं अचू० ॥ ८. °रहिट्ठयं खं २-३-४ ॥ ९. णऽण्णत्थेरिसं अचू० ॥ १०. विउलं ठाण° खं ३–४ जे० ॥ ११. °भाविस्स अचू० वृ० ॥ १२. °स्सइ खं २–३–४ । °स्सति अचू० ॥ १३. °फुल्ला का° खं २–३ अचू० वृ० ॥ १४. °ज्झइ खं ३–४ । °ज्झति अचू० ॥ १५. °त्थऽन्न° खं १–३ ॥ १६. °स्सइ खं ३–४ । °स्सति अचू० ॥ १७. अतोऽनन्तरमत्रोपयुक्तासु सर्वास्वपि सूत्रप्रतिषु "वयछक्क कायछक्कं अकप्पो गिहिभायणं। पलियंक निसेज्जा य सिणाणं सोभवज्जणं ॥" इति निर्युक्तिगाथा सूत्रत्वेनोपलभ्यते । श्रीअगस्त्यपाद-वृद्धविवरणकार-हरिभद्रपादैः निर्युक्तिगाथात्वेनैवेयं गाथा निर्दिष्टा व्याख्याता च वर्तते । तथा श्रीसुमतिसाधुसूरिभिरपि नादृतेयं गाथा स्ववृत्तौ । अतो नादृताऽस्माभिः सूत्रगाथात्वेनेयं गाथा । शु० आदर्शे गाथेयं मूलसूत्रत्वेनोपलभ्यते ॥

२७१. तत्थिमं पढमं ठाणं महावीरेण देसियं ।
अहिंसा निउणा[1] दिट्ठा सव्व[2]भूएसु संजमो ॥ ८ ॥

२७२. जावंति लोए पाणा तसा अदुव[3] थावरा ।
तं जाणमजाणं वा न हणे नो[4] वि घायए ॥ ९ ॥

२७३. [5]सव्वजीवा वि इच्छंति जीविउं न मरिज्जिउं ।
तम्हा पा[6]णवहं घोरं निग्गंथा वज्जयंति णं ॥ १० ॥

२७४. अप्पणट्ठा परट्ठा वा कोहा वा जइ वा भया ।
हिंसगं न मुसं बूया[7] नो वि अन्नं वयावए ॥ ११ ॥

२७५. मुसावाओ य[8] लोगम्मि सव्वसाहूहिं गरहिओ ।
[9]अविस्सासो य भूयाणं तम्हा मोसं विवज्जए ॥ १२ ॥

२७६. चित्तमंतमचित्तं वा अप्पं वा जइ वा बहुं ।
दंतसोहण[10]मेत्तं पि ओग्गहं सि[11] अजाइया ॥ १३ ॥

२७७. तं अप्पणा न गेण्हंति नो[12] वि गेण्हावए परं ।
अन्नं वा गेण्हमाणं पि[13] नाणुजाणंति[14] संजया ॥ १४ ॥

२७८. अबंभचरियं घोरं पमायं दुर[15]हिट्ठियं ।
नाऽऽयरंति मुणी लोए भेयाययणवज्जिणो ॥ १५ ॥

२७९. मूलमेयमहम्मस्स महादोससमु[16]स्सयं ।
तम्हा मेहुणसंस[17]ग्गं निग्गंथा वज्जयंति णं ॥ १६ ॥

२८०. विडमुब्भेइमं लोणं तेल्लं सप्पिं च फाणियं ।
न ते [18]सन्निहिमिच्छंति [19]नायपुत्तव[20]ओरया ॥ १७ ॥

---

१. निपुणा अचू० ॥ २. °व्वजीवेसु अचू० वृ० । °व्वभूएहिं सं° खं ३-४ ॥ ३. अदुय जे० ॥ ४. नोवघा° खं १-४ शु० ॥ ५. सव्वे जीवा हाटी० ॥ ६. पाणिवहं खं ३ ॥ ७. बूता अचू० ॥ ८. हि हाटी० ॥ ९. अवीसासो खं ३ ॥ १०. °णमित्तं खं १-२ ॥ ११. से जे० ॥ १२. णो व गे° वृ० ॥ १३. तु खं १ ॥ १४. °जाणेज्ज संजते खं १ ॥ १५. °रहिट्ठयं खं ३-४ ॥ १६. °समूसयं खं ४ ॥ १७. °संसग्गिं नि° खं ३-४ अचू० वृ० ॥ १८. सन्निहिं कुव्वंति ना° खं १-४ हाटी० सु० ॥ १९. नाइपुत्तवइं रया जे० ॥ २०. °वयोर° अचू० ॥

२८१. लो[1]भस्सेसऽ[2]णुफासो मन्ने अन्नयरामवि ।
जे[3] सिया [4]सन्निही कामे गिही, पव्वइए न से ॥ १८ ॥

२८२. जं पि वत्थं व पायं वा कंबलं पायपुंछणं ।
तं पि संजम-लज्जट्ठा [5]धारेंति परि[6]हरेंति य ॥ १९ ॥

२८३. न सो परिग्गहो वुत्तो नायपुत्तेण ताइणा ।
मुच्छा परिग्गहो वुत्तो [7]इइ वुत्तं महेसिणा ॥ २० ॥ ५

२८४. सव्वत्थुवहि[8]णा [9]बुद्धा संरक्खणपरिग्गहे ।
अवि अप्पणो वि देहम्मि नाऽऽयरंति ममा[10]इयं ॥ २१ ॥

२८५. अहो! निच्चं तवोकम्मं सव्वबुद्धेहि वण्णियं ।
जा य लज्जासमा वित्ती एगभत्तं च भोयणं ॥ २२ ॥ १०

२८६. संतिमे सुहुमा पाणा तसा [11]अदुव थावरा ।
[12]जाइं राओ अपासंतो [13]कहमेसणियं चरे? ॥ २३ ॥

२८७. उदओल्लं बीयसंस[14]त्तं पा[15]णा [16]निव्वडिया महिं ।
[17]दिया ताइं वि[18]वज्जेज्जा [19]राओ तत्थ कहं चरे? ॥ २४ ॥

२८८. एयं च दोसं दट्ठूणं नायपुत्तेण भासियं ।
सव्वाहारं न भुंजंति निग्गंथा [20]राइभोयणं ॥ २५ ॥ १५

२८९. पुढविकायं न हिंसंति मणसा वयस कायसा ।
तिविहेण करणजोएण संजया सुसमाहिया ॥ २६ ॥

२९०. पुढवि[21]कायं विहिंसंतो हिंसई तु तदस्सिए ।
तसे य विविहे पाणे चक्खुसे य अचक्खुसे ॥ २७ ॥ २०

---

१. °भस्सेसो अणु° अचू० ॥ २. °णुप्फासो खं १–२–३ । °णुफासे खं ४ शु० ॥ ३. जो सिया सन्निधीकामो अचू० ॥ ४. सन्निहिकामी वृ० । सन्निहीकामी खं १–३ जे० । सन्निहिं कामे खं ४ हाटी० ॥ ५. धारिंति खं २ । धारंति खं १ । धारयंति खं ४ ॥ ६. °हरंति खं १–२–४ ॥ ७. इई जे० ॥ ८. °णा वुत्ता सं° खं ४ ॥ ९. °द्धा सारक्खणप° अचू० वृ० ॥ १०. °इउं खं १–३ जे० ॥ ११. अदुय जे० ॥ १२. जाणि अचू० । ताणि वृ० ॥ १३. कधमे° अचू० ॥ १४. °संतत्तं खं ३ ॥ १५. °णा सण्णिवयिया म° अचू० ॥ १६. निवडिता खं १–३ । णिवतिता वृ० ॥ १७. दिवा अचू० ॥ १८. °वाजिंतो खं १ ॥ १९. रायो अचू० ॥ २०. राईभो° खं ४ । रातिभो° अचू० । रायभो° वृ० ॥ २१. °विकायं विहिंसंते अचू० ॥

२९१. तम्हा एयं [1]वियाणित्ता दोसं [2]दोग्गइवड्ढणं ।
पुढविकायसमारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ २८ ॥

२९२. आउकायं न हिंसंति मणसा वयस कायसा ।
तिविहेण करणजोएण संजया सुसमाहिया ॥ २९ ॥

२९३. [3]आउकायं विहिंसंतो हिंसई उ तदस्सिए ।
तसे [4]य विविहे पाणे चक्खुसे य अचक्खुसे ॥ ३० ॥

२९४. तम्हा एयं [5]वियाणित्ता दोसं [6]दोग्गइवड्ढणं ।
[7]आउकायसमारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ ३१ ॥

२९५. जायतेयं न इच्छंति पावगं जलइत्तए ।
तिक्खम[8]न्नयरं सत्थं सव्वओ वि दुरासयं ॥ ३२ ॥

२९६. [9]पाईणं पडिणं वा वि उड्ढं अणुदिसामवि ।
अहे दाहिणाओ [10]वा वि दहे उत्तरओ वि य ॥ ३३ ॥

२९७. [11]भूयाणं एसमाघाओ हव्ववाहो, न संसओ ।
तं [12]पईव-पयावट्ठा संजया किंचि नाऽऽरभे ॥ ३४ ॥

२९८. तम्हा एयं वियाणित्ता दोसं [13]दोग्गइवड्ढणं ।
[14]तेउकायसमारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ ३५ ॥

२९९. अनिलस्स समारंभं बुद्धा मन्नंति तारिसं ।
सावज्जबहुलं [15]चेयं नेयं ताईहि सेवियं ॥ ३६ ॥

३००. तालियंटेण पत्तेण साहाविहु[16]यणेण वा ।
न ते [17]वीइउमिच्छंति[18] वीयावेऊ[19]ण वा परं ॥ ३७ ॥

---

१. विजाणि° अचू० ॥ २. दुग्गइ° खं १ शु० ॥ ३. °उक्कायं अचू० ॥ ४. व खं १ ॥ ५. विजाणि° अचू० ॥ ६. दुग्गइ° खं २ शु० ॥ ७. °उक्काय° अचू० ॥ ८. °मण्णयरा सत्था स° अचू० ॥ ९. पातीणं जे० ॥ १०. यावि हाटी० ॥ ११. °याण एस वाघाओ खं ३ ॥ १२. °व-विया° अचू० ॥ १३. दुग्गइ° खं २ शु० ॥ १४. अगणिकाय° खं १–२–४ ॥ १५. चेतं णेतं तातीहि सेवितं अचू० ॥ १६. °हुवणे° अचू० ॥ १७. वीजिउ° खं ३ । विइउ° खं ४ । वीईउ° शु० । वीयितुमि° अचू० ॥ १८. °ति नो वि वीयावए परं खं २ हाटी० ॥ १९. °वेतूण अचू० ॥

३०१. जं पि[1] वत्थं व पायं वा कंबलं पायपुंछणं ।
न ते वायसुईरंति[2] जयं परिहरंति यं[3] ॥ ३८ ॥

३०२. तम्हा एयं वियाणित्ता दोसं दोग्गइ[4]वड्ढणं ।
वाउ[5]कायसमारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ ३९ ॥

३०३. वणस्सइं[6] न हिंसंति मणसा वयस कायसा ।
तिविहेण करणजोएण संजया सुसमाहिया ॥ ४० ॥

३०४. वणस्सइं[7] विहिंसंतो हिंसई उ तदस्सिए ।
तसे य विविहे पाणे चक्खुसे य अचक्खुसे ॥ ४१ ॥

३०५. तम्हा एयं वियाणित्ता दोसं दोग्गइवड्ढणं ।
वणस्सइ[8]समारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ ४२ ॥

३०६. तसकायं न हिंसंति मणसा वयस कायसा ।
तिविहेण करणजोएण संजया सुसमाहिया ॥ ४३ ॥

३०७. तसकायं विहिंसंतो हिंसई उ तदस्सिए ।
तसे य विविहे पाणे चक्खुसे य अचक्खुसे ॥ ४४ ॥

३०८. तम्हा एयं विया[9]णित्ता दोसं दोग्गइवड्ढणं ।
तसकायसमारंभं जावज्जीवाए वज्जए ॥ ४५ ॥

३०९. जाइं चत्तारि[10]ऽभोज्जाइं इसिणाऽऽहारमाइणि ।
ताइं[11] तु विवज्जेंतो[12] संजमं अणुपालए ॥ ४६ ॥

३१०. पिंडं सेज्जं च वत्थं च चउत्थं पायमेव य ।
अकप्पियं न इच्छेज्जा[13] पडिग्गाहेज्ज कप्पियं ॥ ४७ ॥

---

१. च खं ४ ॥ २. वाउमु° खं ४ जे० वृ० ॥ ३. णं अचू० ॥ ४. दुग्गइ° खं २ शु० ॥ ५. °उकाय° अचू० ॥ ६. °स्सतिं न अचू० । °स्सइकायं न खं १-४ । °स्सयकायं न खं ३ °स्सतिकायं न जे० ॥ ७. °स्सतिं वि° अचू० । °स्सइकायं वि° खं १–४ । °स्सयकायं वि° । खं ३ । °स्सतिकायं वि° जे० ॥ ८. °स्सतिस° अचू० । °स्सइकायस° खं १–३–४ । °स्सयकायस° जे० ॥ ९. वियत्ताणं दो° खं ४ ॥ १०. °त्तारऽभो° वृ० । °त्तारऽभुज्जा° खं २ ॥ ११. ताइं जे० ॥ १२. °वज्जिंतो खं २ । °वज्जंतो शु० वृ० । °वज्जित्ता सं° खं ४ । °वज्जेत्ता सं° जे० अचू० ॥ १३. इच्छंति पडिग्गाहिंति कप्पितं अचू० ॥

३२९. विभूसावत्तियं [1]चेयं बुद्धा मन्नंति तारिसं ।
[2]सावज्जबहुलं [1]चेयं नेयं ताईहिं [3] सेवियं ॥ ६६ ॥

३३०. खवेंति अप्पाणममोहदंसिणो तवे रया संजम अज्जवे गुणे ।
धुणंति पावाइं पुरेकडाइं नवाइं पावाइं न ते करेंति ॥ ६७ ॥

५ ३३१. [4]सओवसंता अममा अकिंचणा सविज्जविज्जाणुगया जसंसिणो ।
[5]उउप्पसन्ने विमले व चंदिमा सिद्धिं विमाणाइं [6] उवेंति ताइणो ।६८॥
त्ति बेमि [7] ॥

॥ धम्म-ऽत्थ-काम[8]ऽज्झयणं छट्ठं समत्तं ॥ ६ ॥

---

१. चेतं अचू० ॥ २. सावज्जं ब° खं ४ जे० । सावज्जाव° शु० ॥ ३. तादीहि सेवितं अचू० ॥ ४. सतोव° जे० अचू० ॥ ५. उडुप्प° अचू० ॥ ६. °णाणि व जंति ताइ° अचू० । °णाइं व यंति खं २ जे० ॥ ७. °मि ॥ आयारकहा एसा महई गंथग्गओ मुणेयव्वा । अट्ठाहियाए सट्ठीए संखिया [?णं] परिसमत्ता ॥ छ ॥ ६ ॥ खं ३ ॥ ८. °मनामज्झयणं सम्मत्तं ॥ ६ ॥ खं ४ । °म समत्ता ॥ ६ ॥ जे० ॥

७

सत्तमं वक्कसुद्धिअज्झयणं

३३२. चउण्हं खलु भासाणं परिसंखाय पन्नवं ।
दोण्हं तु [1]विणयं सिक्खे दो न भासेज्ज सव्वसो ॥ १ ॥

३३३. जा य [2]सच्चा अवत्तव्वा सच्चामोसा य जा मुसा ।
[3]जा य [4]बुद्धेहिऽणाइन्ना न तं भासेज्ज पण्णवं ॥ २ ॥

३३४. असच्चमोसं सच्चं च [5]अणवज्जमकक्कसं ।
[6]समुप्[7]पेहमसंदिद्धं गिरं भासेज्ज पण्णवं ॥ ३ ॥

३३५. एयं च [8]अट्ठमन्नं वा जं तु नामेइ सासयं ।
[9]स भासं सच्चमोसं [10]पि तं पि धीरो विवज्जए ॥ ४ ॥

३३६. वितहं पि तहा[11]मुत्तिं जं गिरं [12]भासए नरो ।
तम्हा सो[13] पुट्ठो पावेणं, किं [14]पुणं जो मुसं वए ? ॥ ५ ॥

३३७. तम्हा गच्छामो वक्खामो [15]अमुगं वा णे भवि[16]स्सई ।
अहं वा णं करिस्सामि एसो वा णं करिस्सई ॥ ६ ॥

३३८. एव[17]माई उ जा भासा एसकालम्मि संकिया ।
सं[18]पयाईयमट्ठे वा तं पि धीरो विवज्जए ॥ ७ ॥

[19]३३९. अईयम्मि [20]यं काल[21]म्मी पच्चुप्[22]पन्नमणागए ।
जमट्ठं तु न जाणेज्जा 'एवमेयं' ति नो वए ॥ ८ ॥

---

१. विजयं अचू०, विणयं अचूपा० ॥ २. °च्चा ण वत्त° जे० ॥ ३. जा इ बु° खं ४ जे० । जा जा बु° अचू० ॥ ४. बुद्धेइऽणा° खं १ । बुद्धेहिं नाइण्णा खं ४ जे० ॥ ५. असावज्ज° हाटी० ॥ ६. संपेहियमसं° हाटी० ॥ ७. °प्पेहितऽसं° अचू० । °प्पेहिय असं° वृ० ॥ ८. अट्ठं अन्नं अचू० ॥ ९. सभासं अचू० ॥ १०. च खं २-४ ॥ ११. °मोत्तिं खं २-४ जे० शु० ॥ १२. भासई खं १-४ जे० ॥ १३. स अचू० ॥ १४. पुणो खं ४ अचू० । पुण खं १ जे० शु० हाटी० वृ० ॥ १५. अमुगं मे भ° खं १ । अमुगं वा भ° वृ० ॥ १६. °स्सइ खं १-३-४ । °स्सति अचू० ॥ १७. °मादि उ अचू० ॥ १८. संपतातीतम° अचू० । संपयादीतम° जे० ॥ १९. ३३९-४०-४१ सूत्रश्लोकत्रयस्थानेऽगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोरिमौ द्वौ सूत्रश्लोकौ स्तः—
तहेवाणागतं अट्ठं जं वऽण्णऽणुवधारितं । संकितं पडुपण्णं वा 'एवमेयं' ति णो वदे ॥
तहेवाणागतं अट्ठं जं होति उवधारितं । नीसंकितं पडुप्पण्णं थावथावाए णिद्दिसे ॥
२०. य अट्ठम्मि पच्चु° जे० ॥ २१. °लम्मि खं २ । °लम्मि खं १-३ ॥ २२. °प्पन्ने अणा° खं २ ॥

३४०. अईयम्मि य[1] कालम्मि[2] पच्चुप्पन्न[3]मणागए ।
जत्थ संका भवे तं तु[4] 'एवमेयं' ति नो वए ॥ ९ ॥

३४१. अईयम्मि य[1] कालम्मि[2] पच्चुप्पन्न[3]मणागए ।
निस्संकियं[5] भवे जं तु 'एवमेयं' ति निद्दिसे ॥ १० ॥

५ ३४२. तहेव फरुसा भासा गुरुभूओवघाइणी ।
सच्चा वि[6] सा न वत्तव्वा जओ पावस्स आगमो ॥ ११ ॥

३४३. तहेव काणं 'काणे[7]' त्ति पंडगं 'पंडगे' त्ति वा ।
वाहियं वा वि 'रोगि' त्ति तेणं 'चोरे[8]' त्ति नो वए ॥ १२ ॥

३४४[9]. एएणऽन्नेणं[10] अट्ठेण परो जेणुवहम्मई[11] ।
१० आयारभावदोसेणं[12] ण तं भासेज्ज पण्णवं ॥ १३ ॥

३४५. तहेव 'होले' 'गोले' त्ति 'साणे' वा 'वसुले' त्ति य ।
'दमए' 'दूहए' वा[13] वि[14] न तं भासेज्ज पण्णवं ॥ १४ ॥

३४६. अज्जिए पज्जिये वा[15] वि अम्मो माउसिय[16] त्ति वा ।
पिउस्सिए[17] भाइणेज्ज[18] त्ति धूए[19] नत्तुणिए त्ति य ॥ १५ ॥

१५ ३४७. हले हले त्ति अन्ने त्ति भट्टे सामिणि गोमिणि ।
होले गोले वसुले त्ति इत्थियं नेवं[20]मालवे ॥ १६ ॥

३४८. नामधेज्जेण[21] णं बूया इत्थीगोत्तेण वा पुणो ।
जहारिहमभिगिज्झ आलवेज्ज लवेज्ज वा ॥ १७ ॥

---

१. य अट्ठम्मि पच्चु° जे० ॥ २. °लम्मि प° खं २ ॥ ३. °प्पन्ने अणा° खं २ ॥ ४. पि खं ३ ॥ ५. नीसंकि° खं ३ ॥ ६. व खं ४ ॥ ७. काणो त्ति खं ४ ॥ ८. चोरो त्ति अचू० जे० ॥ ९. नास्त्ययं ३४४ तमः सूत्रश्लोको वृद्धविवरणे ॥ १०. °णमट्ठे° खं ४ । °ण वऽट्ठे° अचू० ॥ ११. °म्मए खं २ । °म्मइ खं १–४ । °म्मति अचू० ॥ १२. °दोसेण ण तं अचू० ॥ १३. यावि खं २–३ हाटी० ॥ १४. वि नेवं भा° खं १–४ हाटी० ॥ १५. यावि खं १ अचू० ॥ १६. माउसिए खं ३ । माउसिउ खं २ शु० । मातुस्सिय अचू० ॥ १७. पिओसिए खं ४ । पितुस्सिए अचू० ॥ १८. भायणे° शुपा० । भाइणेज्जि अचू० ॥ १९. धूया णत्तुणिए त्ति या खं २ जे० । धूए णत्तुणिय त्ति य खं १–३–४ । धूया णत्तुगिय त्ति य वृ० ॥ २०. नेव आलवे अचू० वृ० ॥ २१. °महेज्जे° अचू० ॥

३४९. अज्जए पज्जए वा वि बप्पो चुल्लपिउ[1] त्ति य ।
माउला भाइणेज्ज[2] त्ति पुत्ते[3] णत्तुणिय त्ति य ॥ १८ ॥

३५०. हे हो[4] हले[5] त्ति अन्ने[6] त्ति भट्टा[7] सामिय गोमिय ।
होल गोल वसुल[8] त्ति पुरिसं नेवमालवे ॥ १९ ॥

३५१. नामधेज्जेण णं बूया पुरिसगोत्तेण वा पुणो ।
जहारिहमभिगिज्झ आलवेज्ज लवेज्ज वा ॥ २० ॥ ५

३५२. पंचिंदियाण पाणाणं एस इत्थी अयं पुमं ।
जाव णं न विजाणेज्जा ताव जाइ[9] त्ति आलवे ॥ २१ ॥

३५३. तहेव मणुसं[10] पसुं पक्खिं वा वि सरीसिवं[11] ।
थूले पमेइले[12] वज्झे पाइमे[13] त्ति य नो वए ॥ २२ ॥ १०

[14] ३५४. परिवूढे[15] त्ति णं बूया बूया उवचिए त्ति य ।
संजाए पीणिए वा[16] वि महाकाए त्ति आलवे ॥ २३ ॥

३५५. तहेव गाओ दुज्झाओ[17] दम्मा गोरहग त्ति य ।
वाहिमा रहजोग्गे[18] त्ति नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २४ ॥

३५६. जुवंगवे[19] त्ति णं बूया [20]धेणुं रसदय[21] त्ति य[22] ।
रहस्से महल्लए[23] वा[24] वि वए संवहणे त्ति य ॥ २५ ॥ १५

३५७. तहेव गंतुमुज्जाणं पव्वयाणि वणाणि य[25] ।
रुक्खा[26] महल्ल पेहाए नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २६ ॥

---

१. °पितु त्ति अचू० ॥ २. भायणे° खं २–४ शुपा० ॥ ३. पुत्ता खं ३–४ अचू० ॥ ४. भो अचू० वृ० हाटी० ॥ ५. हरे त्ति खं १ अचू० वृ० ॥ ६. अण्ण त्ति अचू० ॥ ७. भत्ता खं ३–४ । भट्टि अचू० ॥ ८. वसुले खं १–४ ॥ ९. जाति त्ति अचू० ॥ १०. मणुस्सं पसुं खं ३ अचू० । माणुसं पक्खि पसुं वा वि वृ० ॥ ११. सिरीसिवं खं १–४ जे० अचू० । सरीसवं खं ३ ॥ १२. पुमेइ° जे० । पमेदिले अचू० ॥ १३. पायिमे अचू० ॥ १४. ३५४–५५ सूत्रश्लोकयुग्मं वृद्धविवरणे पूर्वापरविपर्यासेन वर्तते ॥ १५. °वुड्ढे त्ति शु० ॥ १६. यावि खं १–२–३ ॥ १७. दोज्झा° खं १–२–३–४ अचू० ॥ १८. °जोग त्ति खं १–२–३ । °जोगि त्ति खं ४ ॥ १९. जुगंगवे अचू० वृ० ॥ २०. धेणू खं ३ ॥ २१. रसगवे त्ति खं १-४ जे० अचू० ॥ २२. य । हस्सिए मह° खं ४ । य । हस्से जे० । य । हस्से वृ० ॥ २३. महव्वए अचू० वृ० ॥ २४. यावि खं १ । आवि खं ४ ॥ २५. वा खं १ ॥ २६. रुक्खे महल्ले पेहाय णेवं अचू० ॥

३४०. अईयम्मि यं[1] कालम्मि[2] पच्चुप्पन्न[3]मणागए ।
जत्थ संका भवे तं तुं[4] 'एवमेयं' ति नो वए ॥ ९ ॥

३४१. अईयम्मि यं[1] कालम्मि[2] पच्चुप्पन्न[3]मणागए ।
निस्संकियं[5] भवे जं तु 'एवमेयं' ति निद्दिसे ॥ १० ॥

५

३४२. तहेव फरुसा भासा गुरुभूओवघाइणी ।
सच्चा वि[6] सा न वत्तव्वा जओ पावस्स आगमो ॥ ११ ॥

३४३. तहेव काणं 'काणे[7]' त्ति पंडगं 'पंडगे' त्ति वा ।
वाहियं वा वि 'रोगि' त्ति तेणं 'चोरे[8]' त्ति नो वए ॥ १२ ॥

३४४.[9] एएणऽन्नेणं[10] अट्ठेण परो जेणुवहम्मई[11] ।
१० आयारभावदोसण्णू[12] ण तं भासेज्ज पण्णवं ॥ १३ ॥

३४५. तहेव 'होले' 'गोले' त्ति 'साणे' वा 'वसुले' त्ति य ।
'दमए' 'दूहए' वा[13] वि[14] न तं भासेज्ज पण्णवं ॥ १४ ॥

३४६. अज्जिए पज्जिये वा[15] वि अम्मो माउसिय[16] त्ति वा ।
पिउस्सिए[17] भाइणेज्ज[18] त्ति धूए[19] नत्तुणिए त्ति य ॥ १५ ॥

१५

३४७. हले हले त्ति अन्ने त्ति भट्टे सामिणि गोमिणि ।
होले गोले वसुले त्ति इत्थियं नेवमालवे[20] ॥ १६ ॥

३४८. नामधेज्जेण[21] णं बूया इत्थीगोत्तेण वा पुणो ।
जहारिहमभिगिज्झ आलवेज्ज लवेज्ज वा ॥ १७ ॥

---

१. य अट्ठम्मि पच्चु° जे० ॥ २. °लस्सिं प° खं २ ॥ ३. °प्पन्ने अणा° खं २ ॥ ४. पि खं ३ ॥ ५. नीसंकि° खं ३ ॥ ६. व खं ४ ॥ ७. काणो त्ति खं ४ ॥ ८. चोरो त्ति अचू० जे० ॥ ९. नास्त्ययं ३४४ तमः सूत्रश्लोको वृद्धविवरणे ॥ १०. °णमट्ठे° खं ४ । °ण वऽट्ठे° अचू० ॥ ११. °म्मए खं २ । °म्मइ खं १–४ । °म्मति अचू० ॥ १२. °दोसेण ण तं अचू० ॥ १३. यावि खं २–३ हाटी० ॥ १४. वि नेवं भा° खं १–४ हाटी० ॥ १५. यावि खं १ अचू० ॥ १६. माउसिए खं ३ । माउसिउ खं २ शु० । मातुस्सिय अचू० ॥ १७. पिओसिए खं ४ । पितुस्सिए अचू० ॥ १८. भायणे° शुपा० । भाइणेज्जि अचू० ॥ १९. धूया णत्तुणिए त्ति या खं २ जे० । धूए णत्तुणिय त्ति य खं १–३–४ । धूया णत्तुणिय त्ति य वृ० ॥ २०. नेव आलवे अचू० वृ० ॥ २१. °महेज्जे° अचू० ॥

३४९. अज्जए पज्जए वा वि वप्पो चुल्लपिउ[1] त्ति य ।
माउला भाइणेज्ज[2] त्ति पुत्ते[3] णत्तुणिय त्ति य ॥ १८ ॥

३५०. हे हो[4] हले[5] त्ति अन्ने[6] त्ति भट्टा[7] सामिय गोमिय ।
होल गोल वसुल[8] त्ति पुरिसं नेवमालवे ॥ १९ ॥

३५१. नामधेज्जेण णं बूया पुरिसगोत्तेण वा पुणो ।
जहारिहमभिगिज्झ आलवेज्ज लवेज्ज वा ॥ २० ॥

३५२. पंचिंदियाण पाणाणं एस इत्थी अयं पुमं ।
जाव णं न विजाणेज्जा ताव जाइ[9] त्ति आलवे ॥ २१ ॥

३५३. तहेव मणुसं[10] पसुं पक्खिं वा वि सरीसिवं[11] ।
थूले पमेइले[12] वज्झे पाइमे[13] त्ति य नो वए ॥ २२ ॥

[14]३५४. परिवूढे[15] त्ति णं बूया बूया उवचिए त्ति य ।
संजाए पीणिए वा[16] वि महाकाए त्ति आलवे ॥ २३ ॥

३५५. तहेव गाओ दुज्झाओ[17] दम्मा गोरहग त्ति य ।
वाहिमा रहजोग्ग[18] त्ति नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २४ ॥

३५६. जुवंगवे[19] त्ति णं बूया [20]धेणुं रसदय[21] त्ति य[22] ।
रहस्से महल्लए[23] वा[24] वि वए संवहणे त्ति य ॥ २५ ॥

३५७. तहेव गंतुमुज्जाणं पव्वयाणि वणाणि य[25] ।
रुक्खा[26] महल्ल पेहाए नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २६ ॥

---

१. °पितु त्ति अचू० ॥ २. भायणे° खं २–४ शुपा० ॥ ३. पुत्ता खं ३–४ अचू० ॥ ४. भो अचू० वृ० हाटी० ॥ ५. हरे त्ति खं १ अचू० वृ० ॥ ६. अण्ण त्ति अचू० ॥ ७. भत्ता खं ३–४ । भट्टि अचू० ॥ ८. वसुले खं १–४ ॥ ९. जाति त्ति अचू० ॥ १०. मणुस्सं पसुं खं ३ अचू० । माणुसं पक्खिं पसुं वा वि वृ० ॥ ११. सिरीसिवं खं १–४ जे० अचू० । सरीसवं खं ३ ॥ १२. पुमेइ° जे० । पमेदिले अचू० ॥ १३. पायिमे अचू० ॥ १४. ३५४–५५ सूत्रश्लोकयुग्मं वृद्धविवरणे पूर्वापरविपर्यासेन वर्तते ॥ १५. °वुड्ढे त्ति शु० ॥ १६. यावि खं १–२–३ ॥ १७. दोज्झा° खं १–२–३–४ अचू० ॥ १८. °जोग त्ति खं १–२–३ । °जोगि त्ति खं ४ ॥ १९. जुगंगवे अचू० वृ० ॥ २०. धेणू खं ३ ॥ २१. रसगवे त्ति खं १-४ जे० अचू० ॥ २२. य । हस्सिए मह° खं ४ । य । हस्से जे० । य । हस्से वृ० ॥ २३. महव्वए अचू० वृ० ॥ २४. यावि खं १ । आवि खं ४ ॥ २५. वा खं १ ॥ २६. रुक्खे महल्ले पेहाय णेवं अचू० ॥

३५८. अलं पासायखंभाणं तोरणाण[1] गिहाण य ।
फलिह-ऽग्गल-नावाणं[2] अलं उदग[3]दोणिणं ॥ २७ ॥

३५९. पीढए चंगबेरे[4] य नंगले[5] मइयं[6] सिया ।
जंतलट्ठी व नाभी वा[7] गंडिया व[8] अलं सिया ॥ २८ ॥

३६०. आसणं सयणं जाणं होज्जा[9] वा किंचु[10]वस्सए ।
भूओवघाइ[11]णिं भासं नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २९ ॥

३६१. तहेव गंतुमुज्जाणं पव्वयाणि वणाणि य[12] ।
रुक्खा महल्ल पेहाए एवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ३० ॥

३६२. जाइमंता इमे रुक्खा दीह[13]वट्टा महालया ।
पयायसाला विडिमा वए दरिसणि[14] त्ति य ॥ ३१ ॥

३६३. तहा फलाइं[15] पक्काइं पाय[16]खज्जाइं[17] नो वए ।
वेलोइ[18]याइं टालाइं वेहिमाइं[19] ति नो वए ॥ ३२ ॥

३६४. असंथडा[20] इमे अंबा बहुनिव्व[21]ट्टिमाफला ।
वएज्ज बहुसंभूया भूयरूव[22] त्ति वा पुणो ॥ ३३ ॥

३६५. तहो[23]सहीओ पक्काओ नीलियाओ छवी[24] इ य ।
लाइमा भज्जिमाओ त्ति पिहुखज्ज त्ति नो वए ॥ ३४ ॥

---

१. °णाणि गिहाणि य खं १–४ जे० शुपा० ॥ २. °नावाइं अलं खं ४ ॥ ३. °गदोणियं खं ४ ॥ ४. चंगबेरा य हाटी० ॥ ५. णंगलं अचू० वृ० ॥ ६. मइए जे० । मइये शु० । मइयंसि वा खं ३–४ ॥ ७. वा दंडिगा व शुपा० ॥ ८. वा अचू० । वज्जलंसियं खं ४ ॥ ९. होज्जाऽलं किंचु° अचू० ॥ १०. किंतुवस्सए खं ४ शुपा० । किंचऽवस्सए अचूपा० ॥ ११. °घाइणी खं ४ ॥ १२. वा खं १ ॥ १३. दीहा वट्टा अचू० वृ० ॥ १४. दरिसणे त्ति खं २–४ जे० । दंसणिय त्ति खं १ । दरिसणिय त्ति अचू० वृ० ॥ १५. °लाणि पक्काणि पा° अचू० ॥ १६. पाइख° जे० वृ० ॥ १७. °खज्ज त्ति नो खं ४ । °खज्जाणि णो अचू० ॥ १८. °इमाइं खं १–३–४ जे० । °इमाणि टालाणि वेहिमं वेति णो वदे अचू० वृ० ॥ १९. °मा व त्ति नो खं ४ ॥ २०. असंघडा शु० ॥ २१. °निव्वत्तियाफला अचू० । निम्वट्टि° जे० ॥ २२. °रूवे त्ति खं १ जे० । °रूवि त्ति खं २ ॥ २३. तहेवोस° खं २ शुपा० अचू० हाटी० शु० ॥ २४. छवी ति या अचू० वृ० । छवी ति वा हाटी० ॥

३६६. विरू[1]ढा बहुसंभूया थिरा[2] ऊसढा [3]वि य।
गब्भि[4]याओ पसूयाओ ससाराओ त्ति आलवे ॥ ३५ ॥

३६७. [5]तहेव संखडिं नच्चा[6] किच्चं[7] कज्जं ति नो वए[8]।
तेणगं वा वि वज्झे त्ति सुतित्थे[9] त्ति य आवगा ॥ ३६ ॥

३६८. संखडिं संखडिं बूया[10] पणियट्ठं ति तेणगं[11]।
बहुसमाणि तित्थाणि आवगाणं वियागरे ॥ ३७ ॥

३६९. तहा नईओ पुण्णाओ [12]कायतिज्ज त्ति नो वए।
नावाहिं तारिमाओ त्ति पाणिपेज्ज त्ति नो वए ॥ ३८ ॥

३७०. ब[13]हुवाहडा अगाहा बहुस[14]लिलुप्पिलोदगा।
बहुवित्थडोदगा यावि एवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ३९ ॥

३७१. तहेव सावज्जं जोगं परस्सऽट्ठाए[15] निट्ठियं।
कीरमाणं ति वा णच्चा सावज्जं[16] नाऽऽलवे मुणी ॥ ४० ॥

३७२. [17]सुकडे त्ति सुपक्के त्ति सुछिन्ने सुहडे [18]मडे।
सुनिट्ठिए सुलट्ठे ति सावज्जं[19] वज्जए मुणी ॥ ४१ ॥

३७३. पयत्तपक्के[20] त्ति[21] व पक्कमालवे, पयत्तछिन्ने[22] त्ति[23] व छिन्नमालवे।
पयत्तलट्ठे[24] त्ति[25] व कम्महेउयं, पहारगाढे[26] त्ति व गाढमालवे ॥ ४२ ॥

---

१. 'विरूढा' स्थाने अचू० वृ० विना 'रूढा' इति पाठोऽस्ति ॥ २. °रा उस्सढा जे०। °रा उस्सडा ति य अचू०। °रा उस्सिया ति य वृ० ॥ ३. इ य खं ४॥ ४. गब्भिणाओ अचू० ॥ ५. इत आरभ्य चत्वारः सूत्रश्लोका अगस्त्यचूर्णौ तहा नदीओ० (सू०३६९), बहुपाहडा० (सू० ३७०), तहेव संखडिं० (सू० ३६७), संखडिं संखडिं० (सू० ३६८) इत्येवं क्रमभेदेन वर्तन्ते ॥ ६. °च्चा करणीयं ति नो खं ४ हाटी०। °च्चा किच्चमेयं ति नो वृ० ॥ ७. °च्चं कुव्वं ति खं १॥ ८. °ए। पणीतत्थं च वज्झो त्ति अचू० वृ० ॥ ९. सुतित्थ त्ति य आपगा अचू० ॥ १०. बूता पणियट्ठे त्ति ते° अचू० ॥ ११. तेणगा खं ३ ॥ १२. काकपेज्ज अचू०। कायतेज्ज खं १ जे० वृ० अचूपा०। कायपेज्ज वृपा० ॥ १३. बहुपाहडा अचू० हाटी० ॥ १४. °सलीला उप्पि° वृ०। °सलिलुप्पीलो° खं १ अचू० ॥ १५. °ट्ठाय नि° खं१ ॥ १६. °वज्जं न लवे खं १-४ जे० अचू० शुपा० ॥ १७. सुकडे खं २-४ ॥ १८. मत्ते अचू० ॥ १९. °वज्जं ण लवे मुणी अचू० ॥ २०. °पक्कि त्ति खं २ ॥ २१. त्ति ण प° अचू० ॥ २२. °त्तछिन्न त्ति जे० शु० ॥ २३. त्ति ण छि° अचू० ॥ २४. °लट्ठ त्ति जे० शु० ॥ २५. त्ति ण कम्महेउयं, गाढप्पधारं ति ण गाढ° अचू० ॥ २६. °गाढ त्ति खं ३-४ जे० शु० ॥

३५८. अलं पासायखंभाणं तोरणाण[1] गिहाण य ।
फलिह-ऽग्गल-नावाणं[2] अलं उदगदोणिणं[3] ॥ २७ ॥

३५९. पीढए चंगबेरे[4] य नंगले[5] मइयं[6] सिया ।
जंतलट्ठी व नाभी वा[7] गंडिया व[8] अलं सिया ॥ २८ ॥

३६०. आसणं सयणं जाणं होज्जा[9] वा किंचुवस्सए[10] ।
भूओवघाइणिं[11] भासं नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ २९ ॥

३६१. तहेव गंतुमुज्जाणं पव्वयाणि वणाणि य[12] ।
रुक्खा महल्ल पेहाए एवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ३० ॥

३६२. जाइमंता इमे रुक्खा दीहवट्टा[13] महालया ।
पयायसाला विडिमा वए दरिसणि[14] त्ति य ॥ ३१ ॥

३६३. तहा फलाइं[15] पक्काइं पायखज्जाइं[16][17] नो वए ।
वेलोइयाइं[18] टालाइं वेहिमाइं[19] ति नो वए ॥ ३२ ॥

३६४. असंथडा[20] इमे अंबा बहुनिव्वट्टिमाफला[21] ।
वएज्ज बहुसंभूया भूयरूव[22] त्ति वा पुणो ॥ ३३ ॥

३६५. तहोसहीओ[23] पक्काओ नीलियाओ छवी[24] इ य ।
लाइमा भज्जिमाओ त्ति पिहुखज्ज त्ति नो वए ॥ ३४ ॥

---

१. °णाणि गिहाणि य खं १-४ जे० शुपा० ॥ २. °नावाइं अलं खं ४ ॥ ३. °गदोणियं खं ४ ॥ ४. चंगबेरा य हाटी० ॥ ५. णंगलं अचू० वृ० ॥ ६. मइए जे० । मइये शु० । मइयंसि वा खं ३-४ ॥ ७. वा दंडिगा व शुपा० ॥ ८. वा अचू० । वज्जलंसियं खं ४ ॥ ९. होज्जाऽलं किंचु° अचू० ॥ १०. किंतुवस्सए खं ४ शुपा० । किंचऽवस्सए अचूपा० ॥ ११. °घाइणी खं ४ ॥ १२. वा खं १ ॥ १३. दीहा वट्टा अचू० वृ० ॥ १४. दरिसणे त्ति खं २-४ जे० । दंसणिय त्ति खं १ । दरिसणिय त्ति अचू० वृ० ॥ १५. °लाणि पक्काणि पा° अचू० ॥ १६. पाइख° जे० वृ० ॥ १७. °खज्ज त्ति नो खं ४ । °खज्जाणि णो अचू० ॥ १८. °इमाइं खं १-३-४ जे० । °इमाणि टालाणि वेहिमं वेति णो वदे अचू० वृ० ॥ १९. °मा व त्ति नो खं ४ ॥ २०. असंघडा शु० ॥ २१. °निव्वत्तियाफला अचू० । निम्वट्टि° जे० ॥ २२. °रूवे त्ति खं १ जे० । °रूवि त्ति खं २ ॥ २३. तहेवोस° खं २ शुपा० अचू० हाटी० सु० ॥ २४. छवी ति या अचू० वृ० । छवी ति वा हाटी० ॥

३६६. वि[1]रूढा बहुसंभूया थिरा[2] ऊसढा [3]वि य ।
ग[4]ब्भियाओ पसूयाओ ससाराओ त्ति आलवे ॥ ३५ ॥

३६७. त[5]हेव संखडिं नच्चा[6] किच्चं[7] कज्जं ति नो वए ।
तेणगं वा वि वज्झे त्ति सुतित्थे त्ति य आवगा ॥ ३६ ॥

३६८. संखडिं संखडिं बू[10]या पणियट्ठं ति तेण[11]गं ।
बहुसमाणि तित्थाणि आवगाणं वियागरे ॥ ३७ ॥

३६९. तहा नईओ पुण्णाओ का[12]यतिज्ज त्ति नो वए ।
नावाहिं तारिमाओ त्ति पाणिपेज्ज त्ति नो वए ॥ ३८ ॥

३७०. ब[13]हुवाहडा अगाहा बहुस[14]लिलुप्पिलोदगा ।
बहुवित्थडोदगा यावि एवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ३९ ॥

३७१. तहेव सावज्जं जोगं परस्सऽट्ठा[15]ए निट्ठियं ।
कीरमाणं ति वा णच्चा साव[16]ज्जं नाऽऽलवे मुणी ॥ ४० ॥

३७२. सु[17]कडे त्ति सुपक्के त्ति सुछिन्ने सुहडे म[18]डे ।
सुनिट्ठिए सुलट्ठे त्ति साव[19]ज्जं वज्जए मुणी ॥ ४१ ॥

३७३. पयत्तप[20]क्के त्ति[21] व पक्कमालवे, पयत्त[22]छिन्ने त्ति[23] व छिन्नमालवे ।
पयत्तल[24]ट्ठे त्ति[25] व कम्महेउयं, पहारगा[26]ढे त्ति व गाढमालवे ॥ ४२ ॥

---

१. 'विरूढा' स्थाने अचू० वृ० विना 'रूढा' इति पाठोऽस्ति ॥ २. °रा उस्सढा जे० । °रा उस्सडा ति य अचू० । °रा उस्सिया ति य वृ० ॥ ३. इ य खं ४ ॥ ४. गब्भिणाओ अचू० ॥ ५. इत आरभ्य चत्वारः सूत्रश्लोका अगस्त्यचूर्णौ तहा नदीओ० (सू०३६९), बहुपाहडा० (सू० ३७०), तहेव संखडिं० (सू० ३६७), संखडिं संखडिं० (सू० ३६८) इत्येवं क्रमभेदेन वर्तन्ते ॥ ६. °च्चा करणीयं ति नो खं ४ हाटी० । °च्चा किच्चमेयं ति नो वृ० ॥ ७. °च्चं कुज्जं ति खं १ ॥ ८. °ए । पणीतत्थं च वज्झो त्ति अचू० वृ० ॥ ९. सुतित्थ त्ति य आपगा अचू० ॥ १०. बूता पणियट्ठे त्ति ते° अचू० ॥ ११. तेणगा खं ३ ॥ १२. काकपेज्ज अचू० । कायतेज्ज खं १ जे० वृ० अचूपा० । कायपेज्ज वृपा० ॥ १३. बहुपाहडा अचू० हाटी० ॥ १४. °सलीला उप्पि° वृ० । °सलिलुप्पीलो° खं १ अचू० ॥ १५. °ट्ठाय नि° खं१ ॥ १६. °वज्जं न लवे खं १–४ जे० अचू० शुपा० ॥ १७. सुक्कडे खं २–४ ॥ १८. मते अचू० ॥ १९. °वज्जं ण लवे मुणी अचू० ॥ २०. °पक्कि त्ति खं २ ॥ २१. त्ति ण प° अचू० ॥ २२. °त्तछिन्न त्ति जे० शु० ॥ २३. त्ति ण छि° अचू० ॥ २४. °लट्ठ त्ति जे० शु० ॥ २५. त्ति ण कम्महेउयं, गाढप्पधारं ति ण गाढ° अचू० ॥ २६. °गाढ त्ति खं ३–४ जे० शु० ॥

३७४. सव्वु[1]क्कस्सं [2]परग्घं वा अउलं नत्थि एरिसं ।
[3]अचक्कियमवत्तव्वं [4]अचियत्तं चेव णो वए ॥ ४३ ॥

३७५. सव्व[5]मेयं वइस्सामि सव्वमेयं ति नो वए ।
अणुवी[6]ई सव्वं सव्वत्थ एवं भासेज्ज [7]पण्णवं ॥ ४४ ॥

३७६. [8]सुक्कीयं वा सुविक्कीयं [9]अकेज्जं केज्जमेव वा ।
इमं गेण्ह, इमं मुंच पणियं नो वियागरे ॥ ४५ ॥

३७७. अप्पग्घे वा महग्घे वा [10]कए व विक्कए वि[11] वा ।
पणियट्ठे समुप्पन्ने अणवज्जं वियागरे ॥ ४६ ॥

३७८. [12]तहेवाऽसंजयं [13]धीरो आस [14]एहि [15]करेहि वा ।
[16]सयं चिट्ठ वयाहि त्ति नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ४७ ॥

३७९. बहवे इमे असाहू लोए वुच्चंति [17]साहुणो ।
न लवे [18]असाहुं [19]साहुं ति साहुं साहुं ति आलवे ॥ ४८ ॥

३८०. णाण-दंसणसंपन्नं संजमे य तवे रयं ।
[20]एवंगुणसमाउत्तं संजयं साहुमालवे ॥ ४९ ॥

३८१. देवाणं [21]मणुयाणं च तिरियाणं [22]च वुग्गहे ।
[23]अमुयाण जओ होउ, मा वा होउ[24] त्ति नो वए ॥ ५० ॥

३८२. वाओ वुट्ठं व सीउण्हं खेमं धायं सिवं ति वा ।
कया णु होज्ज [25]एयाणि ? मा वा होउ[24] त्ति नो वए ॥ ५१ ॥

---

१. °क्कसं अचू० वृ० विना ॥ २. परद्धं वा अचूपा० ॥ ३. अवि(? चि)क्कि° हाटी० ॥ ४. अचिंतं चेव अचू० वृ० ॥ ५. °व्वमेदं वदिस्सा° अचू० ॥ ६. °वीई खं १ । °वीयि अचू० । वीईय स° खं २ ॥ ७. पण्णवे खं १ ॥ ८. सुक्कियं शु० ॥ ९. अकिज्जं किज्ज° खं २–३ शु० ॥ १०. कये व विक्कये यि वा अचू० ॥ ११. इ वा खं १–३–४ ॥ १२. तम्हा वाऽसं° खं ४ ॥ १३. वीरो जे० ॥ १४. एहिं खं ३ ॥ १५. करेहिं खं १ जे० ॥ १६. सयं खं १–३–४ जे० शु० ॥ १७. साधवो अचू० वृ० ॥ १८. असाहू साहुं जे० ॥ १९. साहु त्ति, साहुं साहु त्ति आ° खं १-३-४ शु० ॥ २०. एतग्गुण° अचू० ॥ २१. मणुसाणं खं १ ॥ २२. च विग्गहे हाटी० ॥ २३. अमुगाणं जतो होतु, मा वा होतु त्ति अचू० ॥ २४. होज्ज त्ति खं ३ ॥ २५. एयाइं ? खं ३-४ ॥

३८३. तहेव मेहं व नहं व माणवं[1] न देवदेव त्ति गिरं वएज्जा ।
सम्मुच्छिए[2] उन्नए वा पओदे[3] वएज्ज वा 'वुट्ठे[4]
बलाहए' त्ति ॥ ५२ ॥

३८४. 'अंतलिक्खे' त्ति णं बूया, 'गुज्झाणुचरियं' ति य ।
रिद्धिमंतं नरं दिस्स 'रिद्धिमंतं' ति आलवे ॥ ५३ ॥

३८५. तहेव सावज्जणुमोयणी[5] गिरा
ओहारिणी जा य परोवघाइणी[6] ।
से कोह लोह भयसा[7] व माणवो[8]
न हासमाणो वि गिरं वएज्जा ॥ ५४ ॥

३८६. स[9]-वक्कसुद्धिं[10] समुपेहिया मुणी
गिरं च[11] दुट्ठं परिवज्जए सया ।
मियं अदुट्ठं अणुवीइ[12] भासए
सयाण[13] मज्झे लहई[14] पसंसणं ॥ ५५ ॥

३८७. भासाए[15] दोसे य गुणे य जाणिया[16]
तीसे य दुट्ठाए[17] विवज्जए[18] सया ।
छसु संजए सामणिए सया जए
वएज्ज[19] बुद्धे हियमाणुलोमियं ॥ ५६ ॥

---

१. °णवं अदेव देव त्ति ण वा वदेज्जा। अचू०। °णवं अदेव देव त्ति ण आलवेज्जा वृ० ॥ २. समुच्छि° खं १-३-४ शुपा० ॥ ३. पओए खं १-२-३-४ शु० ॥ ४. वुट्ठ खं १-२-३ जे० शुपा० ॥ ५. °मोइणी खं १-२-४ ॥ ६. °घायणी खं ४। °घातिणी अचू० ॥ ७. भय हास मा° खं ४ वृ० हाटीमु० ॥ ८. माणवा! खं १–२–३–४ अचू० वृ० ॥ ९. "स इति पढमज्झयणातिवण्णितो विणेयो, सोभणं वक्कसुद्धिं, अप्पणो वा वक्कसुद्धिं" अचू०। "स इति साधुणो णिद्देसो, जहा कोइ स भिक्खू एवंविधं वक्कसुद्धिं...; अहवा सकारो सोहणअत्थे वट्टइ, सोहणं वक्कसुद्धिं...; अहवा सगारो अत्तणो णिद्देसे वट्टइ, जहा अत्तणो वक्कसुद्धिं" वृ०। "सद्वाक्यशुद्धिं वा स्ववाक्यशुद्धिं वा स वाक्यशुद्धिं वा, सतीं–शोभनाम्, स्वाम्–आत्मीयाम्, स इति वक्ता, वाक्यशुद्धिम्" हाटी०। सव्वक्क° शु० ॥ १०. °सुद्धी समुपेहिता सिया गिरं अचू० ॥ ११. तु खं १-२-३-४ हाटी० ॥ १२. °वीय भा° खं ४ शुपा०। °वीति भा° अचू० ॥ १३. सताण अचू० ॥ १४. लभए खं २। लहए खं ४। लभती अचू० ॥ १५. भासाइ खं २। भासाय खं ३ अचू० ॥ १६. जाणए अचू० ॥ १७. दुट्ठे परिवज्जए सया खं १-२-३ जे० शु०। दुट्ठाय विव° खं ४ ॥ १८. °ज्जगो सता अचू० ॥ १९. वतेज्ज अचू० ॥

३७४. सव्वु[1]क्कसं [2]परग्घं वा अउलं नत्थि एरिसं ।
[3]अचक्कियमवत्तव्वं [4]अचियत्तं चेव णो वए ॥ ४३ ॥

३७५. सव्व[5]मेयं वइस्सामि सव्वमेयं ति नो वए ।
अणुवी[6]इ सव्वं सव्वत्थ एवं भासेज्ज [7]पण्णवं ॥ ४४ ॥

३७६. [8]सुक्कीयं वा सुविक्कीयं [9]अकेज्जं केज्जमेव वा ।
इमं गेण्ह, इमं मुंच पणियं नो वियागरे ॥ ४५ ॥

३७७. अप्पग्घे वा महग्घे वा [10]कए व विक्कए वि[11] वा ।
पणियट्ठे समुप्पन्ने अणवज्जं वियागरे ॥ ४६ ॥

३७८. [12]तहेवाऽसंजयं [13]धीरो आस [14]एहि [15]करेहि वा ।
[16]सय चिट्ठ वयाहि त्ति नेवं भासेज्ज पण्णवं ॥ ४७ ॥

३७९. बहवे इमे असाहू लोए वुच्चंति [17]साहुणो ।
न लवे [18]असाहुं [19]साहुं ति साहुं साहुं ति आलवे ॥ ४८ ॥

३८०. णाण-दंसणसंपन्नं संजमे य तवे रयं ।
[20]एवंगुणसमाउत्तं संजयं साहुमालवे ॥ ४९ ॥

३८१. देवाणं [21]मणुयाणं च तिरियाणं [22]च वुग्गहे ।
[23]अमुयाण जओ होउ, मा वा होउ[24] त्ति नो वए ॥ ५० ॥

३८२. वाओ वुट्ठं व सीउण्हं खेमं धायं सिवं ति वा ।
कया णु होज्ज [25]एयाणि ? मा वा होउ[24] त्ति नो वए ॥ ५१ ॥

---

१. °क्कसं अचू० वृ० विना ॥ २. परग्धं वा अचूपा० ॥ ३. अवि(? चि)क्कि° हाटी० ॥ ४. अचिंतं चेव अचू० वृ० ॥ ५. °व्वमेदं वदिस्सा° अचू० ॥ ६. °वीई खं १ । °वीयि अचू० । वीईय स° खं २ ॥ ७. पण्णवे खं १ ॥ ८. सुक्कियं शु० ॥ ९. अकिज्जं किज्ज° खं २–३ शु० ॥ १०. कये व विक्कये यि वा अचू० ॥ ११. इ वा खं १–३–४ ॥ १२. तम्हा वाऽसं° खं ४ ॥ १३. वीरो जे० ॥ १४. एहिं खं ३ ॥ १५. करेहिं खं १ जे० ॥ १६. सयं खं १–३–४ जे० शु० ॥ १७. साधवो अचू० वृ० ॥ १८. असाहू साहुं जे० ॥ १९. साहु त्ति, साहुं साहु त्ति आ° खं १-३-४ शु० ॥ २०. एतग्गुण° अचू० ॥ २१. मणुसाणं खं १ ॥ २२. च विग्गहे हाटी० ॥ २३. अमुगाणं जतो होतु, मा वा होतु त्ति अचू० ॥ २४. होज्ज त्ति खं ३ ॥ २५. एयाइं ? खं ३-४ ॥

३८३. तहेव मेहं व नहं व [1]माणवं न देवदेव त्ति गिरं वएज्जा ।
[2]संमुच्छिए उन्नए वा [3]पओदे वएज्ज वा 'वुट्ठे[4]
बलाहए' त्ति ॥ ५२ ॥

३८४. 'अंतलिक्खे' त्ति णं बूया, 'गुज्झाणुचरियं' ति य ।
रिद्धिमंतं नरं दिस्स 'रिद्धिमंतं' ति आलवे ॥ ५३ ॥

३८५. तहेव सावज्जणु[5]मोयणी गिरा
ओहारिणी जा य परोव[6]घाइणी ।
से कोह लोह [7]भयसा व [8]माणवो
न हासमाणो वि गिरं वएज्जा ॥ ५४ ॥

३८६. [9]स-वक्क[10]सुद्धिं समुपेहिया मुणी
गिरं [11]च दुट्ठं परिवज्जए सया ।
मियं अदुट्ठं अणुवीइ[12] भासए
[13]सयाण मज्झे [14]लहई पसंसणं ॥ ५५ ॥

३८७. [15]भासाए दोसे य गुणे य [16]जाणिया
तीसे य [17]दुट्ठाए विव[18]ज्जए सया ।
छसु संजए सामणिए सया जए
[19]वएज्ज बुद्धे हियमाणुलोमियं ॥ ५६ ॥

---

१. °णवं अदेव देव त्ति ण वा वदेज्जा। अचू०। °णवं अदेव देव त्ति ण आलवेज्जा वृ० ॥ २. समुच्छि° खं १-३-४ शुपा० ॥ ३. पओए खं १-२-३-४ शु० ॥ ४. वुट्ठ खं १-२-३ जे० शुपा० ॥ ५. °मोइणी खं १-२-४ ॥ ६. °घायणी खं ४। °घातिणी अचू० ॥ ७. भय हास मा° खं ४ वृ० हाटीमु० ॥ ८. माणवा! खं १-२-३-४ अचू० वृ० ॥ ९. "स इति पढमज्झयणातिवण्णितो विणेयो, सोभणं वक्कसुद्धिं, अप्पणो वा वक्कसुद्धिं" अचू०। "स इति साधुणो णिद्देसो, जहा कोइ स भिक्खू एवंविधं वक्कसुद्धिं...; अहवा सकारो सोहणअत्थे वट्टइ, सोहणं वक्कसुद्धिं...; अहवा सगारो अत्तणो णिद्देसे वट्टइ, जहा अत्तणो वक्कसुद्धिं" वृ०। "सद्वाक्यशुद्धिं वा स्ववाक्यशुद्धिं वा स वाक्यशुद्धिं वा, सतां–शोभनाम्, स्वाम्–आत्मीयाम्, स इति वक्ता, वाक्यशुद्धिम्" हाटी०। सव्वक° शु० ॥ १०. °सुद्धी समुपेहिता सिया गिरं अचू० ॥ ११. तु खं १-२-३-४ हाटी० ॥ १२. °वीय भा° खं ४ शुपा०। °वीति भा° अचू० ॥ १३. सताण अचू० ॥ १४. लभए खं २। लहए खं ४। लभती अचू० ॥ १५. भासाइ खं २। भासाय खं ३ अचू० ॥ १६. जाणए अचू० ॥ १७. दुट्ठे परिवज्जए सया खं १-२-३ जे० शु०। दुट्ठाय विव° खं ४ ॥ १८. °ज्जगो सता अचू० ॥ १९. वतेज्ज अचू० ॥

३८८. परिक्खभासी[1] सुसमाहिइंदिए
चउक्कसायावगए अणिस्सिए ।
स निद्धुणे[2] धुण्णमलं[3] पुरेकडं
आराहए लोगमिणं तहा परं[4] ॥ ५७ ॥ ति बेमि[5] ॥

५ ॥ वक्कसुद्धिअज्झयणं[6] सत्तमं समत्तं[7] ॥ ७ ॥

---

१. परिज्जभासी वृ०, "परिज्जभासी नाम परिज्जभासि त्ति वा परिक्खभासि त्ति वा एगट्ठा" इति वृद्धविवरणे । परिच्चभासी अचूपा० ॥ २. निद्धुये धु° खं १ ॥ ३. धुत्तमलं शु० ख १-२-४ ॥ ४. परे खं ४ ॥ ५. °मि ॥ एसा उ वक्कसुद्धी गंथग्गेणं हवंति सुत्ताइं । सत्तावण्णं जाणसु उद्देसेणेत्थ लिहियाइं ॥ छ ॥ ७ ॥ खं ३ ॥ ६. °सुद्धिनामऽज्झ° खं ४ ॥ ७. °यणं सम° खं २ ॥

अट्ठमं आयारप्पणिहिअज्झयणं

३८९. [1]आयारंपणिहिं लद्धुं जहा कायव्व भिक्खुणा ।
तं भे उदाहरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ १ ॥

३९०. पुढवि दग [2]अगणि मारुय तण रुक्ख सबीयगा ।
तसा य पाणा जीव त्ति इइ वुत्तं महेसिणा ॥ २ ॥

३९१. तेसिं अच्छणजोएण निच्चं [3]होयव्वयं सया ।
मणसा काय वक्केण एवं भवइ संजए ॥ ३ ॥

३९२. [4]पुढविं भित्तिं सिलं लेलुं नेव भिंदे न संलिहे ।
तिविहेण करणजोएण संजए सुसमाहिए ॥ ४ ॥

३९३. सुद्धपुढवीए [5]न निसिए ससर[6]क्खम्मि य आसणे ।
पमज्जित्तु निसीएज्जा [7]जाणित्तु जाइयोग्गहं ॥ ५ ॥

३९४. सीओदगं न सेवेज्जा [8]सिलं वुट्ठं हिमाणि य ।
[9]उसिणोदगं तत्तफासुयं [10]पडिगाहेज्ज संजए ॥ ६ ॥

३९५. उदओल्लं अप्पणो कायं नेव पुंछे न संलिहे ।
[11]समुप्पेह तहाभूयं नो णं संघट्टए मुणी ॥ ७ ॥

३९६. इंगालं अगणिं अच्चिं अलायं वा सजोइयं ।
न उंजेज्जा न घट्टेज्जा नो णं निव्वावए मुणी ॥ ८ ॥

३९७. तालियंटेण पत्तेण [12]साहा[13]विहुयणेण वा ।
न [14]वीएज्ज अप्पणो कायं बाहिरं वा वि पोग्गलं ॥ ९ ॥

१. °रप्पणि° खं २ अचू० ॥ २. °गणि वाऊ तण खं १–२ अचू० हाटी० ॥ ३. भोयव्व° खं ३ । भवियव्व° अचू० ॥ ४. पुढवि खं २–३–४ ॥ ५. °पुढविं न खं १ ॥ ६. °रक्खे य खं १ वृ० । °रक्खे व आ° हाटी० । °रक्खम्मि आ° जे० अचू० ॥ ७. जाणित्तु जस्स ओग्गहं वृ० । जाइत्ता जस्स ओग्गहं खं १–२–३–४ जे० शु० ॥ ८. सिलवु° खं ४ ॥ ९. उसुणो° अचू० ॥ १०. पडिग्गाहे° अचू० ॥ ११. समुप्पेहे अचू० वृ० ॥ १२. साधाविधूणणेण अचू० ॥ १३. °विहुवणेण वृ० ॥ १४. वीएज्जऽप्पणो खं १–३ । वीये अप्पणो अचू० ॥

३९८. तण[1]रुक्खं न छिंदेज्जा फलं मूलं व कस्सइ[2]।
आमगं विविहं बीयं मणसा वि न पत्थए ॥ १० ॥

३९९. [3]गहणेसु न चिट्ठेज्जा बीएसु हरिएसु वा।
उदगम्मि तहा निच्चं उत्तिंग-पणगेसु वा ॥ ११ ॥

४००. [4]तसे पाणे न हिंसेज्जा वाया [5]अदुव कम्मुणा।
उवरओ सव्वभूएसु पासेज्ज विविहं जगं ॥ १२ ॥

४०१. अट्ठ सुहु[6]माइं पेहाए जाइं जाणित्तु संजए।
दयाहिगारी भूएसु आस चिट्ठ [7]सएहि वा ॥ १३ ॥

४[8]०२. [9]कयराइं अट्ठ सुहुमाइं ? [10]जाइं पुच्छेज्ज संजए।
इमाइं ताइं मेहावी [11]आइक्खेज्ज [12]वियक्खणे ॥ १४ ॥

४०३. सिणेहं १ पुप्फसुहुमं २ च पाणुत्तिंगं ३-४ तहेव य।
पणगं ५ बीय ६ हरियं ७ च अंडसुहुमं ८ च अट्ठमं ॥ १५ ॥

४०४. एवमे[13]याणि जाणित्ता सव्वभावेण संजए।
अप्प[14]मत्ते जए निच्चं सव्विंदियसमाहिए ॥ १६ ॥

४०५. धुवं च पडिलेहेज्जा जोगसा पाय-कंबलं।
सेज्जमुच्चा[15]रभूमिं च संथारं अदुवाऽऽसणं ॥ १७ ॥

४०६. उच्चारं पासवणं खेलं सिंघाण जल्लियं।
फासुयं पडिलेहि[16]त्ता परिट्ठावेज्ज संजए ॥ १८ ॥

४०७. पविसित्तु परागारं [17]पाणट्ठा भोयणस्स वा।
[18]जयं चिट्ठे, मियं [19]भासे, न य रूवेसु मणं करे ॥ १९ ॥

---

१. °रुक्खे न अचू० ॥ २. °स्सई खं २ जे० शु०। °स्सति अचू० ॥ ३. गहणम्मि न अचू० वृ० ॥ ४. तसपाणे खं २–४ जे० अचू० हाटी० ॥ ५. अदुय खं १ जे० ॥ ६. °माइं मेधावी पडिलेहेत्तु संजते। दयाधिकारी अचू० ॥ ७. सय त्ति वा अचू० वृ० हाटी० ॥ ८. नास्त्ययं ४०२ तमः सूत्रश्लोको वृद्धविवरणे ॥ ९. कतमाणि अट्ठ सुहुमाणि जाणि पुच्छेज्ज णं परो। इमाइं अचू० ॥ १०. जायं पु° खं ४ ॥ ११. आयक्खे° खं ४। आदिक्खे° अचू० ॥ १२. विचक्खणे जे०। वियक्खणो अचू० ॥ १३. °याइं जा° खं ३–४ ॥ १४. °मत्तो खं १–२–३–४ जे० ॥ १५. °रभावं च खं ४ ॥ १६. °हित्तु प° जे० अचू० ॥ १७. पाणत्था अचू० ॥ १८. जतं अचू० ॥ १९. भासे, णो रू° अचू०। भासे, न रू° खं ३ ॥

४०८. बहुं सुणेइ कण्णेहिं बहुं [1]अच्छीहिं [2]पेच्छइ ।
न य दिट्ठं सुयं [3]सव्वं भिक्खू अक्खाउमरिहइ ॥ २० ॥

४०९. सुयं वा जइ वा दिट्ठं न लवेज्जोवघाइयं ।
न य [4]केणइ उवाएणं गिहिजोगं समायरे ॥ २१ ॥

४१०. निट्ठाणं रसनिज्जूढं भद्दगं पावगं ति वा ।
पुट्ठो वा वि अपुट्ठो वा लाभालाभं न निद्दिसे ॥ २२ ॥

४११. न य भोयणम्मि गिद्धो चरे उंछं [5]अयंपिरो ।
अफासुयं न भुंजेज्जा कीयमुद्देसियाऽऽहडं ॥ २३ ॥

४१२. सन्निहिं च न कुव्वेज्जा अणु[6]मायं पि संजए ।
मुहाजीवी [7]असंबद्धे [8]हवेज्ज जगनिस्सिए ॥ २४ ॥

४१३. लूहवित्ती सुसं[9]तुट्ठे अप्पिच्छे [10]सुहरे सिया ।
[11]आसुरत्तं न गच्छेज्जा सो[12]च्चाणं जिणसासणं ॥ २५ ॥

४१४. [13]कण्णसोक्खेहिं सद्देहिं [14]पेमं नाभिनिवेसए ।
दारुणं कक्कसं फासं काएण अहियासए ॥ २६ ॥

४१५. खुहं पिवासं दुस्सेज्जं सीउण्हं अरई भयं ।
[15]अहियासे अव्वहिओ [16]देहे दुक्खं महाफलं ॥ २७ ॥

४१६. अत्थंगयम्मि आइच्चे पुरत्था [17]य अणुग्गए ।
आहार[18]मइयं सव्वं मणसा वि न पत्थए ॥ २८ ॥

४१७. अतिंतिणे अचवले [19]अप्पभासी मियासणे[20] ।
हवेज्ज [21]उयरे दंते थोवं लद्धुं न खिंसए ॥ २९ ॥

---

१. अच्छीहिं पासति। न अचू० ॥ २. °च्छई जे० शु०। °च्छए खं १ ॥ ३. सव्वं साधू भक्खातुमरुहति अचू०। सव्वं भिक्खुगऽक्खाउ° वृ० ॥ ४. केणय उ° खं २। केणति उवादेण गि° अचू० ॥ ५. अयंपुरो खं १–४ अचू० ॥ ६. °मायमवि संजते। मुधाजीवी अचू० ॥ ७. असंबुद्धे खं ३ शु० ॥ ८. भवेज्ज जे० ॥ ९. °तुट्ठो अचू० ॥ १०. सुभरे खं २ शुपा० अचू० वृ० हाटी०। सुहडे सुया खं ४ ॥ ११. आसुरुत्तं खं १–३ ॥ १२. सोच्चाण खं १ अचू० ॥ १३. कण्णसोक्खेसु सद्देसु पे° अचू० ॥ १४. पेम्मं खं ३–४ ॥ १५. अहियासए अ° खं ४। अधियासए अ° अचू० ॥ १६. देहदुक्खं खं १–२–३–४ जे० शु० ॥ १७. वा अचू० ॥ १८. °मतियं अचू० ॥ १९. अप्पवादी मि° अचू० वृ० ॥ २०. °णे। असंभवे पभूतस्स थोवं अचू० ॥ २१. उदरे खं १–४ ॥

४१८. न वाहिरं परिभवे [1]अत्ताणं न समुक्कसे ।
[2]सुयलाभे न मज्जेज्जा[3] जच्चा [4]तवसि बुद्धिए ॥ ३० ॥

४१९. से [5]जाणमजाणं वा कट्टु आहम्मियं पयं ।
संवरे खिप्पमप्पाणं [6]वीयं तं न समायरे ॥ ३१ ॥

४२०. अणायारं परक्कम्म[7] नेव गूहे, न निण्हवे ।
सुई सया वियडभावे[8] असंसत्ते जिइंदिए ॥ ३२ ॥

४२१. अमोहं वयणं कुज्जा [9]आयरियस्स महप्पणो ।
तं परिगिज्झ वायाए कम्मुणा उववायए ॥ ३३ ॥

४२२. अधुवं जीवियं नच्चा सिद्धिमग्गं वियाणिया ।
[10]विणियट्टेज्ज भोगेसु, आउं परिमियमप्पणो ॥ ३४ ॥
[[11]बलं थामं च पेहाए सद्धामारोग्गमप्पणो ।
खेत्तं कालं च विण्णाय [12]तहऽप्पाणं[13] निजुंजए ॥]

४२३. [14]जरा जाव न पीलेई वाही जाव [15]न [16]वड्ढई ।
[17]जाविंदिया न हायंति ताव धम्मं समायरे ॥ ३५ ॥

४२४. कोहं माणं च मायं च लोभं च पाववड्ढणं ।
वमे चत्तारि [18]दोसे उ इच्छंतो हियमप्पणो ॥ ३६ ॥

४२५. कोहो पीइं पणासेइ, माणो विणयनासणो ।
माया [19]मित्ताणि नासेइ, लोभो सव्वविणासणो ॥ ३७ ॥

---

१. अप्पाणं अचू० ॥ २. सुतेण लाभेण लज्जाए जच्चा तवस बुद्धिए अचू० वृ० ॥ ३. °ज्जा जाया त° खं ४ ॥ ४. तवस्सि खं ३–४ ॥ ५. जाणं अजाणं खं ४ जे० शु० ॥ ६. बितियं खं ३ अचू० वृ० । बिययं जे० ॥ ७. °म्म ण गूहे, ण व नि° अचू० वृ० ॥ ८. °भावो असंसत्तो जितिंदिओ अचू० ॥ ९. आयरियाणं म° अचू० वृ० हाटी० ॥ १०. विणिव्विज्जेज्ज अचू० । विणिव्विसेज्जा भो° वृ० ॥ ११. सूत्रश्लोकोऽयं अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीकासु न व्याख्यातः, अतः प्रक्षिप्त इति न स्वीकृतोऽत्र मूलसूत्रत्वेन। श्रीसुमतिसाधुसूरिकृतटीकायामवचूर्यां च व्याख्यातोऽयं सूत्रश्लोकः सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषूपलभ्यते ॥ १२. तहऽत्ताणं न जोजए शुपा० ॥ १३. °प्पाणं निओयए खं ३–४। °प्पाणं निजोजए जे०। °प्पाणं न जुंजए शु० ॥ १४. जाव जरा न वृ० ॥ १५. न जायति। जा° वृ० ॥ १६. वड्ढइ खं १–३। वड्ढती अचू० ॥ १७. जावेंदि° खं ३ ॥ १८. दोसाइं इ° खं १–३ ॥ १९. मित्ताइं खं १–२–३–४ जे० ॥

४२६. उवसमेण हणे कोहं, माणं मद्दवया जिणे ।
मायं चऽज्जवभावेण, लोभं [1]संतोसओ जिणे ॥ ३८ ॥

४२७. कोहो य माणो य [2]अणिग्गहीया माया य लोभो [3]य पवड्ढमाणा ।
चत्तारि एए [4]कसिणा कसाया सिंचंति [5]मूलाइं पुणब्भवस्स ॥ ३९ ॥

४२८. राइणिएसु विणयं [6]पउंजे, धुवसीलयं सययं [7]न हावएज्जा ।
[8]कुम्मो व्व अल्लीण-पल्लीणगुत्तो[9] परक्कमेज्जा तव-संजमम्मि ॥ ४० ॥

४२९. निद्दं [10]च न बहुमन्नेज्जा, [11]संप्पहासं विवज्जए ।
[12]मिहोकहाहिं न [13]रमे, सज्झायम्मि रओ सया ॥ ४१ ॥

४३०. जोगं च समणधम्मम्मि[14] जुंजे अणलसो[15] धुवं ।
जुत्तो य समणधम्मम्मि [16]अट्ठं लहइ अणुत्तरं ॥ ४२ ॥

४३१. इहलोग-पारत्तहियं जेणं गच्छइ सोग्गइं ।
[17]बहुसुयं पज्जुवासेज्जा[18], पुच्छेज्जऽत्थविणिच्छयं ॥ ४३ ॥

४३२. हत्थं पायं च कायं च पणिहाय जिइंदिए ।
अल्लीणगुत्तो [19]निसिए[20] सगासे गुरुणो मुणी ॥ ४४ ॥

४३३. न पक्खओ न पुरओ नेव किच्चाण पिट्ठओ ।
[21]न य ऊरुं समासेज्जा[22] चिट्ठेज्जा गुरुणंतिए ॥ ४५ ॥

४३४. अपुच्छिओ न भासेज्जा भासमाणस्स[23] अंतरा ।
[24]पिट्ठिमंसं न खाएज्जा, मायामोसं विवज्जए ॥ ४६ ॥

---

१. संतुट्ठिए जिणे खं ३ जे० अचू० वृ० ॥ २. अणिग्गही° खं १ जे० अचू० ॥ ३. य विवड्ढ° अचू० ॥ ४. कसिणे खं १-२-३-४ ॥ ५. मूलाणि अचू० ॥ ६. पयुंजे अचू० ॥ ७. 'न' इति नास्ति शु० प्रतौ । णो जे० वृ० ॥ ८. कुम्मे व अ° खं १ अचू० ॥ ९. °गुत्ते परऽक° अचू० ॥ १०. च ण हु मण्णेज्जा खं ४ ॥ ११. संपहासं अचू० ॥ १२. मिहुक° वृ० । मिधुकहाहि अचू० ॥ १३. °रमे अज्झयणम्मि रओ जे० वृ० । रमे सज्झाणनिरए सया खं ३ ॥ १४. °धम्मस्स जुंजे अचू० वृ० ॥ १५. °लसे खं १ ॥ १६. अत्थं अचू० ॥ १७. बहुस्सुयं खं २ जे० शुपा० । बहुस्सुतं अचू० वृ० ॥ १८. °वासेज्ज अचू० ॥ १९. निसीए अचू० वृ० ॥ २०. °ए वा स° ख ४ ॥ २१. न जुंजे ऊरुणा ऊरुं सयणे नो पडिस्सुणे इत्युत्तराध्ययनसूत्रे अ० १ गा० १८ ॥ २२. °सेज्ज खं ३-४ जे० अचू० । °सिज्जा वृ० ॥ २३. °स्स वंऽतरा अचू० । °स्स यंऽतरा हाटी० ॥ २४. पिट्ठीमंसं अचू० ॥

४३५. अप्पत्तियं जेण सिया, आसु कुप्पेज्ज वा परो ।
सव्वसो तं न भासेज्जा भासं [1]अहिय[2]गामिणिं ॥ ४७ ॥

४३६. दिट्ठं मियं असंदिद्धं [3]पडिपुण्णं [4]वियं जियं ।
[5]अयंपिर-मणुव्विग्गं भासं [6]निसिरे अत्तवं ॥ ४८ ॥

५ ४३७. आयारपण्णत्तिधरं दिट्ठिवायमहिज्जगं ।
[7]वइविक्खलियं [8]णच्चा न तं उवहसे मुणी ॥ ४९ ॥

४३८. नक्खत्तं सुमिणं जोगं निमित्तं मंत भेसजं ।
[9]गिहिणो तं न आइक्खे भूयाहिगरणं पयं ॥ ५० ॥

४३९. [10]अन्नट्ठं पगडं [11]लेणं [12]भएज्ज सयणा-ऽऽसणं ।
१० उच्चारभूमिसंपन्नं इत्थी-पसुविवज्जियं ॥ ५१ ॥

४४०. विवित्ता य भवे सेज्जा, नारीणं [13]न लवे कहं ।
गिहिसंथवं न कुज्जा, कुज्जा साहूहि संथवं ॥ ५२ ॥

४४१. जहा कुक्कुडपोयस्स निच्चं कुललओ भयं ।
एवं खु बंभयारिस्स इत्थीविग्गहओ भयं ॥ ५३ ॥

१५ ४४२. चित्तभित्तिं न निज्झाए, नारिं वा [14]सुअलंकियं ।
भक्खरं [15]पिव दट्ठूणं दिट्ठिं पडिसमाहरे ॥ ५४ ॥

४४३. हत्थ-[16]पायपडिच्छिन्नं कण्ण-नास[17]विगप्पियं ।
अवि वास[18]सइं [19]नारिं बंभयारी विवज्जए ॥ ५५ ॥

---

१. अधितगामिणी अचू० ॥ २. °गामिणी खं १–३ । °गामिणीं खं ४ ॥ ३. पडुप्पण्णं वृ० ॥ ४. "व्यक्ताम्–अलल्लाम्, जितां–परिजिताम्" इति हाटी०, मुद्रितहरिभद्रीयटीकायामत्र 'परिचिताम्' इत्यस्ति । "वियं–व्यक्तम्, जितं–ण वामोहकरमणेगागारं" इति अचू० । वियंजियं वृ०, तथा च वृद्धविवरणम्—"वियंजियं ति वा तत्थं ति वा एगट्ठं" ॥ ५. अयंपुर° खं १-४ जे० अचू० वृ० ॥ ६. णिसिरे अचू० वृ० हाटी० ॥ ७. वयवि° खं ४ जे० । वयिवि° अचू० ॥ ८. °च्चा णेवं उव° जे० । °च्चा ण तं अवधसे मुणी अचू० वृ० ॥ ९. गेहीण तं अचू० वृ० हाटी० ॥ १०. अण्णट्ठप्पगडं खं १ अचू० ॥ ११. लयणं खं २ शु० ॥ १२. भयेज्ज अचू० । हविज्ज खं ४ ॥ १३. न कहे कहं वृ० हाटी० । ण कधे कहं अचू० ॥ १४. सुतलं° अचू० । सुयलं° वृ० । सुवलं° शुपा० ॥ १५. पिय खं ३ ॥ १६. °पातपलिच्छि° अचू० । °पायपलिच्छि° खं १–३ जे० ॥ १७. °वियप्पि° खं ३–४ । °विकप्पि° अचू० । °विगत्तियं जे० हाटी० अवचूर्यां च ॥ १८. °सातिं अचू० । °सयं खं ३–४ ॥ १९. नारिं दूरओ परिवज्जए वृ० ॥

४४४. विभूसा इत्थि[1]संसग्गी [2]पणीयरसभोयणं ।
नरस्सऽत्तगवेसिस्स विसं तालउडं [3]जहा ॥ ५६ ॥

४४५. अंग-पच्चंगसंठाणं [4]चारुल्लविय-पेहियं ।
इत्थीणं तं न निज्झाए कामरागविवड्ढणं ॥ ५७ ॥

४४६. विसएसु मणुण्णेसुं [5]पेमं नाभिनिवेसए ।
अणिच्चं तेसिं [6]विण्णाय परिणामं पोग्गलाण य[7] ॥ ५८ ॥

४४७. पोग्गला[8]ण परीणामं तेसिं णच्चा [9]जहा तहा ।
विणीयतण्हो विहरे [10]सीईभूएण अप्पणा ॥ ५९ ॥

४४८. जाए सद्धाए निक्खंतो परि[11]यायट्ठाणमुत्तमं ।
तमेव अणुपालेज्जा गुणे आयरिय[12]सम्मए ॥ ६० ॥

४४९. [13]तवं चिमं संजमजोगयं च सज्झायजोगं च सया अहिट्ठए ।
सूरे व सेणाए समत्त[14]माउहे अलमप्पणो होइ अलं परेसिं ॥ ६१ ॥

४५०. सज्झाय-सज्झाण[15]रयस्स ताइणो अपावभावस्स तवे रयस्स ।
विसुज्झई जं से [16]मलं पुरेकडं समीरियं रुप्पमलं व जोइणा ॥ ६२ ॥

४५१. से तारिसे दुक्खसहे जिइंदिए सुएण जुत्ते अममे अकिंचणे ।
[17]विरायई कम्मघणम्मि अवगए कसिणऽब्भपुडावगमे व
चंदिम ॥ ६३ ॥ त्ति बेमि[18] ॥

॥ आया[19]रप्पणिहिअज्झयणं अट्ठमं समत्तं ॥ ८ ॥

---

१. °संसग्गो हाटी० ॥ २. पणीयं रस° खं १-२-३-४ जे० ॥ ३. जधा अचू० ॥ ४. चारुलवित पे° अचू० वृ० हाटी० ॥ ५. पेम्मं खं ३-४ ॥ ६. विण्णातं परि° अचू० ॥ ७. उ खं ४ शु० वृ० हाटी० ॥ ८. °लाणं परिणा° अचू० ॥ ९. जधा तधा अचू० ॥ १०. सीतभू° अचू० वृ० हाटी० । सीयभू° खं १-३-४ जे० ॥ ११. °याए ठाण° खं १ । °याए ट्ठाण° खं ३-४ । °यायत्थाण° अचू० ॥ १२. °सम्मतं हाटीपा० ॥ १३. तवं तिमं खं ४ ॥ १४. °मायुधी अ° अचू० ॥ १५. °रतस्स तातिणो अचू० ॥ १६. सि खं २-३ । से रयं पुरे° अचू० ॥ १७. विरायए क° खं ४ । विरायती क° जे० । विसुज्झती पुव्वकडेण कम्मुणा कसि° अचू० । विमुच्चती पुव्वकडेण कम्मुणा कसि° वृ० ॥ १८. °मि ॥ धम्मऽत्थकामा सम्मत्ता ॥ ८ ॥ जे० । °मि ॥ तेवट्ठिं सुत्ताइं गंथमाणेण संखियं । आयारप्पणिही नाम अट्ठमऽज्झयणं तु सम्मत्तं ॥ छ ॥ ८ ॥ खं ३ ॥ १९. °रप्रणिधानं समाप्तं ॥ ८ ॥ खं ४ ॥

९

नवमं विणयसमाहिअज्झयणं

[पढमो उद्देसो]

४५२. थंभा व [1]कोहा व मय-प्पमाया [2]गुरुस्सगासे [3]विणयं [4]न सिक्खे।
५ सो चेव [5]उ तस्स अभूइभावो फलं व कीयस्स वहाय होइ ॥ १ ॥

४५३. जे यावि [6]मंदे त्ति गुरुं [7]विइत्ता [8]डहरे इमे अप्पसुए त्ति नच्चा।
हीलंति मिच्छं पडिवज्जमाणा करेंति आसायण ते गुरूणं ॥ २ ॥

४५४. पगईए मंदा वि भवंति एगे डहरा वि य जे सुय-बुद्धोववेया।
आयारमंता गुण-सुट्ठियप्पा जे हीलिया सिहिरिव भास कुज्जा ॥ ३ ॥

१० ४५५. जे यावि नागं डहरे त्ति नच्चा आसायए [9]से अहियाय होइ।
एवाऽऽयरियं पि हु हीलयंतो [10]नियच्छई [11]जाइपहं खु मंदे ॥ ४ ॥

४५६. आसीविसो [12]यावि परं सुरुट्ठो किं [13]जीयनासाओ परं नु कुज्जा ?।
आयरियपाया पुण अप्पसन्ना अबोहि आसायण नत्थि मोक्खो ॥ ५ ॥

४५७. जो पावगं जलियमवक्कमेज्जा आसीविसं वा वि हु कोवएज्जा।
१५ जो वा विसं [14]खायइ जीवियट्ठी एसोवमाऽऽसायणया गुरूणं ॥ ६ ॥

४५८. [15]सिया हु से [16]पावय नो डहेज्जा आसीविसो वा कुविओ न भक्खे।
सिया विसं हालहलं न मारे न यावि मोक्खो गुरुहीलणाए ॥ ७ ॥

४५९. जो पव्वयं सिरसा भेत्तुमिच्छे सुत्तं व सीहं पडिबोहएज्जा।
जो वा दए सत्तिअग्गे पहारं एसोवमाऽऽसायणया गुरूणं ॥ ८ ॥

---

१. कोधा अचू० ॥ २. गुरूण सगासे अचू० वृ० ॥ ३. विणए अचूपा० ॥ ४. न चिट्ठे। सो अचू० वृ० ॥ ५. तू अचू० वृ०। ओ खं ४ शु० ॥ ६. मंद त्ति जे० शु० ॥ ७. विदित्ता खं १ ॥ ८. डहरं ति खं ४ शु० वृ० ॥ ९. यद्यपि 'से' इत्येतत्स्थाने मुद्रितागस्त्यचूर्णिमूलपाठे 'सो' इति पाठोऽस्ति, किन्तु तत्र 'से' इति पाठो ज्ञेयः ॥ १०. णिगच्छती जातिवधं खु अचू० ॥ ११. जातिपवं खु अचूपा० ॥ १२. आवि खं ३। वा वि खं २ ॥ १३. जीवना° शु०। जीतणासातो अचू० ॥ १४. खातति अचू० ॥ १५. सियाय से खं ३-४ अचू० ॥ १६. पावत अचू० ॥

४६०. सियां[1] हु सीसेण गिरिं पि भिंदे सिया[2] हु सीहो कुविओ न भक्खे।
सिया न भिंदेज्ज व सत्तिअग्गं न यावि मोक्खो गुरुहीलणाए ॥ ९ ॥

४६१. आयरियपाया पुण अप्पसन्ना अबोहि आसायण नत्थि मोक्खो ।
तम्हा अणाबाहसुहाभिकंखी गुरुप्पसायाभिमुहो रमेज्जा ॥ १० ॥

४६२. जहाऽऽहियग्गी जलणं नमंसे नाणाहुईमंतपयाभिसित्तं ।
एवाऽऽयरियं उवचिट्ठएज्जा अणंतणाणोवगओ वि संतो ॥ ११ ॥

४६३. जस्संतिए[3] धम्मपयाइं[4] सिक्खे तस्संतिए[5] वेणइयं पउंजे[6] ।
सक्कारए सिरसा पंजलीओ काय[7] ग्गिरा भो! मणसा य निच्चं ॥ १२ ॥

४६४. लज्जा दया संजम बंभचेरं कल्लाणभागिस्स[8] विसोहिठाणं ।
जे मे गुरू सयय[9]मणुसासयंति ते हं गुरू संययं[10] पूययामि ॥ १३ ॥

४६५. जहा निसंते तवण[11]ऽच्चिमाली पभासई[12] केवल भारहं तु ।
एवाऽऽयरिओ सुय-सील-बुद्धिए विरायई सुरमज्झे व इंदो[13] ॥ १४ ॥

४६६. जहा[14] ससी कोमुइजोगजुत्ते[15] नक्खत्त-तारागणपरिवुडप्पा ।
खे सोहई[16] विमले अब्भमुक्के एवं गणी सोहइ[17] भिक्खुमज्झे ॥ १५ ॥

४६७. महागरा आयरिया महेसी समाहिजोगे[18] सुय-सील-बुद्धिए ।
संपाविउकामे[19] अणुत्तराइं[20] आराहए तोसए धम्मकामी[21] ॥ १६ ॥

४६८. सोच्चाण मेहावि[22] सुभासियाइं[23] सुस्सूसए आयरिए[24]ऽप्पमत्तो ।
आराहइत्ताण[25] गुणे अणेगे से पावई सिद्धिमणुत्तरं ति बेमि ॥ १७ ॥

॥ विणयसमाहीए पढमो[26] उद्देसो समत्तो ॥ ९·१ ॥

---

१. सियाय सी° अचू० ॥ २. सिया व सी° अचू० ॥ ३. जस्संतियं ध° अचू० वृ० ॥ ४. °पदाणि अचू० ॥ ५. तस्संतियं वे° अचू० वृ० ॥ ६. पतुंजे अचू० ॥ ७. काया गिरा जे० ॥ ८. °भाइस्स खं ४ ॥ ९. °य अणु° शुपा० ॥ १०. सततं अचू० ॥ ११. तवतऽच्चि° खं १ अचू० वृ० । तवअच्चि° खं ३-४ ॥ १२. °सए के° खं २ । °सती (°सई ला १-३-४) भारह केवल तु अचू० वृ० ला १-३-४ ॥ १३. इंदे खं ४ ॥ १४. जधा अचू० ॥ १५. °जुत्तो अचू० ॥ १६. सोभते अचू० ॥ १७. सोभति भि° अचू० । सोभइ सीसमज्झे वृ० ॥ १८. समाधिजोगाण सुत-सील° अचू० वृ० ॥ १९. °कामो अचू० ॥ २०. °राणि उवट्ठितो तोस° अचू० वृ० ॥ २१. कामे वृ० हाटी० ॥ २२. मेधावि सुभासिताणि अचू० ॥ २३. सुहासि° खं २-४ ॥ २४. आयरियऽप्प° खं २ अचू० वृ० । आयरिए अप्प° खं ४ ॥ २५. आराधयित्ताण अचू० ॥ २६. पढमोद्देसओ ॥ ९·१ ॥ खं २-४ । पढमुद्देसओ समत्तो ॥ छ ॥ वृत्त १७ ॥ छ ॥ खं ३ ॥

[विणयसमाहीए बीओ उद्देसो]

४६९. मूलाओ [1]खंधप्पभवो दुमस्स खंधाओ पच्छा समुवेंति [2]साला ।
साह प्पसाहा विरुहंति पत्ता तओ से पुप्फं च फलं रसो य ॥ १ ॥

४७०. एवं—धम्मस्स विणओ मूलं, परमो से[3] मोक्खो ।
जेण [4]कित्तिं सुयं [5]सग्घं [6]निस्सेसं चा[7]भिगच्छई[8] ॥ २ ॥

४७१. जे य चंडे [9]मिए थद्धे [10]दुव्वाई नियडीसढे ।
[11]वुब्भई से[12] अविणीयप्पा कट्ठं [13]सोयगयं जहा ॥ ३ ॥

४७२. विणयं पि[14] जो [15]उवाएण [16]चोइओ कुप्पई नरो ।
दिव्वं सो[17] सिरिमेज्जंतिं[18] दंडेण पडिसेहए ॥ ४ ॥

४७३. तहेव अविणीयप्पा [19]उववज्झा [20]हया गया ।
दीसंति दुहमेहंता [21]आभिओगमुवट्ठिया ॥ ५ ॥

४७४. [22]तहेव सुविणीयप्पा [19]उववज्झा [20]हया गया ।
दीसंति सुहमेहंता[23] इड्ढिं पत्ता [24]महायसा ॥ ६ ॥

४७५. [22]तहेव अविणीयप्पा लोगंसि नर-नारिओ ।
दीसंति दुहमेहंता[25] छाया ते विगलिंदिया ॥ ७ ॥

४७६. दंड-सत्थ[26]परिज्जुण्णा असब्भवयणेहि य ।
कलुणा विवन्न[27]छंदा [28]खुप्पिवासाए[29] परिगया ॥ ८ ॥

---

१. खंधो पभवो अचू० ॥ २. साहा खं २–३–४ शु० हाटी० ॥ ३. सो खं ४ अचू० ॥ ४. कित्ती खं १ जे० ॥ ५. सिग्घं खं ४ शुपा० ॥ ६. नीसेसं खं २–३ । निस्सेसमधिगच्छति अचू० वृ० ॥ ७. चाहिग° खं २ ॥ ८. °च्छइ खं १–२–३–४ । °च्छति जे० ॥ ९. मिगे थ° वृ० । मिते थद्धे दुव्वाती णियडीसढे अचू० ॥ १०. दुव्वायी जे० वृ० ॥ ११. वुब्भइ खं २-३-४ वृ० । वुज्झइ खं १ । वुज्झई शु० ॥ १२. सेऽविणी° खं १ ॥ १३. सोयंगयं खं १ । सेयगयं जे० । सोतगयं अचू० ॥ १४. पि से उ° अचू० । पि सो उ° वृ० ॥ १५. °एणं खं १-२ ॥ १६. चोदितो अचू० वृ० ॥ १७. से खं ३-४ अचू० ॥ १८. °मेज्जंती अचू० वृ० । °मेजंती खं ३ । °मेयंतिं जे० । °मेज्जंती डंडेहिं पडि° खं ४ ॥ १९. ओववज्झा जे० हाटी० ॥ २०. हता गता अचू० ॥ २१. अभिओगमुवागता अचू० ॥ २२. तधेव अचू० ॥ २३. °ता सुद्धिं प° खं० १ । °ता इड्ढी प° खं ४ । °ता इड्ढिप्पत्ता अचू० ॥ २४. महाजसा अचू० वृ० ॥ २५. °ता ते छाया विग° तथा °ता ते छायाविग° इति विग्रहेण समासेन च अगस्त्यचूर्णिव्याख्या । °ता छाया विगलितिंदिया वृ० हाटी० अचूपा० ॥ २६. °परिजूणा अचू० । °परिज्जुण्णा खं १ । °परिवुण्णा जे० ॥ २७. °च्छाया खु° खं ३ जे० ॥ २८. खुपिवा° अचू० वृ० ॥ २९. °साय प° खं ४ ॥

४७७. तहेव सुविणीयप्पा लोगंसि नर-नारिओ।
दीसंति सुहमेहंता[1] इड्ढिं पत्ता [2]महायसा ॥ ९ ॥

४७८. [3]तहेव अविणीयप्पा देवा जक्खा य गुज्झगा।
दीसंति दुहमेहंता [4]आभिओगमुवट्ठिया ॥ १० ॥

४७९. तहेव सुविणीयप्पा देवा जक्खा य गुज्झगा।
दीसंति सुहमेहंता [5]इड्ढिं पत्ता [6]महायसा ॥ ११ ॥

४८०. जे आयरिय-उवज्झायाणं सुस्सूसावयणंकरा।
तेसिं सिक्खा[7] पवड्ढंति जलसित्ता[8] इव पायवा ॥ १२ ॥

४८१. अप्पणट्ठा परट्ठा वा सिप्पा णेउ[9]णियाणि य।
गिहिणो उवभोगट्ठा इहलोगस्स कारणा ॥ १३ ॥

४८२. जेण बंधं वहं घोरं [10]परियावं च दारुणं।
सिक्खमाणा नियच्छंति जुत्ता ते [11]ललिइंदिया ॥ १४ ॥

४८३. ते वि तं गुरुं [12]पूयंति तस्स सिप्पस्स कारणा।
सक्कारंति[13] नमंसंति तुट्ठा निद्देसवत्तिणो ॥ १५ ॥

४८४. किं [14]पुण जे सुयग्गाही अणंत[15]हियकामए।
आयरिया जं वए भिक्खू तम्हा तं नाइवत्तए ॥ १६ ॥

४८५. नीयं सेज्जं गइं ठाणं नीयं च [16]आसणाणि य।
नीयं च पाए वंदेज्जा, नीयं कुज्जा य अंज[17]लिं ॥ १७ ॥

४८६. संघट्टइत्ता काएणं तहा उव[18]हिणा मवि।
'खमेह अवराहं मे' वएज्ज 'न पुणो' त्ति य ॥ १८ ॥

१. °ता रिद्धिपत्ता महाजसा अचू०। °ता इड्ढी प° खं ४ ॥ २. महाजसा वृ० ॥ ३. तधेव अचू० ॥ ४. अभिओगमुवत्थिता अचू० ॥ ५. इड्ढिप्पत्ता अचू०। इड्ढी प° खं ४ ॥ ६. महाजसा अचू० वृ० ॥ ७. °क्खा विवड्ढंति अचू० वृ० ॥ ८. °त्ता व पा° अचू० वृ० ॥ ९. णेपुणिताणि अचू० ॥ १०. परितावण दा° अचू०। परितावं सुदा° वृ० ॥ ११. ललितेंदिया अचू०। लालितेंदिया अचूपा० ॥ १२. पूएंति खं ३। पूइंति खं १ जे०। पूयेंति अचू० ॥ १३. °ति समाणेंति अचू० ॥ १४. पुणं खं ३ ॥ १५. °तसुहका° अचू० ॥ १६. आसणं तहा। नी° अचू० ॥ १७. अंजली खं ४ ॥ १८. °वधिणा अवि अचू० वृ० ॥

४८७. दुग्गओ[1] वा पओएणं[2] चोइओ वहई रहं[3] ।
एवं दुब्बुद्धि[4] किच्चाणं वुत्तो वुत्तो पकुव्वई[5] ॥ १९ ॥

[6] ४८८. कालं छंदोवयारं च पडिलेहित्ताण हेउहिं ।
तेणं[7] तेण उवाएणं तं तं संपडिवायए ॥ २० ॥

५ ४८९. विवत्ती अविणीयस्स, संपत्ती विणियस्स य[8] ।
जस्सेयं दुहओ[9] नायं सिक्खं से अभिगच्छई[10] ॥ २१ ॥

४९०. जे यावि चंडे मइइड्ढिगारवे[11] पिसुणे नरे साहस[12] हीणपेसणे[13] ।
अदिट्ठधम्मे विणए अकोविए असंविभागी न हु तस्स मोक्खो ॥२२॥

४९१. निद्देसवत्ती पुण जे गुरूणं सुयत्थधम्मा[14] विणयम्मि[15] कोविया ।
१० तरित्तु[16] ते ओहमिणं[17] दुरुत्तरं खवित्तु कम्मं गइमुत्तमं[18] गय ॥ २३ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ विणयसमाहीए [19]बीओ [20]उद्देसो समत्तो ॥ ९-२ ॥

[विणयसमाहीए तइओ उद्देसो]

४९२. आयरियऽग्गिमिवाऽऽहियग्गी सुस्सूसमाणो पडिजागरेज्जा ।
१५ आलोइयं[21] इंगियमेव णच्चा जो छंदमाराहयई, स पुज्जो ॥ १ ॥

---

१. दुग्गवो व पतोदेण चो° अचू० ॥ २. पओगेण खं २-३-४ । पयोएण वृ० ॥ ३. रधं अचू० ॥ ४. दुबुद्धि खं १-३-४ जे० शु० ॥ ५. पयुंजति अचू० ॥ ६. एतत्सूत्रश्लोकात् प्राक् खं २ प्रतिं विहाय सर्वास्वपि सूत्रप्रतिषु अयं सूत्रश्लोकोऽधिक उपलभ्यते—आलवंते लवंते वा न निसेज्जाए पडिसुणे। मोत्तूणं आसणं धीरो सुस्सूसाए पडिस्सुणे ॥ नायं सूत्रश्लोकः अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-सुमतिसाधुकृतटीका-अवचूरिषु व्याख्यातोऽस्तीति प्रक्षिप्त एव सम्भाव्यते ॥ ७. तेहिं तेहिं उवाएहिं तं तं खं ४ जे० अचू० । तेणं तेणं उवाएहिं तं तं शु० ॥ ८. उ जे० ॥ ९. दुहतो नातं सि° अचू० ॥ १०. °च्छइ खं १-३ । °च्छति अचू० ॥ ११. मयइ° खं १॥ १२. साधस अचू० ॥ १३. दीणपे° जे ॥ १४. सुत्तत्थ° खं १-४ । सुतत्थ° अचू० ॥ १५. विणये य को° खं ४ अचू० वृ० ॥ १६. तरंति (? तरित्तु) ते ओघमिणं वृ० । तरित्तु तोओधमिणं तथा तरित्तु तोओघमिणं इति पाठद्वयं अगस्त्यचूर्णौ ॥ १७. ओघमिणं खं २ ॥ १८. गयमु° खं ४ । गतिमु° अचू० ॥ १९. वितिओ खं ३ ॥ २०. उद्देसओ खं २-३-४॥ २१. °इय इं° खं १-२-४ जे० ॥

४९३. आयारमट्ठा विणयं पउंजे सुस्सूसमाणो [1]परिगिज्झ वक्कं ।
जहोवइट्ठं [2]अभिकंखमाणो गुरुं तु नाऽऽसाययई, स पुज्जो ॥ २ ॥

४९४. [3]राइणिएसु विणयं [4]पउंजे डहरा वि य जे परि[5]यायजेट्ठा ।
[6]नियत्तणे [7]वट्टइ सच्चवाई ओवायवं वक्ककरे, स पुज्जो ॥ ३ ॥

४९५. अन्नायउंछं चरई विसुद्धं जवणट्ठया समुयाणं [8]च निच्चं ।
अलद्धुयं नो परिदेवएज्जा लद्धुं न [9]विकंथयई, स पुज्जो ॥ ४ ॥

४९६. संथार-सेज्जाऽऽसण-भत्त-पाणे अप्पिच्छया [10]अइलाभे वि संते ।
जो एवमप्पा[11]णऽभितोसएज्जा संतोसपाहन्न[12]रए, स पुज्जो ॥ ५ ॥

४९७. सक्का [13]सहेउं [14]आसाए कंटया [15]अओमया उच्छहया नरेणं ।
अणासए जो उ सहेज्ज कंटए वईमए कण्णसरे, स पुज्जो ॥ ६ ॥

४९८. मुहुत्तदुक्खा [16]हु [17]हवंति कंटया [18]अओमया, ते वि तओ सुउद्धरा ।
वायादुरुत्ताणि दुरुद्धराणि वेराणुबंधीणि [19]महब्भयाणि ॥ ७ ॥

४९९. समावयंता वयणाभिघाया कण्णंगया [20]दुम्मणियं [21]जणंति ।
धम्मो त्ति किच्चा परमग्गसूरे जिइंदिए जो सहई, स पुज्जो ॥ ८ ॥

५००. अवण्णवायं च परम्मुहस्स पच्चक्खओ [22]पडिणीयं च [23]भासं ।
[24]ओहारिणिं अप्पिय[25]कारिणिं च भासं न भासेज्ज [26]सया, स पुज्जो ॥ ९ ॥

---

१. पडिगि° जे० शुपा० ॥ २. अविकंपमाणो जो छंदमाराधयती स पुज्जो अचू० वृ० ॥ ३. रायणि° खं ४ शुपा० । रातिणि° वृ० ॥ ४. पयुंजे अचू० ॥ ५. °यागजे° खं ३ ॥ ६. 'जधाभिहितणियत्तणे वट्टति–जधाभिहितविणयपडिवत्तीए" इति अचू० । नीयत्तणे खं १–३–४ हाटी०, तथा च हाटी० "नीचत्वे–गुणाधिकान् प्रति नीचभावे" ॥ ७. वट्टए खं १ ॥ ८. तु खं १ ॥ ९. विकत्थय° खं ३-४ । "विकत्थते–श्लाघां करोति" इति हाटी० । "विकत्थेज्ज, विकत्था णाम सलाघा भण्णति" इति वृद्धविवरणे ॥ १०. अवि लाभे खं १-२ अचू० वृ० ॥ ११. °णमभि° खं ४ वृ० ॥ १२. °रतो अचू० ॥ १३. सहिउं जे० खं १-३-४ वृ० । सहितुं अचू० ॥ १४. आसाय खं १ ॥ १५. अतोमता उच्छहता न° अचू० ॥ १६. उ खं २ शु० ॥ १७. भवंति खं ४ जे० अचू० वृ० ॥ १८. अतोमता ते वि तओ अचू० ॥ १९. महाभयाणि खं १ ॥ २०. दुम्मणयं जे० ॥ २१. जणिंति खं १ । जणेंता अचू० ॥ २२. पडणीयं खं १–३–४ ॥ २३. भासी खं ४ ॥ २४. ओधारि° अचू० । मोहारिणी अ° जे० । ओहारिणीमप्पि° खं ३–४ ॥ २५. °कारणिं खं २–३ ॥ २६. सता अचू० ॥

५०१. अलोलुए अक्कुहए[1] अमायी[2] अपिसुणे यावि अदीणवित्ती ।
नो भावए[3] नो वि य भावियप्पा अकोउहल्ले य सया, स पुज्जो ॥ १० ॥

५०२. गुणेहिं साहू, अगुणेहऽसाहू[4] गेण्हाहि साहूगुण, मुंचऽसाहू ।
वियाणिया अप्पगमप्पएणं[5] जो[6] राग-दोसेहिं समो[7], स पुज्जो ॥ ११ ॥

५ ५०३. तहेव डहरं व महल्लगं वा इत्थी[8] पुमं पव्वइयं गिहिं वा ।
नो हीलए नो वि य खिंसएज्जा थंभं च कोहं च चए, स पुज्जो ॥ १२ ॥

५०४. जे माणिया सययं[9] माणयंति जत्तेण कन्नं व निवेसयंति ।
ते माणए माणरिहे[10] तवस्सी जिइंदिए सच्चरए, स पुज्जो ॥ १३ ॥

१० ५०५. तेसिं गुरूणं गुणसागराणं सोच्चाण मेहावि[11] सुभासियाइं[12] ।
चरे मुणी पंचरए[13] तिगुत्तो[14] चउक्कसायावगए[15], स पुज्जो ॥ १४ ॥

५०६. गुरुमिह सययं पडियरिय मुणी जिणवयनिउणे[16] अभिगमकुसले[17] ।
धुणिय रय-मलं पुरेकडं भासुरमउलं[18][19] गइं[20] गय ॥ १५ ॥ त्ति बेमि ॥

विणयसमाहीए तइओ उद्देसो[21] समत्तो ॥ ९-३ ॥

१५

[विणयसमाहीए चउत्थो उद्देसो]

५०७. सुयं मे आउसं! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु थेरेहिं भगवंतेहिं चत्तारि विणयसमाहिट्ठाणा पण्णत्ता ॥ १ ॥

---

१. अकुह° खं ४ जे० अचू० वृ० ॥ २. अमादी अचू० ॥ ३. भावदे अचू० ॥ ४. °गुणेहिऽसा° खं ३ जे० शु० अचू० ॥ ५. अप्पयम° खं १-४ ॥ ६. जे अचू० ॥ ७. समे अचू० ॥ ८. इत्थिं खं ३ । इत्थीं खं ४ ॥ ९. सततं अचू० ॥ १०. माणरुहे अचू० ॥ ११. मेधावि अचू० ॥ १२. सुहासि° खं ४ ॥ १३. पंचजते अचू० वृ० ॥ १४. तिगुत्ते खं ३-४ अचू० वृ० ॥ १५. °गतो अचू० ॥ १६. जिणमयनि° खं १-३-४ जे० मुद्रितहाटी० । जिणवयणनि° अचू० वृ० । हरिभद्रीयवृत्तेः प्राचीनताडपत्रीयादर्शे 'जिणवयणनिउणे' पाठस्य व्याख्यानमुपलभ्यते ॥ १७. °ले । विहुय रय° खं १-४ हाटी० ॥ १८. भासर° खं १ ॥ १९. °मयलं खं ४ । °मतुलं गतिं अचू० ॥ २०. गइं वइंति ॥ त्ति बेमि वृ० हाटी०; "वइंति नाम वयंति त्ति वा गच्छंति त्ति वा एगट्ठा" इति वृद्धविवरणे, "व्रजति—गच्छति" इति हरिभद्रीयटीकायाम् ॥ २१. उद्देसओ खं ३-४ ॥

५०८. कयरे खलु ते[1] थेरेहिं भगवंतेहिं चत्तारि विणयसमाहिट्ठाणा पण्णत्ता? ॥ २ ॥

५०९. इमे खलु ते[1] थेरेहिं भगवंतेहिं चत्तारि विणयसमाहिट्ठाणा पण्णत्ता। तं [2]जहा–विणयसमाही १ सुयसमाही २ तवसमाही ३ आयारसमाही ४ ॥ ३ ॥

५१०. विणए १ सुए २ तवे ३ [3]य आयारे ४ निच्चं[4] पंडिया। ५
अभिरामयंति अप्पाणं जे भवंति जिइंदिया ॥ ४ ॥

५११. चउव्विहा खलु विणयसमाही भवइ। तं [2]जहा—अणुसासिज्जंतो [5]सुस्सूसइ १ [6]सम्मं संपडिवज्जइ[7] २ वेयमाराहइ[8][9] ३ न य भवइ अत्तसंपग्गहिएं[10] चउत्थं पयं भवइ ४ ॥ ५ ॥

५१२. [11]भवइ य एत्थ सिलोगो— १०
[12]पेहेइ हियाणुसासणं १ सुस्सूसई[13] २ तं च पुणो अहिट्ठए ३।
न य माणमएण मज्जई[14] ४ विणयसमाही[15] आययट्ठिए १ ॥ ६ ॥

५१३. चउव्विहा खलु सुयसमाही भवइ। तं [16]जहा—'सुयं मे भविस्सइ' त्ति अज्झाइयव्वं[17] [18]भवइ १ 'एगग्गचित्तो भविस्सामि' त्ति अज्झाइयव्वं[17] [19]भवइ २ 'अप्पाणं ठावइस्सामि' त्ति अज्झाइयव्वं[17] [20]भवइ ३ 'ठिओ परं ठावइस्सामि' त्ति १५
अज्झाइयव्वं[17] [21]भवइ [22]चउत्थं पयं भवइ ४ ॥ ७ ॥

---

१. 'ते' इति खं १ प्रतौ नास्ति ॥ २. जधा अचू० ॥ ३. या अचू० ॥ ४. निच्चपंडिया खं १–३ ॥ ५. °सति विणयसमाधीए पढमं पदं १ सम्मं अचू०। °सति पढमं विणयसमाधीए पदं १ सम्मं वृ० ॥ ६. सम्मं पडिव° खं ४ अचू० ॥ ७. °ज्जति विणयसमाधीए बीयं पदं २ वेय° अचू०। °ज्जति बितियं [विणयसमाधीए] पदं २ वेय° वृ० ॥ ८. °माराधयति विणय-समाधीए ततियं पदं ३ न अचू० ॥ ९. °इ त्ति ततियं [विणयसमाधीए] पदं ३ न वृ० ॥ १०. °ए विनयसमाधीए चउत्थं अचू० ॥ ११. भवति चेत्थ सि° अचू० ॥ १२. वीहेति हिया° अचू० ॥ १३. °सए तं खं १–४ अचू० ॥ १४. °ज्जइ खं २–४ शु०। °ज्जए खं ३ ॥ १५. °माहीइ आय° खं २। °माधीए आय° अचू० वृ०। °माधीआय° अचूपा० वृपा०। °माहिआय° खं १ ॥ १६. जधा अचू० ॥ १७. °यव्वयं भ° खं १–३ ॥ १८. भवति सुतसमाधीए पढमं पदं १ 'एग° अचू०। भवति पढमं सुतसमाधीए पदं १ 'एग° वृ० ॥ १९. भवति सुतसमाधीए बितियं पदं २ सुहमप्पाणं धम्मे ठावइ° अचू०। भवति बितियं सुयसमाधीए पदं २ 'अप्पाणं ठावइ° वृ० ॥ २०. भवति सुतसमाधीए ततियं पदं ३ 'थितो परं धम्मे थावइस्सामि' अचू०। भवति तइयं सुयसमाहीए पदं ३ 'ठिओ परं ठावइ° वृ० ॥ २१. भवति सुतसमाधीए चउत्थं अचू० ॥ २२. चउत्थं सुयसमाहीए पयं वृ० ॥

५१४. भवइ[1] य एत्थ सिलोगो—

नाण१ मेगग्गचित्तो २ य[2] ठिओ ३ ठावयई[3] परं ४ ।
सुयाणि य अहिज्जित्ता रओ सुयसमाहिए२ ॥ ८ ॥

५१५. चउव्विहा खलु तवसमाही भवइ । तं जहा[4]—नो[5] इहलोगट्ठयाए तवमहिट्ठेज्जा[6][7] १ नो परलोगट्ठयाए तवमहिट्ठेज्जा[6][8] २ नो कित्ति-वण्ण-सद्द-सिलोगट्ठयाए तवमहिट्ठेज्जा[6][9] ३ नऽन्नत्थ निज्जरट्ठयाए तवमहिट्ठेज्जा[6][10] चउत्थं[11] पयं भवइ ४ ॥ ९ ॥

५१६. भवइ[12] य एत्थ सिलोगो—

विविहगुणतवोरए[13] य निच्चं भवइ निरासए निज्जरट्ठिए ।
तवसा[14] धुणइ पुराणपावगं जुत्तो[15] सया तवसमाहिए ॥ १० ॥

५१७. चउव्विहा खलु आयारसमाही भवइ । तं जहा[4]—नो इहलोगट्ठयाए आयारमहिट्ठेज्जा[16] १ नो परलोगट्ठयाए आयारमहिट्ठेज्जा[17] २ नो कित्ति-वण्ण-सद्द-सिलोगट्ठयाए आयारमहिट्ठेज्जा[18] ३ नऽन्नत्थ आरहंतेहिं[19] हेऊहिं आयारमहिट्ठेज्जा[20] चउत्थं[21] पयं भवइ ४ ॥ ११ ॥

५१८. भवइ[22] य एत्थ सिलोगो—

जिणवयणरए[23] अतिंतिणे[24] पडिपुण्णाययमाययट्ठिए[25] ।
आयारसमाहिसंवुडे भवइ य दंते भावसंधए ४ ॥ १२ ॥

---

१. भवति यऽत्थ सि° अचू० ॥ २. तु अचू० वृ० । उ जे० ॥ ३. °यए परं खं ४ ॥ ४. जधा अचू० ॥ ५. नो य इह° खं १ ॥ ६. °महिट्ठिज्जा खं१–२ ॥ ७. °ज्जा तवसमाधीए पढमं पदं १ नो अचू० । °ज्जा पढमं तवसमाधीए पदं १ नो वृ० ॥ ८. °ज्जा तवसमाधीए बितियं पदं २ नो अचू० । °ज्जा बितियं तवसमाधीए पदं २ नो वृ० ॥ ९. °ज्जा तवसमाधीए ततियं पदं ३ नऽन्न° अचू० । °ज्जा ततियं तवसमाधीए पदं ३ नऽन्नत्थ कम्मनिज्जर° वृ० ॥ १०. °ज्जा तवसमाधीए चउत्थं अचू० ॥ ११. चउत्थं तवसमाधीए पदं वृ० ॥ १२. भवति यऽत्थ सि° अचू० ॥ १३. °रए निच्चं खं १–२–३ जे० ॥ १४. °सा ओणय पुराण° जे० ॥ १५. जुत्तो य सया खं १ ॥ १६. °ज्जा आयारसमाधीए पढमं पदं १ नो अचू० । °ज्जा पढमं आयारसमाधीए पदं १ नो वृ० ॥ १७. °ज्जा आयारसमाधीए बितियं पदं २ नो अचू० । °ज्जा बितियं आयारसमाहीए पयं २ नो वृ० ॥ १८. °ज्जा आयारसमाधीए ततियं पदं ३ नऽन्न° अचू० । °ज्जा ततियं आयारसमाहीए पयं ३ नन्न° वृ० ॥ १९. आरहंतिएहिं खं १–३–४ अचू०, अगस्त्यचूर्णेः प्रतौ तु 'आरुहंतिएहिं' इति पाठः ॥ २०. °ज्जा आयारसमाधीए चउ° अचू० ॥ २१. चउत्थं आयारसमाहीए पयं वृ० ॥ २२. सिलोगो पुण एत्थ–जिण° अचू० ॥ २३. °णमते अ° अचू० ॥ २४. अतिन्तणे शु० ॥ २५. °ण्णाततमा° अचू० ॥

५१९. [1]अभिगम चउरो समाहिओ सुविसुद्धो सुसमाहिय[2]प्पओ ।
विउलहियसुहावहं पुणो कुव्वइ सो पयखेममप्पणो ॥ १३ ॥

५२०. [4]जाई-मरणाओ मुच्च[5]ई, [6]इत्थंथं च[7] च[8]एइ सव्वसो ।
[9]सिद्धे वा भवइ सासए, देवे[10] वा अप्परए महिड्ढिए ॥ १४ ॥
त्ति बेमि ॥ ५

॥ विणयसमाहीए [11]चउत्थो [12]उद्देसो समत्तो ॥ ९.४ ॥

॥ विणयस[13]माहिअज्झयणं नवमं समत्तं ॥ ९ ॥

१. अधिगतचतुरसमाधिए सुवि° अचू० । अभिगयचउरोसमाधीओ सुवि° वृ० । अभिगम्म चउरो खं २ अचू० वृ० विना ॥ २. °यप्पयो अचू० ॥ ३. से अचू० ॥ ४. जाई-जरा-मर° खं ३ ॥ ५. °चइ खं ४ ॥ ६. इत्थत्तं च अचू० । इत्थत्थं खं १-२-३ जे० शु० ॥ ७. च जहाति स° अचू० वृ० ॥ ८. चयाइ खं १-३-४ । चयइ खं २ जे० शु० ॥ ९. सिद्धो खं ४ ॥ १०. देवो खं ४ शु० ॥ ११. चउत्थुद्देसओ समत्तो ॥ एसा विणयसमाही चउहिं उद्देसएहिं संखाया । असिईइ समहियाए गंथग्गेणं परिसमत्ता ॥ छ ॥ ९ ॥ खं ३ ॥ १२. उद्देसओ खं २-४ ॥ १३. °माही समत्ता ॥ ९ ॥ खं २-४ ॥

१०

दसमं सभिक्खूअज्झयणं

५२१. निक्खम्ममाणाय[1] बुद्धवयणे निच्चं चित्तसमाहिओ भवेज्जा ।
इत्थीण वसं न यावि गच्छे वंतं नो पडियावियति[2] जे, स भिक्खू ॥ १ ॥

५२२. पुढविं न खणे न खणावए, सीओदगं न[3] पिए न पियावए ।
अगणिसत्थं जहा[4] सुनिसियं तं न जले न जलावए जे[5], स भिक्खू ॥ २ ॥

५२३. अनिलेण[6] न वीए न वीयावए हरियाणि[7] न[8] छिंदे न छिंदावए ।
बीयाणि[9] सया विवज्जयंतो, सचित्तं नाऽऽहारए[10] जे[11], स भिक्खू ॥ ३ ॥

५२४. वहणं तस-थावराण होइ पुढवि-[12]तण-कट्ठनिस्सियाणं ।
तम्हा उद्देसियं न भुंजे[13] नो वि पए न पयावए जे[14], स भिक्खू ॥ ४ ॥

५२५. रोइय[15] नायपुत्तवयणं अत्तसमे[16] मन्नेज्ज छप्पि काए ।
पंच य फासे महव्वयाइं पंचासवसंवरए[17] जे, स भिक्खू ॥ ५ ॥

५२६. चत्तारि वमे सया कसाए धुवजोगी[18] य हवेज्ज बुद्धवयणे ।
अहणे[19] निज्जायरूव-[20]रयए गिहिजोगं परिवज्जए जे[21], स भिक्खू ॥ ६ ॥

५२७. सम्मद्दिट्ठी सया अमूढे अत्थि हु[22] नाणे तवे[23] य संजमे य ।
तवसा धुणई पुराणपावगं मण-वय[24]-कायसुसंवुडे जे[25], स भिक्खू ॥ ७ ॥

---

१. °माणाए खं १-२ हाटी० अचू० । °माणाय अचूपा० । °मादाय वृद्धविवरणे गाथाप्रतीके ॥ २. °याई जे स जे० । °याइ स खं ४ । °यायियति स अचू० । °यायई जे स शु० । °यातियति स वृ० ॥ ३. ण पिवे ण पिबावए खं १-३ । ण पिवे ण समारभेज्जा । अग° अचू० वृ० ॥ ४. जधा अचू० ॥ ५. जे इति खं ३-४ अचू० नास्ति ॥ ६. °ण ण वियावए ण वीए हरि° अचू० वृ० ॥ ७. °याइं न खं ३-४ ॥ ८. ण छिंदावए ण छिंदे । वी° अचू० ॥ ९. बीयाइं खं ३ ॥ १०. °हारयई जे खं १ ॥ ११. जे इति जे० अचू० नास्ति ॥ १२. °ढवि-दग-कट्ठ° खं १ जे० अचू० वृ० ॥ १३. °जे ण पए अचू० वृ० ॥ १४. जे इति खं ३-४ जे० अचू० नास्ति ॥ १५. रोतिय अचू० । रोइयनायपुत्तवयणे सर्वास्वपि सूत्रप्रतिषु ॥ १६. अप्पसमे शु० ॥ १७. °संवरे जे खं २ । °संवरे, स अचू० । °संवरए, स खं ४ जे० ॥ १८. धुयजोगी जे० ॥ १९. अधणे अचू० ॥ २०. °रूय-र° खं १ जे० ॥ २१. जे इति खं ४ अचू० नास्ति ॥ २२. हु जोगे णाणे य सं° वृ० ॥ २३. तवे सं° खं २-३-४ जे० शु० ॥ २४. °वइ-का° खं १-२-४ जे० । °वति-का° अचू० ॥ २५. जे इति खं ३-४ अचू० नास्ति ॥

५२८. तहेव असणं पाणगं वा विविहं खाइम साइमं लभित्ता ।
[1]होही अट्ठो सुए परे वा तं न[2] निहे न निहावए जे[3], स भिक्खू ॥ ८ ॥

५२९. तहेव असणं पाणगं वा विविहं खाइम साइमं लभित्ता ।
छंदिय साहम्मियाण भुंजे भोच्चा सज्झायरए[4] य जे, स भिक्खू ॥ ९ ॥

५३०. न य वुग्गहियं[5] कहं[6] कहेज्जा न य कुप्पे निहुइंदिए[7] पसंते ।
संजमधुव[8]जोगजुत्ते उवसंते अविहेडए[9] जे[10], स भिक्खू ॥ १० ॥

५३१. जो सहइ हु गामकंटए अक्कोस-पहार-तज्जणाओ य[11] ।
भय-भेरवसद्द[12]सप्पहासे समसुह-दुक्खसहे य जे, स भिक्खू ॥ ११ ॥

५३२. पडिमं पडिवज्जिया[13] [14]मसाणे[15] नो[16] भाए भय-भेरवाइं[17] दिस्स ।
विविहगुण-तवोरए य निच्चं न [18]सरीरं चाभिकंखई जे[19], स भिक्खू ॥ १२ ॥

५३३. असइं वोसट्ठ-चत्तदेहे [20]अक्कुट्ठे व हए व लूसिए वा ।
पुढवि[21]समे मुणी हवेज्जा अनियाणे [22]अकोउहल्ले य जे, स भिक्खू ॥ १३ ॥

५३४. अभिभूय काएण परीसहाइं समुद्धरे [23]जाइपहाओ अप्पयं ।
विइत्तु जाई-मरणं महब्भयं [24]तवे रए सामणिए[25] जे, स भिक्खू ॥ १४ ॥

५३५. हत्थसंजए पायसंजए वायसंजए संजइंदिए ।
अज्झप्प[26]रए सुसमाहियप्पा सुत्तत्थं च विया[27]णई जे[28], स भिक्खू ॥ १५ ॥

---

१. होहिति अ° अचू० वृ० ॥ २. ण णिधे ण णिधावए वृद्धविवरणस्य प्राचीनहस्तलिखितप्रतौ ॥ ३. जे इति खं ३-४ अचू० वृ० नास्ति ॥ ४. °ए जे स खं ४ । °ए स खं ३ ॥ ५. विग्गहियं अचू० हाटी०, वृद्धविवरणस्य प्राचीनहस्तलिखितप्रतौ च ॥ ६. कधं अचू० ॥ ७. णिहुतिंदिए अचू० ॥ ८. °धुवजोगजोगजुत्ते अचू० ॥ ९. अविहेढए खं ४ अचू० ॥ १०. जे इति खं ३-४ जे० अचू० नास्ति ॥ ११. य । भेरवभयसद्द° खं ४ हाटी० ॥ १२. °द्दसंपहासे अचू० ॥ १३. °वज्जिता अचू० ॥ १४. सुसाणे अचू० वृ० ॥ १५. °णे ण य भाति भयभेरवाणि दट्ठुं । विवि° अचू० ॥ १६. णो भायए खं १-३-४ जे० । णो भायई भ° खं २ ॥ १७. °वाइं दट्ठुं । विवि° खं ४ वृ० ॥ १८. सरीरं अभिकंखती, स अचू० वृ० । सरीरं अभिकंखयई जे खं १ ॥ १९. जे इति खं ३ जे० अचू० वृ० नास्ति ॥ २०. आकुट्ठे जे० ॥ २१. °समए मु° अचू० ॥ २२. अकोहल्ले खं ३ शु० । अकोउहल्ले शुपा० । अकुतूहले, स अचू० ॥ २३. जातिवधाओ अ° वृ० । जातिवधातो अप्पगं अचू० ॥ २४. भवे रए वृ० । भवे रते अचू० ॥ २५. जे इति खं ३-४ अचू० नास्ति ॥ २६. °रते समाहि° अचू० ॥ २७. °णइ खं ४ । °णए खं १ अचू० ॥ २८. जे इति खं ३-४ अचू० वृ० नास्ति ॥

५३६. उवहिम्मि अमुच्छिए अगढिए[1] अण्णायउंछं[2] पुलनिप्पुलाए ।
कय-विक्कय-सन्निहिओ[3] विरए सव्वसंगावगए[4] य जे, स भिक्खू ॥ १६ ॥

५३७. अलोलो[5] भिक्खू न रसेसु गिद्धे उंछं चरे जीवियं[6] नाभिकंखे ।
इड्ढिं[7] च सक्कारण पूयणं च[8] चए ठियप्पा अणिहे[9] जे[10], स भिक्खू ॥ १७ ॥

५३८. न परं वएज्जासि[11] 'अयं कुसीले' जेणऽन्नो कुप्पेज्ज न तं वएज्जा ।
जाणिय पत्तेय[12] पुण्ण-पावं अत्ताणं न समुक्कसे जे[13], स भिक्खू ॥ १८ ॥

५३९. न जाइमत्ते न य रूवमत्ते न लाभमत्ते न सुएण मत्ते ।
मयाणि[14] सव्वाणि विवज्जइत्ता[15] धम्मज्झाणरए य जे, स भिक्खू ॥ १९ ॥

५४०. पवेयए अज्जपयं[16] महामुणी धम्मे ठिओ ठावयई परं पि ।
निक्खम्म वज्जेज्ज कुसीललिंगं न यावि[17] हासं[18] कहए जे[19], स
भिक्खू ॥ २० ॥

५४१. तं देहवासं असुइं असासयं सया[20] चए निच्चहियट्ठियप्पा[21] ।
छिंदित्तु जाई-मरणस्स बंधणं उवेइ भिक्खू अपुणागमं गइं[22] ॥ २१ ॥
ति बेमि ॥

॥ सभिक्खूअज्झयणं[23] दसमं समत्तं ॥ १० ॥

---

१. अगिद्धे अ° खं २ शु० अचू० वृ० ॥ २. अण्णाउंछपुलाये णिप्पुलाये। कय° अचू० ॥ ३. °सन्निहीओ खं ३। सण्णिधीहिंतो विरते अचू० ॥ ४. गए जे, स खं १। °गते, स अचू० ॥ ५. अलोल खं २ वृ०। अलोलु खं १-३-४ अचू० ॥ ६. °य नाभिकंखी खं १ शु०। जीवितं णावकंखे अचू० ॥ ७. इड्ढी जे०। इड्ढीं खं ४॥ ८. च जहे ठि° अचू० वृ० ॥ ९. अणिण्हे अचूपा० ॥ १०. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ ११. °ज्जाहि 'स° खं २ ॥ १२. पत्तेयं खं २-३ अचू० ॥ १३. जे इति खं ३ अचू० वृ० नास्ति ॥ १४. मताणि अचू०। मयाइं खं ३ ॥ १५. विवज्जयंतो ध° खं २ शु०। विगिंच धीरे ध° वृ० ॥ १६. "आर्यपदं-शुद्धधर्मपदम्" हाटी०। "अज्जग्गहणेण अहिंसाइलक्खणस्स एयारिसस्स धम्मस्स गहणं कयं, तं आयरियं धम्मपदं" वृ०। अज्जवयं खं १ अचू०, "ऋजुभावं" इति अगस्त्यचूर्णिः ॥ १७. भावि वृ० ॥ १८. हासं कुहए खं १ वृ०। हासक्कुहए खं ३। हस्सकुहए अचू० ॥ १९. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ २०. °या जहे नि° अचू० वृ० ॥ २१. °हिते ठितप्पा अचू० हाटी० ॥ २२. गयं ॥ २१ ॥ त्ति खं १। गय ॥ २१ ॥ त्ति बे° खं ३-४ जे०। गतिं ॥ २१ ॥ त्ति अचू० वृ० ॥ २३. °यणं सम° खं २-३-४ ॥

११

पढमा रइवक्का चूला—एक्कारसमं अज्झयणं

५४२. इह खलु भो! पव्वइएणं उप्पन्नदुक्खेणं संजमे अरइसमावन्नचित्तेणं ओहाणुप्पेहिणा अणोहाइएणं[1] चेव हयरस्सि-गयंकुस-पोयपडागाभूयाइं[2] इमाइं अट्ठारस ठाणाइं सम्मं[3] संपडिलेहियव्वाइं[4] भवंति। तं जहा—

हंभो! दुस्समाए[5] दुप्पजीवी[6] १। लहुस्सगा इत्तिरिया[7] गिहीणं कामभोगा २। भुज्जो य[8] साइबहुला[9] मणुस्सा[10] ३। इमं[11] च मे दुक्खं न चिरकालोवट्ठाइ भविस्सइ ४। ओमजणपुरक्कारे ५। वंतस्स य[12] पडियाइयणं[13] ६। अहरगइवासोवसंपया[14] ७। दुल्लभे[15] खलु भो गिहीणं धम्मे गिहवासमज्झे[16] वसंताणं ८। आयंके[17] से वहाय[18] होइ ९। संकप्पे से वहाय[19] होइ १०। सोवक्केसे गिहवासे[20], निरुवक्केसे परियाए ११। बंधे गिहवासे[20], मोक्खे परियाए १२। सावज्जे गिहवासे[20][21], अणवज्जे परियाए १३। बहुसाहारणा गिहीणं कामभोगा १४। पत्तेयं पुण्ण-पावं १५। अणिच्चे[22] खलु भो! मणुयाण जीविए कुसग्गजलबिंदुचंचले १६। बहुं च खलु[23] पावं कम्मं पगडं १७। पावाणं च खलु भो! कडाणं कम्माणं पुव्विं दुच्चिण्णाणं दुप्पडिक्कंताणं[24] वेयइत्ता[25] मोक्खो, नत्थि अवेयइत्ता[26], तवसा वा झोसइत्ता, अट्ठारसमं[27] पयं भवइ १८॥ १॥

---

१. °हावितेण अचू०॥ २. °पडागारभू° अचू० वृ०॥ "पडागारो—सीतपडो" अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितादर्शे च॥ ३. सम्मं सुप्पेहियव्वाइं खं १ हाटी०, तथा च हाटी० "सम्यग्—भावसारम्, सुप्रेक्षितव्यानि—सुदृष्टव्यानि सुष्ठ्वालोचनीयानि"। सम्मं पडिलेहितव्वाणि भ° अचू०॥ ४. °व्वाणि भ° जे०॥ ५. दूसमा° खं ३॥ ६. दुप्पजीवं १ अचू०॥ ७. इत्तरिया शु०॥ ८. व सादीब° अचू०॥ ९. सातिब° खं ४। सायब° खं १–२–३ शु०॥ १०. मणूसा खं १॥ ११. इमे य मे दुक्खे न खं ३ अचू० वृ०॥ १२. व अचू०॥ १३. °याविय़णं खं १–३–४। °याइयणं गिहीणं ६ खं २ शु०॥ १४. °गयवा° जे०॥ १५. दुलंभे जे०। दुल्लहे खं ४॥ १६. "गृहपाशमध्ये" हाटी०॥ १७. अत आरभ्य अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोः पदविभागपार्थक्यं वर्तते, दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमं पृष्ठम्, तथा तत्र टिप्पणी १२॥ १८. वहाए अचू०॥ १९. वहाए अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितप्रतौ च॥ २०. गिहिवासे शु०॥ २१. °से, निरवज्जे खं ४ शुपा०॥ २२. °च्चे मणुयाण अचू० वृ०॥ २३. खलु भो! पावं अव० खं ३–४, मुद्रितहरिभद्रीयवृत्तौ यद्यपि 'भो' इति वर्तते किन्तु तस्याः प्राचीनतमताडपत्रीयादर्शे 'भो' इति नास्ति॥ २४. °परिक्कं° खं ४ जे०। °प्परक्कं° अचू० वृ०। °प्परक्कंता° खं १॥ २५. वेइत्ता खं २–४॥ २६. अवेइत्ता खं ४॥ २७. एतेषामष्टादशानां पदानां अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-अप्राप्तप्राचीनतमवृत्तिगतभिन्नभिन्नक्रमपदविभागावलोकनार्थं दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमस्य पृष्ठस्यैकविंशतितमा टिप्पणी॥

५३६. उवहिम्मि अमुच्छिए अगढिए[1] अण्णायउंछं पुलनिप्पुलाए[2] ।
कय-विक्कय-सन्निहिओ[3] विरए सव्वसंगावगए[4] य जे, स भिक्खू ॥ १६ ॥

५३७. अलोलो[5] भिक्खू न रसेसु गिद्धे उंछं चरे जीविय[6] नाभिकंखे ।
इड्ढिं[7] च सक्कारण पूयणं च[8] चए ठियप्पा अणिहे[9] जे[10], स भिक्खू ॥ १७ ॥

५ ५३८. न परं वएज्जासि[11] 'अयं कुसीले' जेणऽन्नो कुप्पेज्ज न तं वएज्जा ।
जाणिय पत्तेय[12] पुण्ण-पावं अत्ताणं न समुक्कसे जे[13], स भिक्खू ॥ १८ ॥

५३९. न जाइमत्ते न य रूवमत्ते न लाभमत्ते न सुएण मत्ते ।
मयाणि[14] सव्वाणि विवज्जइत्ता[15] धम्मज्झाणरए य जे, स भिक्खू ॥ १९ ॥

५४०. पवेयए अज्जपयं[16] महामुणी धम्मे ठिओ ठावयई परं पि ।
१० निक्खम्म वज्जेज्ज कुसीललिंगं न यावि[17] हासं[18] कहए जे[19], स
भिक्खू ॥ २० ॥

५४१. तं देहवासं असुइं असासयं सया[20] चए निच्चहियट्ठियप्पा[21] ।
छिंदित्तु जाई-मरणस्स बंधणं उवेइ भिक्खू अपुणागमं गइं[22] ॥ २१ ॥
ति बेमि ॥

१५ ॥ सभिक्खूअज्झयणं[23] दसमं समत्तं ॥ १० ॥

---

१. अगिद्धे अ° खं २ शु० अचू० वृ० ॥ २. अण्णाउंछपुलाये णिप्पुलाये। कय° अचू० ॥ ३. °सन्निहीओ खं ३ । सण्णिधीहिंतो विरते अचू० ॥ ४. गए जे, स खं १ । °गते, स अचू० ॥ ५. अलोल खं २ वृ० । अलोलु खं १-३-४ अचू० ॥ ६. °य नाभिकंखी खं १ शु० । जीवितं णावकंखे अचू० ॥ ७. इड्ढी जे० । इड्ढीं खं ४ ॥ ८. च जहे ठि° अचू० वृ० ॥ ९. अणिण्हे अचूपा० ॥ १०. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ ११. °ज्जाहि 'अ° खं २ ॥ १२. पत्तेयं खं २-३ अचू० ॥ १३. जे इति खं ३ अचू० वृ० नास्ति ॥ १४. मताणि अचू० । मयाइं खं ३ ॥ १५. विवज्जयंतो ध° खं २ शु० । विगिंच धीरे ध° वृ० ॥ १६. "आर्यपदं-शुद्धधर्मपदम्" हाटी० । "अज्जग्गहणेण अहिंसाइलक्खणस्स एयारिसस्स धम्मस्स गहणं कयं, तं आयरियं धम्मपदं" वृ० । अज्जवयं खं १ अचू०, "ऋजुभावं" इति अगस्त्यचूर्णिः ॥ १७. आवि वृ० ॥ १८. हासं कुहए खं १ वृ० । हासक्कुहए खं ३ । हस्सकुहए अचू० ॥ १९. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ २०. °या जहे नि° अचू० वृ० ॥ २१. °हिते ठितप्पा अचू० हाटी० ॥ २२. गयं ॥ २१ ॥ ति खं १ । गय ॥ २१ ॥ त्ति बे° खं ३-४ जे० । गतिं ॥ २१ ॥ ति अचू० वृ० ॥ २३. °यणं सम° खं २-३-४ ॥

पढमा रइवक्का चूला—एक्कारसमं अज्झयणं

५४२. इह खलु भो! पव्वइएणं उप्पन्नदुक्खेणं संजमे अरइसमावन्नचित्तेणं ओहाणुप्पेहिणा [1]अणोहाइएणं चेव हयरस्सि-गयंकुस-पोय[2]पडागाभूयाइं इमाइं अट्ठारस ठाणाइं [3]सम्मं संपडिलेहियव्[4]वाइं भवंति । तं जहा—

हंभो! [5]दुस्समाए [6]दुप्पजीवी १ । लहुस्सगा [7]इत्तरिया गिहीणं कामभोगा २ । भुज्जो [8]य [9]साइबहुला [10]मणुस्सा ३ । [11]इमं च मे दुक्खं न चिरकालोवट्ठाइ भविस्सइ ४ । ओमजणपुरक्कारे ५ । वंतस्स [12]य पडिया[13]इयणं ६ । अहरग[14]इवासोवसंपया ७ । [15]दुल्लभे खलु भो गिहीणं धम्मे गि[16]हिवासमज्झे वसंताणं ८ । [17]आयंके से [18]वहाय होइ ९ । संकप्पे से [19]वहाय होइ १० । सोवक्केसे गि[20]हिवासे, निरुवक्केसे परियाए ११ । बंधे गि[20]हिवासे, मोक्खे परियाए १२ । सावज्जे गि[20]हिवासे[21], अणवज्जे परियाए १३ । बहुसाहारणा गिहीणं कामभोगा १४ । पत्तेयं पुण्ण-पावं १५ । अणि[22]च्चे खलु भो! मणुयाण जीविए कुसग्गजलबिंदुचंचले १६ । बहुं च [23]खलु पावं कम्मं पगडं १७ । पावाणं च खलु भो! कडाणं कम्माणं पुव्विं दुच्चिण्णाणं [24]दुप्पडिक्कंताणं वे[25]यइत्ता मोक्खो, नत्थि [26]अवेयइत्ता, तवसा वा झोसइत्ता, [27]अट्ठारसमं पयं भवइ १८ ॥ १ ॥

---

१. °हावितेण अचू० ॥ २. °पडागारभू° अचू० वृ० ॥ "पडागारो—सीतपडो" अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितादर्शे च ॥ ३. सम्मं सुप्पेहियव्वाइं खं १ हाटी०, तथा च हाटी० "सम्यग्—भावसारम्, सुप्रेक्षितव्यानि—सुदृष्टव्यानि सुष्ठ्वालोचनीयानि"। सम्मं पडिलेहितव्वाणि भ° अचू० ॥ ४. °व्वाणि भ° जे० ॥ ५. दूसमा° खं ३ ॥ ६. दुप्पजीवं १ अचू० ॥ ७. इत्तरिया शु० ॥ ८. व सादीब° अचू० ॥ ९. सातिब° खं ४ । सायब° खं १–२–३ शु० ॥ १०. मणूसा खं १ ॥ ११. इमे य मे दुक्खे न खं ३ अचू० वृ० ॥ १२. व अचू० ॥ १३. °यावियणं खं १–३–४ । °याइयणं गिहीणं ६ खं २ शु० ॥ १४. °गयवा° जे० ॥ १५. दुलंभे जे० । दुलहे खं ४ ॥ १६. "गृहपाशमध्ये" हाटी० ॥ १७. अत आरभ्य अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोः पदविभागपार्थक्यं वर्तते, दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमं पृष्ठम्, तथा तत्र टिप्पणी १२ ॥ १८. वहाए अचू० ॥ १९. वहाए अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितप्रतौ च ॥ २०. गिहिवासे शु० ॥ २१. °से, निरवज्जे खं ४ शुपा० ॥ २२. °च्चे मणुयाण अचू० वृ० ॥ २३. खलु भो! पावं अव० खं ३–४, मुद्रितहरिभद्रीयवृत्तौ यद्यपि 'भो' इति वर्तते किन्तु तस्याः प्राचीनतमताडपत्रीयादर्शे 'भो' इति नास्ति ॥ २४. °परिक्कं° खं ४ जे० । °प्परक्कं° अचू० वृ० । °प्परकंता° खं १ ॥ २५. वेइत्ता खं २–४ ॥ २६. अवेइत्ता खं ४ ॥ २७. एतेषामष्टादशानां पदानां अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-अप्राप्तप्राचीनतमवृत्तिगतभिन्नभिन्नक्रमपदविभागावलोकनार्थं दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमस्य पृष्ठस्यैकविंशतितमा टिप्पणी ॥

५३६. उवहिम्मि अमुच्छिए [1]अगढिए [2]अण्णायउंछं पुलनिप्पुलाए ।
कय-विक्कय-[3]सन्निहिओ विरए सव्वसंगाव[4]गए य जे, स भिक्खू ॥ १६ ॥

५३७. [5]अलोलो भिक्खू न रसेसु गिद्धे उंछं चरे जीवि[6]यं नाभिकंखे ।
[7]इड्ढिं च सक्कारण पूयणं [8]च चए ठियप्पा [9]अणिहे जे[10], स भिक्खू ॥ १७ ॥

५३८. न परं वए[11]ज्जासि 'अयं कुसीले' जेणऽन्नो कुप्पेज्ज न तं वएज्जा ।
जाणिय [12]पत्तेय पुण्ण-पावं अत्ताणं न समुक्कसे जे[13], स भिक्खू ॥ १८ ॥

५३९. न जाइमत्ते न य रूवमत्ते न लाभमत्ते न सुएण मत्ते ।
[14]मयाणि सव्वाणि वि[15]वज्जइत्ता धम्मज्झाणरए य जे, स भिक्खू ॥ १९ ॥

५४०. पवेयए [16]अज्जपयं महामुणी धम्मे ठिओ ठावयई परं पि ।
निक्खम्म वज्जेज्ज कुसीललिंगं न [17]यावि [18]हासं कहए जे[19], स
भिक्खू ॥ २० ॥

५४१. तं देहवासं असुइं असासयं स[20]या चए निच्चहि[21]यट्ठियप्पा ।
छिंदित्तु जाई-मरणस्स बंधणं उवेइ भिक्खू अपुणागमं [22]गइं ॥ २१ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ सभिक्खूअज्झ[23]यणं दसमं समत्तं ॥ १० ॥

---

१. अगिद्धे अ° खं २ शु० अचू० वृ० ॥ २. अण्णाउंछपुलाये णिप्पुलाये। कय° अचू० ॥ ३. °सन्निहीओ खं ३ । सण्णिधीहिंतो विरते अचू० ॥ ४. गए जे, स खं १ । °गते, स अचू० ॥ ५. अलोल खं २ वृ० । अलोलु खं १-३-४ अचू० ॥ ६. °य नाभिकंखी खं १ शु० । जीवितं णावकंखे अचू० ॥ ७. इड्ढी जे० । इद्धीं खं ४ ॥ ८. च जहे ठि° अचू० वृ० ॥ ९. अणिण्हे अचूपा० ॥ १०. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ ११. °जाहि 'अ° खं २ ॥ १२. पत्तेयं खं २-३ अचू० ॥ १३. जे इति खं ३ अचू० वृ० नास्ति ॥ १४. मताणि अचू० । मयाइं खं ३ ॥ १५. विवज्जयंतो ध° खं २ शु० । विगिंच धीरे ध° वृ० ॥ १६. "आर्यपदं-शुद्धधर्मपदम्" हाटी० । "अज्जग्गहणेण अहिंसाइलक्खणस्स एयारिसस्स धम्मस्स गहणं कयं, तं आयरियं धम्मपदं" वृ० । अज्जवयं खं १ अचू०, "ऋजुभावं" इति अगस्त्यचूर्णिः ॥ १७. आवि वृ० ॥ १८. हासं कुहए खं १ वृ० । हासक्कुहए खं ३ । हस्सकुहए अचू० ॥ १९. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ २०. °या जहे नि° अचू० वृ० ॥ २१. °हिते ठितप्पा अचू० हाटी० ॥ २२. गयं ॥ २१ ॥ ति खं १ । गय ॥ २१ ॥ त्ति बे° खं ३-४ जे० । गतिं ॥ २१ ॥ ति अचू० वृ० ॥ २३. °यणं सम° खं २-३-४ ॥

पढमा रइवक्का चूला—एक्कारसमं अज्झयणं

५४२. इह खलु भो! पव्वइएणं उप्पन्नदुक्खेणं संजमे अरइसमावन्नचित्तेणं ओहाणुप्पेहिणा [1]अणोहाइएणं चेव हयरस्सि-गयंकुस-[2]पोयपडागाभूयाइं इमाइं अट्ठारस ठाणाइं [3]सम्मं [4]संपडिलेहियव्वाइं भवंति। तं जहा—

हंभो! [5]दुस्समाए [6]दुप्पजीवी १। लहुस्सगा [7]इत्तिरिया गिहीणं कामभोगा २। भुज्जो [8]य [9]साइबहुला [10]मणुस्सा ३। [11]इमं च मे दुक्खं न चिरकालोवट्ठाइ भविस्सइ ४। ओमजणपुरक्कारे ५। वंतस्स [12]य [13]पडियाइयणं ६। [14]अहरगइवासोवसंपया ७। [15]दुल्लभे खलु भो गिहीणं धम्मे [16]गिहवासमज्झे वसंताणं ८। [17]आयंके से [18]वहाय होइ ९। संकप्पे से [19]वहाय होइ १०। सोवक्केसे [20]गिहंवासे, निरुवक्केसे परियाए ११। बंधे [20]गिहंवासे, मोक्खे परियाए १२। सावज्जे [20]गिहंवासे[21], अणवज्जे परियाए १३। बहुसाहारणा गिहीणं कामभोगा १४। पत्तेयं पुण्ण-पावं १५। अणिच्चे[22] खलु भो! मणुयाण जीविए कुसग्गजलबिंदुचंचले १६। बहुं च [23]खलु पावं कम्मं पगडं १७। पावाणं च खलु भो! कडाणं कम्माणं पुव्विं दुच्चिण्णाणं [24]दुप्पडिक्कंताणं [25]वेयइत्ता मोक्खो, नत्थि [26]अवेयइत्ता, तवसा वा झोसइत्ता, [27]अट्ठारसमं पयं भवइ १८॥ १॥

---

१. °हावितेण अचू०॥ २. °पडागारभू° अचू० वृ०॥ "पडागारो—सीतपडो" अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितादर्शे च॥ ३. सम्मं सुप्पेहियव्वाइं खं १ हाटी०, तथा च हाटी० "सम्यग्—भावसारम्, सुप्रेक्षितव्यानि—सुदृष्टव्यानि सुष्ठ्वालोचनीयानि"। सम्मं पडिलेहितव्वाणि भ° अचू०॥ ४. °व्वाणि भ° जे०॥ ५. दूसमा° खं ३॥ ६. दुप्पजीवं १ अचू०॥ ७. इत्तरिया शु०॥ ८. व सादीब° अचू०॥ ९. सातिब° खं ४। सायब° खं १–२–३ शु०॥ १०. मणूसा खं १॥ ११. इमे य मे दुक्खे न खं ३ अचू० वृ०॥ १२. व अचू०॥ १३. °याविियणं खं १–३–४। °याइयणं गिहीणं ६ खं २ शु०॥ १४. °गयवा° जे०॥ १५. दुल्लंभे जे०। दुल्लहे खं ४॥ १६. "गृहपाशमध्ये" हाटी०॥ १७. अत आरभ्य अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरणयोः पदविभागपार्थक्यं वर्तते, दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमं पृष्ठम्, तथा तत्र टिप्पणी १२॥ १८. वहाए अचू०॥ १९. वहाए अचू० वृद्धविवरणस्य हस्तलिखितप्रतौ च॥ २०. गिहिवासे शु०॥ २१. °से, निरवज्जे खं ४ शुपा०॥ २२. °च्चे मणुयाण अचू० वृ०॥ २३. खलु भो! पावं अव० खं ३–४, मुद्रितहरिभद्रीयवृत्तौ यद्यपि 'भो' इति वर्तते किन्तु तस्याः प्राचीनतमताडपत्रीयादर्शे 'भो' इति नास्ति॥ २४. °परिक्कं° खं ४ जे०। °प्परक्कं° अचू० वृ०। °प्परक्कंता° खं १॥ २५. वेइत्ता खं २–४॥ २६. अवेइत्ता खं ४॥ २७. एतेषामष्टादशानां पदानां अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-अप्राप्तप्राचीनतमवृत्तिगतभिन्नभिन्नक्रमपदविभागावलोकनार्थं दृश्यतां मुद्रितागस्त्यचूर्णेः २४८ तमस्य पृष्ठस्यैकविंशतितमा टिप्पणी॥

५३६. उवहिम्मि अमुच्छिए अगढिए[1] अण्णायउंछं[2] पुलनिप्पुलाए ।
कय-विक्कय-सन्निहिओ[3] विरए सव्वसंगावगए[4] य जे, स भिक्खू ॥ १६ ॥

५३७. अलोलो[5] भिक्खू न रसेसु गिद्धे उंछं चरे जीवियं[6] नाभिकंखे ।
इड्ढिं[7] च सक्कारण पूयणं च[8] चए ठियप्पा अणिहे[9] जे[10], स भिक्खू ॥१७॥

५३८. न परं वएज्जासि[11] 'अयं कुसीले' जेणऽन्नो कुप्पेज्ज न तं वएज्जा ।
जाणिय पत्तेय[12] पुण्ण-पावं अत्ताणं न समुक्कसे जे[13], स भिक्खू ॥ १८ ॥

५३९. न जाइमत्ते न य रूवमत्ते न लाभमत्ते न सुएण मत्ते ।
मयाणि[14] सव्वाणि विवज्जइत्ता[15] धम्मज्झाणरए य जे, स भिक्खू ॥ १९ ॥

५४०. पवेयए अज्जपयं[16] महामुणी धम्मे ठिओ ठावयई परं पि ।
निक्खम्म वज्जेज्ज कुसीललिंगं न यावि[17] हासं[18] कहए जे[19], स
भिक्खू ॥ २० ॥

५४१. तं देहवासं असुइं असासयं सया[20] चए निच्चहियट्ठियप्पा[21] ।
छिंदित्तु जाई-मरणस्स बंधणं उवेइ भिक्खू अपुणागमं गइं[22] ॥ २१ ॥
ति बेमि ॥

॥ सभिक्खूअज्झयणं[23] दसमं समत्तं ॥ १० ॥

---

१. अगिद्धे अ° खं २ शु० अचू० वृ० ॥ २. अण्णाउंछपुलाये णिप्पुलाये। कय° अचू० ॥ ३. °सन्निहीओ खं ३ । सण्णिधीहिंतो विरते अचू० ॥ ४. गए जे, स खं १ । °गते, स अचू० ॥ ५. अलोल खं २ वृ० । अलोलु खं १-३-४ अचू० ॥ ६. °य नाभिकंखी खं १ शु० । जीवितं णावकंखे अचू० ॥ ७. इड्ढी जे० । इड्ढीं खं ४ ॥ ८. च जहे ठि° अचू० वृ० ॥ ९. अणिण्हे अचूपा० ॥ १०. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ ११. °ज्जाहि 'क्ष° खं २ ॥ १२. पत्तेयं खं २-३ अचू० ॥ १३. जे इति खं ३ अचू० वृ० नास्ति ॥ १४. मताणि अचू० । मयाइं खं ३ ॥ १५. विवज्जयंतो ध° खं २ शु० । विगिंच धीरे ध° वृ० ॥ १६. "आर्यपदं—शुद्धधर्मपदम्" हाटी० । "अज्जगहणेण अहिंसाइलक्खणस्स एयारिसस्स धम्मस्स गहणं कयं, तं आयरियं धम्मपदं" वृ० । अज्जवयं खं १ अचू०, "ऋजुभावं" इति अगस्त्यचूर्णिः ॥ १७. आवि वृ० ॥ १८. हासं कुहए खं १ वृ० । हासक्कुहए खं ३ । हस्सकुहए अचू० ॥ १९. जे इति खं ३ अचू० नास्ति ॥ २०. °या जहे नि° अचू० वृ० ॥ २१. °हिते ठितप्पा अचू० हाटी० ॥ २२. गयं ॥ २१ ॥ ति खं १ । गय ॥ २१ ॥ त्ति बे° खं ३-४ जे० । गतिं ॥ २१ ॥ ति अचू० वृ० ॥ २३. °यणं सम° खं २-३-४ ॥

५५०. अज्ज[1] याहं गणी होंतो भावियप्पा बहुस्सुओ ।
जइ हं रमंतो परियाए सामण्णे जिणदेसिए ॥ ९ ॥

५५१. [2]देवलोगसमाणो उ परियाओ[3] महेसिणं ।
रयाणं, अरयाणं च[4] [5]महानिरय[6]सालिसो ॥ १० ॥

५५२. अमरोवमं जाणिय सोक्ख[7]मुत्तमं रयाण परियाए, तहाऽरयाणं ।
नि[8]रओवमं जाणिय दुक्खमुत्त[9]मं रमेज्ज तम्हा परिया[10]ए पंडिए ॥ ११ ॥

५५३. धम्माओ भट्ठं [11]सिरिओ ववेयं [12]जन्नग्गि विज्झायमिवऽप्पतेयं ।
[13]हीलंति णं दुव्विहियं [14]कुसीला दाढुद्धियं घोरविसं व नागं ॥ १२ ॥

५५४. इहेवऽधम्मो अयसो अकित्ती दुन्नाम[15]धेज्जं च पि[16]हुज्जणम्मि ।
चुयस्स धम्माओ अहम्मसेविणो संभिन्न[17]वित्तस्स[18] य हेट्ठओ गई ॥ १३ ॥

५५५. भुंजित्तु भोगा[19]इं पसज्झ चेयसा तहाविहं कट्टु असंजमं बहुं ।
गइं च गच्छे [20]अणभिज्झियं दुहं, बोही य से नो सुलभा पुणो
पुणो ॥ १४ ॥

५५६. इमस्स ता नेरइयस्स जंतुणो दुहोवणीयस्स किलेस[21]वत्तिणो ।
पलिओवमं झिज्जइ सागरोवमं किमंग ! पुण मज्झ इमं
मणोदुहं ? ॥ १५ ॥

५५७. न मे चिरं दुक्खमिणं भविस्स[22]ई असासया भोगपिवास जंतुणो ।
[23]न चे सरीरेण इमेण[24]ऽवेस्स[25]ई [26]अवेस्सई जीवियपज्जवेण मे ॥ १६ ॥

---

१. अजन्ते हं वृपा० । अज्ज ताऽहं वृ० हाटी० अव० ॥ २. एतत्पूर्वं 'सोम्मसुहा!' इत्यधिकः पाठः अचू० ॥ ३. °याओ य महेसिणो जे० ॥ ४. तु अचू० वृ० ॥ ५. महानरय° खं २ शु० वृ० ॥ ६. °सारिसो खं ४ वृ० ॥ ७. °क्खमोत्तमं जे० । °क्खमुत्तिमं अचू० वृ० ॥ ८. नरओ° खं ४ । णिरयोव° अचू० ॥ ९. °त्तमं । तम्हा रमेज्ज परि° खं ३ ॥ १०. °याय पं° शु० ॥ ११. सिरीयो व° अचू० । सिरिओ अवेयं खं ४ जे० अव० ॥ १२. जन्नग्गि° शु० ॥ १३. हीलेंति खं ३ अचू० ॥ १४. कुसीलं खं ४ जे० ॥ १५. °मगोतं च अचू० । °मगोत्तं च वृ० । °मधेयं च खं ३ ॥ १६. पिधुज्ज° अचू० ॥ १७. °न्नचित्त° खं ३ ॥ १८. °स्स उ हे° खं ३ जे० । °स्स उ हिट्ठ° खं २ ॥ १९. भोगाणि अचू० ॥ २०. अणहिज्झियं खं १-२ । अणभिज्झियं खं ३-४ ॥ २१. °सविचि° खं २-३ अचू० वृ० ॥ २२. °स्सइ खं १-४ । °स्सए खं २ ॥ २३. न मे सरी° १-३-४ जे० अचू० वृ० ॥ २४. °णऽविस्स° खं १ । °णऽवेसई खं २-४ ॥ २५. °स्सती वियस्सती जीवि° अचू० ॥ २६. अविस्स° खं १ । अवेसई खं २-४ शु० ॥

५४३. भवइ य एत्थ सिलोगो—
जया य[1] चयई धम्मं अणज्जो भोगकारणा ।
से तत्थ मुच्छिए बाले आयइं[2] नावबुज्झई[3] ॥ २ ॥

५४४. जया[4] ओहाविओ[5] होइ इंदो वा पडिओ[6] छमं ।
सव्वधम्मपरिब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई[7] ॥ ३ ॥

५४५. जया[8] य वंदिमो होइ पच्छा होइ अवंदिमो ।
देवया व[9] चुया ठाणा स पच्छा परितप्पई[10] ॥ ४ ॥

५४६. जया य पूइमो[11] होइ पच्छा होइ अपूइमो[12] ।
राया व रज्जपब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई ॥ ५ ॥

५४७. जया य माणिमो होइ पच्छा होइ अमाणिमो ।
सेट्ठि[13] व्व कव्वडे छूढो[14] स पच्छा परितप्पई ॥ ६ ॥

५४८. जया य थेरओ[15] होइ समइक्कंतजोव्वणो ।
मच्छो[16] व्व[17] गलं गिलित्ता स पच्छा परितप्पई[18] ॥ ७ ॥
[जया[19] य कुकुडुंबस्स कुतत्तीहिं विहम्मई[20] ।
हत्थी[21] व बंधणे बद्धो स पच्छा परितप्पई[22] ॥]

५४९. पुत्त-दारपरिकिण्णो[23] मोहसंताणसंतओ[24] ।
पंकोसन्नो जहा नागो स पच्छा परितप्पई[25] ॥ ८ ॥

---

१. य जधती ध° अचू० वृ० हाटी० । य चयइ खं १-३-४ ॥ २. आतती ना° अचू० ॥ ३. °ज्झइ खं १-४ । °ज्झति अचू० ॥ ४. जदा य ओ° अचू० वृ० । जया य ओ° खं ३ ॥ ५. ओधातियो अचू० ॥ ६. पलिओ जे० ॥ ७. °प्पइ खं १-४ । °प्पति अचू० ॥ ८. जता य अचू० ॥ ९. व चुया खं २ शु० । व चुयट्ठाणा खं १-४ । वऽब्भुयट्ठाणा खं ३ ॥ १०. °प्पइ खं ३-४ । °प्पति अचू० ॥ ११. पूतिमो अचू० ॥ १२. अपूतिमो अचू० ॥ १३. सेट्ठी व खं ४ जे० । सेट्ठी वा खं १ ॥ १४. छूढे जे० ॥ १५. थेरयो अचू० ॥ १६. मच्छो गलं गिलित्ता वा स अचू० ॥ १७. व खं ४ । व्व गिलं जे० । व्व गालिं गि° शु० ॥ १८. °प्पइ खं १-३-४ । °प्पति अचू० ॥ १९. नायं सूत्रश्लोकः । अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-सुमतिसाधुसूरिकृतटीकासु व्याख्यातोऽस्ति, अतः श्लोकोऽयं प्रक्षिप्त इति ज्ञायते । यद्यपि मुद्रितायां हरिभद्रीयटीकायां सुमतिसाधुसूरिकृतटीकायां चास्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या दृश्यते किन्तु द्वयोरप्यनयोः प्राचीनहस्तलिखितादर्शेषु नोपलभ्यतेऽस्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या ॥ २०. °म्मइ खं १-३-४ ॥ २१. हत्थि व्व वं° खं ३ । हत्थी वा वं° खं १ ॥ २२. °प्पइ खं १-३-४ जे० ॥ २३. परीकि° वृ० । °परिक्किण्णो खं ३ अचू० ॥ २४. °संतयो अचू० ॥ २५. °प्पइ खं १-३-४ । °प्पति अचू० ॥

५५०. अज्ज[1] याहं गणी होंतो भावियप्पा बहुस्सुओ ।
जइ हं रमंतो परियाए सामण्णे जिणदेसिए ॥ ९ ॥

५५१. [2]देवलोगसमाणो उ परिया[3]ओ महेसिणं ।
रयाणं, अरयाणं च[4] [5]महानिरय[6]सालिसो ॥ १० ॥

५५२. अमरोवमं जाणिय सोक्ख[7]मुत्तमं रयाण परियाए, तहाऽरयाणं ।
[8]निरओवमं जाणिय दुक्खमुत्तमं[9] रमेज्ज तम्हा परिया[10]ए पंडिए ॥ ११ ॥

५५३. धम्माओ भट्ठं [11]सिरिओ ववेयं [12]जन्नग्गि विज्झायमिवऽप्पतेयं ।
[13]हीलेंति णं दुव्विहियं [14]कुसीला दाढुद्धियं घोरविसं व नागं ॥ १२ ॥

५५४. इहेवऽधम्मो अयसो अकित्ती दुन्नाम[15]धेज्जं च पिहु[16]ज्जणम्मि ।
चुयस्स धम्माओ अहम्मसेविणो संभिन्न[17]वित्तस्स[18] य हेट्ठओ गई ॥ १३ ॥

५५५. भुंजित्तु भोगाइं[19] पसज्झ चेयसा तहाविहं कट्टु असंजमं बहुं ।
गइं च गच्छे [20]अणभिज्झियं दुहं, बोही य से नो सुलभा पुणो पुणो ॥ १४ ॥

५५६. इमस्स ता नेरइयस्स जंतुणो दुहोवणीयस्स किलेस[21]वत्तिणो ।
पलिओवमं झिज्जइ सागरोवमं किमंग ! पुण मज्झ इमं मणोदुहं ? ॥ १५ ॥

५५७. न मे चिरं दुक्खमिणं भविस्स[22]ई असासया भोगपिवास जंतुणो ।
[23]न चे सरीरेण इमेण[24]ऽवेस्स[25]ई [26]अवेस्सई जीवियपज्जवेण मे ॥ १६ ॥

---

१. अज्जत्ते हं वृपा० । अज्ज ताऽहं वृ० हाटी० अव० ॥ २. एतत्पूर्वं 'सोम्ममुहा!' इत्यधिकः पाठः अचू० ॥ ३. °याओ य महेसिणो जे० ॥ ४. तु अचू० वृ० ॥ ५. महानरय° खं २ शु० वृ० ॥ ६. °सारिसो खं ४ वृ० ॥ ७. °क्खमोत्तमं जे० । °क्खमुत्तिमं अचू० वृ० ॥ ८. नरओ° खं ४ । णिरयोव° अचू० ॥ ९. °त्तमं । तम्हा रमेज्ज परि° खं ३ ॥ १०. °याय पं° शु० ॥ ११. सिरीयो व° अचू० । सिरिओ अवेयं खं ४ जे० अव० ॥ १२. जन्नग्गि° शु० ॥ १३. हीलेंति खं ३ अचू० ॥ १४. कुसीलं खं ४ जे० ॥ १५. °मगोतं च अचू० । °मगोत्तं च वृ० । °मधेयं च खं ३ ॥ १६. पिधुज्ज° अचू० ॥ १७. °न्नचित्त° खं ३ ॥ १८. °स्स उ हे° खं ३ जे० । °स्स उ हिट्ठ° खं २ ॥ १९. भोगाणि अचू० ॥ २०. अणहिज्जियं खं १–२ । अणभिज्जियं खं ३–४ ॥ २१. °सवित्ति° खं २–३ अचू० वृ० ॥ २२. °स्सइ खं १–४ । °स्सए खं २ ॥ २३. न मे सरी° १–३–४ जे० अचू० वृ० ॥ २४. °णऽविस्स° खं १ । °णऽवेसई खं २–४ ॥ २५. °स्सती वियस्सती जीवि° अचू० ॥ २६. अविस्स° खं १ । अवेसई खं २–४ शु० ॥

५४३. भवइ य एत्थ सिलोगो—
जया यं[1] चयई धम्मं अणज्जो भोगकारणा ।
से तत्थ मुच्छिए बाले आयइं[2] नावबुज्झई[3] ॥ २ ॥

५४४. जया[4] ओहाविओ[5] होइ इंदो वा पडिओ[6] छमं ।
सव्वधम्मपरिब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई[7] ॥ ३ ॥

५४५. जया[8] य वंदिमो होइ पच्छा होइ अवंदिमो ।
देवया व[9] चुया ठाणा स पच्छा परितप्पई[10] ॥ ४ ॥

५४६. जया य पूइमो[11] होइ पच्छा होइ अपूइमो[12] ।
राया व रज्जपब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई[10] ॥ ५ ॥

५४७. जया य माणिमो होइ पच्छा होइ अमाणिमो ।
[13]सेट्ठि व्व कब्बडे छूढो[14] स पच्छा परितप्पई[7] ॥ ६ ॥

५४८. जया य थेरओ[15] होइ समइक्कंतजोव्वणो ।
मच्छो[16] व्व[17] गलं गिलित्ता स पच्छा परितप्पई[18] ॥ ७ ॥
[जया[19] य कुकुडुंबस्स कुतत्तीहिं विहम्मई[20] ।
हत्थी[21] व बंधणे बद्धो स पच्छा परितप्पई[22] ॥]

५४९. पुत्त-दारपरिकिण्णो[23] मोहसंताणसंतओ[24] ।
पंकोसन्नो जहा नागो स पच्छा परितप्पई[25] ॥ ८ ॥

---

१. य जधती ध° अचू० वृ० हाटी० । य चयइ खं १–३–४ ॥ २. आतती ना° अचू० ॥ ३. °ज्झइ खं १–४ । °ज्झति अचू० ॥ ४. जदा य ओ° अचू० वृ० । जया य ओ° खं ३ ॥ ५. ओधातियो अचू० ॥ ६. पलिओ जे० ॥ ७. °प्पइ खं १–४ । °प्पति अचू० ॥ ८. जता य अचू० ॥ ९. व चुया खं २ शु० । व चुयट्ठाणा खं १-४ । वऽब्भुयट्ठाणा खं ३ ॥ १०. °प्पइ खं ३–४ । °प्पति अचू० ॥ ११. पूतिमो अचू० ॥ १२. अपूतिमो अचू० ॥ १३. सेट्ठी व खं ४ जे० । सेट्ठी वा खं १ ॥ १४. छूढे जे० ॥ १५. थेरयो अचू० ॥ १६. मच्छो गलं गिलित्ता वा स अचू० ॥ १७. व खं ४ । व्व गिलं जे० । व्व गालिं गि° शु० ॥ १८. °प्पइ खं १–३–४ । °प्पति अचू० ॥ १९. नायं सूत्रश्लोकः । अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-सुमतिसाधुसूरिकृतटीकासु व्याख्यातोऽस्ति, अतः श्लोकोऽयं प्रक्षिप्त इति ज्ञायते । यद्यपि मुद्रितायां हरिभद्रीयटीकायां सुमतिसाधुसूरिकृतटीकायां चास्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या दृश्यते किन्तु द्वयोरप्यनयोः प्राचीनहस्तलिखितादर्शेषु नोपलभ्यतेऽस्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या ॥ २०. °म्मइ खं १–३–४ ॥ २१. हत्थि व्व बं° खं ३ । हत्थी वा बं° खं १ ॥ २२. °प्पइ खं १–३–४ जे० ॥ २३. परीकि° वृ० । °परिक्किण्णो खं ३ अचू० ॥ २४. °संतयो अचू० ॥ २५. °प्पइ खं १–३–४ । °प्पति अचू० ॥

५५०. [1]अज्ज याहं गणी होंतो भावियप्पा बहुस्सुओ ।
जइ हं रमंतो परियाए सामण्णे जिणदेसिए ॥ ९ ॥

५५१. [2]देवलोगसमाणो उ [3]परियाओ महेसिणं ।
रयाणं, अरयाणं च[4] [5]महानिरय[6]सालिसो ॥ १० ॥

५५२. अमरोवमं जाणिय सोक्ख[7]मुत्तमं रयाण परियाए, तहाऽरयाणं ।
[8]निरओवमं जाणिय दुक्खमुत्तमं[9] रमेज्ज तम्हा [10]परियाए पंडिए ॥ ११ ॥

५५३. धम्माओ भट्ठं [11]सिरिओ ववेयं [12]जन्नग्गि विज्झायमिवऽप्पतेयं ।
[13]हीलंति णं दुव्विहियं [14]कुसीला दाढुद्धियं घोरविसं व नागं ॥ १२ ॥

५५४. इहेवऽधम्मो अयसो अकित्ती दुन्ना[15]मधेज्जं च [16]पिहुज्जणम्मि ।
चुयस्स धम्माओ अहम्मसेविणो संभिन्न[17]वित्तस्स[18] य हेट्ठओ गई ॥ १३ ॥

५५५. भुंजित्तु भोगा[19]इं पसज्झ चेयसा तहाविहं कट्टु असंजमं बहुं ।
गइं च गच्छे [20]अणभिज्झियं दुहं, बोही य से नो सुलभा पुणो
पुणो ॥ १४ ॥

५५६. इमस्स ता नेरइयस्स जंतुणो दुहोवणीयस्स किलेस[21]वत्तिणो ।
पलिओवमं झिज्जइ सागरोवमं किमंग ! पुण मज्झ इमं
मणोदुहं ? ॥ १५ ॥

५५७. न मे चिरं दुक्खमिणं भविस्सई[22] असासया भोगपिवास जंतुणो ।
[23]न चे सरीरेण इमेण[24]ऽवेस्सई[25] [26]अवेस्सई जीवियपज्जवेण मे ॥ १६ ॥

---

१. अज्जत्ते हं वृपा० । अज्ज ताऽहं वृ० हाटी० अव० ॥ २. एतत्पूर्वं 'सोम्ममुहा!' इत्यधिकः पाठः अचू० ॥ ३. °याओ य महेसिणो जे० ॥ ४. तु अचू० वृ० ॥ ५. महानरय° खं २ शु० वृ० ॥ ६. °सारिसो खं ४ वृ० ॥ ७. °क्खमोत्तमं जे० । °क्खमुत्तिमं अचू० वृ० ॥ ८. नरओ° खं ४ । णिरयोव° अचू० ॥ ९. °त्तमं । तम्हा रमेज्ज परि° खं ३ ॥ १०. °याय पं° शु० ॥ ११. सिरीयो व° अचू० । सिरिओ अवेयं खं ४ जे० अव० ॥ १२. जन्नग्गि° शु० ॥ १३. हीलेंति खं ३ अचू० ॥ १४. कुसीलं खं ४ जे० ॥ १५. °मगोतं च अचू० । °मगोत्तं च वृ० । °मधेयं च खं ३ ॥ १६. पिधुज्ज° अचू० ॥ १७. °न्नचित्त° खं ३ ॥ १८. °स्स उ हे° खं ३ जे० । °स्स उ हिट्ठ° खं २ ॥ १९. भोगाणि अचू० ॥ २०. अणहिज्जियं खं १-२ । अणभिज्जियं खं ३-४ ॥ २१. °सवित्ति° खं २-३ अचू० वृ० ॥ २२. °स्सइ खं १-४ । °स्सए खं २ ॥ २३. न मे सरी° १-३-४ जे० अचू० वृ० ॥ २४. °णऽविस्स° खं १ । °णऽवेसई खं २-४ ॥ २५. °स्सती वियस्सती जीवि° अचू० ॥ २६. अविस्स° खं १ । अवेसई खं २-४ शु० ॥

५५०. [1]अज्ज याहं गणी होंतो भावियप्पा बहुस्सुओ ।
जइ हं रमंतो परियाए सामण्णे जिणदेसिए ॥ ९ ॥

५५१. दे[2]वलोगसमाणो उ परिया[3]ओ महेसिणं ।
रयाणं, अरयाणं च[4] [5]महानिरय[6]सालिसो ॥ १० ॥

५५२. अमरोवमं जाणिय सोक्ख[7]मुत्तमं रयाण परियाए, तहाऽरयाणं ।
नि[8]रओवमं जाणिय दुक्खमु[9]त्तमं रमेज्ज तम्हा परिया[10]ए पंडिए ॥ ११ ॥

५५३. धम्माओ भट्ठं [11]सिरिओ ववेयं [12]जन्नग्गि विज्झायमिवऽप्पतेयं ।
[13]हीलंति णं दुव्विहियं [14]कुसीला दाढुद्धियं घोरविसं व नागं ॥ १२ ॥

५५४. इहेवऽधम्मो अयसो अकित्ती दुन्ना[15]मधेज्जं च पि[16]हुज्जणम्मि ।
चुयस्स धम्माओ अहम्मसेविणो संभि[17]न्नवित्तस्स[18] य हेट्ठओ गई ॥ १३ ॥

५५५. भुंजित्तु भोगा[19]इं पसज्झ चेयसा तहाविहं कट्टु असंजमं बहुं ।
गइं च गच्छे [20]अणभिज्झियं दुहं, बोही य से नो सुलभा पुणो
पुणो ॥ १४ ॥

५५६. इमस्स ता नेरइयस्स जंतुणो दुहोवणीयस्स किलेसव[21]त्तिणो ।
पलिओवमं झिज्जइ सागरोवमं किमंग ! पुण मज्झ इमं
मणोदुहं ? ॥ १५ ॥

५५७. न मे चिरं दुक्खमिणं भविस्स[22]ई असासया भोगपिवास जंतुणो ।
[23]न चे सरीरेण इमेण[24]ऽवेस्स[25]ई [26]अवेस्सई जीवियपज्जवेण मे ॥ १६ ॥

---

१. अज्जत्ते हं वृपा० । अज्ज ताऽहं वृ० हाटी० अव० ॥ २. एतत्पूर्वं 'सोम्ममुहा !' इत्यधिकः पाठः अचू० ॥ ३. °याओ य महेसिणो जे० ॥ ४. तु अचू० वृ० ॥ ५. महानरय° खं २ शु० वृ० ॥ ६. °सारिसो खं ४ वृ० ॥ ७. °क्खमोत्तमं जे० । °क्खमुत्तिमं अचू० वृ० ॥ ८. नरओ° खं ४ । णिरयोव° अचू० ॥ ९. °त्तमं । तम्हा रमेज्ज परि° खं ३ ॥ १०. °याय पं° शु० ॥ ११. सिरीयो व° अचू० । सिरिओ अवेयं खं ४ जे० अव० ॥ १२. जन्नग्गि° शु० ॥ १३. हीलेंति खं ३ अचू० ॥ १४. कुसीलं खं ४ जे० ॥ १५. °मगोत्तं च अचू० । °मगोत्तं च वृ० । °मधेयं च खं ३ ॥ १६. पिधुज्ज° अचू० ॥ १७. °न्नचित्त° खं ३ ॥ १८. °स्स उ हे° खं ३ जे० । °स्स उ हिट्ठ° खं २ ॥ १९. भोगाणि अचू० ॥ २०. अणहिज्जियं खं १-२ । अणभिज्जियं खं ३-४ ॥ २१. °सवित्ति° खं २-३ अचू० वृ० २२. °स्सइ खं १-४ । °स्सए खं २ ॥ २३. न मे सरी° १-३-४ जे० अचू० २४. °णऽविस्स° खं १ । °णऽवेसई खं २-४ ॥ २५. °स्सती वियस्सती जीवि° २६. अविस्स° खं १ । अवेसई खं २-४ शु० ॥

५४३. भवइ य एत्थ सिलोगो—
जया [1]यं चयई धम्मं अणज्जो भोगकारणा ।
से तत्थ मुच्छिए बाले [2]आयइं नावबुज्झई[3] ॥ २ ॥

५४४. [4]जया [5]ओहाविओ होइ इंदो वा [6]पडिओ छमं ।
सव्वधम्मपरिब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई[7] ॥ ३ ॥

५४५. [8]जया य वंदिमो होइ पच्छा होइ अवंदिमो ।
देवया [9]व चुया ठाणा स पच्छा परितप्पई[10] ॥ ४ ॥

५४६. जया य [11]पूइमो होइ पच्छा होइ [12]अपूइमो ।
राया व रज्जपब्भट्ठो स पच्छा परितप्पई ॥ ५ ॥

५४७. जया य माणिमो होइ पच्छा होइ अमाणिमो ।
[13]सेट्ठि व्व कब्बडे [14]छूढो स पच्छा परितप्पई ॥ ६ ॥

५४८. जया य [15]थेरओ होइ समइक्कंतजोव्वणो ।
[16]मच्छो [17]व्व गलं गिलित्ता स पच्छा परितप्पई[18] ॥ ७ ॥
[[19]जया य कुकुडुंबस्स कुतत्तीहिं विहम्मई[20] ।
[21]हत्थी व बंधणे बद्धो स पच्छा परितप्पई[22] ॥]

५४९. पुत्त-दार[23]परिकिण्णो मोहसंताणसं[24]तओ ।
पंकोसन्नो जहा नागो स पच्छा परितप्पई[25] ॥ ८ ॥

---

१. य जधती ध° अचू० वृ० हाटी० । य चयइ खं १-३-४ ॥ २. आतती ना° अचू० ॥ ३. °ज्झइ खं १-४ । °ज्झति अचू० ॥ ४. जदा य ओ° अचू० वृ० । जया य ओ° खं ३ ॥ ५. ओधातियो अचू० ॥ ६. पलिओ जे० ॥ ७. °प्पइ खं १-४ । °प्पति अचू० ॥ ८. जता य अचू० ॥ ९. व चुया खं २ शु० । व चुयट्ठाणा खं १-४ । वऽब्भुयट्ठाणा खं ३ ॥ १०. °प्पइ खं ३-४ । °प्पति अचू० ॥ ११. पूतिमो अचू० ॥ १२. अपूतिमो अचू० ॥ १३. सेट्ठी व खं ४ जे० । सेट्ठी वा खं १ ॥ १४. छूढे जे० ॥ १५. थेरयो अचू० ॥ १६. मच्छो गलं गिलित्ता वा स अचू० ॥ १७. व खं ४ । व्व गिलं जे० । व्व गालिं गि° शु० ॥ १८. °प्पइ खं १-३-४ । °प्पति अचू० ॥ १९. नायं सूत्रश्लोकः । अगस्त्यचूर्णि-वृद्धविवरण-हरिभद्रीयटीका-सुमतिसाधुसूरिकृतटीकासु व्याख्यातोऽस्ति, अतः श्लोकोऽयं प्रक्षिप्त इति ज्ञायते । यद्यपि मुद्रितायां हरिभद्रीयटीकायां सुमतिसाधुसूरिकृतटीकायां चास्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या दृश्यते किन्तु द्वयोरप्यनयोः प्राचीनहस्तलिखितादर्शेषु नोपलभ्यतेऽस्य सूत्रश्लोकस्य व्याख्या ॥ २०. °म्मइ खं १-३-४ ॥ २१. हत्थि व्व बं° खं ३ । हत्थी वा बं° खं १ ॥ २२. °प्पइ खं १-३-४ जे० ॥ २३. परीकि° वृ० । °परिकिण्णो खं ३ अचू० ॥ २४. °संतयो अचू० ॥ २५. °प्पइ खं १-३-४ । °प्पति अचू० ॥

५५०. अज्ज[1] याहं गणी होंतो भावियप्पा बहुस्सुओ ।
जइ हं रमंतो परियाए सामण्णे जिणदेसिए ॥ ९ ॥

५५१. देव[2]लोगसमाणो उ परिया[3]ओ महेसिणं ।
रयाणं, अरयाणं च[4] म[5]हानिरयसा[6]लिसो ॥ १० ॥

५५२. अमरोवमं जाणिय सोक्ख[7]मुत्तमं रयाण परियाए, तहाऽरयाणं । ५
निर[8]ओवमं जाणिय दुक्खमुत्त[9]मं रमेज्ज तम्हा परिया[10]ए पंडिए ॥ ११ ॥

५५३. धम्माओ भट्ठं [11]सिरिओ ववेयं ज[12]न्नग्गि विज्झायमिवऽप्पतेयं ।
[13]हीलंति णं दुव्विहियं कु[14]सीला दाढुद्धियं घोरविसं व नागं ॥ १२ ॥

५५४. इहेवऽधम्मो अयसो अकित्ती दुन्नाम[15]धेज्जं च पिहु[16]ज्जणम्मि ।
चुयस्स धम्माओ अहम्मसेविणो संभिन्न[17]वित्तस्स[18] य हेट्ठओ गई ॥ १३ ॥ १०

५५५. भुंजित्तु भोगा[19]इं पसज्झ चेयसा तहाविहं कट्टु असंजमं बहुं ।
गइं च गच्छे [20]अणभिज्झियं दुहं, बोही य से नो सुलभा पुणो
पुणो ॥ १४ ॥

५५६. इमस्स ता नेरइयस्स जंतुणो दुहोवणीयस्स किलेसव[21]त्तिणो ।
पलिओवमं झिज्जइ सागरोवमं किमंग ! पुण मज्झ इमं १५
मणोदुहं ? ॥ १५ ॥

५५७. न मे चिरं दुक्खमिणं भविस्स[22]ई असासया भोगपिवास जंतुणो ।
[23]न चे सरीरेण इमेण[24]ऽवेस्सई[25] [26]अवेस्सई जीवियपज्जवेण मे ॥ १६ ॥

१. अजत्ते हं वृपा० । अज्ज ताऽहं वृ० हाटी० अव० ॥ २. एतत्पूर्वं 'सोम्ममुहा!' इत्यधिकः पाठः अचू० ॥ ३. °याओ य महेसिणो जे० ॥ ४. तु अचू० वृ० ॥ ५. महानरय° खं २ शु० वृ० ॥ ६. °सारिसो खं ४ वृ० ॥ ७. °क्खमोत्तमं जे० । °क्खमुत्तिमं अचू० वृ० ॥ ८. नरओ° खं ४ । णिरयोव° अचू० ॥ ९. °त्तमं । तम्हा रमेज्ज परि° खं ३ ॥ १०. °याय पं° शु० ॥ ११. सिरीयो व° अचू० । सिरिओ अवेयं खं ४ जे० अव० ॥ १२. जन्नग्गि° शु० ॥ १३. हीलेंति खं ३ अचू० ॥ १४. कुसीलं खं ४ जे० ॥ १५. °मगोतं च अचू० । °मगोत्तं च वृ० । °मधेयं च खं ३ ॥ १६. पिधुज्ज° अचू० ॥ १७. °न्नचित्त° खं ३ ॥ १८. °स्स उ हे° खं ३ जे० । °स्स उ हिट्ठ° खं २ ॥ १९. भोगाणि अचू० ॥ २०. अणहिज्जियं खं १–२ । अणभिज्जियं खं ३–४ ॥ २१. °सवित्ति° खं २–३ अचू० वृ० ॥ २२. °स्सइ खं १–४ । °स्सए खं २ ॥ २३. न मे सरी° १–३–४ जे० अचू० वृ० ॥ २४. °णऽविस्स° खं १ । °णऽवेसई खं २–४ ॥ २५. °स्सती वियस्सती जीवि° अचू० ॥ २६. अविस्स° खं १ । अवेसई खं २–४ शु० ॥

५५८. जस्सेवमप्पा[1] उ हवेज्ज निच्छिओ[2] चएज्ज देहं, न[3] उ धम्मसासणं ।
तं तारिसं[4] नो पयलेंति[5] इंदिया उवेंतवाया[6] व सुदंसणं गिरिं ॥ १७॥

५५९. इच्चेव संपस्सिय बुद्धिमं नरो[7] आयं उवायं विविहं वियाणिया ।
काएण वाया[8] अदु माणसेणं तिगुत्तिगुत्तो जिणवयणमहिट्ठेज्जासि[9] ॥१८॥
त्ति बेमि ॥

५

॥ [10]रइवक्कचूला नाम चूला पढमा समत्ता ॥

॥ [एक्कारसमं] [11]रइवक्कऽज्झयणं समत्तं ॥ ११ ॥

---

१. °व अप्पा खं १-४ जे० ॥ २. °ओ जहेज्ज दे° खं १-४ अचू० । °ओ चइज्ज जे० ॥ ३. न हु ध° खं १-४ जे० । ण य ध° अचू० वृ० ॥ ४. °सं न प्पय° हाटी० । °सं ण प्पचलें° अचू० ॥ ५. पयलंति खं २-४ । पयलिंति खं १ जे० ॥ ६. उवंत° शु० । उविंत° खं १ । उवेंत वा° अचू० वृ० ॥ ७. नरे जे० ॥ ८. °याऽदुय मा° खं १ ॥ ९. °मधिट्ठते ॥ त्ति अचू० । °महिट्ठते ॥ त्ति वृ० ॥ १०. रइवक्का पढमचूला समत्ता ॥ छ ॥ खं १ । रतिवाक्यचूलासमाप्तिसूचकः पाठः खं १-४ प्रत्योरेव ॥ ११. रतिवाक्याध्ययनसमाप्तिसूचकः पाठः खं २-३ प्रत्योरेव ॥

१२

बिइया चूलिया चूला–बारसमं अज्झयणं

५६०. चूलियं तु पवक्खामि सुयं केवलिभासियं ।
जं सुणेत्तु [१]संपुण्णाणं धम्मे उप्पज्जई[२] मई ॥ १ ॥

५६१. अणुसोयपट्ठिए बहुजणम्मि पडिसोयलद्धलक्खेणं ।
पडिसोयमेव अप्पा दायव्वो होउकामेणं ॥ २ ॥

५६२. अणुसोयसुहो लोगो पडिसोओ [३]आसवो सुविहियाणं ।
अणुसोओ संसारो, पडिसोओ तस्स[४] उत्तारो ॥ ३ ॥

५६३. [५]तम्हा आयारपरक्कमेण संवरसमाहिबहुलेणं ।
चरिया गुणा य नियमा य[६] होंति साहूण दट्ठव्वा ॥ ४ ॥

५६४. [७]अणिएयवासो समुयाणचरिया अण्णायउंछं [८]पइरिक्कया य ।
अप्पोवही कलहविवज्जणा य[९] विहारचरिया इसिणं पसत्था ॥ ५ ॥

५६५. [१०]आइण्ण-ओमाणविवज्जणा य [११]उस्सन्नदिट्ठाहडं[१२] भत्त-पाणे ।
संसट्ठकप्पेण चरेज्ज भिक्खू तज्जायसंसट्ठ जई [१३]जएज्जा ॥ ६ ॥

५६६. अमज्ज-मंसासि अमच्छरीया अभिक्खणं[१४] निव्विगईगया य ।
अभिक्खणं काउस्सग्गकारी सज्झायजोगे पयओ[१५] हवेज्जा ॥ ७ ॥

---

१. सुपुण्णाणं हाटी० ॥ २. °ज्जए खं १–३ शु० । °ज्जती अचू० ॥ ३. आसमो सु° अचू० हाटीपा० अवपा० । "आसमो-तेवोवणत्थाणं" इति अचू० । "आसवो नाव इंदियजओ" इति वृद्धविवरणम् । आश्रवः–इन्द्रियजयादिरूपः परमार्थपेशलः काय-वाङ्-मनोव्यापारः, आश्रमो वा–व्रतग्रहणादिरूपः" इति हाटी० ॥ ४. °स्स निप्फेडो ॥ अचू० । °स्स निग्घाडो वृ० ॥ ५. एवं आयार° अचू० वृ० ॥ ६. हु खं १ जे० ॥ ७. अणिययवा° खं ३ ॥ ८. पयरि° खं २ शुपा० । पतिरि° अचू० ॥ ९. उ वृ० ॥ १०. आइण्णोमाण° खं १–३–४ अचू० वृ० ॥ ११. ओसन्न° खं २–४ शु० ॥ १२. °हडं भत्त-पाणं अचू०, °हरं भत्त° अचूपा० ॥ १३. जयेज्जा खं २ अचू० ॥ १४. °वखणिव्वीतियजोगया य अचूपा० । °क्खणं निव्वियए य हुज्ज । अभि° खं २ प्रतौ संशोधितः पाठः ॥ १५. °ओ वहेज्जा खं १ ॥

५६७. न पडिण्णवेज्जा सयणाऽऽसणाइं सेज्जं निसेज्जं तह भत्त-पाणं ।
गामे कुले वा नगरे व देसे [1]ममत्तभावं न कहिंचि कुज्जा ॥ ८ ॥

५६८. गिहिणो वेयावडियं न कुज्जा [2]अभिवायणं वंदण पूयणं वा ।
असंकिलिट्ठेहि समं वसेज्जा मुणी चरित्तस्स जओ न हाणी ॥ ९ ॥

५ 　५६९. न या लभेज्जा निउणं सहायं गुणाहियं वा गुणओ समं वा ।
[3]एक्को वि पावाइं विवज्जयंतो[4] विहरेज्ज कामेसु असज्जमाणो ॥ १० ॥

५७०. संवच्छरं [5]वा वि परं पमाणं [6]बीयं च वासं न तहिं वसेज्जा ।
सुत्तस्स मग्गेण चरेज्ज भिक्खू सुत्तस्स अत्थो जह [7]आणवेइ ॥ ११ ॥

५७१. जो [8]पुव्वरत्तावररत्तकाले[9] संपेहई अप्पगमप्पएणं ।
१० 　किं मे कडं ? किं [10]च मे किच्चसेसं ?
किं सक्कणिज्जं न समायरामि ? ॥ १२ ॥

५७२. किं मे परो [11]पासइ ? किं [12]व अप्पा ?
किं [13]वाहं [14]खलियं न विवज्जयामि ? ।
इच्चेव सम्मं [15]अणुपासमाणो अणागयं नो [16]पडिबंध कुज्जा ॥ १३ ॥

१५ 　५७३. जत्थेव [17]पासे कइ [18]दुप्पउत्तं काएण वाया अदु माणसेणं ।
तत्थेव [19]धीरो [20]पडिसाहरेज्जा [21]आइण्णो [22]खिप्पमिव क्खलीणं ॥ १४ ॥

५७४. जस्सेरिसा जोग जिइंदियस्स धिईमओ सप्पुरिसस्स निच्चं ।
तमाहु लोए पडिबुद्धजीवी सो [23]जीवई संजमजीविएण ॥ १५ ॥

---

१. ममत्तिभावं खं १ जे० अचू० ॥ २. °वायण वं° खं २-४ अचू० वृ० ॥ ३. एगो खं २ शुपा० । एको अचू० ॥ ४. °तो चरेज्ज अचू० ॥ ५. चावि शु० ॥ ६. वितियं च खं ३ अचू० वृ० ॥ ७. °वेई खं १ ॥ ८. °व्वरत्तअवरत्तका° खं ३ अचू० वृ० ॥ ९. °ले संवेक्खई खं ४ । °ले संपेक्खई खं १–२–३ जे० । °ले सारक्खती अप्प° अचू० वृ० ॥ १०. व अचू० वृ० ॥ ११. पस्सति अचू० वृ० ॥ १२. च खं २–३ जे० शु० ॥ १३. चाहं खं २–३ जे० शु० ॥ १४. खलितो विवज्ज° अचू० वृ०, खलियं न विवज्ज° अचूपा० वृपा० ॥ १५. अणुपस्समा° खं १–४ अचू० वृ० ॥ १६. पडिबंधु जे० वृ० ॥ १७. पस्से अचू० वृ० ॥ १८. दुप्पणीयं का° अचू० वृ० ॥ १९. धीरे अचू० ॥ २०. पडिसंह° खं १ ॥ २१. आतिण्णो अचू० । आइण्णओ खि° वृ० ॥ २२. खित्तमिव अचू० वृ०, खिप्पमिव अचूपा० वृपा० ॥ २३. जीवए खं १ । जीवती अचू० ॥

५७५. अप्पा[1] खलु सययं रक्खियव्वो सव्विंदिएहिं सुसमाहिएहिं[2] ।
अरक्खिओ जाइपहं[3] उवेई सुरक्खिओ सव्वदुहाण मुच्चइ ॥ १६ ॥
त्ति बेमि[4] ॥

॥ बीया [चूलिया] चूला समत्ता[5] ॥

[॥ बारसमं अज्झयणं समत्तं ॥ १२ ॥] ५

॥ दसवेयालियं समत्तं ॥

---

१. अप्पा हु खलु खं १-४ शु० ॥ २. °हिएण खं ३ सुमति०, तथाच श्रीसुमतिसाधुकृतटीका–"सुसमाहितेन–निवृत्तविषयव्यापारेण" ॥ ३. जातिवधं अचू० । जाइवहं वृ० । जातिपधं अचूपा० । जाइपहं वृपा० ॥ ४. °मि ॥ दसवेयालियसुयखंधो समत्तो ॥ छ ॥ खं २ । °मि ॥ बीया चूलिया समत्ता ॥ छ ॥ समत्तं दसवैकालिकं ॥ छ ॥ खं ४ ॥ °मि ॥ सेज्जंभवं गणहरं जिणपडिमादंसणेण पडिवुद्धं । मणगपियरं [?च] दसकालियस्स निज्जूहगं वंदे ॥ मणगं पडुच्च सेज्जंभवेण निज्जूहिया दसऽज्झयणा। वेयालियाय ठविया तम्हा दसवेया(? दसया)-लियं नाम ॥ दसकालियं सम्मत्तं ॥ छ ॥ खं ३ ॥ ५. °त्ता ॥ मणगं पडुच्च सेज्जंभवेण निज्जूहिया दसऽज्झयणा। वेयालियाए ठवियं तम्हा दसवेया(?दसया)लियं नाम ॥ दसवेयालियं समत्तं ॥ मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥ खं १ ॥
६

उत्तरऽज्झयणाणि

उत्तरऽज्झयणाणि

उत्तरऽज्झयणाणि

॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइमहावीरवद्धमाणसामिस्स ॥

अणेयथेरभगवंविरइयाणि

उत्तरऽज्झयणाणि

१

पढमं विणयसुयऽज्झयणं

१. [1]संजोगा विप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
विणयं [2]पाउकरिस्सामि [3]आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ १ ॥

२. [4]आणानिद्देसकरे गुरूणमुववायकारए ।
इंगि[5]याकारसंपन्ने से [6]विणीए त्ति [7]वुच्चई ॥ २ ॥ ५

३. आणाऽनिद्दे[8]सकरे गुरूणमणुववायकारए ।
[9]पडणीए [10]असंबुद्धे [11]अविणीए त्ति [12]वुच्चई ॥ ३ ॥

---

१. अत्रोपयुक्तेष्वादर्शेषु ग्रन्थारम्भे इत्थं लेखकलिखितो मङ्गलपाठः—नमः सर्वज्ञाय ॥ नमो सुयदेवयाए ॥ सं १ । नमो वीतरागाय ॥ सं २ । नमः सिद्धेभ्यः ॥ पु० । श्रीसूरसुंदरसूरि-[? भ्यो नमः] ॥ ला १ । अर्हं ॥ ला २ । ह० पा० नें० शा० आदर्शानां लेखकमङ्गलं नोल्लिखितं तत्तदादर्शपाठभेदनिदर्शकैः ॥ २. पाओक° सं १ । पायोकरेस्सामि चू०, 'प्रादुः—प्रकाशने,......तथा पादोकरणं दुविहं' इति प्राचीनतमहस्तलिखितचूर्ण्यादर्शव्याख्यायाम् ॥ ३. आणुपुव्वी चू०, आणुपुव्विं चूपा०, तथा च चूर्णिः—'आणुपुव्वी सुणेह मे आनुपूर्वी—अनुक्रमः परिपाटीत्यर्थः, यथोपदिष्टं यथाकार्यं यथाक्कमसो(शो) वा तथा । पठ्यते च—आणुपुव्विं सुणेह मे' । अत्र पाइयटीका त्वित्थम्—"आनुपूर्वी—क्रमः परिपाटीति यावत् तया, द्वितीया तु 'छन्दोवत् सूत्राणि' इति न्यायतः 'छान्दसत्वे सुपां सुपो भवन्ति' इति वचनात् तृतीयार्थे" ॥ ४. आणानिद्देसयरे सं २ । पाइयटीकायां 'आणानिद्देसकरे' इति पाठं व्याख्याय 'आणानिद्देसयरे' इत्येतस्येत्थं व्याख्या—'आज्ञानिर्देशेन वा तरति भवाम्भोधिमित्याज्ञानिर्देशतरः, इत्यादयोऽनन्तगमपर्यायत्वाद् भगवद्वचनस्य व्याख्याभेदाः सम्भवन्तोऽपि......न प्रतिसूत्रं प्रदर्श्यन्ते' ॥ ५. °यागार° सं १ चू० विना ॥ ६. विणीइ त्ति ला १ ला २ नें० । विणीय त्ति पु० ॥ ७. वुच्चइ सं १ पा० शापा० ॥ ८. °सयरे सं २ शापा० । °सगरे शापा० ॥ ९. पडिणीए सं १ सं २ शा० विना चूर्णौ च ॥ १० असंबद्धे पु० ॥ ११. अविणीइ त्ति पु० ॥ १२. वुच्चइ सं १ पु० पा० शापा० ॥

॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइमहावीरवद्धमाणसामिस्स ॥

अणेयथेरभगवंविरइयाणि

उत्तरऽज्झयणाणि

१

पढमं विणयसुयऽज्झयणं

१. संजोगा[1] विप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
विणयं पाउकरिस्सामि[2] आणुपुव्विं[3] सुणेह मे ॥ १ ॥

२. आणानिद्देसकरे[4] गुरूणमुववायकारए ।
इंगियागारसंपन्ने[5] से विणीए[6] त्ति वुच्चई[7] ॥ २ ॥

३. आणाऽनिद्देसकरे[8] गुरूणमणुववायकारए ।
पडिणीए[9] असंबुद्धे[10] अविणीए[11] त्ति वुच्चई[12] ॥ ३ ॥

---

१. अत्रोपयुक्तेष्वादर्शेषु ग्रन्थारम्भे इत्थं लेखकलिखितो मङ्गलपाठः—नमः सर्वज्ञाय ॥ नमो सुयदेवयाए ॥ सं १ । नमो वीतरागाय ॥ सं २ । नमः सिद्धेभ्यः ॥ पु० । श्रीसूरसुंदरसूरि-[? भ्यो नमः] ॥ ला १ । अर्हं ॥ ला २ । ह० पा० ने० शा० आदर्शानां लेखकमङ्गलं नोल्लिखितं तत्तदादर्शपाठभेदनिदर्शकैः ॥ २. पाओक° सं १ । पायोकरेस्सामि चू०, 'प्रादुः-प्रकाशने,......तथा पादोकरणं दुविहं' इति प्राचीनतमहस्तलिखितचूर्ण्यादर्शव्याख्यायाम् ॥ ३. आणुपुव्वी चू०, आणुपुव्विं चूपा०, तथा च चूर्णिः—'आणुपुव्वी सुणेह मे आनुपूर्वी–अनुक्रमः परिपाटीत्यर्थः, यथोपदिष्टं यथाकार्यं यथाक्रमसो(शो) वा तथा । पठ्यते च—आणुपुव्विं सुणेह मे' । अत्र पाइयटीका त्वित्थम्—"आनुपूर्वी–क्रमः परिपाटीति यावत् तथा, द्वितीया तु 'छन्दोवत् सूत्राणि' इति न्यायतः 'छान्दसत्वे सुपां सुपो भवन्ति' इति वचनात् तृतीयार्थे" ॥ ४. आणा-निद्देसयरे सं २ । पाइयटीकायां 'आणानिद्देसकरे' इति पाठं व्याख्याय 'आणानिद्देसयरे' इत्येतस्येत्थं व्याख्या—'आज्ञानिर्देशेन वा तरति भवाम्भोधिमित्याज्ञानिर्देशतरः, इत्यादयोऽनन्त-गमपर्यायत्वाद् भगवद्वचनस्य व्याख्याभेदाः सम्भवन्तोऽपि......न प्रतिसूत्रं प्रदर्श्यन्ते' ॥ ५. °यागार° सं १ चू० विना ॥ ६. विणीइ त्ति ला १ ला २ ने० । विणीय त्ति पु० ॥ ७. वुच्चइ सं १ पा० शापा० ॥ ८. °सयरे सं २ शापा० । °सगरे शापा० ॥ ९. पडिणीए सं १ सं २ शा० विना चूर्णौ च ॥ १० असंबद्धे पु० ॥ ११. अविणीइ त्ति पु० ॥ १२. वुच्चइ सं १ पु० पा० शापा० ॥

४. जहा सुणी [1]पूइकण्णी णिक्कसिज्जइ सव्वसो ।
एवं [2]दुस्सील[3]पडणीए मुहरी निक्कसि[4]ज्जई ॥ ४ ॥

५. कणकुंडगं [5]जहित्ताणं विट्ठं भुंजइ [6]सूयरे ।
एवं सीलं [7]जहित्ताणं दुस्सीले [8]रमई मिए ॥ ५ ॥

६. सुणियाऽभावं [9]साणस्स सूयरस्स नरस्स य ।
विणए [10]ठवेज्ज [11]अप्पाणं इच्छंतो हियमप्पणो ॥ ६ ॥

७. तम्हा विणयमेसेज्जा सीलं पडि[12]लभेज्जओ ।
[13]बुद्धवुत्ते [14]नियागट्ठी न निक्कसिज्जइ [15]कण्हुई ॥ ७ ॥

८. निसंते [16]सियाऽमुहरी बुद्धाणं अंतिए सया ।
[17]अत्थजुत्ताइं सिक्खेज्जा, नि[18]रत्थाणि [19]उ वज्जए ॥ ८ ॥

९. अणुसासिओ न कुप्पेज्जा, [20]खंतिं सेवेज्ज पंडिए ।
[21]खुड्डेहिं सह [22]संसग्गिं हासं [23]कीडं च वज्जए ॥ ९ ॥

१०. मा य चंडालियं कासी, बहुयं मा य आलवे ।
कालेण य अहिज्जित्ता [24]तओ झाएज्ज [25]एक्कओ ॥ १० ॥

११. आहच्च चंडालियं कट्टु न निण्हवेज्ज [26]कयाइ वि ।
कडं [27]कडे त्ति भासेज्जा अकडं नो[28]कडे त्ति य ॥ ११ ॥

---

१. पूईक° ने० ॥ २. दूस्सीले प° शापा० ॥ ३. °पडिणीए सं १ सं२ शा० विना ॥ ४. °ज्जइ सं १ सं २ पा० ॥ ५,७. चइत्ताणं सं १ सं २ पु० ला १ ला २ ने० पाटीपा० ॥ ६. सूयरो पा० ने० ॥ ८. रमइ सं १ सं २ पु० ॥ ९. 'साणस्स पूतिकण्णस्स' चूर्णिव्याख्या । 'साणस्स त्ति, प्राकृतत्वाद् इवेत्यस्य च गम्यमानत्वात्, शुन्या इव' इति पाइयटीकाव्याख्या ॥ १०. ठविज्ज सं १ शा० विना ॥ ११. अप्पाणमिच्छंतो शा० ॥ १२. °लभेज्जए शा० । °लभेज्जउ शापा० । °लभे जओ पा० ला १ ला २ पु० ॥ १३. बुद्धपुत्त सं २ शा० ह० पु० ला १ । बुद्धपुत्ते ला २ ने० । बुद्धउत्ते पा० ॥ १४. निओगट्ठी शापा० ॥ १५. कण्हई सं २ ॥ १६. °या अमुहरि पा० ॥ १७. अट्ठजुत्ताणि सं २ शा० पु० ला १ ला २ । अट्ठजुत्ताइं शापा० ॥ १८. निरट्ठाणि सं १ विना ॥ १९. वि सं २ ह० ॥ २०. खंती सं १ ॥ २१. बालेहिं सह पा० ॥ २२. संसग्गीं सं १ ॥ २३. कीलं पु० ला १ ॥ २४. तत्तो पा० ॥ २५. एगगो शा० पु० । इक्कओ पा० ॥ २६. कण्हुइ । पा०, पाइयटीका तु 'कयाइ वि' इत्येतत्पाठानुसारिणी ॥ २७. कडि त्ति भा° ह० ला १ ला २ शापा० । कडं ति भा° पा० ॥ २८. नोकड त्ति सं १ पु० । नोकडि त्ति ह० ला १ ने० शापा० । नोकडं ति पा० ॥

१२. मा [1]गलिअस्से व कसं वयणमिच्छे पुणो पुणो ।
कसं व [2]दट्ठुमाइन्ने पावगं [3]परिवज्जए ॥ १२ ॥

१३. [4]अणासवा थूलवया कुसीला [5]मिउं पि चंडं पकरेंति [6]सीसा ।
चित्ताणुया [7]लहु दक्खोववेया पसायए ते हु दुरासयं पि ॥ १३ ॥

१४. नापुट्ठो वागरे किंचि पुट्ठो वा नालियं [8]वए ।
कोहं असच्चं कुव्वेज्जा धारेज्जा पियमप्पियं ॥ १४ ॥

१५. [9]अप्पा चेव दमेयव्वो अप्पा हु खलु दुद्दमो ।
अप्पा दंतो सुही होइ अस्सिं लोए परत्थ य ॥ १५ ॥

१६. [10]वरं मे अप्पा दंतो संजमेण तवेण य ।
[11]मा हं परेहि दम्मंतो बंधणेहिं वहेहिं य ॥ १६ ॥

१७. [12]पडणीयं च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुणा ।
[13]आवी वा जइ [14]वा रहस्से नेव कुज्जा कयाइ वि ॥ १७ ॥

१८. न पक्खओ न पुरओ नेव [15]किच्चाण पिट्ठओ ।
न जुंजे [16]ऊरुणा ऊरुं सयणे [17]नो पडिस्सुणे ॥ १८ ॥

१९. नेव पल्हत्थियं कुज्जा पक्खपिंडं [18]व संजए ।
[19]पाए पसारिए वा वि न चिट्ठे [20]गुरुणंतिए ॥ १९ ॥

२०. आयरिएहिं वाहितो तुसिणीओ न कयाइ वि ।
[21]पसायपेही [22]नियायट्ठी [23]उवचिट्ठे [24]गुरुं सया ॥ २० ॥

---

१. गलियस्सो व सं १ । गलियस्से व सं २ चू० विना । गलियस्सु व्व शापा० । गलियस्स व्व शापा० ॥ २. दट्ठुं आइ° सं १ ॥ ३. पडिवज्जए ह० पाटीपा० ॥ ४. अणासुणा चूपा० पाटीपा० ॥ ५. मियं सं १ । मिदुं चू० ॥ ६. सिस्सा चू० ॥ ७. लहु-दक्खो° चू० ॥ ८. वदे चू० ॥ ९. अप्पाणमेव दमए अप्पा हु चू० पाटी० । अप्पामेव दमे° पा० शापा० । अप्पा चेव दमे° पाटीपा० ॥ १०. वरि मे सं २ ला १ शा० पाटी० ॥ ११. नाहं ह० शापा० ॥ १२. पडिणीयं सं १ पाटी० ह० विनाऽन्यत्र ॥ १३. आवि पा० ॥ १४. वा हस्से चू० ॥ १५. 'कृत्यानाम्' आचार्याणाम् ॥ १६. ऊरुसंसग्गिं स° सं १, नोपलभ्यतेऽयं पाठभेदोऽन्यत्र कुत्रापि ॥ १७. न सं १ सं २ ह० विना ॥ १८. च शा० ॥ १९. पाए पसारए वा वि. ने० पाटी० नेटी०, चूर्णौ तु सुगमत्वान्न व्याख्यातमिदमुत्तरार्द्धम् । पाए पसारिए वा वि पाटीपा०, पायप्पसारिए वा वि, पायप्पसारिए आवि, पाए पसारिए आवि च पाटीपाप्र० ॥ २०. गुरूणं° सं २ ॥ २१. पसायट्ठी नि° पा० पाटीपा० ॥ २२. निओगट्ठी ह० शापा० । नियागट्ठी पु० ला १ ला २ शा० ने० ॥ २३. ओवचिट्ठे पु० ॥ २४. गुरुणं सया सं १ ॥

२१. आलवंते लवंते वा [1]न निसिज्जा कयाइ वि ।
[2]चइऊण आसणं धीरो जओ [3]जत्तं पडिस्सुणे ॥ २१ ॥

२२. आसणगओ न [4]पुच्छेज्जा नेव सेज्जागओ [5]कयाइ वि ।
आगम्[6]मुक्कुडुओ संतो पुच्छेज्जा [7]पंजलीयडो ॥ २२ ॥

२३. एवं विणयजुत्तस्स [8]सुत्तं अत्थं च तदुभयं ।
पुच्छमाणस्स [9]सीसस्स वागरेज्ज जहासुयं ॥ २३ ॥

२४. मुसं परिहरे भिक्खू [10]न य [11]ओहारिणिं वए ।
भासादोसं परिहरे मायं च वज्जए सया ॥ २४ ॥

२५. न लवेज्ज पुट्ठो सावज्जं न [12]निरट्ठं न [13]मम्मयं ।
[14]अप्पणट्ठा परट्ठा वा उभयस्संतरेण वा ॥ २५ ॥

२६. समरेसु [15]अगारेसु[16] संधीसु [17]य महापहे ।
एगो [18]एगित्थिए सद्धिं नेव चिट्ठे न संलवे ॥ २६ ॥

२७. जं मे बुद्धाऽणुसासंति [19]सीएण फरुसेण वा ।
मम [20]लाभो त्ति पेहाए पयओ तं पडिस्सुणे ॥ २७ ॥

२८. अणुसासणमोवायं दुक्कडस्स [21]य चोयणं ।
हियं तं [22]मन्नई पन्नो, [23]वेसं होइ[24] असाहुणो ॥ २८ ॥

---

१. न निसीइज्ज क° ह० पु० ला १ ला २ चू० । न निसीएज्ज सं २ शा० ॥ २. चइऊणं आ° ह० ला १ । चइत्ता आ° पा० । चइऊणमासणं शा० ॥ ३. 'जत्तं–प्रयत्नेन' इति चूर्णिः । "जत्तं ति प्राकृतत्वाद् बिन्दुलोपे 'त'स्य द्वित्वे च यद् गुरव आदिशन्ति तत्" इति पाटी० नेटी० । जं तं ह० । जुत्तं शापा० ॥ ४. पुच्छे णिसेज्जगतो कयाइ [? वि] । आ° चू०, चूर्णिप्रत्यन्तरेऽत्र 'पुच्छे' इत्येतत्स्थाने 'पुच्छेज्जा' इत्यपि पाठः ॥ ५. कया । आ° शा० पा० । कई । आ° ह० ॥ ६. °म्मुक्कुडगो चूप्र० ॥ ७. पंजलीगडे पा०, 'प्रकर्षेण... कृतः... अञ्जलिः... प्रकृताञ्जलिः, प्राकृतत्वात् कृतशब्दस्य परनिपातः' पाटी० । 'पंजलीउडो अंजलिं मत्थए काऊणं' इति चूर्णिः । पंजलीउडो ह० ला १ ला २ पु० शा०, 'प्राञ्जलिपुटः–प्रकृष्टाञ्जलिपुटः' इति नेटी० ॥ ८. सुयं शापा० ॥ ९. सिस्सस्स ह० पा० ॥ १०. नेव ओ° सं १ ॥ ११. ओहारिणी सं २ पा० ॥ १२. निरट्ठं सं १ विना ॥ १३. 'म्रियते येन तद् मर्म, मर्म कृन्ततीति मर्मकृत्' इति चूर्णिः । 'म्रियतेऽनेन राजादिविरुद्धेनोच्चारितेन इति मर्म, तद् गच्छति वाचकतयेति मर्मगम्' इति पाटी० ॥ १४. अप्पणट्टो परट्टो ने० ॥ १५. अगारेसुं पु० ला १ ला २ पा० ॥ १६. °सु गिहसंधिसु अ महापहेसु । एगो पा० ॥ १७. व सं १ ॥ १८. एगत्थिए ला १ शा० । एगित्थीए मुचू० ॥ १९. सीलेण सं १ चूपा० पाटीपा० ॥ २०. लासु ह० पा० शापा० । लाहो शापा० ॥ २१. य पेरणं । हि° पा० ॥ २२. मन्नए पा० ने० ॥ २३. वेस्सं ला२ पा० ने० ॥ २४. भवइ पा० ॥

२९. हियं विगयभया बुद्धा [1]फरुसं पि अणुसासणं ।
[2]वेस्सं तं होइ मूढाणं [3]खंति-सोहिकरं पयं ॥ २९ ॥

३०. आसणे उवचिट्ठेज्जा [4]अनुच्चे अकुए थिरे ।
[5]अप्पुट्ठाई [6]निरुट्ठाई [7]निसीएज्जऽप्पकुक्कुए ॥ ३० ॥

३१. कालेण निक्खमे भिक्खू [8]कालेण य पडिक्कमे ।
अकालं च विवज्जेत्ता काले कालं समायरे ॥ ३१ ॥

३२. [9]परिवाडिए ण चिट्ठेज्जा भिक्खू दत्तेसणं चरे ।
पडिरूवेण एसित्ता मियं कालेण [10]भक्खए ॥ ३२ ॥

३३. [11]नाइदूरमणासण्णे नऽन्नेसिं चक्खुफासओ ।
एगो चिट्ठेज्ज [12]भत्तट्ठा [13]लंघिया तं नऽइक्कमे ॥ ३३ ॥

३४. नाइउच्चे[14] व णीए वा नासन्ने नाइदूरओ ।
फासुयं परकडं पिंडं पडिगाहेज्ज [15]संजए ॥ ३४ ॥

३५. [16]अप्पपाणऽप्पवीयम्मि [17]पडिच्छन्नम्मि संवुडे ।
समयं [18]संजए भुंजे जयं [19]अप्परिसाडियं ॥ ३५ ॥

३६. [20]सुकडे त्ति सुपक्के त्ति सुच्छिन्ने सुहडे मडे ।
सुनिट्ठिए [21]सुलट्ठे त्ति [22]सावज्जं वज्जए मुणी ॥ ३६ ॥

३७. रमए पंडिए [23]सासं हयं भद्दं व वाहए ।
बालं [24]सम्मति सासंतो [25]गलिअस्सं व वाहए ॥ ३७ ॥

---

१. फरुसं पऽणुसा° सं २ ला २ । फरुसमप्पणुसा° पा० ॥ २. वेसं सं २ पु० ला १ ॥ ३. खंति-सुद्धिकरं पा० ॥ ४. अनुच्चेऽकुक्कुए पा०, 'अकुक्कुचे' इति पाटीमु०,, 'अकुचे' इति पाइयटीकायाः प्राचीनादर्शेषु । अनुच्चे अक्कुए सं १ सं २ पु० शापा० ॥ ५. अप्पुत्थाई निरुत्थाई पा० ॥ ६. णिरुट्ठाए चू० ॥ ७. निसीज्जा अप्पकुक्कुई पा० ने० ॥ ८. कालेणेव प° चू० ॥ ९. परिवाडीए ला २ शा० ॥ १०. भक्खई ह० ॥ ११. नाइदूरे अणा° पा० मुचू० ॥ १२. भत्तट्ठं पा० ने० ॥ १३. लंघित्ता पा० ने० शापा० ॥ १४. °च्चे नाइनीए ना° पा० । °च्चे न नीए वा शापा० ॥ १५. संजते चू० सं २ ॥ १६. अप्पपाणेऽप्पवीए वा पडिच्छन्ने य सं° पा० । अप्पपाणेऽप्पवीयम्मि पडिच्छन्नं ति सं° ने० ॥ १७. पलिच्छन्नम्मि चू० ॥ १८. संजओ पा० ॥ १९. अपरि° शा० । अप्पडिसा° ला १ । अपरिसाडगं चू० ॥ २०. सुकडं ति सुपक्कं ति सुच्छिन्नं सुहडे पा० ने० ॥ २१. सुलिट्ठि त्ति शापा० ॥ २२. सावज्जं ण लवे मुणी इति चूर्णिपाठसम्भावना ॥ २३. शासत्–आज्ञापयन् ॥ २४. समति सं १ । समइ सं. २ ॥ २५. गलिअस्समिव वा° सं २ ला २ पा० ॥

३८. [1]खड्डुगा मे चवेडा मे अक्कोसा य वहा य मे ।
कल्लाणमणु[2]सासंतं 'पावदिट्ठि' त्ति [3]मन्नइ ॥ ३८ ॥

३९. पुत्तो मे [4]भाइ [5]णाइ त्ति साहू कल्लाण [6]मन्नइ ।
पावदिट्ठी उ अप्पाणं [7]सासं दासं व [8]मण्णइ ॥ ३९ ॥

४०. न [9]कोवए आयरियं अप्पाणं पि न कोवए ।
बुद्धोवघाई न सिया न सिया [10]तोत्तगवेसए ॥ ४० ॥

४१. आयरियं कुवियं नच्चा [11]पत्तिएण पसायए ।
विज्झवेज्ज [12]पंजलिउडे वएज्ज न [13]पुणो त्ति य ॥ ४१ ॥

४२. धम्मज्जियं च ववहारं [14]बुद्धेहायरियं सया ।
तमायरंतो [15]ववहारं [16]गरहं नाभि[17]गच्छई ॥ ४२ ॥

४३. [18]मणोगयं वक्कगयं जाणित्तायरियस्स उ ।
तं परिगिज्झ वायाए कम्मुणा उववायए ॥ ४३ ॥

४४. वित्ते [19]अचोइ[20]ए निच्चं खिप्पं हवइ [21]सुचोयए ।
जहोवइट्ठं [22]सुकयं किच्चाइं [23]कुव्वई सया ॥ ४४ ॥

४५. नच्चा [24]नमइ मेहावी लोए [25]कित्ती से [26]जाय[27]ए ।
[28]हवइ किच्चाणं सरणं भूयाणं जगई जहा ॥ ४५ ॥

---

१. खड्डुयाहिं चवेडाहिं अक्कोसेहि वहेहि य । क° पा० पाटी०, चूर्णावप्येतत्पाठसम्भावना । अत्र मूलवाचनागतः पाठः पाइयटीकायां चूर्णौ च पाठान्तरत्वेनादृतोऽस्ति ॥ २. °सासंतो 'पा° ने० नेटी० ॥ ३. मन्नई शा० ला १ ह० ॥ ४. भाति चू० । भाय सं १ चू० विना ॥ ५. नाए त्ति सं २ ॥ ६, ८. मन्नई शा० ला १ ॥ ७. शास्यमानमित्यर्थः । सासं दास त्ति म° सं १ । सासं दासो त्ति म° सं २ । सासं दासि त्ति म° पु० ला १ ला २ शापा० । सासं दासं ति म° शापा० ॥ ९. कोपते सं २ ॥ १०. तुत्तग° पु० ला १ ॥ ११. पत्तितेण सं २ ॥ १२. पंजलियडो सं १ चू० पाटी० ॥ १३. पुणु त्ति पु० ला १ ला २ ॥ १४. बुद्धेहिं आय° ह० ॥ १५. °तो मेहावी गरहं पाटीपा० ॥ १६. गरिहं ह० ॥ १७. °गच्छइ सं १ पा० ने० ॥ १८. मणोरुइं वक्करुइं जा° चूपा० पाटीपा० ॥ १९. अचोइओ ने० ॥ २०. °ए खिप्पं पसन्ने थामवं करे । ज° पाटीपा०, एतादृक्पाठानुसारि चूर्णिव्याख्यानम् ॥ २१. स चोयए सं १ । सुचोइए सं २ ला १ ला २ शा० ॥ २२. सुकडं सं १ ला २ ॥ २३. कुव्वए सं २ ॥ २४. नयइ शा० ॥ २५. कित्ती य जा° सं १ सं २ एतत्पाठानुसारिणी पाइयटीका । कित्ती सि जा° ला १ ला २ पु० ह० ॥ २६. जायइ सं १ ॥ २७. °ए । किच्चाणं सरणं होई भू° पा० । °ए । सरणं भवति किच्चाणं भू° चू० ॥ २८. हवई पु० शा० । भवई सं १ ने० ॥

४६. पुज्जा जस्स पसीयंति[1] संबुद्धा पुव्वसंथुया[2] ।
पसण्णा लाभइस्संति[3] विउलं अट्ठियं[4] सुयं ॥ ४६ ॥

४७. स[5] पुज्जसत्थे सुविणीयसंसए मणोरुई[6] चिट्ठइ[7] कम्मसंपया ।
तवो[8]-समायारि-समाहिसंवुडे महाजुई[9] पंच वयाइं पालिया ॥ ४७ ॥

४८. स देव-गंधव्व-मणुस्सपूइए चइत्तु[10] देहं मलपंकपुव्वयं ।
सिद्धे वा हवइ[11] सासए देवे वा[12] अप्परए महिड्ढिए[13] ॥ ४८ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ विणयसुय[14]ऽज्झयणं समत्तं[15] ॥ १ ॥

१. पसीयंती चू० ॥ २. °या। संपन्ना पाटीपा० ॥ ३. लंभइ° पा० ॥ ४. इट्ठियं शापा० ॥ ५. सु पु० ॥ ६. मणोरूइं चिट्ठइ कम्मसंपयं चू० पाटीपा०। "नागार्जुनीयास्तु पठन्ति–मणिच्छियं संपयमुत्तमं गतो।" इति चूर्णौ पाइयटीकायां च ॥ ७. चिट्ठए ला २ ॥ ८. तत्तो समा° इति सं २ प्रतौ संशोधितः पाठः ॥ ९. महज्जुई सं २ ला १ पा० ने०। महज्जई पु० ला २ ॥ १०. जहित्तु चू० ॥ ११. भवइ सं १ ॥ १२. वाऽप्प° पा० ने० ॥ १३. महड्ढिए शापा० ॥ १४. °सुयं स° सं १। °सुयज्झयणं ॥ १ ॥ ला १ ॥ १५. सम्मत्तं सं २ ॥

२

बिइयं परीसहऽज्झयणं

४९. सुयं मे आउसं ! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु बावीसं परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[1] पवेइया, जे[2] भिक्खू सोच्चा[3] नच्चा जेच्चा[4] अभिभूय भिक्खायरियाए[5] परिव्वयंतो[6] पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[7] ॥ १ ॥

५०. कयरे[8] ते खलु बावीसं परीसहा[9] समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[10] पवेइया, जे भिक्खू सोच्चा णच्चा जेच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयंतो पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[11] ?

इमे[12] ते खलु बावीसं[13] परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[14] पवेइया[15], जे भिक्खू सोच्चा नच्चा जेच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयंतो[16] पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[17], तं जहा—दिगिंछापरीसहे १ पिवासापरीसहे[18] २ सीयपरीसहे ३ उसिणपरीसहे ४ दंस-मसयपरीसहे ५ अचेलपरीसहे[19] ६ अरइपरीसहे[20] ७ इत्थीपरीसहे ८ चरियापरीसहे ९ निसीहियापरीसहे १० सेज्जापरीसहे ११ अक्कोसपरीसहे १२ वहपरीसहे १३ जायणापरीसहे १४ अलाभपरीसहे १५ रोगपरीसहे १६ तणफासपरीसहे १७ जल्लपरीसहे १८ सक्कारपुरक्कारपरीसहे[21] १९ पन्नाणपरीसहे २० अन्नाणपरीसहे[22][23] २१ दंसणपरीसहे २२ ॥ २ ॥

५१. परीसहाणं पविभत्ती कासवेणं[24] पवेइया[25] ।
तं भे उदाहरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ ३ ॥

१, १०, १४, २४. कासवेण सं १ ॥ २. यान् इत्यर्थः ॥ ३. सुच्चा ला १ ला २ पु० पा० ॥ ४. जिच्चा सं १ सं २ विना ॥ ५. भिक्खुचरियाए चू० पाटी० । भिक्खायरियाए पाटीपा० ॥ ६, १६. परिवयंतो सं १ ॥ ७. विनिहन्नेज्जा पा० । निण्हवेज्जा शा० ॥ ८. कयरे खलु ते बा° पु० ला १ शापा० ॥ ९. प० जे० ? इमे खलु पा० । परीसहा समणेणं० नो विहन्निज्जा ? इमे खलु पु० । परीसहा० ? इमे खलु ला २ । परीसहा० इत्यादि । इमे खलु ला १ । 'परीसहा जाव णो विणिहण्णेज्जा' चूर्णौ ॥ ११, १७. निण्हवेज्जा शा० ॥ १२. इमे खलु ते बा° शापा० पा० ने० ॥ १३. बावीसं परीस० नो विह° पु० । बावी० नो विह° ला २ । बावीसं प० जे० तं जहा पा० । 'बावीसं जाव णो विहण्णेज्जा' चूर्णौ ॥ १५. °या० तं जहा ला १ ॥ १८. अत आरभ्यैकविंशतिपरीषहनामान्तर्गत 'परीसहे' इत्येतत्स्थाने ला १ ला २ पु० आदर्शेषु 'प०' 'परि०' इति वा संक्षिप्तः पाठो वर्तते ॥ १९. अचेलयप° शापा० पु० ॥ २०. अरयप° पु० ॥ २१. °पुरसक्कार° शापा० ॥ २२. अनाण° पु० सं १ ॥ २३. °सहे २१ सम्मत्तपरी° पा० ॥ २५. पवेदिया सं २ ॥

५२. दिगिंछा[1]परिगए देहे तवस्सी भिक्खु थामवं ।
न छिंदे न छिंदावए न पए न पयावए ॥ ४ ॥

५३. कालीपव्वंगसंकासे किसे [2]धमाणिसंतए ।
[3]मायन्ने असण-पाणस्स [4]अदीणमणसो चरे १ ॥ ५ ॥

५४. तओ पुट्ठो पिवासाए [5]दोगुंछी [6]लज्जसंजए ।
सीओदगं न सेवेज्जा वियडस्सेसणं चरे ॥ ६ ॥ ५

५५. छिन्नावाएसु पंथेसु आउरे [7]सुपिवासिए ।
परि[8]सुक्कमुहादीणे[9] तं तितिक्खे परीसहं २ ॥ ७ ॥

५६. चरंतं विरयं लूहं सीयं फुसइ एगया ।
[10]नाइवेलं मुणी गच्छे सोच्चा णं जिणसासणं ॥ ८ ॥ १०

५७. न मे निवारणं अत्थि छवित्ताणं न [11]विज्जई ।
अहं तु अग्गिं सेवामि इइ भिक्खू न चिंतए ३ ॥ ९ ॥

५८. उसिणपरितावेणं परिदाहेण [12]तज्जिए ।
घिंसु [13]वा परितावेणं सायं नो[14] परि[15]देवए ॥ १० ॥

५९. [16]उण्हाभि[17]तत्ते [18]मेधावी [19]सिणाणं नो वि पत्थए ।
गायं नो[20] परिसिंचेज्जा [21]न [22]वीएज्जा य [23]अप्पयं ४ ॥ ११ ॥ १५

---

१. °परियावेण त° चू० पाटी० पा० । °परिगए देहे पाटीपा० ॥ २. धवणि° शापा० ॥ ३. माइन्ने ला २ । मत्तन्नोऽसण° पा० ॥ ४. अद्दीण° शापा० ॥ ५. दुगुंछी पु० ला १ ला २ । दोगंछी शापा०, दोगंछा शापा० ॥ ६. लद्धसंजए चू० पाटी० पा० । लज्जसंजते चूपा० । लज्जसंजमे, लज्जसंजए इति च पाटीपा० ॥ ७. सुप्पिवा° शापा० ॥ ८. °सुक्खमु° चू० । °सुक्खमुहेऽदीणे शापा० । °सुक्कमुहेऽदीणे ला २ । °सुक्कमुहद्दीणे ने० ॥ ९. °णे सव्वओ य परिव्वए ॥ ७ ॥ चू० पाटीपा० ॥ १०. नाइवेलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नइ ॥ ८ ॥ चू० पाटी०; चूर्णौ पाइयटीकायां चात्र मूलवाचनागतः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ११. विज्जइ सं १ । विज्जए पु० ला १ ला २ ह० ॥ १२. तज्जिओ पा० ॥ १३. या सं २ चू० ॥ १४. ण पा० ॥ १५. °देवइ सं १ ॥ १६. उण्हाहित्त° सं १ ह० चू० विना ॥ १७. °तत्तो सं २ शापा० पा० ने० ॥ १८. मेहावी सं १ विना ॥ १९. सिणाणं नाभिपत्थए चू० पाटी० पा० । सिणाणं वि नो प° शा० । सिणाणं नो वि पत्थए पाटीपा० ॥ २०. न पा० ॥ २१. न य वीएज्ज अ° सं १ ॥ २२. वीइज्जा य अ° पु० ला १ । वीइज्जा इ अ° ला २ । विंजिज्जा य अ° पा० ॥ २३. 'आत्मानम्' इति पाटी०; 'अल्पकम्' इति नेटी० ॥

बिइयं परीसहऽज्झयणं

४९. सुयं मे आउसं ! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु बावीसं परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[1] पवेइया, जे[2] भिक्खू सोच्चा[3] नच्चा जेच्चा[4] अभिभूय भिक्खायरियाए[5] परिव्वयंतो[6] पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[7] ॥ १ ॥

५०. कयरे[8] ते खलु बावीसं परीसहा[9] समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[10] पवेइया, जे भिक्खू सोच्चा णच्चा जेच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयंतो पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[11] ?

इमे[12] ते खलु बावीसं[13] परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं[14] पवेइया[15], जे भिक्खू सोच्चा नच्चा जेच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयंतो[16] पुट्ठो नो विहन्नेज्जा[17], तं जहा—दिगिंछापरीसहे १ पिवासापरीसहे[18] २ सीयपरीसहे ३ उसिणपरीसहे ४ दंस-मसयपरीसहे ५ अचेलपरीसहे[19] ६ अरइपरीसहे[20] ७ इत्थीपरीसहे ८ चरियापरीसहे ९ निसीहियापरीसहे १० सेज्जापरीसहे ११ अक्कोसपरीसहे १२ वहपरीसहे १३ जायणापरीसहे १४ अलाभपरीसहे १५ रोगपरीसहे १६ तणफासपरीसहे १७ जल्लपरीसहे १८ सक्कारपुरक्कारपरीसहे[21] १९ पन्नाणपरीसहे २० अन्नाणपरीसहे[22][23] २१ दंसणपरीसहे २२ ॥ २ ॥

५१. परीसहाणं पविभत्ती कासवेणं[24] पवेइया[25] ।
तं भे उदाहरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ ३ ॥

१, १०, १४, २४. कासवेण सं १ ॥ २. यान् इत्यर्थः ॥ ३. सुच्चा ला १ ला २ पु० पा० ॥ ४. जिच्चा सं १ सं २ विना ॥ ५. भिक्खुचरियाए चू० पाटी० । भिक्खायरियाए पाटीपा० ॥ ६, १६. परिवयंतो सं १ ॥ ७. विनिहन्नेज्जा पा० । निण्हवेज्जा शा० ॥ ८. कयरे खलु ते बा° पु० ला १ शापा० ॥ ९. प० जे० ? इमे खलु पा० । परीसहा समणेणं० नो विहन्निज्जा ? इमे खलु पु० । परीसहा० ? इमे खलु ला २ । परीसहा० इत्यादि । इमे खलु ला १ । 'परीसहा जाव णो विणिहण्णेज्जा' चूर्णौ ॥ ११, १७. निण्हवेज्जा शा० ॥ १२. इमे खलु ते बा° शापा० पा० ने० ॥ १३. बावीसं परीस० नो विह° पु० । बावी० नो विह° ला २ । बावीसं प० जे० तं जहा पा० । 'बावीसं जाव णो विहण्णेज्जा' चूर्णौ ॥ १५. °या० तं जहा ला १ ॥ १८. अत आरभ्यैकविंशतिपरीषहनामान्तर्गत 'परीसहे' इत्येतत्स्थाने ला १ ला २ पु० आदर्शेषु 'प०' 'परि०' इति वा संक्षिप्तः पाठो वर्तते ॥ १९. अचेलयप° शापा० पु० ॥ २०. अरयप° पु० ॥ २१. °पुरसक्कार° शापा० ॥ २२. अनाण° पु० सं १ ॥ २३. °सहे २१ सम्मत्तपरी° पा० ॥ २५. पवेदिया सं २ ॥

५२. दिगिंछा[1]परिगए देहे तवस्सी भिक्खु थामवं ।
न छिंदे न छिंदावए न पए न पयावए ॥ ४ ॥

५३. कालीपव्वंगसंकासे किसे [2]धमणिसंतए ।
[3]मायन्ने असण-पाणस्स [4]अदीणमणसो चरे १ ॥ ५ ॥

५४. तओ पुट्ठो पिवासाए [5]दोगुंछी [6]लज्जसंजए ।
सीओदगं न सेवेज्जा वियडस्सेसणं चरे ॥ ६ ॥

५५. छिन्नावाएसु पंथेसु आउरे [7]सुपिवासिए ।
परिसुक्कमुहादीणे[8] तं तितिक्खे परीसहं २ ॥ ७ ॥

५६. चरंतं विरयं लूहं सीयं फुसइ एगया ।
[10]नाइवेलं मुणी गच्छे सोच्चा णं जिणसासणं ॥ ८ ॥

५७. न मे निवारणं अत्थि छवित्ताणं न विज्जई[11] ।
अहं तु अग्गिं सेवामि इइ भिक्खू न चिंतए ३ ॥ ९ ॥

५८. उसिणपरितावेणं परिदाहेण तज्जिए[12] ।
घिंसु वा[13] परितावेणं सायं नो[14] परिदेवए[15] ॥ १० ॥

५९. [16]उण्हाभि[17]तत्ते [18]मेधावी [19]सिणाणं नो वि पत्थए ।
गायं नो[20] परिसिंचेज्जा न[21] वीएज्जा[22] य [23]अप्पयं ४ ॥ ११ ॥

---

१. °परियावेण त° चू० पाटी० पा० । °परिगए देहे पाटीपा० ॥ २. धवणि° शापा० ॥ ३. माइन्ने ला २ । मत्तन्नोऽसण° पा० ॥ ४. अद्दीण° शापा० ॥ ५. दुगुंछी पु० ला १ ला २ । दोगंछी शापा०, दोगंछा शापा० ॥ ६. लद्धसंजए चू० पाटी० पा० । लज्जसंजते चूपा० । लज्जसंजमे, लज्जसंजए इति च पाटीपा० ॥ ७. सुप्पिवा° शापा० ॥ ८. °सुक्खमु° चू० । °सुक्खमुहेऽदीणे शापा० । °सुक्कमुहेऽदीणे ला २ । °सुक्कमुहद्दीणे ने० ॥ ९. °णे सव्वओ य परिव्वए ॥ ७ ॥ चू० पाटीपा० ॥ १०. नाइवेलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नइ ॥ ८ ॥ चू० पाटी०; चूर्णौ पाइयटीकायां चात्र मूलवाचनागतः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ११. विज्जइ सं १ । विज्जए पु० ला १ ला २ ह० ॥ १२. तज्जिओ पा० ॥ १३. या सं २ चू० ॥ १४. ण पा० ॥ १५. °देवइ सं १ ॥ १६. उण्हाहित्त° सं १ ह० चू० विना ॥ १७. °तत्तो सं २ शापा० पा० ने० ॥ १८. मेहावी सं १ विना ॥ १९. सिणाणं नाभिपत्थए चू० पाटी० पा० । सिणाणं वि नो प° शा० । सिणाणं नो वि पत्थए पाटीपा० ॥ २०. न पा० ॥ २१. न य वीएज्ज अ° सं १ ॥ २२. वीइज्जा य अ° पु० ला १ । वीइज्जा इ अ° ला २ । विंजिज्जा य अ° पा० ॥ २३. 'आत्मानम्' इति पाटी०; 'अल्पकम्' इति नेटी० ॥

६०. पुट्ठो य[1] दंस-मसगेहिं समरे व महामुणी ।
नागो संगामसीसे वा[2] सूरो [3]अभिहणे [4]परं ॥ १२ ॥

६१. न संतसे न वारेज्जा मणं पि न[5] [6]पओसए ।
[7]उवेह न[8] हणे पाणे भुंजंते मंसं-सोणियं[9] ५ ॥ १३ ॥

६२. परिजुन्नेहिं वत्थेहिं [10]होक्खामि त्ति अचेलए ।
अदुवा [11]सचेलए [12]होक्खं [13]इइ भिक्खू न चिंतए ॥ १४[14] ॥

६३. एगया अचेलए होइ [15]सचेले [16]यावि एगया ।
एयं [17]धम्महियं नच्चा नाणी नो परिदेवए ६ ॥ १५ ॥

६४. गामाणुगामं रीयंतं अण[18]गारं अकिंचणं ।
[19]अरई [20]अणुप्पवेसे तं तितिक्खे परीसहं ॥ १६ ॥

६५. अरइं पिट्ठओ किच्चा [21]विरए आयरक्खिए ।
[22]धम्मारामे निरारंभे उवसंते मुणी चरे ७ ॥ १७ ॥

६६. संगो एस [23]मणुस्साणं जाओ लोगं[24]मि इत्थिओ ।
[25]जस्स [26]एया परिन्नाया [27]सुकडं तस्स सामण्णं ॥ १८ ॥

६७. [28]एवमादाय [29]मेहावी पंकभूया उ इत्थिओ ।
नो ताहिं [30]विनिहन्निज्जा [31]चरेज्जऽत्तगवेसए ८ ॥ १९ ॥

---

१. व सं २ । अ पु० ॥ २. व सूरे अ° पा० ॥ ३. अभिभवे परं पाटी० पा० ॥ ४. परे चू० ॥ ५. णो पा० ॥ ६. पऊसए शापा० । पउस्सए पा० ॥ ७. उवेहे शा० पा० ने० । उवेह सं २ ॥ ८. नो पा० ॥ ९. मंस-सोणिए पा० ॥ १०. भोक्खामि सं १ । हुक्खामि ला १ ला २ पु० ह० ॥ ११. सचेलगो भोमि इइ चू० । सचेले होक्खामि शापा० ॥ १२. क्खंहु ला १ ला २ पु० ह० ॥ १३. इई भिक्खु न सं १ ॥ १४. ॥ १४ ॥ अचेलए (°लओ चू०) सयं होइ चूपा० पाटीपा० ॥ १५. सचेलो सं १ ॥ १६. आवि ला १ ला २ पु० ह० ॥ १७. धम्मं हियं शापा० ॥ १८. °गारमकिं° पा० ॥ १९. अरइं अणुपविसे सं १ ॥ २०. अणुप्पवेसेज्जा सं२सं० शा० । अणुपविसे सं १ । अणुपवेसे पु० ह० ॥ २१. विरओ पा० ने० ॥ २२. धम्मायारे नि° ह० ॥ २३. मणूसाणं शापा० ॥ २४. लोगंसि चू० पाटी० पा० ॥ २५. जस्सेयाओ परि° सं २ ॥ २६. एआ ह० ॥ २७. सुक्कडं शापा० । सुकरं पाटीपा० ॥ २८. एतमा° सं १ । एयमा° ला १ ला २ शा० ह० । एवमाणाय चू० पाटी०, एवमादाय चूपा० पाटीपा० । एवं आदाय शापा० ॥ २९. मेहावी जहा एया लहुस्सिगा । नो पाटीपा० ॥ ३०. विहम्मेज्जा सं १ ॥ ३१. चरे अत्त° पा० ॥

६८. [1]एगं एव चरे लाढे अभिभूय परीसहे ।
गामे वा नगरे वा वि निगमे वा रायहाणिए ॥ २० ॥

६९. [2]असमाणो चरे भिक्खू [3]नेयं कुज्जा परिग्गहं ।
[4]असंसत्तो गिहत्थेहिं [5]अणिएओ परिव्वए ९ ॥ २१ ॥

७०. सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले [6]व [7]एगओ ।
[8]अकुक्कुओ निसीएज्जा न य वित्तासए परं ॥ २२ ॥ 5

७१. तत्थ [9]से अच्छमाणस्स [10]उवसग्गाऽभिधारए ।
संकाभीओ न गच्छेज्जा उट्ठेत्ता अन्नमासणं १० ॥ २३ ॥

७२. उच्चावयाहिं सेज्जाहिं तवस्सी [11]भिक्खु थामवं ।
णाइवेलं [12]विहन्नेज्जा पावदिट्ठी [13]विहन्नई ॥ २४ ॥ 10

७३. [14]पइरिक्कु[15]वस्सयं लद्धुं [16]कल्लाणं अदुव पावगं ।
[17]किमेग[18]रायं करिस्सति ? एवं तत्थऽहियासए ११ ॥ २५ ॥

७४. [19]अक्कोसेज्ज परो भिक्खुं न तेसिं [20]पडिसंजले ।
सरिसो होइ बालाणं [21]तम्हा भिक्खू न संजले ॥ २६ ॥

७५. सोच्चा णं फरुसा भासा [22]दारुणा गामकंटगा ।
तुसिणीओ [23]उवेहेज्जा न ताओ मणसीकरे १२ ॥ २७ ॥ 15

७६. हओ ण संजले भिक्खू मणं पि [24]नं पओसए ।
तितिक्खं परमं नच्चा [25]भिक्खू धम्मं विचिंतए ॥ २८ ॥

---

१. एग एगो चरेल्लाढे चूपा० । एग एगे चरे लाढे पाटीपा० ॥ २. असमाणे शा० ॥ ३. नेव पा० ने० ॥ ४. °सत्ते शा० ॥ ५. अणिकेओ ला १ ला २ पु० पा० । अणिएत्तो सं १ ॥ ६. य सं २ ॥ ७. एक्कओ सं १ ॥ ८. अकुक्कुए पा० ॥ ९. से चिट्ठमाणस्स पाटी० पा० ने० शा० । से अच्छमा° पाटीपा० शापा० अस्मदुपयुक्तेषु ह० विना सुर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषु चूर्णौ च ॥ १०. उवसग्गभयं भवे । संका° चूपा० पाटीपा० ॥ ११. भिक्खू शापा० पा० ने० ॥ १२. विहम्मेज्जा शा० ॥ १३. विहम्मई शा० ह० । विहन्नइ सं २ पा० ने० ॥ १४. पइरिक्मुव° पा० ने० ॥ १५. °स्सयं णच्चा क° चू० ॥ १६. कल्लाणं अदु पा° पु० ह० । कल्लाणमदुवा पावयं शा० ॥ १७. किं मज्झ एगरातीए? एवं चू० ॥ १८. °राइं क° सं १ ला १ शा० ॥ १९. अक्कोसेज्जा परे शा० ॥ २०. पइसं° ला १ ला २ पु० ॥ २१. तम्हा ण पडिसंजले चू० ॥ २२. दारुणे गामकंटए पा० ॥ २३. उवेक्खिज्जा पा० ॥ २४. णो पउस्सए पा० ॥ २५. भिक्खू धम्मं समायरे शा० । भिक्खुधम्मं वि° चू० पाटीपा० ने०, नेमिचन्द्रीयटीकायां 'भिक्खू धम्मं' भिक्खुधम्मं' इति पाठद्वयानुसारिणी व्याख्या । भिक्खु-

७७. समणं संजयं दंतं हणेज्जा[1] कोई[2] कत्थई।
नत्थि जीवस्स नासो त्ति[3] एवं पेहेज्ज संजए १३ ॥ २९ ॥

७८. दुक्करं खलु भो! निच्चं अणगारस्स भिक्खुणो।
सव्वं से जाइयं होइ नत्थि किंचि अजाइयं ॥ ३० ॥

७९. गोयरग्गपविट्ठस्स[4] पाणी नो सुपसारए[5]।
सेओ अगारवासो त्ति इइ[6] भिक्खू न चिंतए १४ ॥ ३१ ॥

८०. परेसु[7] गासमेसेज्जा भोयणे परिनिट्ठिए।
लद्धे पिंडे[8] अलद्धे वा नाणुतप्पेज्ज पंडिए[9] ॥ ३२ ॥

८१. अज्जेवाहं न लब्भामि अवि लाभो सुए सिया।
जो एवं पडिसंचिक्खे[10] अलाभो तं न तज्जए १५ ॥ ३३ ॥

८२. नच्चा उप्पत्तियं[11] दुक्खं वेयणाए दुहट्टिए[12]।
अदीणो थावए[13] पन्नं पुट्ठो तत्थऽहियासए ॥ ३४ ॥

८३. तेइच्छं[14] नाभिनंदेज्जा संचिक्खेऽत्तगवेसए[15]।
एतं[16] खु तस्स सामण्णं जं न कुज्जा न कारए[17] १६ ॥ ३५ ॥

८४. अचेलगस्स लूहस्स संजयस्स तवस्सिणो।
तणेसु सुयमाणस्स[18] होज्जा गायविराहणा ॥ ३६ ॥

धम्मम्मि चिंतए पा० पाटी०, भिक्खुधम्मे विचिंतए पाठानुसारिणी पाइयटीकाप्राचीनादर्शगता व्याख्या। अत्र मूलवाचनायामस्मदुपयुक्तानां हस्तलिखितसूत्रादर्शानां पाठो ज्ञेयः ॥ १. हण्णिज्जा पा० ॥ २. कोऽवि कत्थ वि पा०। कोइ कत्थइ सं १ ॥ ३. त्ति ण ता पेहे असाधुवं ॥ २९ ॥ चू०। त्ति ण तं पेहे असाहुवं पा० पाटी०। त्ति एवं पीहेज्ज संजए चूपा०। त्ति एवं पेहिज्ज संजतो पाटीपा०। त्ति न य पेहे असाधुयं चूपा० पाटीपा०। त्ति ण तं चिंतेज्ज संजए शापा०। अत्र मूलस्थः पाठः पा० विना सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषूपलब्धः, एतत्पाठानुसारिणी च नेटी० ॥ ४. °स्स हत्थे नो° पा० ॥ ५. सुप्पसा° सं १ सं २ विना ॥ ६. इई भिक्खु न सं १ ॥ ७. °सु घास° चू० ह० ने० शा० ॥ ८. °डे आहरिज्जा अलद्धे नाणुतप्पए ॥ ३२ ॥ पा० ॥ ९. पंडिए इत्येतत्स्थाने ने० आदर्शे संजए इति पदम्। यद्यपि चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकासु 'संजए'सूत्रपदानुसारिण्येव व्याख्याऽस्ति, परं नोपलब्धमस्माकं 'संजए' इति सूत्रपदं कस्मिंश्चिदप्यादर्शे ॥ १०. पडिसंविक्खे पा० ॥ ११. उप्पइयं सं १ विना ॥ १२. दुहट्टिए ला१ ला२ पु० ह० शा०। दुहत्तिए शापा० ॥ १३. ठावए पा० ने० ॥ १४. तेगिच्छं सं१ शा० विना ॥ १५. संचिक्खऽत्त° सं१ सं२ विना पाटी०च ॥ १६. एवं शा० ॥ १७. कारवे सं१ विना ॥ १८. सयमा° सं१ सं२ पा० ने० विना ॥

८५. आयवस्स निवाएणं अतुला[1] होइ[2] वेयणा।
एवं[3] नच्चा न सेवेंति[4] तंतुजं[5] तणतज्जिया १७ ॥ ३७ ॥

८६. [6]किलिण्णगाते[7] मेहावी पंकेण व रएण वा।
घिंसु वा[8] परियावेणं[9] सातं नो परिदेवए ॥ ३८ ॥

८७. वेएज्ज[10] निज्जरापेही आरियं धम्मऽणुत्तरं। ५
जाव सरीरभेदो त्ति जल्लं काएणं[11] धारए १८ ॥ ३९ ॥

८८. अभिवायण[12]मब्भुट्ठाणं सामी कुज्जा निमंतणं।
जे ताइं [13]पडिसेवेंति न तेसिं पीहए मुणी ॥ ४० ॥

८९. अणुक्कसाई अप्पिच्छे[14] अन्नातेसी अलोलुए[15]।
रसेसु नाणुगेज्झेज्जा[16] नाणुतप्पेज्ज[17] पण्णवं १९ ॥ ४१ ॥ १०

९०. से नूणं[18] मए पुव्विं कम्माऽनाणफला कडा।
जेणाहं नाभिजाणामि पुट्ठो केणइ कण्हुई ॥ ४२ ॥

९१. अह[19] पच्छा उइज्जंति कम्माऽनाणफला कडा।
एवमासासे[20] अप्पाणं नच्चा कम्मविवागयं २० ॥ ४३ ॥

---

१. अउला ला१ ला२ पु०ह०शा० । अतुला तथा विउला पाटीपा० । तिउला चू० पाटी० पा०, 'तुदतीति तिउला' इति चूर्णिः; 'तिउल त्ति सूत्रत्वात् तौदिका, अथवा त्रीन्—प्रस्तावाद् मनो-वाक्-कायान् विभाषितण्यन्तत्वात् चुरादीनां दोलतीव स्वरूपचलनेन त्रिदुला' इति पाइयटीका ॥ २. हवइ सं१ विना ॥ ३. एयं पा० ने०, चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकासु एतत्पाठानुसरणमस्ति, परं नोपलब्धमस्माकमत्र 'एयं' इति सूत्रपदं सूत्रादर्शेषु ॥ ४. सेवंति सं१ विना ॥ ५. तंतयं चूपा० पाटीपा० ॥ ६. किलिण्णगत्ते शापा० । किलिन्नगातो ने० । किलिट्ठगाते चूपा० पाटीपा० ॥ ७. °गाए पंकेणं मेहावी व पा० ॥ ८. या सं२ ॥ ९. परितावेणं सं१ शा० विना ॥ १०. चेयंतो पाटीपा० ॥ ११. °ण ओवट्टे ॥ ३९ ॥ चू० पाटीपा० । °ण धारए चूपा० ॥ १२. °वादण अब्भु° पा० ॥ १३. पडिसेवंति सं१ विना, नवरं °सेविंति सं २ ॥ १४. अमहिच्छे चू० ॥ १५. °ए। रसिगेसु णाभिगिज्झेज्ज न तेसिं पीहए मुणी ॥ ४१ ॥ चू०, °ए। रसेसु णाणुगिज्झेज्ज चूपा० । °ए। सरसेसु नाणुगिज्झेज्जा न तेसिं पीहए मुणी पाटी०, °ए। रसेसु ना° पाटीपा० ॥ १६. °ज्जा नाणुतप्पिज्ज पण्णवं चूपा० पाटीपा० ॥ १७. °ज्ज पंडिए ॥ ४१ ॥ सं१ ॥ १८. नूणं मए पुव्वं सं१ चू० विना ॥ १९. अहऽपत्था उ° पाटी० अर्थान्तरव्याख्याने ॥ २०. एवमासासि सं२ पा० ने० । एवमस्सासि ला१ ला २ पु० ह० शा० । एवमस्सासेति अ° चू० ॥

९२. निर[1]त्थयम्मि[2] विरओ मेहुणाओ सुसंवुडो ।
जो[3] सक्खं नाभिजाणामि धम्मं कल्लाण[4] पावयं[5] ॥ ४४ ॥

९३. तवोवहाणमादाय[6] पडिमं पडिवज्जओ[7] ।
एवं पि[8] विहरओ मे छउमं नो[9] णियट्टई[10] २१ ॥ ४५ ॥

९४. नत्थि नूणं परे[11] लोए इड्ढी वा वि तवस्सिणो ।
अदुवा वंचिओ मि त्ति इइ भिक्खू न चिंतए ॥ ४६ ॥

९५. अभू जिणा अत्थि जिणा अदुवा वि भविस्सई[12] ।
मुसं ते एवमाहंसु इइ भिक्खू न चिंतए २२ ॥ ४७ ॥

९६. एए परीसहा सव्वे कासवेणं[13] पवेइया ।
जे भिक्खू[14] न विहण्णेज्जा पुट्ठो केणइ कण्हुइ[15] ॥ ४८ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ परी[16]सहऽज्झयणं[17] समत्तं[18] ॥ २ ॥

१. निरट्ठगम्मि सं १ चू० विना ॥ २. °म्मि वि रओ पाटी० अर्थान्तरव्याख्याने ॥ ३. जं सं २ शापा० ॥ ४. 'कल्लाण त्ति विन्दुलोपात् कल्याणं–शुभम्' पाटी० । 'कल्याणं–शुभम्, विन्दुर्लुप्तोऽत्र द्रष्टव्यः' नेटी० ॥ ५. पावगं सं१ विना ॥ ६. °मायाए सं१ । °मायाय पा० ॥ ७. पडिवज्जिया शापा० पाटी०, पडिवज्जओ पाटीपा० । पडिवज्जइ सं २ ॥ ८. पि मे विहरओ छ° चू० पा० ॥ ९. न सं१ विना ॥ १०. णियट्टइ सं१ ॥ ११. परलोए शापा० ॥ १२. °स्सइ सं१ ॥ १३. °ण निवे° शा० ॥ १४. °क्खू [? ण] णिहणेज्जा चू० ॥ १५. कण्हुई सं१ शा० ॥ १६. इति परी° सं २ ॥ १७. °यणं २ ॥ ला १ ला २ ॥ १८. सम्मत्तं सं २ पु० ॥

३

तइयं चाउरंगिज्जं अज्झयणं

९७. चत्तारि परमंगाणि[1] दुल्लहाणिह[2][3] जंतुणो ।
माणुसत्तं सुई सद्धा संजमम्मि य वीरियं ॥ १ ॥

९८. समावण्णा ण[4] संसारे नाणागोत्तासु जाइसु ।
कम्मा नाणाविहा कट्टु[5] पुढो विस्संभिया[6] पया ॥ २ ॥

९९. एगया देवलोगेसु नरएसु[7] वि एगया ।
एगया आसुरं[8] कायं आहाकम्मेहिं[9] गच्छई[10] ॥ ३ ॥

१००. एगया खत्तिओ होइ तओ चंडाल बोक्कसो[11] ।
तओ कीड पयंगो य तओ कुंथू पिवीलिया ॥ ४ ॥

१०१. एवमावट्टजोणीसु पाणिणो कम्मकिब्बिसा ।
न निव्विज्जंति संसारे सव्वट्ठेसु[12] व खत्तिया ॥ ५ ॥

१०२. कम्मसंगेहिं[13] सम्मूढा दुक्खिया बहुवेयणा ।
अमाणुसासु[14] जोणीसु विणिहम्मंति पाणिणो ॥ ६ ॥

१०३. कम्माणं तु पहाणाए आणुपुव्वी[15] कयाइ उ ।
जीवा सोहिमणुप्पत्ता आययंति[16] मणुस्सयं ॥ ७ ॥

१०४. माणुस्सं विग्गहं लद्धुं सुई धम्मस्स दुल्लहा ।
जं सोच्चा पडिवज्जंति तवं खंतिमहिंसयं ॥ ८ ॥

१०५. आहच्च सवणं लद्धुं सद्धा परमदुल्लहा ।
सोच्चा णेयाउयं मग्गं बहवे परिभस्सई[17] ॥ ९ ॥

---

१. °मंगाइं चू० ॥ २. दुल्लहाणीह सं१ सं२ पा० विना ॥ ३. °ह देहिणो चू० पाटीपा० ॥ ४. 'ण इति वाक्यालङ्कारे' नेटी० पाटी० ॥ ५. कडा पु° चू० ॥ ६. विश्वभृतः प्रजाः – जनसमूह इत्यर्थः ॥ ७. नारयलोएसु एगया इति चूर्णिपाठसम्भावना ॥ ८. आसुरे काये चू० पा० ॥ ९. महाकम्मेहिं नेटी० चूपा० पाटीपा० । आहियकम्मेहिं चू० ॥ १०. गच्छइ सं१ सं२ ॥ ११. बुक्कसो ला१ ला२ पु० शापा० ॥ १२. सव्वट्ठ इव ख° चूपा० पाटीपा० ॥ १३. कामसंगेहिं चू०, कम्मसं° चूपा० ॥ १४. अमाणुसीसु सं१ सं० । अमाणसासु पु० ॥ १५. आनुपूर्व्या इत्यर्थः ॥ १६. आजायंति पाटीपा० ॥ १७. °स्सइ सं १ ॥

१०६. सुइं च लद्धुं सद्धं च वीरियं पुण दुल्लहं ।
बहवे रोयमाणा वि नो य णं पडिवज्जई[1] ॥ १० ॥

१०७. माणुसत्तम्मि आयाओ जो धम्मं सोच्च सद्दहे ।
तवस्सी वीरियं लद्धुं संवुडो[2] निद्धुणे रयं ॥ ११ ॥

१०८. सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुद्धस्स चिट्ठई[3] ।
निव्वाणं परमं जाइ घयसित्ते व पावए[4] ॥ १२ ॥

१०९. विगिंच[5] कम्मुणो हेउं जसं[6] संचिणु[7] खंतिए[8] ।
पाढवं सरीरं हेच्चा उड्ढं[9] पक्कमई दिसं ॥ १३ ॥

११०. विसालिसेहिं सीलेहिं जक्खा उत्तरउत्तरा ।
महासुक्का व[10] दिप्पंता मण्णंता अपुणच्चयं[11] ॥ १४ ॥

१११. अप्पिया देवकामाणं कामरूव[12]विउव्विणो ।
उड्ढं कप्पेसु चिट्ठंति पुव्वा वाससया बहू[13] ॥ १५ ॥

११२. तत्थ[14] ठिच्चा जहाठाणं जक्खा आउक्खए चुया ।
उवेंति माणुसं जोणिं से दसंगेऽभिजायई[15] ॥ १६ ॥

११३. खेत्तं वत्थुं हिरण्णं च पसवो दास-पोरुसं ।
चत्तारि कामखंधाणि तत्थ से उववज्जई[16] १ ॥ १७ ॥

११४. मित्तवं २ नायवं[17] ३ होइ उच्चागोए[18] ४ य वण्णवं ५ ।
अप्पायंके ६ महापन्ने ७ अभिजाए ८ जसो ९ बले १० ॥ १८ ॥

---

१. °ज्जए ला१ ला२ पु० शा० ने० । °ज्जइ सं१ पा० ॥ २. संवुडे सं१ सं२ पा० ने० विना ॥ ३. चिट्ठइ सं१ ॥ ४. इमां गाथां व्याख्याय चूर्णिकार-पाइयटीकाकृद्भ्यामस्या एव गाथायाः स्थाने नागार्जुनीयवाचनानुसारिणीयं गाथा निष्टङ्किता—चतुद्धा संपदं लद्धुं इहेव ताव भायते । तेयते तेयसंपन्ने घयसित्ते व पावए ॥ ५. विकिंच शापा० चू० ॥ ६. जमं चू०, तथा च चूर्णिः—'यमो नाम संयमः, संयमम्' ॥ ७. संचिणु सं१ सं२ विना ॥ ८. °ए । सरीरं पाढवं हे° सं१ शा० ॥ ९. ऊढं सं२ ॥ १०. व जलंता चू० ॥ ११. अपुणोच्चयं सं१ पा० ॥ १२. °रूयवि° सं१ ॥ १३. वहुं सं१ ॥ १४. जत्थ शापा० ॥ १५. °जायइ सं१ सं२ पा० ने० । °जायति चू० । °जायए ला२ पु० ह० शापा० ॥ १६. °वज्जइ सं१ । °वज्जए ला२ ह० ॥ १७. नाइवं पु० ह० शा० ला१सं० । णातवं चू० ॥ १८. °गोत्ते पा० ने० ॥

११५. भोच्चा माणुस्सए भोए अप्पडिरूवे अहाउयं ।
[1]पुव्वं विसुद्धसद्धम्मे केवलं बोहिं बुज्झिया ॥ १९ ॥

११६. चउरंगं दुल्लहं [2]मत्ता [3]संजमं पडिवज्जिया ।
तवसा धुयकम्मंसे सिद्धे हवइ सासए ॥ २० ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [4]चाउरंगिज्जं समत्तं ॥ ३ ॥

१. पुव्विं सं२ पा० ॥ २. मच्चा पा० ने० ॥ ३. संजमं अणुपालिया सं१ ॥ ४. चाउरंगियं स° सं२ । चाउरंगियं ३ ॥ ला१ । चाउरंगिज्जं ३ ॥ ला२ पु० ॥

चउत्थं[1] असंखयं अज्झयणं

११७. असंखयं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं ।
एवं[2] वियाणाहि जणे पमत्ते किन्नु[3] विहिंसा अजया गहिंति[4] ॥ १ ॥

११८. जे पावकम्मेहिं धणं मणुस्सा[5] समाययंती[6] अमइं[7] गहाय ।
पहाय ते पास[8] पयट्टिए नरे वेराणुबद्धा नरगं उवेंति ॥ २ ॥

११९. तेणे जहा संधिमुहे गहीए सकम्मुणा कच्चइ[9] पावकारी ।
एवं पया![10] पेच्च इहं[11] च लोए[12] कडाण कम्माण न मोक्खु[13] अत्थि ॥ ३ ॥

१२०. संसारमावन्न[14] परस्स अट्ठा साहारणं जं च करेइ कम्मं ।
कम्मस्स ते तस्स उ वेयकाले न बंधवा बंधवयं उवेंति ॥ ४ ॥

१२१. वित्तेण ताणं न लभे पमत्ते[15] इमम्मि[16] लोए अदुवा परत्था[17] ।
दीवप्पणट्ठे व अणंतमोहे नेयाउयं दट्ठुमदट्ठुमेव[18] ॥ ५ ॥

---

१. निर्युक्ति-चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकास्विदं चतुर्थाध्ययनं 'पमायापमायं' 'प्रमादाप्रमादम्' इति नाम्ना निर्दिष्टं व्याख्यातं च। अतोऽस्याध्ययनस्य मूलनाम 'पमायापमायं' इति स्पष्टम्। एवंस्थितेऽपि सर्वेष्वपि प्राचीन-प्राचीनतमेषु ताडपत्रीय-कागदीयहस्तलिखितेषु सूत्रादर्शेष्वस्याध्ययनस्य 'असंखयं' इति नामोपलभ्यते तथाऽस्याध्ययनस्यान्ते चूर्णिकृद्भिरपि 'असंखतं सम्मतं' इति निर्दिष्टमस्ति, अतः प्राचीनतमसमयादद्यावधीदमध्ययनं 'असंखयं' इति नाम्ना व्यवह्रियते इत्यपि स्पष्टमेव; एतदनुसारेणैवात्राप्यस्याध्ययनस्य 'असंखयं' इति नाम स्वीकृतमस्ति। यद्यपि मुद्रितनेमिचन्द्रीयटीकायामस्याध्ययनस्यान्ते 'असंस्कृतम्' इति नामास्ति किन्तु नेमिचन्द्रीयटीकाया हस्तलिखितप्रतिषु नोपलभ्यते 'असंस्कृतम्' इति नाम ॥ २. एयं सं२ ला२ ने०। एअं पु० ह० ॥ ३. 'किमिति प्रश्ने, नु—वितर्के, कतरान् किण्णु' इति चूर्णिः। 'किम्? अर्थप्रक्रमात् त्राणम्, नु इति वितर्के' इति नेटी०। कन्नु शापा०, कन्नू पा० ने०, तथा च पाइयटीका—'कम् अर्थम् प्रक्रमात् त्राणम्, नु वितर्के'। किन्नं सं२। कन्नुं ला१ ला२ पु० ॥ ४. गिहिंति सं१ ॥ ५. मणूसा सं१ पा० ने० विना ॥ ६. °यइंति सं१ ॥ ७. अमयं चूपा० पाटीपा० ॥ ८. पस्स चू०, 'पस्स त्ति श्रोतुरामन्त्रणम्, पयट्टिए त्ति प्रवृत्ते' इति चूर्णिः। 'पश्य—अवलोकय,...पयट्टिए त्ति आर्षत्वात् प्रवृत्तान्' इति पाइयटीका। 'पाशेषु पयट्टिय त्ति आर्षत्वात् प्रवृत्ताः पाशप्रवृत्ताः' इति नेटी० ॥ ९. किच्चइ सं१ सं २ विना ॥ १०. पया! पिच्छ इहं पाटी० पा०। पया! पेच्च इहं पाटीपा० ॥ ११. इहं पि लोए सं२ चू० पाटीपा० ॥ १२. लोए ण कम्मुणो पीहति तो कयाती ॥ ३ ॥ चूपा० पाटीपा० ॥ १३. मुक्ख ला२ ह० शा०। मुक्खु ला१ पु० ॥ १४. संसारसमावण्ण परंपरेणं साहा° चू०, संसारमावन्न परस्स अट्ठा चूपा० ॥ १५. पमत्तो सं२ ने० ॥ १६. इमंसि ह० ॥ १७. परत्थ पा० ॥ १८. 'दट्ठु ति अन्तर्भूतापिशब्दाद् दृष्ट्वापि अदृष्ट्वेव भवति' इति पाटी० ॥

१२२. सुत्तेसु यावी[1] पडिबुद्धजीवी न वीससे पंडिय[2] आसुपन्ने ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं भारुंडपक्खी व चरऽप्पमत्तो[3] ॥ ६ ॥

१२३. चरे पयाइं[4] परिसंकमाणो जं किंचि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभंतरे जीविय विंहइत्ता[5] पच्छा परिण्णाय मलावधंसी ॥ ७ ॥

१२४. छंदं निरोहेण उवेइ मोक्खं[6] आसे जहा सिक्खियवम्मधारी ।
पुव्वाइं[7] वासाइं चरऽप्पमत्तो तम्हा मुणी खिप्पमुवेइ मोक्खं[8] ॥ ८ ॥

१२५. स पुव्वमेवं[9] न लभेज्ज पच्छा एसोवमा सासयवाइयाणं ।
विसीयई[10] सिढिले आउयम्मि कालोवणीए सरीरस्स भेए ॥ ९ ॥

१२६. खिप्पं न सक्केइ विवेगमेउं तम्हा समुट्ठाय पहाय[11] कामे ।
समेच्च[12] लोगं समया महेसी अप्पाणरक्खी[13] चर[14] मप्पमत्तो ॥ १० ॥

१२७. मुहुं[15] मुहुं मोहगुणे[16] जयंतं अणेगरूवा समणं चरंतं ।
फासा फुसंती असमंजसं च न[17] तेसु भिक्खू मणसा पउस्से[18] ॥ ११ ॥

१२८. मंदा य फासा बहुलोभणिज्जा[19] तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा ।
रक्खेज्ज[20] कोहं विणएज्ज[21] माणं मायं न[22] सेवे पयहिज्ज लोहं ॥ १२ ॥

१२९. जे संखया तुच्छ[23] परप्पवाई ते पेज्ज-दोसाणुगया परज्झा[24] ।
'एए अहम्मे[25]' त्ति दुगुंछमाणो कंखे गुणे जाव सरीरभेओ ॥ १३ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ असंखयं[26] समत्तं[27] ॥ ४ ॥

---

१. आवि पु० ह० पा० ने० ॥ २. पंडिए शा० ॥ ३. °प्पमत्ते सं२ शा० ॥ ४. पदाणि चू० ॥ ५. वूहइत्ता सं१ विना ॥ ६, ८. मुक्खं ला१ ला२ पु० पा० ॥ ७. पुव्वाणि वासाणि चू० ॥ ९. पुव्वमेवा चू०, पुव्वमेवं चूपा० ॥ १०. विसीदति चू० पा० । विसीयइ पु० शापा० ॥ ११. पयहाहि कामे चू०, तथा च चूर्णिः—'प्रकर्षेण जहाहि, कामा इत्थिविसया' ॥ १२. °च्च लाभं पा० ॥ १३. अप्पाणुरक्खी सं १ शापा० । आयाणुरक्खी शा० । आयाणरक्खी पा० ॥ १४. चर अप्प° सं१ । चर,मप्पमत्ते शा० । 'चर मप्पमत्तो त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, ततश्चराप्रमत्तः' इति पाटी० ॥ १५. मुहं मुहं शापा० ॥ १६. लोहगुणे सं२ ॥ १७. न तेसि शा० ॥ १८. पदूसे पाटी० ॥ १९. °लोहणि° सं१ विना ॥ २०. °ज्ज मोहं शापा० ॥ २१. विणइज्ज सं१ सं२ विना ॥ २२. न सेवेज्ज पहिज्ज पा० शापा० ॥ २३. तुच्छा शा० ॥ २४. 'परज्झ त्ति देशीपदत्वात् परवशाः' इति पाटी० ॥ २५. अहम्मो सं२ । अहम्मु सं१ सं२ विना ॥ २६. असंखयं ॥ ४ ॥ ला१ ला२ पु० ॥ २७. सम्मत्तं सं २ ॥

४

चउत्थं[1] असंखयं अज्झयणं

११७. असंखयं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं ।
एवं[2] वियाणाहि जणे पमत्ते किंनु[3] विहिंसा अजया गहिंति[4] ॥ १ ॥

११८. जे पावकम्मेहिं धणं मणुस्सा[5] समाययंती[6] अमइं[7] गहाय ।
पहाय ते पास[8] पयट्टिए नरे वेराणुबद्धा नरगं उवेंति ॥ २ ॥

११९. तेणे जहा संधिमुहे गहीए सकम्मुणा किच्चइ[9] पावकारी ।
एवं पया![10] पेच्च इहं[11] च लोए[12] कडाण कम्माण न मोक्खु[13] अत्थि ॥ ३ ॥

१२०. संसार[14]मावन्न परस्स अट्ठा साहारणं जं च करेइ कम्मं ।
कम्मस्स ते तस्स उ वेयकाले न बंधवा बंधवयं उवेंति ॥ ४ ॥

१२१. वित्तेण ताणं न लभे पमत्ते[15] इमम्मि[16] लोए अदुवा परत्था[17] ।
दीवप्पणट्ठे व अणंतमोहे नेयाउयं दट्ठु[18]मदट्ठुमेव ॥ ५ ॥

---

१. निर्युक्ति-चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकास्विदं चतुर्थाध्ययनं 'पमायापमायं' 'प्रमादाप्रमादम्' इति नाम्ना निर्दिष्टं व्याख्यातं च। अतोऽस्याध्ययनस्य मूलनाम 'पमायापमायं' इति स्पष्टम्। एवंस्थितेऽपि सर्वेष्वपि प्राचीन-प्राचीनतमेषु ताडपत्रीय-कागदीयहस्तलिखितेषु सूत्रादर्शेष्वस्याध्ययनस्य 'असंखयं' इति नामोपलभ्यते तथाऽस्याध्ययनस्यान्ते चूर्णिकृद्भिरपि 'असंखतं सम्मत्तं' इति निर्दिष्टमस्ति, अतः प्राचीनतमसमयादद्यावधीदमध्ययनं 'असंखयं' इति नाम्ना व्यवह्रियते इत्यपि स्पष्टमेव; एतदनुसारेणैवात्राप्यस्याध्ययनस्य 'असंखयं' इति नाम स्वीकृतमस्ति। यद्यपि मुद्रितनेमिचन्द्रीयटीकायामास्याध्ययनस्यान्ते 'असंस्कृतम्' इति नामास्ति किन्तु नेमिचन्द्रीयटीकाया हस्तलिखितप्रतिषु नोपलभ्यते 'असंस्कृतम्' इति नाम ॥ २. एयं सं२ ला२ ने० । एअं पु० ह० ॥ ३. 'किमिति प्रश्ने, नु–वितर्के, कतरान् किण्णु' इति चूर्णिः । 'किम्? अर्थप्रक्रमात् त्राणम्, नु इति वितर्के' इति नेटी० । कन्नु शापा०, कन्नू पा० ने०, तथा च पाइयटीका–'कम् अर्थम् प्रक्रमात् त्राणम्, नु वितर्के'। किन्नं सं२ । कन्नुं ला१ ला२ पु० ॥ ४. गिहिंति सं१ ॥ ५. मणूसा सं१ पा० ने० विना ॥ ६. °यइंति सं१ ॥ ७. अमयं चूपा० पाटीपा० ॥ ८. पस्स चू०, 'पस्स त्ति श्रोतुरामन्त्रणम्, पयट्टिए त्ति प्रवृत्ते' इति चूर्णिः। 'पश्य–अवलोकय,...पयट्टिए त्ति आर्षत्वात् प्रवृत्तान्' इति पाइयटीका। 'पाशेषु पयट्टिय त्ति आर्षत्वात् प्रवृत्ताः पाशप्रवृत्ताः' इति नेटी० ॥ ९. किच्चइ सं१ सं २ विना॥ १०. पया! पिच्छ इहं पाटी० पा० । पया! पेच्च इहं पाटीपा० ॥ ११. इहं पि लोए सं२ चू० पाटीपा० ॥ १२. लोए ण कम्मुणो पीहति तो कयाती ॥ ३ ॥ चूपा० पाटीपा० ॥ १३. मुक्ख ला२ ह० शा० । मुक्खु ला१ पु० ॥ १४. संसारसमावण्ण परंपरेणं साहा° चू०, संसारमावन्न परस्स अट्ठा चूपा० ॥ १५. पमत्तो सं२ ने० ॥ १६. इमंसि ह० ॥ १७. परत्थ पा० ॥ १८. 'दट्ठुं ति अन्तर्भूतापिशब्दाद् दृष्ट्वापि अदृष्ट्वेव भवति' इति पाटी० ॥

१२२. सुत्तेसु [1]यावी पडिबुद्धजीवी न वीससे [2]पंडियं आसुपन्ने ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं भारुंडपक्खी व चर[3]ऽप्पमत्तो ॥ ६ ॥

१२३. चरे [4]पयाइं परिसंकमाणो जं किंचि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभंतरे जीविय [5]विहइत्ता पच्छा परिण्णाय मलावधंसी ॥ ७ ॥

१२४. छंदं निरोहेण उवेइ [6]मोक्खं आसे जहा सिक्खियवम्मधारी ।
[7]पुव्वाइं वासाइं चरऽप्पमत्तो तम्हा मुणी खिप्पमुवेइ [8]मोक्खं ॥ ८ ॥

१२५. स [9]पुव्वमेवं न लभेज्ज पच्छा एसोवमा सासयवाइयाणं ।
[10]विसीयई सिढिले आउयम्मि कालोवणीए सरीरस्स भेए ॥ ९ ॥

१२६. खिप्पं न सक्केइ विवेगमेउं तम्हा समुट्ठाय [11]पहाय कामे ।
समे[12]च्च लोगं समया महेसी [13]अप्पाणरक्खी [14]चर मप्पमत्तो ॥ १० ॥

१२७. [15]मुहुं मुहुं [16]मोहगुणे जयंतं अणेगरूवा समणं चरंतं ।
फासा फुसंती असमंजसं च [17]न तेसु भिक्खू मणसा [18]पउस्से ॥ ११ ॥

१२८. मंदा य फासा बहु[19]लोभणिज्जा तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा ।
रक्खे[20]ज्ज कोहं [21]विणएज्ज माणं मायं [22]न सेवे पयहिज्ज लोहं ॥ १२ ॥

१२९. जे संखया [23]तुच्छ परप्पवाई ते पेज्ज-दोसाणुगया [24]परज्झा ।
‘एए [25]अहम्मे’ त्ति दुगुंछमाणो कंखे गुणे जाव सरीरभेओ ॥ १३ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ [26]असंखयं [27]समत्तं ॥ ४ ॥

---

१. आवि पु० ह० पा० ने० ॥ २. पंडिए शा० ॥ ३. °प्पमत्ते सं२ शा० ॥ ४. पदाणि चू० ॥ ५. वुहइत्ता सं१ विना ॥ ६, ८. मुक्खं ला१ ला२ पु० पा० ॥ ७. पुव्वाणि वासाणि चू० ॥ ९. पुव्वमेवा चू०, पुव्वमेवं चूपा० ॥ १०. विसीदति चू० पा० । विसीयइ पु० शापा० ॥ ११. पयहाहि कामे चू०, तथा च चूर्णिः—‘प्रकर्षेण जहाहि, कामा इत्थिविसया’ ॥ १२. °च्च लाभं पा० ॥ १३. अप्पाणुरक्खी सं १ शापा० । आयाणुरक्खी शा० । आयाणरक्खी पा० ॥ १४. चर अप्प° सं१ । चर मप्पमत्ते शा० । ‘चर मप्पमत्तो त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, ततश्चराप्रमत्तः’ इति पाटी० ॥ १५. मुहं मुहं शापा० ॥ १६. लोहगुणे सं२ ॥ १७. न तेसि शा० ॥ १८. पदूसे पाटी० ॥ १९. °लोहणि° सं१ विना ॥ २०. °ज्ज मोहं शापा० ॥ २१. विणइज्ज सं१ सं२ विना ॥ २२. न सेवेज्ज पहिज्ज पा० शापा० ॥ २३. तुच्छा शा० ॥ २४. ‘परज्झ त्ति देशीपदत्वात् परवशाः’ इति पाटी० ॥ २५. अहम्मो सं२ । अहम्मु सं१ सं२ विना ॥ २६. असंखयं ॥ ४ ॥ ला१ ला२ पु० ॥ २७. सम्मत्तं सं २ ॥

५

पंचमं अकाममरणिज्जं अज्झयणं

१३०. अन्नवंसि महोहंसि[1] एगे[2] तिन्ने दुरुत्तरं[3] ।
तत्थ एगे महापन्ने इमं पण्हमुदाहरे[4] ॥ १ ॥

१३१. संतिमे[5] य दुवे ठाणा अक्खाया[6] मारणंतिया[7] ।
अकाममरणं चेव सकाममरणं तहा[8] ॥ २ ॥

१३२. बालाणं[9] अकामं तु मरणं असइं भवे ।
पंडियाणं सकामं तु उक्कोसेण सइं भवे ॥ ३ ॥

१३३. तत्थिमं पढमं ठाणं महावीरेण देसियं ।
कामगिद्धे जहा बाले भिसं कूराइं[10] कुव्वई[11] ॥ ४ ॥

१३४. जे गिद्धे काम-भोगेसु एगे कूडाय[12] गच्छई[13] ।
न मे दिट्ठे परे लोए चक्खुदिट्ठा इमा रई ॥ ५ ॥

१३५. हत्थागया इमे कामा कालिया जे अणागया ।
को जाणइ[14] परे लोए अत्थि वा नत्थि वा पुणो ? ॥ ६ ॥

१३६. 'जणेण सद्धिं होक्खामि[15]' इइ[16] बाले पगब्भई[17] ।
काम-भोगाणुरागेणं केसं संपडिवज्जई[18] ॥ ७ ॥

१३७. तओ से दंडं समारभई तसेसु थावरेसु य ।
अट्ठाए[19] य अणट्ठाए[20] भूयगामं विहिंसई[21] ॥ ८ ॥

---

१. महोघंसि शा० पाटी० ॥ २. एगो तरति दुत्तरं चू०, एगो तिण्णो दुरुत्तरं चूपा० । एगे तरइ दुरु° पा० पाटी०, एगे तिण्णे दुरु° पाटीपा० ॥ ३. 'दुरुत्तरं ति विभक्तिव्यत्ययाद् दुरुत्तरे' इति नेटी० पाटी० ॥ ४. पट्ठमु° चू० पाटी०, पण्हमु° चूपा० पाटीपा० ॥ ५. संति खलु दुवे चू० । संति मेए दुवे पाटीपा०, तथा च पाइयटीका—'पठ्यते च—संति मेए त्ति, स्त एते, मकारोऽलाक्षणिकः' ॥ ६. आखाया शापा० ॥ ७. मारणंतिए पाटी० । मरणंतिया शा० ॥ ८. तथा चू० ॥ ९. बालाण य अ° पु० ह० । बालाणं तु अ° शा० ॥ १०. कूराणि पा० ॥ ११. कुव्वइ सं१ ने० । कुव्वति पा० ॥ १२. कूडाइ ह० ॥ १३. गच्छइ सं१ ने० पा० ॥ १४. जाणाइ चू० ॥ १५. हुक्खामि ला१ ला२ पु० ह० ॥ १६. इई सं१ ॥ १७. °ब्भइ सं१ पा० ने० ॥ १८. °ज्जइ सं१ पा० ने० ॥ १९. अट्ठाए अणट्ठाए य भू° चू० ॥ २०. अणट्ठाय भू° सं१ ॥ २१. °सइ सं१ पा० ने० ॥

१३८. हिंसे वाले मुसावाई माइल्ले पिसुणे सढे ।
भुंजमाणे सुरं मंसं 'सेयमेयं' ति मन्नई[1] ॥ ९ ॥

१३९. कायसा वयसा मत्ते वित्ते गिद्धे य इत्थिसु ।
दुहओ मलं संचिणई[2] सिसु[3]नागो व्व मट्टियं ॥ १० ॥

१४०. तओ पुट्ठो आयंकेणं गिलाणो परितप्पई[4] ।
पभीओ परलोगस्स कम्माणुप्पेहि[5] अप्पणो ॥ ११ ॥

१४१. सुया मे नरए ठाणा असीलाणं[6] च जा गई ।
बालाणं कूरकम्माणं पगाढा जत्थ वेयणा ॥ १२ ॥

१४२. तत्थोववाइयं ठाणं जहा मे तमणुस्सुयं ।
आहाकम्मेहिं गच्छंतो[7] सो पच्छा परितप्पई[8] ॥ १३ ॥

१४३. जहा सागडिओ जाणं समं हेच्चा[9] महापहं ।
विसमं मग्गमोइण्णो[10] अक्खे भग्गम्मि सोयई[11] ॥ १४ ॥

१४४. एवं धम्मं विउक्कम्म[12] अहम्मं पडिवज्जिया ।
बाले मच्चुमुहं पत्ते अक्खे भग्गे व[13] सोयई ॥ १५ ॥

१४५. तओ से[14] मरणंतम्मि[15] बाले संतसई[16] भया[17] ।
अकाममरणं मरइ[18] धुत्ते वा कलिणा जिए ॥ १६ ॥

१४६. एयं[19] अकाममरणं बालाणं तु पवेइयं ।
एत्तो[20] सकाममरणं पंडियाणं सुणेह मे ॥ १७ ॥

१४७. मरणं पि सपुण्णाणं जहा मे तमणुस्सुयं[21] ।
विप्पसन्नमणाघायं संजयाणं वुसीमओ ॥ १८ ॥

---

१. मन्नइ सं१ पा० ने० ॥ २. °णइ सं१ पा० ने० ॥ ३. सिंसु° शा० । सुसुणाओ व म° सं १ ॥ ४. °प्पइ सं१ ने० । °प्पति पा० ॥ ५. °णुप्पेही अ° पा० ने० । °णुप्पेहमप्प° सं२ ॥ ६. °लाणं तु जा चू० ॥ ७. °तो स एवं परि° चू० ॥ ८. °प्पइ सं १ ने० । °प्पति पा० ॥ ९. हिच्चा सं १ सं २ ने० विना ॥ १०. मग्गमोगाढो अ° चू० पाटीपा० ॥ ११. °यइ सं १ पा० ने० ॥ १२. विओकम्म चू० ॥ १३. व्व सं २ ॥ १४. स शा० ॥ १५. मरणे त° शापा० ॥ १६. संतस्सई सं २ पा० ने० ॥ १७. भया। मरिऊण अकामं तु धुत्ते चू० ॥ १८. मरई सं १ सं २ पा० ने० विना ॥ १९. एअं ला २ पु० । एवं ह० ॥ २०. इत्तो सं १ सं २ शा० विना ॥ २१. °स्सुयं । सुप्पसन्नेहिं अक्खातं सं° चू० । °स्सुयं। सुप्पसन्नमणक्खायं पाटी० । °स्सुयं। विप्पसन्नमणाघायं चूपा० पाटीपा० ॥

१४८. न इमं सव्वेसु[1] भिक्खूसु[2] न इमं सव्वेसु[3] गारिसु ।
नाणासीला य गारत्था विसमसीला य भिक्खुणो ॥ १९ ॥

१४९. संति एगेहिं भिक्खूहिं गारत्था संजमुत्तरा ।
गारत्थेहि य सव्वेहिं साधवो संजमुत्तरा ॥ २० ॥

५ १५०. चीराजिणं[4] निगिणिणं[5] जडी संघाडि मुंडिणं[6] ।
एयाणि[7] वि न तायंति[8] दुस्सीलं परियागयं[9] ॥ २१ ॥

१५१. पिंडोलए व्व[10] दुस्सीलो[11] नरगाओ न मुच्चई[12] ।
भिक्खाए वा गिहत्थे वा सुव्वए कमई[13] दिवं ॥ २२ ॥

१५२. अगारिसामाइयंगाइं[14] सड्ढी काएण फासए ।
१० पोसहं दुहओ पक्खं एगराइं[15] न हावए ॥ २३ ॥

१५३. एवं सिक्खासमावन्नो[16] गिहवासे वि सुव्वए[17] ।
मुच्चई[18] छवि-पव्वाओ गच्छे जक्खसलोगयं[19] ॥ २४ ॥

१५४. अह जे संवुडे भिक्खू दोण्हमन्नतरे[20] सिया ।
सव्वदुक्खप्पहीणे[21] वा देवे वा वि महिड्ढिए[22] ॥ २५ ॥

१५ १५५. उत्तराइं विमोहाइं जुइमंताऽणुपुव्वसो ।
समाइन्नाइं जक्खेहिं आवासाइं जसंसिणो ॥ २६ ॥

१५६. दीहाउया[23] इड्ढिमंता समिद्धा कामरूविणो ।
अहुणोववन्नसंकासा भुज्जोअच्चिमालिप्पभा[24] ॥ २७ ॥

---

१. सव्वेसिं भिक्खूणं न इमं सव्वेसि गारिणं । ना° चू० ॥ २. भिक्खूसुं पा० ॥ ३. °सु अगारिसु सं २ ॥ ४. चीराऽइणं चू० ॥ ५. नगिणिणं शा० ॥ ६. 'मुण्डित्वम्' पाटी० नेटी० ॥ ७. एयाइं पि न पा० ॥ ८. ताइंत्ति सं १ ॥ ९. पडियागयं सं २ ला १ ला २ पु० । पडिवागयं शापा० ॥ १०. व सं १ शा० चू० विना ॥ ११. दुस्सीले पु० शा० ला १ ला २ ॥ १२. मुच्चइ सं १ पा० ने० ॥ १३. कमइ सं २ शा० । कमति ह० ॥ १४. °गाणि शा० चू० पाटी० ॥ १५. एगरायं शा० ॥ १६. °वन्ने सं१ सं२ विना ॥ १७. सुव्वओ पा० चू० ॥ १८. मुच्चइ सं१ ने० । मुच्चति पा० ॥ १९. जक्खसिलो° सं २ ला २ । जक्खे सलो° शापा० ॥ २०. दोण्हं अन्न° सं २ शा० । दुण्हं अन्न° ला१ ला२ पु० ॥ २१. °क्खपहीणे सं१ ला२ पु० ॥ २२. महिड्ढिया ह० ॥ २३. °या दित्तिमंता पा० ॥ २४. °अच्चिमलि° ह० शा० ॥

१५७. ताइं[1] ठाणाइं गच्छंति सिक्खित्ता संजमं तवं ।
भिक्खाए[2] वा गिहत्थे वा जे संतिपरिनिव्वुडा ॥ २८ ॥

१५८. तेसिं सोच्चा[3] सपुज्जाणं संजयाणं वुसीमओ ।
न संतसंति मरणंते सीलमंता बहुस्सुया ॥ २९ ॥

१५९. तुलिया विसेसमादाय दयाधम्मस्स खंतिए ।　५
विप्पसीएज्ज मेहावी तहाभूएण अप्पणा ॥ ३० ॥

१६०. तओ काले अभिप्पेए सड्ढी तालिसमंतिए[4] ।
विणएज्ज लोमहरिसं भेयं देहस्स कंखए ॥ ३१ ॥

१६१. अह[5] कालम्मि संपत्ते[6] आघायाय[7] समुस्सयं[8] ।
सकाममरणं मरइ तिण्हमण्णतरं मुणि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि ॥　१०

॥ अकाममरणिज्जं[9] अज्झयणं[10] समत्तं ॥ ५ ॥

---

१. ताणि ठाणाणि सं१ विना ॥ २. भिक्खागे वा गिहित्थे वा शा० ॥ ३. सुच्चा सं१ सं२ ने० विना ॥ ४. तारिस° सं२सं० । तालीस° पा० ने० ॥ ५. अथ चू० ॥ ६. °त्ते सुतक्खात-समाहितो । सका° चू०, °त्ते आघायाए समुस्सयं चूपा० ॥ ७. आघाएज्जा स° सं१ ॥ ८. समुच्छयं पा० ॥ ९. °मरणं समत्तं सं१ । °मरणिज्जं ५ ॥ ला१ ला२ पु० ॥ १०. °यणं पंचमं स° सं२ ॥

६

छट्ठं खुड्डागनियंठिज्जं अज्झयणं

१६२. जावंतऽविज्जापुरिसा[1] सव्वे ते दुक्खसंभवा ।
[2]लुप्पंति बहुसो मूढा संसारम्मि अणंतए ॥ १ ॥

१६३. [3]समिक्ख पंडिए तम्हा [4]पासजाईपहे बहू ।
[5]अप्पणा सच्चमेसेज्जा मेत्तिं [6]भूएसु कप्पए ॥ २ ॥

१६४. माया पिया ण्हुसा भाया भज्जा पुत्ता य ओरसा ।
नालं ते मम [7]ताणाय लुप्पंतस्स सकम्मुणा ॥ ३ ॥

१६५. एयमट्ठं सपेहाए पासे समियदंसणे ।
[8]छिंदे गिद्धिं सिणेहं च न कंखे पुव्वसं[9]थवं ॥ ४ ॥

१६६. गवासं मणि-कुंडलं पसवो दास-पोरुसं ।
सव्वमेयं चइत्ताणं [10]कामरूवी भवि[11]स्ससि ॥ ५ ॥[12]

---

१. °सा ते सव्वे दुक्खमज्जिया । लु° इति नागार्जुनीयवाचनापाठो निष्टङ्कितश्चूर्णौ पाइय-टीकायां च ॥ २. लुंपंति सं१ चू० ॥ ३. तम्हा समिक्ख मेहावी पा° चू० पाटीपा० ॥ ४. 'पाशाः...एव एकेन्द्रियादिजातिपन्थानः, तान्' इति पाटी० नेटी० । पास जा° चू०, तथा च चूर्णिः—'पस्सेति पस्स, जातीनां पन्थाः, जातिपन्थाः' ॥ ५. अत्तट्ठा सच्च° इति नागार्जुनीय-वाचनापाठ उद्धृतश्चूर्णौ, पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टश्चायं पाठः पाइयटीकायाम् ॥ ६. भूएहिं क° सं१ पा० ॥ ७. ताणाए सं१ चू० शा० ॥ ८. छिंदि गेहिं सि° ला१ ला२ पु० ह० । छिंद गेद्धिं सं२ शा० ॥ ९. °संथुयं शा० ॥ १०. कामरूवो भविस्ससी ह० ॥ ११. स्सति सं१ ॥ १२. एतत्पञ्चमश्लोकानन्तरं सं १ ह० शा० आदर्शान् विहाय शेषेष्वादर्शेष्वयं प्रक्षिप्तः सूत्रश्लोक उपलभ्यते—"थावरं जंगमं चेव धणं धण्णं उवक्खरं । पच्चमाणस्स कम्मेहिं नालं दुक्खाउ मोयणे (दुक्खविमोयणे सं२) ॥ ६ ॥" चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकास्वप्येष प्रक्षिप्तः श्लोको नादृतः, अतो न स्वीकृतोऽस्माभिरत्र मूलवाचनायाम् । अयं च प्रक्षिप्तः श्लोकोऽनेकेषु वैक्रमीयद्वादशशताब्दीपश्चात्काललिखितोत्तराध्ययनसूत्रादर्शेष्वेवोपलभ्यते । मुद्रितपाइयटीकायामेष प्रक्षिप्तः श्लोको मूलवाचनायामादृतोऽस्ति किन्त्वत्र पाइयटीकापाठादेवास्यामौलिकता सुस्पष्टैव, दृश्यतां पाइयटीकापत्र २६५। तथा मुद्रितायां नेमिचन्द्रीयटीकायामप्येनं प्रक्षिप्तं श्लोकं मूलवाचनायां स्वीकृत्य तट्टीकाऽपीत्थं मुद्रिताऽस्ति—"व्याख्या सुगमा । नवरं स्थावरं–गृहारामादि, जङ्गमं–मनुष्य-गवादि, उपस्करं–गृहोपकरणम्, शेषं स्पष्टमिति सूत्रार्थः ॥ ६ ॥" अत्र निर्दिष्टो नेमिचन्द्रीयटीकापाठोऽपि न्यूनाधिकरूपेण नेमिचन्द्रीयटीकाया हस्तलिखितादर्शेषु तत्तदादर्शलेखक-शोधकैर्लिखितः पूरितश्च। एतदुदाहरणानि यथा– १. विक्रमसंवत् १४८८ वर्षे लिखिते आदर्शे एनं प्रक्षिप्तश्लोकं समुल्लिख्य एतस्य "सुगमम् ॥" इत्यात्मिकैव संक्षिप्ता टीकोपलभ्यते (दृश्यतां लाल-भाईदलपतभाईभारतीयसंस्कृतिविद्यामन्दिरस्थ 'ऊजमफोईज्ञानभंडार' क्रमाङ्क–१७१४१) । २. वि०

१६७. अज्झत्थं सव्वओ सव्वं दिस्स पाणे पि[1]यायए[2]।
न हणे पा[3]णिणो पाणे भय-वेराओ उवरए ॥ ६ ॥

१६८. आ[4]याणं [5]निरयं दिस्स ना[6]इएज्ज तणामा[7]वि ।
दोगुंछी अप्पणो पा[8]ए दिन्नं भुंजेज्ज भो[9]यणं ॥ ७ ॥

१६९. इहमेगे तु[9] मन्नंति अपच्चक्खाय पावगं ।
आ[10]यरियं विदित्ता णं सव्वदुक्खा[11] विमुच्चई ॥ ८ ॥　　५.

१७०. भणंता अकरेंता य बं[12]ध-मोक्खपइन्निणो ।
वा[13]याविरिय[14]मेत्तेणं समासासेंति अप्पयं ॥ ९ ॥

सं० १६१२ वर्षे लिखिते आदर्शे एतस्य प्रक्षिप्तश्लोकस्य प्रतीकमेवोल्लिख्य संक्षिप्तैव टीका लिखिताऽस्ति, तद्यथा—"थावरं जंगममित्यादिसूत्रम्। सुगमम् ॥" (दृश्यतां ला० द० विद्यामन्दिरस्थ 'श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डार'क्रमाङ्क–४३६)। ३. वैक्रमीयसप्तदशशताब्द्यां लिखितयोरादर्शयोः टीकाविकलः केवलमेष प्रक्षिप्तः श्लोको लिखित उपलभ्यते (दृश्यतां ला० द० वि० 'श्रीकीर्तिमुनिजीज्ञानभण्डार' क्र० १०४१८ तथा 'ऊजमफोईज्ञा० भं०' क्र० १७१६८)। ४. वि० सं० १५४२ वर्षे लिखिते आदर्शे नास्त्ययं प्रक्षिप्तः श्लोकस्तट्टीका च किन्तु शोधकेन सटीकोऽयं प्रक्षिप्तः श्लोकः पूरितः, अस्यात्र टीका चेत्थमुल्लिखिता—"स्थावरं–गृहारामादि, जङ्गमं–पत्न्यादि, 'चेव' त्ति समुच्चये, धन-धान्ये प्रतीते, उपस्करं–गृहोपकरणम्। एतानि कर्मभिः पच्यमानस्य जीवस्य 'नालं' न प्रभूणि दुःखाद् विमोचने। इति सूत्रार्थः ॥" (दृश्यतां ला०द०वि०श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डार–क्र० १७०)। एवंस्थितेऽपि 'गवासं०' इत्यादिपञ्चमश्लोकव्याख्यानन्तरमागतया "पुनः सत्यस्वरूपमेव विशेपत आह" इतिनेमिचन्द्रीयटीकोत्थानिकया सहायं प्रक्षिप्तः श्लोकः सुसङ्गतिं नाञ्चति तेन; तथा नेमिचन्द्रीयटीकाया वि० सं० १४९५ वर्षे १५१५ वर्षे च लिखिते आदर्शे, वैक्रमीयषोडशशताब्दीलिखितादर्शद्वये, वैक्रमीयसप्तदशशताब्दीलिखितादर्शचतुष्के च नोपलभ्यतेऽयं प्रक्षिप्तः सटीकः श्लोकः (दृश्यतामनुक्रमेण ला० द० विद्यामन्दिरस्थ–श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डारक्र० १९५, श्रीला०द०ज्ञानभण्डारक्र० ३९८६, श्रीपुण्यविजयजीज्ञानभण्डार क्र० ८७४३, श्रीमहेन्द्रविमलजीज्ञानभण्डारक्र० ५९–१५९, श्रीला०द०ज्ञानभण्डारक्र० ३९८७, श्रीपुण्यविजयजीज्ञानभण्डारक्र० ६६३१, तथा श्रीकीर्तिमुनिजीज्ञानभण्डारक्र० १०७६६); एतेन च सुस्पष्टमेव "अयं, 'थावर०' इत्यादिः सटीकः श्लोको नेमिचन्द्रीयटीकायामपि प्रक्षिप्त एव" इति ॥

१. पियादए पाटी० ॥ २. °ए। णो हिंसेज्ज पाणिणं पाणे चू० ॥ ३. पाणिणं पाटीपा० ॥ ४. आदाणं चू० ने० ॥ ५. नरयं सं१ विना ॥ ६. नायइज्ज सं१ सं२ विना। नायएज्ज शा० ॥ ७. °मवि। अप्पणो पाणिपाते [? तु] दिन्नं चू०, तथा च चूर्णौ स्पष्टीकरणम्—'जिनकल्पिकं प्रतीत्य' ॥ ८. पत्ते सं१ चूप्र० ॥ ९. उ सं१ विना ॥ १०. 'आचारे निविष्टमाचरितं आचरणीयं वा' इति चूर्णिः। 'आयरियं ति सूत्रत्वाद् आराद्यातं सर्वयुक्तिभ्य इत्यार्यम्–तत्त्वम्' इति पाटी०। आयारियं ने० पाटीपा०, 'आचारिकं–निजनिजाचारभवमनुष्ठानम्' इति नेटी० ॥ ११. °क्खाण मु° शा०। °क्खाणि मु° सं १ ॥ १२. "'अस्ति बन्धः, अस्ति मोक्षः' इत्येवंवादिन एव केवलम्, न तु तथाऽनुष्ठायिनः" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. वायावीरि° चू० ॥ १४. °यमित्ते° ला १ ला २ पु०। ° यमत्ते° ह० ॥

६

छट्ठं खुड्डागनियंठिज्जं अज्झयणं

१६२. जावंतऽविज्जापुरिसा[1] सव्वे ते दुक्खसंभवा ।
[2]लुप्पंति बहुसो मूढा संसारम्मि अणंतए ॥ १ ॥

५ १६३. [3]समिक्ख पंडिए तम्हा [4]पासजाईपहे बहू ।
[5]अप्पणा सच्चमेसेज्जा मेत्तिं [6]भूएसु कप्पए ॥ २ ॥

१६४. माया पिया ण्हुसा भाया भज्जा पुत्ता य ओरसा ।
नालं ते मम [7]ताणाय लुप्पंतस्स सकम्मुणा ॥ ३ ॥

१६५. एयमट्ठं सपेहाए पासे समियदंसणे ।
[8]छिंद गिद्धिं सिणेहं च न कंखे पुव्वसं[9]थवं ॥ ४ ॥

१० १६६. गवासं मणि-कुंडलं पसवो दास-पोरुसं ।
सव्वमेयं चइत्ताणं [10]कामरूवी भवि[11]स्ससि ॥ ५ ॥[12]

---

१. °सा ते सव्वे दुक्खमज्जिया । लु° इति नागार्जुनीयवाचनापाठो निष्टङ्कितश्चूर्णौ पाइय-टीकायां च ॥ २. लुंपंति सं१ चू० ॥ ३. तम्हा समिक्ख मेहावी पा° चू० पाटीपा० ॥ ४. 'पाशाः...एव एकेन्द्रियादिजातिपन्थानः, तान्' इति पाटी० नेटी० । पास जा° चू०, तथा च चूर्णिः—'पस्सेति पस्स, जातीनां पन्थाः, जातिपन्थाः' ॥ ५. अत्तट्ठा सच्च° इति नागार्जुनीय-वाचनापाठ उद्धृतश्चूर्णौ, पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टश्चायं पाठः पाइयटीकायाम् ॥ ६. भूएहिं क° सं१ पा० ॥ ७. ताणाए सं१ चू० शा० ॥ ८. छिंदि गेहिं सि° ला१ ला २ पु० ह० । छिंद गेद्धिं सं२ शा० ॥ ९. °संथुयं शा० ॥ १०. कामरूवो भविस्ससी ह० ॥ ११. स्सति सं १ ॥ १२. एतत्पञ्चमश्लोकानन्तरं सं १ ह० शा० आदर्शान् विहाय शेषेष्वादर्शेष्वयं प्रक्षिप्तः सूत्रश्लोक उपलभ्यते—"थावरं जंगमं चेव धणं धण्णं उवक्खरं । पच्चमाणस्स कम्मेहिं नालं दुक्खाउ मोयणे (दुक्खविमोयणे सं२) ॥ ६ ॥" चूर्णि-पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकास्वप्येष प्रक्षिप्तः श्लोको नादृतः, अतो न स्वीकृतोऽस्माभिरत्र मूलवाचनायाम् । अयं च प्रक्षिप्तः श्लोकोऽनेकेषु वैक्रमीयद्वादशशताब्दीपश्चात्काललिखितोत्तराध्ययनसूत्रादर्शेष्वेवोपलभ्यते । मुद्रितपाइयटीकायामेष प्रक्षिप्तः श्लोको मूलवाचनायामादृतोऽस्ति किन्त्वत्र पाइयटीकापाठादेवास्यामौलिकता सुस्पष्टैव, दृश्यतां पाइयटीकापत्र २६५ । तथा मुद्रितायां नेमिचन्द्रीयटीकायामप्येनं प्रक्षिप्तं श्लोकं मूलवाचनायां स्वीकृत्य तट्टीकाऽपीत्थं मुद्रिताऽस्ति—"व्याख्या सुगमा । नवरं स्थावरं–गृहारामादि, जङ्गमं–मनुष्य-गवादि, उपस्करं–गृहोपकरणम्, शेषं स्पष्टमिति सूत्रार्थः ॥ ६ ॥" अत्र निर्दिष्टो नेमिचन्द्रीयटीकापाठोऽपि न्यूनाधिकरूपेण नेमिचन्द्रीयटीकाया हस्तलिखितादर्शेषु तत्तदादर्शलेखक-शोधकैर्लिखितः पूरितश्च। एतदुदाहरणानि यथा– १. विक्रमसंवत् १४८८ वर्षे लिखिते आदर्शे एनं प्रक्षिप्तश्लोकं समुल्लिख्य एतस्य "सुगमम् ॥" इत्यात्मिकैव संक्षिप्ता टीकोपलभ्यते (दृश्यतां लालभाईदलपतभाईभारतीयसंस्कृतिविद्यामन्दिरस्थ 'ऊजमफोईज्ञानभंडार' क्रमाङ्क–१७१४१) । २. वि०

१६७. अज्झत्थं सव्वओ सव्वं दिस्स पाणे [1]पियायए[2] ।
न हणे [3]पाणिणो पाणे भय-वेराओ उवरए ॥ ६ ॥

१६८. [4]आयाणं [5]निरयं दिस्स [6]नाइएज्ज तण[7]ामवि ।
दोगुंछी अप्पणो [8]पाए दिन्नं भुंजेज्ज भोयणं ॥ ७ ॥

१६९. इहमेगे [9]तुं मन्नंति अपच्चक्खाय पावगं ।
[10]आयरियं विदित्ता णं सव्वदु[11]क्खा विमुच्चई ॥ ८ ॥

१७०. भणंता अकरेंता य [12]बंध-मोक्खपइन्निणो ।
[13]वायाविरि[14]यमेत्तेणं समासासेंति अप्पयं ॥ ९ ॥

सं० १६१२ वर्षे लिखिते आदर्शे एतस्य प्रक्षिप्तश्लोकस्य प्रतीकमेवोल्लिख्य संक्षिप्तैव टीका लिखिताऽस्ति, तद्यथा—"थावरं जंगममित्यादिसूत्रम्। सुगमम् ॥" (दृश्यतां ला० द० विद्यामन्दिरस्थ 'श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डार'क्रमाङ्क–४३६)। ३. वैक्रमीयसप्तदशशताब्द्यां लिखितयोरादर्शयोः टीकाविकलः केवलमेष प्रक्षिप्तः श्लोको लिखित उपलभ्यते (दृश्यतां ला० द० वि० 'श्रीकीर्तिमुनिजीज्ञानभण्डार' क्र० १०४१८ तथा 'ऊजमफोईज्ञा० भं०' क्र० १७१६८)। ४. वि० सं० १५४२ वर्षे लिखिते आदर्शे नास्त्ययं प्रक्षिप्तः श्लोकस्तट्टीका च किन्तु शोधकेन सटीकोऽयं प्रक्षिप्तः श्लोकः पूरितः, अस्यात्र टीका चेत्थमुल्लिखिता—"स्थावरं–गृहारामादि, जङ्गमं–पत्न्यादि, 'चेव' त्ति समुच्चये, धन-धान्ये प्रतीते, उपस्करं–गृहोपकरणम्। एतानि कर्मभिः पच्यमानस्य जीवस्य 'नालं' न प्रभूणि दुःखाद् विमोचने। इति सूत्रार्थः ॥" (दृश्यतां ला०द०वि०श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डार–क्र० १७०)। एवंस्थितेऽपि 'गवासं०' इत्यादिपञ्चमश्लोकव्याख्यानन्तरमागतया "पुनः सत्यस्वरूपमेव विशेपत आह" इतिनेमिचन्द्रीयटीकोत्थानिकया सहायं प्रक्षिप्तः श्लोकः सुसङ्गतिं नाञ्चति तेन; तथा नेमिचन्द्रीयटीकाया वि० सं० १४९५ वर्षे १५१५ वर्षे च लिखिते आदर्शे, वैक्रमीयषोडशशताब्दीलिखितादर्शद्वये, वैक्रमीयसप्तदशशताब्दीलिखितादर्शचतुष्के च नोपलभ्यतेऽयं प्रक्षिप्तः सटीकः श्लोकः (दृश्यतामनुक्रमेण ला० द० विद्यामन्दिरस्थ–श्रीमानविजयजीज्ञानभण्डारक्र० १९५, श्रीला०द०ज्ञानभण्डारक्र० ३९८६, श्रीपुण्यविजयजीज्ञानभण्डार क्र० ८७४३, श्रीमहेन्द्रविमलजीज्ञानभण्डारक्र० ५९–१५९, श्रीला०द०ज्ञानभण्डारक्र० ३९८७, श्रीपुण्यविजयजीज्ञानभण्डारक्र० ६६३१, तथा श्रीकीर्तिमुनिजीज्ञानभण्डारक्र० १०७६६); एतेन च सुस्पष्टमेव "अयं, 'थावर०' इत्यादिः सटीकः श्लोको नेमिचन्द्रीयटीकायामपि प्रक्षिप्त एव" इति ॥

१. पियादए पाटी० ॥ २. °ए। णो हिंसेज्ज पाणिणं पाणे चू० ॥ ३. पाणिणं पाटीपा० ॥ ४. आदाणं चू० ने० ॥ ५. नरयं सं१ विना ॥ ६. नायइज्ज सं१ सं२ विना। नायएज्ज शा० ॥ ७. °मवि। अप्पणो पाणिपाते [? तु] दिन्नं चू०, तथा च चूर्णौ स्पष्टीकरणम्—'जिनकल्पिकं प्रतीत्य' ॥ ८. पत्ते सं१ चूप्र० ॥ ९. उ सं१ विना ॥ १०. 'आचारे निविष्टमाचरितं आचरणीयं वा' इति चूर्णिः। 'आयरियं ति सूत्रत्वाद् आराद्यातं सर्वयुक्तिभ्य इत्यार्यम्–तत्त्वम्' इति पाटी०। मायारियं ने० पाटीपा०, 'आचारिकं–निजनिजाचारभवमनुष्ठानम्' इति नेटी० ॥ ११. °क्खाण मु° शा०। °क्खाणि मु° सं १ ॥ १२. "'अस्ति बन्धः, अस्ति मोक्षः' इत्येवंवादिन एव केवलम्, न तु तथाऽनुष्ठायिनः" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. वायावीरि° चू० ॥ १४. °यमित्ते° ला १ ला २ पु०। °यमत्ते° ह० ॥

१७१. न चित्ता तायए भासा, कुओ[1] विज्जाणुसासणं ? ।
विसंन्ना पावकम्मेहिं[2] बाला पंडियमाणिणो ॥ १० ॥

१७२. जे केइ सरीरे सत्ता वन्ने रूवे य सव्वसो ।
मणसा[3] काय-वक्केणं सव्वे ते दुक्खसंभवा ॥ ११ ॥

५ १७३. आवण्णा दीहमद्धाणं संसारम्मि अणंतए ।
तम्हा सव्वदिसं[4] पस्स[5] अप्पमत्तो परिव्वए ॥ १२ ॥

१७४. बहिया[6] उड्ढमादाय नावकंखे कयाइ वि ।
पुव्वकम्मखयट्ठाए इमं देहं[7] समुद्धरे ॥ १३ ॥

१७५. विविच[8] कम्मुणो[9] हेउं कालकंखी परिव्वए ।
१० मायं[10] पिंडस्स पाणस्स कडं लद्धूण भक्खए ॥ १४ ॥

१७६. सन्निहिं च न कुव्वेज्जा लेवमायाए[11] संजए ।
पक्खी पत्तं[12] समादाय निरवेक्खो परिव्वए ॥ १५ ॥

१७७. एसणासमिओ लज्जू गामे अनियओ चरे ।
अप्पमत्तो पमत्तेहिं[13] पिंडवायं[14] गवेसए ॥ १६ ॥

१५ १७८. एवं से उदाहु[15] अणुत्तरनाणी अणुत्तरदंसी अणुत्तरनाण-दंसणधरे अरहा नायपुत्ते भगवं वेसालीए[16] वियाहिए[17] ॥ १७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ खुड्डागनियंठिज्जं[18] समत्तं ॥ ६ ॥

---

१. कओ सं१ शा० ने० विना ॥ २. पावकिच्चेहिं चू० पाटीपा० ॥ ३. °सा वयसा चेव सव्वे चू० पाटी०, °सा काय-वक्केणं पाटीपा० ॥ ४. सव्वं दिसं चू० ॥ ५. पस्सं शा० पा० ॥ ६. बहिता उड्ढमायाए सं१ ॥ ७. देहमुदाहरे पा० ॥ ८. विकिंच सं१ सं२ चू० । विगिंच ला१ ला२ ह० । विविच इति पु० पा० ने० आदर्शेष्वेव ॥ ९. कम्मणो ला १ पु० पा० ॥ १०. मातं चू० ॥ ११. °मायाय सं१ ॥ १२. पत्त सं१ ॥ १३. 'पमत्तेहिं–इंदियादिपमत्तेसु गिहत्थेसु' इति चूर्णिः । 'प्रमत्तेभ्यः–गृहस्थेभ्यः' इति पाटी० नेटी० ॥ १४. पिंडपायं सं१ ॥ १५. उयाहु सं१ । उदाहु अरहा (अरिहा पाटी०) पासे (पस्से चूप्र०) पुरिसादाणीए भगवं वेसालीए बुद्धे परिणिव्वुते त्ति बेमि चूपा० पाटीपा० ॥ १६. वेसालिए सं१ शा० ॥ १७. 'वियाहिए' इत्येतदनन्तरं यद्यपि पु० शा० आदर्शयोर्विना सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषु मूलसूत्रश्लोकाङ्क उपलभ्यते परं 'एवं से उदाहु' इत्येतदारब्धमिदं सूत्रं गद्यपाठात्मकमवगम्यते ॥ १८. °ज्जं ६ ॥ ला१ ला२ पु० ॥

सत्तमं एलइज्जं अज्झयणं

१७९. जहाऽऽएसं समुद्दिस्स कोइ पोसेज्ज [1]एलगं ।
ओयणं जवसं [2]देज्जा पोसेज्जा वि सयंगणे ॥ १ ॥

१८०. तओ से पुट्ठे परिव्वूढे जायमेदे महोदरे ।
पीणिए [3]विपुले देहे आएसं [4]पडिकंखए ॥ २ ॥

१८१. [5]जाव न एइ [6]आएसे ताव जीवइ [7]से दुही ।
अह पत्तम्मि आएसे सीसं छेत्तूण [8]भुंजई ॥ ३ ॥

१८२. [9]जहा खलु से ओरब्भे [10]आएसाय समीहिए ।
एवं बाले [11]अधम्मिट्ठे ईहई [12]निरयाउयं ॥ ४ ॥

१८३. [13]हिंसे बाले मुसावाई [14]अद्धाणम्मि [15]विलोवए ।
[16]अण्णऽदत्त[17]हरे तेणे माई [18]कण्णुहरे सढे ॥ ५ ॥

१८४. इत्थीविसयगिद्धे य महारंभपरिग्गहे ।
भुंजमाणे सुरं मंसं परिवूढे परंदमे ॥ ६ ॥

---

१. एलयं सं१ विना ॥ २. देति पो° चू० ॥ ३. विपुलदेहे चू०, तथा च चूर्णिः—"विपुलदेहे नाम मांसोपचितः"। "विपुले—विशाले देहे—शरीरे सति" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. परिकंखए सं१ विना चू० नेटी० च, पाइयटीकायामयं पाठभेदः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ५. जावं न येइ आयेसे सं १। जाव णाएज्ज आएसो चू० ॥ ६. आएसो पा० शापा० ॥ ७. सेऽदुही तथा से दुही इति पाठद्वयानुसारिणी पाइयटीका। सो दुही शा० ॥ ८. भुञ्जइ सं१ ने०। भुञ्जति पा० ॥ ९. जहा से खलु ओ° सं१ चू० पाटी० नेटी० विना ॥ १०. आएसाए सं१ विना ॥ ११. अहम्मिट्ठे सं१ विना ॥ १२. नरया° सं१ विना ॥ १३. हिंसे कोही मु° पाटीपा० ॥ १४. अद्धाणंसि शा० ॥ १५. °वई सं२ ॥ १६. अण्णादत्तहरे सं१। अण्णदत्तहरे तथा अण्णऽदत्तहरे इति पाठद्वयानुसारिण्यौ चूर्णि-पाइयटीके; तद्यथा—"अन्नेसिं दत्तं हरतीति अन्नदत्तहरः, अहवा अन्नेसिं(? हिं) [अ]दत्तं तं हरतीति" इति चूर्णिः; "अन्येभ्यो दत्तं...हरति...अन्यदत्तहरः, अन्यैर्वाऽदत्तं हरति—आदत्ते अन्यादत्तहरः" इति पाटी०। "अन्यादत्तहरः" नेटी० ॥ १७. °हरे बाले मा° पाटी०, °हरे तेणे पाटीपा० ॥ १८. "कस्य हरामि? कं नु हरामि? इति वा कन्नुहरः" इति चूर्णिः। "कण्णुहरः कण्हु कस्यार्थे हरिष्यामि? इत्येवमध्यवसायी" इति पाटी०। "कन्नुहरः कस्यार्थे नु इति वितर्के हरिष्यामि? इत्यध्यवसायी" इति नेटी० ॥

१८५. अयकक्करभोई य [1]तुंदिले [2]चिंयलोहिए ।
आउयं [3]निरए कंखे जहाऽऽएसं व एलए ॥ ७ ॥

१८६. आसणं सयणं जाणं [4]वित्तं [5]कामे य भुंजिया ।
दुस्साहडं धणं हेच्चा बहुं संचिणिया रयं ॥ ८ ॥

१८७. तओ कम्मगुरू जंतू [6]पच्चुप्पण्णपरायणे ।
[7]अय व्व [8]आगयाऽऽएसे मरणंतम्मि [9]सोयई ॥ ९ ॥

१८८. तओ [10]आउपरिक्खीणे [11]चुया देहा विहिंसगा ।
[12]आसुरियं दिसं [13]बाला गच्छंति अवसा तमं ॥ १० ॥

१८९. जहा [14]कागणिए हेउं सहस्सं [15]हारए नरो ।
[16]अपत्थं अंबगं [17]भोच्चा राया रज्जं तु हारए ॥ ११ ॥

१९०. एवं माणुस्सया कामा देवकामाण [18]अंतिए ।
सहस्सगुणिया भुज्जो आउं कामा य दिव्विया ॥ १२ ॥

१९१. अणेगवासानउया जा सा पण्णवओ ठिई ।
[19]जाणि जीयंति[20] दुम्मेहा ऊणे वाससताउए ॥ १३ ॥

---

१. तुंदिल्ले ला१ ला२ पु० ह० शापा० । तुंडिल्ले शापा० ॥ २. चियसोणिए सं१ सं२ शा० विना ॥ ३. नरए सं१ विना ॥ ४. वित्ते कामाणि भुं° पा० । वित्तं कामाणि भुं° ने० । दित्तं कामाइं भुं° चू० ॥ ५. कामाणुभुं° सं१ । कामाणि भुं° शापा० ॥ ६. "प्रत्युत्पन्नं–वर्तमानम्, तस्मिन् परायणः–तन्निष्ठः" इति पाटी० नेटी० । पच्चुप्पण्णयलज्जणे चू०, तथा च चूर्णिः–"प्रत्युत्पन्ने सुखे रज्यते, र-लयोरैक्यमिति कृत्वा" ॥ ७. अए व्व पा० ने० पाटी० नेटी० । अयए व्व सं१सं० ॥ ८. "प्राकृतत्वाद् आगते–प्राप्ते आदेशे–प्राहुणके" इति पाटी० नेटी० । °या कंखे म° पा० ॥ ९. सोयइ सं१ । सोयए ला१ ला२ पु० ह० शापा० ॥ १०. आउबले(पलि)क्खीणे चू० ॥ ११. "च्युतः–भ्रष्टः देहात्,...विहिंसकः... अविद्यमानसूर्याम्...अथवा...आसुरीयं दिशं...बालः–अज्ञो गच्छति–याति अवशः–कर्मपरवशः, वचनव्यत्ययाच्च सर्वत्र बहुवचननिर्देशो व्याप्तिख्यापनार्थो वा" इति पाटी०, चूर्णि-नेमिचन्द्रीयटीकयोस्त्वत्र बहुवचनानुसारिण्येव व्याख्या । चुयदेहा सं१ पाटीपा० । चुया देहवि° सं२ ला१ ला २ पु० ॥ १२. आसुरीयं सं१ सं२ शा० पा० विना ॥ १३. °ला जंति ते अवसा सं १ ॥ १४. कागिणिए सं२सं० ला१ शापा० । कागिणीए पा० ने० ॥ १५. हारई शापा० ॥ १६. अपच्छं ला१ पु० ह० शा० ॥ १७. भुच्चा ला१ ला२ पु० ह० ॥ १८. अंतियं सं१, एतत्पाठानुसारिणी चूर्णिः, तद्यथा–"अन्तिकं समीपमित्यर्थः" । "अन्तिके–समीपे" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. जाइं पा० ॥ २०. हारंति पाटीपा० ॥

१९२. जहा य तिण्णि वणिया मूलं घेत्तूण निग्गया ।
[1]एगोऽत्थ लभते लाभं एगो मूलेण आगओ ॥ १४ ॥

१९३. एगो मूलं पि हारेत्ता आगओ तत्थ वाणिओ ।
ववहारे उवमा एसा एवं धम्मे वियाणह ॥ १५ ॥

१९४. माणुसत्तं भवे मूलं लाभो देवगई भवे ।
मूलच्छेदेण जीवाणं नरग[2]-तिरिक्खत्तणं धुवं ॥ १६ ॥

१९५. दुहओ गई बालस्स आवई-[3]वहमूलिया ।
देवत्तं माणुसत्तं च जं जिए लोलयासढे ॥ १७ ॥

१९६. तओ जिए [4]सई होइ दुविहं [5]दोग्गइं गए ।
दुल्लहा तस्स [6]उम्मग्गा अद्धाए [7]सुचिरादपि ॥ १८ ॥

१९७. एवं [8]जिए सपेहाए तुलिया बालं च [9]पंडियं ।
[10]मूलियं ते [11]पवेसंति [12]माणुसं जोणिमिंति ते ॥ १९ ॥

१९८. वेमायाहिं सिक्खाहिं जे[13] नरा गिहि-सुव्वया ।
उवेंति माणुसं जोणिं [14]कम्मसच्चा हु पाणिणो ॥ २० ॥

१९९. जेसिं तु विउला सिक्खा मूलियं ते[15] अइच्छिया ।
सीलवंता [16]सवीसेसा [17]अदीणा जंति देवयं ॥ २१ ॥

---

१. एगुत्थ ला१ ला २ पु० ह० । एगोथ सं १ । एगो व लभइ सं २ ॥ २. °ग-तिरियत्तणं सं १ ॥ ३. "व्यधस्तु प्रमारणं ताडनं वा" इति चूर्णिः । "वधः–विनाशः ताडनं वा" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. "सति त्ति सदा" पाटी०, "सइ त्ति सदा" नेटी० । सया हो° सं१ ह० । सइं हो° ला२ शापा० । सयं हो° ला१ पु० ॥ ५. दुग्गइं सं२ ला१ ला२ पु० । दुग्गई ह० ॥ ६. "उम्मज्जणं उम्मग्गा" इति चूर्णिः, "उमज्ज(ग्ग) त्ति सूत्रत्वाद् उन्मज्जनं उन्मज्जा" इति पाटी०, उम्मग्ग त्ति सूत्रत्वाद् उन्मज्जा" नेटी० ॥ ७. सुइरादवि सं२ ह० शा० । सुचिरादवि ला१ ला२ पु० ॥ ८. "जिए त्ति सुब्व्यत्ययाद् जितं...बालम्" इति पाटी० । जिअं ने०, "जितं...बालम्" इति नेटी० । जियं ला१ ला२ पु० ह० ॥ ९. पंडिए सं १ ॥ १०. मौलिकम् इत्यर्थः ॥ ११. पवेसेंति सं२ ॥ १२. माणुसिं शा० ॥ १३. 'जे नरा गिहि-सुव्वया' इत्येष पाठः पाठान्तरत्वेन निष्टङ्कितश्चूर्णौ, यद्यप्यत्र चूर्णिकृता प्राधान्येन व्याख्यातो मूलपाठो दुरवगमस्तथाप्यनुमीयतेऽत्र "सुव्वया बंभचारिणो" अथवा "जे नरा बंभसुव्वया" इत्यादिरूपचूर्णिकारस्वीकृतपाठसम्भावना ॥ १४. कम्मसत्ता चूपा० पाटीपा० ॥ १५. ते [ति]उट्टि(ट्टि)या चू०, ते अतिट्ठिया (अइच्छिया चूप्र०) चूपा० । ते तिउट्टिया (मुद्रिते विउट्टिया), ते अतिट्ठिया तथा ते अइच्छिया इति त्रयोऽपि पाठाः पाइयटीकायां व्याख्याताः ॥ १६. सविस्सेसा सं१ । सविसेसा शापा० पा० ने० ॥ १७. अदीणा शा० ॥

२००. एवमदीणवं[1] भिक्खुं[2] अगारिं च वियाणिया[3] ।
कहं णु जिच्चमेलिक्खं[4] जिच्चमाणे[5] न संविदे[6] ॥ २२ ॥

२०१. जहा कुसग्गे उदगं समुद्देण समं मिणे ।
एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अंतिए ॥ २३ ॥

५ २०२. कुसग्गमेत्ता इमे कामा सन्निरुद्धम्मि आउए ।
कस्स हेउं पुरेकाउं[7] जोगक्खेमं[8] न संविदे ? ॥ २४ ॥

२०३. इह[9] कामाऽणियट्टस्स अत्तट्ठे[10] अवरज्झई ।
सोच्चा[11] नेयाउयं मग्गं जं भुज्जो परिभस्सई[12] ॥ २५ ॥

२०४. इह[13] कामनियट्टस्स[14] अत्तट्ठे नावरज्झई ।
१० पूइदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं ॥ २६ ॥

२०५. इड्ढी[15] जुई[16] जसो वण्णो आउं सुहमणुत्तरं[17] ।
भुज्जो[18] जत्थ मणुस्सेसु तत्थ से उववज्जई[19] ॥ २७ ॥

२०६. बालस्स पस्स बालत्तं अहम्मं पडिवज्जिया[20] ।
चेच्चा[21] धम्मं अहम्मिट्ठे नरए[22] उववज्जई[23] ॥ २८ ॥

---

१. एवं अदीणवं पा० ॥ २. भिक्खू शापा० चूप्र० ॥ ३. विजाणिया पा० ने० ॥ ४. "जिच्चते" इति चूर्णिव्याख्या। "जिच्चं ति सूत्रत्वाद् जीयेत–हार्येत" इति पाटी०। "जिच्चं ति सूत्रत्वाद् जेयं–जेतव्यम्" इति नेटी०। जिच्चमेलक्खं ह०। जीयमेलिक्खं जीयमाणो सं१ ॥ ५. जिच्चमाणे शा० ॥ ६. "न संविदे त्ति सूत्रत्वाद् ('प्राकृतत्वाद्' नेटी०) न संवित्ते–न जानीते" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. पुराकाउं सं१ विना। पुरोकाउं चू० ॥ ८. जोगखेमं सं१ ॥ ९. इय का° सं२ ॥ १०. अत्तट्ठो अवरज्झइ सं१ ॥ ११. पत्तो(न्नो) नेयाउयं सं २ चूपा० पाटीपा०, तथा च चूर्णि-पाइयटीके—"प्राज्ञः सन् नैयायिकं मार्गम्" इति चूर्णिः, "पत्तो(न्नो) नेयाउयं ति स्पष्टम्" इति पाटी० ॥ १२. °स्सइ सं१ सं२ ॥ १३. नास्त्ययं श्लोकश्चूर्णौ, अपि च चूर्णिकारनिर्दिष्टपञ्चविंशतितमश्लोकोत्तरार्द्धपाठान्तरसहितः प्रक्षिप्तपूर्वार्द्धात्मकोऽयं षड्विंशतितमः श्लोकः कैश्चिद्गीतार्थैर्मूलवाचनायां समवतारितः सम्भाव्यते। तथा च पञ्चविंशतितमश्लोकव्याख्यानन्तरं चूर्णिपाठः—"एतस्स चेव सिलोगस्स पच्छद्धं केति अण्णहा पढंति–पूतिदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं। पोसयतीति पातयतीति वा पूती, औदारिकशरीरमित्यर्थः, पूतिदेहस्स णिरोधे [पूतिदेहणिरोधे], पूतिदेहणिरोहेणं सो देवो होंतो जइ अत्तट्ठो नावरज्झंतो, इति मे सुयं"। पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोरयं षड्विंशः श्लोको मूलत्वेनैव व्याख्यातः ॥ १४. कामा णिय° सं२सं० ला २ ह० पा०। कामनियत्तस्स सं १ ॥ १५. इड्ढी जुत्ती ज° शापा० ॥ १६. जुत्ती ज° सं १ ॥ १७. °मणुत्तरे पा० ॥ १८. जत्थ भुज्जो मणु° चू० ॥ १९. °वज्जए ला १ ला २ पु० ॥ २०. °वज्जिणो। शापा० पाटीपा० ॥ २१. चिच्चा सं १ ह० विना ॥ २२. नरए-सुवव° शा०। नरएसूवव° ह० पा० ॥ २३. °ज्जइ सं १ ॥

२०७. धीरस्स पस्स[1] धीरत्तं सव्वधम्माणुवत्तिणो[2] ।
चेच्चा[3] अधम्मं धम्मिट्ठे देवेसु उववज्जई ॥ २९ ॥

२०८. तुलिआण[4] बालभावं अबालं चेव पंडिए ।
चइऊण बालभावं[5] अबालं सेवई[6] मुणि ॥ ३० ॥ त्ति बेमि ॥

॥ एलइज्जं[7] समत्तं ॥ ७ ॥

५

१. पास ला १ ला २ पु० ॥ २. सच्चध° शा० ॥ ३. चिच्चा सं १ विना ॥ ४. तोलयित्वा इत्यर्थः । तुलिया बा° सं २ ॥ ५. °भावं तु अ° सं १ सं २ ॥ ६. सेवए ह० पा० ने० ॥ ७. °इयं स° सं १ । °इज्जं ७ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

८

अट्ठमं काविलीयं अज्झयणं

२०९. [1]अधुवे असासयम्मी[2] संसारम्मि दुक्खपउराए ।
किं नाम होज्ज तं [3]कम्मगं जेणाहं दोग्गइं[4] न गच्छेज्जा ? ॥ १ ॥

२१०. वि[5]जहित्तु पुव्वसंजोगं न सिणेहं कहिंचि कुव्वेज्जा ।
[6]असिणेह सिणेहकरेहिं दोस[7]-पओसेहि मुच्चए[8] भिक्खू ॥ २ ॥

२११. तो नाण-दंसणसमग्गो हियनिस्सेसाए[9] य सव्वजीवाणं ।
तेसिं विमोक्खणट्ठाए [10]भासई मुणिवरो विगयमोहो ॥ ३ ॥

२१२. सव्वं गंथं कलहं च विप्पजहे [11]तहाविहं भिक्खू ।
[12]सव्वेसु कामजाएसु पासमाणो न लिप्पई[13] ताई ॥ ४ ॥

२१३. भोगामिसदोसविसण्णे हियनिस्सेसबुद्धिवोच्चत्थे[14] ।
बाले य मंदिए[15] मूढे [16]बज्झई मच्छिया व खेलम्मि ॥ ५ ॥

२१४. [17]दुपरिच्चया[18] इमे कामा नो सुजहा अधीरपुरिसेहिं ।
अह संति सुव्वया साहू जे[19] तरंति अतरं वणिया वे[20] ॥ ६ ॥

२१५. समणा मु एगे वदमाणा [21]पाणवहं मिया [22]अजाणंता ।
मंदा निरयं[23] गच्छंति बाला पावियाहिं दिट्ठीहिं ॥ ७ ॥

---

१. अधुवम्मि मोहगहणए संसा° इति चूर्णि-पाइयटीकानिर्दिष्टो नागार्जुनीयवाचनानुसारी पाठः ॥ २. °यम्मि सं १ ॥ ३. कम्मयं सं १ विना ॥ ४. दुग्गइं सं १ सं २ विना ॥ ५. वियहित्तु सं १ ॥ ६. "असिणेह त्ति प्राकृतत्वाद् विसर्जनीयलोपेऽस्नेहः" इति पाटी० ॥ ७. दोसपएहि पाटी० । दोस-पओसेहि पाटीपा० ॥ ८. मुच्चई पा० ॥ ९. °साय स° शा० ने० । °साए स° सं १ शापा० ॥ १०. भासइ सं १ पा० ॥ ११. तहाविहो चूपा० पाटीपा० ॥ १२. सव्वेहिं कामभोगेहिं पासमाणे न चू० ॥ १३. लिप्पए सं १ ॥ १४. °वोचत्थे सं १ ॥ १५. "मंदिए त्ति सूत्रत्वाद् मन्दः" इति पाटी० ॥ १६. बज्झइ सं २ ह० विना ॥ १७. दुप्परि° ला १ ह० पा० ने० ॥ १८. °च्चइया ला १ ॥ १९. जे तरंति वणिया व समुद्दं चू० पाटीपा० । मूलस्थः पाठश्चूर्णौ पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ २०. वा ला १ ला २ ह० शा० ॥ २१. पाणिवहं शापा० ॥ २२. अयाणंता सं २ ला १ शा० ॥ २३. नरगं चू० पाटीपा० ॥

२१६. न हु [1]पाणवहं अणुजाणे मुच्चेज्ज कयाइ सव्व[2]दुक्खाणं ।
[3]एवायरिएहिं अक्खायं [4]जेहिं इमो साहुधम्मो पण्णत्तो ॥ ८ ॥

२१७. [5]पाणे य नाइवाएज्जा से [6]समिए त्ति [7]वुच्चई ताई ।
तओ से [8]पावगं कम्मं [9]निज्जाइ उदगं [10]व थलाओ ॥ ९ ॥

२१८. [11]जगनिस्सिएहिं [12]भूएहिं तसनामेहिं थावरेहिं च । ५
नो [13]तेसिं [14]आरभे दंडं मणसा [15]वयस कायसा चेव ॥ १० ॥

२१९. सुद्धेसणाओ नच्चा णं तत्थ [16]ठवेज्ज भिक्खू अप्पाणं ।
जायाए घासमेसेज्जा रसगिद्धे न सिया भिक्खाए ॥ ११ ॥

२२०. पंताणि चेव सेवेज्जा सीयपिंडं पुराणकुम्मासं ।
[17]अदु [18]वक्कसं पुलागं वा जवण[19]ट्ठा वा निसेवए मंथुं ॥ १२ ॥ १०

२२१. जे लक्खणं च सुविणं च [20]अंगविज्जं च जे पउंजंति ।
न हु ते समणा वुच्चंति एवं आयरिएहिं अक्खायं ॥ १३ ॥

२२२. इह जीवियं [21]अनियमेत्ता पब्भट्ठा समाहिजोगेहिं ।
ते कामभोगरसगिद्धा उव[22]वज्जंति आसुरे काए ॥ १४ ॥

---

१. पाणिवहं शापा० ॥ २. अत्र "सुब्व्यत्ययात् तृतीयार्थे षष्ठी" इति पाटी० ॥ ३. एवमारि° पा० ने० नेटी० मुद्रितपाटी० । एवारि° शा० ॥ ४. जेहिं सो साधुध° चू० । जेहिं मो(सो) सा° सं २ ॥ ५. सं १ प्रतावियं नवमी गाथा एतदनन्तरागताया दशम(जगनिस्सिएहिं०)-गाथायाः पश्चाद्वर्तते ॥ ६. समिय त्ति सं २ । समिइ त्ति ला १ ला २ पु० ॥ ७. वुच्चइ सं १ ह० ॥ ८. पावयं सं १ विना ॥ ९. निण्णाइ चू० पाटीपा० ॥ १०. व थालीओ शापा० ॥ ११. जगणिस्सिएसु भूएसु तसनामेसु थावरेसु य । इति पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकासम्मतः पाठो नोपलभ्यते सूत्रादर्शेषु । जगनिस्सिताण भूताणं तसनामाणं थावराणं च । न तेहिमारभे चू०, जगणिस्सितेसु थावरणामेसु भूतेसु तसणामेसु वा । नो ते° तथा जगणिस्सिएहिं० थावरेहि वा । नो ते° इति द्वे अपि पाठान्तरे चूर्णिनिर्दिष्टे । जगनिस्सियाण भूयाणं तसाणं थावराण य । नो तथा जगनिस्सिएहिं भूएहिं तसनामेहिं थावरेहिं च । नो इति पाठान्तरद्वयं पाइयटीकानिर्दिष्टम् ॥ १२. रूवेहिं शापा० ॥ १३. तेसिमार° सं १ ला १ विना । "तेसिं ति तेषु" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. आरभे डंडं मण वयसा सं १ ॥ १५. वयसा शा० पा० ॥ १६. ठाविज्ज ह० ॥ १७. अदुव व° चू० ॥ १८. वुक्कसं पा० ने०, यद्यपि मुद्रितयोः पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोः 'वुक्कसं' इत्युपलभ्यते किन्तु एतयोर्द्वयोरपि टीकयोः प्राचीनहस्तलिखितादर्शेषु 'वक्कसं' इति समग्रसूत्रप्रतिपाठानुसार्येव पाठ उपलभ्यते ॥ १९. °ट्ठा नि° सं १ । °ट्ठाए नि° सं २ पु० ह० ने० नेटी० । "जवणट्ठ त्ति यापनार्थम्..., वा समुच्चये" इति पाटी० ॥ २०. अंगविज्जा य जे सं १ सं २ ह० ॥ २१. अणियम्मित्ता सं २ ॥ २२. °वज्जंती ह० शापा० ॥

२२३. [1]तत्तो वि य [2]उव्वट्टित्ता संसारं [3]बहुं [4]अणुपरिंति ।
बहुकम्मलेवलित्ताणं बोही[5] होई सुदुल्लहा तेसिं ॥ १५ ॥

२२४. कसिणं पि जो इमं लोयं[6] पडिपुन्नं दलेज्ज [7]एँक्कस्स ।
तेणा[8]वि से [9]णं [10]संतुस्से [11]इई दुप्पूरए इमे आया ॥ १६ ॥

२२५. जहा [12]लाभो तहा लोभो लाभा लोभो पवड्ढई ।
दोमासकयं कज्जं कोडीए वि न निट्ठियं ॥ १७ ॥

२२६. नो रक्खसीसु गिज्झेज्जा गंडवच्छासु णेगचि[13]त्तासु ।
जाओ [14]पुरिसं पलोभित्ता [15]खेलंति जहा व दासेहिं ॥ १८ ॥

२२७. नारीसु नो पगिज्झेज्जा इत्थी विप्पजहे [16]अणगारे ।
धम्मं च पेसलं नच्चा तत्थ ठवेज्ज [17]भिक्खू अप्पाणं ॥ १९ ॥

२२८. [18]इति एस धम्मे अक्खाए कविलेणं च विसुद्धपन्नेणं ।
तरिहिंति जे [19]उ काहिंति तेहिं आराहिया दुवे लोगं[20] ॥ २० ॥ त्ति बेमि ॥

॥ काविलीयं[21] समत्तं ॥ ८ ॥

---

१. तत्तो य सं १ ॥ २. उवट्टि° ला २ ह० पा० ने० ॥ ३. बहुं परियडंति पा० ॥ ४. अणुचरंति पाटीपा० । अणुपरियडंति शा० । अणुपरियत्तंति ने०, नेमिचन्द्रीयटीकाहस्तलिखितादर्शगत-मूलपाठोऽत्र अणुपरियंति इति ॥ ५. बोही जत्थ सुदुल्लहा ॥ १५ ॥ पाटीपा० । बोहो [? य] सुदुल्लहो तेसिं इति चूर्णिपाठसम्भवः ॥ ६. लोकं चू० । लोगं सं २ ला १ ला २ पु० ॥ ७. एकस्स सं २ । इक्कस्स ला १ ला २ पु० शा० ॥ ८. तेणा व से ण तुस्सेज्जा इति दु° सं २ । तेणावि ते न तुस्सिज्जा ह० ॥ ९. ण तुस्सिज्जा ला १ ला २ पु० । ण संतुसिज्जा शापा० ॥ १०. संतुस्से इति सं १ पा० ने० आदर्शेष्वेव ॥ ११. इई दुपूरए सं १ ॥ १२. लाहो तहा लोहो लाहा लोहो प° ला १ शा० ॥ १३. °चित्ताहिं । सं १ ॥ १४. पुरिसे पलोभित्ताणं मुद्रितचूर्णौ, पुरिसं लभेत्ताणं चूप्र० ॥ १५. खेलंति पा० ने० शा० ॥ १६. अणागारे ला २ शा० ॥ १७. भिक्खु सं १ सं २ ॥ १८. इय ए° ला १ ॥ १९. तु (?तु) काहिंति तेसिं आ° सं १ ॥ २०. लोक ॥ त्ति सं १ । लोगु ॥ त्ति पा० ने० ॥ २१. °यं ८ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

९

नवमं नमिपव्वज्जाअज्झयणं

२२९. चइऊण देवलोगाओ उववण्णो माणुसम्मि लोयम्मि ।
उवसंतमोहणिज्जो सरई[1] पोराणियं[2] जाइं[3] ॥ १ ॥

२३०. जाइं[4] सरित्तु भगवं सहसंबुद्धो अणुत्तरे धम्मे ।
पुत्तं ठवित्तु रज्जे अभिनिक्खमई नमी राया ॥ २ ॥

२३१. सो[5] देवलोगसरिसे अंतेउरवरगओ वरे भोए ।
भुंजित्तु[6] नमी राया बुद्धो[7] भोए परिच्चयइ[8] ॥ ३ ॥

२३२. मिहिलं सपुरजणवयं बलमोरोहं[9] च परिजणं[10] सव्वं ।
चेच्चा[11] अभिनिक्खंतो एगंतमहिट्ठिओ भयवं ॥ ४ ॥

२३३. कोलाहलगब्भूतं आसी मिहिलाए[12] पव्वयंतम्मि ।
तइया रायरिसिम्मि नमिम्मि अभिनिक्खमंतम्मि ॥ ५ ॥

२३४. अब्भुट्ठियं रायरिसिं पव्वज्जाठाणमुत्तमं ।
सक्को माहणरूवेणं[13] इमं वयणमब्बवी ॥ ६ ॥

२३५. किं णु भो ! अज्ज मिहिलाए[14] कोलाहलगसंकुला ।
सुव्वंति दारुणा सद्दा पासाएसु गिहेसु य[15] ? ॥ ७ ॥

२३६. एयमट्ठं निसामेत्ता हेउ[16]-कारणचोइओ ।
ततो नमी रायरिसी[17] देविंदं इणमब्बवी ॥ ८ ॥

२३७. मिहिलाए[18] चेइए वच्छे[19] सीयच्छाए मणोरमे ।
पत्त-पुप्फ-फलोवेए बहूणं बहुगुणे सया ॥ ९ ॥

---

१. सरइ सं १ ॥ २. पोराणयं सं १ ह० । पोराणिइं ला१सं० ला २ ॥ ३. जायं सं २ शापा० ॥ ४. जाई ह० ॥ ५. से शापा० ॥ ६. भोत्तूण चूपा० ॥ ७. बुद्धे ह० ॥ ८. परिवज्जइ सं २। परिच्चयई शा० ॥ ९. बलमवरोहं ह० ॥ १०. परियणं सं १ विना ॥ ११. चिच्चा सं १ विना ॥ १२, १४, १८. महिलाए सं २ ॥ १३. °णवेसेणं सं १ शापा० । °णरूवेण सं २ ॥ १५. छ पु० पा० ॥ १६. हेउ° ह० पा० ॥ १७. °सी इमं वयणमब्बवी सं १ ॥ १९. "सूत्रत्वाद् 'हि'लोपे वृक्षैः" इति पाटी० नेटी०, नवरं पाइयटीकायां 'हिलोपे' इत्येतत्स्थाने 'हिशब्दलोपे' इति वर्त्तते ॥

२३८. वाएण हीरमाणम्मि चेइयम्मि मणोरमे ।
दुहिया असरणा अत्ता एए कंदंति भो ! खगा ॥ १० ॥

२३९. एयमट्ठं[1] निसामेत्ता[2] हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[3] इणमब्बवी ॥ ११ ॥

२४०. एस अग्गी य वाओ[4] य एयं डज्झति मंदिरं ।
भगवं ! अंतेउरंतेणं[5] कीस णं नाववेक्खह[6] ? ॥ १२ ॥

२४१. एयमट्ठं[7] निसामित्ता हेऊ[8]-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं इणमब्बवी[9] ॥ १३ ॥

२४२. सुहं वसामो जीवामो जेसि मो[10] नत्थि किंचणं[11] ।
मिहिलाए[12] डज्झमाणीए न मे डज्झइ किंचणं[13] ॥ १४ ॥

२४३. चत्तपुत्त-कलत्तस्स निव्वावारस्स भिक्खुणो ।
पियं न विज्जई[14] किंचि अप्पियं पि न विज्जइ[15] ॥ १५ ॥

२४४. बहुं खु मुणिणो भद्दं अणगारस्स भिक्खुणो ।
सव्वतो विप्पमुक्कस्स एगंतमणुपस्सओ ॥ १६ ॥

२४५. एयमट्ठं[16] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[17] इणमब्बवी[18] ॥ १७ ॥

२४६. पागारं कारइत्ताणं[19] गोपुरऽट्टालगाणि य ।
ओमूलग[20] सयग्घीओ तओ गच्छसि खत्तिया ! ॥ १८ ॥

---

१. °मट्ठं० सिलोगो ॥ ११ ॥ सं १। °मट्ठं०। तओ ला १ ला २ पु० ॥ २. °त्ता० ॥ ११ ॥ सं २ ॥ ३. °दो० ॥ ११ ॥ ला २ ॥ ४. वाऊ शा० ॥ ५. "अंतेउरंतेणं ति अन्तःपुराभिमुखम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. नाववियक्ख° सं २। नावपेक्ख° ला १ मुचू०। नावविक्ख° ला २। नावपिक्ख° ह० शापा०। नावयक्खसि चू०। नावपक्ख° पु०। नावपक्खहं शापा० ॥ ७. एय०। तओ ला १। एयम०। तओ ला २। एयमट्ठं०। तओ पु० ॥ ८. हेऊ० ॥ १३ ॥ सं २ ॥ ९. इण० ॥ १३ ॥ ला १ ॥ १०. मे सं १ सं२सं०। "मो इत्यस्माकम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ११, १३. किंचण शा० ॥ १२. महिलाए सं २ ॥ १४. विज्जए सं २ ला १ ला २ पु० ॥ १५. विज्जए ला १ पु० । विज्जई शा० ॥ १६. एयम०। तओ ला १ ला २ पु०। एयमट्ठं० सिलोगो ॥ १७ ॥ सं १ ॥ १७. °दो० ॥ १७ ॥ ला २ ॥ १८. इण० ॥ १७ ॥ ला १ ॥ १९. कारवित्ता° सं १ ॥ २०. उस्सूलए सय° पा० मुद्रितचू०, किन्तु "ओमूलग सयग्घीओ—उम्मूलगा णाम खातिया" इति प्राचीनतरचूर्ण्यादर्शात् तथा "ओमूलग त्ति खातिका" इति

२४७. एयमट्ठं[1] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[2] इणमब्बवी[3] ॥ १९ ॥

२४८. सद्धं[4] नगरं[5] किच्चा तवसंवरमग्गलं[6] ।
खंतिं[7] निउणपागारं तिगुत्तं दुप्पहंसयं[8] ॥ २० ॥

२४९. धणुं परक्कमं किच्चा जीवं च इरियं[9] सया ।
धिइं[10] च केयणं किच्चा सच्चेणं[11] पलिमंथए[12] ॥ २१ ॥

२५०. तवनारायजुत्तेणं भेत्तूणं कम्मकंचुयं ।
मुणी विगयसंगामो भवाओ परिमुच्चई[13] ॥ २२ ॥

२५१. एयमट्ठं[14] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[15] इणमब्बवी ॥ २३ ॥

२५२. पासाए कारइत्ताणं[16] वद्धमाणगिहाणि य ।
वालग्गपोइयाओ[17] य ततो गच्छसि खत्तिया ! ॥ २४ ॥

पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोः प्राचीनतरादर्शेभ्योऽत्र 'ओमूलग' इति शुद्धः पाठ उपलब्धोऽस्माभिः । ओसूलग ला १ ला २ पु० । उस्सूलग शा० ने० ॥

१. एयमट्ठं० सिलोगो ॥ १९ ॥ सं १ । एय० । तओ ला १ । एयमट्ठं० । तओ ला २ पु० ॥ २. °दं० ॥ १९ ॥ ला २ ॥ ३. इण० ॥ १९ ॥ ला १ ॥ ४. सद्धं च न° शापा० ॥ ५. नगरिं पा० मुद्रितपाटी०, पाइयटीकाप्राचीनादर्शे तु 'नगरं' इति समग्रसूत्रादर्शसंवादी पाठ एवोपलभ्यते ॥ ६. °संजममग्ग° शापा० ॥ ७. खंतिनि° शापा० चूप्र० । खंती नि° ला १ ला २ पु० शापा० चूप्र० । खंतिं निउणं पागारं तिगुत्तिदुप्पधंसयं पाटीपा०, अस्मिन् पाठान्तरे खंती तथा तिगुत्ती इति पाठभेदौ पाइयटीकाप्राचीनतरादर्शयुगले उपलभ्येते ॥ ८. दुप्पधंसगं ला १ ला २ पु० ॥ ९. ईरियं पा० ॥ १०. धियं ने० ॥ ११. सच्चेण शा० ॥ १२. सच्चेण पलिकंथए चू०, अत्र "पलिकंथ्यते येन तं पलिकंथनं भवति, प्रगृह्यते येन तं पलियंथणं भवति" इति चूर्णिव्याख्यानम्; अपिचात्र 'पलियंथणं' इत्येतच्छब्दव्याख्यात्मकं वाक्यं मुद्रितचूर्णौ नास्ति किन्तु प्राचीनतरचूर्ण्यादर्शादुपलब्धमस्माकम् ॥ १३. पडिमुंचति सं १ । परिमुच्चए शा० ॥ १४. एयमट्ठं नि० ॥ २२ ॥ सं १ । एयम० । तओ ला १ ला २ पु० ॥ १५. °दो० ॥ २३ ॥ ला २ । °दो इ० ॥ २३ ॥ ला १ ॥ १६. कारवित्ता° सं १ ॥ १७. "वालग्गपोतिया णाम पू(१ वू)भियाओ, केचिदाहुः—जो आगासतलगस्स मज्झे खुड्डलओ पासादो कज्जति।" इति चूर्णिव्याख्यानम्; अत्रैकस्मिन् चूर्ण्यादर्शे 'पूभियाओ' स्थाने 'पूतियाओ' इति, मुद्रितचूर्णौ च मूतियाओ इति पाठो वरीवृत्यते । "वालग्गपोइयाओ य त्ति देशीपदं वलभीवाचकम्,...अन्ये त्वाकाशतडागमध्यस्थितं क्षुल्लकप्रासादमेव वालग्गपोइया य त्ति देशीपदाभिधेयमाहुः ।" इति पाइयटीकाव्याख्या । "वालग्गपोइयाओ य त्ति देशीपदं वलभीवाचकम् ।" इति नेटी० । अपिच सूर्यप्रज्ञप्तिचतुर्थप्राभृते वलभी-वालग्गपोइयाशब्दौ भिन्नार्थाववगम्येते, तत्पाठश्चायम्—वलभी-

२५३. [1]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं [2]इणमब्बवी ॥ २५ ॥

२५४. संसयं खलु जो [3]कुणइ जो मग्गे कुणई घरं ।
जत्थेव गंतुमिच्छेज्जा तत्थ कुव्वेज्ज सासयं ॥ २६ ॥

२५५. [4]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[5] इणमब्बवी ॥ २७ ॥

२५६. आमोसे लोमहारे य गंठिभेए य तक्करे ।
नगरस्स खेमं काऊणं ततो गच्छसि खत्तिया ! ॥ २८ ॥

२५७. [6]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[7] इणमब्बवी ॥ २९ ॥

२५८. [8]असइं तु मणुस्सेहिं मिच्छादंडो [9]पउंजई ।
अकारिणोऽत्थ बज्झंति मुच्चई कारओ जणो ॥ ३० ॥

२५९. [10]एयमट्ठं निसामित्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[11] इणमब्बवी ॥ ३१ ॥

२६०. जे केइ पत्थिवा [12]तुब्भं [13]नोऽऽणमंति [14]नराहिवा ! ।
वसे ते ठावइत्ताणं ततो गच्छसि खत्तिया ! ॥ ३२ ॥

संठिता १४ हम्मियतलसंठिता १५ वालग्गपोतियासंठिता १६" (पत्र ६७); अत्र श्रीमलयगिरिसूरय इत्थं व्याख्यान्ति—"वलभीसंठिय त्ति वलभ्या इव–गृहाणामाच्छादनस्येव संस्थितं–संस्थानं यस्याः सा १४।......१५। वालग्गपोतियासंठिय त्ति वालाग्रपोतिकाशब्दो देशीशब्दत्वाद् आकाशतडागमध्ये व्यवस्थितं क्रीडास्थानं लघुप्रासादमाह,...१६" ॥

१. एयमट्ठं० सिलोगो ॥ २५ ॥ सं १ । एयम० । तओ ला १ पु० । एय० । तओ ला २ ॥ २. इ० ॥ २५ ॥ ला १ । इण० ॥ २५ ॥ ला २ ॥ ३. कुणई सं २ शा० ॥ ४. एयमट्ठं नि० ॥ २७ ॥ सं १ । एयम० । तओ पु० । एय० । तओ ला १ ला २ ॥ ५. °दो० ॥ २७ ॥ ला २ । °दो इ० ॥ २७ ॥ ला १ ॥ ६. एयमट्ठं नि० । तओ ॥ २९ ॥ सं १ । एय० । तओ ला १ ला २ । एयम० । तओ पु० ॥ ७. °दं० ॥ २९ ॥ ला २ । °दं इ० ॥ २९ ॥ ला १ ॥ ८. असयं पु० ॥ ९. पउंजइ सं १ पा० । पजुज्जए ला १ ला २ पु० । पउंजए ने० ॥ १०. एयमट्ठं० । तओ० ॥ ३१ ॥ सं १ । एयमट्ठं नि० । तओ पु० । एय० । तओ ला १ ला २ ॥ ११. °दो० ॥ ३१ ॥ ला १ ला २ ॥ १२. तुज्झं ला १ ला २ पु० शा० पाटीपा० ॥ १३. णो नमंति शापा० । न नमंति ने० ॥ १४. "अत्र अकारः 'ह्रस्व-दीर्घो मिथः' इति लक्षणात्, ततश्च हे नराधिप !" इति पाटी० ॥

२६१. एयमट्ठं[1] निसामित्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[2] इणमब्बवी ॥ ३३ ॥

२६२. जो सहस्सं सहस्साणं संगामे दुज्जए[3] जिणे ।
एगं जिणेज्ज अप्पाणं एस से परमो जओ ॥ ३४ ॥

२६३. अप्पाणमेव[4] जुज्झाहि किं ते जुज्झेण वज्झओ ।
अप्पाणमेवं[5] अप्पाणं जइत्ता[6] सुहमेहए ॥ ३५ ॥ ५

२६४. पंचिंदियाणि कोहं[7] माणं मायं तहेव लोभं च ।
दुज्जयं चेव अप्पाणं सव्वमप्पे[8] जिए जियं ॥ ३६ ॥

२६५. एयमट्ठं[9] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[10] इणमब्बवी ॥ ३७ ॥ १०

२६६. जइत्ता विउले[11] जण्णे भोएत्ता समण-माहणे ।
दत्ता[12] भोच्चा[13] य जट्ठा[14] य तओ गच्छसि खत्तिया ! ॥ ३८ ॥

२६७. एयमट्ठं[15] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[16] इणमब्बवी ॥ ३९ ॥

२६८. जो सहस्सं सहस्साणं मासे मासे गवं दए ।
तस्सावि[17] संजमो सेओ अदिंतस्स वि किंचणं[18] ॥ ४० ॥ १५

२६९. एयमट्ठं[19] निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[20] इणमब्बवी ॥ ४१ ॥

---

१. एयमट्ठं० । तओ० ॥ ३३ ॥ सं १ । एयमट्ठं० । तओ पु० । एय० । तओ ला १ ला २ ॥ २. °दं० ॥ ३३ ॥ ला २ । °दं इ० ॥ ३३ ॥ ला १ ॥ ३. दुज्जई सं २ ॥ ४. "अप्पाणमेव त्ति तृतीयार्थे द्वितीया" इति पाटी० नेटी० । अप्पणामेव शा० पाटीप्र० ॥ ५. °वमप्पा° शा० ॥ ६. जयित्ता सं २ । जिणेत्ता सं १ । जिणित्ता शापा० पा० ॥ ७. कोहं च मा° सं १ ह० ॥ ८. सव्वं अप्पे शा० ॥ ९. [एय०] । तो (तओ) नमिं० ॥ ३७ ॥ सं १ । एयमट्ठं० । तओ ला १ ला २ । एयम० । तओ पु० ॥ १०. °दो० ॥ ३७ ॥ ला २ । °दो इ० ॥ ३७ ॥ ला १ ॥ ११. विउले सं १ विना ॥ १२. दच्चा ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ १३. भुच्चा ला १ ला २ पु० ॥ १४. जिट्ठा ला १ ला २ पु० ॥ १५. एयमट्ठं० । तओ० ॥ ३९ ॥ सं १ । एयम० । तओ ला २ । एय० । तओ ला १ ॥ १६. °दं० ॥ ३९ ॥ ला २ । °दं इ० ॥ ३९ ॥ ला १ । पु० प्रतावयं श्लोको नास्ति ॥ १७. तस्स वि शा० ॥ १८. किंचण शा० ॥ १९. एयमट्ठं० । तओ० ॥ ४१ ॥ सं १ । एयमट्ठं० । तओ पु० । एयम० । तओ ला २ । एय० । तओ ला १ ॥ २०. °दो० ॥ ४१ ॥ ला २ । °दो इ० ॥ ४१ ॥ ला १ ॥

२७०. घोरासमं[1] चइत्ताणं[2] अण्णं पत्थेसि आसमं।
इहेव पोसहरओ भवाहि मणुयाहिवा! ॥ ४२ ॥

२७१. [3]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[4] इणमब्बवी ॥ ४३ ॥

५ २७२. मासे मासे उ[5] जो बालो कुसग्गेण[6] तु भुंजए[7]।
न सो सक्खायधम्मस्स[8] कलं अग्घइ सोलसिं ॥ ४४ ॥

२७३. [9]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[10] इणमब्बवी ॥ ४५ ॥

२७४. हिरण्णं[11] सुवण्णं मणि-मुत्तं कंसं दूसं[12] च वाहणं।
१० [13]कोसं वड्ढावइत्ताणं तओ गच्छसि खत्तिया! ॥ ४६ ॥

२७५. [14]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ।
तओ नमी रायरिसी देविंदं[15] इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

२७६. सुवण्ण-रुप्पस्स उ[16] पव्वया भवे सिया हु केलाससमा असंखया[17]।
नरस्स लुद्धस्स न[18] तेहिं किंचि इच्छा हु आगाससमा अणंतिया[19] ॥४८॥

१५ २७७. पुढवी साली जवा चेव हिरण्णं [20]पसुभिस्सह[21]।
पडिपुण्णं नालमेगस्स इइ[22] विज्जा तवं चरे ॥ ४९ ॥

---

१. "घोराश्रमः–गार्हस्थ्यम्" इति पाटी० नेटी० ॥ २. जहित्ताणं पाटीपा० ॥ ३, ९. एयमट्ठं०। तओ० सं १। एयमट्ठं०। तओ ला २। एयम०। तओ पु०। एय०। तओ ला १ ॥ ४. °दं० ॥ ४३ ॥ ला २। °दं इ० ॥ ४३ ॥ ला १ ॥ ५. य सं २ ॥ ६. कुसग्गेणं सं १ सं २ शा० विना ॥ ७. भुंजइ सं १ पा०। भुंजई ला १ पु० ॥ ८. स्वाख्यातधर्मस्य–सुष्ठु आख्यातधर्मस्य इत्यर्थः। सुक्खा° पा० ने०। सुयक्खा° ला १ ला २ पु०। सुयक्खायस्स धम्मस्स शापा० ॥ १०. °दो० ॥ ४५ ॥ ला १ ला २ ॥ ११. "हिरण्यं–रजतम्, शोभनवर्णं सुवर्णम्" इति चूर्णिः। "हिरण्यं–स्वर्णम्, सुवर्णं–शोभनवर्णं विशिष्टवर्णिकमित्यर्थः; यद्वा हिरण्यं–घटितस्वर्णम्, इतरत् तु सुवर्णम्" इति पाटी० ॥ १२. दूसं सवाहणं चू० पाटीपा० ॥ १३. कोसं च वड्ढइत्ता° पा० ॥ १४. एयमट्ठं०। तओ० ॥ ४७ ॥ सं १। एयम०। तओ ला २ पु०। एय०। तओ ला १ ॥ १५. °दं० ॥ ४७ ॥ ला २। °दं इ० ॥ ४७ ॥ ला १ ॥ १६. य ला १ ला २ पु० ॥ १७. असंखा। सं १ ॥ १८. न तेण किंचि पाटीपा० ॥ १९. अणंतया पा० ॥ २०. पसुभि सह सं २ ॥ २१. °ह। सव्वं तं नाल° पाटीपा० ॥ २२. इई सं १। इति विचिं तवं सं २, इति विचिंता तवं सं२सं०। "इति–एतत् श्लोकद्वयोक्तम्, विज्ज त्ति सूत्रत्वाद् विदित्वा" इति पाटी० नेटी०; "यद्वा इतीत्यस्माद्धेतोः; विद्वान्–पण्डितः" इति पाटी० ॥

२७८. [1]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविंदो[2] इणमब्बवी ॥ ५० ॥

२७९. अच्छेरयमब्भुदए[3] भोए [4]चयसि [5]पत्थिवा ! ।
असंते कामे पत्थेसि संकप्पेण [6]विहण्णसि ॥ ५१ ॥

२८०. [7]एयमट्ठं निसामेत्ता हेऊ-कारणचोइओ । ५
तओ नमी रायरिसी देविंदं[8] इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

२८१. सल्लं कामा विसं कामा कामा आसीविसोवमा ।
कामे पत्थेमाणा अकामा जंति [9]दुग्गइं ॥ ५३ ॥

२८२. [10]अहे [11]वयइ [12]कोहेणं [13]माणेणं अहमा गई ।
[14]माया [15]गइपडिग्घाओ लोहाओ दुहओ भयं ॥ ५४ ॥ १०

२८३. [16]अवउज्झिऊण माहणरूवं [17]विउरुव्विऊण इंदत्तं ।
वंदइ अभित्थुणंतो इमाहिं महुराहिं वग्गूहिं ॥ ५५ ॥

२८४. [18]अहो ! ते निज्जिओ [19]कोहो [20]अहो ! माणो पराजिओ ।
अहो ! ते [21]निरक्किया माया [22]अहो ! लोहो वसीकओ ॥ ५६ ॥

२८५. [23]अहो ! ते अज्जवं साहु अहो ! ते साहु मद्दवं । १५
अहो ! ते उत्तमा खंती अहो ! ते मुत्ति उत्तमा ॥ ५७ ॥

२८६. इहं सि उत्तमो भंते ! [24]पेच्चा होहिसि उत्तमो ।
[25]लोगुत्तमुत्तमं ठाणं सिद्धिं गच्छसि नीरओ ॥ ५८ ॥

---

१. एयमट्ठं नि० । तओ० ॥ ५० ॥ सं१ । एयमट्ठं० । तओ ला२ । एयम० । तओ पु० । एय० । तओ ला१ ॥ २. °दो० ॥५०॥ ला२ । °दो इ० ॥५०॥ ला१ ॥ ३. °दया भोए सं१ ॥ ४. जहसि पाटी० । जहित्तु पा०, चूर्णिपाठसम्भावना च । चयसि पाटीपा० ॥ ५. खत्तिया ! पाटीपा० ॥ ६. विहम्मसि शा० पा० ॥ ७. एयमट्ठं० । तओ० ॥५२॥ सं१ । एयम० । तओ ला२ । एय० । तओ ला१ पु० ॥ ८. °दं० ॥५२॥ ला२ । °दं इ० ॥५२॥ ला१ ॥ ९. दोग्गइं सं२ ह० शा० ॥ १०. अहो ह० । अधो चूप्र० ॥ ११. वयंति शा० ॥ १२. कोधेण चू० । कोहेण सं१ ॥ १३. माणेण सं१ सं२ ॥ १४. "माय त्ति सुब्व्यत्ययाद् मायया" इति पाटी० नेटी० ॥ १५. गईप° शा० ॥ १६. अवउज्झि° सं१ सं२ विना, मुद्रितपाटी० च ॥ १७. विउव्विऊण ह० । विउरूविऊण ला१ ला२ पु० शापा० ॥ १८. अह चू० ॥ १९. कोवो सं१ ॥ २०. अहो ते मा° सं२ ला१ पु० ह० पाटीप्र० ॥ २१. निरिक्किया पाटी०प्राचीनादर्शयोः चूप्र० ह० ॥ २२. अहो ते लो° ला१ पु० ह० शापा० ॥ २३. अह चूप्र० ॥ २४. पिच्चा ला१ ला२ पु० । पच्छा शा० ॥ २५. लोउत्तमोत्तमं सं १ । लोगुत्तिमुत्तिमं चूप्र० । लोगुत्तमसुत्तमं ह० ने० पाटीपा० ॥

२८७. एवं अभित्थुणंतो रायरिसिं उत्तमाए सद्धाए।
[1]पयाहिणं करेंतो पुणो पुणो वंदई[2] सक्को ॥ ५९ ॥

२८८. [3]तो वंदिऊण पाए चक्कंकुसलक्खणे[4] मुणिवरस्स ।
[5]आगासेणुप्पइओ ललियचवलकुंडलतिरीडी[6] ॥ ६० ॥

५ २८९. नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
चइऊण गेहं[7] वइदेही[8] सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ६१ ॥

२९०. एवं करेंति संबुद्धा[9] पंडिया पवियक्खणा।
विणियट्टंति भोगेसु जहा से नमी रायरिसि ॥ ६२ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ **नमिपव्वज्जा[10]ऽज्झयणं समत्तं** ॥ ९ ॥

---

१. पायाहिणं सं १ सं २ शा० विना, मुद्रितपाटी० च॥ २. वंदए ला १ ला २ पु० ॥ ३. नेयं ६० तमी गाथा चूर्णावुपलभ्यते। सो वंदि° पाटीपा० ॥ ४. °लक्खिए मु° पा० ॥ ५. आगासे उप्प° सं १ सं २ ॥ ६. °लकिरीडी सं १ ॥ ७. देहं सं १ ॥ ८. वेदेही ला १ पु० । वैदेही पाटीप्र० शापा० । च वेदेही शा० ॥ ९. संपन्ना पं° चू०, तथा च चूर्णिः—“पण्णा-बुद्धी, सह पण्णाए संपन्ना” ॥ १०. °ज्जा समत्ता ९ ॥ सं १। °ज्जा ९ ॥ ला २ पु० ॥

दसमं दुमपत्तयं अज्झयणं

२९१. दुमपत्तए पंडुयए[1] जहा निवडइ राइगणाण[2] अच्चए[3] ।
एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १ ॥

२९२. कुसग्गे जह ओसबिंदुए[4] थोवं चिट्ठइ लंबमाणए ।
एवं मणुयाण जीवियं[5] समयं[6] गोयम ! मा पमायए[7] ॥ २ ॥

२९३. इइ इत्तिरियम्मि[8] आउए[9] जीवियए बहुपच्चवायए ।
विहुणाहि रयं पुरेकडं[10] समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ३ ॥

२९४. दुल्लभे[11] खलु माणुसे भवे चिरकालेण वि सव्वपाणिणं ।
गाढा य विवाग[12] कम्मुणो समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ४ ॥

२९५. पुढवीकायमइगओ[13] उक्कोसं जीवो उ[14] संवसे ।
कालं[15] संखाईयं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ५ ॥

२९६. आउक्कायमइगओ[16] उक्कोसं[17] जीवो उ संवसे ।
कालं संखातीयं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ६ ॥

२९७. तेउक्कायमइगओ[18][19] उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखातीयं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ७ ॥

२९८. वाउक्कायमइगओ[20][21] उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ८ ॥

---

१. "पंडुयए त्ति आर्षत्वात् पाण्डुरकम्" इति पाटी० नेटी० ॥ २. रायग° ह० शापा० ॥ ३. "अत्यये–अतिक्रमे" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. तोसबिंदुते ह० शापा० ॥ ५. जीविए पाटीप्र० ॥ ६. अत आरभ्य षट्त्रिंशत्तमगाथापर्यन्तानां गाथानां 'समयं गोयम! मा पमायए' इत्येतच्चतुर्थचरणस्थाने ला १ ला २ पु० प्रतिषु 'सम०' अथवा 'समयं०' इत्येतादृक् संक्षिप्तः पाठ एव वर्तते ॥ ७. °ए ॥ २ ॥ एवं मणुयाण जीविए इत्तिरिए बहुप° पाटीपा० ॥ ८. इत्तरि° सं १ सं २ ला १ ह० विना, मुद्रितचूर्णौ च ॥ ९. आउयए ह० ॥ १०. पुराकडं पा० ॥ ११. दुलहे पा० ने०। दुल्लहे शा० ॥ १२. विपाकाः इत्यर्थः ॥ १३. पुढविक्काय° सं२ ला १ ला २ पु० शापा० ॥ १४. तु चू०। य पा० ॥ १५. काले सं १ ॥ १६. °य० सिलोगो ॥ ६ ॥ सं २। °य० ॥ ६ ॥ ला २ पु० ॥ १७. उक्को० ॥ ६ ॥ ला १ ॥ १८. तेउकायमुवगओ सं १ । तेउकाइ० सिलोगो ॥ ७ ॥ सं २। तेउक्काय० ॥ ७ ॥ ला २ पु० ॥ १९. °ओ० ॥ ७ ॥ ला १ ॥ २०. °य० ॥ ८ ॥ ला २ पु० ॥ २१. °ओ० ॥ ८ ॥ ला १ ॥

२९९. वणस्सइकायम[1]इगओ[2] उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालमणंतं[3] दुरंतं[4] समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ९ ॥

३००. बेइंदियकाय[5]मइगओ [6]उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखेज्जसन्नियं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १० ॥

३०१. तेइंदियकाय[7]मइगओ [8]उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखेज्जसन्नियं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ११ ॥

३०२. चउरिंदियकाय[9]मइगओ [10]उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखेज्जसन्नियं समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १२ ॥

३०३. पंचिंदिय[11]काय[12]मइगओ [13]उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
सत्तऽट्ठभवग्गहणे समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १३ ॥

३०४. देवे नेर[14]इए य अइगओ [15]उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
[16]एक्केक्कभवग्गहणे समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १४ ॥

३०५. एवं भवसंसारे संसरइ [17]सुभासुभेहिं कम्मेहिं ।
जीवो पमायबहुलो समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १५ ॥

३०६. लद्धू[18]ण वि माणुसत्तणं [19]आयरियत्तं पुणरावि दुल्लहं ।
बहवे दसुया मि[20]लेक्खुया समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १६ ॥

३०७. लद्धूण वि [21]आयरियत्तणं अहीणपंचिंदियता हु दुल्लहा ।
विगलिंदियता हु दीसई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १७ ॥

---

१. °म०। काल° पु०॥ २. °ओ उ०। काल° ला १। °ओ०। काल° ला २॥ ३. अनन्तम् इत्यर्थः ॥ ४. दुरंतयं स° शा०॥ ५. °य०। कालं ला२ पु०॥ ६. उ०। कालं ला१॥ ७. °य० ॥११॥ ला २ पु०॥ ८. उ०। कालं ला १॥ ९. °य० ॥१२॥ ला २ पु०॥ १०. उ०। कालं ला १॥ ११. °यतिरियमइ° सं १॥ १२. °य०। सत्त° ला २ पु०॥ १३. उ०। सत्त° ला १॥ १४. नेरइय अइ° सं १। नेरइए य मइ° सं २ ला २ ह० शा०। णरए य गओ पा० ने०। "देवान् नैरयिकांश्च अतिगतः" इति पाटी० नेटी०॥ १५. उ०। इक्किक° ला १॥ १६. इक्किक° ला २ पु० शा०। एगेगभ° पाटी०, एक्केक्कभ° पाटीप्र०॥ १७. सुहासुहेहिं सं १ सं २ पा० ने० विना॥ १८. °ण मा° सं १॥ १९. आरियत्तं पु° ला १ पु०। आरियत्तणं पु° ह०। आयरित्तणं पु° पा०। आरिअत्तं पु° शा०। आरियं पु° सं २॥ २०. मिलेक्खुया पा० ने०। मिलिक्खुया शापा०॥ २१. आरियत्तणं ला १ पु० शा० पा०। आयरित्तणं शापा०॥

३०८. अहीणपंचेंदियत्तं[1] पि से लभे उत्तमधम्मसुई हु दुलहा[2] ।
[3]कुतित्थिनिसेवए जणे समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १८ ॥

३०९. लद्धूण वि उत्तमं सुइं सद्दहणा पुणरावि दुलहा ।
मिच्छत्तनिसेवए जणे समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १९ ॥

३१०. धम्मं पि हु सद्दहंतया दुलभया काएण फासया ।
इह काम[4]गुणेसु मुच्छिया समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २० ॥

३११. परिजूरइ ते सरीरयं केसा पं[5]डुरया भवंति ते ।
से सोयबले य [6]हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २१ ॥

३१२. [7]परिजूरइ ते सरीरयं केसा पंडुरया भवंति ते ।
से चक्खुबले य [8]हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २२ ॥

३१३. [9]परिजूरइ ते सरीरयं केसा पंडुरया भवंति ते ।
से घाण[10]बले [11]य [12]हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २३ ॥

३१४. [13]परिजूरइ ते सरीरयं केसा पंडुरया भवंति ते ।
[14]से जिब्भ[15]बले य हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २४ ॥

३१५. [16]परिजूरइ ते सरीरयं केसा पंडुरया भवंति ते ।
से फासबले य हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २५ ॥

३१६. [17]परिजूरइ ते सरीरयं केसा पंडुरया भवंति ते ।
से सव्व[18]बले य हायई समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २६ ॥

---

१. °यत्तं पि इति पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकापाठसम्भवः ॥ २. °हा । मिच्छत्तनिसे° पा० ॥ ३. कुतित्थनिसे° सं १ सं २ ला १ ह० चू० पाटीपा० ॥ ४. °गुणेहिं मु° शा० चू० पाटीपा० ॥ ५. सं २ प्रतौ २१ ततः २६ गाथासु 'पंडुरया' स्थाने 'पंडरया' इति पाठोऽस्ति ॥ ६. हायए सं १ ह० । हावई ला २ ॥ ७. परिजू० । से चक्खुवले० ॥ २२ ॥ ला २ पु० । परि० केसा० । से ला १ ॥ ८. हावई ला १ ॥ ९. परि० । से घा° ला १ ला २ पु० ॥ १०. °बले० ॥ २३ ॥ पु० ॥ ११. य० ॥ २३ ॥ ला २ ॥ १२. हायइ सं १ सं २ ॥ १३. परि० । से ला १ । परिजू० । से ला २ पु० ॥ १४. से रसणबले पा० ॥ १५. °व० ॥ २४ ॥ ला २ । °वले य० ॥ २४ ॥ पु० ॥ १६. परि० । से फासवले० ॥ २५ ॥ ला २ पु० । परिजू० । से ला १ ॥ १७. परि० । से ला १ ला २ पु० ॥ १८. °वले य० ॥ २६ ॥ ला २ पु० ॥
°

३१७. अरई गंडं विसूइया आयंका विविहा फुसंति ते ।
विहडइ[1] विद्धंसइ ते सरीरयं समयं गोयम! मा पमायए ॥ २७ ॥

३१८. वोच्छिंद सिणेहमप्पणो कुमुयं सारइयं व पाणियं ।
[2]से सव्वसिणेहवज्जिए समयं गोयम! मा पमायए ॥ २८ ॥

३१९. चेच्चा ण[3] धणं च भारियं पव्वइओ हि[4] सि अणगारियं ।
मा वंतं पुणो वि आविए[5] समयं गोयम! मा पमायए ॥ २९ ॥

३२०. [6]अवउज्झिय मित्त-बंधवं विउलं चेव धणोहसंचयं ।
मा तं बितियं गवेसए समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३० ॥

३२१. न हु[7] जिणे अज्ज दीसई[8] बहुमए दीसइ[9] मग्गदेसिए ।
संपइ नेआउए पहे समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३१ ॥

३२२. अवसोहिय कंटगापहं[10] ओइण्णो सि पहं महालयं ।
गच्छसि मग्गं विसोहिया समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३२ ॥

३२३. अबले जह भारवाहिए[11] मा मग्गे विसमेऽवगाहिया[12] ।
पच्छा पच्छाणुतावए समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३३ ॥

३२४. तिण्णो हु सि अन्नवं महं किं पुण चिट्ठसि तीरमागओ? ।
अभितुर पारं गमित्तए समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३४ ॥

३२५. अकलेवरसेणिमुस्सिया[13] सिद्धिं गोयम! लोयं गच्छसि[14] ।
खेमं च सिवं अणुत्तरं समयं गोयम! मा पमायए ॥ ३५ ॥

---

१. विवडइ ला १ पु० ह० । विविडइ ला २ । "विहडइ त्ति विपतति" इति नेटी० ॥ २. ते सव्व° चू० ॥ ३. "ण इति वाक्यालङ्कारे" इति पाटी० । णं शा० नेटी० च ॥ ४. हु चू० ॥ ५. "आविए त्ति आपिव" इति पाटी० । आवियए ह० । आइए ला १ ला २ पु० ने०, "आइए त्ति आपिव" इति नेटी० ॥ ६. अवउज्झिय सं १ सं २ विना, नवरं ह० प्रतौ अवयज्झिय इत्यस्ति ॥ ७. हु अज्ज जिणे य दि° ह० ॥ ८. दिस्सई सं १ चू० विना ॥ ९. दिस्सइ सं १ चू० विना ॥ १०. "कंटगापहं ति अकारोऽलाक्षणिकः,...कण्टकपथस्तम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. °वाहओ सं १ ॥ १२. °ऽविगा सं२सं० ॥ १३. °णिमूसिया चू० पा०, "उस्सिय त्ति उत्सृताम्, यद्वा उस्सिय त्ति उच्छ्रित्य" इति पाटी० ॥ १४. गच्छिसि सं १ । "गच्छसि त्ति गमिष्यसि" इति पाटी० । "गच्छसि सुव्व्यत्ययाद् गमिष्यसि" इति नेटी० ॥

३२६. बुद्धे परिनिव्वुए[1] चरे गाम[2] गए नगरे व संजए ।
संतिमग्गं च वूहए[3] समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ३६ ॥

३२७. बुद्धस्स निसम्म भासियं सुकहियमट्ठपदोवसोहियं[4] ।
रागं दोसं च छिंदिया सिद्धिगइं गए[5] गोयमे ॥ ३७ ॥ त्ति बेमि[6] ॥

॥ दुमपत्तयं[7] अज्झयणं समत्तं[8] ॥ १० ॥

१. परिनेव्वुए सं १। परिनिव्वुडे सं २॥ २. "गाम त्ति सुपो लोपाद् ग्रामे" इति पाटी०। "गाम त्ति विभक्तिलोपाद् ग्रामे" इति नेटी०। गामे चू०॥ ३. वृंहयेः इत्यर्थः। वूहइ सं १॥ ४. °यमट्ठपमोव° सं १॥ ५. गओ गोतमे सं १॥ ६. °मि॥ वृत्त ३८ (७)॥ सं २॥ ७. °त्तयं १०॥ ला १ ला२ पु०। °त्तयं स° सं १॥ ८. सम्मत्तं सं २॥

११

एगारसमं बहुस्सुयपुज्जं अज्झयणं

३२८. संजोगा विप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
आयारं [1]पाउकरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ १ ॥

३२९. जे यावि होइ निव्विज्जे थद्धे लुद्धे अनिग्गहे ।
अभिक्खणं उल्लवई[2] अविणीए अबहुस्सुए ॥ २ ॥

३३०. अह पंचहिं ठाणेहिं जेहिं सिक्खा न लब्भई[3] ।
थंभा १ कोहा २ पमाएणं[4] ३ रोगेणाऽऽलस्सएण[5] य ४-५ ॥ ३ ॥

३३१. अह अट्ठहिं ठाणेहिं सिक्खासीले त्ति वुच्चई[6] ।
[7]अहस्सिरे १ सया दंते २ न य मम्ममुदाहरे[8] ३ ॥ ४ ॥

३३२. नासीले ४ ण विसीले ५ न सिया[9] अइलोलुए ६ ।
[10]अकोहणे ७ सच्चरए ८ सिक्खासीले[11] त्ति वुच्चइ ॥ ५ ॥

३३३. [12]अह चोद्दसहिं[13] ठाणेहिं[14] वट्टमाणे उ संजए ।
अविणीए वुच्चई सो उ[15] निव्वाणं च ण गच्छई ॥ ६ ॥

३३४. अभिक्खणं कोही भवइ १ पबंधं च पकुव्वई[16] २ ।
मित्तिज्जमाणो वमई ३ सुयं लद्धूण मज्जई[17] ४ ॥ ७ ॥

३३५. अवि पावपरिक्खेवी ५ अवि मित्तेसु[18] कुप्पई[19] ६ ।
सुप्पियस्सावि मित्तस्स रहे भासइ पावगं ७ ॥ ८ ॥

---

१. पाओक° सं १। पाउक्करि° पा० चू० ॥ २. °वइ सं १ ॥ ३. °ब्भइ सं १ ॥ ४. °एणं रोगेणं आलसेण य ने० ॥ ५. °णालस्सेण पा० । °णालसेण सं १ सं २ ॥ ६. °च्चइ सं १ ॥ ७. अहस्सिरे सं १ शापा० ॥ ८. °मुदाह° सं १ पा० विना ॥ ९. सिया य अइ° ह० ॥ १०. अकोह° ह० ॥ ११. °क्खासीलि त्ति ला २ पु० शा० ॥ १२. अह चउदसाहिं ला १ ला२ पु० ह० शापा० ॥ १३. "चतुर्दशसंख्येषु स्थानेषु, सूत्रे तु सुव्व्यत्ययेन सप्तम्यर्थे तृतीया" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. थाणेहिं ला १ ॥ १५. य ह० ॥ १६. °व्वइ सं १ सं २ ॥ १७. °ज्जइ सं १ सं २ ॥ १८. मेत्तेसु सं २ । "मित्रेभ्योऽपि...कुप्यति, सूत्रे तु चतुर्थ्यर्थे सप्तमी ॥ १९. °प्पइ सं १ सं २ ॥

३३६. पइण्णवाई ८ दुहिले[1] ९ थद्धे १० लुद्धे ११ अणिग्गहे १२।
असंविभागी १३ अचियत्ते १४ अविणीए त्ति वुच्चई[2] ॥ ९ ॥

३३७. अह पण्णरसहिं ठाणेहिं सुविणीए[3] त्ति वुच्चई[4]।
नीयावत्ती[5] १ अचवले २ अमाई ३ अकुतूहले ४ ॥ १० ॥

३३८. अप्पं च अभिक्खिवई[6] ५ पबंधं च न कुव्वई[7] ६।
मेत्तिज्जमाणो[8] भयई[9] ७ सुयं लद्धुं न मज्जई[10] ८ ॥ ११ ॥

३३९. न य पावपरिक्खेवी ९ न य मित्तेसु कुप्पई[11] १०।
अप्पियस्सावि मित्तस्स रहे कल्लाण[12] भासई ११ ॥ १२ ॥

३४०. कलह-डमरवज्जए[13] १२ बुद्धे[14] अभिजाइए[15] १३।
हिरिमं १४ पडिसंलीणे १५ सुविणीए त्ति वुच्चई[16] ॥ १३ ॥

३४१. वसे गुरुकुले निच्चं जोगवं उवहाणवं।
पियंकरे पियंवाई से सिक्खं लद्धुमरिहई[17] ॥ १४ ॥

३४२. जहा संखम्मि[18] पयं [19]निहियं दुहओ वि विरायई[20]।
एवं बहुस्सुए भिक्खू[21] धम्मो[22] कित्ती तहा सुयं ॥ १५ ॥

३४३. जहा से कंबोयाणं आइण्णे कंथए[23] सिया।
आसे[24] जवेण पवरे एवं भवइ[25] बहुस्सुए ॥ १६ ॥

---

१. दुहले पाटीप्र० चूप्र० ॥ २. °चइ सं १ ॥ ३. सुविणीइ त्ति ला १ ला २ पु० ह० ॥ ४. °चइ सं १ सं २ ॥ ५. नीयावित्ती सं २ ला २ पा० ने० चू०, चूर्णि-पाइयटीकयोः प्रत्यन्तरे °वित्ती स्थाने °वत्ती इत्युपलभ्यते। नीयावत्ते ह०। "नीचवर्ती–गुरुषु न्यग्वृत्तिमान्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. °वइ सं १ ॥ ७. °व्वइ सं १ ॥ ८. मित्तिज्ज° सं १ शा० विना ॥ ९. भायई सं १ ॥ १०. °ज्जइ सं १ ॥ ११. °प्पइ सं १ सं २ ॥ १२. कल्याणम् इत्यर्थः ॥ १३. °वज्जिए शा० ॥ १४. "वुद्धः–बुद्धिमान्, एतच्च सर्वत्रानुगम्यत एवेति न प्रकृतसंख्याविरोधः" इति पाटी० नेटी० ॥ १५. °जाइगे ला १ ला २ पु०। °जायगे ह०। °भिजाइए पा० ने० ॥ १६. °चइ सं १ ॥ १७. °हइ सं १ ॥ १८. अस्या गाथायाः पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकाव्याख्यानं चूर्णिव्याख्यानाद् भिन्नस्वरूपम्, दृश्यतां पाइयटीकापत्र ३४८, नेमिचन्द्रीयटीकापत्र १६९, चूर्णिपत्र १९८ च। अपिचात्र पाइयटीकायां चूर्णिपाठमवतार्य चूर्णेर्भिन्नव्याख्यानपद्धतिर्निरूपिताऽस्ति ॥ १९. निहित्तं सं १ सं २ ॥ २०. °यइ सं १ सं २ ॥ २१. "भिक्खु त्ति आर्षत्वाद् भिक्षौ" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. धम्मं कित्तिं सं १ ॥ २३. "कन्थकः–प्रधानोऽश्वः" इति पाटी० नेटी० ॥ २४. अस्से चूप्र० ॥ २५. हवइ सं १ विना ॥

३४४. जहाऽऽइ[1]ण्णसमारूढे सूरे दढपरक्कमे ।
उभओ नंदिघोसेणं एवं[2] भवइ बहुस्सुए ॥ १७ ॥

३४५. जहा[3] करेणुपरिकिन्ने कुंजरे सट्ठिहायणे ।
बलवंते अप्पडिहए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १८ ॥

५ ३४६. जहा से तिक्ख[4]सिंगे जा[5]यक्खंधे विरायई ।
वसहे जूहाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १९ ॥

३४७. जहा से तिक्खदाढे उदग्गे दुप्पहंसए ।
सीहे मियाण पवरे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २० ॥

३४८. जहा से वासुदेवे[6] संख-चक्क-गदाधरे ।
१० अ[7]प्पडिहयबले जोहे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

३४९. जहा से चाउरंते चक्कवट्टी म[8]हिड्ढिए ।
चो[9]द्दसरयणाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

३५०. जहा से सहस्सक्खे वज्जपाणी पुरंदरे ।
सक्के देवाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

१५ ३५१. जहा से तिमि[10]रविद्धंसे उ[11]त्तिट्ठंते दि[12]वाकरे ।
जलंते इव तेएणं एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

३५२. जहा से उडुवई चंदे नक्खत्तपरिवारिए ।
पडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २५ ॥

३५३. जहा से [13]सामाइ[14]याणं कोट्ठागारे सुरक्खिए ।
२० नाणाधन्नपडिपुन्ने एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २६ ॥

---

१. आकीर्णम् इत्यर्थः ॥ २. १७ तः ३० गाथानां 'एवं भवइ बहुस्सुए' इत्येतच्चतुर्थचरणस्थाने ला १ ला २ पु० प्रतिषु 'एवं०' 'एवं भ०' अथवा 'एवं भव०' इत्यात्मकः संक्षिप्तः पाठोऽस्ति ॥ ३. °हा से क° सं १ सं २ शापा० ॥ ४. °क्खसंगे ला २ ॥ ५. जायखंधे विरायइ सं १ सं २ ॥ ६. °वे य सं° सं १ ॥ ७. अपडि° सं १ ॥ ८. महड्ढिए शापा० ॥ ९. चउदस° ला १ ला २ पु० ह० ॥ १०. °रद्धंसे सं १ ॥ ११. उच्चिट्ठं° शा० ॥ १२. °वायरे सं १ विना, नवरं °वागरे पा० ॥ १३. सामाजिकानां लोकानाम् इत्यर्थः। सामाइयंगाणं पाटीपा०, अतस्यादिधान्यानाम् इत्यर्थः ॥ १४. °याणं ति को° सं १ ॥

३५४. जहा सा दुमाण[1] पवरा जंबू नाम सुदंसणा ।
अणाढियस्स देवस्स एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

३५५. जहा सा नईण पवरा सलिला सागरंगमा ।
सीया नीलवंतपवहा[2] एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २८ ॥

३५६. जहा से नगाण पवरे सुमहं मंदरे गिरी ।
नाणोसहिपज्जलिए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २९ ॥　५

३५७. जहा से सयंभुरमणे उदही अक्खओदए ।
नाणारयणपडिपुण्णे[3] एवं भवइ बहुस्सुए ॥ ३० ॥

३५८. समुद्दगंभीरसमा दुरासया अचक्किया केणइ[4] दुप्पहंसया[5] ।
सुयस्स[6] पुण्णा विपुलस्स[7] ताइणो खवेत्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥　१०

३५९. तम्हा सुयमहिट्ठिज्जा[8] उत्तमट्ठगवेसए[9] ।
जेणऽप्पाणं परं चेव सिद्धिं[10] संपाउणिज्जासि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ बहुसुयपुज्जं[11][12] समत्तं ॥ ११ ॥

---

१. दुमाणं सं १॥ २. °पवहा सं १ ने० पा० शा० नेटी० पाटीपा०। °प्पवहा ला १ ला २ पु०। °पमुहा ह०॥ ३. °णसंपुण्णे सं १। °णपरिपुण्णे नेमिचन्द्रीयटीकायाः हस्तलिखितादर्शे, तथा च नेटी०—“नानारत्नपरिपूर्णः”। “नानारत्नप्रतिपूर्णः” इति पाटी० ॥ ४. केणय सं १॥ ५. दुप्पहंसिया सं १ ने०। दुप्पधंसिया चू०॥ ६. “सुयस्स पुण्णा विउलस्स त्ति सुब्व्यत्ययात् श्रुतेन–आगमेन पूर्णाः–परिपूर्णाः विपुलेन” इति पाटी० नेटी०॥ ७. विउलस्स सं १ विना॥ ८. °महिज्झेज्ज सं १ सं २॥ ९. उत्तिमट्ठ° सं२॥ १०. °द्धिं पाउणेज्जासि सं१॥ ११. बहुस्सुय° सं १ सं २ ला १ विना॥ १२. °पुज्जं ११॥ ला १ ला २ पु०॥

३४४. जहाऽऽइण्णे समारूढे सूरे दढपरक्कमे ।
उभओ नंदिघोसेणं एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १७ ॥

३४५. जहा करेणुपरिकिन्ने कुंजरे सट्ठिहायणे ।
बलवंते अप्पडिहए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १८ ॥

५ ३४६. जहा से तिक्खसिंगे जायक्खंधे विरायई ।
वसहे जूहाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १९ ॥

३४७. जहा से तिक्खदाढे उदग्गे दुप्पहंसए ।
सीहे मियाण पवरे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २० ॥

३४८. जहा से वासुदेवे संख-चक्क-गदाधरे ।
१० अप्पडिहयबले जोहे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

३४९. जहा से चाउरंते चक्कवट्टी महिड्ढिए ।
चोद्दसरयणाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

३५०. जहा से सहस्सक्खे वज्जपाणी पुरंदरे ।
सक्के देवाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

१५ ३५१. जहा से तिमिरविद्धंसे उत्तिट्ठंते दिवाकरे ।
जलंते इव तेएणं एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

३५२. जहा से उडुवई चंदे नक्खत्तपरिवारिए ।
पडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २५ ॥

३५४. जहा सा दुमाण[1] पवरा जंबू नाम सुदंसणा ।
अणाढियस्स देवस्स एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

३५५. जहा सा नईण पवरा सलिला सागरंगमा ।
सीया नीलवंतपवहा[2] एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २८ ॥

३५६. जहा से नगाण पवरे सुमहं मंदरे गिरी । ५
नाणोसहिपज्जलिए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २९ ॥

३५७. जहा से सयंभुरमणे उदही अक्खओदए ।
नाणारयणपडिपुण्णे[3] एवं भवइ बहुस्सुए ॥ ३० ॥

३५८. समुद्दगंभीरसमा दुरासया अचक्किया केणइ[4] दुप्पहंसया[5] ।
सुयस्स[6] पुण्णा विपुलस्स[7] ताइणो खवेत्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥ १०

३५९. तम्हा सुयमहिट्ठिज्जा[8] उत्तमट्ठगवेसए[9] ।
जेणऽप्पाणं परं चेव सिद्धिं[10] संपाउणिज्जासि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ बहुसुय[11]पुज्जं[12] समत्तं ॥ ११ ॥

---

१. दुमाणं सं १॥ २. °पवहा सं १ ने० पा० शा० नेटी० पाटीपा०। °प्पवहा ला १ ला २ पु०। °पमुहा ह०॥ ३. °णसंपुण्णे सं १। °णपरिपुण्णे नेमिचन्द्रीयटीकायाः हस्तलि- २, तथा च नेटी०—"नानारत्नपरिपूर्णः"। "नानारत्नप्रतिपूर्णः" इति पाटी०॥ केणय सं १॥ ५. दुप्पहंसिया सं १ ने०। दुप्पधंसिया चू०॥ ६. "सुयस्स पुण्णा विउलस्स व्यत्ययात् श्रुतेन-आगमेन पूर्णाः-परिपूर्णाः विपुलेन" इति पाटी० नेटी०॥ ७. विउलस्स ॥ ८. °महिज्झेज्ज सं १ सं २॥ ९. उत्तिमट्ठ° सं२॥ १०. °द्धिं पाउणेज्जासि ११. बहुस्सुय° सं १ सं २ ला १ विना॥ १२. °पुज्जं ११॥ ला १ ला २ पु०॥

३४४. जहाऽऽइण्ण[1] समारूढे सूरे दढपरक्कमे ।
उभओ नंदिघोसेणं एवं[2] भवइ बहुस्सुए ॥ १७ ॥

३४५. जहा[3] करेणुपरिकिन्ने कुंजरे सट्ठिहायणे ।
बलवंते अप्पडिहए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १८ ॥

३४६. जहा से तिक्ख[4]सिंगे जा[5]यक्खंधे विरायई ।
वसहे जूहाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ १९ ॥

३४७. जहा से तिक्खदाढे उदग्गे दुप्पहंसए ।
सीहे मियाण पवरे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २० ॥

३४८. जहा से वासुदेवे[6] संख-चक्क-गदाधरे ।
अ[7]प्पडिहयबले जोहे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

३४९. जहा से चाउरंते चक्कवट्टी म[8]हिड्ढिए ।
चो[9]द्दसरयणाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

३५०. जहा से सहस्सक्खे वज्जपाणी पुरंदरे ।
सक्के देवाहिवई एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

३५१. जहा से तिमि[10]रविद्धंसे उ[11]त्तिट्ठंते दिवा[12]करे ।
जलंते इव तेएणं एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

३५२. जहा से उडुवई चंदे नक्खत्तपरिवारिए ।
पडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २५ ॥

३५३. जहा से सा[13]माइया[14]णं कोट्ठागारे सुरक्खिए ।
नाणाधन्नपडिपुन्ने एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २६ ॥

---

१. आकीर्णम् इत्यर्थः ॥ २. १७ तः ३० गाथानां 'एवं भवइ बहुस्सुए' इत्येतच्चतुर्थचरणस्थाने ला १ ला २ पु० प्रतिषु 'एवं०' 'एवं भ०' अथवा 'एवं भव०' इत्यात्मकः संक्षिप्तः पाठोऽस्ति ॥ ३. °हा से क° सं १ सं २ शापा० ॥ ४. °क्खसंगे ला २ ॥ ५. जायखंधे विरायइ सं १ सं २ ॥ ६. °वे य सं° सं १ ॥ ७. अपडि° सं १ ॥ ८. महड्ढिए शापा० ॥ ९. चउदस° ला १ ला २ पु० ह० ॥ १०. °रद्धंसे सं १ ॥ ११. उच्चिट्ठं° शा० ॥ १२. °वायरे सं १ विना, नवरं °वागरे पा० ॥ १३. सामाजिकानां लोकानाम् इत्यर्थः । सामाइयंगाणं पाटीपा०, अतस्यादिधान्यानाम् इत्यर्थः ॥ १४. °याणं ति को° सं १ ॥

३५४. जहा सा [1]दुमाण पवरा जंबू नाम सुदंसणा ।
अणाढियस्स देवस्स एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

३५५. जहा सा नईण पवरा सलिला सागरंगमा ।
सीया नीलवंत[2]पहवा एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २८ ॥

३५६. जहा से नगाण पवरे सुमहं मंदरे गिरी ।
नाणोसहिपज्जलिए एवं भवइ बहुस्सुए ॥ २९ ॥

३५७. जहा से सयंभुरमणे उदही अक्खओदए ।
नाणारयण[3]पडिपुण्णे एवं भवइ बहुस्सुए ॥ ३० ॥

३५८. समुद्दगंभीरसमा दुरासया अचक्किया केणइ[4] दुप्पहंसया[5] ।
[6]सुयस्स पुण्णा वि[7]पुलस्स ताइणो खवेत्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥

३५९. तम्हा सुय[8]महिट्ठिज्जा [9]उत्तमट्ठगवेसए ।
जेणऽप्पाणं परं चेव सिद्धिं[10] संपाउणिज्जासि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [11]बहुसुय[12]पुज्जं समत्तं ॥ ११ ॥

---

१. दुमाणं सं १॥ २. °पवहा सं १ ने० पा० शा० नेटी० पाटीपा०। °प्पवहा ला १ ला २ पु०। °पमुहा ह०॥ ३. °णसंपुण्णे सं १। °णपरिपुण्णे नेमिचन्द्रीयटीकायाः हस्तलिखितादर्शे, तथा च नेटी०—"नानारत्नपरिपूर्णः"। "नानारत्नप्रतिपूर्णः" इति पाटी०॥ ४. केणय सं १॥ ५. दुप्पहंसिया सं १ ने०। दुप्पधंसिया चू०॥ ६. "सुयस्स पुण्णा विउलस्स त्ति सुब्व्यत्ययात् श्रुतेन–आगमेन पूर्णाः–परिपूर्णाः विपुलेन" इति पाटी० नेटी०॥ ७. विउलस्स सं १ विना॥ ८. °महिज्झेज्ज सं १ सं २॥ ९. उत्तिमट्ठ° सं२॥ १०. °द्धिं पाउणेज्जासि सं १॥ ११. बहुस्सुय° सं १ सं २ ला १ विना॥ १२. °पुज्जं ११॥ ला १ ला २ पु०॥

१२

बारसमं हरिएसिज्जं अज्झयणं

३६०. सोवागकुलसंभूओ[1] गुणुत्तरधरो मुणी ।
हरिएस[2] बलो [3]नाम [4]आसि भिक्खू जिइंदिओ ॥ १ ॥

३६१. इरिएसण-भासाए उच्चारसमिईसु य ।
जओ आदाण-निक्खेवे संजओ सुस[5]माहिओ ॥ २ ॥

३६२. मणगुत्तो [6]वइगुत्तो कायगुत्तो [7]जिइंदिओ ।
भिक्खट्ठा बंभइज्जम्मि [8]जन्नवाडमुवट्ठिओ ॥ ३ ॥

३६३. तं पासि[9]ऊणमेज्जंतं तवेण परिसोसियं ।
पंतोवहि[10]उवगरणं [11]ओहसंति अणारिया ॥ ४ ॥

३६४. जाईमय[12]पडिबद्धा हिंसगा अजिइंदिया ।
अबंभचारिणो बाला इमं वयणमब्बवी ॥ ५ ॥

३६५. [13]कयरे आगच्छइ दित्त[14]रूवे काले वि[15]कराले फो[16]क्कणासे ।
ओमचेलगे पंसुपिसायभूए संकरदूसं [17]परिहरिय कंठे ? ॥ ६ ॥

३६६. [18]कयरे [19]तुमं इय अदंसणिज्जे ? काए व [20]आसा इह मागओ सि ? ।
ओमचेलया! पंसुपिसायभूया! गच्छ [21]क्खलाहि किमिहं ठिओ सि? ॥७॥

---

१. °ओ अणुत्तरधरो चू० पाटीपा० ॥ २. हरिकेशः इत्यर्थः ॥ ३. नामं सं १ ह० । नामा ला १ ॥ ४. आसी सं १ पा० शा० विना ॥ ५. °माहिए सं २ ॥ ६. वयगुत्तो सं १ सं २ विना ॥ ७. जितेंदिओ शापा० ॥ ८. "जन्नवाडं ति सुब्व्यत्ययाद् यज्ञवाटे यज्ञपाटे वा" इति पाटी० नेटी०, नवरं 'सुब्व्यत्ययाद्' इति पाइयटीकायां नास्ति ॥ ९. °ऊणं एज्जं° शा० ॥ १०. °उवकरणं सं १ ॥ ११. उवहसंति सं १ सं २ ह० विना ॥ १२. पडिथद्धा सं २ ह० पा० पाटी० मुद्रितचूर्णौ च । पडिथड्ढा ला १ ला २ पु० । पडिबद्धा चूर्णिप्राचीनादर्शयोः पाटीपा० च ॥ १३. को रे ! आग° पाटीपा० । क(को) रे ! तुमं एसिध दित्तरूवे चू०, मूलस्थः पाठश्चूर्णौ पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १४. °रूए सं १ ॥ १५. विगरा° सं १ पा० विना ॥ १६. फुक्क° पु० ला १ पा० । पुक्क° ला २ ह० ॥ १७. परिहिय सं १ ॥ १८. को रे ! तु° पाटीपा० । क (को) रे ! तु° चू० ॥ १९. तुमं एत्थ म° शापा० ॥ २०. "आसा इह मागओ सि त्ति 'अचां सन्धि-लोपौ बहुलम्' इति वचनाद् एकारलोपः, मकारश्चालाक्षणिकः तत आशया...इह...आगतोऽसि" इति पाटी० नेटी०, नवरं "अचां प्राकृतत्वाद् एकारलोपः" इति पाटी० ॥ २१. खलाहि चू०, "खल इति परिभवगमननिर्देशः, तद्यथा––खलयस्सा उच्छज्जा। अथवा अपसर अस्मात् स्थानात्" इति चूर्णिः । "खलाहि त्ति देशीपदम्, अपसरेत्यर्थः" इति पाटी० नेटी० ॥

३६७. [1]जक्खो तहिं [2]तिंदुयरुक्खवासी अणुकंपओ तस्स महामुणिस्स ।
पच्छायइत्ता नियगं सरीरं इमाइं वय[3]णाइं उदाहरित्था ॥ ८ ॥

३६८. समणो[4] अहं संजओ बं[5]भचारी विरओ धण-पयण-परिग्गहाओ ।
[6]परप्पवित्तस्स उ भिक्खकाले अण्णस्स अट्ठा इह मागओ मि ॥ ९ ॥

३६९. वियरिज्जइ खज्जई भुज्जई य अण्णं [7]पभूयं भवयाण[8]मेयं ।
[9]जाणेह मे [10]जायणजीविणो त्ति सेसावसेसं लहऊ तवस्सी ॥ १० ॥

३७०. उवक्खडं भोय[11]णं माहणाणं अत्तट्ठियं सिद्धमिहेगपक्खं ।
[12]न ऊ वयं एरिसमण्ण-पाणं [13]दाहामु तुज्झं किमिहं ठिओ सि? ॥ ११ ॥

३७१. थलेसु [14]बीयाइं [15]ववंति कासगा तहेव निन्नेसु य [16]आससाए ।
एयाए सद्धाए [17]दलाह मज्झं [18]आराहए पुण्[19]णमिणं तु खेत्तं ॥ १२ ॥

३७२. खे[20]त्ताणि [21]अम्हं विइयाणि लोए [22]जहिं [23]पइण्णा विरुहंति पुण्णा ।
जे माहणा [24]जाइ-विज्जोववेया ताइं तु खेत्ताइं सुपे[25]सलाइं ॥ १३ ॥

३७३. कोहो य माणो य वहो य जेसिं मोसं अदत्तं च परिग्[26]गहो य ।
ते माहणा जाइ-विज्जावि[27]हूणा ताइं तु खेत्ताइं सुपावगाइं ॥ १४ ॥

---

१. जक्खे शा० ॥ २. तेंदुय° ह० पाटीप्र० चूप्र० । तेंदुग° सं २ ॥ ३. °णाइमुदा° सं २ ला १ ला २ ह० शा० ॥ ४. °णो हं सं° सं १ ॥ ५. °भयारी सं १ सं २ विना ॥ ६. परप्पवित्तो खलु भि° चू०, तथा च चूर्णिः—"परार्थप्रवृत्तः"। "परस्मै प्रवृत्तं परैः स्वार्थे निष्पादितत्वेन परप्रवृत्तम्, तस्य" इति पाटी० ॥ ७. पहूयं सं१ ॥ ८. °णमेव। जा° शापा० ॥ ९. जाणाहि सं १ शा० विना ॥ १०. "याचनजीवनः, आर्षत्वाद् इकारः" इति पाटी०। "याचनजीवनम्–याचनेन जीवनशीलम्, द्वितीयार्थे षष्ठी" इति नेटी०। जायणजीवणो चूपा० पाटीपा०। जायणजीवणं ति तथा जायणजीवण त्ति शापा० ॥ ११. भोजनम् इत्यर्थः ॥ १२. न तु व्वयं सं १ शापा०। न उ व्वयं सं २ ह० ॥ १३. दाहामो पु० पाटी०। दाहामि सं१ ॥ १४. बीयाणि सं १ ॥ १५. वयंति पा०। ववंति ने० ॥ १६. "आससाए त्ति आशंसया" इति पाटी० नेटी० ॥ १७. ददाहि शापा०। दलाहि शापा० पाटीप्र० ॥ १८. आराधका होधिम पुण्णखेत्तं चूर्णेः प्राचीनादर्शयोः। आराहगा होहिम पुण्णखेत्तं पाटीपा० ॥ १९. °ण्णमिदं खु सं १ ॥ २०. खेत्ताइं शापा० ॥ २१. अम्हे चूप्र० ॥ २२. यत्र दत्तानि प्रादुर्भवन्ति पूर्णानि इत्यर्थः ॥ २३. पकिण्णा सं १ विना ॥ २४. "जननं जायते वा जातिः, वेद्यतेऽनेनेति वेदः, वेद (? वेदेहिं) उपवेता वेदोपवेता, बन्धानुलोम्याद् विज्जोववेया" इति चूर्णिः। "जातिश्च–ब्राह्मणजातिरूपा, विद्या च–चतुर्दशस्थानात्मिका, ताभ्यां उववेय त्ति उपेताः–अन्विताः जाति-विद्योपेताः" इति पाटी० नेटी० ॥ २५. °सलाणि चू० पाटी० ॥ २६. °ग्गहं च सं १ विना ॥ २७. °विहीणा सं १ सं २ ह० शा० ने० विना ॥

३७४. तुब्भेऽत्थ भो ! [1]भारहरा गिराणं अट्ठं न [2]जाणेह अहिज्ज वेए ।
उच्चावयाइं मुणिणो चरंति ताइं तु खेत्ताइं सुपेसलाइं ॥ १५ ॥

३७५. अज्झावयाणं पडिकूलभासी [3]पभाससे किण्णु सगासे अम्हं ।
अवि एयं विणस्सउ अण्ण-पाणं न य णं दाहामु [4]तुहं नियंठा ! ॥ १६ ॥

३७६. [5]समिईहिं मज्झं [6]सुसमाहियस्स [7]गुत्तीहिं [6]गुत्तस्स जिइं[6]दियस्स ।
जइ मे न दाहित्थ अहेसणिज्जं [8]किमज्ज जण्णाण लभित्थ लाभं ? ॥ १७ ॥

३७७. के [9]एत्थ [10]खत्ता उवजोइ[11]या वा अज्झा[12]वया वा सह खंडि[13]एहिं ।
[14]एयं दंडेण फलेण हंता कंठम्मि घेत्तूण खलेज्ज जो[15] णं ॥ १८ ॥

३७८. [16]अज्झावयाणं वयणं सुणेत्ता उद्धाइया तत्थ [17]बहू कुमारा ।
[18]दंडेहिं वेत्तेहिं कसेहिं चेव समागया[19] तं [20]इसि [21]तालयंति ॥ १९ ॥

३७९. रन्नो तहिं कोसलियस्स धूया [22]भद्द त्ति नामेण अनिंदियंगी ।
तं पासिया [23]संजयं हम्ममाणं कुद्धे कुमारे परिनिव्ववेइ ॥ २० ॥

३८०. देवाभिओगेण निओइएणं दिन्ना मु रण्णा [24]मणसा न झाया ।
नरिंद-देविंदऽभिवंदिएणं [25]जेणामि वंता इसिणा स एसो ॥ २१ ॥

३८१. एसो हु सो उग्गतवो महप्पा जिइंदिओ संजओ बंभयारी ।
जो मे तया नेच्छइ [26]दिज्जमाणी पिउणा सयं कोसलिएण रण्णा ॥ २२ ॥

३८२. [27]महाजसो एस [28]महाणुभागो घोरव्वओ घोरपरक्कमो य ।
मा एयं [29]हीलेह अहीलणिज्जं मा सव्वे तेएण भे[30] निद्दहेज्जा ॥ २३ ॥

---

१. भारवहा गि° पाटीपा० ॥ २. जाणाह सं २ ला १ ने० । याणाह ला २ पु० ह० पा० ॥ ३. पभाससी सं १ ॥ ४. तुमं सं १ सं २ ह० विना ॥ ५. समितीसु म° चू० ॥ ६. अत्र चतुर्थ्यर्थे षष्ठी ॥ ७. गुत्तीसु गु° चूर्णिपाठसम्भवः ॥ ८. किमेत्थ शापा० ॥ ९. इत्थ सं २ ॥ १०. खेत्ता सं १ सं २ ॥ ११. °इए सं १ ॥ १२. °वए सं १ ॥ १३. "खण्डिकैः–छात्रैः" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. एयं खु दं° पा० । एयं खु डंडेण सं १ । एयं तु दं° ने० ॥ १५. "जो त्ति वचनव्यत्ययाद् ये" इति पाटी० नेटी० ॥ १६. "अध्यापकानाम्...एकत्वेऽपि पूज्यत्वाद् बहुवचनम्" इति पाटी० । अज्झावयस्स सं १ । अज्झावयस्सा चू० ॥ १७. बहवे कु° शापा० ॥ १८. डंडेहिं सं १ ॥ १९. °या तं मुणि ता° ह० शापा० । °या तं मुणिं ता° सं १ ॥ २०. ऋषिम् इत्यर्थः । इसिं ला १ पु० ॥ २१. ताडयं° सं १ ॥ २२. भद्दा ति ना° ह० ॥ २३. संजय सं १ सं २ ह० चू० विना ॥ २४. °साभिझाया चू० ॥ २५. जेणम्हि वं° शा० ॥ २६. °माणीं ला १ चू० । °माणिं शा० ॥ २७. महायसो सं १ ॥ २८. °भावो घो° चू० पाटीपा० शापा० ॥ २९. "हेट्ठ विबाधायाम्, शेषं कण्ठ्यम्" इति चूर्णिः । "हीलयत–अवधूतं पश्यत" इति पाटी० नेटी० । हीलेहि सं २ ॥ ३०. हे सं १ ॥

३८३. एयाइं तीसे वयणाइं सोच्चा पत्तीए[1] भद्दाए[2] सुभासियाइं।
इसिस्स वेयावडियट्ठयाए जक्खा कुमारे विनिवारयंति[3] ॥ २४ ॥

३८४. ते घोररूवा ठिय अंतलिक्खे[4] असुरा तहिं तं जणं[5] तालयंति।
ते भिन्नदेहे रुहिरं वमंते[6] पासित्तु भद्दा इणमाहु भुज्जो ॥ २५ ॥

३८५. गिरिं नहेहिं खणह अयं [7]दंतेहिं खायह।
जायतेयं पाएहिं हणह जे भिक्खुं अवमण्णह[8] ॥ २६ ॥

३८६. आसीविसो उग्गतवो महेसी घोरव्वओ घोरपरक्कमो य।
अगणिं[9] व[10] पक्खंद पयंगसेणा जे भिक्खुयं[11] भत्तकाले वहेह ॥ २७ ॥

३८७. सीसेण एयं सरणं उवेह समागया सव्वजणेण तुब्भे।
जइ इच्छह जीवियं वा धणं वा[12] लोयं पि एसो कुविओ डहेज्जा ॥२८॥

३८८. [13]अवहेडियपट्ठिस[14]उत्तमंगे [15]पसारियाबाहु अकम्म[16]चेट्ठे।
निब्भेरियच्छे[17] रुहिरं वमंते उड्ढम्मुहे निग्गयजीह-नेत्ते ॥ २९ ॥

३८९. ते पासिया खंडियं[18] कट्ठभूए विमणो विसन्नो अह माहणो सो।
इसिं पसाएइ सभारियाओ[19] हीलं च निंदं च खमाह[20] भंते ! ॥ ३० ॥

३९०. बालेहिं मूढेहिं अयाणएहिं जं हीलिया तस्स[21] खमाह[22] भंते ! ।
महप्पसाया[23] इसिणो भवंति न हू[24] मुणी कोवपरा भवंति ॥ ३१ ॥

---

१. सोमपुरोहितपत्न्या भद्राभिधानायाः इत्यर्थः। खत्तीए सं २ ॥ २. भद्दाइ सं १ विना, नवरं भव्वाइं इति ह० ॥ ३. °वाययंति चू० पाटी०, °वारयंति पाटीपा० ॥ ४. °तरिक्खे सं १ ॥ ५. जण शा० ॥ ६. वमंति सं १ ॥ ७. दंतेण शापा० ॥ ८. °मन्नहा चूप्र० ॥ ९. अगणि व्व ह०। अगणी व चू० ॥ १०. "प्रस्कन्दथ इव–आक्रमथ इव" इति पाटी०। ११. भिक्खुवं सं १। भिक्खुं भत्त° चू० ॥ १२. वा एसो हु कुविओ वसुहं डहेज्जा चू०। वा लोगं पि सं १ विना ॥ १३. आवडिए प° पाटीपा०, तथा च पाइयटीका–"आवडिए (प्रत्यन्तरे आवएडिए) त्ति सूत्रत्वाद् अवकोटितानि–अधस्तादामोटितानि"। अवहेडिया प° सं २। अवहेडियपिट्ठि° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ १४. °उत्तिमं° ह० ॥ १५. प्रसारितबाहवः अकर्मचेष्टाश्चेत्यर्थः ॥ १६. °म्मचेट्ठा सं २ ॥ १७. प्रसारितलोचनानित्यर्थः ॥ १८. "खंडिय त्ति आर्षत्वात् सुपो लुकि खण्डिकान्–छात्रान्,...काष्ठोपमान्" इति पाटी०। खंडिए क° सं १ सं २ ॥ १९. °भारिओ सो ही° सं २ ॥ २०. खमाहि सं१सं० सं २ पाटीप्र० ॥ २१. "तस्स त्ति सूत्रत्वात् तत्" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. खमाहि पाटीप्र० ॥ २३. °या मुणिणो सं १ ॥ २४. हुं ला १। हूं ला २। हु ह० पा० ने०। हु मुणी कोहपरा सं २। हू मुणी कोवधरा चूप्र० ॥

३९१. [1]पुव्विं च इण्हिं च अणागयं च मण[2]प्पओसो [3]न मे अत्थि कोई ।
जक्[4]खा हु वेयावडियं करेंति तम्हा हु [5]एए निहया कुमारा ॥ ३२ ॥

३९२. अत्थं च धम्मं च वियाणमाणा तुब्भे [6]न वि कुप्पह भूइपन्ना ।
तुब्भं तु पाए सरणं उवेमो समागया सव्वजणेण अम्हे ॥ ३३ ॥

३९३. [7]अच्चेमो ते महा[8]भाग ! न ते किंचि, न अच्चिमो ।
भुंजाहि सालिमं कूरं नाणावंजणसंजुयं ॥ ३४ ॥

३९४. इमं च [9]मे अत्थि पभूयमण्णं तं [10]भुंजसू अम्ह अणुग्गहट्ठा ।
बाढं ति पडिच्[11]छइ भत्त-पाणं मासस्स ऊ पारणए महप्पा ॥ ३५ ॥

३९५. [12]तहियं गंधोदय-पुप्फवासं दिव्वा [13]तहिं वसुहा[14]रा य वुट्ठा ।
पह[15]याओ दुंदुहीओ सुरेहिं आगासे अहोदाणं च घुट्ठं ॥ ३६ ॥

३९६. सक्खं खु [16]दीसइ [17]तवोविसेसो न दीसई [18]जाईविसेसो [19]कोई ।
सोवाग[20]पुत्तं हरिएससाहुं [21]जस्सेरिसा इड्ढि महाणुभागा ॥ ३७ ॥

३९७. किं माहणा ! जोइसमारभंता उदएण सोहिं बहिया विमग्[22]गहा ? ।
जं मग्गहा बाहिरियं विसोहिं न तं [23]सुदिट्ठं कुसला वयंति ॥ ३८ ॥

३९८. कुसं च [24]जूवं तण-कट्ठमग्गिं सायं च पायं उदगं फुसंता ।
पाणाइं भूयाइं विहेडयंता भुज्जो वि मंदा ! [25]पकरेह पावं ॥ ३९ ॥

३९९. कहं [26]चरे भिक्खु ! वयं [27]जयामो [28]पावाइं कम्माइं [29]पणुल्लयामो ? ।
अक्खाहि णे संजय ! जक्खपूइया ! कहं सुजट्ठं कुसला वयंति ? ॥४०॥

---

१. पुव्विं च पच्छा व तहेव मज्झे मण° चू० पाटीपा० ॥ २. °प्पतोसो सं १ । °प्पदोसो शा० ने० ॥ ३. न मे कोइ अत्थि । ज° सं १ शापा० ॥ ४. °क्खा हु मे वे° सं १ ह० । °क्खा मे वे° चू० ॥ ५. एएहि हया शापा० ॥ ६. न य कु° सं १ ह० ॥ ७. अच्चेमु सं १ ह० विना ॥ ८. °भागा ! सं १ ह० शा० विना ॥ ९. णे सं २ ॥ १०. भुंजऊ सं १ । भुंजमो ह० ॥ ११. °च्छई अन्न-पाणं सं १ ॥ १२. तहियं च गं° सं १ ॥ १३. तहिं तु व° शापा० ॥ १४. °रा पवुट्ठा सं १ ॥ १५. °या दुं° ला १ ला २ पु० पा० ॥ १६. दीसंति सं १ ह० । दिस्सति चूप्र० ॥ १७. तवप्पसाओ न चूर्णिपाठसम्भवः ॥ १८. °इविसेस ला २ ह० शा० पा० ने० ॥ १९. कोइ सं १ सं २ ह० ॥ २०. °पुत्तो हरिएससाहू ज° पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ २१. जंसेरिसा ह० ॥ २२. °ग्गह शा० ॥ २३. सुदट्ठं ह० । सुइट्ठं शा० ॥ २४. जूयं सं १ ॥ २५. पगरेह शा० ॥ २६. चरेमहि इत्यर्थः ॥ २७. "यजामः—यागं कुर्मः" इति पाटी० नेटी० ॥ २८. पावाणि कम्माणि पणोयमाणो ह० । पावाइ कम्माइ पुणोल्ल° शा० ॥ २९. पणोल्ल° सं २ ॥

४००. छज्जीवकाए असमारभंता मोसं अदत्तं च असेवमाणा ।
परिग्गहं इत्थिओ माण[1] मायं एयं परिन्नाय चरंति[2] दंता ॥ ४१ ॥

४०१. सुसंवुडा[3] पंचहिं संवरेहिं इह जीवियं अणवकंखमाणा[4] ।
वोसट्ठकाया[5] सुचिचत्तदेहा[6][7] महाजयं जयई[8] जन्नसिट्ठं[9] ॥ ४२ ॥

४०२. के ते जोई ? के व[10] ते जोइठाणा[11] ? का ते सुया[12] ? किं व ते कारिसंगं ? । ५
एहा[13] य ते कयरा संति भिक्खू ? कयरेण होमेण हुणासि[14] जोइं ?
॥ ४३ ॥

४०३. तवो जोई जीवो जोइठाणं जोया[15] सुया सरीरं कारिसंगं ।
कम्मं[16] एहा संजम[17]जोग संती होमं हुणामि[18] इसिणं पसत्थं ॥ ४४ ॥

४०४. के ते हरए ? के य ते संतितित्थे ? कहिं[19] सि ण्हाओ व[20] रयं जहासि ? । १०
आइक्ख[21] णे संजय ! जक्खपूइया ! इच्छामु[22] नाउं भवओ सगासे[23]
॥ ४५ ॥

४०५. धम्मे हरए बंभे संतितित्थे अणाइले[24] अत्तपसण्णलेसे[25] ।
जहिंसि[26] ण्हाओ विमलो[27] विसुद्धो सुसीइभूओ[28] पजहामि[29] दोसं ॥ ४६ ॥

---

१. "माण त्ति मानम्" इति पाटी० ॥ २. चरेज्ज दं° सं २ शापा० पाटी०, तथाच पाइयटीका— "चरेज्ज त्ति वचनव्यत्ययात् चरेयुः" । चरंति पाटीपा० ॥ ३. °संवुडे सं १ ह० चू० पाटी० । °संवुडो सं २ शापा० ॥ ४. °माणो सं २ शापा० चू० पाटी० ॥ ५. °काओ सं २ शापा० चू० पाटी० ॥ ६. सुइच° सं १ ह० विना ॥ ७. °त्तदेहो सं २ शापा० चू० पाटी० ॥ ८. "जयई इति वचनव्यत्ययाद् यजन्ति" इति नेटी० ॥ ९. °न्नसेट्ठं सं १ ॥ १०. इ सं १ ॥ ११. °ठाणे सं २ शा० चू० पाटी० ॥ १२. श्रुवः—दर्व्यः इत्यर्थः ॥ १३. एधाः—समिधः इत्यर्थः ॥ १४. हुणाहि सं १ ॥ १५. जोगा सं १ विना ॥ १६. कम्म सं १ ने० विना । कम्मेहा सं २ शा० ॥ १७. संयमयोगाः इत्यर्थः । १८. हुणामी ला २ पा० ॥ १९. कहिंसि ने०, तथा च नेटी०—"कहिंसि त्ति कस्मिन् वा स्नातः" । कहिं सिणाओ शा० । कहं सि सं १ सं २ ला १ ह० पा० ॥ २०. व्व सं १ ॥ २१. आयक्ख सं १ सं २ ह० शा० विना ॥ २२. इच्छामि सं १ सं २ ह० । इच्छामो ने० ॥ २३. सगासे सं १ ह० विना ॥ २४. अणाविले सं १ सं २ चू० विना । "अकलुसे" इति सं १ प्रतौ टिप्पणी ॥ २५. °पसंतले° चू० °पसन्न° चूपा० ॥ २६. "जहिंसि त्ति यत्रास्मिन्" इति पाटी० नेटी०, नवरं 'यत्रास्मिन्'स्थाने 'यस्मिन्' इति नेटी० ॥ २७. विमलो विपावो सुसी° इति चूर्णिपाठसम्भवः तथाच चूर्णिः—"विमलः । विगतं पापमस्येति विगतपापः । सुशीतीभूतो" ॥ २८. सुसीलभूओ पाटीपा० । सुसीईभूओ पयहामि सं १ ॥ २९. पयहा° सं २ शापा० ॥

४०६. एयं[1] सिणाणं कुसलेहिं दिट्ठं महासिणाणं इसिणं पसत्थं ।
जेहिंसि[2] ण्हाया विमला विसुद्धा महारिसी उत्तमं ठाण[3] पत्त[4] ॥ ४७ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ हरिएसिज्जं[5] समत्तं ॥ १२ ॥

१. एयंसि ण्हाणं सं १ सं २ ॥ २. "जहिंसि त्ति सुव्यत्ययाद् येन्" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. ठाणं सं २ ह० ने० विना ॥ ४. पत्ते त्ति बेमि ॥ वृत्त ४७ ॥ सं २ । पत्ति ला १ ला २ पु० पा० ॥ ५. °एसं स° सं १ । °एसिज्जं १२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

तेरसमं चित्त-संभूइज्जं अज्झयणं

४०७. जाईपरांजिओ[1] खलु कासि नियाणं तु हत्थिणपुरम्मि ।
चुलणीए बंभदत्तो उववण्णो[2] पउमगुम्माओ ॥ १ ॥

४०८. कंपिल्ले संभूओ, चित्तो[3] पुण जाओ पुरिमतालम्मि ।
सेट्ठिकुलम्मि[4] विसाले धम्मं सोऊण पव्वइओ ॥ २ ॥

४०९. कंपिल्लम्मि य नयरे समागया दो वि चित्त-संभूया ।
सुह-दुक्खफलविवागं कहेंति[5] ते एगमेगस्स[6] ॥ ३ ॥

४१०. चक्कवट्टी महिड्ढीओ बंभदत्तो महायसो ।
भायरं बहुमाणेण[7] इमं वयणमब्बवी ॥ ४ ॥

४११. आसिमो[8] भायरो[9] दो वि अण्णमण्णवसाणुगा[10] ।
अण्णमण्णमणूरत्ता[11] अन्नमन्नहिएसिणो ॥ ५ ॥

४१२. दासा दसन्ने[12] आसी[13] मिगा कालिंजरे नगे ।
हंसा मयंग[14]तीराए[15] सोवागा कासभूमिए[16] ॥ ६ ॥

४१३. देवा य देवलोगम्मि आसि अम्हे महिड्ढिया ।
इमा[17] णो छट्ठिया जाई अण्णमण्णेण जा विणा ॥ ७ ॥

---

१. °राईओ सं १ । °राजइओ शा० ॥ २. °वण्णो नलिणिगु° सं १ ह० पा० शापा० ॥ ३. °त्तो वि य जा° सं १ ह० ॥ ४. सेट्ठिघरम्मि शापा० । इब्भकुलम्मि सं २ ॥ ५. कहंति सं २ ह० ॥ ६. एक्कमेक्कस्स सं २ शा० ने० पाटी० । इक्कमिक्कस्स ला १ ला २ पु० पा० ॥ ७. °माणेणं सं २ ला २ पु० ह० ॥ ८. आसीमो सं २ शापा० । आसीमु शा० । आसिमु शापा० । आसिमे सं १ ह० ॥ ९. भायरा सं १ ह० शा० चू० विना ॥ १०. "मकारश्च सर्वत्रालाक्षणिकः" इति नेटी० ॥ ११. °मणुरत्ता सं १ ह० ॥ १२. दसन्नये पा० ॥ १३. आसि सं १ ह० । आसीमु मि° शा० ॥ १४. मायंग° ह० । मातंग° सं २ । मयंगतीरे सो° शा० ॥ १५. °ए चंडाला का° ला १ ला २ पु० शापा० ॥ १६. कासिभूमीए ला १ ला २ पु० । कासिभूमिए पा० ने० शा० चू० पाटी० नेटी०, चूर्णि-पाइयटीकाप्राचीनादर्शे कासभूमिए इत्युपलभ्यते । कासभूमीए सं २ ॥ १७. इमा मे छ° सं १ ह० । इमा मि छ° सं २ । इमा णो तथा इमा मे इति द्वावपि पाठौ पाइयटीकाद्दतौ ॥

४०६. एयं[1] सिणाणं कुसलेहिं दिट्ठं महासिणाणं इसिणं पसत्थं ।
जंहिंसि[2] ण्हाया विमला विसुद्धा महारिसी उत्तमं ठाणं[3] पत्त[4] ॥ ४७ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ हरिएसिज्जं[5] समत्तं ॥ १२ ॥

१. एयंसि ण्हाणं सं १ सं २ ॥ २. "जहिंसि त्ति सुव्व्यत्ययाद् येन्" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. ठाणं सं २ ह० ने० विना ॥ ४. पत्ते त्ति बेमि ॥ वृत्त ४७ ॥ सं २ । पत्ति ला १ ला २ पु० पा० ॥ ५. °एसं स° सं १ । °एसिज्जं १२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

१३

तेरसमं चित्त-संभूइज्जं अज्झयणं

४०७. जाईपराजिओ[1] खलु कासि नियाणं तु हत्थिणपुरम्मि ।
चुलणीए बंभदत्तो उववण्णो[2] पउमगुम्माओ ॥ १ ॥

४०८. कंपिल्ले संभूओ, चित्तो[3] पुण जाओ पुरिमतालम्मि ।
सेट्ठिकुलम्मि[4] विसाले धम्मं सोऊण पव्वइओ ॥ २ ॥ ५

४०९. कंपिल्लम्मि य नयरे समागया दो वि चित्त-संभूया ।
सुह-दुक्खफलविवागं कहेंति[5] ते एगमेगस्स[6] ॥ ३ ॥

४१०. चक्कवट्टी महिड्ढीओ बंभदत्तो महायसो ।
भायरं बहुमाणेण[7] इमं वयणमब्बवी ॥ ४ ॥ १०

४११. आसिमो[8] भायरो[9] दो वि अण्णमं[10]ण्णवसाणुगा ।
अण्णमण्णमणूरत्ता[11] अन्नमन्नहिएसिणो ॥ ५ ॥

४१२. दासा दसन्ने[12] आसी[13] मिगा कालिंजरे नगे ।
हंसा मयंग[14]तीराए[15] सोवागा कासभूमिए[16] ॥ ६ ॥

४१३. देवा य देवलोगम्मि आसि अम्हे महिड्ढिया ।
इमा[17] णो छट्ठिया जाई अण्णमण्णेण जा विणा ॥ ७ ॥ १५

---

१. °राईओ सं १ । °राजइओ शा० ॥ २. °वण्णो नलिणिगु° सं १ ह० पा० शापा० ॥ ३. °त्तो वि य जा° सं १ ह० ॥ ४. सेट्ठिघरम्मि शापा० । इब्भकुलम्मि सं २ ॥ ५. कहंति सं २ ह० ॥ ६. एक्कमेक्कस्स सं २ शा० ने० पाटी० । इक्कमिक्कस्स ला १ ला २ पु० पा० ॥ ७. °माणेणं सं २ ला २ पु० ह० ॥ ८. आसीमो सं २ शापा० । आसीमु शा० । आसिसु शापा० । आसिमे सं १ ह० ॥ ९. भायरा सं १ ह० शा० चू० विना ॥ १०. "मकारश्च सर्वत्रालाक्षणिकः" इति नेटी० ॥ ११. °मणुरत्ता सं १ ह० ॥ १२. दसन्नये पा० ॥ १३. आसि सं १ ह० । आसीमु मि° शा० ॥ १४. सायंग° ह० । मातंग° सं २ । मयंगतीरे सो° शा० ॥ १५. °ए चंडाला का° ला १ ला २ पु० शापा० ॥ १६. कासिभूमीए ला १ ला २ पु० । कासिभूमिए पा० ने० शा० चू० पाटी० नेटी०, चूर्णि-पाइयटीकाप्राचीनादर्शे कासभूमिए इत्युपलभ्यते । कासभूमीए सं २ ॥ १७. इमा मे छ° सं १ ह० । इमा मि छ° सं २ । इमा णो तथा इमा मे इति द्वावपि पाठौ पाइयटीकादृतौ ॥

४१४. कम्मा[1] निदाण[2]पगडा तुमे रायं[3]! विचिंतिया।
तेसिं फलविवागेण विप्पओगमुवागया ॥ ८ ॥

४१५. सच्च-सोय[4]प्पगडा कम्मा मए पुरा कडा।
ते अज्ज परिभुंजामो[5] किं नु चित्तो[6] वि से[7] तहा? ॥ ९ ॥

४१६. सव्वं सुचिण्णं सफलं नराणं कडाण[8] कम्माण न मोक्खु[9] अत्थि।
अत्थेहिं कामेहिं य उत्तमेहिं आया[10] ममं पुण्णफलोववेए[11] ॥ १० ॥

४१७. जाणाहि[12] संभूय! महाणुभागं[13] महिड्ढियं पुन्नफलोववेयं।
चित्तं पि जाणाहि तहेव रायं! इड्ढी जुई तस्स वि य प्पभूया ॥ ११ ॥

४१८. महत्थरूवा[14] वयणऽप्पभूया गाहाऽणुगीया नरसंघमज्झे।
जं भिक्खुणो सीलगुणोववेया इहं[15] जयंते समणो[16] मि जाओ[17] ॥ १२ ॥

४१९. उच्चोदए[18] १ महु २ कक्के ३ य ४ बंभे ५ पवेइया आवसहा[19] य रम्मा।
इमं गिहं चित्त[20]धणप्पभूयं पसाहि[21] पंचालगुणोववेयं ॥ १३ ॥

४२०. नट्टेहिं गीएहिं य वाइएहिं नारीजणाइं[22] परिचारयंतो[23]।
भुंजाहि भोगाइं[24] इमाइं भिक्खू! मम रोयई[25] पव्वज्जा हु दुक्खं ॥ १४ ॥

---

१. नास्तीयं गाथा चूर्णौ। कम्मा णिदाणपगया तुमे सं १ सं २ ॥ २. °णप्पग° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ३. राय! सं १ विना ॥ ४. °सोयपयडा कम्मा मे पुरा सं १ ॥ ५. "परिभुंजामो त्ति परिभुञ्जे" इति पाटी० नेटी०। °जामो किण्णु चि° सं १ सं २। °जामो किं तु चि° शा० ॥ ६. चित्ते सं १ विना ॥ ७. "से इति तानि" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. "कृतेभ्यः...कर्मभ्यः... प्राकृतत्वात् सुब्व्यत्ययः" इति पाटी० नेटी० ॥ ९. मोक्खो सं २ ह० चू०। मोक्ख ला २ शा०। मुक्खु पा० ॥ १०. अत्ता चूर्णेः प्राचीनादर्शयोः ॥ ११. °ववेओ पा० ने० ॥ १२. जाणासि सं २ ॥ १३. °भावं शापा० ॥ १४. °रूया सं १ ह० ॥ १५. इहऽज्जयंते सं १ ह० शा० विना। "इहेति प्रवचने, इह आर्यवत्त्वे, तेन तत्सकाशे श्रमणोऽहं जातः" इति चूर्णिः। "इह...अज्जयंते त्ति...आवर्जयन्ति। यद्वा...जयंत त्ति इह...यतन्ते" इति पाटी०। "इह...यतन्ते" इति नेटी० ॥ १६. सुमणो सं २ ह० चूपा० पाटीपा० ॥ १७. जाए सं १ ॥ १८. "उच्चोदयः १ मधुः २ कर्कः ३ चशब्दाद् मध्यः ४ ब्रह्मा ५ च पञ्च प्रधानाः प्रासादाः प्रवेदिताः" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. °हाऽतिरम्मा सं १। °हाऽइरम्मा सं २ पाटीपा० ॥ २०. चित्तधण° सं १ ह० शा० नेटी० पाटीपा० ॥ २१. पसाह सं २ ॥ २२. "नारीजनान् परिचारीकुर्वन्" इति पाटी०। "नारीजनान् परिवारयन्" इति नेटी०। नारीजणाहिं सं १ सं २ ह० ने० विना। "णारीहि य...परिचारयंतो" इति चूर्णिः ॥ २३. परिपालयंतो सं १ ह०। परियार° शा०। परिवार° ला १ ला २ पु० शापा० ने०। पवियारयंतो पाटीपा०, अत्र च पाइयटीका– "प्रविचारयन्–सेवमानः" ॥ २४. "भोगानिमान्..., सूत्रत्वात् सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः" इति पाटी० ॥ २५. रोयइ सं १ सं २ ह० ॥

४२१. तं पुव्वनेहेण कयाणुरागं नराहिवं कामगुणेसु गिद्धं ।
धम्मस्सिओ[1] तस्स हियाणुपेही चित्तो इमं वक्कमुदाहरित्था[2] ॥ १५ ॥

४२२. सव्वं[3] विलवियं गीयं सव्वं नट्टं विडंबियं[4] ।
सव्वे आभरणा भारा सव्वे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥

४२३. बालाभिरामेसु[5] दुहावहेसु न तं सुहं कामगुणेसु रायं ! । 5
विरत्तकामाण तवोधणाणं जं भिक्खुणं सीलगुणे रयाणं ॥ १७ ॥

४२४. नरिंद ! जाई अहमा[6] नराणं सोवागजाई दुहओ[7] गयाणं ।
जहिं वयं[8] सव्वजणस्स वेसा[9] वसीय[10] सोवागनिवेसणेसु ॥ १८ ॥

४२५. तीसे य जाईय[11] उ पावियाए वुत्था[12] मु सोवागनिवेसणेसु ।
सव्वस्स लोगस्स दुगुंछणिज्जा,[13] इहं तु कम्माइं पुरेकडाइं ॥ १९ ॥ 10

४२६. सो दाणि सिं[14] राय ! महाणुभागो[15] महिड्ढिओ पुण्णफलोववेओ ।
चइत्तु[16] भोगाइं[17] असासयाइं आदाणहेउं[18] अभिनिक्खमाहि ॥ २० ॥

४२७. इह जीविए राय ! असासयम्मि धणियं तु पुन्नाइं अकुव्वमाणो ।
से सोयई[19] मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि[20] लोए ॥ २१ ॥

४२८. जहेह सीहो व[21] मियं गहाय मच्चू नरं नेइ हु अंतकाले । 15
न तस्स माया व पिया व भाया कालम्मि तम्मंसहरा[22] भवंति ॥ २२ ॥

---

१. धम्मे ठिओ सं १। धम्मट्ठिओ ह० ॥ २. वयणमु° सं २ ला १ ला २ पु० पा० ने० पाटीपा० ॥ ३. सव्वं गीयं विलवियं सव्वं सं १ ॥ ४. विडंबणा पा० शापा० चू० ॥ ५. नास्तीयं गाथा चूर्णौ। "बालेत्यादिसूत्रं चूर्णिकृता न व्याख्यातम्, क्वचित् तु दृश्यत इत्यस्माभिरुन्नीतम्।" इति पाटी० ॥ ६. अहमा सं १ विना ॥ ७. दुहा ग° सं २ ॥ ८. "प्राकृतत्वाद् बहुवचनम्" इति नेटी०। आवां सर्वजनस्य द्वेष्यौ इत्यर्थः ॥ ९. वेस्सा शा०। पेसा सं १। पेस्सा सं २ ॥ १०. "वसीय त्ति अवसाव–उषितौ" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. जाईइ सं १ ह० चू० विना ॥ १२. "वुत्थ त्ति उषितौ, मु इत्यावाम्" इति पाटी०। वुच्छा मु ला २ पा० ने० शा० ॥ १३. दुगंछ° सं १ पा० विना ॥ १४. "सिं ति पूरणे, अथवा दाणिसिं ति देशीभाषया इदानीम्" इति पाटी० ॥ १५. °भावो शापा० ॥ १६. जहित्तु चू० ॥ १७. भोगानशाश्वतान् इत्यर्थः ॥ १८. आयाणमेवा अणुचिंतयाहि चू० पाटीपा० ॥ १९. सोयइ सं १। सोअइ ला १ पु० पा० ॥ २०. परंसि शा० ॥ २१. "वेति पूरणे" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. तम्मि + अंसहरा = तम्मंसहरा। "तस्मिन्–जीवितान्तरूपे अंशं–प्रक्रमाज्जीवितव्यभागं धारयन्ति–...रक्षन्तीत्यंशधराः" इति पाटी० नेटी०, "अथवा अंशः–दुःखभागस्तं हरन्ति–अपनयन्ति ये ते अंशहराः" इति पाटी०। तम्मिंस° सं १ चूर्णिप्राचीनादर्शयोश्च। तम्मिस सं २ ह० ॥
१०

४१४. कम्मा[1] निदाण[2]पगडा तुमे रायं[3] ! विचिंतिया ।
तेसिं फलविवागेण विप्पओगमुवागया ॥ ८ ॥

४१५. सच्च-सोय[4]प्पगडा कम्मा मए पुरा कडा ।
ते अज्ज परिभुंजामो[5] किं नु चित्तो[6] वि से[7] तहा ? ॥ ९ ॥

५ ४१६. सव्वं सुचिण्णं सफलं नराणं कडाण[8] कम्माण न मोक्खु[9] अत्थि ।
अत्थेहिं कामेहिं य उत्तमेहिं आया[10] ममं पुण्णफलोववेए[11] ॥ १० ॥

४१७. जाणाहि[12] संभूय ! महाणुभागं[13] महिड्ढियं पुन्नफलोववेयं ।
चित्तं पि जाणाहि तहेव रायं ! इड्ढी जुई तस्स वि य प्पभूया ॥ ११ ॥

४१८. महत्थरूवा[14] वयणऽप्पभूया गाहाऽणुगीया नरसंघमज्झे ।
१० जं भिक्खुणो सीलगुणोववेया इहं[15] जयंते समणो[16] मि जाओ[17] ॥ १२ ॥

४१९. उच्चोदए[18] १ महु २ कक्के ३ य ४ बंभे ५ पवेइया आवसहा[19] य रम्मा ।
इमं गिहं वित्त[20]धणप्पभूयं पसाहि[21] पंचालगुणोववेयं ॥ १३ ॥

४२०. नट्टेहिं गीएहिं य वाइएहिं नारीजणाइं[22] परिचारयंतो[23] ।
भुंजाहि भोगाइं[24] इमाइं भिक्खू ! मम रोयई[25] पव्वज्जा हु दुक्खं ॥ १४ ॥

---

१. नास्तीयं गाथा चूर्णौ । कम्मा णिदाणपगया तुमे सं १ सं २ ॥ २. °णप्पग° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ३. राय ! सं १ विना ॥ ४. °सोयपयडा कम्मा मे पुरा सं १ ॥ ५. "परिभुंजामो त्ति परिभुञ्जे" इति पाटी० नेटी० । °जामो किण्णु चि° सं १ सं २ । °जामो किं तु चि° शा० ॥ ६. चित्ते सं १ विना ॥ ७. "से इति तानि" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. "कृतेभ्यः...कर्मभ्यः... प्राकृतत्वात् सुब्व्यत्ययः" इति पाटी० नेटी० ॥ ९. मोक्खो सं २ ह० चू० । मोक्ख ला २ शा० । मुक्खु पा० ॥ १०. अत्ता चूर्णेः प्राचीनादर्शयोः ॥ ११. °ववेओ पा० ने० ॥ १२. जाणासि सं २ ॥ १३. °भावं शापा० ॥ १४. °रूया सं १ ह० ॥ १५. इहऽज्जयंते सं १ ह० शा० विना । "इहेति प्रवचने, इह आर्यवत्त्वे, तेन तत्सकाशे श्रमणोऽहं जातः" इति चूर्णिः । "इह...अज्जयंते त्ति...आवर्जयन्ति । यद्वा...जयंत त्ति इह...यतन्ते" इति पाटी० । "इह...यतन्ते" इति नेटी० ॥ १६. सुमणो सं २ ह० चूपा० पाटीपा० ॥ १७. जाए सं १ ॥ १८. "उच्चोदयः १ मधुः २ कर्कः ३ चशब्दाद् मध्यः ४ ब्रह्मा ५ च पञ्च प्रधानाः प्रासादाः प्रवेदिताः" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. °हाऽतिरम्मा सं १ । °हाऽइरम्मा सं २ पाटीपा० ॥ २०. चित्तधण° सं १ ह० शा० नेटी० पाटीपा० ॥ २१. पसाह सं २ ॥ २२. "नारीजनान् परिचारीकुर्वन्" इति पाटी० । "नारीजनान् परिवारयन्" इति नेटी० । नारीजणाहिं सं १ सं २ ह० ने० विना । "णारीहि य...परिचारयंतो" इति चूर्णिः ॥ २३. परिपालयंतो सं १ ह० । परियार° शा० । परिवार° ला १ ला २ पु० शापा० ने० । पवियारयंतो पाटीपा०, अत्र च पाइयटीका– "प्रविचारयन्–सेवमानः" ॥ २४. "भोगानिमान्..., सूत्रत्वात् सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः" इति पाटी० ॥ २५. रोयइ सं १ सं २ ह० ॥

४२१. तं पुव्वनेहेण कयाणुरागं नराहिवं कामगुणेसु गिद्धं ।
धम्मस्सिओ[1] तस्स हियाणुपेही चित्तो इमं वक्कमुदाहरित्था[2] ॥ १५ ॥

४२२. सव्वं[3] विलवियं गीयं सव्वं नट्टं विडंबियं[4] ।
सव्वे आभरणा भारा सव्वे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥

४२३. बालाभिरामेसु दुहावहेसु न तं सुहं कामगुणेसु रायं ! ।
विरत्तकामाण तवोधणाणं जं भिक्खुणं सीलगुणे रयाणं ॥ १७ ॥ [5]

४२४. नरिंद ! जाई अधमा[6] नराणं सोवागजाई दुहओ[7] गयाणं ।
जहिं वयं[8] सव्वजणस्स वेसा[9] वसीय[10] सोवागनिवेसणेसु ॥ १८ ॥

४२५. तीसे य जाईइ[11] उ पावियाए वुत्था[12] मु सोवागनिवेसणेसु ।
सव्वस्स लोगस्स दुगुंछणिज्जा[13], इहं तु कम्माइं पुरेकडाइं ॥ १९ ॥

४२६. सो दाणि [14]सिं राय ! महाणुभागो[15] महिड्ढिओ पुण्णफलोववेओ ।
चइत्तु[16] भोगाइं[17] असासयाइं आदाणहेउं[18] अभिनिक्खमाहि ॥ २० ॥

४२७. इह जीविए राय ! असासयम्मि धणियं तु पुन्नाइं अकुव्वमाणो ।
से सोयई[19] मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि[20] लोए ॥ २१ ॥

४२८. जहेह सीहो व[21] मियं गहाय मच्चू नरं नेइ हु अंतकाले ।
न तस्स माया व पिया व भाया कालम्मि तम्मंसहरा[22] भवंति ॥ २२ ॥

---

१. धम्मे ठिओ सं १। धम्मट्ठिओ ह० ॥ २. वयणमु° सं २ ला १ ला २ पु० पा० ने० पाटीपा० ॥ ३. सव्वं गीयं विलवियं सव्वं सं १ ॥ ४. विडंबणा पा० शापा० चू० ॥ ५. नास्तीयं गाथा चूर्णौ । "बालेत्यादिसूत्रं चूर्णिकृता न व्याख्यातम्, क्वचित् तु दृश्यत इत्यस्माभिरुन्नीतम् ।" इति पाटी० ॥ ६. अहमा सं १ विना ॥ ७. दुहा ग° सं २ ॥ ८. "प्राकृतत्वाद् बहुवचनम्" इति नेटी० । आवां सर्वजनस्य द्वेष्यौ इत्यर्थः ॥ ९. वेस्सा शा० । पेसा सं १ । पेस्सा सं २ ॥ १०. "वसीय त्ति अवसाव–उषितौ" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. जाईइ सं १ ह० चू० विना ॥ १२. "वुत्थ त्ति उषितौ, मु इत्यावाम्" इति पाटी० । वुच्छा मु ला २ पा० ने० शा० ॥ १३. दुगंछ° सं १ पा० विना ॥ १४. "सिं ति पूरणे, अथवा दाणिसिं ति देशीभाषया इदानीम्" इति पाटी० ॥ १५. °भावो शापा० ॥ १६. जहित्तु चू० ॥ १७. भोगानशाश्वतान् इत्यर्थः ॥ १८. आयाणमेवा अणुचिंतयाहि चू० पाटीपा० ॥ १९. सोचइ सं १ । सोअइ ला १ पु० पा० ॥ २०. परंसि शा० ॥ २१. "वेति पूरणे" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. तम्मि + अंसहरा = तम्मंसहरा । "तस्मिन्–जीवितान्तरूपे अंशं–प्रक्रमाज्जीवितव्यभागं धारयन्ति–...रक्षन्तीत्यंशधराः" इति पाटी० नेटी०, "अथवा अंशः–दुःखभागस्तं हरन्ति–अपनयन्ति ये ते अंशहराः" इति पाटी० । तम्मिंस° सं १ चूर्णिप्राचीनादर्शयोश्च । तम्मिस सं २ ह० ॥
१०

४२९. न तस्स दुक्खं विभयंति [1]नायओ न [2]मित्तवग्गा न सुया न बंधवा ।
[3]एगो सयं पच्चणुहोइ दुक्खं [4]कत्तारमेवा अणुजाइ कम्मं ॥ २३ ॥

४३०. चेच्चा दुपयं च चउप्पयं च खेत्तं गिहं [5]धणं धन्नं च [6]सव्वं ।
सकम्मविइओ अवसो पयाइ परं भवं [7]सुंदर पावगं वा ॥ २४ ॥

४३१. [8]तमेगयं तुच्छसरीरगं से [9]चिईगयं [10]दहिय उ पावगेणं ।
भज्जा य [11]पुत्तो वि य नायओ [12]य दायारमण्णं अणुसंकमंति ॥ २५ ॥

४३२. उवणिज्जइ जीवियमप्पमायं वण्णं जरा हरइ नरस्स रायं ! ।
[13]पंचालराया ! वयणं [14]सुणाहि मा कासि [15]कम्माणि महालयाणि ॥ २६ ॥

४३३. अहं पि [16]जाणामि जहेह साहू ! जं मे तुमं साहसि वक्कमेयं ।
भोगा इमे संगकरा भवंति [17]जे दुज्जया अज्जो ! अम्हारिसेहिं ॥ २७ ॥

४३४. हत्थिणपुरम्मि [18]चित्ता ! दट्ठूणं नरवइं [19]महिड्ढीयं ।
[20]कामभोगेसु गिद्धेणं निदाणमसुहं कडं ॥ २८ ॥

४३५. [21]तस्स मे [22]अपडिकंतस्स इमं एयारिसं फलं ।
जाणमाणो वि [23]जं धम्मं कामभोगेसु मुच्छिओ ॥ २९ ॥

४३६. नागो जहा पंकजलावसन्नो दट्ठुं थलं नाभिसमेइ तीरं ।
एवं वयं कामगुणेसु गिद्धा न भिक्खुणो मग्गमणुव्वयामो ॥ ३० ॥

---

१. नाइओ ला १ ला २ पु० शा० ॥ २. मित्तजणया न ह० ॥ ३. एक्को सं २ शा० । इक्को ला १ ला २ पु० पा० ॥ ४. °रमेव सं १ ह० विना, नवरं °रमेवं पा० ने० ॥ ५. "धण त्ति धनम्" इति पाटी० ॥ ६. सव्वं । कम्मप्पबीओ सं २ पाटी०, तथा च पाइयटीका— "कर्मैवात्मनो द्वितीयमस्येति कर्मात्मद्वितीयः" । सव्वं । सकम्मबीओ ला १ ला २ पु० शा० । "स्वकर्मद्वितीयः–आत्मकर्मसहायः" इति नेटी० ॥ ७. "सुंदर त्ति विन्दुलोपात् सुन्दरम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. तं एक्कं तु° सं २ शा० । तं एगं तु° ह० चूप्र० ॥ ९. चितीकयं सं १ । चिईकयं ह० ॥ १०. दज्झइ पा° ह० । डज्झइ पा° सं १ । डज्झिय पा° ने० । दहिउं पा° पा० ॥ ११. पुत्ता सं १ ह० पा० चू० शा० ॥ १२. अ ला १ पा० ॥ १३. °रायं ! चूप्र० ॥ १४. सुणेहि सं २ चूप्र० ॥ १५. कम्माइं महालयाइं सं १ ह० चू० पाटी० नेटी० विना ॥ १६. °णामि जो एत्थ सारो जं चूपा० पाटीपा० ॥ १७. 'जे दुज्जया' इत्येतत्पाठस्थाने चूर्णावयं दुरवगमः पाठ उपलभ्यते—"असिद्धिधा नाम अविनीततृष्णाः" ॥ १८. "चित्ता इति आकारोऽलाक्षणिकः, हे चित्र !" इति पाटी० ॥ १९. महिड्ढियं सं १ ह० शा० विना ॥ २० °मभोगेण गि° ह० ॥ २१. "तस्स त्ति सुव्व्यत्ययेन तस्माद् निदानात्" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. अप्पडि° ला २ पु० ह० पा० ने० ॥ २३. जो सं १ ॥

४३७. अच्चेइ कालो तूरंति राइओ न यावि भोगा पुरिसाण[1] निच्चा[2] ।
उवेच्च[3] भोगा पुरिसं चयंति[4] दुमं जहा खीणफलं व पक्खी ॥ ३१ ॥

४३८. जइ[5] ता सि भोगे चइउं असत्तो अज्जाइं कम्माइं करेहि रायं ! ।
धम्मे ठिओ सव्वपयाणुकंपी तो[6] होहिसि देवो इओ विउव्वी ॥ ३२ ॥

४३९. न तुज्झ भोए चइऊण बुद्धी गिद्धो सि आरंभ-परिग्गहेसु ।
मोहं[7] कओ एत्तिओ विप्पलावो गच्छामि[8] रायं ! आमंतिओ[9] सि ॥ ३३ ॥

४४०. पंचालराया वि य बंभदत्तो साहुस्स तस्सा[10] वयणं अकाउं ।
अणुत्तरे भुंजिय कामभोए अणुत्तरे सो नरए पविट्ठो ॥ ३४ ॥

४४१. चित्तो वि कामेहिं विरत्तकामो उदत्तचारित्त-तवो[11] महेसी ।
अणुत्तरं संजम[12] पालइत्ता अणुत्तरं सिद्धिगइं गओ ॥ ३५ ॥ त्ति बेमि[13] ॥

॥ चित्त-संभूइज्जं[14] समत्तं ॥ १३ ॥

---

१. पुरिसस्स नि° सं १ ह० चूर्णिप्राचीनादर्शयोश्च ॥ २. निच्चं सं १ ॥ ३. उविच्च सं १ सं २ विना ॥ ४. जहंति चू० ॥ ५. जइ तं सि सं २ ला १ ला २ पु० नेटी० पाटीपा० ॥ ६. तं पा० ॥ ७. "मोहं ति मोघं–निष्फलं यथा भवति एवम्, सुब्व्यत्ययाद् मोघः–निष्फलः मोहेन वा" इति पाटी० ॥ ८. गच्छामु ह० ॥ ९. "आमन्त्रितः–सम्भाषितः, अनेकार्थत्वाद् धातूनां पृष्टो वा" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. तस्स सं २ पा० शा० ॥ ११. उदग्गचा° सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषु, नवरं विरत्तचा° इति ह० प्रतौ; चूर्णि-पाटी०-नेटी०सम्मतः उदत्तचा° इति पाठो नोपलब्धोऽस्माभिः कस्मिंश्चिदपि सूत्रादर्शे ॥ १२. संयमम् इत्यर्थः ॥ १३. °मि ॥ वृत्त ३५ ॥ चित्त° सं २ ॥ १४. °इज्जं १३ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

चउदसमं उसुयारिज्जं अज्झयणं

४४२. देवा भवित्ताण पुरे भवम्मी केई चुया एगविमाणवासी ।
पुरे पुराणे उसुयारनामे[1] खाए समिद्धे सुरलोयरम्मे ॥ १ ॥

४४३. सकम्मसेसेण पुराकएणं कुलेसुंदग्गेसु[2] यं[3] ते पसूया ।
निव्विण्ण[4] संसारभया जहाय[5] जिणिंदमग्गं सरणं पवण्णा ॥ २ ॥

४४४. पुमत्तमागम्म कुमार[6] दो[7] वि पुरोहिओ तस्स जसा य पत्ती ।
विसालकित्ती य तहोसुयारो[8] रायऽत्थ देवी कमलावई य ॥ ३ ॥

४४५. जाई-जरा-मच्चुभयाभिभूया[9] बहिंविहाराभिनिविट्ठचित्ता ।
संसारचक्कस्स विमोक्खणट्ठा दट्ठूण ते कामगुणे विरत्ता ॥ ४ ॥

४४६. पियपुत्तगा दोन्नि[10] वि माहणस्स सकम्मसीलस्स पुरोहियस्स ।
सरित्तु पोराणिय[11] तत्थ जाइं तहा सुचिण्णं तवं[12] संजमं च ॥ ५ ॥

४४७. ते कामभोगेसु असज्जमाणा माणुस्सएसुं जे यावि दिव्वा ।
मोक्खाभिकंखी अभिजायसड्ढा[13] तायं उवागम्म इमं[14] उदाहु ॥ ६ ॥

४४८. असासयं दट्ठु इमं विहारं बहुअंतरायं न य दीहमाउं ।
तम्हा गिहंसि न रइं[15] लभामो आमंतयामो चरिस्सामो[16] मोणं ॥ ७ ॥

---

१. इसुयार° पा० शापा० ॥ २. °सुदत्तेसु इति चूर्णि-पाइयटीकासम्मतः पाठः, तथाच तद्व्याख्या—"उदत्ताइं जाइं जाईए कुलेण धणेण य" इति चूर्णिः, "कुलेषु...उदात्तेषु–उच्चेषु" इति पाटी० । °सु उग्गेसु सं २ ह० शापा० । °सुयग्गेसु सं १ । मूलस्थः पाठः ला १ ला २ पु० ने० प्रतीनाम् । "कुलेषु उदग्रेषु–उच्चेषु" इति नेटी० ॥ ३. ड चू० ॥ ४. "निव्विण्ण त्ति आर्षत्वाद् निर्विण्णाः–उद्विग्नाः" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. "परित्यज्य भोगादीनिति गम्यते" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. "कुमार त्ति कुमारौ" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. दो वी ला १ ला २ पु० शा० । वे वि सं २ ॥ ८. तहेसु° पा० शापा० ॥ ९. °भूए सं १ सं २ ह० पाटीपा० ॥ १०. द्वावपि इत्यर्थः ॥ ११. "पोराणिय त्ति सूत्रत्वात् पुराणामेव पौराणिकीम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. "तपः–अनशनादि, प्राकृतत्वाद् बिन्दुलोपः ॥ १३. °सद्धा ला २ पु० पा० ने० ॥ १४. तिमं सं २ ॥ १५. रयं ला १ ॥ १६. °स्सामि सं १ । °सामि ने० । °स्सामु शा० । °सामु पा० ॥

४४९. अह तायओ तत्थ मुणीण तेसिं तवस्स वाघायकरं वयासी ।
इमं वयं[1] वेयविदो वयंति जहा न[2] होई असुयाण[3] लोगो ॥ ८ ॥

४५०. अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिट्ठप्प[4] गिहंसि[5] जया ! ।
भोच्चा ण[6] भोए सह इत्थियाहिं आरण्णगा होह मुणी पसत्था ॥ ९ ॥

४५१. सोयग्गिणा आयगुणिंधणेणं मोहानिला पज्जलणाहिएणं ।
संतत्तभावं परितप्पमाणं लालप्पमाणं[7] बहुहा बहुं च ॥ १० ॥

४५२. पुरोहियं तं कमसोऽणुणेंतं[8] निमंतयंतं च सुए धणेणं ।
जहक्कमं कामगुणेहिं[9] चेव कुमारगा ते पसमिक्ख वक्कं[10] ॥ ११ ॥

४५३. वेया अधीया[11] न भवंति ताणं, भुत्ता[12] दिया णेंति तमं तमेणं ।
जाया य पुत्ता न भवंति ताणं, को नाम ते अणुमण्णेज्ज एयं ? ॥ १२ ॥

४५४. खणमेत्तसोक्खा बहुकालदुक्खा पकामदुक्खा[13] अनिकामसोक्खा[14] ।
संसारमोक्खस्स विपक्खभूया[15] खाणी अणत्थाण उ कामभोगा ॥ १३ ॥

४५५. परिव्वयंते अनियत्तकामे अहो य राओ परितप्पमाणे ।
अण्णप्पमत्ते धणमेसमाणे पप्पोति[16] मच्चुं पुरिसे[17] जरं च ॥ १४ ॥

४५६. इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि इमं च मे किच्चं[18] इमं अकिच्चं ।
तं एवमेवं[19] लालप्पमाणं हरा[20] हरंति त्ति कहं पमाओ ? ॥ १५ ॥

४५७. धणं पभूयं सह इत्थियाहिं[21] सयणा तहा कामगुणा पकामा[22] ।
तवं कए तप्पइ जस्स लोगो तं सव्व[23] साहीणमिहेव तुब्भं[24] ॥ १६ ॥

---

१. वाचमित्यर्थः। वइं शापा० ॥ २. न होही ला १ ला २ पु० ॥ ३. असुतानां परलोक इत्यर्थः । असुदाण सं २ ॥ ४. पडिट्ठ° पाटी०, परिट्ठ° पाटीपा० ॥ ५. गिहिंसि सं १ ॥ ६. "ण इति वाक्यालङ्कारे" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. लोलप्प° सं २ । लोलुप्प° पा० ॥ ८. °णुणिंतं ला १ ह० शा० । °णुणंतं ला २ पु० पा० ने० ॥ ९. °गुणेसु सं २ ला १ ला २ पु० पाटीपा० ॥ १०. "वाक्यं...उक्तवन्तौ इति गम्यते" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. अहीया सं १ सं २ विना ॥ १२. भुज्जा पाटी० ॥ १३. पगाम° सं १ ह० चू० विना ॥ १४. अणिगाम° पा० ॥ १५. विवक्ख° सं १ ह० ॥ १६. पप्पुत्ति ला १ ला २ पु० पा० । पप्पेइ ह० । पप्पोत्ति ने० । "पप्पोति त्ति प्राप्नोति" इति पाटी०प्राचीनादर्शे ॥ १७. पुरिसो सं १ सं २ ह० शा० विना ॥ १८. किच्चं सं १ । किच्चमिमं ने० ॥ १९. तेवमेतं सं २ ॥ २०. "हराः–दिन-रजन्यादयो व्याधिविशेषा वा" इति पाटी० ॥ २१. "यद्यपि तयोः स्त्रियस्तदा न सन्ति तथापि तदवाप्तियोग्यताऽस्तीति तासामभिधानमिति" इति पाटी० नेटी० ॥ २२. पगामा सं १ विना ॥ २३. सर्वमित्यर्थः ॥ २४. "तुब्भं (मुद्रिते 'तुज्झं') ति सूत्रत्वाद् युवयोः" इति पाटी० ॥

४५८. धणेण किं धम्मधु[1]राधिगारे सयणेण वा कामगुणेहिं चेव ? ।
समणा भविस्सा[2]मो गुणोहधारी वहिंविहारा [3]अहिगम्म भिक्खं ॥ १७॥

४५९. जहा य अग्गी [4]अरणीअसंतो खीरे घयं तेल्लमहा तिलेसु ।
एमेव जाया ! [5]सरीरंसि सत्ता [6]सम्मुच्छई नासइ नावचिट्ठे ॥ १८॥

४६०. नो इंदिय[7]ग्गेज्झो अमुत्तभावा अमुत्तभावा वि य होइ निच्चो ।
[8]अज्झत्थहेउं नियय़ऽस्स बंधो संसारहेउं च वयंति बंधं ॥ १९॥

४६१. जहा वयं धम्ममयाणमाणा पावं पुरा कम्ममकासि मोहा ।
[9]ओरुब्भमाणा परि[10]क्खियंता तं नेव भुज्जो वि समायरामो ॥ २०॥

४६२. अब्भाहयम्मि लोयम्मि सव्वओ [11]परिवारिए ।
अमोहाहिं पडंतीहिं गिहंसि[12] न [13]रइं [14]लभे ॥ २१ ॥

४६३. केण अब्भाहओ लोगो ? केण वा [15]परिवारिओ ? ।
का वा अमोहा [16]वुत्ता ? जाया ! चिंतावरो [17]हुमि ॥ २२ ॥

४६४. मच्चुणाऽब्भाहओ लोगो, जराए [18]परिवारिओ ।
अमोहा रयणी [19]वुत्ता एवं ताय ! वियाण[20]ह ॥ २३ ॥

४६५. जा [21]जा वच्चइ रयणी न सा पडिनियत्त[22]ई ।
[23]अधम्मं कुणमाणस्स [24]अफला जंति[25] राइओ ॥ २४ ॥

---

१. °राहिगा° सं १ चू० विना॥ २. °स्सामु सं १ सं २ चू० विना॥ ३. अभिग° सं १ विना॥ ४. अरणीओ+असंतो=अरणीअसंतो। "अरणीओ त्ति अरणितः—अग्निमन्थनकाष्ठात्" इति पाटी० नेटी०। अरणीउऽसंतो ला २ पा०॥ ५. सरीरम्मि ला १ पा० ने०॥ ६. "सम्मूर्च्छन्ति...नश्यन्ति...न पुनः अवतिष्ठन्ते" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. °यग्गेज्झे सं २। °यग्गेज्झ शा० ने० । °यग्गेज्झु ला १ ला २ पु० पा० ॥ ८. "अध्यात्मशब्देन आत्मस्था मिथ्यात्वादय इहोच्यन्ते, ततस्तद्धेतुः..., नियतः...अस्य–जन्तोर्बन्धः" इति पाटी०, चूर्णि-नेटी०-व्याख्याऽप्येतदर्थप्रतिपादिकाऽस्ति ॥ ९. ओरुंभमा° ह० । ओरुज्झमा° ला १ ला २ पा० ने० ॥ १०. °रक्खयं° ला १ पा० ॥ ११, १५, १८. परियारि° सं १ ह० ॥ १२. गिहंसिं सं १ । गिहिंसि ला १ पु० ॥ १३. रयं ह० ॥ १४. "लभे त्ति लभावहे" इति पाटी० ॥ १६, १९. वोत्ता ह० ॥ १७. "हुमि त्ति भवामि" इति पाटी० नेटी० । हुमे सं १ शा० ॥ २०. °णहा सं १ ॥ २१. जा गच्छइ सं १ चूर्णेः प्राचीनादर्शे च ॥ २२. °त्तइ सं १ ॥ २३. अहम्मं सं १ सं २ विना ॥ २४. अहला पा० ॥ २५. होंति सं १ ॥

४६६. जा[1] जा वच्चइ[2] रयणी न सा पडिनियत्तई[3] ।
धम्मं च[4] कुणमाणस्स सफला[5] जंति[6] राइओ ॥ २५ ॥

४६७. एगओ संवसित्ता[7] णं दुहओ[8] सम्मत्तसंजुया ।
पच्छा जाया ! गमिस्सामो भिक्खमाणा कुले कुले ॥ २६ ॥

४६८. जस्सऽत्थि[9] मच्चुणा सक्खं जस्स[10] चऽत्थि पलायणं ।　　५
जो जाणइ[11] न मरिस्सामि सो हु कंखे सुए[12] सिया ॥ २७ ॥

४६९. अज्जेव धम्मं पडिवज्जयामो जहिं[13] पवण्णा न पुणब्भवामो ।
अणागयं नेव य अत्थि किंचि[14] सद्धाखमं णे[15] विणइत्तु रागं ॥ २८ ॥

४७०. पहीणपुत्तस्स हु नत्थि वासो, वासिट्ठि ! भिक्खायरियाए[16] कालो ।
साहाहिं रुक्खो[17] लभई[18] समाहिं[19] छिन्नाहिं साहाहिं तमेव खाणुं[20] ॥ २९ ॥　　१०

४७१. पंखा[21]विहूणो व[22] जहेव पक्खी भिच्च[23]विहूणो व्व[24] रणे नरिंदो ।
विवण्णसारो वणिओ व्व[25] पोए[26] पहीणपुत्तो मि तहा अहं पि ॥ ३० ॥

४७२. सुसंभिया कामगुणा इमे[27] ते संपिंडिया अग्गरसा[28] पभूया ।
भुंजामु[29] ता कामगुणे पकामं[30] पच्छा गमिस्सामो[31] पहाणमग्गं ॥ ३१ ॥

---

१. नास्तीयं गाथा सं २ प्रतौ ॥ २. गच्छइ सं १ चूर्णिप्राचीनादर्शयोश्च ॥ ३. °त्तइ सं १ ॥ ४. तु पु० । तु च पा० ॥ ५. सहला ला२ पु० ॥ ६. होंति सं १ ॥ ७. °वलित्ता चूर्णिप्राचीनादर्शयोः ॥ ८. "दुहओ त्ति अम्हे दो वि जणाइं" इति चूर्णिः । "दुहतो त्ति द्वयं च द्वयं च द्वये–आवां युवां च, व्यक्त्यपेक्षया बहुवचनम्, पुरुषप्राधान्याच्च पुंल्लिङ्गता" इति पाटी० ॥ ९. जस्सऽज्ज ! चू०, तथाच्च चूर्णिः—"जस्स त्ति निद्देसे, अज्ज ! त्ति आमन्त्रणम्" ॥ १०. °स्स अत्थि ला १ । °स्स नत्थि ला२सं० ॥ ११. जाणेइ ला १ ला २ पु० शा० पाटीप्र० ॥ १२. सुते सं २ ॥ १३. "जहिं ति आर्षत्वाद् यं धर्मम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. किंची सं १ सं २ विना ॥ १५. "णे इति नः–अस्माकम्" इति पाटी० नेटी० । नो ला२सं० पा० ॥ १६. °याइ सं १ ह० विना, नवरं °याते सं २ ॥ १७. लुक्खो ला २ ॥ १८. लभए सं २ । लहए ला १ ला २ पु० ने० ॥ १९. समाही सं १ ॥ २०. "खाणुं ति स्थाणुं जनो व्यपदिशतीत्युपस्कारः" इति पाटी० नेटी० ॥ २१. पक्खावि° पु० ह० ने० ॥ २२. व्व शा० ॥ २३. भिच्चावि° सं १ ह० । भिच्चाविहीणो ला १ । भिच्चव्विहू° पा० ने० ॥ २४. व पु० पा० ने० ॥ २५. य ह० ॥ २६. "पोते–प्रवहणे भिन्ने इति गम्यते" इति पाटी० नेटी० ॥ २७. इमेए सं° सं १ ह० । "इमे...ते–तव" इति पाटी० नेटी० ॥ २८. °रसप्पभू° ला १ ला २ पु० शा० । °रस[प्प]भू° सं २ ॥ २९. भुंजाहि ह० । भुंजामो नेटी० ॥ ३०. पगामं सं १ सं २ चू० विना ॥ ३१. °स्सामु सं १ ह० चू० विना । °स्साम ला १ ॥

४७३. भुत्ता रसा भोई[1] ! जहाति णे[2] वओ, न जीवियट्ठा पयहामि भोए ।
लाभं अलाभं च सुहं च दुक्खं संचि[3]क्खमाणो च[4]रिस्सामि मोणं ॥ ३२ ॥

४७४. मा हू तु[5]मं सो[6]यरियाण संभरे जु[7]ण्णो व हंसो प[8]डिसोयगामी ।
भुंजाहि भो[9]गाइं मए समाणं, दुक्खं खु भिक्ख[10]ाचरिया विहारो ॥ ३३ ॥

५ ४७५. जहा य [11]भोई ! तणुयं [12]भुंजंगमो निम्मो[13]यणिं हे[14]च्चं [15]पलेइ [16]मुत्ते ।
[17]एमेए जाया पयहंति भोए ते[18] हं कहं नाणुगमिस्स[19]मेक्को ? ॥ ३४ ॥

४७६. छिंदित्तु जालं अबलं व रोहिया मच्छा जहा कामगुणे पहाय ।
धोरे[20]ज्जसीला तवसा उदारा धीरा हु भिक्खायरियं चरंति ॥ ३५ ॥

४७७. नहे [21]व्व कों[22]चा समइक्कमंता [23]तयाणि जालाणि [24]दलित्तु हंसा ।
१० [25]पलिंति पुत्ता य पई य मज्झं ते हं कहं नाणुगमिस्स[26]मेक्का ? ॥ ३६ ॥

४७८. पुरोहियं तं ससुयं सदारं सो[27]च्चाऽभिनिक्खम्म पहाय भोगे[28] ।
कुडुंबसारं विउलुत्तमं तं[29] रायं अभिक्खं समुवाय देवी ॥ ३७ ॥

---

१. "भोति त्ति हे भवति!" इति पाटी०प्राचीनादर्शे ॥ २. णो ने० ॥ ३. "संचिक्खमाणो सहमाणो इत्यर्थः" इति चूर्णिः । "संचिक्खमाणो त्ति समतया ईक्षमाणः" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. चरिसामि सं १ पा० ने० । चरिस्सामो सं २ ह० ॥ ५. तुमे सं१ ह० ॥ ६. सोदरि° सं २ पा० ने० । सोअरि° पु० ॥ ७. जिन्नो सं १ ह० ॥ ८. पडिसुत्तगा° सं २ ला १ ला २ पु० । पडिसोत्तगा° शा० ॥ ९. भोगानित्यर्थः ॥ १०. °क्खायरि° सं १ ह० विना ॥ ११. "हे भवति!" पाटी०; भोगि! पाटीपा०, तथाच पाटी०—"भोगि! त्ति हे भोगिनि!" ॥ १२. भुयंगो(ग)-मो सं २ । भुयंगो नि° ला १ ला २ पु० शा० ने० । भुजंगे नि° ह० । भुयंगे नि° पा० ॥ १३. निमोयणिं सं १ ह० ॥ १४. हिच्च सं १ सं २ ह० ने० विना ॥ १५. "पर्येति—समन्ताद् गच्छति" इति पाटी० नेटी० । पलाइ सं १ ह० चू०, तथाच चूर्णिः—"पलाइ—गच्छति" ॥ १६. मुत्तो ह० शा० पा० ॥ १७. "एमेए त्ति एवमेतौ" इति पाटी० नेटी० । इमे ते जाया पाटीपा०, तथाच पाटी०—"पठ्यते च—इमे ति त्ति, अत्र च तथेति गम्यते, ततस्तथेमौ ते—तव जातौ—पुत्रौ" ॥ १८. तो ला १ ला २ पु० ॥ १९. °स्स एगो सं १ ह० । °स्समिक्को सं १ सं २ ह० ने० शा० विना ॥ २०. धोरेयसी° सं १ सं २ ह० विना ॥ २१. व सं १ सं २ विना ॥ २२. कुंचा सं १ सं २ ह० विना ॥ २३. तताइं जालाइं सं २ ने० ॥ २४. दलेंतु सं १ । दलेंति ह० । दलेत्तु ने० ॥ २५. पलेंति ह० शा० ने० चू० । "पलिंति त्ति परियन्ति—समन्ताद् गच्छन्ति" इति नेटी० पाटी० ॥ २६. °स्स एक्का सं १ । °स्समिक्का सं २ शा० ने० विना ॥ २७. श्रुत्वा इत्यर्थः । सुच्चा° सं १ सं २ ह० विना ॥ २८. भोए सं १ ह० विना, नवरं भोते सं २ ॥ २९. "तद् इति यत् पुरोहितेन त्यक्तम्, गृह्णन्तमिति शेषः" इति पाटी० नेटी० ॥

४७९. वंतासी[1] पुरिसो रायं ! न सो होइ पसंसिओ ।
माहणेण परिच्चत्तं धणं आदाउ[2]मिच्छसि ॥ ३८ ॥

४८०. सव्वं जगं जइ[3] तुहं[4] सव्वं वा वि धणं भवे ।
सव्वं पि ते अपज्जत्तं नेव ताणाए[5] तं तव[6] ॥ ३९ ॥

४८१. मरिहिसि[7] रायं ! जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय[8] । ५
एक्को[9] हु धम्मो नरदेव ! ताणं, न विज्जए[10] अन्न[11]मिहेहं[12] किंचि ॥ ४० ॥

४८२. नाहं रमे पक्खिणि पंजरे वा संताणछिन्ना चरिसामि[13] मोणं ।
अकिंचणा उज्जुकडा निरामिसा परिग्गहारंभनियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

४८३. दवग्गिणा जहाऽरन्ने डज्झमाणेसु जंतुसु ।
अन्ने सत्ता पमोयंति[14] राग[15]-दोसवसं गया ॥ ४२ ॥ १०

४८४. एवमेव[16] वयं मूढा कामभोगेसु मुच्छिया ।
डज्झमाणं[17] न बुज्झामो राग[18]-दोसग्गिणा जयं[19] ॥ ४३ ॥

४८५. भोगे भोच्चा[20] वमित्ता य लहुभूय[21]विहारिणो ।
आमोयमाणा गच्छंति दिया[22] कामकमा इव ॥ ४४ ॥

४८६. इमे य बद्धा[23] फंदंति मम हत्थ[24]ऽज्जमागया । १५
वयं च सत्ता कामेसु भविस्सामो[25] जहा इमे ॥ ४५ ॥

---

१. वान्तभोजी इत्यर्थः ॥ २. आइउ° सं २ ॥ ३. जइ तवं सं १ ह० । जइ तव चू० ॥ ४. "तुहं ति तव" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. ताणाय सं १ ह० विना ॥ ६. तहा ला २ ॥ ७. मरिहसि सं २ ह० ॥ ८. वहाय सं २ । विहाय शा० ॥ ९. इक्को ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ १०. विज्जई सं १ ह० विना ॥ ११. अज्जमि° पा० ॥ १२. °मिवे(घे)ह सं १ । "इहेह इति वीप्साभिधानं सम्भ्रमख्यापनार्थम्...; यदि वा इह इति लोके, इह इत्यस्मिन् मृत्यौ धर्म एवैकस्त्राणं मुक्तिहेतुत्वेन, नान्यत् किञ्चित्" इति पाटी० ॥ १३. चरिस्सामो सं २ ह० । चरिस्सामि ला २ पु० शा० ॥ १४. पमोएंति सं २ ॥ १५. राग-द्दोस° ह० शा० पा० ने० ॥ १६. एवमेयं सं २ । एवमेवं पाटी०, तथाच पाटी०–"एवमेवं ति बिन्दोरलाक्षणिकत्वाद् एवमेव" ॥ १७. °माणो(णा) न सं २ ॥ १८. राग-द्दोस° पु० शा० पा० ने० ॥ १९. जगं सं १ ह० विना ॥ २०. भुच्चा सं १ ह० पाटी० चू० विना ॥ २१. लहूभू° सं १ ॥ २२. "दिया इति दो वारा जाता द्विजाः–पक्षिण इत्यर्थः; एक्कसिं अंडजत्वेन, पच्छा अंडयं भित्वा जायंते पक्षिणः" इति चू० । "द्विजा इव–पक्षिण इव" इति पाटी० ॥ २३. लद्धा चू०, तथाच चूर्णिः–"लद्धा इति प्राप्ताः" ॥ २४. हस्तमित्यर्थः ॥ २५. भणियामो ह० ॥

४८७. सामिसं कुललं[1] दिस्सा[2] बज्झमाणं निरामिसं ।
आमिसं सव्वमुज्झित्ता विहरिस्सामो[3] निरामिसा ॥ ४६ ॥

४८८. गिद्धोवमे[4] उ[5] नच्चा णं कामे संसारवड्ढणे[6] ।
उरगो[7] सुवण्णपासे व्व[8] संकमाणो तणुं चरे[9] ॥ ४७ ॥

५ ४८९. नागो व्व[10] बंधणं छेत्ता अप्पणो वसहिं वए[11] ।
एयं[12] पत्थं[13] महारायं! उसुयार![14] त्ति मे सुयं ॥ ४८ ॥

४९०. चइत्ता विउलं रज्जं[15] कामभोगे य दुच्चए[16] ।
निव्विसया निरामिसा निन्नेहा निप्परिग्गहा[17] ॥ ४९ ॥

४९१. सम्मं धम्मं वियाणित्ता चेच्चा कामगुणे वरे ।
१० तवं पगिज्झऽहक्खायं घोरं घोरपरक्कमा[18] ॥ ५० ॥

४९२. एवं ते[19] कमसो बुद्धा[20] सव्वे[20] धम्मपरायणा[21][20] ।
जम्म[22]-मच्चुभउव्विग्गा[20] दुक्खस्संतगवेसिणो[23][20] ॥ ५१ ॥

४९३. सासणे विगयमोहाणं पुव्विं[24] भावणभाविया[20] ।
अचिरेणेव कालेण दुक्खस्संतमुवागया[20] ॥ ५२ ॥

---

१. "कुललमिह गृध्रं शकुनिकां वा दृष्ट्वा बाध्यमानम्" इति पाटी० ॥ २. दिस्स सं १ पा० ने० विना ॥ ३. विहरिष्यामीत्यर्थः । विहरिस्सामि शा० ॥ ४. °वमा शा० ॥ ५. य पा० चू० ॥ ६. °वड्ढणे सं १ विना ॥ ७. उरओ सं १ ॥ ८. वा ह० । व पाटी० ॥ ९. चरेः इत्यर्थः ॥ १०. व ह० ॥ ११. वते सं २ ॥ १२. इति पत्थं सं १ चू०, तथाच चूर्णिः–"इति त्ति यदुक्तं एतं पत्थं" ॥ १३. पच्छं सं १ सं २ विना ॥ १४. उसुयारे त्ति सं १ । इसुयारे त्ति ह० । उस्सुयारि त्ति शा० । उसुयारि त्ति शेषेष्वादर्शेषु । अत्र मूलवाचनायां चूर्णिस्वीकृतः पाठोऽवगन्तव्यः ॥ १५. "राष्ट्रं–राज्यम्" इति चूर्णिः । "राष्ट्रं–मण्डलम्, पाठान्तरतो राज्यं वा" इति पाटी० । रज्जं ला १ ला २ पु० पा० ने० शा० नेटी० पाटीपा० ॥ १६. दुज्जहे ह० ॥ १७. निपरि° सं १ ह० ॥ १८. "घोरपराक्रमौ देवी-नृपौ तथैव कृतवन्ताविति शेषः" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. "तानि–अनन्तरमुक्तरूपाणि षडपि" इति पाटी० नेटी० ॥ २०. "सर्वत्र च प्राकृतत्वात् पुंल्लिङ्गनिर्देशः" इति पाटी०निर्देशादत आरभ्य ५२ गाथागताः प्रथमाबहुवचनान्ताः शब्दा नपुंसकलिङ्गिनो ज्ञेयाः ॥ २१. °परंपरा । सं २ पाटीपा० ॥ २२. °म्मण-म° सं १ ह० ॥ २३. °गवेसगा चूर्णिप्राचीनादर्शयोः ॥ २४. पुव्वं चूर्णिप्राचीनादर्शयोः । पुव्व सं १ ह० ॥

४९४. राया सह देवीए माहणो यं[1] पुरोहिओ ।
माहणी दारगा चेव सव्वे ते परिनिव्वुड[2] ॥ ५३ ॥ त्ति बेमि[3] ॥

॥ उसुयारिज्जं[4] समत्तं ॥ १४ ॥

---

१. उ पा० । व सं १ ह० ॥ २. °व्वुडे ह० । °व्वुडि ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ३. °मि ॥ वृत्ता [५४] ॥ सं २ ॥ ४. °यारीयं चोद्दसम(मं) ॥ सं २ । °यारियं १४ ॥ ला १ ला २ । °यारियं सम्मत्तं १४ ॥ पु० ॥

१५

पण्णरसमं सभिक्खुयं अज्झयणं

४९५. मोणं चरिस्सामि[1] समेच्च धम्मं सहिए उज्जुकडे निदाणछिन्ने[2] ।
संथवं जहेज्ज[3] अकामकामे अण्णाएसी[4] परिव्वए स भिक्खू ॥ १ ॥

४९६. राओवरयं चरेज्ज लाढे[5] विरए वेदवियाऽऽयरक्खिए ।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी जे कम्हिंचि[6] न मुच्छिए[7] स भिक्खू ॥ २ ॥

४९७. अक्कोस-वहं विदित्तु[8] धीरे मुणी चरे लाढे निच्चमायगुत्ते ।
अव्वग्गमणे[9] असंपहिट्ठे जे[10] कसिणं अहियासए स भिक्खू ॥ ३ ॥

४९८. पंतं सयणासणं भइत्ता[11] सीउण्हं विविहं च दंस-मसगं ।
अव्वग्गमणे[12][13] असंपहिट्ठे जे[14] कसिणं[15] अहियासए स भिक्खू ॥ ४ ॥

४९९. नो सक्कियमि[16]च्छई[17] न पूयं नो वि य वंदणयं कुओ[18] पसंसं[19] ? ।
[20]से संजए सुव्वए तवस्सी सहिए[21] आयगवेसए स भिक्खू ॥ ५ ॥

५००. जेण[22] पुण[23] जहाइ जीवियं मोहं वा[24] कसिणं नियच्छई[25] ।
नर-नारिं[26] पजहे सया तवस्सी[27] न य कोऊहलं उवेइ स भिक्खू ॥ ६ ॥

---

१. चरिस्सामो सं २ शापा० चू० पाटी० । "चरिस्सामो चर गति-भक्षणयोः, मुनित्वमाचरिष्यामः" इति चूर्णिः । "चरिस्सामो सूत्रत्वात् चरिष्यामि—आसेविष्ये इत्यभिप्रायेणेत्युपस्कारः" पाटी० ॥ २. नियाण° सं १ ह० विना ॥ ३. जहेव अ° सं १ ॥ ४. अन्नायएसी सं १ सं २ ह० विना ॥ ५. "लाढे त्ति...प्रधानः" इति पाटी० । "लाढे त्ति लष्टः...प्रधान इति" इति नेटी० ॥ ६. कम्हि च न सं १ । कम्हि चि न सं २ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ७. मुच्छिओ सं १ ॥ ८. विदित्तु सं १ शा० विना ॥ ९, १२. अवग्ग° सं २ ॥ १०. जो पा० ॥ ११. "भक्त्वा—सेवित्वा" इति पाटी०प्राचीनतमादर्शे । "भजित्वा—सेवित्वा, भज सेवायाम्" इति चूर्णिः ॥ १३. °ग्ग० ॥ ४ ॥ ला २ पु० ॥ १४. जो ला २ पु० पा० ॥ १५. कसि० ॥ ४ ॥ ला १ ॥ १६. सक्कियामि° सं १ । सक्कयमि° सं २ । सक्कइमि° शा० ॥ १७. "इच्छति..., प्राकृतत्वाच्च सूत्रे दीर्घनिर्देशः" इति पाटी० । °च्छति नो सपूयं सं १ ॥ १८. कओ ला १ ला २ पु० ह० शापा० ॥ १९. पसंसा सं १ ह० ॥ २०. जे चूर्णिप्राचीनादर्शसम्मतः ॥ २१. °ए अत्ताणग° सं १ ॥ २२. अस्या गाथायाश्चूर्णि-टीकाद्वययोर्व्याख्याभेदस्तत्तद्ग्रन्थतोऽवगन्तव्यो जिज्ञासुभिः (चूर्णि पृ० २३६, पाटी० पत्र ४१६, नेटी० पत्र २१५) ॥ २३. पुणो पा० ॥ २४. च सं १ ॥ २५. °च्छइ सं १ ह० ॥ २६. °नारी सं १ ह० ॥ २७. °वस्सी कोऊहलं न गच्छई स सं १ ॥

५०१. छिन्नं सरं भोम्मं[1] अंतलिक्खं सुविणं[2] लक्खण[3] दंड वत्थुविज्जं ।
अंगवियारं सरस्स विजयं[4] जे[5] विज्जाहिं न जीवई स भिक्खू ॥७॥

५०२. मंतं मूलं विविहं वेज्जचिंतं वमण-विरेयण-धूम-नेत्त[6]-सिणाणं ।
आतुरे[7] सरणं तिगिच्छियं[8] च[9] तं परिण्णाय परिव्वए स भिक्खू ॥८॥

५०३. खत्तिय-गण-उग्ग[10]-रायपुत्ता माहण[11] भोइयं विविहा य सिप्पिणो[12] । ५
नो तेसिं वयइ सिलोग-पूयं[13] तं परिन्नाय परिव्वए स भिक्खू ॥९॥

५०४. गिहिणो जे पव्वइएण दिट्ठा अपव्वइएण[14] व[15] संथुया हवेज्जा ।
[16]तेसिं इहलोगफलट्ठयाए[17] जो संथवं न करेइ[18] स भिक्खू ॥१०॥

५०५. सयणासण-पाण-भोयणं विविहं खाइम-साइमं [19]परेसिं ।
अदए[20] पडिसेहिए [21]नियंठे जे तत्थ न पउस्सती स भिक्खू ॥११॥ १०

५०६. जं किंचाऽऽहार[22]-पाणं[23] विविहं खाइम-साइमं [24]परेसिं लद्धुं ।
जो तं तिविहेण नाणुकंपे[25] मण-वइ[26]-कायसुसंवुडे[27] स भिक्खू[28] ॥१२॥

---

१. भोममंत° सं १ विना । भोमं अंत° पा० ने० ॥ २. सुमिणं शा० ॥ ३. लक्खणं पा० ॥ ४. "ऋषभ-गन्धारादीनां स्वराणां विजयः–अभ्यास इत्यर्थः" इति चूर्णिः । "स्वरः–पोदकी-शिवादिरुतरूपस्तस्य विजयः (मुद्रितपाटी० 'विषयः') तत्सम्बन्धी शुभाशुभनिरूपणाभ्यासः" इति पाटी० नेटी० । सरस्स विसयं सं १ ह० ॥ ५. जो सं १ सं २ शा० ह० विना ॥ ६. °नित्त° सं १ सं २ विना ॥ ७. आउरे सं १ विना । "आउरे सरणं ति सुब्व्यत्ययाद् आतुरस्य...स्मरणम्,...चिकित्सितं च" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. तिगिच्छियत्थं तं इति चूर्णिसम्मतपाठसम्भवः, तथाच चूर्णिः—"आतुरशरणं चिकित्सार्थं न कुर्यात्" । तिगिच्छं च शापा० ॥ ९. च एयं परि° सं १ ह० ॥ १०. °उग्गा राय° सं १ सं २ ॥ ११. "उभयत्र सुपो लुक्" इति नेटी० ॥ १२. सप्पिणो ला १ पु० ह० । सिप्पिणोऽन्ने। सं २ पाटीपा० ॥ १३. °पूयणं तं सं १ ह० । °पूयणं एयं परि° सं २ ॥ १४. अप्पव्व° पु० ह० शा० पा० ने० ॥ १५. य सं १ ॥ १६. "तेषां...इहलोकफलार्थम्" इति चूर्णिः ॥ १७. इहलोइयफलट्ठा जो सं १ ला २ विना, "तेसिं ति तैः, इहलौकिकफलार्थम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. करे स सं १ ला १, करेइ स ला१सं० ॥ १९, २४. "परेसिं ति परेभ्यो गृहस्थेभ्यः" इति पाटी० ॥ २०. न दए सं १ ॥ २१. नियट्टे ह० चू० । नियंते पु० ॥ २२. किं च आहा° शा० ॥ २३. °पाणगं वि° ला २ ला१सं० पा० ने० । °पाणजायं वि° शा० । °पाणं जायं वि° पु० । "आहार-पानम्" इति पाटी० नेटी० ॥ २५. °णुकंपए ह० ॥ २६. °वय-का° सं १ सं २ विना ॥ २७. °वुडे जे स पा० ने० ॥ २८. "न स भिक्षुरिति वाक्यशेषः" इति पाटी० नेटी०, "यदि वा 'नाऽनुकम्पते' ना–पुरुषोऽनुकम्पते मनो-वाक्-कायसुसंवृतः सन् स भिक्षुः" इति पाटी० ॥

५०७. आयामगं चेव जवोयणं[1] च सीयं सोवीर-जवोदगं[2] च ।
नो[3] हीलए पिंडं नीरसं तु[4] पंतकुलाइं[5] परिव्वए स भिक्खू ॥ १३ ॥

५०८. सद्दा विविहा भवंति लोए[6] दिव्वा माणुसया[7] तहा तिरिच्छा ।
भीमा भयभेरवा उराला[8] जे सोच्चा ण[9] वहिज्जई स भिक्खू ॥ १४ ॥

५०९. वायं विविहं समेच्च लोए[10] सहिए खेयाणुगए य कोवियप्पा ।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी उवसंते अविहेडए[11] स भिक्खू ॥ १५ ॥

५१०. असिप्पजीवी अगिहे अमित्ते जिइंदिए[12] सव्वओ विप्पमुक्के ।
अणुक्कसाई[13] लहुअप्पभक्खी[14] चेच्चा गिहं एगचरे[15] स भिक्खु ॥ १६ ॥
त्ति बेमि[16] ॥

॥ सभिक्खुय[17]ऽज्झयणं पण्णरसमं समत्तं ॥ १५ ॥

---

१. जवोदगं ला २ पु० शापा० । जवोदणं सं २ ला १ पा० ने० शा० ॥ २. °दणं ला २ पु० ॥ ३. न शा० ॥ ४. "तुः अप्यर्थः" इति पाटी० ॥ ५. °लाणि शापा० पा० ॥ ६. °ए मणुया दिव्वा अहवा वि तिरिक्खा। भीमा सं १ ॥ ७. माणुस्सया त° ह० । माणुस्सगा तिरि° शा० ॥ ८. °ला जो सुच्चा सं १ सं २ ह० विना, नवरं °ला सोच्चा शा० ॥ ९. ण विहि° ला २ पु० पा० ने० शा० । "न व्यथते" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. लोते सं २ ॥ ११. "विहेडनं-प्रपञ्चनम्, वाचा कायेन च परापवाद इत्यर्थः, अपरापवादी" इति चूर्णिः । "अविहेठकः-न कस्यचिद्विबाधकः" इति पाटी० नेटी० । अविभेडए सं १ ह० ॥ १२. °दिओ पा० ॥ १३. "प्राकृतत्वात् सूत्रे ककारस्य द्वित्वम्" इति पाटी० ॥ १४. अल्पलघुभक्षीत्यर्थः ॥ १५. एगयरे सं १ ॥ १६. °मि ॥ वृत्त १६ ॥ सं २ । °मि ॥ १५ ॥ सं १ ॥ १७. °क्खुयं अज्झयणं १५ ला १ । °क्खुअज्झयणं १५ ला २ । °क्खूअज्झयणं १५ पु० ॥

सोलसमं बंभचेरसमाहिट्ठाणं अज्झयणं

५११. सुयं मे आउसं! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु थेरेहिं भगवंतेहिं दस बंभचेरसमाहिट्ठाणा[1] पन्नत्ता, जे[2] भिक्खू सोच्चा[3] निसम्म[4] संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिंदिए गुत्तबंभयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा ॥ १ ॥

५१२. [१] कयरे खलु ते थेरेहिं[5] भगवंतेहिं[6] दस बंभचेरसमाहिट्ठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा नच्चा निसम्मं[7] संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिंदिए गुत्तबंभयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा? इमे खलु ते थेरेहिं भगवंतेहिं दस बंभचेरं[9]समाहिट्ठाणा पन्नत्ता जाव अप्पमत्ते विहरेज्ज त्ति[8]। तं जहा—

[२] विवित्ताइं सयणासणाइं सेविज्जा[10] से निग्गंथे[11], नो[12] इत्थि-पसु-पंडगसंसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता[13] भवति[14]। तं कहमिति[15]?—निग्गंथस्स खलु इत्थि[16]-पसु-पंडगसंसत्ताइं सयणासणाइं सवमाणस्स बंभचारिस्स[17] बंभचेरे संका वा कंखा वा विचिगिंछा[18] वा समुप्पज्जेज्जा, भेयं वा लभेज्जा, उम्मायं वा पाउणेज्जा, दीहकालियं वा रोगायंकं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा[19] नो इत्थि-पसु-पंडगसंसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता[20] हवइ से निग्गंथे १।

---

१. °माहिठाणा सं १ सं २ विना ॥ २. "यानि ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानानि" इति पाटी० ॥ ३. सुच्चा सं १ सं २ शा० विना ॥ ४. °म्म सम्मं संज° सं १ ॥ ५. °हिं० ? इमे खलु० विहरिज्जा। तं जहा ला २ पु० ॥ ६. °गवंतेहिं० ? इमे खलु ते थेरेहिं भगवंतेहिं दस बं०। तं जहा ला १ ॥ ७. °म्म सम्मं तं चेव जाव अप्पमत्ते विहरेज्जा? इमे खलु सं १ ॥ ८. विहरेज्ज त्ति। तं कहमिति चे आ० इमे खलु सं २ ॥ ९. °र० तं चेव जाव अप्पमत्ते सं १ ॥ १०. सेवित्ता हवइ से शा० ॥ ११. "सेवेत यः स निर्ग्रन्थः..., भवतीति वाक्यशेपः" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. इत्थिसंसत्ताइं नो पसुसंसत्ताइं नो पंडगसंसत्ताइं। तं कह° सं १ ॥ १३. "सेविता–उपभोक्ता" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. हवइ से निग्गंथे। तं कह° शा० पा० ने०, नादृतोऽयं पाठश्चूर्णि-पाटी०-नेटी०पु ॥ १५. °ति चेत् आचार्य आह—नि° सं २ ने०। °ति चे आयरियाह—नि° ला १ ला २ पु० शा०। °ति चेदायरियाह—नि° पा० ॥ १६. इत्थीसंसत्ताइं पसुसंसत्ताइं पंडयसंसत्ताइं सयणा° सं १ ॥ १७. °भयारि° सं १ विना ॥ १८. वितिगिंछा सं २। विचिगिच्छा ला १ ला २ पु०। विइगिच्छा शा०। वितिगिच्छा पा० ने० ॥ १९. °म्हा खलु नो निग्गंथे इत्थी-प° सं १ ॥ २०. सेवेज्जा १। नो निग्गंथे इत्थीणं कहं कहेज्जा नो इत्थीणं कहं कहित्ता सं १। सेविता चू० ॥

[३] नो इत्थीणं कहं कहेत्ता भवति से निग्गंथे। तं कहमिति[1] ?—निग्गंथस्स खलु इत्थीणं कहं कहेमाणस्स बं[2]भचारिस्स[3] बंभचेरे संका वा[4] कंखा वा वितिगिंछा[5] वा समुप्पज्जेज्जा, भेयं वा ल[6]भेज्जा, उम्मायं वा पाउणिज्जा, दीहकालियं वा रोगायंकं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ता[7]ओ वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा[8] नो

५ इत्थीणं कहं कहेज्जा २।

[४] [9]नो [10]इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए वि[11]हरेत्ता हवइ से निग्गंथे। तं [12]कहमिइ ?—निग्गंथस्स [13]खलु इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागयस्स वि[14]हरमाणस्स बं[15]भचारिस्स[16] बंभचेरे[17] संका वा[18] कंखा वा जा[19]व केवलिपन्नत्ताओ वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु नो निग्गंथे इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए वि[20]हरेज्जा ३।

१० [५] [21]नो इत्थीणं इंदियाइं मणोहराइं मणोरमा[22]इं [23]आलोइत्ता निज्झा[24]इत्ता भवति से निग्गंथे। तं [25]कहमिइ ?—निग्गंथस्स खलु इत्थीणं इंदियाइं मणोह[26]राइं

---

१. °ति चे आ०–निग्गं° सं २ ला २ पु०। °ति चे आयरियाह–निग्गं° ला १ शा०। °ति चेदायरियाह–निग्गं° पा० ने०॥ २. °भयारि° सं १ विना॥ ३. °स्स जाव केवलि° ला १॥ ४. वा०। तम्हा ला २ पु०॥ ५. विइगिच्छा शा०। वितिगिच्छा पा० ने०॥ ६. लभेज्जा तं चेव जाव केवलि° सं १॥ ७. °त्ताओ ध° सं १ ला १ शा०॥ ८. °म्हा खलु नो निग्गंथे इत्थीणं सं १॥ ९. नो निग्गंथे इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरेज्जा। तं कहमिइ? सं १॥ १०. इत्थीगं सं २ शा०॥ ११. "विहर्ता–अवस्थाता" इति पाटी० नेटी०॥ १२. कहमिति चे आ०–निग्गं° सं २ ला २ पु०। कहमिति चे आयरियाह–निग्गं° ला १ शा०। कहमिति चेदायरियाह–नि° पा० ने०॥ १३. खलु इति सं १ प्रतौ नास्ति॥ १४. विहरमाणस्स इति मौलिकं सूत्रपदं सं १ प्रतिं विहाय नोपलभ्यतेऽन्यत्र लिखिते मुद्रिते वा कस्मिंश्चिदपि सूत्रादर्शे॥ १५. °भयारि° सं १ विना॥ १६. °स्स जाव केवलि° ला १॥ १७. °रे०। तम्हा ला २ पु०॥ १८. वा जाव भंसेज्जा। तम्हा सं १॥ १९. अत आरभ्य नवमब्रह्मचर्यस्थानपर्यन्तेषु सूत्रेष्वेतत्सन्दर्भे 'जाव' शब्दात् "संका वा कंखा वा वितिगिंछा वा समुप्पज्जेज्जा, भेयं वा लभेज्जा, उम्मायं वा पाउणिज्जा, दीहकालियं वा रोगायंकं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ वा धम्माओ भंसेज्जा।" इत्यात्मकः सूत्रसन्दर्भोऽवगन्तव्यः। यद्यपि शा० पा० ने० आदर्शेष्वयं संपूर्णः सूत्रसन्दर्भ उपलभ्यते, परं नोपलब्धोऽस्माभिः कस्मिंश्चिदपि लिखितसूत्रादर्शे॥ २०. विहरइ ३। पा०॥ २१. नो निग्गंथे इत्थीहिं इंदि° सं १॥ २२. °माइं आलोइय आलोइय निज्झाएज्जा। तं कहमिइ? सं १॥ २३. "आलोकिता–समन्ताद् द्रष्टा, निर्ध्याता–दर्शनानन्तरमतिशयेन चिन्तयिता" इति पाटी०; "यद्वा आलोकिता–ईषद्द्रष्टा, निर्ध्याता–प्रबन्धेन निरीक्षिता" इति पाटी० नेटी०, नवरं 'यद्वा' इति नेटी० नास्ति॥ २४. निज्झाएत्ता सं २॥ २५. कहमिति चे आ०–नि° सं २ ला २ पु०। कहमिति चे आयरियाह–नि° ला १ शा०। कहमिति चेदायरियाह–नि° पा० ने०॥ २६. °राइं जाव निज्झा° सं १ सं २॥

मणोरमाइं आलोअमाणस्स[1] निज्झायमाणस्स वंभचारिस्स[2] वंभचेरे[3] संका वा कंखा वा जाव केवलिपन्नत्ताओ[4] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु[5] नो निग्गंथे इत्थीणं इंदियाइं[6] मणोहराइं मणोरमाइं आलोएज्जा निज्झाएज्जा ४।

[६] नो[7] इत्थीणं कुड्डंतरंसि वा दूसंतरंसि वा[8] भित्तिअंतरंसि वा कूइयसद्दं[9] वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा थणियसद्दं वा कंदियसद्दं वा विलवियसद्दं वा[10] सुणेत्ता[11] भवइ से निग्गंथे। तं कहमिति[12]?–निग्गंथस्स खलु इत्थीणं कुड्डंतरंसि वा[13] दूसंतरंसि वा[14] भित्तिअंतरंसि वा[15] कूइयसद्दं वा जाव विलवियसद्दं वा सुणमाणस्स वंभचारिस्स[16] वंभचेरे[17] संका वा[18] कंखा वा[19] वितिगिंछा वा जाव केवलिपन्नत्ताओ[20] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु[21] नो निग्गंथे इत्थीणं कुड्डंतरंसि[22] वा[23] जाव सुणमाणे विहरेज्जा ५। १०

[७] नो निग्गंथे[24] पुव्वरयं पुव्वकीलियं[25] अणुसरित्ता[26] भवइ[27]। तं कहमिति[28]?–निग्गंथस्स खलु[29] पुव्वरयं पुव्वकीलियं[30] अणुसरमाणस्स वंभयारि[31]-

---

१. आलोएमा° ला १ ला २ शा० ने० ॥ २. वंभयारि° सं १ विना। वंभया०। तम्हा ला २ पु० ॥ ३. °रे जाव भंसेज्जा। तम्हा सं १ ॥ ४. °त्ताओ ध° सं २ ला १ शा० ॥ ५. खलु निग्गंथे नो इ° ला १ पु० पा० ॥ ६. °याइं जाव निज्झा° सं १। °याइं निज्झा° ला १ ला २ पु० पा० ॥ ७. नो निग्गंथे इत्थीणं सं १ सं २ पा० ॥ ८. वा भित्तंत° शा० ॥ ९. कुइय° सं १ पा० ने० शा० विना ॥ १०. वा सुणमाणस्स(? सुणमाणे) वंभच(?) विहरेज्जा। तं कह° सं १ ॥ ११. "श्रोता" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. °ति चे आ०–नि° सं २। °ति चे आ०–इत्थीणं ला २ पु०। °ति चे आयरियाह–इत्थीगं ला १। °ति चे आयरियाह–नि° शा०। °ति चेदायरियाह–इत्थीणं पा०। °ति चेदाचार्य आह–इत्थीणं ने० ॥ १३. वा जाव कंदियसद्दं वा विलवियसद्दं वा] सुणमा° सं १। वा भित्तिअंतरंसि वा दूसंतरंसि वा कूवियसद्दं वा जाव सुणमा° सं २। वा ३ कुइयसद्दं ७ सुणमा° ला २ पु० ॥ १४. वा भित्तंत° शा० ॥ १५. वा जाव सुणमा° ला १। वा कूइयसद्दं वा...कंदियसद्दं वा विल° शा०। वा जाव विल° पा०। वा कूइयसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा थणियसद्दं वा कंदियसद्दं वा विल° ने० ॥ १६. °भयारि° सं १ विना ॥ १७. वंभ०। तम्हा ला २ पु० ॥ १८. वा जाव केवलि° ला १ ॥ १९. वा विइगिच्छा शा० ॥ २०. °त्ताओ ध° ला १ शा० ॥ २१. खलु निग्गंथे नो इ° सं १ शा० विना ॥ २२. °तरे वा सं २ ॥ २३. वा ३ कूइयसद्दं वा सुणमाणो विह° ला २ पु०। वा दूसंतरंसि वा...विलवियसद्दं वा सुणेमाणे शा० ॥ २४. °थे इत्थीणं पुव्वरयं सं १ शा० विना ॥ २५. °यं सरेज्जा। तं कह° सं १ ॥ २६. "अनुस्मर्ता–अनुचिन्तयिता" इति पाटी० नेटी० ॥ २७. °इ से निग्गंथे। तं कह° ला १ ला २ पु० शा० ॥ २८. क०? आ०–नि° ला १। कहमिति चे आ० नि° ला २ पु०। कहमिति चे आयरियाह–नि° शा०। कहमिति चेदायरियाह–नि° पा० ने० ॥ २९. खलु इत्थीणं पुव्वरयं शा० विना ॥ ३०. °यं सरमाणस्स जाव भंसेज्जा। तम्हा सं १ ॥ ३१. °या०। तम्हा ला २ पु०। °यारिस्स जाव केवलि° ला १ ॥

रिस्स बंभचेरे संका वा कंखा वा जाव[1] केवलिपन्नत्ताओ वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु नो निग्गंथे[2] पुव्वरयं पुव्वकीलियं[3] अणुसरेज्जा ६।

[८] [4]नो पणीयं आहारं आहारित्ता[5] भवइ से निग्गंथे। तं कहमिति[6]?— निग्गंथस्स खलु पणीयं[7] पाण-भोयणं आहारेमाणस्स बंभयारिस्स[8] बंभचेरे संका वा कंखा वा जाव केवलिपण्णत्ताओ[9] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु नो निग्गंथे [10]पणीयं आहारं आहारेज्जा[11] ७।

[९] [12]नो अइमायाए पाण-भोयणं आहारित्ता[12] भवइ से निग्गंथे। तं कह[13]-मिति[14]?—निग्गंथस्स खलु अइमायाए पाण-भोयणं आहारेमाणस्स बंभयारिस्स[15] बंभचेरे संका वा कंखा वा जाव[16] केवलिपन्नत्ताओ[17] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु नो निग्गंथे अइमायाए[18] पाण-भोयणं भुंजेज्जा ८।

[१०] [19]नो विभूसाणुवाई भवइ से निग्गंथे। तं कहमिइ[6]?—विभूसावत्तिए विभूसियसरीरे इत्थिजणस्स अहिलसणिज्जे भवइ। तओ णं तस्स इत्थिजणेणं अहिलसिज्जमाणस्स बंभयारिस्स[20] बंभचेरे संका वा[21] कंखा वा वितिगिंछा वा

---

१. जाव धम्माओ सं २॥ २. °थे इत्थीणं पुव्वरयं शा० विना॥ ३. °यं सरेज्जा सं १ ला १ ला २ शापा०॥ ४. नो निग्गंथे पणीयमाहारमाहारेज्जा। तं कह° सं १॥ ५. "आहारयिता—भोक्ता" इति पाटी० नेटी०॥ ६. क०? आ०—पणीयं ला १। कहमिति चे आ०—पणीयं सं २ ला २ पु० कहमिति चे आयरियाह—निग्गं° शा०। कहमिति चेदाचार्य आह—नि° ने०। कहमिति चेदाय-रियाह—नि० पणीयं पा०॥ ७. पणीयं आहारं आहारे° सं १ शा०, यद्यपि सूत्रस्यास्याद्यन्तगतेन 'आहारं' इतिसूत्रपदेनैतस्य पाठभेदस्य सुसङ्गतिस्तथापि पाइयटीकाकारेणात्र "प्रणीतं पानभोजनम् इति पान-भोजनयोरेवोपादानम्" इति व्याख्यातमतोऽत्र 'पाण-भोयणं' इति पाठो मूलवाचनाया-मादृतः; चूर्णि-नेमिचन्द्रीयटीकाऽत्रातिसंक्षिप्ततरा तेन तत्सम्मतः पाठो नावगम्यते॥ ८. °स्स० जाव केवलि° सं १॥ ९. °त्ताओ ध° ला १ शा०॥ १०. पणीयमाहारिज्जा सं २ ला २ पु०॥ ११. नो निग्गंथे अइमायं आहारमाहारेज्जा। तं कहमिति?—निग्गंथस्स जाव भंसेज्जा। तम्हा सं १॥ १२. "आहारयिता—भोक्ता" इति पाटी० नेटी०॥ १३. क०? आ०—अइमा° ला १॥ १४. °ति चे आ०—अइमा° सं २ ला २ पु०। °ति चेदाचार्य आह—अइमा° ने०। °ति चेदायरि-याह—अइमा° पा०। °ति चे आयरियाह—नि° शा०॥ १५. °स्स० जाव केवलि° ला १। °स्स बंभ०। तम्हा ला २ पु०॥ १६. जाव धम्माओ सं २॥ १७. °त्ताओ ध° शा० ला १॥ १८. अइमायमाहाज्जारे ८। सं १॥ १९. नो निग्गंथे विभूसियसरीरे विभूसियवत्तिए भवेज्जा। तं कहमिइ?—निग्गंथे खलु विभूसियसरीरे विभूसियवत्तिए इत्थिजणस्स पत्थणिज्जे भवति। तस्स णं इत्थीहिं पत्थिज्जमाणस्स बंभचारिस्स बंभचेरे संका वा०। तम्हा खलु [नो] निग्गंथे विभूसियसरीरे विभूसियवत्तिए भवेज्जा ९। सं १॥ २०. °स्स० जाव केवलि° ला १॥ २१. वा जाव केवलि° ला २ पु०॥

ससुप्पज्जेज्जा, भेयं वा लभेज्जा, उम्मायं वा पाउणेज्जा, दीहकालियं वा रोगायंकं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ[1] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु नो निग्गंथे विभूसाणुवाई[2] सिया ९।

[११] [3]नो सद्द-रूव-रस-गंध-फासाणुवाई भवति से निग्गंथे। तं [4]कहमिति[5]?—निग्गंथस्स खलु सद्द-रूव-रस-गंध-फासाणुवाइस्स[6] बंभयारिस्स[7] बंभचेरे संका वा कंखा वा वितिगिंछा वा समुप्पज्जेज्जा, भेयं वा लभेज्जा, उम्मायं वा पाउणेज्जा, दीहकालियं वा रोगायंकं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ[8] वा धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा खलु[9] नो सद्द-रूव-रस-गंध-फासाणुवाई[10] हवइ से निग्गंथे। दसमे बंभचेरसमाहिट्ठाणे हवइ १०॥ २॥

५१३. भवंति[11] एत्थ[12] सिलोगा[13], तं जहा—
[14]जं विवित्तमणाइण्णं [15]रहियं इत्थिजणेण य।
बंभचेरस्स रक्खट्ठा आलयं तु[16] निसेवए॥ ३॥

५१४. मणपल्हायजणणिं[17] कामरागविवड्ढणिं[18]।
बंभचेररओ[19] भिक्खू थीकहं[20] तु विवज्जए॥ ४॥

५१५. समं च संथवं थीहिं संकहं च अभिक्खणं।
बंभचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए॥ ५॥

---

१. °त्ताओ ध° ला १ ला २ पु० शा०॥ २. °वादी हविज्जा ९। शा०॥ ३. नो निग्गंथे सद्दाणुवाई रूवाणुवाई गंधाणुवाई रसाणुवाई फासाणुवाई भवेज्जा। तं कहमिति?—निग्गंथस्स खलु सद्दाणुवाई(? °वाइस्स) जाव [? नो] निग्गंथे सया(दा)० जाव फासाणु० भवेज्जा। दसमे बंभ° सं १॥ ४. क०? आयरि० नि° ला १॥ ५. °ति चे आयरियाह–नि° ला २ पु० शा०। °ति चेदायरियाह–नि° पा० ने०॥ ६. °वायस्स ला २। °वादिस्स शा०॥ ७. °स्स जाव केवलि° ला १॥ ८. °त्ताओ ध° ला १ शा० पा०॥ ९. खलु नो निग्गंथे सद्द° पा० ने० अत्रोपयुक्तेषु हस्तलिखितसूत्रादर्शेषु च॥ १०. °वादी भवेज्जा से शा०। °वाई से अत्रोपयुक्तेषु हस्तलिखितसूत्रादर्शेषु॥ ११. °ति वित्थ सं २। °ति य इत्थ पा०॥ १२. इत्थ सं १ विना॥ १३. अत आरभ्यैतदध्ययनसमाप्तिपर्यन्तानां श्लोकानां केवलं निर्देश एव चूर्णौ, न तु व्याख्यानम्॥ १४. "यः विविक्तः...अनाकीर्णः...रहितः...आलयः..., सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः प्राग्वत्, यत्तदोर्नित्यसम्बन्धात् तम्, तुः पूरणे, निषेवते" इति पाटी०॥ १५. रहियं थीज° सं १ सं २ शा० विना॥ १६. तं सं १॥ १७. °जणणी सं १ ने० विना॥ १८. °वड्ढणी सं १ ने० विना॥ १९. °ररए सं २॥ २०. थीकहं परिवज्जए सं १॥

५१६. अंग-पच्चंगसंठाणं चा[1]रुल्लविय-पेहियं ।
बंभचेररओ थीणं[2] चक्खुगेज्झं विवज्जए ॥ ६ ॥

५१७. कुइयं रुइयं गीयं हसियं थणिय कंदियं ।
बंभचेररओ थीणं सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ७ ॥

५ ५१८. हा[3]सं किड्डं रइं दप्पं सहसा[4]ऽवत्तासियाणि य ।
बंभचेररओ थीणं ना[5]णुचिंते कयाइ वि ॥ ८ ॥

५१९. पणीयं भत्त-पाणं तु[6] खिप्पं मयविवड्ढणं ।
बंभचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ९ ॥

५२०. ध[7]म्मलद्धं मियं काले ज[8]त्तत्थं पणिहाणवं ।
१० नाइमत्तं तु भुंजेज्जा बंभचेररओ सया ॥ १० ॥

५२१. विभूसं परिवज्जेज्जा सरीरपरिमंडणं ।
बंभचेररओ भिक्खू सिंगारत्थं न धारए ॥ ११ ॥

५२२. सद्दे रूवे य गंधे य रसे फासे तहेव य ।
पंचविहे कामगुणे निच्चसो परिवज्जए ॥ १२ ॥

१५ ५२३. आ[9]लओ थीजणाइ[10]ण्णो थीकहा य मणोरमा ।
संथवो चेव नारीणं तासिं इंदियदरिसणं ॥ १३ ॥

५२४. कुइयं रुइयं गीयं[11] सहभुत्तासियाणि य ।
पणीयं भत्त-पाणं च[12] अ[13]इमायं पाण-भोयणं ॥ १४ ॥

---

१. चारूलवि° सं १ ॥ २. थीणं न निरे(रि)क्खे कयाइ वि ॥ सं १ ॥ ३. हासं दप्पं रइं किड्डं स° सं १ । हस्सं दप्पं रइं किड्डं सहभुत्तासियाणि य पाटीपा० ॥ ४. °सा वित्ता° सं २ । °सावत्तासणाणि य शापा० ॥ ५. नोऽणु° शापा० ॥ ६. च पा० ॥ ७. धम्म लद्धं पाटी०, धर्म्यं लब्धमित्यर्थः, धम्मलद्धं इत्यपि पाटी०, धर्मलाभेन लब्धमित्यर्थः । धम्म लद्धुं पाटीपा०, धर्मं लब्धुमित्यर्थः ॥ ८. जयत्थं पणिहाणयं सं १ ॥ ९. आलए सं १ ॥ १०. °इन्ने सं १ ॥ ११. गीयं हसियं भुत्ता° सं १ शापा० विना, नवरं गीयं हास भुत्ता° शा० । अत्र "भुक्तासितानि च स्मृतानीति शेषः, ..., हास्याद्युपलक्षणं चैतत्" इति पाटी०-नेटी०व्याख्यानात् 'हास' अथवा 'हसियं' इति पाठस्थाने 'सह' इति पाठस्य मौलिकता स्पष्टीभवति, चूर्णिव्याख्यासङ्क्षेपो प्राक् निदर्शित एव ॥ १२. तु सं १ ॥ १३. अइमाणं सं २ पु० ॥

५२५. गत्तभूसणमिट्ठं[1] च कामभोगा य दुज्जया ।
नरस्सऽत्तगवेसिस्स विसं तालउडं जहा ॥ १५ ॥

५२६. दुज्जए कामभोगे य[2] निच्चसो परिवज्जए ।
संकाठाणाणि[3] सव्वाणि वज्जेज्जा पणिहाणवं ॥ १६ ॥

५२७. धम्मारामे चरे[4] भिक्खू[5] धिइमं धम्मसारही ।
धम्मारामरए[6] दंते बंभचेरसमाहिए ॥ १७ ॥ ५

५२८. देव-दाणव-गंधव्वा जक्ख-रक्खस-किन्नरा ।
बंभयारिं नमंसंति दुक्करं जे[7] करंति तं[8] ॥ १८ ॥

५२९. एस धम्मे धुवे नियए[9] सासए जिणदेसिए ।
सिद्धा सिज्झंति[10] चाणेणं सिज्झिस्संति तहाऽवरे ॥१९॥ त्ति बेमि ॥ १०

॥ बंभचेरसमाहिट्ठाणं[11] सोलसमं समत्तं ॥ १६ ॥

१. गायभूस° शापा० ॥ २. उ सं १ ॥ ३. संकट्ठाणाणि सं १ ला २ पु० ॥ ४. चरेद् इत्यर्थः ॥ ५. °क्खू धम्मरए धम्मसा° सं १ ॥ ६. °रामे रए सं २ ला १ शापा० ॥ ७. "जे इति यः करोति...तद् इति प्रक्रमाद् ब्रह्मचर्यम्"। इति पाटी० नेटी० ॥ ८. उ सं १। ते ला २ ॥ ९. निच्चे सा° शा०। निइए सा° ला २। निइए उत्तमे देसिए जिणे। सि° सं १ ॥ १०. °ति झाणेणं सं १ ॥ ११. °माहिठाणं १६ ॥ ला १ ला २। °माहिट्ठाणं १६ ॥ पु०। °माहिट्ठाणं सम° सं १ ॥

५१६. अंग-पच्चंगसंठाणं चारुल्लविय-पेहियं[1] ।
बंभचेररओ थीणं[2] चक्खुगेज्झं विवज्जए ॥ ६ ॥

५१७. कुइयं रुइयं गीयं हसियं थणिय कंदियं ।
बंभचेररओ थीणं सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ७ ॥

५ ५१८. हासं[3] किड्डं रइं दप्पं सहसाऽवत्तासियाणि[4] य ।
बंभचेररओ थीणं नाणुचिंते[5] कयाइ वि ॥ ८ ॥

५१९. पणीयं भत्त-पाणं तु[6] खिप्पं मयविवड्ढणं ।
बंभचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ९ ॥

५२०. धम्मलद्धं[7] मियं काले जत्तत्थं[8] पणिहाणवं ।
१० नाइमत्तं तु भुंजेज्जा बंभचेररओ सया ॥ १० ॥

५२१. विभूसं परिवज्जेज्जा सरीरपरिमंडणं ।
बंभचेररओ भिक्खू सिंगारत्थं न धारए ॥ ११ ॥

५२२. सद्दे रूवे य गंधे य रसे फासे तहेव य ।
पंचविहे कामगुणे निच्चसो परिवज्जए ॥ १२ ॥

१५ ५२३. आलओ[9] थीजणाइन्नो[10] थीकहा य मणोरमा ।
संथवो चेव नारीणं तासिं इंदियदरिसणं ॥ १३ ॥

५२४. कुइयं रुइयं गीयं[11] सहभुत्तासियाणि य ।
पणीयं भत्त-पाणं च[12] अइमायं[13] पाण-भोयणं ॥ १४ ॥

---

१. चारूलवि° सं १ ॥ २. थीणं न निरे(रि)क्खे कयाइ वि ॥ सं १ ॥ ३. हासं दप्पं रइं किड्डं स° सं १। हस्सं दप्पं रइं किड्डं सहभुत्तासियाणि य पाटीपा० ॥ ४. °सा वित्ता° सं २। °सावत्तासणाणि य शापा० ॥ ५. नोऽणु° शापा० ॥ ६. च पा० ॥ ७. धम्म लद्धं पाटी०, धर्म्यं लब्धमित्यर्थः, धम्मलद्धं इत्यपि पाटी०, धर्मलाभेन लब्धमित्यर्थः । धम्म लद्धुं पाटीपा०, धर्मं लब्धुमित्यर्थः ॥ ८. जयत्थं पणिहाणयं सं १ ॥ ९. आलए सं १ ॥ १०. °इन्ने सं १ ॥ ११. गीयं हसियं भुत्ता° सं १ शापा० विना, नवरं गीयं हास भुत्ता° शा०। अत्र "भुक्तासितानि च स्मृतानीति शेषः, ..., हास्याद्युपलक्षणं चैतत्" इति पाटी०-नेटी०व्याख्यानात् 'हास' अथवा 'हसियं' इति पाठस्थाने 'सह' इति पाठस्य मौलिकता स्पष्टीभवति, चूर्णिव्याख्यासङ्क्षेपो प्राक् निदर्शित एव ॥ १२. तु सं १ ॥ १३. अइमाणं सं २ पु० ॥

५३७. दवदवस्स[1] चरई पमत्ते य अभिक्खणं ।
उल्लंघणे य चंडे य पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ८ ॥

५३८. पडिलेहेइ पमत्ते अवउज्झइ[2] पाय-कंबलं ।
पडिलेहणाअणाउत्ते[3] पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

५३९. पडिलेहेइ पमत्ते से किंचि हुं[4] निसामिया[5] ।
गुरुपरिभावए[6] निच्चं पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १० ॥

५४०. बहुमाई पमुहरी[7] थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।
असंविभागी अचियत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ११ ॥

५४१. विवायं च उदीरेई[8] अधम्मे अत्तपन्नहा[9][10] ।
वुग्गहे कलहे[11] रत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १२ ॥ १०

५४२. अथिरासणे[12] कुक्कुइए[13] जत्थ तत्थ निसीयई ।
आसणम्मि अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १३ ॥

५४३. ससरक्खपाए सुवंति[14] सेज्जं न पडिलेहए[15] ।
संथारए[16] अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १४ ॥

---

१. °स्स संचरइ इति मुद्रितनेमिचन्द्रीयटीकायां तन्मूलसूत्रे च, किन्तु तत्प्राचीन-प्राचीनतरादर्शेषु मूले टीकायां चानुक्रमेण 'चरइ' तथा 'चरति' इति समग्रसूत्रादर्शानुसारी मौलिकः पाठ एवोपलभ्यते ॥ २. अपउ° सं १ शा० । अवइज्झ° सं २ ॥ ३. पडिलेहाअणा° सं १ ला १ विना । "प्रतिलेखनाऽनायुक्तः" इति नेटी०, पाटी०प्राचीनतमादर्शे च ॥ ४. "हुः अपिशब्दार्थः" इति पाटी० ॥ ५. °मिय सं १॥ ६. °भासए सं २ पाटी० । °भावओ सं १ । °भावए इति पाठस्तु पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ ७. "प्रकर्षेण मुखेन अरिमावहतीति पमुखरी, तादृशं भाषते येन सर्व एव अरिर्भवति" इति चूर्णिः । पमुहरे शा० । "पकर्षेण मुखरः प्रमुखरः" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. उईरेइ ला १ ला २ पु० ॥ ९. °इ अदुवा अत्त(?)पण्हहा इति चूर्णिपाठसम्भवः, तथाच चूर्णिः—"अदुवा—अथवा स्वपक्षं परपक्षं वा हन्ति" ॥ १०. अत्तपण्हहा सं १ पाटी०, तथाच पाटी०—"अत्तपण्हह त्ति आत्मनि प्रश्न आत्मप्रश्नस्तं हन्ति इत्यात्मप्रश्नहा"। आत्मास्तित्वप्रश्नहा इत्यर्थः। मूलस्थः पाठस्तु पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ ११. °हे उत्ते चू० ॥ १२. सं १ प्रतावयं श्लोकः चतुर्दशश्लोकानन्तरं विद्यते ॥ १३. कोक्कुइए सं १ । कुक्कुइए सं २ शा० । "कुकुचः कुत्कुचो वा" इति पाटी०प्राचीनादर्शयोः ॥ १४. सुवई सं १ विना, नवरं सुअई पा० तथा सुयई ने० ॥ १५. °हते सं २ । °हइ शा० ॥ १६. °रम्मि अणा° सं १ ॥

१७

सत्तरसमं पावसमणिज्जं अज्झयणं

५३०. [1]जे केइ उ पव्वइए [2]नियंठे धम्मं सुणित्ता विणओववन्ने ।
सुदुल्लहं लहिउं बोहिलाभं विहरेज्ज पच्छा य जहासुहं तु ॥ १ ॥

५ ५३१. सेज्जा दढा पाउरणं मे[3] [4]अत्थि उप्पज्जई भोत्तु तहेव पाउं ।
जाणामि जं वट्टइ [5]आउसो त्ति, किं नाम काहामि सुएण भंते[6]! ॥ २ ॥

५३२. [7]जे केइ उ पव्वइए निद्दासीले [8]पकामसो ।
भोच्चा पेच्चा सुहं [9]सुयइ पाव[10]समणे त्ति वु[11]च्चई ॥ ३ ॥

५३३. आयरिय-उवज्झाएहिं सुयं विणयं च गाहिए ।
१० ते चेव खिंसई बाले [12]पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ४ ॥

५३४. आयरिय-उवज्झायाणं सम्मं [13]न पडितप्प[14]ई ।
अप्पडिपूयए थद्धे पावसमणे त्ति वु[15]च्चई ॥ ५ ॥

५३५. सम्मद्द[16]माणे [17]पाणाणि बीयाणि हरियाणि य ।
असंजए संजयमन्न[18]माणे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ६ ॥

१५ ५३६. संथारं फलगं पीढं निसेज्जं पायकंबलं ।
[19]अपमज्जि[20]यं आरुहइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ७ ॥

---

१. जे के इमे पव्व° चू० पाटीपा० ॥ २. नियंथे सं २ ॥ ३. मि पु० शा० पा० ने० ॥ ४. अत्थी ला २ ॥ ५. आउसु सं १ सं २ विना ॥ ६. "एवमध्यवसितो यः स पापश्रमण इत्युच्यते, इति इहापि सिंहावलोकितन्यायेन सम्बध्यते" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. जे के इमे पव्व° चूर्णिप्राचीनादर्शयोः । जे केई पव्व° ला १ ला २ शा० पाटी० ने० नेटी० । जे केइं पव्व° पु० ॥ ८. पगाम° सं १ सं २ विना ॥ ९. सुवइ ला १ ला २ पु० शा० । वसइ शापा० पाटीपा० ॥ १०. °समणि त्ति सं १ सं २ विना, नवरं °समणु त्ति ला २ ॥ ११. °च्चइ सं १ ॥ १२. अत आरभ्यैकोनविंशश्लोकपर्यन्तश्लोकानां 'पावसमणे त्ति वुच्चई' इति चतुर्थचरणस्थाने ला १ ला २ पु० प्रतिषु 'पावस०' अथवा 'पाव०' अथवा क्वचित् 'पा०' इति सङ्केतितसंक्षेपरूप एव पाठ उपलभ्यते ॥ १३. नो सं १ ला १ शा० विना ॥ १४. °प्पइ सं २ शा० ॥ १५. अत आरभ्यैकोनविंशश्लोकपर्यन्तं सं १ प्रतौ वुच्चई स्थाने वुच्चइ इति पाठः ॥ १६. °माणो शा० ने० ॥ १७. पाणाइं वीयाइं थावराणि य सं १ ॥ १८. °माणो शा० ॥ १९. अप्पडिम° सं १ । अप्पम° शा० पा० ने० । "अप्रमृज्य...आरोहति" इति पाटी० नेटी० ॥ २०. °य मारुहई सं १ विना ॥

५३७. दवदवस्स[1] चरई पमत्ते य अभिक्खणं ।
उल्लंघणे य चंडे य पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ८ ॥

५३८. पडिलेहेइ पमत्ते अवउज्झइ[2] पाय-कंबलं ।
पडिलेहणाअणाउत्ते[3] पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

५३९. पडिलेहेइ पमत्ते से किंचि हुं[4] निसामिया[5] ।
गुरुपरिभावए[6] निच्चं पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १० ॥

५४०. बहुमाई पमुहरी[7] थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।
असंविभागी अचियत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ११ ॥

५४१. विवायं च उदीरेई[8] अधम्मे[9] अत्तपन्नहा[10] ।
वुग्गहे कलहे[11] रत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १२ ॥

१०

५४२. अथिरासणे[12] कुक्कुइए[13] जत्थ तत्थ निसीयई ।
आसणम्मि अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १३ ॥

५४३. ससरक्खपाए सुवति[14] सेज्जं न पडिलेहए[15] ।
संथारए[16] अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १४ ॥

---

१. °स्स संचरइ इति मुद्रितनेमिचन्द्रीयटीकायां तन्मूलसूत्रे च, किन्तु तत्प्राचीन-प्राचीनतरादर्शेषु मूले टीकायां चानुक्रमेण 'चरइ' तथा 'चरति' इति समग्रसूत्रादर्शानुसारी मौलिकः पाठ एवोपलभ्यते ॥ २. अपउ° सं १ शा० । अवइज्झ° सं २ ॥ ३. पडिलेहाअणा° सं १ ला १ विना । "प्रतिलेखनाऽनायुक्तः" इति नेटी०, पाटी०प्राचीनतमादर्शे च ॥ ४. "हुः अपिशब्दार्थः" इति पाटी० ॥ ५. °मिय सं १ ॥ ६. °भासए सं २ पाटी० । °भावओ सं १ । °भावए इति पाठस्तु पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ ७. "प्रकर्षेण मुखेन अरिमावहतीति पमुखरी, तादृशं भाषते येन सर्व एव अरिर्भवति" इति चूर्णिः । पमुहरे शा० । "प्रकर्षेण मुखरः प्रमुखरः" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. उईरेइ ला १ ला २ पु० ॥ ९. °इ अदुवा अत्त(?)पण्हहा इति चूर्णिपाठसम्भवः, तथाच चूर्णिः—"अदुवा—अथवा स्वपक्षं परपक्षं वा हन्ति" ॥ १०. अत्तपण्हहा सं १ पाटी०, तथाच पाटी०—"अत्तपण्हह त्ति आत्मनि प्रश्न आत्मप्रश्नस्तं हन्ति इत्यात्मप्रश्नहा"। आत्मास्तित्वप्रश्नहा इत्यर्थः। मूलस्थः पाठस्तु पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ ११. °हे उत्ते चू० ॥ १२. सं १ प्रतावयं श्लोकः चतुर्दशश्लोकानन्तरं विद्यते ॥ १३. कोक्कुइए सं १ । कुक्कुइए सं २ शा० । "कुकुचः कुत्कुचो वा" इति पाटी०प्राचीनादर्शयोः ॥ १४. सुवई सं १ विना, नवरं सुअई पा० तथा सुयई ने० ॥ १५. °हते सं २ । °हइ शा० ॥ १६. °रम्मि अणा° सं १ ॥

५४४. [1]दुद्ध-[2]दधी विगईओ आहारेइ अभिक्खणं ।
अरए य तवोकम्मे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १५ ॥

५४५. [3]अत्थंतम्मि य सूरम्मि आहारेइ अभिक्खणं ।
चोइओ पडिचोएइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १६ ॥

५४६. आयरियपरिच्चाई परपासंडसेवए ।
गाणंगणिए दुब्भूए पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १७ ॥

५४७. सयं गेहं परिच्चज्ज परगेहंसि [4]वावरे ।
निमित्तेण य [5]ववहरई पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १८ ॥

५४८. [6]सन्नायपिंडं [7]जेमेइ [8]नेच्छई सामुदाणियं ।
गिहिनिसेज्जं च वाहेइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १९ ॥

५४९. एयारिसे पंचकुसील[9]ऽसंवुडे [10]रूवंधरे मुणिपवराण हेट्ठिमे ।
अयंसि लोए [11]विसमेव गरहिए न से इहं नेव [12]परत्थ लोए ॥ २० ॥

५५०. जे वज्जए एए सया [13]उ दोसे से सुव्वए होइ मुणीण मज्झे ।
अयंसि लोए अमयं व पूइए आराहए[14] दुहओ लोगमिणं ॥ २१ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ पावसमणिज्जं[15] समत्तं ॥१७॥

---

१. "दुग्धं च...दधि च...दधि-दुग्धे, सूत्रे च व्यत्ययः प्राग्वत्" इति पाटी० ॥ २. °दही सं १ विना ॥ ३. अत्थंगयम्मि सूरम्मि सं १ ॥ ४. "वावरे त्ति व्याप्रियते" इति पाटी० । वावडे ला १ ला २ पु०, यद्यपि मुद्रितनेमिचन्द्रीयटीकायां "वावडि त्ति व्याप्रियते" इत्यस्ति किन्तु तत्प्राचीनादर्शेषु 'वावरे त्ति०' इति मूलवाचनानुसार्येव पाठ उपलभ्यते। ववहरे पाटीपा० ॥ ५. °हरइ शा० । °हरे सं १ ॥ ६. सन्नाइपिंडं सं १ सं २ पाटी० चूर्णिप्राचीनादर्शद्वयं विना ॥ ७. जेमेई ला १ ला २ पु० ॥ ८. °च्छइ सं १ ॥ ९. °लसंवुडे चू०, तथाच चूर्णिः—"पंचकुसील इव संवृतः", मुद्रितचूर्णावेतत्पाठगतं 'इव' इति पदं नास्ति ॥ १०. "रूपधरः, सूत्रे प्राकृतत्वाद् विन्दुनिर्देशः" इति पाटी० ॥ ११. विसमिव इति चूर्णि-पाटी०-नेटी०व्याख्यानुसारि पाइय-टीकानिर्दिष्टमवतरणम्, नोपलब्धमिदं कस्मिंश्चिदपि सूत्रादर्शेऽस्माभिः ॥ १२. परम्मि लोए सं १ ॥ १३. उ पावे से सं १ ॥ १४. °ए लोगमिणं तहा परं ॥ २१ ॥ ति बे° सं १ चू० पाटी० पा० विना, नवरं एतत्पाठगत 'परं ॥ २१ ॥ ति' इत्येतत्स्थाने 'परि ॥ २१ ॥ त्ति' इति पाठः ला १ ला २ पु० प्रतिषु ॥ १५. °ज्जं ॥ १७ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

अट्ठारसमं संजइज्जं अज्झयणं

५५१. कंपिल्ले नयरे राया उदिन्नबल-वाहणे[1] ।
नामेणं संजए नाम[2] मिगव्वं[3] उवणिग्गए ॥ १ ॥

५५२. [4]हयाणीए गयाणीए रहाणीए तहेव य ।
पायत्ताणीए महया सव्वओ परिवारिए[5] ॥ २ ॥ ५

५५३. मिए[6] छुभेत्ता[7] हयगए[8] कंपिल्लुज्जाणकेसरे ।
भीए संते मिए[9] तत्थ वहेइ[10] रसमुच्छिए ॥ ३ ॥

५५४. अह केसरम्मि उज्जाणे अणगारे तवोधणे ।
सज्झाय[11]-ज्झाणसंजुत्ते धम्मज्झाणं झियायइ ॥ ४ ॥ १०

५५५. [12]अप्फोयमंडवम्मी झायई[13] [14]झवियासवे ।
तस्सागए मिए पासं वहेइ[15] से नराहिवे ॥ ५ ॥

५५६. अह आसगओ[16] राया[17] खिप्पमागम्म सो तहिं ।
हए मिए[18] उ पासित्ता अणगारं तत्थ पासई[19] ॥ ६ ॥

५५७. अह राया तत्थ [20]संभंतो अणगारो मणाऽऽहओ[21] ।
[22]मए उ मंदपुन्नेणं रसगिद्धेण घन्नुणा[23] ॥ ७ ॥ १५

---

१. °णे। संजए नाम नामेणं मिगवहं उव° सं १ ॥ २. नामं शा० ॥ ३. मिगयट्ठं शापा० ॥ ४. "सुब्व्यत्ययाद् हयानीकेन गजानीकेन रथानीकेन...पादातानीकेन" इति नेटी० ॥ ५. परियारिए सं १ ॥ ६. मृगान् इत्यर्थः ॥ ७. "क्षिप्त्वा" इति पाटी० नेटी० । छुभित्ता सं १ विना, नवरं छुहित्ता शा० ॥ ८. °गओ सं १ विना ॥ ९ "मितान्–परिमितान्" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. वहती से नराहिवे ॥ ३ ॥ सं १ ॥ ११. °य-झाणजुत्ते सं १ पाटी० ॥ १२. अप्फोतमं° चूर्णिप्राचीनादर्शयोः । अप्फोवमं° सं १ विना, पाटी० नेटी० मुद्रितचूर्णौ च । 'वृक्षाद्याकीर्णे मण्डपे' इत्यर्थः ॥ १३. °यइ सं १ ॥ १४. खवियासवे शा० । झवियासए सं १ ॥ १५. वहेई से शा० । वहेइ रसमुच्छिए सं १ ॥ १६. °गए राया खिप्पं आगए तहिं सं १ ॥ १७. °या सिग्घमा° तथा °या खिप्पमाणं तु सो इति शापा० ॥ १८. मिते सं २ ॥ १९. °सइ सं १ ॥ २०. संपत्तो शापा० ॥ २१. मनागाहतः इत्यर्थः ॥ २२. मते सं २ ॥ २३. घंतुणा पा० पाटी० । घत्तु(? त्तु)णा चू० ने० नेटी० । घण्ण(ण्णु)णा ला २ । घसुणा पु० ॥

५५८. आसं विसज्जइत्ता णं अणगारस्स सो निवो ।
विणएण वंदई[1] पाए[2] भगवं ! एत्थ[3] मे खमे[4] ॥ ८ ॥

५५९. अह मोणेण सो भयवं अणगारो[5] झाणमासिओ ।
रायाणं न पडिमंतेइ तओ राया भयद्दुओ ॥ ९ ॥

५६०. संजओ अहमंसीति[6] भयवं वाहराह मे[7] ।
कुद्धे तेएण अणगारे डहेज्ज नरकोडिओ[8] ॥ १० ॥

५६१. अभओ[9] पत्थिवा[10] ! तुज्झं[11] अभयदाया भवाहि य ।
अणिच्चे जीवलोगम्मि किं हिंसाए पसज्जसी ? ॥ ११ ॥

५६२. जया सव्वं परिच्चज्ज गंतव्वमवसस्स ते ।
अणिच्चे[12] जीवलोगम्मि किं रज्जम्मि[13] पसज्जसी ? ॥ १२ ॥

५६३. जीवियं चेव रूवं च विज्जुसंपायचंचलं ।
जत्थ तं मुज्झसी रायं ! पेच्चत्थं नावबुज्झसी[14] ॥ १३ ॥

५६४. दाराणि[15] य सुया चेव मित्ता य तह बंधवा ।
जीवंतमणुजीवंति मयं नाणुव्वयंति[16] य[17] ॥ १४ ॥

५६५. नीहरंति मयं पुत्ता पियरं परमदुक्खिया ।
पियरो वि तहा पुत्ते बंधू[18] रायं ! तवं चरे[19] ॥ १५ ॥

---

१. वंदए ला १ ला २ पु० शा० ॥ २. पाते सं २ ॥ ३. तत्थ सं १ सं २, सुब्लोपात् त्रस्तं–पापभयत्रस्तमित्यर्थसङ्गतेः प्राचीनतमसूत्रादर्शद्वयोपलब्धोऽयं 'तत्थ' इति पाठोऽपि नामौलिकः सम्भवति; चूर्णेः सङ्क्षेपाद् नावगम्यते तत्सम्मतः पाठोऽत्र ॥ ४. "क्षमस्व" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. °गारे झाणमस्सिए सं १ पा० विना, नवरं °मस्सिओ इति पा० ॥ ६. अहमस्सीति सं १ विना, नवरं °मस्मीति सं २, °मम्मीति शा० ॥ ७. "मे इति सुब्व्यत्ययाद् माम्" पाटी० ॥ ८. °कोडीओ पु० पा० ने० ॥ ९. अभयं शापा० ने० नेटी० ॥ १०. "पार्थिव ! आकारोऽलाक्षणिकः" इति पाटी० ॥ ११. तुब्भं शा० पा० ने० ॥ १२. असासए सरीरम्मि किं शापा० ॥ १३. रज्जे तं प° सं २ । रज्जेण प° सं १ ला १ ला २ पु० । रज्जम्मि इत्येतत्स्थाने हिंसाए इति पाटीपा० ॥ १४. °ज्झसे सं १ सं २ विना, नवरं °ज्झसि ला १ ॥ १५. "दाराश्च–कलत्राणि, प्राकृतत्वाद् नपा निर्देशः" इति पाटी० ॥ १६. °णुव्वयं° सं १ सं २ ला १ विना ॥ १७. "इदं च सूत्रं चिरन्तनवृत्तिकृता न व्याख्यातम्, प्रत्यन्तरेषु च दृश्यते इत्यस्माभिरुन्नीतम्" इति पाटी० । गोपालकमहत्तरशिष्यकृतोत्तराध्ययनचूर्णावस्याध्ययनस्य १० तः १८ सूत्रश्लोकसन्दर्भः प्रकटार्थत्वेन निरूप्य न व्याख्यातः, नापि च १० तः १८ सूत्रश्लोकगतमेकमपि सूत्रपदं समुद्धृतम् ; अतः समवगम्यतेऽत्र पाइयटीकाकारनिर्दिष्टा चिरन्तनवृत्तिर्गोपालकमहत्तरशिष्यकृतचूर्णेर्भिन्नेति ॥ १८. "बन्धवश्च बन्धून् इति शेषः" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. चरेः इत्यर्थः ॥

५६६. तओ तेणऽज्जिए दव्वे दारे[1] य परिरक्खिए ।
कीलंते[2]ऽन्ने नरा रायं ! हट्ठतुट्ठमलंकिया ॥ १६ ॥

५६७. तेणावि जं कयं[3] कम्मं सुहं[4] वा जइ[5]वा दुहं ।
कम्मुणा तेण संजुत्ते[6] गच्छती तु परं भवं ॥ १७ ॥

५६८. सोऊण तस्स सो धम्मं अणगारस्स अंतिएं[7] ।
महया[8] संवेग-निव्वेयं समावन्नो नराहिवो ॥ १८ ॥

५६९. संजओ चइउं रज्जं निक्खंतो जिणसासणे ।
गद्दभालिस्स भगवओ अणगारस्स अंतिए ॥ १९ ॥

५७०. चेच्चा रट्ठं[9] पव्वइए खत्तिए परिभासई[10] ।
जहा ते दीसती रूवं[11] पसन्नं[12] ते जहा मणो ॥ २० ॥

५७१. किंनामे ? किंगोत्ते[13] ? कस्सट्ठाए[14] व माहणे ? ।
कहं[15] पडियरसि बुद्धे ? कहं विणीए[16] त्ति वुच्चसि[17] ? ॥ २१ ॥

५७२. संजओ नाम नामेणं[18] तहा गोत्तेण गोयमो ।
गद्दभाली ममायरिया विज्जा-चरणपारगा[19] ॥ २२ ॥

५७३. [20]किरियं अकिरियं विणयं अण्णाणं चं[21] महामुणी ! ।
एएहिं चउहिं ठाणेहिं मेयन्ने[22] किं पभासई[23] ॥ २३ ॥

---

१. "दारेषु च...परिरक्षितेपु, उभयत्रार्षत्वाद् एकवचनम्" इति पाटी० ॥ २. कीलंतिऽन्ने शा० ॥ ३. कियं सं १ ला १ ॥ ४. सुभं वा अहवा दुभं। क° सं १ ॥ ५. "जइवा इत्यथवा" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. संजुत्तो सं १ ॥ ७. अंतियं सं १ ॥ ८. "महता, आदरेणेति शेषः; सुब्व्यत्ययेन वा महत्" इति पाटी० नेटी० ॥ ९. रट्ठं निक्खंते ख° सं १ ॥ १०. °सई सं १ शा० विना ॥ ११. रूवं संपण्णं ते चूर्णिप्राचीनादर्शद्वये ॥ १२. पसंतो ते सं १ ॥ १३. केगोए? सं १ ॥ १४. °ट्ठा वि मा° सं १ ॥ १५. कहं बुद्धे पडियरसि? कहं सं १ ॥ १६. विणीइ त्ति ला १ ला २ पु० । विणीय त्ति पा० पाटी० ने० ॥ १७. वुच्चसी सं २ ने० ॥ १८. नामेणं अहं गो° चू० ॥ १९. °पारया सं १ ॥ २०. क्रिया अक्रिया विनयः इत्यर्थः; अत्र पाटी०-नेटीकयोर्लिङ्गव्यत्ययो ज्ञापितः ॥ २१. च हे म° ला १ ॥ २२. "मेयण्णे त्ति मीयते इति मेयं-ज्ञानं जीवादिवस्तु, तज्जानन्तीति मेयज्ञाः; क्रियादिभिश्चतुर्भिः स्थानैः स्वस्वाभिप्रायकल्पितैर्वस्तुतत्त्वपरिच्छेदिन इति यावत्। किम् इति कुत्सितम्, पभासइ त्ति प्रभाषन्ते" इति पाटी० नेटी० । मियन्ने इति चूर्णिसम्मतः पाठः, तथाच चूर्णिः—"मितज्ञाः—मितज्ञानिनः, मितशीलमुपचारः, मितं परिमितं स्तोकमित्यर्थः; ज्ञानिनः...कथं वा परस्योपदेशं दास्यन्ति?" ॥ २३. °सइ सं १ ॥

५७४. [1]इइ [2]पाउकरे बुद्धे नायए परिनिव्वु[3]ए ।
विज्जा-चरणसंपन्ने सच्चे सच्चपरक्कमे ॥ २४ ॥

५७५. पडंति [4]नरए घोरे जे नरा पावकारिणो ।
दिव्वं च गइं गच्छंति चरित्ता धम्ममारियं ॥ २५ ॥

५७६. [5]मायावुइयमेयं तु मुसाभासा निरत्थिया ।
संजममाणो वि[6] अहं वसामि इरियामि य ॥ २६ ॥

५७७. [7]सव्वे ते विदिया मज्झं [8]मिच्छादिट्ठी अणारिया ।
विज्जमाणे परे [9]लोए सम्मं जाणामि अप्पयं ॥ २७ ॥

५७८. [10]अहमंसि महापाणे जुइमं [11]वरिससओवमे ।
जा सा पाली महापाली दिव्वा वरिससओवमा ॥ २८ ॥

५७९. [12]से [13]चुए बंभलोगाओ [14]माणुस्सं [15]भवमागए ।
अप्पणो य परेसिं च आउं जाणे जहा तहा ॥ २९ ॥

५८०. नाणा [16]रुइं च छंदं च परिवज्जेज्ज संजए ।
अणट्ठा जे य सव्वत्था [17]इइ [18]विज्जामणुसंचरे ॥ ३० ॥

५८१. पडिक्कमामि [19]पसिणाणं परमंतेहिं वा पुणो ।
अहो ! उट्ठिए [20]अहोरायं [21]इइ [22]विज्जा तवं [23]चरे ॥ ३१ ॥

५८२. जं च मे पुच्छसी काले [24]सम्मं सुद्धेण [25]चेयसा ।
[26]ताइं [27]पाउकरे बुद्धे तं नाणं जिणसासणे ॥ ३२ ॥

---

१. इय ला १ ला २ ॥ २. पाओक° सं १ ॥ ३. °व्वुडे पा० ने० ॥ ४. नरते सं २ ॥ ५. नास्तीयं गाथा चूर्णौ । "इदमपि सूत्रं प्रायो न दृश्यते" इति पाटी० । मायावुइय° सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. "अपिः एवकारार्थः" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. सव्वेए वि° शा० ॥ ८. मिच्छदिट्ठी सं २ पाटी० ॥ ९. लोते सं २ ॥ १०. अहमासि सं १ विना, नवरं अहमासी पा० ने० ॥ ११. वाससओ° नेटी० ॥ १२. "से इति अथ" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. चुओ ला २ ॥ १४. °णुसं शा० ॥ १५. °गओ ला १ ॥ १६. रुई सं २ ॥ १७. इई सं १ । इय शा० ने० ॥ १८. विद्यामनुसञ्चरेः त्वमित्यर्थः ॥ १९. "सुब्व्यत्ययात् प्रश्नेभ्यः" इति पाटी० ॥ २०. °राइं पु० ॥ २१. इई सं १ । इय ला १ ॥ २२. "विज्ज त्ति विद्वान्" इति पाटी० नेटी० ॥ २३. चरेः इत्यर्थः ॥ २४. सम्मं बुद्धेण चे° सं २ पाटी०, चूर्णेः सङ्क्षेपान्नावगम्यतेऽत्र तत्सम्मतः पाठः ॥ २५. चेतसा सं १ ॥ २६. "ताइं ति सूत्रत्वात् तत्" इति पाटी० नेटी० ॥ २७. पादूकरे सं १ ॥

५८३. किरियं च रोयए[1] धीरे[2] अकिरियं परिवज्जए ।
दिट्ठीए[3] दिट्ठिसंपन्ने धम्मं[4] चर सुदुच्चरं ॥ ३३ ॥

५८४. एयं पुण्णपयं सोच्चा अत्थ-धम्मोवसोहियं ।
भरहो वि भारहं वासं चेच्चा कामाइं[5] पव्वए[6] ॥ ३४ ॥

५८५. सगरो वि सागरंतं भरहवासं नराहिवो ।
इस्सरियं[7] केवलं हेच्चा दयाए[8] परिनिव्वुओ[9] ॥ ३५ ॥

५८६. चइत्ता[10] भारहं वासं चक्कवट्टी महिड्ढिओ[11] ।
पव्वज्जमब्भुवगओ मघवं नाम महाजसो[12] ॥ ३६ ॥

५८७. सणंकुमारो मणुस्सिंदो[13] चक्कवट्टी महिड्ढिओ[14] ।
पुत्तं रज्जे ठवेऊणं[15] सो वि राया[16] तवं चरे ॥ ३७ ॥

५८८. चइत्ता भारहं वासं चक्कवट्टी महिड्ढिओ[17] ।
संती संतिकरो[18] लोए पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३८ ॥

५८९. इक्खागरायवसहो कुंथू नाम नरीसरो[19] ।
विक्खायकित्ती[20] धिइमं[21] पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३९ ॥

५९०. सागरंतं चइत्ता[22] णं भरहं[23] नरवरीसरो ।
अरो य अरयं[24] पत्तो पत्तो गइमणुत्तरं[25] ॥ ४० ॥

५९१. चइत्ता[26] भारहं वासं चक्कवट्टी[27][28] महिड्ढिओ ।
चेच्चा[29] य उत्तमे भोए[30] महापउमो[31] दमं चरे[32] ॥ ४१ ॥

---

१. रोयई शा० ॥ २. वीरो सं १। वीरे सं २ ॥ ३. दिट्ठीय सं १ ॥ ४. सम्मं पु० ॥ ५. "कामान्...प्राकृतत्वाद् नपुंसकनिर्देशः। पव्वए त्ति प्राव्राजीत्" इति पाटी० ॥ ६. पव्वइए ला २ चू० ॥ ७. ईसरि° सं २ ॥ ८. दयाय सं १। दयाइ शा० ॥ ९. °व्वुए पु०। °व्वुडे पा० ने० ॥ १०. चेच्चा ण भा° सं १ ॥ ११, १४, १७. महड्ढिओ शा० ॥ १२. °हायसो ला १ ला २। °हायसे पु० ॥ १३. मणुस्सिदो सं १ विना, नवरं मणुसिंदो सं २ ॥ १५. ठवित्ता णं शापा० पा० ॥ १६. °या दमं च° सं १ ॥ १८. °करे शा० ॥ १९. नराहिवो ला १ ला २ पु०। नरेसरो पा० ने० ॥ २०. °त्ती भगवं प° सं १ पा० विना ॥ २१. °मं मुक्खं गओ अणुत्तरं पा० ॥ २२. जहित्ता णं शापा० पा० ॥ २३. भरहवासं नरेसरो पा० ॥ २४. अरसं पाटीपा० ॥ २५. ग० ॥ ४० ॥ ला १ ॥ २६. चेच्चा ण भा° सं १। चइत्ता विउलं रज्जं च° शापा० ॥ २७. चइत्ता बलवाहणं। चइत्ता उ° शा० ॥ २८. वट्टी०। चइत्ता उ° ला १ ॥ २९. चइत्ता उ° सं १ विना ॥ ३०. भोते सं २ ॥ ३१. °उमो तवं च° सं १ पा० विना, नवरं °उमे तवं शा० ॥ ३२. "अचरत्" इति पाटी० ॥

५९२. [1]एगछत्तं पसाहेत्ता महिं माणनि[2]सूरणो ।
हरिसेणो म[3]णुस्सेंदो [4]पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४२ ॥

५९३. अन्निओ रायसहस्सेहिं सुपरिच्चाई दमं [5]चरे ।
जयनामो जिणक्खायं पत्तो [6]गइमणुत्तरं ॥ ४३ ॥

५९४. दसण्णरज्जं [7]मुइयं [8]चइत्ता [9]णं मुणी [10]चरे ।
दसण्णभद्दो णिक्खंतो सक्खं सक्केण चोइओ ॥ ४४ ॥

५९५. [[11]नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
[12]चइऊण गेहं वइदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ४५ ॥]

५९६. करकं[13]डू [14]कलिंगेसु पंचालेसु य दुम्मुहो ।
नमी राया [15]विदेहेसु गंधारेसु य नग्गई ॥ ४६ ॥

५९७. [16]एए नरिंदवसभा निक्खंता जिणसासणे ।
पुत्ते रज्जे [17]ठवेऊणं सामण्णे पज्जु[18]वट्ठिया ॥ ४७ ॥

५९८. सोवीररायवसभो [19]चेच्चा ण मुणी [20]चरे ।
उदायणो पव्वइओ पत्तो [21]गइमणुत्तरं ॥ ४८ ॥

---

१. एक्कछ° सं १ । एगच्छत्तं सं १ सं २ पु० विना ॥ २. °सूदगो ला १ शापा० । °सूयणो पु० ॥ ३. मणुस्सिंदो सं १ विना, नवरं मणुसिंदो सं २ ॥ ४. पत्तो० ॥ ४२ ॥ ला १ ॥ ५. "अचारीत्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. ग० ॥ ४३ ॥ ला १ ॥ ७. मुदियं सं २ शा० ॥ ८. चेच्चा ण सं १ ॥ ९. ण सं २ शा० ॥ १०. "अचारीत्" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. नास्तीयं गाथा सं १ प्रतौ । गाथेयं नवमे नमिप्रव्रज्याध्ययने विद्यते (गा० ६१)। पाइयटीकायां ३४ तः ५१ गाथानां व्याख्याप्रसङ्गे "एयं०' [गा. ३४] इत्यादि सूत्राणि सप्तदश" इति प्रतीकं विद्यते; ३४ तः ५१ गाथानां सन्दर्भे यदि 'नमी नमेइ०' गाथा (४५ तमी) मौलभावेनाङ्गीक्रियेत ततः पाइयटीकानिर्दिष्टप्रतीकसूचितसप्तदशगाथास्थानेऽष्टादशगाथा भवन्ति। अतः प्राचीनतम 'सं १' आदर्शानुपलम्भाच्चेयं 'नमी नमेइ०' गाथा प्रक्षिप्ता इति निर्श्चीयते। एवंस्थितेऽपि नेमिचन्द्रीयवृत्तेर्मुद्रितावृत्तावनेकेषु च तस्या हस्तलिखितादर्शेष्वस्याः 'नमी नमेइ०' गाथाया निर्देशोऽस्ति, तेन प्रचलितवाचनामनुसृत्येयं 'नमी नमेइ०' गाथा [ ] एतादृक्कोष्ठकान्तः प्रस्थाप्य मौलभावेन निर्दिष्टाऽत्रास्माभिः ॥ १२. जहित्ता रज्जं वइदेही पा० ॥ १३. °कंडू पा० ने० शा० ॥ १४. कलिंगेसु पु० शा० ने० । कलिंगाणं पंचालाण य पा० ॥ १५. विदेहाणं गंधाराण य पा० ॥ १६. एवं न° ला २ पु० ॥ १७. ठवित्ता णं शापा० पा० ॥ १८. °वत्थिया सं १ ॥ १९. चइत्ता ण पा० । चेच्चा रज्जं मु° ने०, अत्र मूलस्थ एव पाठः पाटी०-नेटी० सम्मतः ॥ २०. "अचारीत्" इति पाटी० नेटी० ॥ २१. ग० ॥ ४८ ॥ ला १ ॥

५९९. तहेव कासीराया वि सेओ-सच्चपरक्कमो[1] ।
कामभोगे परिच्चज्ज पहणे[2] कम्ममहावणं ॥ ४९ ॥

६००. तहेव विजओ राया अणट्ठा[3] कित्ति पव्वए ।
रज्जं तु गुणसमिद्धं पयहित्तु[4] महाजसो[5] ॥ ५० ॥

६०१. तहेवुग्गं तवं किच्चा अव्वक्खित्तेण चेतसा[6] ।
महब्बलो रायरिसी आदाय[7] सिरसा सिरिं ॥ ५१ ॥

६०२. कहं धीरो[8] अहेऊहिं उम्मत्तो[9] व[10] महिं चरे ? ।
एए विसेसमादाय[11] सूरा दढपरक्कमा[12] ॥ ५२ ॥

६०३. अच्चंतनियाणखमा[13] सच्चा मे[14] भासिया वई[15] ।
अतरिंसु तरंतेगे[16] तरिस्संति अणागया ॥ ५३ ॥

६०४. कहं[17] धीरे[18] अहेऊहिं[19] आयाय परियावसे ? ।
सव्वसंगविणिम्मुक्के सिद्धे भवइ[20] नीरए ॥ ५४ ॥ त्ति[21] बेमि ॥

॥ संजइज्जं[22] समत्तं ॥ १८ ॥

---

१. °क्कमे शा० । °क्कमो । चइत्ता कामभोगाणि पहणे सं १ ॥ २. "प्राहन्–प्रहतवान्" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. "अणट्ठा कित्ति पव्वए त्ति आर्षत्वाद् अनार्तः...कीर्त्या...उपलक्षितः सन्, यद्वा अनार्ता...कीर्तिरस्येत्यनार्तकीर्तिः सन्; पठ्यते च–आणट्ठाऽऽकिइ पव्वए त्ति आज्ञा–आगमः... अर्थः–हेतुरस्याः सा तथाविधा आकृतिः अर्थाद् मुनिवेषात्मिका यत्र तद् आज्ञार्थाकृति यथा भवत्येवं प्राव्राजीत्" इति पाटी० । आणट्ठाकित्ति प° सं १ सं २ शा० नेटी०, तथाच नेटी०– "आनष्टा–...सामस्त्येनापगता अकीर्तिः–अश्लाघा यस्य स आनष्टाकीर्तिः, प्राकृतत्वात् सिलोपः" । अणट्ठा ला १ । अणिट्ठा ला २ । अणुट्ठा पु० । चूर्णेः सङ्क्षेपाद् नावगम्यते तत्सम्मतः पाठोऽत्र ॥ ४. °हिंतु सं १ । °हित्तुं ला २ ॥ ५. °हायसो सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. चेयसा सं १ शापा० विना ॥ ७. अद्दाय सं २ । अद्दाय सिरसा सिरं पा० पाटी०, तथाच पाटी०–"अद्दाय त्ति आदित–गृहीतवान् शिरसा...शिरः–मोक्षः" । आदाय सिरसो सिरिं पाटीपा०, तथाच पाटी०–"आदाय...शिरःश्रियं–सर्वोत्तमां लक्ष्मीं परिनिर्वृतः इति शेषः" ॥ ८. वीरो सं १ । वीरे सं २ । धीरे ला १ ला २ पु० ॥ ९. °म्मत्तु व्व ला १ पु० । °म्मत्त व्व ला २ ॥ १०. य सं १ ॥ ११. °मायाय सं १ ॥ १२. "एतदेवाश्रितवन्त इति शेषः" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. "निदानैः–कारणैः...क्षमा–युक्ता, यद्वा निदानं–कर्ममलशोधने तस्मिन् क्षमा–समर्था" इति पाटी० । °तऽणिदाणखमा चू०, तथाच चूर्णिः–"अणिदाणखम त्ति अणिदाणं–अबन्धः तत्क्षमा–तत्समर्था तन्निष्पादका यद्वा अबन्धात्मिका सत्या भाषा भाषिता" ॥ १४. °मा एसा मे पा० पाटी० । °मा सच्चा मे तथा °मा सव्वा मे इति पाटीपा० ॥ १५. वया सं १ ॥ १६. तरंतऽन्ने पाटीपा० ॥ १७. कहिं सं २ शा० ॥ १८. वीरो सं २ ॥ १९. "अहेतुभिः आदाय...क्रियावादिमतमिति शेषः" इति पाटी० । °ऊहिं अत्ताणं परि° सं १ सं २ विना नेटी०, नवरं °ऊहिं अद्दायं प° पा० । तथाच नेटी०–"अहेतुभिरात्मानं...पर्यावासयेत्" ॥ २०. भवए सं १ ॥ २१. त्ति ॥ संज° सं २ ॥ २२. °इज्जं १८ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

एगूणवीसइमं मियापुत्तिज्जं अज्झयणं

६०५. सुग्गीवे नगरे[2] रम्मे काणणुज्जाणसोहिए ।
राया बलभद्दे[3] त्ति मिया तस्सऽग्गमाहिसी ।। १ ।।

५ ६०६. तेसिं पुत्ते बलसिरी मियापुत्ते त्ति विस्सुए[4] ।
अम्मा-पितीणं[5] दइए जुवराया[6] दमीसरे ।। २ ।।

६०७. नंदणे[7] सो उ पासाए कीलए[8] सह इत्थिहिं ।
[9]देवो दोगुंदुगो चेव निच्चं मुइयमाणसो ।। ३ ।।

६०८. मणि-रयणकोट्टिमतले पासायालोयणे[10] ठिओ ।
१० आलोएइ[11] नगरस्स चउक्क-तिय-चच्चरे ।। ४ ।।

६०९. अह तत्थ अइच्छंतं पासई [12]समण संजयं ।
तव-नियम-संजमधरं सीलड्ढं गुणआगरं[13] ।। ५ ।।

६१०. तं देहती[14] मियापुत्ते दिट्ठीए अनमिसाए[15] उ ।
कहिं मन्नेरिसं रूवं दिट्ठपुव्वं मए पुरा ? ।। ६ ।।

१५ ६११. साहुस्स दरिसणे तस्स अज्झवसाणम्मि सोहणे[16] ।
मोहं गयस्स संतस्स जाईसरणं समुप्पन्नं ।। ७ ।।

---

१. अध्ययनस्यास्यादितस्त्रयोदशसूत्रश्लोकान्तर्गतानि यानि सूत्रपदानि चूर्णौ व्याख्यातानि तान्यत्र टिप्पण्यां यथास्थाने निर्दिष्टान्यस्माभिः, चतुर्दशसूत्रश्लोकादारभ्यासमाप्तिमेतदध्ययनं सुगमत्वान्न व्याख्यातं चूर्णिकृद्भिः । पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोरप्येतदध्ययनगतानेकसूत्रश्लोक-सूत्रपदानि सुगमानि निर्दिष्टानि ॥ २. नयरे सं १ विना ॥ ३. °भद्दु त्ति ला १ ला २ पु० पा० । °भद्दि त्ति शा०, °भद्दो त्ति शापा० । °भद्दो तत्थ मिया ने० ॥ ४. वीसुए सं १ ॥ ५. °पिऊण सं १ विना, नवरं °पिऊणं पाटी० ॥ ६. जुगरा° सं १ ॥ ७. उण्णंदमाणे पासाए इति चूर्णिपाठ-सम्भवः, तथाच चूर्णिः–"उण्णंदमाण इति टुणदि समृद्धौ, हृदयेन तुष्टिं वहमानो भोगसमृद्ध्या" ॥ ८. कीलई सं १ ॥ ९. देवे दोगुंदगे शा० । देवो दोगुंदगो पा० पाटी०, पाटी०प्राचीन-तमादर्शेऽत्र दोगुंदुगो इत्युपलभ्यते । व्याख्यातं च दोगुंदुगो इति सूत्रपदं चूर्णौ ॥ १०. °लोय-णट्ठि° शा० । °लोअणट्ठि° ला १ । °लोयट्ठि° ला २ ॥ ११. आलोतेइ सं २ ॥ १२. श्रमणमित्यर्थः । समणं सुविहियं । सं १ ॥ १३. गुणमाग° सं१ । गुणसायरं शापा० ॥ १४. "देहति–पश्यति" इति चूर्णिः । पेहई पा० पाटी०, परं पाटी०प्राचीनतमादर्शेऽत्र समग्रसूत्रादर्शानुसारि देहई इति सूत्रपदमुपलभ्यते ॥ १५. मणमि° सं २ ला १ पाटी० । अणिमि° सं १ सं २ ला १ विना ॥ १६. सोभणे । मुच्छं गए समासत्थे जाइं सरइ पुराणियं ॥ ७ ॥ सं १ ॥

६१२. [1]देवलोगा[2] चुओ संतो माणुसं भवमागओ ।
[3]सण्णिणाणे समुप्पन्ने जाइं सरइ पुराणियं ॥ ८ ॥

६१३. जाईसरणे समुप्पन्ने मियापुत्ते महिड्ढिए[5] ।
सरई पोराणियं जाइं सामण्णं च [6]पुराकयं ॥ ९ ॥

६१४. [7]विसएहिं अरज्जंतो रज्जंतो संजमम्मि य ।
अम्मा-[8]पियरं उवागम्म इमं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

६१५. [9]सुयाणि मे पंच महव्वयाणि नरएसु दुक्खं च तिरिक्खजो[10]णिसुं ।
निव्विण्णकामो मि महण्णवाओ अणुजाणह पव्वइ[11]स्सामो
अम्मो ! ॥ ११ ॥

६१६. अम्म ! [12]ताय ! [13]मए भोगा भुत्ता विसफलोवमा ।
पच्छा कडुयविवागा अणुबंधदुहावहा ॥ १२ ॥

६१७. इमं सरीरं अणिच्चं असुइं असुइसंभवं ।
असासयावासमिणं दुक्खकेसाण भायणं ॥ १३ ॥

६१८. असासए सरीरम्मि रइं नो[14]वलभा[15]महं ।
[16]पच्छा पुरा [17]व चइयव्वे फेणबुब्बुयसन्निभे ॥ १४ ॥

६१९. माणुसत्ते असारम्मि वाही-रोगाण [18]आलए ।
जरा-मरणघत्थम्मि खणं पि न [19]रमामहं ॥ १५ ॥

---

१. नास्त्ययमष्टमः श्लोकः सं २-शा०-ने०आदर्शेषु, पा०आदर्शे च प्रक्षिप्तत्वेन स्वीकृतोऽयं सूत्रश्लोकः । श्लोकस्यास्य व्याख्या पाटी०-नेटीकयोर्नोपलभ्यते, परं सम्भाव्यतेऽत्र यद् अव्याख्याताऽन्यसुगम-सूत्रश्लोकवदसावपि न व्याख्यातो भवेत् पाटी०-नेटीकयोः । अपिच सूत्रश्लोकस्यास्यैकं पदं चूर्णिकृता व्याख्यातं तेन तथा प्राचीन-प्राचीनतमबहुसङ्ख्यसूत्रादर्शोपलम्भाच्चैष श्लोको मूलवाचनायां स्वीकृतोऽस्माभिः ॥ २. °लोगचु° ला १ ला २ पु० पा० ॥ ३. "सन्निणाणमिति संज्ञिनः ज्ञानं–मतिज्ञानम्, तत् समुत्पन्नम्, जातिस्मरणमित्यर्थः" इति चूर्णिः ॥ ४. जाईसरण पुराणयं ला १ ला २ पु० पा० ॥ ५. महाजसे । स° सं १ ॥ ६. पुराणयं सं १ ॥ ७. "विसएहिं ति सुव्व्यत्ययाद् विषयेषु" इति पाटी० । विसएसु अ° शापा० पा० ॥ ८. °यरमुवा° शा० ॥ ९. सुणियाणि शापा० ॥ १०. °जोणिए सं १ ॥ ११. °स्सामि सं १ सं २ विना, पाटी० प्राचीनादर्शे तु °स्सामो इत्येव पाठः ॥ १२. तातो ! सं १ ॥ १३. मते सं २ ॥ १४. नोपल° सं १ ॥ १५. °महे शापा० ॥ १६. पच्छा पुरा व जहितव्वे चू० ॥ १७. य ने०, वा नेटी० ॥ १८. आलते सं २ ॥ १९. रमामि हं सं २ ॥

६२०. जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं रोगा[1] य मरणाणि य ।
अहो ! दुक्खो हु संसारो जत्थ कीसंति[2] जंतवो[3] ॥ १६ ॥

६२१. खेत्तं वत्थुं हिरण्णं च पुत्त-दारं च[4] बंधवा ।
चइत्ताणं इमं देहं गंतव्वमवसस्स मे ॥ १७ ॥

६२२. जहा[5] किंपागफलाणं परिणामो न सुंदरो ।
एवं भुत्ताण भोगाणं परिणामो न सुंदरो ॥ १८ ॥[6]

६२३. अद्धाणं जो महंतं तु अपाहेज्जो[7] पवज्जई[8] ।
गच्छंते[9] से दुही होइ छुहा-तण्हाए[10] पीलिए ॥ १९ ॥

६२४. एवं धम्मं अकाऊणं[11] जो गच्छइ परं भवं ।
गच्छंते[12] से दुही होइ वाहि-रोगेहिं[13] पीलिए[14] ॥ २० ॥[15]

६२५. अद्धाणं जो महंतं तु सपाहेज्जो[16] पवज्जई ।
गच्छंते[17] से सुही होइ छुहा-तण्हाविवज्जिए[18] ॥ २१ ॥

६२६. एवं धम्मं[19] पि काऊणं जो गच्छइ परं भवं ।
गच्छंते[20] से सुही होइ अप्पकम्मे अवेयणे ॥ २२ ॥

६२७. जहा गेहे पलित्तम्मि[21] तस्स गेहस्स जो पहू ।
सारभंडाणि नीणेइ[22] असारं अवउज्झइ[23] ॥ २३ ॥

---

१. रोगाणि म° ला १ पु० शा० ॥ २. किस्संति ने० ॥ ३. जंतुणो ला १ पु० शापा० । पाणिणो ला २ ॥ ४. च नायतो । चइऊण उ देहं पि गंत° सं १ ॥ ५. जह शा० पा० ॥ ६. १८ ॥ जहा कोइ अपाहेज्जो अद्धाणं संपवज्जइ । ग° सं १ ॥ ७. अप्पाहेओ ला २ शा० । अप्पाहिज्जो शापा० । अपाहेओ ने०, अपाहेतो नेटी० ॥ ८. पयट्टई शापा० ॥ ९. गच्छंतो सो ला १ शा० । गच्छंतो स ला २ । गच्छंतो से पु० पा० ॥ १०. °तण्हाय पीडिए सं २ । °तिण्हाइ पीडिए पु० । °तण्हाइ पीडिओ ला १ ला २ पा० । °तण्हाए पीडिओ शा० । तण्हाहिं पीडिए ने० ॥ ११. °णं परं गच्छइ जो भवं सं १ ॥ १२. गच्छंतो सो ला १ ला २ पु० शा० । गच्छंतो से पा० ॥ १३. वाहिरोगेण पी° सं १ ॥ १४. पीडिते सं २ । पीडिए ने० । पीडिओ ला १ ला २ पु० शा० पा० ॥ १५. २० ॥ जहा कोइ सपाहेज्जो अद्धाणं तु पवज्जइ । सं १ ॥ १६. सपाहेओ ला २ शा०, °ओ पयट्टई शापा० ॥ १७. गच्छंतो सो ला १ शा० । गच्छंतो स ला २ । गच्छंतो से पा० ॥ १८. °तण्हदिवज्जिए सं १ । °तण्हइव° ला २ । °तिन्हावि° पु० । °तन्हाविवज्जिओ शा० पा० ने० ॥ १९. धम्मं करेऊणं परं गच्छइ जो भवं सं १ ॥ २०. गच्छंतो सो शा० ॥ २१. °त्तम्मि सं २ । °त्तम्मि गिहसामी उ जो भवे । सारभंडाइं सं १ ॥ २२. नीरेइ शापा० ॥ २३. अवउज्झ° पा० ने० मुपाटी० ॥

६२८. एवं लो[1]ए पलित्तम्मि जरा[2]ए मरणेण य ।
अप्पाणं ता[3]रयिस्सामि तुब्भेहिं अणुमन्निओ ॥ २४ ॥

६२९. तं [4]बेंतऽम्मा-पियरो सामन्नं पुत्त! दुच्चरं ।
गुणाणं तु सहस्साइं धारेयव्वाइं भि[5]क्खुणा ॥ २५ ॥

६३०. स[6]मता सव्वभूएसु सत्तु-मित्तेसु वा जगे ।
पा[7]णाइवायविर[8]ई जावज्जीवाए दुक्करं ॥ २६ ॥

६३१. निच्चकालऽप्पमत्तेणं मुसावायविवज्जणं ।
भासियव्वं हियं सच्चं निच्चाउत्तेण दुक्करं ॥ २७ ॥

६३२. दं[9]तसोहणमाइस्स अ[10]दत्तस्स विवज्जणं ।
अणवज्जेसणिज्जस्स गेण्हणा अ[11]वि दुक्करं ॥ २८ ॥

६३३. विरई अबंभचेरस्स कामभोगरसन्नुणा ।
उग्गं महव्वयं बंभं धारेयव्वं सुदुक्करं ॥ २९ ॥

६३४. धण-धन्न-पेसवग्गेसु परिग्गहविवज्[12]णा ।
सव्वारंभपरिच्चाओ निम्ममत्तं सुदुक्करं ॥ ३० ॥

६३५. चउव्विहे वि आहारे राईभोयणवज्[13]णा ।
सन्निहीसंचओ चेव वज्जेयव्वो सुदुक्करं ॥ ३१ ॥

६३६. छुहा तण्हा य सीउण्हं दं[14]स-मसगवेयणा ।
अक्कोसा दुक्खसेज्जा य तणफासा जल्लमेव य ॥ ३२ ॥

६३७. [15]तालणा तज्जणा चेव [16]वध-बंधपरीसहा ।
दुक्खं भिक्खायरिया जायणा य अलाभया ॥ ३३ ॥

---

१. लोते सं २ ॥ २. °राते सं २ ॥ ३. तारइस्सा° सं १ विना, नवरं तारयस्सा° सं २ ॥ ४. बिंति अम्मा° ला १ शा० । बिंतऽम्मा° पु० पा० ने० । बिंतिऽम्मा° ला २ ॥ ५. °क्खुणो ला १ ने० शापा० पाटीपा० ॥ ६. समया सं १ विना, °या य स° पु० ॥ ७. पाणायवा° सं २ पु० ॥ ८. °वाइ ला १ । °वाय पा० ॥ ९. "दंतसोहणमादिस्स त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, अपिशब्दस्य गम्यमानत्वाद् दन्तशोधनादेरपि" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. अदिण्णस्स विवज्जणा सं १ ॥ ११. अइदु° सं १ । अतिदु° शापा० ॥ १२. °ज्जणं पु० पा० ॥ १३. °ज्जणे शा० ॥ १४. दंसा मसग° सं १ । दंसमसगा व वे° पा० ॥ १५. ताडणा शापा० ॥ १६. वह° सं १ विना ॥

६३८. कावोया जा इमा वित्ती[1] केसलोओ य दारुणो ।
दुक्खं बंभव्वयं घोरं धारेउं अमहप्पणो ॥ ३४ ॥

६३९. सुहोइओ तुमं पुत्ता ! सुकु[2]मालो य सुमज्जिओ ।
न हु सी पभू तुमं पुत्ता ! सामण्ण[3]मणुपालिया ॥ ३५ ॥

५　६४०. जावज्जीवमवि[4]स्सामो गुणाणं तु महब्भरो ।
[5]गरुओ लोह[6]भारो व्व जो पुत्ता ! होइ दुव्वहो ॥ ३६ ॥

६४१. आगासे गंगसोओ व्व पडिसोओ व्व दुत्तरो ।
बाहाहिं सागरो चेव तरियव्वो[7] गुणोदही ॥ ३७ ॥

६४२. वालुयाक[8]वलो चेव निरस्सा[9]दे उ[10] संजमे ।
१०　असिधारागमणं चेव दुक्करं चरिउं तवो ॥ ३८ ॥

६४३. [11]अहीवेगंतदिट्ठीए [12]चरित्ते पुत्त ! [13]दुक्करे ।
जवा लोहमया चेव चावेयव्वा सुदुक्करं ॥ ३९ ॥

६४४. जहा [14]अग्गिसिहा दित्ता पाउं होइ सुदु[15]क्करं ।
[16]तह दुक्करं करेउं जे तारुण्णे समणत्तणं ॥ ४० ॥

१५　६४५. जहा [17]दुक्खं भरेउं जे होइ वायस्स कोत्थलो[18] ।
[19]तह दु[20]क्खं करेउं जे [21]कीवेणं समणत्तणं ॥ ४१ ॥

---

१. वित्ति केसलोवो सं १ । "कापोती येयं वृत्तिः...सा च दारुणा इत्युत्तरेण योगः, अभिधेयवशाच्च लिङ्गविपरिणामः" इति पाटी० ॥ २. °मालो सु° सं १ सं २ ला २ ने० विना ॥ ३. "अणुपालिय त्ति अनुपालयितुम्" इति नेटी० । "अणुपाले(लि)उं ति अनुपालयितुम्" इति पाटी० ॥ ४. °स्सामं सं १ ॥ ५. गुरुओ य लोहभारो व सं १ ॥ ६. भारु व्व सं १ सं २ विना ॥ ७. °व्वो य गु° ला २ पु० पा० ॥ ८. °वले सं १ सं २ शा० ने० विना ॥ ९. °स्साए सं १ विना ॥ १०. य ला १ ॥ ११. अहि+इव+एगंतदिट्ठीए=अहीवेगंतदिट्ठीए । अहिवे° सं १ ॥ १२. चरिए सं १ ॥ १३. दुच्चरे सं १ शा० विना, शापा० च ॥ १४. "द्वितीयार्थे चात्र प्रथमा, ततो यथाऽग्निशिखां दीप्तां पातुं दुष्करम्, नृभिरिति गम्यते; यदिवा लिङ्गव्यत्ययात्, सर्वधात्वर्थत्वाच्च करोतेः सुदुष्करा–सुदुःशका यथाऽग्निशिखा दीप्ता पातुं भवतीति योगः; एवमुत्तरत्रापि भावना" इति पाटी० ॥ १५. °करा शा० ॥ १६. तहा सं २ शा० ॥ १७, २०. दुक्करं सं १ ॥ १८. कोथलो सं २ । कुत्थलो ला १ ला २ पु० पा० ॥ १९. तहा सं १ विना ॥ २१. कीवेण सं १ । कीवाणं ने० ॥

६४६. जहा तुलाए[1] तोलेउं दुक्करं[2] मंदरो गिरी।
तहा निहुय[3] नीसंकं[4] दुक्करं समणत्तणं ॥ ४२ ॥

६४७. जहा भुयाहिं तरिउं[5] जे दुक्करं[6] रयणायरो।
तहा अणुवसंतेणं दुत्तरो[7] दमसागरो ॥ ४३ ॥

६४८. भुंज माणुस्सए[8] भोए पंचलक्खणए तुमं।
भुत्तभोगी तओ जाया[9]! पच्छा धम्मं चरिस्ससि[10] ॥ ४४ ॥ ५

६४९. [11]सो बेंतऽम्मा-पियरो[12] एवमेयं जहाफुडं।
इहलोगे[13] निप्पिवासस्स नत्थि किंचि वि दुक्करं ॥ ४५ ॥

६५०. सारीर-माणसा[14] चेव वेयणाओ अणंतसो।
मए[15] सोढाओ भीमाओ असइं[16] दुक्खभयाणि य[17] ॥ ४६ ॥ १०

६५१. जरा-मरणकंतारे चाउरंते भयागरे[18]।
मए सोढाणि[19] भीमाणि जम्माणि मरणाणि य ॥ ४७ ॥

६५२. जहा इहं अगणी उण्हो एत्तो[20]ऽणंतगुणो[21] तहिं।
नरएसु वेयणा उण्हा असाया[22] वेदिया मए[23] ॥ ४८ ॥

६५३. जहा इमं इहं सीयं एत्तो[24]ऽणंतगुणं[25] तहिं।
नरएसु वेयणा सीया असाया[26] वेइया मए ॥ ४९ ॥ १५

---

१. °लाते सं २ ॥ २. दुक्करो शा० ॥ ३. निभृतम्, निश्चलमित्यर्थः। निहुयं निस्संकं नेटी० ॥ ४. निस्संकं ला १ ला २ पु० ॥ ५. तरिउं दु° सं १ सं २ विना ॥ ६. दुत्तरं सं १ ॥ ७. दुक्करं द° सं १ ने० विना ॥ ८. °स्सते भोते सं २ ॥ ९. °या! जइधम्मं ने० ॥ १०. चरेः इत्यर्थः ॥ ११. तं बिंतऽम्मापियरो इति पाटीसम्मतः पाठः तथाच पाटी०—"तद्...ब्रुवन्तौ ...अम्बापितरौ, प्रक्रमाद् मृगापुत्र आह"। सो बेअम्मापियरो तथा तो बेंतऽम्मापियरो इति पाटीपा०। सो बेइ अम्मा-पियरो ला १ ला २ पु० ॥ १२. °यरं एवमेवं सं १ ॥ १३. इहलोगनि° सं १ सं २ ॥ १४. °साओ य चे° सं १ ॥ १५. मते सं २ ॥ १६. असयं पु० ॥ १७. या सं १ ला २ ॥ १८. "भयाकरे, भवे इति गम्यते" इति नेटी०। भयंकरे सं १ ॥ १९. सोढाइं भीमाइं जम्माइं सं १ ॥ २०. इत्तो° सं १ सं २ शा० विना, शापा० च ॥ २१. °गुणा सं २ ला १ पाटीपा०। °गुणे सं १ शा० ॥ २२. अस्साया वेइया सं १ विना ॥ २३. मते सं २ ॥ २४. इत्तो° सं १ शा० विना ॥ २५. °गुणा ला १ पाटीपा०। °गुणो सं १ ला २। °गुणे शा० ॥ २६. अस्साया सं १ ला १ विना ॥

६५४. कंदंतो [1]कंदुकुंभीसु [2]उद्धपाओ अहोसिरो ।
हुयासणे जलंतम्मि पक्कपुव्वो अणंतसो ॥ ५० ॥

६५५. महादवग्गिसंकासे मरुम्मि [3]वइरवालुए ।
[4]कलंबवालुयाए य दड्ढपुव्वो अणंतसो ॥ ५१ ॥

५ ६५६. रसंतो [5]कंदुकुंभीसु [6]उद्धं बद्धो अबंधवो ।
करवत्त-करकया[7]दीहिं छिन्नपुव्वो [8]अणंतसो ॥ ५२ ॥

६५७. अइतिक्खकं[9]टकाइण्णे तुंगे सिंबलिपायवे ।
[10]खेवियं [11]पासबद्धेणं कड्ढोकड्ढाहिं [12]दुक्करं ॥ ५३ ॥

६५८. महाजंतेसु उच्छू [13]वा आरसंतो सुभेरवं ।
१० [14]पीलिओ मि सकम्मेहिं पावकम्मो अणंतसो ॥ ५४ ॥

६५९. [15]कूवंतो कोलसु[16]णहेहिं सामेहिं सबलेहि य ।
[17]पाडिओ [18]फाडिओ छिण्णो [19]विप्फुरंतो अणेगसो ॥ ५५ ॥

६६०. [20]असीहिं [21]अदसि[22]वन्नेहिं [23]भल्लीहिं पट्टिसेहि य ।
छिन्नो भिन्नो विभिन्नो [24]य ओइण्णो पावकम्मुणा ॥ ५६ ॥

१५ ६६१. अवसो लोहरहे जुत्तो [25]जलंते समिलाजुए ।
चोइओ तो[26]त्त-जुत्तेहिं [27]रोज्झो वा जह पाडिओ ॥ ५७ ॥

---

१. कंदकुं° ला १ पु० । कुंदकुं° शापा० ॥ २. उड्ढपा° पु० शा० ॥ ३. वयर° पु० ॥ ४. कलंबुवा° सं २ ॥ ५. कुंदकुं° पु० । कुंदुकुं° शापा० ॥ ६. उड्ढं सं २ ने० विना, नवरं उद्धपाओ अ° सं १ ॥ ७. °याईहिं सं १ विना ॥ ८. अणेगसो शापा० ॥ ९. °टगाइ° सं १ पु० विना, नवरं °टयाइ° ला२ ॥ १०. खेदियं पाटी०, तथाच पाटी०–"खेदियं ति खिन्नम्, खेदः–क्लेशोऽनुभूतः; क्षिपितं वा पापमिति गम्यते"। "खेवि (? दि) यं ति खिन्नं–खेदोऽनुभूतः" इति नेटी० ॥ ११. पासबंधेणं ला २ ॥ १२. "दुष्करमिति दुस्सहम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. "वाशब्द उपमार्थे" इति पाटी० ॥ १४. पीडिओ शा० ॥ १५. कूव्वंतो सं १ । कुव्वंतो सं२ ॥ १६. °णएहिं° सं १ विना ॥ १७. "पातितो भुवि, पाटितो जीर्णवस्त्रवत्, छिन्नो वृक्षवत्" इति नेटी० । फाडिओ शा०, पाडिओ शापा० । पाडिउं फालिउं छिन्नो ला २ ॥ १८. फालिओ सं १ सं २ विना ॥ १९. विप्फरंतो अणंतसो पु० ॥ २०. अरसाहिं अयसि° पाटी०, तथाच पाटी०–"अरसाहिं ति प्रहरणविशेषैः"। असीहिं इति तु पाटीपा० ॥ २१. अयसि° सं १ विना ॥ २२. वन्नाहिं सं २ ला २ शा० ने० ॥ २३. भल्लेहिं शा० ॥ २४. अ सं १ । हा सं २ । य उववन्नो पाव° ला १ ला२ पु० पा० ॥ २५. जलंतस° सं १ पाटीपा० ॥ २६. तुत्त° ला२ पु० पा० । तत्त° ला १ ॥ २७. रुज्झो ला १ पु० पा० ॥

६६२. हुयासणे जलंतम्मि चियासु महिसो विवं[1] ।
दड्ढो[2] पक्को य अवसो[3] हं पावकम्मेहिं पाविओ[4] ॥ ५८ ॥

६६३. वला संडासतुंडेहिं लोहतुंडेहिं पक्खिहिं ।
विलुत्तो विलवंतो हं ढंक-गिद्धेहिं णंतसो ॥ ५९ ॥

६६४. तण्हाकिलंतो धावंतो पत्तो वेयरणिं नइं[5] ।
जलं पाहं[6] ति चिंतंतो खुरधाराहिं[7] विवाइओ ॥ ६० ॥ ५

६६५. उण्हाभितत्तो संपत्तो असिपत्तं महावणं ।
असिपत्तेहिं पडंतेहिं छिन्नपुव्वो अणेगसो[8] ॥ ६१ ॥

६६६. मोग्गरेहिं[9] मुसंढीहिं[10] सूलेहिं[11] मुसलेहि य ।
गयासं भग्गगत्तेहिं[12] पत्तं दुक्खं अणंतसो ॥ ६२ ॥ १०

६६७. खुरेहिं तिक्खधाराहिं[13] छुरियाहिं कप्पणीहिं य ।
कप्पिओ फालिओ छिन्नो उक्कत्तो[14] य अणेगसो ॥ ६३ ॥

६६८. पासेहिं कूडजालेहिं मिओ वा अवसो अहं ।
वाहिओ[15] वद्धरुद्धो य[16] वहुसो चेव विवाइओ ॥ ६४ ॥

६६९. गलेहिं मगर-जालेहिं मच्छो वा अवसो अहं । १५
उल्लितो[17] पाडिओ गहिओ मारिओ य अणंतसो ॥ ६५ ॥

---

१. "पिव मिव विव वा इवार्थे इति वचनाद् महिष इव" इति पाटी० ॥ २. दड्ढो ला १ पु० पा० ॥ ३. अवसो पाव° सं १ सं २ विना ॥ ४. "पावितो त्ति पापमस्यास्तीति भूम्नि मत्वर्थीयष्ठक्, पापिकः" इति पाटी० । "पाविओ त्ति प्राप्तः–व्याप्तः" इति नेटी० ॥ ५. नदिं सं २ शा० ने० ॥ ६. "पाहं ति पास्यामि" इति पाटी० । पाहिं ति सं १ सं २ शा० ॥ ७. "क्षुरधाराभिः, वैतरणीजलोर्मिभिरिति शेषः" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. अणंतसो ला २ ॥ ९. मुग्ग° सं १ सं २ विना ॥ १०. मुसुंढी° सं २ पा० । मुसंडीहिं ला २ । मुसंठीहिं शा० ॥ ११. सूरेहिं ला २ ॥ १२. "भग्गगत्तेहिं ति भग्नगात्रेण सता" इति पाटी० । भग्गगत्तेणं सं २ नेटी०, नेटी०प्राचीनादर्शेषु °गत्तेहिं इत्येव पाठः ॥ १२. °धारेहिं पु० शा० ॥ १४. "उत्कृतः त्वगपनयनेन" इति नेटी० । उक्कित्तो ला १ ला २ पु० शा० पा० । उकंतो पाटी०, तथाच पाटी०–"उकंतो य त्ति उत्क्रान्तश्च, आयुःक्षये मृतश्चेत्यर्थः, पाठान्तरतो वा उत्कृतः त्वगपनयनेन" ॥ १५. "वाहितः–विप्रलब्धः" इति पाटी०, गहितो पाटीपा० । वाहिओ ने० नेटी०, तथाच नेटी०–"वाधितः–पीडितः" ॥ १६. य विवसो ला १ ला २ पु० पा० । वा वहू चेव शा० ॥ १७. "उल्लिउ त्ति आर्षत्वाद् उल्लिखितः गलैः, पाटितः मकरैः, गृहीतश्च जालैः" इति पाटी० नेटी० । उल्लिओ फालिओ सं १ पाटी० विना ॥

६७०. वीदंसएहिं जालेहिं लेप्पाहिं[1] सउणो विव ।
गहिओ लग्गो य बद्धो य मारिओ य अणंतसो ॥ ६६ ॥

६७१. कुहाड-फरसुमाईहिं[2] वड्ढईहिं दुमो विव ।
कुट्टिओ फालिओ छिन्नो तच्छिओ य अणंतसो ॥ ६७ ॥

६७२. चवेड-मुट्ठिमाईहिं[3] कुमारेहिं[4] अयं पिवं[5] ।
ताडिओ कुट्टिओ भिन्नो चुण्णिओ य अणंतसो ॥ ६८ ॥

६७३. तत्ताइं तंब-लोहाइं तउयाइं सीसगाणि य ।
पाइओ कलकलेंताइं[6] आरसंतो सुभेरवं ॥ ६९ ॥

६७४. तुहं[7] पियाइं मंसाइं खंडाइं[8] सोल्लगाणि[9] य ।
खाविओ मि समंसाइं अग्गिवन्नाइं णेगसो ॥ ७० ॥

६७५. तुहं पिया सुरा[10] सीहू मेरओ य महूणि[11] य ।
पज्जिओ[12] मि जलंतीओ वसाओ रुहिराणि य ॥ ७१ ॥

६७६. निच्चं भीएण तत्थेणं[13] दुहिएणं वहिएण[14] य ।
परमा[15] दुहसंबद्धा वेयणा वेइया मए[16] ॥ ७२ ॥

६७७. तिव्वचंड[17]प्पगाढाओ घोराओ अइदुस्सहा ।
महब्भयाओ भीमाओ नरएसु[18] वेइया मए[19] ॥ ७३ ॥

६७८. जारिसा माणुसे लोए[20] ताया[21] ! दीसंति वेयणा ।
एत्तो[22] अणंतगुणिया नरएसु[23] दुक्खवेयणा ॥ ७४ ॥

---

१. "लेप्पाहिं ति लेपैः" इति पाटी० नेटी० ॥ २. फरुसमा° सं १ । फारुसमा° सं २ । परसु° ला १ पु० पा० ने० । पुरसमा° ला २ । कुठार-परश्वादिभिरित्यर्थः ॥ ३. °मुट्ठमा° ला २ । चपेटा-मुष्ट्यादिभिरित्यर्थः ॥ ४. "कुमारैः–अयस्कारैः" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. पिवा सं १ सं २ ॥ ६. °कलंता° सं १ सं २ विना, नवरं °कालिंता° ने० ॥ ७. तुह पीयाइं सं १ । तुहप्पियाइं पा० ॥ ८. खट्टाइं सं १ ॥ ९. सोलगा° ला १ ॥ १०. °रा आसी मे° ला १ ॥ ११. महूणि सं १ विना ॥ १२. "पज्जितो मि त्ति पायितोऽस्मि" इति पाटी० ॥ १३. तत्थेण दु° ला १ पु० । तत्थेण दुहिएण शा० ने० ॥ १४. व्यथितेनेत्यर्थः । वेहिएण सं २ ॥ १५. परमा[ऽ]सुह° सं १ ॥ १६, १९. मते सं २ ॥ १७. °डप्पगा° सं १ सं २ विना ॥ १८. नरतेसु सं २ । नरएसू ला २ पु० । नरएसु शा० ने० ॥ २०. लोते सं २ ॥ २१. ताता ! सं १ ॥ २२. इत्तो ला १ ला २ पु० पा० ॥ २३. °एसु दु° शा० । °एसू वेइया मए ॥ ७४ ॥ सं १ ॥

६७९. सव्व[1]भवेसु असाया[2] वेयणा वेइया मए[3] ।
निमिसंतरमेत्तं पि जं साया नत्थि वेयणा ॥ ७५ ॥

६८०. तं विं[4]तऽम्मा-पियरो छंदेणं[5] पुत्त ! प[6]व्वय ।
नवरं पुण सामण्णे दुक्खं निप्पडिकम्मया ॥ ७६ ॥

६८१. सो विं[7]तऽम्मा-पि[8]यरो एवमेयं जहाफुडं ।
प[9]रिकम्मं को कुणई अरण्णे मिय-पक्खिणं ? ॥ ७७ ॥　　५

६८२. ए[10]गब्भूए अरण्णे वा जहा उ[11] चरई मिए ।
एवं धम्मं चरिस्सामि संजमेण तवेण य ॥ ७८ ॥

६८३. जया मिगस्स आयंको महारण्णम्मि जायई[12] ।
अ[13]च्छंतं रुक्खमू[14]लम्मि [15]को णं ताहे तिगिं[16]छई ? ॥ ७९ ॥　　१०

६८४. को वा से ओसहं देइ ? को वा से पुच्छई सुहं ? ।
[17]को से भत्तं [18]वं पाणं वा आहं[19]रित्तु पणामए ? ॥ ८० ॥

६८५. जया य से सुही होइ तया गच्छइ गोयरं ।
भत्त-पाणस्स अट्ठाए वं[20]ल्लराणि सराणि य ॥ ८१ ॥

६८६. खाइत्ता पाणियं पाउं वं[21]ल्लरेहिं [22]सरेहिं य ।
मिगचारियं चरित्ताणं गच्छई मिगचा[23]रियं ॥ ८२ ॥　　१५

---

१. °व्वब्भवेसु अस्साया सं २ । °व्वभावे° ला १ । °व्वभवेसु अस्साया शा० पा० ने० ॥ २. °या उ वे° सं १ ला १ ॥ ३. मते सं २ ॥ ४. विंतिऽम्मा° ला २ । विंतऽम्मा° ला १ पु० शा० पा० ने० । "तं–मृगापुत्रं ब्रूतः अम्बा-पितरा" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. छंदेण सं १ ने० ॥ ६. पव्वया सं १ ला १ विना ॥ ७. "विंति त्ति आर्षत्वाद् ब्रूते" इति पाटी० । बेइ अम्मा° शा० ॥ ८. °यरं एवमेव ज° सं १ ॥ ९. पडिकम्मं सं १ शा० ने० ॥ १०. एगभूओ ला १ पु० ने० । एगब्भूओ सं २ ला २ पा० ॥ ११. व सं १ । ऊ पा० ॥ १२. °यइ सं १ ने० ॥ १३. अच्चंतं शा० ॥ १४. °मूले वा को सं १ ॥ १५. "को णं ति अचां सन्धि-लोपौ बहुलमिति वचनाद् अज्लोपे क एनम्" इति पाटी० । "को णं ति क एनम्" इति नेटी० ॥ १६. तिगिच्छई सं २ शा० ने० । चिगिच्छई ला १ पु० पा० । चिगच्छई ला २ ॥ १७. को वा से भत्त-पाणं वा सं १ ॥ १८. च शा० ॥ १९. आहरित्ता सं १ ॥ २०. "वल्लराणि–गहनानि, उक्तं च–गहणमवाणियदेसं रण्णे छेत्तं च वल्लरं जाण [. . .]" इति पाटी० ॥ २१. "वल्लरेषु सरःसु चेति सुब्व्यत्ययेन नेयम्" इति पाटी० ॥ २२. सरेहि य शा० । सरेहि वा सं १ शा० विना ॥ २३. "मृगचर्या–मृगाश्रयभुवम्" इति पाटी० नेटी० ॥

६८७. एवं समुट्ठिए[1] भिक्खू एवमेव अणेगए[2] ।
मिगचारियं चरित्ताणं उड्ढं पक्कमई दिसं[3] ॥ ८३ ॥

६८८. जहा मिए[4] एग अणेगचारी अणेगवासे धुवगोयरे[5] य[6] ।
एवं मुणी गोयरियं पविट्ठे[7] नो हीलए नो वि य खिंसएज्जा ॥ ८४ ॥

६८९. मिगचारियं चरिस्सामि, एवं पुत्ता ! जहासुहं ।
अम्मा-पिऊहिं[8]ऽणुन्नाओ जहाइ उवहिं[9] तओ[10] ॥ ८५ ॥

६९०. मिगचारियं चरिस्सामि सव्वदुक्खविमोक्खणिं ।
तुब्भेहिं[11] अंबऽणुन्नाओ, गच्छ पुत्त ! जहासुहं ॥ ८६ ॥

६९१. एवं सो अम्मा-पियरं[12] अणुमाणेत्ताण बहुविहं ।
ममत्तं छिंदई[13] ताहे महानागो[14] व्व कंचुयं ॥ ८७ ॥

६९२. इड्ढिं[15] वित्तं च मित्ते य पुत्त-दारं च नायओ[16] ।
रेणुयं व[17] पडे लग्गं निद्धुणित्ताण निग्गओ ॥ ८८ ॥

६९३. पंचमहव्वयजुत्तो पंच[18]समिओ तिगुत्तिगुत्तो य ।
सब्भिंतर[19]बाहिरए[20] तवोकम्मम्मि[21] उज्जुओ[22] ॥ ८९ ॥

६९४. निम्ममो निरहंकारो [23]नीसंगो चत्तगारवो ।
समो[24] य सव्वभूएसु तसेसु[25] थावरेसु य ॥ ९० ॥

---

१. °ट्ठिओ सं १ पा० ने० विना ॥ २. °गते सं २ । °गगो ला १ ला २ पु० । °गओ सं १ । अनेकगः इत्यर्थः ॥ ३. दिसिं सं २ ॥ ४. मिगो सं १ । मिगे शा० ॥ ५. धुयगो° ने० ॥ ६. या । तेवं मु° सं २ ॥ ७. पविट्ठो ने० ॥ ८. °पिईहिं सं २ ला १ ने० । °पिईहि पु० शा० । °पिईहिं अणु° ला २ ॥ ९. "उपधिम्—उपकरणम्, आभरणादि द्रव्यतः, भावतस्तु छद्मादि" इति पाटी० । "उपधि-परिग्रहम्" इति नेटी० ॥ १०. तहा शा० ॥ ११. तुब्भे [?] मणु° सं २ । तुब्भेहिं समणु° ला १ ला २ । तुब्भेहिं व (? ऽव) अणु पु० । तुब्भेहिं वा अणु° ने० । तुब्भेहिं अब्भणु° शापा० ॥ १२. °यरो ला १ ला २ शा० । °यरा पु० ॥ १३. "छिनत्ति—अपनयति" इति पाटी० । मुच्चइ तेहिं महा° सं १ ॥ १४. °नागो व सं १ । °नागु व्व सं १ सं २ शा० विना ॥ १५. इड्ढी सं १ विना ॥ १६. "नायओ त्ति ज्ञातीन् सोदरादीन्" इति पाटी० ॥ १७. वा सं १ ॥ १८. पंचहि स° शा० ने० ॥ १९. अब्भिं° सं १ ॥ २०. °बाहिरिए पा० पाटी० । °बाहिरओ शा० । °बाहिरते सं २ ॥ २१. °कम्मंसि सं २ शा० ॥ २२. उज्जओ ला २ । उज्जुत्तो शा० ॥ २३. निस्संगो सं १ विना, नवरं निसंगो शा० ॥ २४. समो सव्वेहिं भूएहिं तसेहिं थावरेहिं य ॥ ९० ॥ सं १ ॥ २५. तसेसुं ला १ ला २ ॥

६९५. लाभालाभे सुहे दुक्खे जीविए मरणे तहा ।
समो निंदा-पसंसासु तहा माणावमाणओ[1] ॥ ९१ ॥

६९६. गा[2]रवेसु कसाएसु दंडे[3]-सल्ल-भएसु य ।
नियत्तो हास-सोगाओ अनियाणो अबंधणो ॥ ९२ ॥

६९७. अनिस्सिओ इहं लोए[4] परलोए अनिस्सिओ ।
[5]वासी-चंदणकप्पो य असणे अणसणे तहा[6] ॥ ९३ ॥

६९८. अप्पसत्थेहिं दारेहिं सव्वओ पिहियास[7]वो ।
अज्झप्प[8]झाणजोगेहिं पसत्थदम-सास[9]णो ॥ ९४ ॥

६९९. एवं नाणेण चरणेण दंसणेण त[10]वेण य ।
भावणा[11]हिं य सुद्धाहिं सम्मं भा[12]वेत्तु अप्पयं ॥ ९५ ॥

७००. बहुयाणि उ[13] वासाणि सामण्णमणुपालिया ।
मासिए[14]णं तु भत्तेणं सिद्धिं पत्तो अणुत्तरं ॥ ९६ ॥

७०१. एवं क[15]रेंति संबु[16]द्धा पंडिया पवियक्खणा ।
विणियट्टंति भोगेसु मियापुत्ते ज[17]हा मिसी ॥ ९७ ॥

७०२. महापभावस्स महाजसस्स मिया[18]ए पुत्तस्स निसम्म भासियं ।
तवप्पहाणं च[19]रियं च उत्तमं ग[20]इप्पहाणं च तिलोगविस्सुयं ॥ ९८ ॥

---

१. °माणणे सं १। "माणावमाणओ त्ति मानापमानयोः" इति पाटी० ॥ २. "गारवादीनि सूत्रे सुव्व्यत्ययेन सप्तम्यन्ततया निर्दिष्टानि पञ्चम्यन्ततया व्याख्येयानि" इति पाटी० ॥ ३. डंड° सं १ ॥ ४. लोते सं २ ॥ ५. वासी-चन्दनव्यापारकयोस्तुल्य इत्यर्थः ॥ ६. अत्र कल्पः–तुल्य इत्यनुवर्तते ॥ ७. °सवे सं २ शा० ने० ॥ ८. °प्पज्झाण° सं १ पा० विना ॥ ९. °सणे सं १ सं २ शा० ने० ॥ १०. तहेव य सं २ ला १ ने० ॥ ११. °णाहि य ला २ शा० ने० । °णाहिं विसु° ला १ पा० ॥ १२. भावेइ अ° सं १ ॥ १३. य ला २ ने० ॥ १४. °एण उ भ° सं १ विना ॥ १५. करिंति ला १ ला २ पु० । करंति सं २ शा० पा० ने० ॥ १६. संपन्ना पाटी०, तथाच पाटी०–"संपन्न त्ति सङ्गता प्रज्ञा येषां ते सम्प्रज्ञाः, सम्पन्ना वा ज्ञानादिभिः" ॥ १७. "जहा मिसि त्ति यथा ऋषिः, मकारोऽलाक्षणिकः" इति नेटी० ॥ १८. मियाय सं १ शापा० । मियाइ ला १ ला २ पु० पा० ॥ १९. चरिउं ला २ ॥ २०. गइं पहाणं सं १ ॥

७०३. वियाणिया दुक्खविवड्ढणं[1] धणं ममत्तबंधं च महाभयावहं ।
सुहावहं धम्मधुरं अणुत्तरं धारेह[2] निव्वाणगुणावहं[3] महं[4] ॥ ९९ ॥
त्ति बेमि ॥

॥ मियापुत्तिज्जं[5] समत्तं ॥ १९ ॥

---

१. °वद्धणं शा० ने० ॥ २. धारेध सं १ ॥ धारेज्ज शा० ॥ ३. °वहं ति बेमि ला १ ला २ पु० शापा० ॥ ४. "महं ति अपरिमितमाहात्म्यतया महतीम्, सूत्रत्वाच्चेवं निर्देशः" इति पाटी० ॥ ५. मिगपुत्तीयं स° सं २। मियापुत्तियं १९ ॥ ला १ ला २। मिगापुत्तीयं १९ ॥ पु० ॥

२०

वीसइम महानियंठिज्जं अज्झयण[1]

७०४. सिद्धाण[1] नमो किच्चा संजयाणं[2] च भावओ ।
अत्थधम्मगइं[3] तच्चं[4] अणुसट्ठिं[5] सुणेह मे ॥ १ ॥

७०५. पभूयरयणो[6] राया सेणिओ मगहाहिवो ।
विहारजत्तं[7] निज्जाओ[8] मंडिकुच्छिसि चेइए ॥ २ ॥

७०६. नाणादुम-लयाइण्णं नाणापक्खिनिसेवियं[9] ।
नाणाकुसुमसंछन्नं उज्जाणं नंदणोवमं ॥ ३ ॥

७०७. तत्थ सो[10] पासई साहुं संजयं सुसमाहियं ।
निसन्नं[11] रुक्खमूलम्मि सुकुमालं सुहोइयं ॥ ४ ॥

७०८. तस्स रूवं तु[12] पासित्ता राइणो तम्मि संजए ।
अच्चंतपरमो आसी अतुलो[13] रूवविम्हओ ॥ ५ ॥

७०९. अहो ! वण्णो अहो ! रूवं अहो ! अज्जस्स सोमया ।
अहो ! खंती अहो ! मुत्ती अहो ! भोगे[14] असंगया ॥ ६ ॥

७१०. तस्स पाए उ वंदित्ता काऊण य पयाहिणं ।
नाइदूरमणासन्ने पंजली पडिपुच्छई[15] ॥ ७ ॥

७११. तरुणो सि अज्जो[16] ! पव्वइओ भोगकालम्मि संजया ! ।
उवट्ठिओ[17] सि सामण्णे एयमट्ठं सुणेमु[18] ता ॥ ८ ॥

---

१. अध्ययनस्यास्यादित द्वादशसूत्रश्लोकान्तर्गतानि कतिचित् सूत्रपदानि व्याख्यातानि चूर्णौ, शेषमध्ययनं च सुगमं निर्दिष्टम्। सिद्धेभ्य इत्यर्थः ॥ २. संयतेभ्य इत्यर्थः ॥ ३. °धम्ममइं चू० पाटीपा०॥ ४. "तच्चं ति तथ्याम्" इति पाटी० नेटी०। तत्थं सं २॥ ५. अणुसिट्ठिं शापा० पा० ॥ ६. °यणे सं १॥ ७. "सुब्व्यत्ययाद् विहारयात्रया" इति पाटी०॥ ८. °ज्जाए मंडिकुच्छिम्मि सं १॥ ९. °णाजीवनि° सं १॥ १०. सो समणं दिस्स संजयं सं १॥ ११. निसिन्नं शा०, निसन्नं शापा०॥ १२. तु दट्ठूणं रा° सं १॥ १३. अउलो सं १ सं २ विना॥ १४. भोगेसु-[ऽ]संगया सं १ सं २ शापा०॥ १५. परिपु° ला १ ला २ ॥ १६. अज्ज! सं १॥ १७. उवहितो सि पाटीपा०॥ १८. सुणामि ला १ ला २ पु० शापा०। सुणेमि शा० ने० नेटी०। मूलस्थः पाठः सं १ सं २ शापा० आदर्शानाम्॥

७१२. अणाहो मि [1]महारायं ! नाहो मज्झ न विज्जई ।
अणु[2]कंपगं [3]सुहिं वा वि [4]कंची नाभिसमेमऽहं ॥ ९ ॥

७१३. [5]तओ सो पहसिओ राया सेणिओ मगहाहिवो ।
एवं ते [6]इड्ढिमंतस्स कहं नाहो न विज्जई[7] ॥ १० ॥

७१४. होमि नाहो [8]भयंताणं भोगे भुंजाहि संजया ! ।
मित्त-[9]नाईपरिवुडो [10]माणुस्सं खु सुदुल्लहं ॥ ११ ॥

७१५. अप्पणा वि अणाहो सि[11] सेणिया ! मगहाहिवा ! ।
अप्पणा अणाहो संतो[12] [13]कस्स नाहो भविस्ससि ? ॥ १२ ॥

७१६. एवं वुत्तो नरिंदो सो [14]सुसंभंतो सुविम्हिओ ।
वयणं [15]असुयपुव्वं साहुणा विम्हयन्नितो[16] ॥ १३ ॥

७१७. [17]अस्सा हत्थी मणुस्सा मे पुरं अंतेउरं च मे ।
भुंजामि माणुसे भोए आणा [18]ईस्सरियं च मे ॥ १४ ॥

७१८. एरिसे [19]संपयग्गम्मि [20]सव्वकामसमप्पिए ।
कहं अणाहो [21]भवइ मा हु भंते ! मुसं वए ॥ १५ ॥

७१९. न तुमं [22]जाणे अणाहस्स अत्थं [23]पोत्थं व पत्थिवा ! ।
जहा अणाहो [24]भवइ सणाहो [25]वा नराहिवा ! ॥ १६ ॥

---

१. °राय ! शा० ने० ॥ २. °पकं सुही वा सं १ ॥ ३. सुहं ला १ ला २ शापा० ॥ ४. कंची नाहि तुमे महं पा० पाटी०, तथाच पाटी–"अणुकंपगं ति आर्षत्वाद् अनुकम्पकः,...सुहृत... कश्चिन्न विद्यते ममेति सम्बन्धः, नाहि त्ति प्रक्रमाद् अनन्तरोक्तमर्थे जानीहि, तुमि त्ति त्वम् । पठ्यते च–कंची नाभिसमेमहं–कञ्चिदनुकम्पकं सुहृदं वाऽपि नाभिसमेमि–नाभिसङ्गच्छामि" ॥ ५. तो सो सं १ पा० ॥ ६. इड्ढिवंत° सं १ ॥ ७. °ज्जइ सं १ ॥ ८. "भदन्तानां–पूज्यानाम्" इति पाटी० । भयत्ताणं सं २ ॥ ९. °नाइप° सं १ ॥ १०. °णुसत्तं सु° सं १ । °णुस्सं खलु दु° ने० ॥ ११. सि महाराया ! म° सं १ ॥ १२. होंतो सं १ ॥ १३. कहं नाहो ला १ ला २ पु० पा० ॥ १४. ससंभंतो सवि° सं १ ॥ १५. अस्सुय° सं १ सं २ विना ॥ १६. °न्निओ सं १ विना ॥ १७. आसा ला १ नेटी० ॥ १८. ईसरि° सं २ ॥ १९. संपयायम्मि पाटीपा० ॥ २०. "प्राकृतत्वात् समर्पितसर्वकामे" इति पाटी० ॥ २१. "भवइ त्ति पुरुषव्यत्ययेन भवामि" इति पाटी० नेटी० । भवामि मा शापा० । भवइ भंते ! मा हु मुसं सं १ पाटीपा० ॥ २२. जानीषे इत्यर्थः ॥ २३. पुत्थं ला १ ला २ पु० । पोत्थं च शा० । उत्थं व पाटी०, पोत्थं व पाटीपा० ॥ २४. °वई सं १ सं २ पु० विना ॥ २५. वि सं १ । व ला १ पु० ॥

७२०. सुणेह[1] मे महारायं[2] ! अव्वक्खित्तेण चेयसा ।
जहा अणाहो भवति[3] जहा मे[4] य पवत्तियं ॥ १७ ॥

७२१. कोसंबी नाम[5] नयरी[6] पुराणपुरभेयणी ।
तत्थ आसी पिया मज्झं पभूयधणसंचओ ॥ १८ ॥

७२२. पढमे वए महारायं[7] ! अतुला[8] मे अच्छिवेयणा ।
अहोत्था[9] विउलो[10] दाहो सव्वंगत्तेसु[11] पत्थिवा ! ॥ १९ ॥

७२३. सत्थं जहा परमतिक्खं सरीरवियरंतरे[12] ।
पविसेज्ज[13] अरी कुद्धो एवं मे अच्छिवेयणा[14] ॥ २० ॥

७२४. तियं मे अंतरिच्छं च उत्तमंगं[15] च पीडई ।
इंदासणिसमा घोरा वेयणा[16] परमदारुणा ॥ २१ ॥

७२५. उवट्ठिया[17] मे आयरिया विज्जा-मंतचिगिच्छगा[18] ।
अबीया[19] सत्थकुसला मंत-मूलविसारया ॥ २२ ॥

७२६. ते मे तिगिच्छं कुव्वंति चाउप्पायं[20] जहाहियं ।
न य[21] दुक्खा विमोयंति एसा मज्झ अणाहया ॥ २३ ॥

७२७. पिया मे सव्वसारं पि देज्जाहि[22] मम कारणा[23] ।
न य दुक्खा[24] विमोयंति[25] एसा[26] मज्झ अणाहया ॥ २४ ॥

---

१. सुणेहि पु० पा० ॥ २. °राय ! सं २ शा० ॥ ३. °वई सं १ विना ॥ ४. "मे य त्ति मया च प्रवर्तितमिति प्ररूपितमनाथत्वमिति प्रक्रमः" इति पाटी० नेटी० । मेयं प° शा० ॥ ५. °म पुरी नयराण पुरभे° सं १ ॥ ६. °री पोराणं पुडभे° सं २ । °री नगराण पुडभेयणं पाटीपा० ॥ ७. °राय ! ला १ शा० ॥ ८. अउला सं १ सं २ ने० विना ॥ ९. अहोत्थ सं १ । अहोथा सं २ ॥ १०. तिउलो पाटी०, तथाच पाटी०–"तिउलो त्ति आर्षत्वात् तोदकः–व्यथकः" । विउलो पाटीपा० समग्रसूत्रादर्शेषु च ॥ ११. सव्वगत्तेहिं प° सं १ । सव्वंगेसु य प° सं २ शापा० पाटीपा० ॥ १२. सरीरविवरं° शा० पा० ने० पाटीमु० । सरीरवीय अंतरे पाटीपा० ॥ १३. आवीलेज्ज अरी सं १ विना नेटी० पाटीपा० ॥ १४. अत्थि वे° सं १ सं २ ला १ ला २ ॥ १५. उत्तिमं° सं १ पु० शा० विना ॥ १६. °णा अइदा° सं १ ॥ १७. उवत्थिया सं १ । उट्ठिया सं २ ॥ १८. °ततिगि° सं १ ला २ पा० विना ॥ १९. अधीया ला १ पु० शा० । अथिइ (?) सथ(त्थ)कु° सं २ । नाणासत्थत्थकुसला सं १ पाटीपा० ॥ २०. °उपायं सं १ ॥ २१. चि सं १ ॥ २२. "दिज्जाहि त्ति दद्यात्" इति पाटी० ॥ २३. कारणे सं २ ॥ २४. दु० ॥ २४ ॥ ला १ ॥ २५. "वचनव्यत्ययाद् विमोचयति, एवं सर्वत्र" इति पाटी० । "सुब्व्यत्ययाद् विमोचयति" इति नेटी० । विमोएइ सं २ शा० ॥ २६. एसा० ॥ २४ ॥ ला २ पु० ॥

७२८. माया[1] वि मे महाराय[2] ! पुत्तसोगदुहऽट्टिया[3] ।
न य दुक्खा[4] विमोयंति एसा मज्झ अणाहया ॥ २५ ॥

७२९. भायरो[5] मे महाराय[6] ! सगा[7] जेट्ठ-कणिट्ठगा ।
न य दुक्खा[8] विमोयंति[9] एसा मज्झ अणाहया ॥ २६ ॥

५ ७३०. भइणीओ मे महाराय[10] ! सगा जेट्ठ-कणिट्ठगा ।
न य[11] दुक्खा विमोयंति[12] एसा मज्झ अणाहया ॥ २७ ॥

७३१. भारिया मे महाराय ! अणुरत्ता[13] अणुव्वया ।
अंसुपुण्णेहिं नयणेहिं उरं मे[14] परिसिंचई ॥ २८ ॥

७३२. अन्नं[15] पाणं च ण्हाणं च गंध-मल्लविलेवणं ।
१० मए णायमणायं वा सा बाला नोवभुंजई[16] ॥ २९ ॥

७३३. खणं पि मे महाराय[17] ! पासाओ[18] वि[19] न फिट्टई[20] ।
न य दुक्खा विमोएइ[21] एसा[22] मज्झ अणाहया ॥ ३० ॥

७३४. तओ हं एवमाहंसु दुक्खमा हु पुणो पुणो ।
वेयणा अणुभविउं जे संसारम्मि अणंतए[23] ॥ ३१ ॥

१५ ७३५. सयं[24] च जइ मुंचिज्जा[25] वेयणा विउला इओ ।
खंतो दंतो निरारंभो पव्वए[26] अणगारियं ॥ ३२ ॥

---

१. °या य मे म° शा०। °या मे म° सं २ ला १ ला २ पु० ॥ २. °राया! ला २ ॥ ३. °दुहऽद्दिया पा०, पाइयटीकायामत्र द्वावपि पाठौ मौलभावेन व्याख्यातौ ॥ ४. दु० ॥ २५ ॥ ला १। दुक्खा० ॥ २५ ॥ ला २ पु० । दुक्खा विमोएइ शा० ॥ ५. भायरा ला १ ला २ पा० ॥ ६. °रायं! ला १ ॥ ७. "सग त्ति लोकरूढितः सोदर्याः, स्वका वा—आत्मीया वा" इति पाटी० ॥ ८. दु० ॥ ला १ । दुक्खा ० ॥ ला २ पु० ॥ ९. विमोएंति सं २ ॥ १०. °रायं! सं २ ला १ ला २ पु० ॥ ११. य० ॥ पु० ला १ ला २ ॥ १२. विमोतेंति सं २ ॥ १३. °रत्त मणुव्वया ला २ पु० पा०। अणुत्तर मणु° पाटीपा०, तथाच पाटी—"अणुत्तर मणुव्वय त्ति इह च मकारोऽलाक्षणिकः; अनुत्तरा—अतिप्रधाना" ॥ १४. मे अणुसिं° सं १ ॥ १५. न अण्ण पाण ण्हाणं वा गंध° सं १ ॥ १६. नो य भुं° ने०। नेव भुं° शा० । नोवभुंजइ सं १ सं २ ॥ १७. °रायं! सं २ ला १ ला २ पु० ॥ १८. पासओ पु० ने० नेटी० ॥ १९. "अपिः चशब्दार्थः" इति पाटी० ॥ २०. °ट्टइ सं १ ॥ २१. विमोतेइ सं २। विमोयंति ला १ ला २ । विमोएंति ने०॥ २२. एसा० ॥ ला २ ॥ २३. °तते सं २ ॥ २४. सयिं पाटीप्र० । सयं सं २ पा० । "सयिं च त्ति चशब्दः अपिशब्दार्थः, ततः सकृदपि—एकदापि यदि मुच्येऽहमिति गम्यते; कुतः ? वेयण त्ति वेदनायाः, विउल त्ति विपुलायाः" इति पाटी० ॥ २५. मुंचेज्जा सं २ शा० पा० ॥ २६. पव्वइए पा० ने० पाटीमु० नेटीमु० । पव्वइओ ला २ ॥

७३६. एवं च चिंतइत्ताणं पांसुत्तो[1] मि नराहिवा ! ।
[2]परियत्तंतीए[3] राईए वेयणा मे खयं गया ॥ ३३ ॥

७३७. तओ कल्ले पभायम्मि आपुच्छित्ताण बंधवे ।
खंतो दंतो निरारंभो पव्वईओ[4] अणगारियं ॥ ३४ ॥

७३८. तो[5] हं नाहो जाओ अप्पणो य परस्स य ।
सव्वेसिं चेव भूयाणं[6] तसाणं थावराण य ॥ ३५ ॥ ५

७३९. अप्पा नँदी[7] वेयरणी अप्पा मे कूडसामली ।
अप्पा कामदुहा धेणू अप्पा मे नंदणं वणं ॥ ३६ ॥

७४०. [8]अप्पा कत्ता विकत्ता य दुक्खाण[9] य सुहाण य ।
अप्पा मित्तममित्तं चँ[10] दुप्पट्ठियसुपट्ठिओ ॥ ३७ ॥ १०

७४१. इमा हु अन्ना वि अणाहया निवा ! तमेगचित्तो निहुओ सुणेहि[11] मे[12] ।
नियंठधम्मं लभियाण[13] वी जहा सीयंति [14]एगे बहुकायरा नरा ॥ ३८ ॥

७४२. जे[15] पव्वइत्ताण[16] महव्वयाइं सम्मं[17] नो फासयंती[18] पमाया ।
[19]अनिग्गहप्पा य रसेसु गिद्धे न मूलओ छिंदइ[20] बंधणं[21] से[22] ॥ ३९ ॥

७४३. आउत्तया जस्स[23] य नत्थि काइ इरियाए[24] भासाए तहेसणाए । १५
आयाण-निक्खेवे[25] [26]दुगुंछणाए[27] न[28] वीरजायं अणुजाइ मग्गं ॥ ४० ॥

---

१. पसुत्तो सं १ शा० ॥ २. परिणमंतीए सं १। परियट्टंतीय पाटी० ॥ ३. °तीते सं २। °तीय ला २ ॥ ४. °इए सं २ ॥ ५. तओ हं सं १॥ ६. जीवाणं सं १ शापा० ने० ॥ ७. नई सं १ विना ॥ ८. एतत्पूर्वार्द्धस्थाने सं १ प्रतौ "अप्पा वि य दुद्दमओ दंतो वि य सुही भवे।" इत्थं पूर्वार्द्धं लिखितम्, परं फल्गुदर्शकचिह्नेन निर्दिश्यैतत्, मूलवाचनागतं पूर्वार्द्धं लिखित्वा पूरितं सं १ प्रतेः शोधकेन लेखकेन वा ॥ ९. दुहाण ला २ पा० ॥ १०. च सुपट्ठियदुपट्ठिओ सं १, यद्यपि सूत्रश्लोकस्यास्य तृतीयचरणेन सह सङ्गतिमञ्चत्ययं पाठः किन्तु पाइयटीकाकार-नेमिचन्द्राचार्याभ्यामत्र मूलवाचनागतः पाठो द्वितीयचरणेन सह संयोज्य व्याख्यात इत्यतोऽस्माभिरपि नादृतोऽयं सं १ प्रतेः पाठो मूलवाचनायाम् ॥ ११. मुणेहि शा०। सुणेह सं १॥ १२. मे इति सं १ पा० ने० आदर्शेष्वेव ॥ १३. लहिया° सं १ पाटी० विना ॥ १४. एक्के सं १॥ १५. जो ला १ ला २ पु० शा० ने० पाटी० ॥ १६. °त्ता वि म° सं १ ॥ १७. सम्मं च नो शा० ने० ॥ १८. °यई सं १ विना ॥ १९. अनिग्गिहीयअप्पा रसेहिं गिद्धो सं १॥ २०. छेदइ ला २। छिन्दइ शा० ॥ २१. बंधणाइं ॥ सं १॥ २२. "से इति सः" इति पाटी० ॥ २३. °स्स न अत्थि शा० ॥ २४. °याइ भासाइ त° ला १ ला २ पु० पा०। °याते भासाते तहेसणाते सं २ ॥ २५. "सुब्लोपाद् आदान-निक्षेपयोः" इति नेटी० ॥ २६. दुगंछ° ला २ पु० ने० ॥ २७. °णाते सं २ ॥ २८. नो सं १। न धीर° पुसं० शा० ने० नेटी० ॥

७४४. चिरं पि से मुंडरुई[1] भवित्ता अथिरव्वए तव-नियमेहिं भट्ठे ।
चिरं पि अप्पाण किलेसइत्ता न पारए होइ हु संपराए[2] ॥ ४१ ॥

७४५. [3]पोल्लेव मुट्ठी जह से असारे अयंतिए कूडकहावणे वा[4] ।
राढामणी वेरुलियप्प[5]कासे अमहग्घए होइ[6] हु जाणएसु ॥ ४२ ॥

७४६. कुसीललिंगं इह धारइत्ता इसिज्झयं जीविय[7] विंहइत्ता ।
असंजए संजय[8] लप्पमाणे विणिघायमागच्छइ से चिरं पि ॥ ४३ ॥

७४७. [9]विसं तु पीयं जह कालकूडं हणाइ सत्थं जह कुंग्गिहीयं[10] ।
[11]एसेव धम्मो विसओववन्नो हणाइ वेयाल [12]इवाविवन्नो ॥ ४४ ॥

७४८. जे लक्खणं सुविणं[13] पउंजमाणे निमित्त-कोऊहलसंपगाढे ।
कुहेडविज्जासवदारजीवी न गच्छई सरणं तम्मि काले ॥ ४५ ॥

७४९. तमं तमेणेव उ जे असीले सया दुही विप्परियासुवेई[14] ।
संधावई नरग-तिरिक्खजोणिं मोणं विराहेत्तु असाहुरूवे ॥ ४६ ॥

७५०. उद्देसियं कीयगडं नियागं न मुंचई[15] किंचि अणेसणिज्जं ।
अग्गी विवा[16] सव्वभक्खी भवित्ता [17]इओ चुए[18] गच्छइ कट्टु पावं ॥ ४७ ॥

७५१. न तं अरी कंठछेत्ता करेइ जं से करे अप्पणिया दुरप्पा[19] ।
से णाहिई मच्चुमुहं तुं[20] [21]पत्ते पच्छाणुतावेण दयाविहूणे[22] ॥ ४८ ॥

---

१. °डरुची सं १। °डरुई ला १ ला २ पु० ॥ २. "सम्परायः—संसारः तस्य, सूत्रे च सुब्व्यत्ययात् सप्तमी" इति पाटी०। °पराते सं २॥ ३. पुल्लेव ला १ ला २ पु० पा०। "पोल्ला इति अन्तःशुषिरा" इति पाटी०; पोली' इति भाषायाम्। पोल्लारमुट्ठी पाटीपा० ॥ ४. "कूटकार्षापणवत्, वाशब्दस्येहोपमार्थत्वात्" इति पाटी०। व सं १॥ ५. °प्पगासे सं १ विना ॥ ६. होइह जा° सं २। होइ य जा° पाटी०, तथाच पाटी—"चः समुच्चये"॥ ७. "जीविय त्ति आर्षत्वाद् जीविकायै" इति पाटी०। °य बूह° सं १ विना॥ ८. "संजय लप्पमाणे त्ति प्राकृतत्वात् सोपस्कारत्वाच्च संयतमात्मानं लपन्" इति पाटी०। संजयलाभमाणे पाटीपा० ॥ ९. विसं पिबंती जह इति पाटी०सम्मतः पाठः, तथाच पाटी०—"विषं पिबन्तीति आर्षत्वात् पीतम्"। विसं पिवित्ता जह सं १ सं २ ने० ॥ १०. कुग्गही° सं १ सं २ विना॥ ११. एसो वि शा०। एमेव ला २॥ १२. इवाविवंधणो पाटीपा०। इवाविपन्नो सं १॥ १३. सुविण सं २ शा० पा० ने० ॥ १४. °यासमेई सं १। °यामुवेई शा० ॥ १५. मुच्चई सं १ ला १ ला २ पु० पा० ॥ १६. "अग्निरिव, प्राकृतत्वाद् आकारः॥ १७. इत्तो शा० ॥ १८. चुओ ला १ ला २ पु० पा० ॥ १९. "दुरप्प त्ति प्राकृतत्वाद् दुरात्मता" इति पाटी०। दुरप्पया —> दुरप्पआ =दुरप्पा। दुरप्पया ला १ ला २ पु० शा०। नेटी०प्राचीनादर्शेषु दुरप्पा इत्येव पाठ उपलभ्यते॥ २०. ति सं १॥ २१. पत्तो सं २॥ २२. °हूणो ला २ शा० पु० पा० ॥

७५२. निरट्ठिया[1] नग्गरुई[2] उ तस्स जे उत्तिमट्ठं[3] विवज्जासमेइ[4] ।
इमे वि से नत्थि परे वि[5] लोए दुहओ वि से झिज्जइ तत्थ लोए ॥ ४९ ॥

७५३. एमेवऽहाछंद-कुसीलरूवे[6] मग्गं विराहेत्तु जिणुत्तमाणं ।
कुररी विवा भोगरसाणुगिद्धा निरट्ठसोया[7] परितावमेई[8] ॥ ५० ॥

७५४. सोच्चाण मेहावि ! सुभासियं इमं अणुसासणं नाणगुणोववेयं । ५
मग्गं कुसीलाण जहाय सव्वं महानियंठाण वए[9] पहेणं ॥ ५१ ॥

७५५. चरित्तमायारगुणन्निए[10] तओ अणुत्तरं संजम[11] पालियाणं ।
निरासवे संखवियाण कम्मं उवेइ ठाणं विउलुत्तमं धुवं ॥ ५२ ॥

७५६. एवुग्गदंते वि महातवोधणे महामुणी महापइन्ने[12] महाजसे[13] ।
महानियंठिज्जमिणं महासुयं से काहए[14] महया वित्थरेणं ॥ ५३ ॥ १०

७५७. तुट्ठो य सेणिओ राया इणमुदाहु[15] कयंजली ।
अणाहत्तं[16] जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ५४ ॥

७५८. तुज्झं[17] सुलद्धं खु मणुस्सजम्मं लाभा सुलद्धा य तुमे[18] महेसी ! ।
तुब्भे सणाहा य सबंधवा य जं भे ठिया मग्गे जिणुत्तमाणं ॥ ५५ ॥

७५९. तं सि नाहो अणाहाणं सव्वभूयाण[19] संजया ! । १५
खामेमि ते महाभाग[20] ! इच्छामि अणुसासिउं[21] ॥ ५६ ॥

७६०. पुच्छिऊण[22] मए तुब्भं[23] झाणविग्घो[24] उ जो कओ ।
निमंतिया[25] य भोगेहिं तं सव्वं मरिसेहि मे ॥ ५७ ॥

---

१. °रट्ठ्या ला १ ला २ पु० ॥ २. °ग्गरुई पु० ॥ ३. "सुब्व्यत्ययाद् अपेक्ष्य गम्यमानत्वाद् उत्तमार्थेऽपि" इति पाटी० नेटी० । उत्तिमट्ठे सं १ ने० नेटी० पाटीप्र० । उत्तमट्ठे ला १ ला २ पु० ॥ ४. °ज्जासुमे(?वे)त्ति सं२ ॥ ५. व सं २ ॥ ६. °रूवी सं १ ॥ ७. °या पुणरेति तावं ॥ ५० ॥ सं १ ॥ ८. °मेश्चत्ति सं २ ॥ ९. वते सं १ । वये पाटी० नेटी० ॥ १०. "मकारोऽलाक्षणिकः,...चारित्राचारगुणान्वितः" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. संयममित्यर्थः ॥ १२. महप्पइ° सं १ ॥ १३. °हायसे सं १ विना ॥ १४. "से काहए त्ति स श्रेणिकपृष्टो मुनिरकथयत्" इति पाटी० । कहेइ सं १ । कहेई शा० ॥ १५. °दाह ला १ ॥ १६. अणाहयं सं १ पा० । अणाहत्तं ने० । अत्र मूलवाचनापाठानुसारिणी पाटी० नेटी० च ॥ १७. सं १ प्रताविदं सूत्रवृत्तं 'पुच्छिऊण°' (सू० श्लो० ५७) सूत्रश्लोकानन्तरं वर्तते ॥ १८. तवं म° सं १ ॥ १९. °व्वसत्ताण सं १ ॥ २०. °भागा ! ला १ ला २ पु० ॥ २१. "अनुशासयितुम्,...भवतेति गम्यते" इति पाटी० नेटी० । °सासणं सं १ । °सासियं ला १ ला २ ॥ २२. पुच्छंतेण सं १ ॥ २३. तुम्हं सं १ ॥ २४. °णविग्घाओ जो शा० । °णविग्घो य जं पा० ॥ २५. °तिओ सं १ ॥

७६१. एवं थुणित्ताण स रायसीहो अणगारसीहं परमाए भत्तिए[1] ।
सओरोहो सपरिजणो[2] य धम्माणुरत्तो विमलेण चेयसा ॥ ५८ ॥

७६२. ऊससियरोमकूवो काऊण[3] य पयाहिणं ।
अभिवंदिऊण सिरसा अतियाओ[4] नराहिवो ॥ ५९ ॥

५ ७६३. इयरो वि गुणसमिद्धो तिगुत्तिगुत्तो तिदंड[5]विरओ य ।
विहग इव विप्पमुक्को विहरइ वसुहं विगय[6]मोहो ॥ ६० ॥ त्ति बेमि ॥

॥ महानियंठिज्जं[7] समत्तं ॥ २० ॥

१. भत्तीए सं २ पा० ने० विना ॥ २. °रियणो सवंधवो धम्मा° सं १ ने० विना, नवरं °रियणो सवंधवो य धम्मा° पा० ॥ ३. °ण पयाहिणं च तिक्खुत्तो। अभि° शापा० ॥ ४. अतिगओ सं १ ॥ ५. तिडंड° सं १ ॥ ६. °यमोहं ॥ ६० ॥ महानि° सं १ ला २ ॥ ७. °ज्जं २० ॥ ला १ ला २ पु० ॥

२१

इगवीसइमं समुद्दपालिज्जं अज्झयणं

७६४. चंपाए पालिए नामं[1] सावए आसि वाणिए ।
महावीरस्स भगवओ [2]सीसो सो उ महप्पणो ॥ १ ॥

७६५. निग्गंथे पावयणे सावए से विकोविए ।
पोएण ववहरंते[3] पिहुंडं नगरमागए ॥ २ ॥

७६६. पिहुंडे ववहरंतस्स वाणिओ देइ धूयरं[4] ।
तं ससत्तं पइगिज्झ[5] सदेसमह[6] पत्थिए[7] ॥ ३ ॥

७६७. अह पालियस्स घरिणी[8] समुद्दम्मि पसवई ।
अह[9] दारए[10] तहिं जाए समुद्दपाले[11] त्ति नामए ॥ ४ ॥

७६८. खेमेण आगए चंपं सावए वाणिए घरं ।
संवड्ढए[12] घरे तस्स दारए से सुहोइए ॥ ५ ॥

७६९. बावत्तरिं[13] कलाओ य सिक्खिए[14] नीइकोविए ।
जोव्वणेण[15] य[16] संपन्ने सुरूवे पियदंसणे[17] ॥ ६ ॥

७७०. तस्स रूववइं[18] भज्जं पिया आणेइ रूविणिं[19] ।
पासाए कीलए रम्मे देवो दोगुंदुगो[20] जहा ॥ ७ ॥

७७१. अह अन्नया कयाई [21]पासायालोयणे[22] ठिओ ।
[23]वज्झमंडणसोभागं वज्झं पासइ [24]वज्झगं ॥ ८ ॥

---

१. नाम ला २ शा० पा० ॥ २. सीसे शा० ने० ॥ ३. °हरंते उ पि° सं २ । °हरंतो उ पि° शापा० ॥ ४. "धूयरं ति दुहितरम्" इति पाटी० ॥ ५. पतिगिज्झं सं १ । "पइगिज्झ त्ति प्रतिगृह्य" इति नेटी० । परिगिज्झ इति पाटी०सम्मतः पाठः, तथाच पाटी०–"परिगृह्य–आदाय" ॥ ६. सदेसं सह सं १ ॥ ७. पत्थिओ सं १ विना, नवरं पट्ठिओ ला २ ॥ ८. घरणी सं १ सं २ शापा० विना ॥ ९. °ह वालए ला १ ला २ पु० ॥ १०. "दारकः–सुतः" इति पाटी० ॥ ११. °पालि त्ति सं १ सं २ विना ॥ १२. °ड्ढई सं १ विना ॥ १३. °त्तरी सं १ ने० विना ॥ १४. सिक्खई शा० पाटीपा० ॥ १५. जोव° ला २ पु० ॥ १६. य अप्फुण्णे पा० पाटी० च ॥ १७. °यदरिसणे सं १ ॥ १८. °वइं पत्तिं पि° सं १ ॥ १९. रूविणी सं २ ॥ २०. °गुंदगो शा० पा० ने० ॥ २१. पासाए लो° सं १ ॥ २२. °यणट्ठिओ ला १ ला २ पु० ॥ २३. वज्झसंठाण-सोभ[ऽ]ग्ग(? ग्गं) व° सं २ ॥ २४. वज्झगं तथा वज्झगं इति पाठद्वयानुसारिणी पाटी० ॥

७६१. एवं थुणित्ताण स रायसीहो अणगारसीहं परमाए [1]भत्तिए ।
सओरोहो सपरि[2]जणो य धम्माणुरत्तो विमलेण चेयसा ॥ ५८ ॥

७६२. ऊससियरोमकूवो काऊण[3] य पयाहिणं ।
अभिवंदिऊण सिरसा [4]अंतियाओ नराहिवो ॥ ५९ ॥

५ ७६३. इयरो वि गुणसमिद्धो तिगुत्तिगुत्तो ति[5]दंडविरओ य ।
विहग इव विप्पमुक्को विहरइ वसुहं विगय[6]मोहो ॥ ६० ॥ त्ति बेमि ॥

॥ महानियंठिज्जं[7] समत्तं ॥ २० ॥

१. भत्तीए सं २ पा० ने० विना ॥ २. °रियणो सबंधवो धम्मा° सं १ ने० विना, नवरं °रियणो सबंधवो य धम्मा° पा० ॥ ३. °ण पयाहिणं च तिक्खुत्तो । अभि° शापा० ॥ ४. अतिगओ सं १ ॥ ५. तिडंड° सं १ ॥ ६. °यमोहं ॥ ६० ॥ महानि° सं १ ला २ ॥ ७. °ज्जं २० ॥ ला १ ला २ पु० ॥

२१

इगवीसइमं समुद्दपालिज्जं अज्झयणं

७६४. चंपाए पालिए नामं[1] सावए आसि वाणिए ।
महावीरस्स भगवओ [2]सीसो सो उ महप्पणो ॥ १ ॥

७६५. निग्गंथे पावयणे सावए से विकोविए ।
पोएण ववहरंते[3] पिहुंडं नगरमागए ॥ २ ॥

७६६. पिहुंडे ववहरंतस्स वाणिओ देइ धूयरं[4] ।
तं ससत्तं [5]पइगिज्झ [6]सदेसमह [7]पत्थिए ॥ ३ ॥

७६७. अह पालियस्स [8]घरिणी समुद्दम्मि पसवई ।
[9]अह [10]दारए तहिं जाए समुद्दपाले[11] त्ति नामए ॥ ४ ॥

७६८. खेमेण आगए चंपं सावए वाणिए घरं ।
संवड्ढए[12] घरे तस्स दारए से सुहोइए ॥ ५ ॥

७६९. बावत्तरिं[13] कलाओ य सिक्खिए[14] नीइकोविए ।
जोव्वणेण[15] य[16] संपन्ने सुरूवे पियदंसणे[17] ॥ ६ ॥

७७०. तस्स रूववइं[18] भज्जं पिया आणेइ रूविणिं[19] ।
पासाए कीलए रम्मे देवो दोगुंदुगो[20] जहा ॥ ७ ॥

७७१. अह अन्नया कयाई [21]पासायालोयणे[22] ठिओ ।
[23]वज्झमंडणसोभागं वज्झं पासइ वज्झगं[24] ॥ ८ ॥

---

१. नाम ला २ शा० पा० ॥ २. सीसे शा० ने० ॥ ३. °हरंते उ पि° सं २ । °हरंतो उ पि° शापा० ॥ ४. "धूयरं ति दुहितरम्" इति पाटी० ॥ ५. पतिगिज्झं सं १ । "पइगिज्झ त्ति प्रतिगृह्य" इति नेटी० । परिगिज्झ इति पाटी०सम्मतः पाठः, तथाच पाटी०–"परिगृह्य–आदाय" ॥ ६. सदेसं सह सं १ ॥ ७. पत्थिओ सं १ विना, नवरं पट्ठिओ ला २ ॥ ८. घरणी सं १ सं २ शापा० विना ॥ ९. °ह बालए ला १ ला २ पु० ॥ १०. "दारकः–सुतः" इति पाटी० ॥ ११. °पालि त्ति सं १ सं २ विना ॥ १२. °ड्ढई सं १ विना ॥ १३. °त्तरी सं १ ने० विना ॥ १४. सिक्खई शा० पाटीपा० ॥ १५. जोव° ला २ पु० ॥ १६. य सप्फुण्णे पा० पाटी० च ॥ १७. °यदरिसणे सं १ ॥ १८. °वइं पत्तिं पि° सं १ ॥ १९. रूविणी सं २ ॥ २०. °गुंदगो शा० पा० ने० ॥ २१. पासाए लो° सं १ ॥ २२. °यणट्ठिओ ला १ ला २ पु० ॥ २३. वज्झसंठाण-सोभ[ऽ]ग्ग(? ग्गं) व° सं २ ॥ २४. वज्झगं तथा बज्झगं इति पाठद्वयानुसारिणी पाटी० ॥

७७२. तं पासिऊणं[1] संवेगं समुद्दपालो इमं[2] बवी ।
अहो असुहाण कम्माणं निज्जाणं पावगं[3] इमं ॥ ९ ॥

७७३. संबुद्धो सो तहिं भगवं परं[4] संवेगमागओ ।
आपुच्छऽम्मा-पियरो[5] पव्वए[6] अणगारियं ॥ १० ॥

७७४. जहित्तु[7] संगं थ[8] महाकिलेसं महंतमोहं कसिणं भयावहं[9] ।
परियायधम्मं चऽभिरोयएज्जा[10] वयाणि[11] सीलाणि परीसहे य ॥ ११ ॥

७७५. अहिंस[12] सच्चं च अतेणयं[13] च तत्तो[14] य बंभं अपरिग्गहं च ।
पडिवज्जिया[15] पंच महव्वयाइं[16] चरेज्ज धम्मं जिणदेसियं विदू[17] ॥ १२ ॥

७७६. सव्वेहिं[18] भूएहिं दयाणुकंपी[19] खंतिक्खमे संजय[20]बंभयारी ।
सावज्जजोगं परिवज्जयंतो चरेज्ज[21] भिक्खू सुसमाहिइंदिए[22] ॥ १३ ॥

७७७. कालेण कालं विहरेज्ज रट्ठे बलाबलं[23] जाणिय अप्पणो उ[24] ।
सीहो व सद्देण[25] न संतसेज्जा वइजोग[26] सोच्चा न असब्भ[27]माहु[28] ॥ १४ ॥

---

१. °ण संविग्गो स° शापा० पा० ने० ॥ २. इणमव्ववी सं १ ने० नेटी० विना ॥ ३. पावए मए ॥ ९ ॥ सं १ ॥ ४. परमं सं° सं १ सं २ पाटी० विना, नेटी०-चूर्ण्योः सुगमत्वान्नास्ति व्याख्या ॥ ५. °यरं सं १ ॥ ६. "पव्वए त्ति प्राव्राजीत्" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. जहेत्तु सं १ ॥ ८. "संगं थ त्ति सङ्गं...,थः-पूरणे निपातः" इति नेटी० । सग्गंथ सं १ पा० पाटी० च, तथाच पाटी०-"संश्चासौ ग्रन्थश्च सद्ग्रन्थः, प्राकृतत्वाद् विन्दुलोपः, तम्। पठन्ति च—जहित्तु संगं च(थ) त्ति, जहाय संगं च(थ) त्ति वा, उभयत्र हित्वा सङ्गं...,चः (थः)-पूरणे निपातः" । जहित्तऽसग्गंथ चू०, तथाच चूर्णिः-"त्यक्त्वा असद्ग्रन्थम्-अशोभनं कर्म" । संगं तु महा° ला २ ॥ ९. °याणगं। सं २ चू० पा० पाटी० ॥ १०. "आर्षत्वाद् ह्यस्तन्यर्थे सप्तमी, ततः अभ्यरोचत...,एवमुत्तरक्रियास्वपि यथासम्भवं भावनीयम्" इति पाटी० । "अभिरोचयेद्, भवान् हे आत्मन्! इति प्रक्रमः" इति नेटी० ॥ ११. वयाइं सीलाइं प° सं १ ॥ १२. अहिंसामित्यर्थः ॥ १३. °णगं सं १ विना ॥ १४. तत्तो अव्बंभ परिग्गहं च पाटीपा०, तथाच पाटी०-"अव्वंभ परिग्गहं च इति तु पाठे परिवर्ज्य चेत्यध्याहार्यम्" ॥ १५. °वज्जिउं सं १ ॥ १६. °याणि सं २ शा० पा० ने० ॥ १७. विऊ सं १ सं २ शा० विना ॥ १८. "सुव्यत्ययात् सर्वेषु...प्राणिषु" इति पाटी० ॥ १९. °णुकंपे सं १ ला १ ला २ पु० शापा० ॥ २०. संजए बं° सं १ ॥ २१. °ज्ज धम्मं जिणदेसियं विदू सं १ ॥ २२. °दिओ पु० ॥ २३. °वलं अप्पणो जाणिऊणं । सी° सं १ ॥ २४. य शा० । अ पा० ॥ २५. सद्देसु सं १ ॥ २६. "वाग्योगं अर्थाद् दुखोत्पादकं...श्रुत्वा" इति पाटी० नेटी० । वयजोग ला २ पु० शा० ॥ २७. "असभ्यम्" इति पाटी० नेटी० । असच्चमा° सं १ शा० ॥ २८. "आहु त्ति उक्तवान्" इति पाटी० । "आहु त्ति आर्षत्वाद् ब्रूयात्" इति नेटी० ।

७७८. उवेहमाणो उ[१] परिव्वएज्जा पियमप्पियं सव्व[२] तितिक्खएज्जा।
न सव्व[३] सव्वत्थऽभिरोयएज्जा[४] न यावि पूयं गरहं च संजए ॥ १५ ॥

७७९. अणेगछंदा मिहं[५] माणवेहिं[६] जे भावओ[७] संपकरेइ भिक्खू।
भयभेरवा तत्थ उदेंति[८] भीमा दिव्वा मणुस्सा अदुवा[९] तिरिच्छा ॥ १६ ॥

७८०. परीसहा दुव्विसहा अणेगे सीयंति जत्था बहुकायरा नरा।
से[१०] तत्थ पत्ते न वहेज्ज भिक्खू संगामसीसे[११] इव नागराया ॥ १७ ॥

७८१. सीओसिणा दंसमसा[१२] य फासा आयंका विविहा फुसंति देहं।
अकुक्कुओ[१३] तत्थऽहियासएज्जा[१४] रयाइं खेवेज्ज पुरेकडाइं[१५] ॥ १८ ॥

७८२. पहाय रागं च तहेव दोसं मोहं च भिक्खू संततं[१६] वियक्खणे[१७]।
मेरु व्व वाएण अकंपमाणे[१८] परीसहे आयगुत्ते सहेज्जा ॥ १९ ॥

७८३. अणुन्नए नावणए महेसी न[१९] यावि पूयं गरहं[२०] च संजए[२१]।
[२२]से उज्जभावं[२३] पडिवज्ज[२४] संजए निव्वाणमग्गं विरए उवेइ ॥ २० ॥

७८४. अरइ-रइसहे पहीणसंथवे विरए आयहिए पहाणवं।
परमट्ठपदेहिं[२५] चिट्ठई छिन्नसोए अममे अकिंचणे ॥ २१ ॥

७८५. विवित्तलयणाइं[२६] भएज्ज[२७] ताई निरोवलेवाइं[२८] असंथडाइं।
इसीहिं चिण्णाइं महायसेहिं[२९] काएण फासेज्ज[३०] परीसहाइं ॥ २२ ॥

---

१. हु सं १ ॥ २-३. सर्वमित्यर्थः ॥ ४. °यतेज्जा सं २ ॥ ५. "मिह त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, इह-जगति" इति पाटी० । इह सं १ ला १ ला २ पु० नेटी० ॥ ६. "सुव्यत्ययाद् मानवेषु" इति पाटी० । माणवेसु सं १ ॥ ७. °वओ से पकरेइ इति पा०, एतत्पाठानुसारिणी पाटी० ॥ ८. उयंति ला २। उइंति पु० शा० पा० ने० पाटी० । उवेंति पाटीपा० । उविंति शापा० ॥ ९. अहवा तिरिक्खा ॥ १६ ॥ परिस्सहा सं १ ॥ १०. "से इति सः" इति पाटी० । "से इत्यथ" इति नेटी० ॥ ११. °मसीसे व उ ना° सं १ सं २ ॥ १२. °मसगा य सं १ पा० ॥ १३. अकक्करे चू० पाटीपा० ॥ १४. °सइज्जा सं १ शा० ने० विना ॥ १५. पुरोक° सं २ । पुराक° ला २ पा० ने० । पुरेकयाइं शा० ॥ १६. सययं सं १ शा० विना ॥ १७. °क्खणो ला १ पु० ने० शा० ॥ १८. °माणो ला १ ला २ पु० ने० शा० ॥ १९. "न चापि पूजां गर्हां च प्रतीति शेषः, असजत्-सङ्गं विहितवान्" इति पाटी० ॥ २०. गरिहं पु० पा० ॥ २१. "संजए त्ति सजेत्-सङ्गं कुर्यात्" इति नेटी० ॥ २२. स शा० ॥ २३. "ऋजुभावम्" इति पाटी० । उज्जुभा° ला १ पा० ने० ॥ २४. °ज्ज पंडिए ला १ । °ज्ज संजओ सं १ ॥ २५. "परमार्थपदानि-सम्यग्दर्शनादीनि, सुव्यत्ययात् तेषु" इति पाटी० ॥ २६. °त्तलेणाइं सं १ ॥ २७. भइज्ज ला १ ला २ पु० पा० ॥ २८. निरुवले° सं १ ॥ २९. महाजसे° सं १ ॥ ३०. "फासेज्ज त्ति अस्पृशत्-सोढवानित्यर्थः" इति पाटी० । "फासिज्ज त्ति सुव्यत्ययात् स्पृशति-सहते" इति नेटी० ॥

७८६. [1]सन्नाणनाणोव[2]गए महेसी अणुत्तरं [3]चरिय धम्मसंचयं ।
[4]अणुत्तरेना[5]णधरे [6]जसंसी [7]ओभासई सूरिए [8]वंतलिक्खे ॥ २३ ॥

७८७. दुविहं खवेऊण य पुण्ण-पावं निरं[9]गणे सव्वओ विप्प[10]मुक्के ।
तरित्ता समुद्दं व महा[11]भवोहं समुद्दपाले अपुणा[12]गमं गइं [13]गए ॥ २४ ॥
५ त्ति बेमि ॥

॥ समुद्द[14]पालितिज्जयं [15]समत्तं ॥ २१ ॥

---

१. स नाणनाणोव° ने० नेटी० पाटी० । सन्नाणनाणोव° इति समग्रसूत्रादर्शोपलभ्यमानः पाठः चूर्णिसम्मतः, पाइयटीकायामसौ पाठः पाठान्तरत्वेन निष्टङ्कितः ॥ २. °गमो सं १ ॥ ३. चरिउं ला १ शा० ने० । चरिउ शापा० । चरियं पा० ॥ ४. "अणुत्तरेनाणधरे त्ति एकारस्यालाक्षणिकत्वाद् अनुत्तरज्ञानं...धारयत्यनुत्तरज्ञानधरः" इति पाटी०, गुणुत्तरे ना° पाटीपा० ॥ ५. °णवरे सं १ सं २ ॥ ६. यसस्सी सं १ ॥ ७. ओहास° सं १ ॥ ८. वंतलेखे सं १ ॥ ९. निरंजणे पा० पाटी०, 'निरंगणे' इति पाटीपा० ॥ १०. °मुक्को सं १ ॥ ११. °भवोघं सं २ शा० ने० ॥ १२. °गमं गए शा० । °गमं गइ ॥ त्ति ला २ ॥ १३. °गय ॥ त्ति सं १ । °गइ ॥ त्ति ला १ पु० ॥ १४. °पालितिज्जं सं २ । °पालिज्जं ॥ २१ ॥ ला १ । °पालियं ॥ २१ ॥ ला २ पु० ॥ १५. सम्मत्तं ॥ २१ ॥ वृत्त २४ ॥ सं २ ॥

२२

बावीसइमं रहनेमिज्जं[1] अज्झयणं

७८८. सोरियपुरम्मि नयरे[2] आसि राया महिड्ढिए ।
वसुदेवे[3] त्ति नामेणं रायलक्खणसंजुए[4] ॥ १ ॥

७८९. तस्स भज्जा दुवे आसि रोहिणी देवई तहा ।
तासिं दोण्हं[5] पि दो पुत्ता इट्ठा राम-केसवा ॥ २ ॥

७९०. सोरियपुरम्मि नयरे[2][6] आसि राया महिड्ढिए ।
समुद्दविजए[7] नामं रायलक्खणसंजुए ॥ ३ ॥

७९१. तस्स भज्जा सिवा नाम[8] तीसे पुत्ते[9] महायसे ।
भगवं[10] अरिट्ठनेमि त्ति लोगनाहे दमीसरे ॥ ४ ॥

७९२. सो रिट्ठनेमिनामो[11] उ[12] लक्खणस्सरसंजुओ ।
अट्ठसहस्सलक्खणधरो गोयमो कालगच्छवी ॥ ५ ॥

७९३. वज्जरिसहसंघयणो[13] समचउरंसो झसोदरो ।
तस्स राईमई[14] कन्नं भज्जं जायइ केसवो ॥ ६ ॥

७९४. अह सा रायवरकन्ना[15] सुसीला चारुपेहिणी[16] ।
सव्वलक्खणसंपन्ना[17] विज्जुसोयामणिप्पभा ॥ ७ ॥

७९५. अहाऽऽह जणओ तीसे वासुदेवं महिड्ढियं ।
इहाऽऽगच्छउ[18] कुमारो जा[19] से कन्नं दलामहं[20] ॥ ८ ॥

---

१. चूर्णाविदं समग्रमध्ययनं सुगमं निर्दिष्टम् ॥ २. नगरे सं १ ॥ ३. वसुदेवु पु० शा० ॥ ४. राया ल° सं १ ॥ ५. दुण्हं ला १ ला २ पु० पा० । दोण्हं दुवे पुत्ता शा० ॥ ६. °रे आसी रा° सं १ शा० । °रे राया आसि म° ने० ॥ ७. °जओ नामेणं रा° सं १ ॥ ८. नामं सं १ ॥ ९. पुत्तो महायसो पा० ॥ १० भयवं ला १ ला २ पु० पा० । भगवं रिट्ठ° सं १ ॥ ११. °नामेणं ल° सं १ ॥ १२. अ पा० । उ वंजण-स्सर° पाटीपा० ॥ १३. °यणे सं १ ॥ १४. राजीमतीमित्यर्थः । रायम° पु० शा० । राइमइं ने० । रातीमतिं शापा० ॥ १५. °वरा क° सं १ ॥ १६. चारुपेहणी शा० ॥ १७. °संपुन्ना ने० ॥ १८. °च्छऊ ला १ ला २ पु० शा० ॥ १९. "जा से त्ति सुब्व्यत्ययाद् येन तस्मै" इति पाटी० नेटी० ॥ २०. ददामहं ला १ ला २ पु० पा० । ददामि हं सं २ ने० शा० ॥

७९६. सव्वोसहीहिं ण्हविओ कयकोउय-मंगलो ।
दिव्व[1]जुयलपरिहिओ आहरणेहिं विभूसिओ ॥ ९ ॥

७९७. मत्तं च गंधहत्थिं वासुदेवस्स जेट्ठगं ।
आरूढो सोहए अहियं सिरे चूडामणी जहा ॥ १० ॥[2]

५ ७९८. अह ऊसिएण छत्तेणं चामराहिं य[3] सोहिओ ।
दसारचक्केण[4] य सो सव्वओ परिवारिओ ॥ ११ ॥

७९९. चउरंगिणीए[5] सेणाए रइयाए जहक्कमं ।
तु[6]रियाणं सन्निनाएणं दिव्वेणं गयणं[7]फुसे ॥ १२ ॥

८००. एयारिसीए[8] इड्ढीए जुईए उ[9]त्तमाए[10] य ।
१० नियगाओ भवणाओ निज्जाओ वण्हिपुंगवो ॥ १३ ॥

८०१. अह सो तत्थ निज्जंतो दिस्स पाणे भयद्दुए ।
वाडेहिं पंजरेहिं च[11] सन्निरुद्धे सुदुक्खिए ॥ १४ ॥

८०२. जीवियंतं तु संपत्ते मंसट्ठा भक्खियव्वए ।
पासेत्ता से महापन्ने सारहिं इणमब्बवी ॥ १५ ॥

१५ ८०३. क[12]स्स अट्ठा इमे पा[13]णा एए सव्वे सुहेसिणो ।
वाडेहिं पंजरेहिं च सन्निरुद्धा य अ[14]च्छहिं ? ॥ १६ ॥

८०४. अ[15]ह सारही तओ भणइ ए[16]ए भद्दा उ पाणिणो ।
तु[17]ब्भं विवाहकज्जम्मि भोयावेउं बहुं जणं ॥ १७ ॥

---

१. जुगलदिव्वं परि° सं १ ॥ २. ॥ १० ॥ सेऊसिएण सं १ पाटीपा० ॥ ३. य सो वए सं १ ॥ ४. °ण तओ स° पा० ॥ ५. °णीते सेणाते रइयाते ज° सं२ ॥ ६. तुरिएणं सं १ । तुडियाणं पा० ने० ॥ ७. "गयणंफुसे त्ति आर्षत्वाद् गगनस्पृशा" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. °सीइ ला १ ला २ पु० । °साए शा० ॥ ९. उत्तिमाय य ला १ । उत्तिमाइ य ला २ पु० । उत्तिमाए य ने० ॥ १०. °माए उ सं १ । °माय य सं २ ॥ ११. च वद्धरुद्धे सं १ पाटीपा० ॥ १२. कस्सट्ठा सं २ पाटी० नेटी० । कस्सट्ठा बहू पाणा पाटीपा० । कस्सट्ठा इमे हू जीवा एए वद्धा सुहे° सं १ ॥ १३. पाणे ला २ ॥ १४. "अच्छहिं ति आसत" इति पाटी० । अच्छहो सं १ ॥ १५. अह इति ने० आदर्शे न ॥ १६. इमे ने० ॥ १७. तुज्झं सं १ सं २ ने० विना ॥

८०५. सोऊण तस्स[1] वयणं बहुपाण[2]विणासणं ।
चिंतेइ से महापन्ने[3] साणुक्कोसे जिएहि[4] उ ॥ १८ ॥

८०६. जइ मज्झ कारणा एए[5] हम्मंति सुबहू जिया ।
न मे एयं तु निस्सेसं[6] परलोगे भविस्सई ॥ १९ ॥

८०७. सो कुंडलाण जुयलं सुत्तगं[7] च महायसो ।
आभरणाणि य सव्वाणि सारहिस्स पणामए ॥ २० ॥ ५

८०८. मणपरिणामे[8] य कए देवा य जहोइयं समोइण्णा[9] ।
सव्विड्ढीए[10] सपरिसा निक्खमणं तस्स काउं जे ॥ २१ ॥

८०९. देव-मणुस्सपरिवुडो सीयारयणं तओ समारूढो ।
निक्खमिय[11] बारगाओ रेवययम्मि[12] ठिओ भयवं ॥ २२ ॥ १०

८१०. उज्जाणं संपत्तो ओइण्णो उत्तमाओ सीयाओ ।
साहस्सीए[13] परिवुडो अह[14] निक्खमई उ चित्ताहिं[15] ॥ २३ ॥

८११. अह सो सुगंधगंधिए[16] तुरियं मउयकुंचिए ।
सयमेव लुंचई केसे पंचट्ठाहिं[17] समाहिओ ॥ २४ ॥

८१२. वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइंदियं । १५
इच्छियमणोरहं तुरियं पावसू[18] तं दमीसरा ! ॥ २५ ॥

८१३. नाणेण दंसणेणं च चरित्तेण तवेण[19] य ।
खंतीए मुत्तीए[20] वड्ढमाणो[21] भवाहि य ॥ २६ ॥

---

१. °स्स मो व° सं २। °स्स सो(मो) व° ला २ पु० ॥ २. °पाणिवि° ला १ ला २ पु० पा० ने० शा०। "बहूनां...प्राणानां–प्राणिनां विनाशनम्" इति पाटी० ॥ ३. °पन्नो शा० ॥ ४. "जीवेषु" इति पाटी० नेटी० । जिएहिं तु सं १ ॥ ५. एए हम्मिहिंति बहू सं १ पाटीपा० ॥ ६. "निस्सेसं ति निःश्रेयसम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. "सुत्तगं चेति कटिसूत्रम्" इति पाटी० ॥ ८. °णामो य कओ सं २ पा० पाटी०, तथाच पाटी०–"मनःपरिणामश्च···कृतः" ॥ ९. समोपइया। सं १ पाटीपा० ॥ १०. सव्वड्ढी° शा० ॥ ११. °क्खमइ बा° सं १॥ १२. °यम्मि ठिओ सं १ विना, नवरं °यम्मि ट्ठिओ शा० ॥ १३. °स्सीइ ला १ शा० । °स्सीए पा० ने० ॥ १४. अहिनि° सं २ ॥ १५. "चित्रासु–चित्रानाम्नि नक्षत्रे" इति पाटी० ॥ १६. °गंधी तु° सं १ ॥ १७. "पञ्चाष्टाभिः–पञ्चमुष्टिभिः" इति पाटी० । पंचमुट्ठीहिं ला १ ला २ पु०शा० ने० । पंचट्ठीहिं पा० ॥ १८. पावेसू ला १ ला २ पु० । पावसु त्तं सं २ ॥ १९. तहेव य सं २ ला २ पु० शा० ॥ २०. मोत्तीते सं २ ॥ २१. वड्ढमा° सं १ ला १ पा० विना ॥

८१४. एवं ते राम-केसवा दसारा य बहू जणा ।
अरिट्ठनेमिं वंदित्ता [1]अइगया बार[2]गापुरिं ॥ २७ ॥

८१५. सोऊण राय[3]कन्ना पव्वज्जं सा जिणस्स उ ।
नीहासा य निराणंदा सोगेण उ[4] समु[5]च्छया ॥ २८ ॥

८१६. राईमई विचिंतेइ धिरत्थु मम जीवियं ।
जा हं तेणं परि[6]च्चत्ता सेयं पव्वइ[7]उं मम ॥ २९ ॥

८१७. अह सा भमर[8]सन्निभे कुच्च-फणगपसाहिए ।
सयमेव लुंचई केसे धिइमंता व[9]वस्सिया ॥ ३० ॥

८१८. वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसिं जिइंदियं ।
संसारसागरं घोरं तर कन्ने ! लहुं लहुं ॥ ३१ ॥

८१९. सा पव्वइया संती [10]पव्वावेसी तहिं बहुं ।
सयणं [11]परिजणं चेव सीलवं[12]ता बहुस्सुया ॥ ३२ ॥

८२०. गिरिं रे[13]वतकं जंती वासेणोल्ला[14] उ अंतरा ।
वासंते अं[15]धकारम्मि अंतो [16]लयणस्स सा ठिया ॥ ३३ ॥

८२१. चीवराइं वि[17]सारेंती जहाजा[18]य त्ति पासिया ।
रहनेमी भग्गचित्तो[19] पच्छा दिट्ठो य तीइ[20] वि ॥ ३४ ॥

८२२. भीया य सा तहिं दट्ठुं एगंते संजयं त[21]यं ।
बाहाहिं [22]काउ संगोफं वेवमाणी निसीय[23]ई ॥ ३५ ॥

---

१. अभिग° शा० ॥ २. °गाउरिं सं १ शा० ने० विना ॥ ३. °यवरक° ने० ॥ ४. य ला १ ॥ ५. "समवस्तृता-अवष्टब्धा" इति पाटी० । समुच्छुया ला १ । समुत्थया ला २ पु० । समुत्थिया शा० ॥ ६. °च्चत्ता सं २ ला २ पु० शा० ॥ ७. इयं ममं सं १ ॥ ८. °रसंकासे कु° सं १ ॥ ९. ववसिया सं १ । "व्यवसितेति-अध्यवसिता, धर्मे विधातुमिति शेषः" इति पाटी० ॥ १०. "पव्वावेसि त्ति प्राविव्रजत्-प्रव्राजितवती" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. परियणं सं १ विना ॥ १२. °वंती ला १ ॥ १३. °वययं सं १ विना, नवरं रेवतयं शा० ॥ १४. °ल्ला तु अंतरे सं १ ॥ १५. °धयार° सं १ विना ॥ १६. लेणस्स सं १ ॥ १७. °सारंती सं १ विना, नवरं °सारिंती ला २ पु० ॥ १८. °जायं ति सं १ ॥ १९. °त्तो दिट्ठो पच्छा तु तीअ वि सं १ ॥ २०. तीय वि सं २ ॥ २१. तगं सं १ ॥ २२. काउं सं २ ने० । काउं संगुप्फं पा० । कायसंगोफं पु० ॥ २३. °यइ सं १ ॥

८२३. अ सोह[1] वि[2] रायपुत्तो समुद्दविजयंगओ ।
भीयं पवेइयं[3] दट्ठु इमं वक्कमुदाहरे[4] ॥ ३६ ॥

८२४. रहनेमी अहं भद्दे ! सुरूवे ! चारुभासिणि[5] ! ।
ममं भयाहि सुतणू[6] ! न ते[7] पीला भविस्सई ॥ ३७ ॥

८२५. एहि ता भुंजिमो भोगे माणुस्सं[8] खु सुदुल्लहं ।
भुत्तभोगा[9] तओ पच्छा जिणमग्गं चरिस्सिमो[10] ॥ ३८ ॥

८२६. दट्ठूण[11] रहनेमिं तं भग्गुज्जोयपराइयं ।
राईमई[12] असंभंता अप्पाणं[13] संवरे तहिं ॥ ३९ ॥

८२७. अह सा रायवरकन्ना सुट्ठिया नियमव्वए ।
जाईं[14] कुलं च सीलं च रक्खमाणी तयं वदे[15] ॥ ४० ॥

८२८. जइ[16] सि रूवेण वेसमणो ललिएण नलकुब्बरो[17] ।
तहा वि ते[18] न इच्छामि जइ सि[19] सक्खं पुरंदरो ॥ ४१ ॥

८२९. धिरत्थु ते[20] जसो कामी ! जो तं[21] जीवियकारणा ।
वंतं इच्छसि आवेउं[22] सेयं ते मरणं भवे ॥ ४२ ॥

८३०. अहं च भोगरायस्स[23] तं च सि[24] अंधगवण्हिणो ।
मा कुले गंधणा[25] होमो संजमं निहुओ चर ॥ ४३ ॥

---

१. सोराय° सं १ ॥ २. य सं २ ॥ ३. पवेवियं शा० । पवेविरं पा० शापा० ॥ ४. वयण-मब्बवी ॥ सं १ । वक्कं उदा° शा० ॥ ५. °रुभासिणि ! सं १ सं २ विना ॥ ६. सुयणू ! सं १ ने० विना ॥ ७. ते दुक्खं भ° सं १ ॥ ८. °णुसत्तं खु दु° सं १ ॥ ९. °भोगी ला १ ला २ पु० । °भोगी पुणो प° शा० ने० । "भुक्तभोगाः" इति पाटी० ॥ १०. चरिस्समो सं २ शा० । चरिस्सामो ला २ ॥ ११. रहनेमी तं तु पासित्ता भग्गजोयपरायणं । रा° सं १ ॥ १२. रायम° सं १ ला २ । राजीम° ने० ॥ १३. °णं तत्थ संवरे ॥ सं १ ॥ १४. जातिमित्यर्थः । जाइं सं २ ॥ १५. वए ला १ ला २ पु० शा० ने० ॥ १६. जई रू° सं १ ॥ १७. °लकूबरो सं १ सं २ शा० विना ॥ १८. "ते इति त्वाम्" इति नेटी० ॥ १९. वि सं १ ॥ २०. तेऽजसोकामी ! तथा ते जसो कामी ! इति पाठद्वयानुसारिणी पाटी० ॥ २१. जी० ॥ ४२ ॥ पु० ॥ २२. आवाउं शा० ॥ २३. °राइस्स सं १ सं २ ॥ २४. सि० ॥ ४३ ॥ पु० ॥ २५. "गंधण त्ति गन्धनानां—सर्पविशेषाणाम्...ते हि वान्तमपि विषं...पुनरपि पिबन्ति" इति पाटी० नेटी० ॥

५
१०
१५

८३१. जइ तं काहिसि भावं जा [1]जा [2]दच्छसि [3]नारिओ ।
वाया[4]इद्धो [5]व्व हढो अट्ठियप्पा भविस्ससि ॥ ४४ ॥

८३२. गोवालो [6]भंडपालो वा जहा [7]तद्दव्वऽ[8]णीसरो ।
एवं [9]अणीसरो तं पि सामण्णस्स भविस्ससि ॥ ४५ ॥

८३३. तीसे सो वयणं [10]सोच्चा [11]संजयाए सुभासियं ।
अंकुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ ४६ ॥

८३४. मणगुत्तो [12]वयगुत्तो कायगुत्तो जिइंदिओ ।
सामण्णं निच्चलं फासे जावज्जीवं दढव्वओ ॥ ४७ ॥

८३५. [13]उग्गं तवं चरित्ताणं जाया दोण्णि[14] वि केवली ।
सव्वं कम्मं [15]खवेत्ताणं सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४८ ॥

८३६. एवं करेंति संबुद्धा [16]पंडिया पवियक्खणा ।
विणि[17]यट्टंति भोगेसु जहा से[18] पुरिसो[19]त्तमे ॥ ४९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ रहनेमिज्जं[20] समत्तं ॥ २२ ॥

---

१. जा० ॥ ४४ ॥ पु० ॥ २. दिच्छसि ला २ पा० ने० पाटीमु० ॥ ३. नारीओ सं १ ला १ ॥ ४. °इद्धु व्व ला १ ला २ । °विद्धु व्व पा० ने० ॥ ५. व्व सं २ शा० ॥ ६. दंडपालो पाटीपा० ॥ ७. तंदव्व° सं १ ॥ ८. °णिस्सरो सं १ विना ॥ ९. अणिस्सरो सं १ विना ॥ १०. सुच्चा ला १ ला २ पु० पा० ॥ ११. "संयतायाः–प्रव्रजितायाः" इति पाटी० । संजईए पा० ॥ १२. वइगु° सं १ ला १ पु० ॥ १३. सूत्रश्लोकोऽयमेकोनपञ्चाशत्तमसूत्रश्लोकानन्तरं विद्यते सं १ प्रतौ ॥ १४. दुन्नऽवि ला २ पु० ॥ १५. खमेऊण सि° सं १ ॥ १६. पंडि० ॥ ४९ ॥ पु० ॥ १७. °णिवट्टं° सं १ ॥ १८. सो शा० पा० ॥ १९. °त्तमे ॥ ४९ ॥ रह° सं १ । °त्तमि ॥ त्ति ला १ । °त्तमु ॥ त्ति ला २ । °त्तमो ॥ त्ति शा० पा० ने० । °त्तमो ॥ त्ति बेमि ॥ वृत्त ३७ (४९) ॥ रह° सं २ ॥ २०. °ज्जं २२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

२३

तेवीसइमं केसि-गोयमिज्जं अज्झयणं

८३७. जिणे पासे[1] त्ति नामेणं[2] अरहा[3] लोगपूइए[4] ।
संबुद्धप्पा य सव्वन्नू धम्मतित्थयरे जिणे ॥ १ ॥

८३८. तस्स लोगप्पदीवस्स आसि सीसे महायसे ।
केसी कुमारसमणे विज्जा-चरणपारगे ॥ २ ॥

८३९. ओहिनाण[5]-सुए बुद्धे सीससंघसमाउले ।
गामाणुगामं रीयंते सावत्थि[6] नगरिमागए ॥ ३ ॥

८४०. तेंदुयं[7] नाम उज्जाणं तम्मी[8] नगरमंडले ।
फासुए सेज्ज[9]संथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ४ ॥

८४१. अह तेणेवं[10] कालेणं[11] धम्मतित्थयरे जिणे ।
भगवं वद्धमाणो[12] त्ति सव्वलोगम्मि विस्सुए ॥ ५ ॥

८४२. तस्स लोगप्प[13]दीवस्स आसि सीसे महायसे ।
भगवं गोयमे नामं विज्जा-चरणपारए ॥ ६ ॥

८४३. बारसंगविऊ बुद्धे सीससंघसमाउले ।
गामाणुगामं रीयंते से वि सावत्थिमागए ॥ ७ ॥

८४४. कोट्ठगं नाम उज्जाणं तम्मी[14] नगरमंडले ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ८ ॥

---

१. पासि सं १ सं २ ने० विना ॥ २. नामेण सं १ शा० ॥ ३. अरिहा लोयविस्सुए। सव्वन्नू सव्वदंसी य धम्मतित्थस्स देसए पाटीपा० ॥ ४. °इओ ला २ शा० ॥ ५. "सुव्व्यत्ययाद् अवधिज्ञान-श्रुताभ्याम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. °वत्थिं पुरिमा° ने० । °वत्थिं पुरमा° शा० । इदं चतुर्थचरणं पाटी०-नेटीकयोः सुगमत्वान्न व्याख्यातम् ॥ ७. तिंदुयं सं १ विना ॥ ८. "तम्मि त्ति तस्याः–श्रावस्त्याः" इति पाटी० । तम्मि सं १ सं २ पा० ॥ ९. "शय्या–वसतिः, तस्यां संस्तारकः...,तस्मिन्" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. "तस्मिन्नेव काले, सूत्रत्वात् सप्तम्यर्थे तृतीया" इति पाटी० ॥ ११. कालेण सं १ ॥ १२. °माणे सं २ । °माणु ला १ ला २ पु० पा० ने० । °माणि शा० ॥ १३. °गपईव° सं १ विना, नवरं °गपदीव° शा० ॥ १४. तम्मि सं १ सं २ ने०, नवरं तम्मिं पा० ॥

८३१. जइ तं काहिसि भावं जा [1]जा [2]दच्छसि [3]नारिओ ।
वाया[4]इद्धो [5]व हढो अट्ठियप्पा भविस्ससि ॥ ४४ ॥

८३२. गोवालो [6]भंडपालो वा जहा [7]तद्दव्वऽणी[8]स्सरो ।
एवं [9]अणीसरो तं पि सामण्णस्स भविस्ससि ॥ ४५ ॥

५ ८३३. तीसे सो वयणं [10]सोच्चा संज[11]याए सुभासियं ।
अंकुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ ४६ ॥

८३४. मणगुत्तो [12]वयगुत्तो कायगुत्तो जिइंदिओ ।
सामण्णं निच्चलं फासे जावज्जीवं दढव्वओ ॥ ४७ ॥

८३५. [13]उग्गं तवं चरित्ताणं जाया दोन्नि[14] वि केवली ।
१० सव्वं कम्मं [15]खवेत्ताणं सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४८ ॥

८३६. एवं करेंति संबुद्धा [16]पंडिया पवियक्खणा ।
विणि[17]यट्टंति भोगेसु जहा से[18] पुरिसो[19]त्तमे ॥ ४९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ रहनेमिज्जं[20] समत्तं ॥ २२ ॥

---

१. जा० ॥ ४४ ॥ पु० ॥ २. दिच्छसि ला २ पा० ने० पाटीमु० ॥ ३. नारीओ सं १ ला १ ॥ ४. °इद्धु व्व ला १ ला २ । °विद्धु व्व पा० ने० ॥ ५. व्व सं २ शा० ॥ ६. दंडपालो पाटीपा० ॥ ७. तंदव्व° सं १ ॥ ८. °णिस्सरो सं १ विना ॥ ९. अणिस्सरो सं १ विना ॥ १०. सुच्चा ला १ ला २ पु० पा० ॥ ११. "संयतायाः–प्रव्रजितायाः" इति पाटी० । संजईए पा० ॥ १२. वइगु° सं १ ला १ पु० ॥ १३. सूत्रश्लोकोऽयमेकोनपञ्चाशत्तमसूत्रश्लोकानन्तरं विद्यते सं १ प्रतौ ॥ १४. दुन्नऽवि ला २ पु० ॥ १५. खमेऊण सि° सं १ ॥ १६. पंडि० ॥ ४९ ॥ पु० ॥ १७. °णिवट्टं° सं १ ॥ १८. सो शा० पा० ॥ १९. °त्तमे ॥ ४९ ॥ रह° सं १ । °त्तमि ॥ त्ति ला १ । °त्तमु ॥ त्ति ला २ । °त्तमो ॥ त्ति शा० पा० ने० । °त्तमो ॥ त्ति बेमि ॥ वृत्त ३७ (४९) ॥ रह° सं २ ॥ २०. °ज्जं २२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

२३

तेवीसइमं केसि-गोयमिज्जं अज्झयणं

८३७. जिणे पासे[1] त्ति नामेणं[2] अरहा[3] लोगपूइए[4] ।
संबुद्धप्पा य सव्वन्नू धम्मतित्थयरे जिणे ॥ १ ॥

८३८. तस्स लोगप्पदीवस्स आसि सीसे महायसे ।
केसी कुमारसमणे विज्जा-चरणपारगे ॥ २ ॥

८३९. ओहिनाण[5]-सुए बुद्धे सीससंघसमाउले ।
गामाणुगामं रीयंते सावत्थि[6] नगरिमागए ॥ ३ ॥

८४०. तेंदुयं[7] नाम उज्जाणं तम्मी[8] नगरमंडले ।
फासुए सेज्ज[9]संथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ४ ॥

८४१. अह तेणेव[10] कालेणं[11] धम्मतित्थयरे जिणे ।
भगवं वद्धमाणो[12] त्ति सव्वलोगम्मि विस्सुए ॥ ५ ॥

८४२. तस्स लोगप्पदीवस्स[13] आसि सीसे महायसे ।
भगवं गोयमे नामं विज्जा-चरणपारए ॥ ६ ॥

८४३. बारसंगविऊ बुद्धे सीससंघसमाउले ।
गामाणुगामं रीयंते से वि सावत्थिमागए ॥ ७ ॥

८४४. कोट्ठगं नाम उज्जाणं तम्मी[14] नगरमंडले ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ८ ॥

---

१. पासि सं १ सं २ ने० विना ॥ २. नामेण सं १ शा० ॥ ३. अरिहा लोयविस्सुए। सव्वन्नू सव्वदंसी य धम्मतित्थस्स देसए पाटीपा० ॥ ४. °इओ ला २ शा० ॥ ५. "सुव्व्यत्ययाद् अवधिज्ञान-श्रुताभ्याम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. °वत्थिं पुरिमा° ने० । °वत्थि पुरमा° शा० । इदं चतुर्थचरणं पाटी०-नेटीकयोः सुगमत्वान्न व्याख्यातम् ॥ ७. तिंदुयं सं १ विना ॥ ८. "तम्मि त्ति तस्याः-श्रावस्त्याः" इति पाटी० । तम्मि सं १ सं २ पा० ॥ ९. "शय्या-वसतिः, तस्यां संस्तारकः...,तस्मिन्" इति पाटी० नेटी० ॥ १०. "तस्मिन्नेव काले, सूत्रत्वात् सप्तम्यर्थे तृतीया" इति पाटी० ॥ ११. कालेण सं १ ॥ १२. °माणे सं २ । °माणु ला १ ला २ पु० पा० ने० । °माणि शा० ॥ १३. °गपईव° सं १ विना, नवरं °गपदीव° शा० ॥ १४. तम्मि सं १ सं २ ने०, नवरं तम्मिं पा० ॥

८४५. केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
[1]उभओ वि तत्थ विहरिंसु अल्लीणा सुसमाहिया ॥ ९ ॥

८४६. [2]उभओ सीससंघाणं संजया[3]णं तवस्सिणं ।
तत्थ चिंता समुप्पन्ना गुणवंताण ताइणं ॥ १० ॥

८४७. 'केरिसो वा इमो धम्मो ? इमो धम्मो व केरिसो ? ।
आयारधम्मप्पणिही [4]इमा वा सा व केरिसी ? ॥ ११ ॥

८४८. चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पंचसिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमा[5]णेणं पासेण य [6]महामुणी ॥ १२ ॥

८४९. अचेलगो य जो धम्मो जो इमो संतरुत्तरो ।
[7]एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ? ॥ १३ ॥

८५०. अह ते तत्थ सीसाणं विन्नाय पवितक्कियं ।
समागमे [8]कयमती उभओ केसि-गोय[9]मा ॥ १४ ॥

८५१. गोयमे पडिरूवन्नू सीससंघसमा[10]कुले ।
जेट्ठं कुलमवेक्खंतो [11]तेंदुयं वणमागओ ॥ १५ ॥

८५२. [12]केसी कुमारसमणे गोयमं दिस्स [13]मागयं ।
पडिरूवं पडिव[14]त्तिं सम्मं संपडिवज्जई ॥ १६ ॥

८५३. पलालं फासुयं तत्थ पं[15]चमं कुस-तणाणि य ।
गोयमस्स निसे[16]ज्जाए खिप्पं संपणामए ॥ १७ ॥

८५४. केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
[17]उभओ निसण्णा सोहंति चंद-सूरसमप्पभा ॥ १८ ॥

---

१. "उभओ वि त्ति उभावपि–केशि-गौतमौ,···विहरिंसु त्ति वचनव्यत्ययाद् व्यहार्ष्टाम्–विहृतवन्तावित्यर्थः" इति पाटी० ॥ २. "उभयोः–द्वयोः" इति पाटी० ॥ ३. °याणं सं १ सं २ पु० विना ॥ ४. "इमा व त्ति प्राकृतत्वाद् अयं वा–अस्मत्सम्बन्धी, सा व त्ति तत एव स वा–द्वितीययतिसत्कः" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. °माणेण सं १ ॥ ६. "सुव्यत्ययाद् महामुनिना···महामुनीनां वा" इति पाटी० ॥ ७. एगक° सं १ विना ॥ ८. कृतमती उभौ केशि-गौतमावित्यर्थः ॥ ९. °यमो सं २ । °यमे शा० ॥ १०. °माउले सं १ विना ॥ ११. तिंदुयं सं १ सं २ ने० विना ॥ १२. केसि सं १ ॥ १३. आगतमित्यर्थः, मकारस्त्वलाक्षणिको ज्ञेयः ॥ १४. °वत्ती सं १ ॥ १५. "पंचमं ति वचनव्यत्ययात् पञ्चसङ्ख्यापूरणानि" इति पाटी० ॥ १६. निसिज्जा° सं १ सं २ शा० विना ॥ १७. उभौ निषण्णौ शोभेते इत्यर्थः ॥

८५५. समागया बहू तत्थ पासंडा कोउगा[1] मिया ।
गिहत्थाण[2] य णेगाओ साहस्सीओ[3] समागया[4] ॥ १९ ॥

८५६. देव-दाणव-गंधव्वा जक्ख-रक्खस-किन्नरा ।
अदिस्साण[5] य भूयाणं[6] आसि तत्थ समागमो ॥ २० ॥

८५७. 'पुच्छामि ते महाभाग !' केसी गोयममब्बवी ।
तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ २१ ॥

८५८. 'पुच्छ भंते ! जहिच्छं ते' केसिं[7] गोयममब्बवी[8] ।
तओ केसी अणुन्नाए गोयमं इणमब्बवी ॥ २२ ॥

८५९. 'चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पंचसिक्खिओ[9] ।
देसिओ वद्धमाणेण[10] पासेण य महामुणी[11] ॥ २३ ॥

८६०. एगकज्जपवन्नाणं[12] विसेसे किं नु कारणं ? ।
धम्मे दुविहे मेहावी ! कहं[13] विप्पच्चओ न ते ? ॥ २४ ॥'

८६१. तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी[14] ।
'पन्ना[15] समिक्खए धम्मंतत्तं[16] तत्तविणिच्छियं[17] ॥ २५ ॥

८६२. पुरिमा उज्जुजडा[18][19] उ वंकजडा[20] य[21] पच्छिमा ।
मज्झिमा उज्जुपन्ना[22] उ तेण धम्मो[23] दुहा कओ[24] ॥ २६ ॥

---

१. कोउगासिया पा० पाटी०, तथाच पाटी०—"कौतुकाश्रिताः, पठ्यते च कोउगा मिय त्ति तत्र कौतुकाद् मृगा इव मृगाः अज्ञत्वात्, प्राकृतत्वाद् अमितकौतुका वा" ॥ २. °त्थाण अणे° सं १ विना, नवरं °त्थाणं च णे° शा० ॥ ३. "सूत्रत्वात् सहस्राणि" इति पाटी० ॥ ४. समंततो ॥ सं १ ॥ ५. अद्देसाण सं १ सं २ । अहिस्साणं च शा० ॥ ६. °याणं आसी शा० । °याणं तत्थ आसि स° सं १ ॥ ७. केसी सं २ ॥ ८. "गोयमं ति सुब्व्यत्ययाद् गौतमः" इति नेटी० ॥ ९. पंच० ॥ २२ ॥ ला २ ॥ १०. °माणेण सं १ ॥ ११. महामुनिना इत्यर्थः ॥ १२. एगक° सं २ विना, नवरं एक्क° सं १ ॥ १३. कहिं सं १ सं २ ॥ १४. इ० । पन्ना ला१ ॥ १५. "प्रज्ञया—ज्ञानेनालोच्य तत्त्वम्, तत्त्वानां च—पदार्थानां विनिश्चयं आलोच्य... धर्मं कथयन्ति तीर्थकराः" इति चूर्णिः । "प्रज्ञा—बुद्धिः समीक्षते······धम्मंतत्तं ति बिन्दुरलाक्षणिकस्ततो धर्मतत्त्वम्" इति पाटी० ॥ १६. धम्मतत्तं सं १ शा० ने० ॥ १७. °विणिच्छियं सं १ सं २ पु० विना ॥ १८. उज्जज° सं १ ला १ ला २ ॥ १९. °जड्डा ला २ पु० पा० ॥ २०. वक्कजड्डा पु० ला २ पाटीमु० ने० ॥ २१. उ सं १ सं २ ॥ २२. उज्जप° सं १ ला २ ॥ २३. धम्मे सं १ ला २ ने० विना ॥ २४. कए सं १ विना ॥

८४५. केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
[1]उभओ वि तत्थ विहरिंसु अल्लीणा सुसमाहिया ॥ ९ ॥

८४६. [2]उभओ सीससंघाणं संजया[3]णं तवस्सिणं ।
तत्थ चिंता समुप्पन्ना गुणवंताण ताइणं ॥ १० ॥

८४७. 'केरिसो वा इमो धम्मो ? इमो धम्मो व केरिसो ? ।
आयारधम्मप्पणिही [4]इमा वा सा व केरिसी ? ॥ ११ ॥

८४८. चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पंचसिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमा[5]णेणं पासेण य [6]महामुणी ॥ १२ ॥

८४९. अचेलगो य जो धम्मो जो इमो संतरुत्तरो ।
[7]एककज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ? ॥ १३ ॥

८५०. अह ते तत्थ सीसाणं विन्नाय पवितक्कियं ।
समागमे [8]कयमती उभओ केसि-गोय[9]मा ॥ १४ ॥

८५१. गोयमे पडिरूवन्नू सीससंघसमा[10]कुले ।
जेट्ठं कुलमवेक्खंतो [11]तेंदुयं वणमागओ ॥ १५ ॥

८५२. [12]केसी कुमारसमणे गोयमं दिस्स [13]मागयं ।
पडिरूवं पडिव[14]त्तिं सम्मं संपडिवज्जई ॥ १६ ॥

८५३. पलालं फासुयं तत्थ [15]पंचमं कुस-तणाणि य ।
गोयमस्स [16]निसेज्जाए खिप्पं संपणामए ॥ १७ ॥

८५४. केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
[17]उभओ निसण्णा सोहंति चंद-सूरसमप्पभा ॥ १८ ॥

---

१. "उभओ वि त्ति उभावपि–केशि-गौतमौ,···विहरिंसु त्ति वचनव्यत्ययाद् व्यहार्ष्टाम्–विहृतवन्तावित्यर्थः" इति पाटी० ॥ २. "उभयोः–द्वयोः" इति पाटी० ॥ ३. °याणं सं १ सं २ पु० विना ॥ ४. "इमा व त्ति प्राकृतत्वाद् अयं वा–अस्मत्सम्बन्धी, सा व त्ति तत एव स वा–द्वितीययतिसत्कः" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. °माणेण सं १ ॥ ६. "सुब्व्यत्ययाद् महामुनिना···महामुनीनां वा" इति पाटी० ॥ ७. एगक° सं १ विना ॥ ८. कृतमती उभौ केशि-गौतमावित्यर्थः ॥ ९. °यमो सं २ । °यमे शा० ॥ १०. °माउले सं १ विना ॥ **११. तिंदुयं सं १ सं २ ने० विना ॥ १२. केसि सं १ ॥** १३. आगतमित्यर्थः, मकारस्त्वलाक्षणिको ज्ञेयः ॥ १४. °वत्ती सं १ ॥ १५. "पंचमं ति वचनव्यत्ययात् पञ्चसङ्ख्यापूरणानि" इति पाटी० ॥ १६. निसिज्जा° सं १ सं २ शा० विना ॥ १७. उभौ निषण्णौ शोभेते इत्यर्थः ॥

८५५. समागया बहू तत्थ पासंडा कोउगा[1] मिया ।
गिहत्थाण[2] य णेगाओ साहस्सीओ[3] समागया[4] ॥ १९ ॥

८५६. देव-दाणव-गंधव्वा जक्ख-रक्खस-किन्नरा ।
अदिस्साण[5] य भूयाणं[6] आसि तत्थ समागमो ॥ २० ॥

८५७. 'पुच्छामि ते महाभाग !' केसी गोयममब्बवी ।
तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ २१ ॥

८५८. 'पुच्छ भंते ! जहिच्छं ते' केसिं[7] गोयम[8]मब्बवी ।
तओ केसी अणुन्नाए गोयमं इणमब्बवी ॥ २२ ॥

८५९. 'चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पंच[9]सिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमाणेणं[10] पासेण य महामुणी[11] ॥ २३ ॥

८६०. एकक[12]ज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ? ।
धम्मे दुविहे मेहावी ! कहं[13] विप्पच्चओ न ते ? ॥ २४ ॥'

८६१. तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी[14] ।
'पन्ना[15] समिक्खए धम्मंतत्तं[16] तत्तविणिच्छियं[17] ॥ २५ ॥

८६२. पुरिमा उज्जुजडा[18] उ वंकजडा[19][20] य[21] पच्छिमा ।
मज्झिमा उज्जुपन्ना[22] उ तेण धम्मो[23] दुहा कओ[24] ॥ २६ ॥

५

१०

१५

---

१. कोउगासिया पा० पाटी०, तथाच पाटी०—"कौतुकाश्रिताः, पठ्यते च कोउगा मिय त्ति तत्र कौतुकाद् मृगा इव मृगाः अज्ञत्वात्, प्राकृतत्वाद् अमितकौतुका वा" ॥ २. °त्थाण अणे° सं १ विना, नवरं °त्थाणं च णे° शा० ॥ ३. "सूत्रत्वात् सहस्राणि" इति पाटी० ॥ ४. समंतओ ॥ सं १ ॥ ५. अद्देसाण सं १ सं २ । अद्दिस्साणं च शा० ॥ ६. °याणं आसी शा० । °याणं तत्थ आसि स° सं १ ॥ ७. केसी सं २ ॥ ८. "गोयमं ति सुब्व्यत्ययाद् गौतमः" इति नेटी० ॥ ९. पंच० ॥ २२ ॥ ला २ ॥ १०. °माणेण सं १ ॥ ११. महामुनिना इत्यर्थः ॥ १२. एगक° सं २ विना, नवरं एक्कक° सं १ ॥ १३. कहिं सं १ सं २ ॥ १४. इ०। पन्ना ला१ ॥ १५. "प्रज्ञया—ज्ञानेनालोच्य तत्त्वम्, तत्त्वानां च—पदार्थानां विनिश्चयं आलोच्य... धर्मं कथयन्ति तीर्थकराः" इति चूर्णिः । "प्रज्ञा—बुद्धिः समीक्षते······धम्मंतत्तं ति बिन्दुरलाक्षणिकस्ततो धर्मतत्त्वम्" इति पाटी० ॥ १६. धम्मतत्तं सं १ शा० ने० ॥ १७. °विणिच्छियं सं १ सं २ पु० विना ॥ १८. उज्जज° सं १ ला १ ला २ ॥ १९. °जड्डा ला २ पु० पा० ॥ २०. वक्कजड्डा पु० ला २ पाटीसु० ने० ॥ २१. उ सं १ सं २ ॥ २२. उज्जप° सं १ ला २ ॥ २३. धम्मे सं १ ला २ ने० विना ॥ २४. कए सं १ विना ॥

८६३. पुरिमाणं दुव्विसोज्झो उ चरिमाणं दुरणुपालओ ।
कप्पो[1] मज्झिमगाणं तु सुविसोज्झो[2] सुपालओ[3] ॥ २७ ॥'

८६४. 'साहु गोयम ! पन्ना[4] ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[5] गोयमा ! ॥ २८ ॥

८६५. अचेलगो य जो धम्मो जो इमो संतरुत्तरो ।
देसिओ वद्धमाणेण[6] पासेण य महामुणी[7] ! ॥ २९ ॥

८६६. एककज्जपवन्नाणं[8][9] विसेसे किं नु कारणं ? ।
लिंगे दुविहे मेहावी ! कहं विप्पच्चओ न ते ? ॥ ३० ॥'

८६७. तओ[10] केसिं बुवंतं[11] तु गोयमो इणमब्बवी ।
'विन्नाणेणं समागम्म धम्मसाहणमिच्छियं ॥ ३१ ॥

८६८. पच्चयत्थं च लोगस्स नाणाविहविगप्पणं ।
जत्तत्थं[12] गहणत्थं च लोए लिंगप्पओयणं ॥ ३२ ॥

८६९. अह भवे[13] पइन्ना उ मोक्खसब्भूयसाहणा[14][15] ।
नाणं च दंसणं चेव चरित्तं[16] चेव निच्छए[17] ॥ ३३ ॥'

८७०. 'साहु[18] गोयम[19] ! पन्ना ते [20]छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[21] गोयमा ! ॥ ३४ ॥

८७१. अणेगाणं[22] सहस्साणं मज्झे चिट्ठसि गोयमा ! ।
ते य ते[23] अभिगच्छंति कहं ते निज्जिया तुमे ? ॥ ३५ ॥'

---

१. कप्पे सं १ ॥ २. °सोज्झे सं १ सं २ ॥ ३. °लए सं १ । °लते सं २ ॥ ४. पन्नाए छि° पाटीपा० ॥ ५. कहय सं १ ॥ ६. °माणेणं सं १ ला १ शा० विना ॥ ७. "महासुणि त्ति महामुने !" इति पाटी० ॥ ८. एगक° सं १ विना ॥ ९. °प० । लिंगे ला २ ॥ १०. केसिं एवं बुवाणं तु सं १ विना ॥ ११. वयंतं तु शापा० ॥ १२. "यात्रा–संयमनिर्वाहस्तदर्थे..., ग्रहणं–ज्ञानं तदर्थम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. भवे य प° सं १ ॥ १४. "मोक्षसद्भूत-साधनानि" इति पाटी० नेटी० ॥ १५. °हणे शा० पा० ने० विना ॥ १६. चारित्तं सं १ ॥ १७. "निश्चयनये" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. साधु सं १ ॥ १९. °म० ॥ ३४ ॥ ला २ । °म ! प० ॥ ३४ ॥ पु० ॥ २०. छि० ॥ ३४ ॥ ला १ ॥ २१. कहय सं १ ॥ २२. °गाण सं१ ला१ पु० विना ॥ २३. "ते इति सूत्रत्वात् त्वाम्" इति पाटी० ॥

८७२. 'एगे जिए जिया पंच[1], पंचे जिए जिया दस ।
दस[2]धा उ जिणित्ता णं[3] सव्वसत्तू जिणामहं ॥ ३६ ॥'

८७३. 'सत्तू य इति के वुत्ते ?' केसी गोय[4]ममब्बवी ।
तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो[5] इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

८७४. 'एगऽप्पा अजिए सत्तू कसाया इंदियाणि य ।
ते जिणित्तु[6] जहा[7]नायं विहरामि अहं मुणी ! ॥ ३८ ॥'

८७५. 'साहु [8]गोयम ! पन्ना ते[9] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[10] गोयमा ! ॥ ३९ ॥

८७६. दीसंति बहवे लोए पासबद्धा सरीरिणो ।
मुक्कपासो लहुब्भूओ कहं[11] तं विहरसी मुणी ! ॥ ४० ॥'

८७७. '[12]ते पासे सव्वसो छेत्ता निहंतूण[13] उवायओ ।
मुक्कपासो लहुब्भूओ विहरामि अहं मुणी ! ॥ ४१ ॥'

८७८. 'पासा य इति के वुत्ता ?' केसी गोय[14]ममब्बवी ।
[15]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो[16] इणमब्बवी ॥ ४२ ॥

८७९. 'राग-द्दोसादओ तिव्वा नेहपासा भयंकरा ।
ते छिंदित्तु[17] जहानायं विहरामि जहक्कमं ॥ ४३ ॥'

८८०. 'साहु गोयम[18] ! पन्ना ते[19] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[20] गोयमा ! ॥ ४४ ॥

८८१. अंतोहिययसंभूया लया चिट्ठइ गोयमा ! ।
[21]फलेइ विस[22]भक्खीणं सा उ उद्धरिया कहं ? ॥ ४५ ॥'

१. "पंच जिए त्ति सूत्रत्वात् पञ्चसु जितेषु" इति पाटी० नेटी० ॥ २. दसहा सं१ विना ॥ ३. "णं प्राग्वत्" इति पाटी० ॥ ४. गोय० । तओ ला१ ॥ ५. °मो० ॥ ला२ ॥ ६. जिणित्ता सं१ ॥ ७. "यथान्यायम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. गो० ॥ ३९ ॥ ला२ ॥ ९. ते० ॥ ३९ ॥ पु० । ते छि० ॥ ३९ ॥ ला१ ॥ १०. कहय सं१ ॥ ११. कहं वि° शा० ॥ १२. "तान्...पासान् सव्वसो त्ति सूत्रत्वात् सर्वान्" इति पाटी० ॥ १३. निहणिऊण सं२ शापा० ॥ १४. गो० ॥ ४२ ॥ ला२ पु० । गोय० । केसिं एवं बु° ला१ ॥ १५. केसिं एवं बुवंतं तु शा० ने० ॥ १६. °मो० ॥ ला१ ॥ १७. छिंदित्ता शा० ॥ १८. गो० ॥ ४४ ॥ पु० । गोयम !० ॥ ४४ ॥ ला२ ॥ १९. ते० ॥ ४४ ॥ ला१ ॥ २०. कहय सं१ ॥ २१. "फलेइ विसभक्खीणं ति फलति विषभक्ष्याणि" इति पाटी० ॥ २२. °भक्खीणि शा० । °भक्खीणि कहं सा उद्धिया तुमे ॥ ४५ ॥ सं१ ॥

८८२. 'तं लयं सव्वसो[1] छित्ता उद्धरित्ता समूलियं ।
विहरामि जहानायं मुक्को मि विसभक्खणं[2] ॥ ४६ ॥'

८८३. 'लया य इति का वुत्ता ?' केसी[3] गोयममब्बवी ।
तओ[4] केसिं बुवंतं तु गोयमो[5] इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

५ ८८४. 'भवतण्हा लया वुत्ता भीमा भीमफलोदया ।
तमुद्धिच्च[6] जहानायं विहरामि[7] अहं मुणी ! ॥ ४८ ॥'

८८५. 'साहु[8] गोयमं ! पन्ना ते[9] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[11] गोयमा ! ॥ ४९ ॥

८८६. [12]संपज्जलिया घोरा अग्गी[13] चिट्ठइ गोयमा ! ।
१० [14]जे डहंति सरीरत्था कहं विज्झाविया[15] तुमे ? ॥ ५० ॥'

८८७. 'महामेहप्पसूयाओ गिज्झ वारि जलुत्तमं ।
सिंचामि सययं[16] ते उ सित्ता नो[17] व डहंति मे ॥ ५१ ॥'

८८८. 'अग्गी य इति के वुत्ता[18] ?' केसी[19] गोयममब्बवी ।
तओ[20] केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

१५ ८८९. 'कसाया अग्गिणो वुत्ता सुय-सील-तवो जलं ।
सुयधाराभिहया संता भिन्ना[21] हु न डहंति मे ॥ ५३ ॥'

---

१. "सव्वसो त्ति सर्वाम्" इति पाटी० नेटी०, मुद्रितपाइयटीकायां तु 'सर्वाम्' स्थाने 'सर्वतः' इत्यस्ति ॥ २. "विसभक्खणं ति सुब्व्यत्ययाद् विषभक्षणात्" इति पाटी० । °भक्खणा सं २ ने० नेटी० । °भक्खिणं सं १ ॥ ३. °सी० ॥ ४७ ॥ ला २ । °सी गोअम० ॥ ४७ ॥ पु० । °सी० । केसिमेवं बु° ला १ ॥ ४. केसिमेवं बु° सं २ शा० पा० ने० ॥ ५. °मो० ॥ ला १ ॥ ६. °मुद्धित्तु ला १ ला २ पु० । °मुद्धिच्चा शा० ॥ ७. °रामि जहासुहं ॥ शा० । °रामि महामुणी ! सं २ ला १ ला २ पा० ने० ॥ ८. साधु सं १ । साहु० ॥ ४९ ॥ पु० ॥ ९. °म !० ॥ ४९ ॥ ला २ ॥ १०. ते० ॥ ४९ ॥ ला १ ॥ ११. कहय सं १ ॥ १२. "सम्प्रज्वलिताः" इति पाटी० । सइं पज्ज° सं १ ॥ १३. "आर्षत्वाद् वचनव्यत्ययात् ततोऽग्नयस्तिष्ठन्ति" इति पाटी० ॥ १४. जा डहेति पाटीपा० ॥ १५. विज्झवि° सं १ ॥ १६. °ययं तं तु पाटीपा० । °ययं देहं सि° सं १ सं २ शा० पाटीपा० ॥ १७. "नो वेति नैव" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. वुत्ते सं १ शा० ने० विना ॥ १९. °सी० ॥ ५२ ॥ ला २ । °सी गो० ॥ ५२ ॥ पु० ॥ २०. केसिमेवं बु° सं २ शा० ॥ २१. °न्ना नो ड° सं १ ॥

८९०. 'साहु गोयम[1]! पन्ना ते[2] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[3] गोयमा ! ॥ ५४ ॥

८९१. अयं साहसिओ भीमो दुट्ठस्सो[4] परिधावई[5] ।
जंसि गोयम[6]! आरूढो कहं तेण न हीरसि ? ॥ ५५ ॥'

८९२. 'पधावंतं निगिण्हामि सुयरस्सिसमाहियं[7] ।
न मे गच्छइ उम्मग्गं, मग्गं च पडिवज्जई[8] ॥ ५६ ॥'

८९३. 'अस्से[9] य इति के वुत्ते ?' केसी[10] गोयममब्बवी ।
तओ[11] केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५७ ॥

८९४. 'मणो साहसिओ भीमो दुट्ठस्सो[12] परिधावई[13] ।
तं सम्मं[14] निगिण्हामि धम्मसिक्खाए[15] कंथगं[16] ॥ ५८ ॥'

८९५. 'साहु[17] गोयम ! पन्ना ते[18] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[19] गोयमा ! ॥ ५९ ॥

८९६. कुप्पहा बहवे[20] लोए[21] जेहिं[22] नासंति जंतवो[23] ।
अद्धाणे कह वट्टंतो[24] तं न नाससि[25] गोयमा ! ॥ ६० ॥'

८९७. 'जे य मग्गेण गच्छंति जे य उम्मग्गपट्ठिया ।
ते सव्वे विदिया[26] मज्झं तो[27] न नस्सामहं[28] मुणी ! ॥ ६१ ॥'

---

१. °म० ॥ ५४ ॥ ला २ पु० ॥ २. ते० ॥ ५४ ॥ ला १ ॥ ३. कहय सं १ ॥ ४. दुट्ठासो सं २ ला १ ला २ शापा० ॥ ५. °वइ सं १ ॥ ६. °म ! मारू° सं २ शा० ॥ ७. °रस्सीस° सं १ विना ॥ ८. °ज्जइ सं १ सं २ पा० ने० ॥ ९. आसे ला १ शा० ॥ १०. °सी० । तओ० गोयमो० ॥ ५७ ॥ ला १ । °सी० ॥ ५७ ॥ ला २ । °सी गो० ॥ ५७ ॥ पु० ॥ ११. केसिमेवं बु° शा० ॥ १२. दुट्ठासो शापा० ॥ १३. °वइ सं १ सं २ पा० ने० ॥ १४. सम्मं तु नि° शा० पा० ने० ॥ १५. °क्खाइ सं २ ला १ पु० शा० पा० । °क्खाय ला २ ॥ १६. "कन्थकः—जात्याश्वः, ततश्च कन्थकमिव कन्थकम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १७. °हु० ॥ ५९ ॥ ला २ । °हु गो० ॥ ५९ ॥ पु० । °हु गोयम !० ॥ ५९ ॥ ला १ ॥ १८. ते० सिलोगो ॥ ५९ ॥ सं २ ॥ १९. °सु पुच्छिओ ॥ सं १ ॥ २०. बहवो सं २ ला १ ला २ शा० ॥ २१. लोते सं २ ॥ २२. जेसिं पा० ने० ॥ २३. जंतुणो शा० ॥ २४. वट्टंते सं २ ला २ शा० ॥ २५. नस्ससि शापा० ॥ २६. वेइया शा० । विइया ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ २७. तं शापा० ॥ २८. °स्सामि हं सं २ ॥

८९८. 'मग्गे य इति के वुत्ते ?' केसी[1] गोयममब्बवी ।
[2]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६२ ॥

८९९. 'कुप्पवयणपासंडी सव्वे उम्मग्गपट्ठिया ।
[3]सम्मग्गं तु जिणक्खायं [4]एस मग्गे हि उत्तमे ॥ ६३ ॥'

९००. '[5]साहु गोयम! पन्ना ते[6] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे [7]कहसु गोयमा! ॥ ६४ ॥

९०१. महाउदगवेगेणं वुज्झमाणाण पाणिणं ।
सरणं [8]गइं [9]पइट्ठा य दीवं कं मन्नसी मुणी! ? ॥ ६५ ॥'

९०२. 'अत्थि [10]एगो महादीवो वारिमज्झे महालओ ।
महाउदगवेगस्स गई तत्थ न विज्जई ॥ ६६ ॥'

९०३. 'दीवे य इति के वुत्ते ?' केसी[11] गोयममब्बवी ।
[12]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६७ ॥

९०४. 'जरा-मरणवेगेणं वुज्झमाणाण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइट्ठा य गई सरणमुत्तमं ॥ ६८ ॥'

९०५. '[13]साहु गोयम! पन्ना ते[14] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे [15]कहसु गोयमा! ॥ ६९ ॥

९०६. अन्नवंसि [16]महोहंसि नावा विपरिधा[17]वई ।
जंसि गोय[18]म! आरूढो कहं पारं गमिस्ससि ? ॥ ७० ॥'

---

१. °सी० ॥६२॥ ला २। °सी गो० ॥६२॥ ला १ पु० ॥ २. केसिमेवं बु° शा० ॥ ३. "सन्मार्गं तु···विद्यादिति शेषः" इति पाटी०। सुमग्गं सं १। समग्गं सं २ ॥ ४. तेस सं २। एस मग्गो सं १ ॥ ५. °हु० ॥ ६४ ॥ ला २। °हु गो० ॥ ६४ ॥ पु० ॥ ६. ते० सिलोगो ॥ ६४ ॥ सं २ ॥ ७. कहय सं १ ॥ ८. गई सं २ पा० विना ॥ ९. "पइट्ठा य त्ति प्रतिष्ठाम्" इति नेटी० ॥ १०. एक्को सं १ ॥ ११. °सी० ॥ ६७ ॥ ला २। °सी गो० ॥ ६७ ॥ ला १ पु० ॥ १२. केसिमेवं बु° शा० ॥ १३. °हु० ॥ ६९ ॥ ला २। °हु गो० ॥ ६९ ॥ ला १ पु० ॥ १४. ते० सिलोगो ॥ ६९ ॥ सं २ ॥ १५. कहय सं १ ॥ १६. महोघंसि सं १ ॥ १७. °वइ सं १ सं २ ॥ १८. °म! मारू° सं १ विना ॥

९०७. 'जा उ [1]अस्साविणी नावा न सा पारस्स गामिणी ।
जा निरस्साविणी नावा सा [2]तु पारस्स गामिणी ॥ ७१ ॥'

९०८. 'नावा य इति का वुत्ता ?' केसी[3] गोयममब्बवी ।
[4]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७२ ॥

९०९. 'सरीरमाहु [5]नाव त्ति जीवो वुच्चइ नाविओ ।
संसारो अण्णवो वुत्तो जं तरंति महेसिणो ॥ ७३ ॥' ५

९१०. '[6]साहु गोयम ! पन्ना ते[7] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे [8]कहसु गोयमा ! ॥ ७४ ॥

९११. अंधयारे तमे घोरे चिट्ठंति[9] पाणिणो बहू ।
को करिस्सइ [10]उज्जोयं सव्वलो[11]गम्मि पाणिणं ? ॥ ७५ ॥' १०

९१२. 'उग्गओ विमलो भाणू सव्वलो[12]कप्पभंकरो ।
सो करिस्सइ [13]उज्जोयं सव्वलो[14]गम्मि पाणिणं ॥ ७६ ॥'

९१३. 'भाणू य इति के वुत्ते ?' केसी[15] गोयममब्बवी ।
[16]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७७ ॥

९१४. 'उग्गओ खीणसंसारो सव्वण्णू जिणभक्खरो ।
सो करिस्सइ [17]उज्जोयं सव्वलो[18]गम्मि पाणिणं ॥ ७८ ॥' १५

९१५. '[19]साहु गोयम ! पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे [20]कहसु गोयमा ! ॥ ७९ ॥

---

१. "आश्राविणी–जलसङ्ग्राहिणी" इति पाटी० नेटी०। अस्साविणी सं १ विना, नवरं सस्साविणी सं २ शा० पाटीपा० च ॥ २. उ सं १ विना ॥ ३. °सी० ॥ ७२ ॥ ला १ ला २। °सी गो० ॥ ७२ ॥ पु० ॥ ४. केसिमेवं बु° शा० ॥ ५. नावि ला १ ला २ पु० ॥ ६. °हु० ॥ ७४ ॥ ला २। °हु गो० ॥ ७४ ॥ ला १ पु० ॥ ७. ते० सिलोगो ॥ ७४ ॥ सं २ ॥ ८. कहय सं १ ॥ ९. चिट्ठंते सं २ ला २ पु० ॥ १०. उज्जोवं सं १ ॥ ११, १४. °लोगंसि सं १ ला २ ॥ १२. °लोयप° सं २ शा०। °लोगप° ला १ ला २ पु०। °लोगप्प° ने० ॥ १३. उज्जोवं सं १ ॥ १५. °सी० ॥ ७७ ॥ ला १ ला २। °सी गो० ॥ ७७ ॥ पु० ॥ १६. केसिमेवं बु° शा० ॥ १७. उज्जोवं सं १ ॥ १८. °लोगंसि सं १। °लो० ॥ ७८ ॥ पु० ॥ १९. °हु० ॥ ७९ ॥ ला २। °हु गो० ॥ ७९ ॥ पु०। °हु गोयम० ॥ ७९ ॥ ला १ ॥ २०. कहय सं १ ॥

८९८. 'मग्गे य इति के वुत्ते ?' केसी[1] गोयममब्बवी ।
[2]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६२ ॥

८९९. 'कुप्पवयणपासंडी सव्वे उम्मग्गपट्ठिया ।
[3]सम्मग्गं तु जिणक्खायं एस[4] मग्गे हि उत्तमे ॥ ६३ ॥'

९००. 'साहु[5] गोयम! पन्ना ते[6] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[7] गोयमा ! ॥ ६४ ॥

९०१. महाउदगवेगेणं वुज्झमाणाण पाणिणं ।
सरणं गई[8] पइट्ठा[9] य दीवं कं मन्नसी मुणी ! ? ॥ ६५ ॥'

९०२. 'अत्थि एगो[10] महादीवो वारिमज्झे महालओ ।
महाउदगवेगस्स गई तत्थ न विज्जई ॥ ६६ ॥'

९०३. 'दीवे य इति के वुत्ते ?' केसी[11] गोयममब्बवी ।
[12]तओ केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६७ ॥

९०४. 'जरा-मरणवेगेणं वुज्झमाणाण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइट्ठा य गई सरणमुत्तमं ॥ ६८ ॥'

९०५. 'साहु[13] गोयम ! पन्ना ते[14] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[15] गोयमा ! ॥ ६९ ॥

९०६. अन्नवंसि महोहंसि[16] नावा विपरिधावई[17] ।
जंसि गोयमे[18] ! आरूढो कहं पारं गमिस्ससि ? ॥ ७० ॥'

---

१. °सी० ॥६२॥ ला २ । °सी गो० ॥६२॥ ला १ पु० ॥ २. केसिमेवं बु° शा० ॥ ३. "सन्मार्गं तु···वियादिति शेषः" इति पाटी० । **सुमग्गं सं १ । समग्गं सं २** ॥ ४. तेस सं २ । एस मग्गो सं १ ॥ ५. °हु० ॥ ६४ ॥ ला २ । °हु गो० ॥ ६४ ॥ पु० ॥ ६. ते० सिलोगो ॥ ६४ ॥ सं २ ॥ ७. **कहय सं १** ॥ ८. **गई सं २ पा० विना** ॥ ९. "**पइट्ठा य त्ति प्रतिष्ठाम्**" इति नेटी० ॥ १०. **एक्को सं १** ॥ ११. **°सी० ॥ ६७ ॥ ला २** । °सी गो० ॥ ६७ ॥ ला १ पु० ॥ १२. केसिमेवं बु° शा० ॥ १३. **°हु० ॥ ६९ ॥** ला २ । °हु गो० ॥ ६९ ॥ ला १ पु० ॥ १४. ते० सिलोगो ॥ ६९ ॥ सं २ ॥ १५. **कहय सं १** ॥ १६. महोघंसि सं १ ॥ १७. °वइ सं १ सं २ ॥ १८. **°म ! मारू° सं १ विना** ॥

९०७. 'जा उ अस्साविणी[1] नावा न सा पारस्स गामिणी ।
जा निरस्साविणी नावा सा तु[2] पारस्स गामिणी ॥ ७१ ॥'

९०८. 'नावा य इति का वुत्ता ?' केसी[3] गोयममब्बवी ।
तओ[4] केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७२ ॥

९०९. 'सरीरमाहु नाव[5] त्ति जीवो वुच्चइ नाविओ ।
संसारो अण्णवो वुत्तो जं तरंति महेसिणो ॥ ७३ ॥' ५

९१०. 'साहु[6] गोयम ! पन्ना ते[7] छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[8] गोयमा ! ॥ ७४ ॥

९११. अंधयारे तमे घोरे चिट्ठंति[9] पाणिणो बहू ।
को करिस्सइ उज्जोयं[10] सव्वलोगंम्मि[11] पाणिणं ? ॥ ७५ ॥' १०

९१२. 'उग्गओ विमलो भाणू सव्वलोकप्पभंकरो[12] ।
सो करिस्सइ उज्जोयं[13] सव्वलोगंम्मि[14] पाणिणं ॥ ७६ ॥'

९१३. 'भाणू य इति के वुत्ते ?' केसी[15] गोयममब्बवी ।
तओ[16] केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७७ ॥

९१४. 'उग्गओ खीणसंसारो सव्वण्णू जिणभक्खरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं[17] सव्वलोगंम्मि[18] पाणिणं ॥ ७८ ॥' १५

९१५. 'साहु[19] गोयम ! पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु[20] गोयमा ! ॥ ७९ ॥

---

१. "आश्राविणी–जलसङ्ग्राहिणी" इति पाटी० नेटी० । अस्साविणी सं १ विना, नवरं सस्साविणी सं २ शा० पाटीपा० च ॥ २. उ सं १ विना ॥ ३. °सी० ॥ ७२ ॥ ला १ ला २ । °सी गो० ॥ ७२ ॥ पु० ॥ ४. केसिमेवं बु° शा० ॥ ५. नावि ला १ ला २ पु० ॥ ६. °हु० ॥ ७४ ॥ ला २ । °हु गो० ॥ ७४ ॥ ला १ पु० ॥ ७. ते० सिलोगो ॥ ७४ ॥ सं २ ॥ ८. कहय सं १ ॥ ९. चिट्ठंते सं २ ला २ पु० ॥ १०. उज्जोवं सं १ ॥ ११, १४. °लोगंसि सं १ ला २ ॥ १२. °लोयप° सं २ शा० । °लोगप° ला १ ला २ पु० । °लोगप्प° ने० ॥ १३. उज्जोवं सं १ ॥ १५. °सी० ॥ ७७ ॥ ला १ ला २ । °सी गो० ॥ ७७ ॥ पु० ॥ १६. केसिमेवं बु° शा० ॥ १७. उज्जोवं सं १ ॥ १८. °लोगंसि सं १ । °लो० ॥ ७८ ॥ पु० ॥ १९. °हु० ॥ ७९ ॥ ला २ । °हु गो० ॥ ७९ ॥ पु० । °हु गोयम० ॥ ७९ ॥ ला १ ॥ २०. कहय सं १ ॥

९१६. सारीर[1]-माणसे दुक्खे बज्झमाणाण[2] पाणिणं ।
खेमं सिवं अणाबाहं ठाणं किं[3] मन्नसी[4] मुणी ! ॥ ८० ॥'

९१७. 'अत्थि एगं[5] धुवं ठाणं लोगग्गम्मि दुरारुहं ।
जत्थ नत्थि जरा मच्चू वाहिणो वेयणा तहा ॥ ८१ ॥'

५ ९१८. 'ठाणे य इति के वुत्ते ?' केसी[6] गोयममब्बवी ।
तओ[7] केसिं बुवंतं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ८२ ॥

९१९. 'निव्वाणं[8] ति अबाहं[9] ति सिद्धी लोगग्गमेव य ।
खेमं सिवं अणाबाहं जं चरंति[10] महेसिणो ॥ ८३ ॥

९२०. तं ठाणं सासयंवासं[11] लोगग्गम्मि दुरारुहं ।
१० जं संपत्ता न सोयंति भवोहंतकरा मुणी[12] ॥ ८४ ॥'

९२१. 'साहु गोयम ! पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
नमो ते संसयातीत ! सव्वसुत्तमहोदही[13] ! ॥ ८५ ॥'

९२२. एवं तु संसए छिन्ने केसी घोरपरक्कमे ।
अभिवंदित्ता[14] सिरसा गोयमं तु महायसं[15] ॥ ८६ ॥

१५ ९२३. [16]पंचमहव्वय[17] धम्मं पडिवज्जइ भावओ ।
पुरिमस्स पच्छिमम्मी मग्गे तत्थ सुहावहे ॥ ८७ ॥

९२४. [18]केसी-गोयमओ निच्चं तम्मि[19] आसि समागमे ।
सुय-सीलसमुक्करिसो[20] महत्थत्थविणिच्छओ ॥ ८८ ॥

---

१. "आर्षत्वात् शारीर-मानसैर्दुःखैर्बाध्यमानानाम्" इति पाटी० ॥ २. "वध्यमानानाम्" इति नेटी० । पच्चमाणाणं पाटीपा० ॥ ३. कं सं १ सं २ ॥ ४. मन्नसे ला १ ला २ पु० ॥ ५. तेगं सं२ ॥ ६. °सी० ॥ ८२ ॥ ला२ । °सी गो० ॥ ८२ ॥ पु० ॥ ७. केसिमेवं बु° शा० ने० ॥ ८. सूत्रश्लोकोऽयं सं१ प्रतौ चतुरशीतसूत्रश्लोकानन्तरं विद्यते ॥ ९. अणाबाहं सि° ला१ पु० ॥ १०. तरंति सं२ पा० पाटी०, तथाच पाटी०—"तरन्ति–प्लवन्ते, गच्छन्तीत्यर्थः" ॥ ११. "बिन्दोरलाक्षणिकत्वात् शाश्वतवासम्" इति पाटी० नेटी० । सासयं वुत्तं लो° सं१ ॥ १२. "मुणि त्ति मुनयः" इति पाटी० ॥ १३. °होयही सं१ सं२ विना ॥ १४. अभिवंदिऊण सि° ला१ ॥ १५. °हाजसं सं१ ॥ १६. सं१ प्रतावयं सूत्रश्लोक इत्थमुपलभ्यते—पुरिमस्स पच्छिमम्मि मग्गे तत्थ सुहावहे । पंचमहव्वय धम्मं पडिवज्जइ भावओ तम्मि ॥ ८७ ॥ ॥ १७. °व्वयं ध° पा० ने० ॥ १८. "केशि-गौतमत इति केशि-गौतमावाश्रित्य······, केसि त्ति सुब्लोपात् केशेर्वा गौतमतः···", इदं तु क्वचिद् दृष्टमिति व्याख्यातम्" इति पाटी० ॥ १९. तम्हि सं१ ॥ २०. °मुक्कसो शा० ॥

९२५. तोसिया परिसा सव्वा सम्मग्गं सं[1]मुवट्ठिया।
संथुया ते पसीयंतु भयवं केसि[2]-गोय[3]म ॥ ८९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [4]केसि-गोयमिज्जं समत्तं ॥ २३ ॥

---

१. समव° सं२। पज्जुवट्ठिया पाटीपा० ॥ २. "भगवत्केशि-गौतमौ" इति पाटी० नेटी० °केसी° सं१ विना ॥ ३. °गोयमे सं१ शा० ने०। °गोयमि ला१ पु०। °गोयमु पा० ॥ ४. केसी-गोयमिज्जं २३ ॥ सं१ ला१ ला२ पु० ॥

चउवीसइमं पवयणमायं[1] अज्झयणं

९२६. अट्ठ[2] पवयणमायाओ समिती[3] गुत्ती तहेव य।
पंचेव य समितीओ तओ गुत्तीओ[4] आहिया ॥ १ ॥

९२७. इरिया-भासेसणादाणे १-४ उच्चारे[5] ५ समिती इय[6]।
मणगुत्ती ६ वइगुत्ती[7] ७ कायगुत्ती ८ य[8] अट्ठमा ॥ २ ॥

९२८. एयाओ[9] अट्ठ समितीओ समासेण वियाहिया।
दुवालसंगं[10] जिणऽक्खायं मायं जत्थ उ पवयणं ॥ ३ ॥

९२९. आलंबणेण कालेणं[11] मग्गेण जयणाय[12] य।
चउकारणपरिसुद्धं[13] संजए इरियं रिए[14] ॥ ४ ॥

९३०. तत्थ[15] आलंबणं नाणं दंसणं चरणं तहा।
काले य दिवसे वुत्ते, मग्गे उप्पहवज्जिए[16] ॥ ५ ॥

९३१. दव्वओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा।
जयणा चउव्विहा वुत्ता, तं मे कित्तयओ सुण ॥ ६ ॥

९३२. दव्वओ चक्खुसा[17] पेहे, जुगमेत्तं च खेत्तओ।
कालओ जाव रीएज्जा, उवउत्ते[18] य भावओ ॥ ७ ॥

---

१. यद्यप्यस्मदुपयुक्तेष्वादर्शेष्वध्ययनस्यास्य ‘पवयणमायं–प्रवचनमातृकम्’ इति नाम नोपलब्धं तथापि उत्तराध्ययनसूत्रनिर्युक्तिकार-पाइयटीकाकारश्रीशान्तिसूरि-सुखबोधाटीकाकारश्रीनेमिचन्द्र-सूरीणां निर्देशमनुसृत्यैतन्नाम स्वीकृतमस्माभिः। सूत्रादर्शेष्वस्येत्थं नामान्युपलब्धानि– ‘पवयणिज्जं’ ‘समिईओ’ तथा ‘समिईअज्झयणं’ ॥ २. पवयणमाया अट्ठेव समि° सं १। अट्ठ उ पवयणमाया समि° चू० ॥ ३. “समिति त्ति समितयः, गुत्ति त्ति गुप्तयः” इति पाटी० नेटी० ॥ ४. गुत्ती य था° सं १ ॥ ५. उच्चारस° सं १ ॥ ६. इइ पु०, “इति परिसमाप्तौ” इति पाटी० ॥ ७. वयगु° सं १ विना ॥ ८. उ पा० ने० ॥ ९. एसा(?या) पवयणमाया समा° सं १ ॥ १०. बारसंगं सं १ ॥ ११. कालेण सं १ पा० ने० विना ॥ १२. °णाइ य सं १ सं २ शा० विना ॥ १३. “चतुष्कारणैः परिशुद्धा···ताम्,···ईर्याम्” इति पाटी०। “सुब्व्यत्ययात् चतुष्कारणपरिशुद्धया...ईर्यया” इति नेटी० ॥ १४. रित्ते सं २ ॥ १५. तत्थालंब° ला २ पा० ने० शा० विना, ला १ प्रतौ तु ‘तत्थालंबणं’ इति पाठं संशोध्य ‘तत्थ आलंबणं’ इति पाठो विहितोऽस्ति ॥ १६. दुप्पह° सं २ ॥ १७. चक्खुणा सं १ ॥ १८. °उत्तो पा० ने० ॥

९३३. इंदियत्थे विवज्जेत्ता सज्झायं चेव पंचहा ।
तम्मुत्ती[1] तप्पुरक्कारे[2] उवउत्ते रियं रिए[3] १ ॥ ८ ॥

९३४. कोहे[4] माणे[5] य मायाए[6] लोभे य उवउत्तया ।
हासे भय[7] मोहरिए विगहासु[8] तहेव य ॥ ९ ॥

९३५. एयाइं अट्ठ ठाणाइं[9] परिवज्जित्तु संजए । ५
असावज्जं मितं[10] काले भासं भासेज्ज पन्नवं २ ॥ १० ॥

९३६. गवेसणाए[11] गहणे[12] य परिभोगेसणा य जा ।
आहारोवहि-सेज्जाए[13] एए तिन्नि विसोहए ॥ ११ ॥

९३७. उग्गमुप्पायणं[14] पढमे[15] बीए[16] सोहेज्ज एसणं[17] ।
परिभोगम्मि[18] चउक्कं विसोहेज्ज जयं[19] जई ३ ॥ १२ ॥ १०

९३८. ओहोवहोवग्गहियं भंडगं दुविहं मुणी ।
गिण्हंतो निक्खिवंतो ये[20] पउंजेज्ज इमं विहिं[21] ॥ १३ ॥

९३९. चक्खुसा पडिलेहित्ता पमज्जेज्ज[22] जयं जई ।
आइए[23] निक्खिवेज्जा वा दुहओ[24] वि[25] समिए सया ४ ॥ १४ ॥

९४०. उच्चारं पासवणं खेलं[26] सिंघाण जल्लियं । १५
आहारं उवहिं देहं अन्नं वा वि तहाविहं ॥ १५ ॥

---

१. तम्मोत्ती सं १ । त(तं)मोत्ती सं २ ॥ २. तंपुरेक्कारे सं १ ॥ ३. रिते सं २ ॥ ४. कोहे य माणे य माया य लोभे य तहेव य । हास भय मोहरिए विकहा य तहेव य ॥ ९ ॥ पाटीपा० ॥ ५. माणेण माया° सं १ ॥ ६. मायाय सं १ शा० विना ॥ ७. "भय त्ति भये" इति पाटी० ॥ ८. विकहासु तहेव च शा० ॥ ९. °णाइं वज्जइत्ता उ सं° सं १ ॥ १०. मियं सं १ विना, नवरं मिए ला २ ॥ ११. गवेसणाए गहणेणं परिभोगेसणाणि य । आहारमुवहिं सेज्जं एए तिन्नि विसोहिया ॥ ११ ॥ पाटीपा० ॥ १२. गहणेणं परिभोगेसणाण य । आहारो° सं १ ॥ १३. "वचनव्यत्ययाद् आहारोपधि-शय्यासु···एताः······सूत्रत्वाद् लिङ्गव्यत्ययात् तिस्रः" इति पाटी० ॥ १४. °यणा प° सं २ । °यणे पढमं सं १ ॥ १५. "पढमे त्ति प्रथमायां गवेषणैषणायाम्, बीय त्ति द्वितीयायां ग्रहणैषणायाम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १६. वितिए सं १ । विइए ला २ पु० शापा० ॥ १७. तेसणं सं २ ॥ १८. °भोगं चउक्कं तु वि° सं १ ॥ १९. "जयं ति यतनया, यतिः" इति पाटी० नेटी० । जई जयं सं १ ॥ २०. वा शा० ॥ २१. विही सं १ ॥ २२. °ज्जेत्ता जई जयं । सं १ ॥ २३. आदिए पा०, "आदिए त्ति आददीत" इति पाटी० ॥ २४. दुविहो वी सं २ ॥ २५. वी ला १ ला २ पु० ॥ २६. "खेलं-मुखविनिर्गतं श्लेष्माणम्, सिंघाणं ति नासिकानिष्क्रान्तं तमेव, जल्लियं ति आर्षत्वाद् जल्लः-मलस्तम्" इति पाटी० ॥

९४१. अणावायम[1]संलोए[2] अणावाए चेव होइ संलोए[2] ।
आवायमसंलोए[2] आवाए चेव संलोए[2] ॥ १६ ॥

९४२. अणावायमसंलोए[2] परस्स[3]ऽणुवघाइए ।
समे अज्झुसिरे यावि[4] अचिरकालकयम्मि य ॥ १७ ॥

९४३. वित्थिण्णे दूरमोगाढे नासन्ने बिलवज्जिए ।
तसपाण-बीयरहिए उच्चाराईणि वोसिरे ५ ॥ १८ ॥

९४४. एयाओ पंच समिईओ समासेण वियाहिया ।
एत्तो[5] य तओ गुत्तीओ वोच्छामि अणुपुव्वसो[6] ॥ १९ ॥

९४५. सच्चा तहेव मोसा य सच्चामोसा[7] तहेव य ।
चउत्थी[8] असच्चमोसा[9] य मणगुत्ती चउव्विहा ॥ २० ॥

९४६. संरंभ-समारंभे आरंभे य तहेव य ।
मणं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं[10] जई ६ ॥ २१ ॥

९४७. सच्चा तहेव मोसा य सच्चामोसा[11] तहेव य ।
चउत्थी[12] असच्चमोसा[13] य वइगुत्ती[14] चउव्विहा ॥ २२ ॥

९४८. संरंभ-समारंभे आरंभे[15] य तहेव य ।
वइं[16] पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं[17] जई ७ ॥ २३ ॥

९४९. ठाणे निसीयणे[18] चेव तहेव य तुयट्टणे ।
उल्लंघण[19] पल्लंघण[20] इंदियाण[21] य जुंजणे ॥ २४ ॥

---

१. "असंलोए त्ति सूत्रत्वाद् इहोत्तरत्र च लिङ्गव्यत्यये न विद्यते संलोको यस्मिंस्तत् तथेति" इति पाटी० ॥ २. °लोते सं २ ॥ ३. °स्स अणुवघायए सं १ ॥ ४. वा वि पा० ने० । आवि ला १ ला २ पु० ॥ ५. इत्तो उ त° ला १ ला २ पु० पा० ॥ ६. "आर्षत्वाद् आनुपूर्व्या" इति पाटी० ॥ ७. सच्चमो° शा० ॥ ८. चउत्था सं १ । चउथी सं २ ॥ ९. °सा मण° ला १ ला २ पु० ॥ १०. जई जयं ॥ सं १ ॥ ११. सच्चमो° शा० ॥ १२. चउथी सं २ ॥ १३. °सा व° ला १ ला २ पु० ॥ १४. वयगु° ला १ ला २ पा० ने० ॥ १५. आरंभम्मि त° ला २ ॥ १६. वयं सं १ सं २ पु० विना ॥ १७. जई जयं ॥ सं १ ॥ १८. °यणे यावि त° सं १ ॥ १९. "उल्लङ्घने···प्रलङ्घने···, उभयत्र सूत्रत्वात् सुपो लुक्" इति पाटी० नेटी० ॥ २०. °घणे सं २ शा० ॥ २१. °याणं च जुं° सं १ । °याणमजुं° सं २ ॥

९५०. संरंभ-समारंभे [1]ओरंभे य तहेव य ।
कायं पवत्तमाणं तु [2]नियत्तेज्ज [3]जयं जई ८ ॥ २५ ॥

९५१. एयाओ पंच समितीओ चरणस्स य पवत्तणे ।
[4]गुत्ती नियत्तणे वुत्ता [5]असुभत्थेसु सव्वसो ॥ २६ ॥

९५२. [6]एया पवयणमाया [7]जे सम्मं आयरे मुणी ।
[8]से खिप्पं सव्वसंसारा विप्पमुच्चति पंडिए ॥ २७ ॥ त्ति बेमि[9] ॥

॥ पवयणिज्जं (पवयणमायं) [समत्तं] ॥ २४ ॥

---

१. आरंभम्मि त° सं १ पा० ने० विना ॥ २. नियट्टि० ॥२५॥ ला २ ॥ ३. जई जयं ॥ सं १ ॥ ४. "गुत्ति त्ति गुप्तयः" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. "अशुभार्थेभ्यः—अशोभनमनोयोगादिभ्यः, सूत्रे तु सुब्व्यत्ययेन पञ्चम्यर्थे सप्तमी, सव्वसो त्ति सर्वेभ्यः" इति पाटी० ॥ ६. एसा शा० । तेया सं २ ॥ ७. जस्सम्मं सं २ ॥ ८. सो सं २ ला १ शा० विना ॥ ९. °मि ॥ समिईओ समत्ताओ २४ ॥ सं २ ला २ पु० । °मि ॥ समिईअज्झयणं २४ ॥ ला १ ॥

२५

पंचवीसइमं जन्नइज्जं अज्झयणं[1]

९५३. माहणकुलसंभूओ आसि विप्पो महायसो ।
[2]जायाई जमजन्नम्मि जयघोसि त्ति नामओ ॥ १ ॥

५ ९५४. इंदियग्गामनिग्गाही मग्गगामी महामुणी ।
गामाणुगामं रीयंते[3] पत्ते वाणारसिं पुरिं ॥ २ ॥

९५५. वाणार[4]सीय बहिया उज्जाणम्मि मणोरमे ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ३ ॥

९५६. अह तेणेव[5] कालेणं पुरीए त[6]त्थ माहणे ।
१० विजय[7]घोसे त्ति नामेणं जन्नं जयइ वेयवी ॥ ४ ॥

९५७. अह से तत्थ अणगारे मासक्खमणपारणे ।
विजयघोसस्स जन्नम्मि भिक्[8]खमट्ठा उवट्ठिए ॥ ५ ॥

९५८. स[9]मुवट्ठियं तहिं संतं जायगो पडिसेहए ।
'न हु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू ! जायाहि अन्नओ ॥ ६ ॥

१५ ९५९. जे य वेयविऊ विप्पा ज[10]न्नट्ठा य जे दिया ।
जोइसंगविऊ जे य जे य धम्माण पारगा ॥ ७ ॥

९६०. जे समत्था[11] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य ।
[12]तेसिं अन्नमिणं देयं भो भिक्खू ! सव्वकामियं ॥ ८ ॥'

---

१. अध्ययनमिदं चूर्णिकारेणातिसङ्क्षेपेण व्याख्यातम्, अतोऽस्याध्ययनस्य मूलश्लोकनिर्णये चूर्णिसम्मतपाठावगमोऽशक्यः ॥ २. यायाजी–पुनः पुनरतिशयेन वा यजनशील इत्यर्थः ॥ ३. °यंतो पत्तो ला१ पु० ॥ ४. °रसीइ सं१ सं२ पाटी० विना, नवरं °रसीए शा० ॥ ५. "सुब्व्यत्ययात् तस्मिन्नेव काले" इति पाटी० ॥ ६. तम्मि सं२ ॥ ७. °यघोसि सं१ ने० विना ॥ ८. "भिक्खमट्ठ त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, प्राकृतत्वाद् दीर्घः, बिन्द्वभावश्च, ततो भिक्षार्थम्" इति पाटी० । भिक्खस्सट्ठा पाटीपा० ॥ ९. समुट्ठि° सं२ ॥ १०. "यज्ञार्थाः–यज्ञप्रयोजनाः" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. °त्था य उद्धत्तुं सं १ । °त्था समुद्दत्तुं सं २ ॥ १२. "तेसिं ति सुब्व्यत्ययात् तेभ्यः" इति पाटी० ॥

९६१. सो तत्थ[1] एव[2] पडिसिद्धो जायगेण[3] महामुणी ।
　　न[4] वि रुट्ठो न वि तुट्ठो उत्तिमट्ठगवेसओ[5] ॥ ९ ॥

९६२. नऽन्नट्ठं[6] पाणहेउं वा न वि निव्वाहणाय[7] वा ।
　　तेसिं विमोक्खणट्ठाए इमं[8] वयणमब्बवी ॥ १० ॥

९६३. 'न वि[9] जाणसि वेयमुहं, न वि[10] जन्नाण जं मुहं ।
　　नक्खत्ताण मुहं जं च[11], जं च धम्माण वा मुहं ॥ ११ ॥

९६४. जे समत्था[12] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य[13] ।
　　न ते तुमं वियाणासि, अह जाणासि तो भण ॥ १२ ॥'

९६५. तस्सऽक्खेवपमोक्खं च[14] अचयंतो[15] तहिं दिओ ।
　　सपरिसो पंजली[16] होउं पुच्छई तं महामुणिं[17] ॥ १३ ॥

९६६. 'वेयाणं[18] च मुहं बूहि, बूहि जन्नाण जं मुहं ।
　　नक्खत्ताण मुहं बूहि[19], बूहि धम्माणं[20] वा मुहं ॥ १४ ॥

९६७. जे समत्था[21] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य ।
　　एयं मे संसयं सव्वं[22] साहू! कहय[23] पुच्छिओ ॥ १५ ॥'

९६८. 'अग्गिहोत्त[24]मुहा वेया, जन्नट्ठी वेयसां[25] मुहं ।
　　नक्खत्ताण मुहं चंदो, धम्माणं कासवो मुहं ॥ १६ ॥

९६९. जहा[26] चंदं गहाईया चिट्ठंती पंजलीयडा[27] ।
　　वंदमाणा नमंसंता उत्तमं मणहारिणो ॥ १७ ॥

---

१. तत्थेव सं १ ॥ २. "एव इति एवम्" इति पाटी० । एवं सं २ ॥ ३. जायएण सं १ । जावगेण सं २ ॥ ४. न वि तुट्ठो न वि रुट्ठो उ° सं १ ॥ ५. उत्तम° सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. नऽन्नट्ठ पा° सं १ सं २ ॥ ७. °णाए सं १ ॥ ८. इणं शा० ॥ ९–१०. य सं१ ॥ ११. वा सं१ ॥ १२. °त्था य उद्धत्तुं सं१ । °त्था समुद्धंतुं सं२ ॥ १३. य। ते तुमं न य जाणासि सं१ ॥ १४. तु सं१ ॥ १५. °तो सो तहिं सं१ ॥ १६. °जलीभूतो पुच्छइ सं१ ॥ १७. °मुणी सं१ सं२ ॥ १८. °याण मु° सं१ ॥ १९. बूहि, जं च ध° शापा० ॥ २०. °ण जं मु° सं१ ॥ २१. °त्था य उद्धत्तुं सं१ । °त्था समुद्धंतुं सं२ ॥ २२. पुव्वं ला२ ॥ २३. कहसु शा० ॥ २४. °हुत्त° सं१ सं२ ला२ विना ॥ २५. "वेयसः–यागः, तेषां मुखम्" इति पाटी० । "वेदसां–यागानाम्" इति नेटी० । वेयसा सं १ ने० विना ॥ २६. जहा चंदो गहाईए चिट्ठंति पंजलिउडा। नमंसमाणा वंदंति उत्तमं सं१ । जहा चंदे गहाईए चिट्ठंती पंजलीउडा। णमंसमाणा वंदंती उद्धत्तमणहारिणो पाटीपा०, पाइयटीकाया अस्मिन् पाठान्तरे चतुर्थचरणस्येत्थमन्यत् पाठान्तरं निदर्शितम्—उद्धत्तुमणगारिणो ॥ २७. "पंजलीयड त्ति कृतप्राञ्जलयः" इति पाटीप्र०नेटी० । °लीउडा ला१ शा०पा० ॥

२५

पंचवीसइमं[1] जन्नइज्जं अज्झयणं

९५३. माहणकुलसंभूओ आसि विप्पो महायसो ।
जायाई[2] जमजन्नम्मि जयघोसि त्ति नामओ ॥ १ ॥

९५४. इंदियग्गामनिग्गाही मग्गगामी महामुणी ।
गामाणुगामं रीयंते[3] पत्ते वाणारसिं पुरिं ॥ २ ॥

९५५. वाणारसीय[4] बहिया उज्जाणम्मि मणोरमे ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ३ ॥

९५६. अह तेणेव[5] कालेणं पुरीए तत्थ[6] माहणे ।
विजयघोसे[7] त्ति नामेणं जन्नं जयइ वेयवी ॥ ४ ॥

९५७. अह से तत्थ अणगारे मासक्खमणपारणे ।
विजयघोसस्स जन्नम्मि भिक्खमट्ठा[8] उवट्ठिए ॥ ५ ॥

९५८. समुवट्ठियं[9] तहिं संतं जायगो पडिसेहए ।
'न हु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू ! जायाहि अन्नओ ॥ ६ ॥

९५९. जे य वेयविऊ विप्पा जन्नट्ठा[10] य जे दिया ।
जोइसंगविऊ जे य जे य धम्माण पारगा ॥ ७ ॥

९६०. जे समत्था[11] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य ।
[12]तेसिं अन्नमिणं देयं भो भिक्खू ! सव्वकामियं ॥ ८ ॥'

---

१. अध्ययनमिदं चूर्णिकारेणातिसङ्क्षेपेण व्याख्यातम्, अतोऽस्याध्ययनस्य मूलश्लोनिर्णये चूर्णिसम्मतपाठावगमोऽशक्यः ॥ २. यायाजी—पुनः पुनरतिशयेन वा यजनशील इत्यर्थः ॥ ३. °यंतो पत्तो ला१ पु० ॥ ४. °रसीइ सं१ सं२ पाटी० विना, नवरं °रसीए शा० ॥ ५. "सुब्व्यत्ययात् तस्मिन्नेव काले" इति पाटी० ॥ ६. तम्मि सं२ ॥ ७. °यघोसि सं१ ने० विना ॥ ८. "भिक्खमट्ठ त्ति मकारोऽलाक्षणिकः, प्राकृतत्वाद् दीर्घः, बिन्दुभावश्च, ततो भिक्षार्थम्" इति पाटी० । भिक्खस्सट्ठा पाटीपा० ॥ ९. समुट्ठि° सं२ ॥ १०. "यज्ञार्थाः—यज्ञप्रयोजनाः" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. °त्था य उद्धत्तुं सं १ । °त्था समुद्धतुं सं २ ॥ १२. "तेसिं ति सुब्व्यत्ययात् तेभ्यः" इति पाटी० ॥

९६१. सो तत्थ[1] एव[2] पडिसिद्धो जायगेण[3] महामुणी ।
न[4] वि रुट्ठो न वि तुट्ठो उत्तिमट्ठगवेसओ[5] ॥ ९ ॥

९६२. न[6]ऽन्नट्ठं पाणहेउं वा न वि निव्वाहणाय[7] वा ।
तेसिं विमोक्खणट्ठाए इमं[8] वयणमब्बवी ॥ १० ॥

९६३. 'न वि[9] जाणसि वेयमुहं, न वि[10] जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं जं च[11], जं च धम्माण वा मुहं ॥ ११ ॥ 5

९६४. जे समत्था[12] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य[13] ।
न ते तुमं वियाणासि, अह जाणासि तो भण ॥ १२ ॥'

९६५. तस्सऽक्खेवपमोक्खं च[14] अचयंतो[15] तहिं दिओ ।
सपरिसो पंजली[16] होउं पुच्छई तं महामुणिं[17] ॥ १३ ॥ 10

९६६. 'वेयाणं[18] च मुहं बूहि, बूहि जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं बूहि[19], बूहि धम्माणं[20] वा मुहं ॥ १४ ॥

९६७. जे समत्था[21] समुद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य ।
एयं मे संसयं सव्वं[22] साहू ! कहय[23] पुच्छिओ ॥ १५ ॥'

९६८. 'अग्गिहोत्तमुहा[24] वेया, जन्नट्ठी वेयसां[25] मुहं । 15
नक्खत्ताण मुहं चंदो, धम्माणं कासवो मुहं ॥ १६ ॥

९६९. जहा[26] चंदं गहाईया चिट्ठंती पंजलीयडा[27] ।
वंदमाणा नमंसंता उत्तमं मणहारिणो ॥ १७ ॥

---

१. तत्थेव सं १ ॥ २. "एव इति एवम्" इति पाटी० । एवं सं २ ॥ ३. जायगुण सं १ । जावगेण सं २ ॥ ४. न वि तुट्ठो न वि रुट्ठो उ° सं १ ॥ ५. उत्तम° सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. नऽन्नट्ठ पा° सं १ सं २ ॥ ७. °णाए सं १ ॥ ८. इणं शा० ॥ ९–१०. य सं१ ॥ ११. वा सं१ ॥ १२. °त्था य उद्धत्तुं सं१ । °त्था समुद्धंतुं सं२ ॥ १३. य। ते तुमं न य जाणासि सं१ ॥ १४. तु सं१ ॥ १५. °तो सो तहिं सं१ ॥ १६. °जलीभूतो पुच्छइ सं१ ॥ १७. °मुणी सं१ सं२ ॥ १८. °याण मु° सं१ ॥ १९. बूहि, जं च ध° शापा० ॥ २०. °ण जं मु° सं१ ॥ २१. °त्था य उद्धत्तुं सं१ । °त्था समुद्धंतुं सं२ ॥ २२. पुव्वं ला२ ॥ २३. कहसु शा० ॥ २४. °हुत्त° सं१ सं२ ला२ विना ॥ २५. "वेयसः–यागः, तेषां मुखम्" इति पाटी० । "वेदसां–यागानाम्" इति नेटी० । वेयसा सं १ ने० विना ॥ २६. जहा चंदो गहाइए चिट्ठंति पंजलिउडा। नमंससमाणा वंदंति उत्तमं सं१ । जहा चंदे गहाईए चिट्ठंती पंजलीउडा। णमंसमाणा वंदंती उद्धत्तमणहारिणो पाटीपा०, पाइयटीकाया अस्मिन् पाठान्तरे चतुर्थचरणस्येत्थमन्यत् पाठान्तरं निदर्शितम्—उद्धत्तु-मणगारिणो ॥ २७. "पंजलीयड त्ति कृतप्राञ्जलयः" इति पाटीप्र०नेटी० । °लीउडा ला१ शा०पा० ॥

९७०. अजाणगा जन्नवाई विज्जा[1]माहणसंपया ।
गूढा[2] सज्झाय[3]-तवसा भासच्छन्ना[4] इवऽग्गिणो ॥ १८ ॥

९७१. [5]जे लोए बंभणा वुत्ता अग्गी वा महिओ जहा ।
सया कुसलसंदिट्ठं तं वयं बूम माहणं[6] ॥ १९ ॥

९७२. जो न सज्जइ आगंतुं[7], पव्वयंतो न सोयई[8] ।
रमई[9] अज्जवयणम्मि तं वयं बूम माहणं[10] ॥ २० ॥

९७३. जायरूवं जहामट्ठं[11] निद्धंतमलपावगं ।
राग[12]-दोस-भयातीयं तं[13] वयं बूम माहणं[14] ॥ २१ ॥[15]

९७४. तसपाणे वियाणित्ता संगहेणं[16] य थावरे ।
जो न हिंसई[17] तिविहेणं तं[18] वयं बूम माहणं[19] ॥ २२ ॥

९७५. कोहा वा जइ वा[20] हासा लोभा वा जइ वा भया ।
मुसं न वयई जो उ तं वयं[21] बूम माहणं[22] ॥ २३ ॥

---

१. "विज्जामाहणसंपय त्ति सूत्रत्वात् सुब्व्यत्ययः, विद्याब्राह्मणसम्पदाम्" इति पाटी० । विज्जाबंभणसं° सं१ ॥ २. मूढा सं२ ला१ पा० पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ३. "सुब्व्यत्ययात् स्वाध्याय-तपःसु" इति पाटी० ॥ ४. °सछन्ना सं१ सं२ । °सछिन्ना ला१ ला२ पु० ॥ ५. "यो लोके ब्राह्मण उक्तः···, सूत्रत्वाच्च सर्वत्र वचनव्यत्ययः" इति नेटी० । जो लोए बंभणो वुत्तो सं१ सं२ विना ॥ ६. बंभणं सं१ ॥ ७. मागंतुं सं १ ॥ ८. °यइ सं १ सं २ ॥ ९. रमइ य अ° सं १ ॥ १०. बंभणं सं १ ॥ ११. यथाऽऽमृष्टम् इत्यर्थः । महामट्ठं पाटी०, तथाच पाटी०—"महामट्ठं ति मकारस्यालाक्षणिकत्वाद् महानर्थः··· अस्येति महार्थः" । मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १२. "रागद्वेषभयातीतः···, सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः प्राग्वत्" इति पाटी० । °भयातीतो सं १ ॥ १३. तं० ॥ ला २ । तं व० ॥ पु० । तं वयं बू० ॥ ला १ ॥ १४. बंभणं सं १ ॥ १५. एकविंशस्यास्य सूत्रश्लोकस्यानन्तरं शा० आदर्शेऽधिकोऽयं सूत्रश्लोकः—तवस्सियं किसं दंतं अवचियमंससोणियं । सुव्वयं पत्तनिव्वाणं तं वयं बूम माहणं ॥ इति । पा० आदर्शे त्वयं श्लोकः 'अधिकेयं गाथा पुस्तकान्तरे' इति निर्देशपूर्वकं प्रक्षिप्तरूपेण निष्टङ्कितः । न व्याख्यातोऽयं पाइयटीकाकार-श्रीनेमिचन्द्रसूरिभ्याम्, नाप्युपलब्धोऽयमस्मदुपयुक्तेषु प्राचीनकागदीय-प्राचीनतमताडपत्रीयेषु पञ्चस्वपि सूत्रादर्शेषु, अतः प्रक्षिप्तोऽयं 'तवस्सियं०' इति श्लोक इत्यस्मदभिप्रायः ॥ १६. "सङ्ग्रहेण—सङ्क्षेपेण" इति पाटी० नेटी० । °हेण सथावरे । पाटीपा० ॥ १७. °इ एए उ तं पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १८. तं० ॥ ला २ । तं वयं० ॥ ला १ पु० ॥ १९. बंभणं सं १ ॥ २०. वा लोभा हासा वा सं १ ॥ २१. व० ॥ ला १ पु० । वयं० ॥ ला २ ॥ २२. बंभणं सं १ ॥

९७६. चित्तमंतमचित्तं वा अप्पं वा जइ वा बहुं[1] ।
न गेण्हति[2] अदत्तं जे[3] तं[4] वयं बूम माहणं[5] ॥ २४ ॥

९७७. दिव्व-माणुस-तेरिच्छं जो न सेवइ[6] मेहुणं ।
मणसा काय-वक्केणं तं[7] वयं बूम माहणं[8] ॥ २५ ॥

९७८. जहा पोमं[9] जले जायं नोवलिप्पइ वारिणा ।
एवं अलित्त[10] कामेहिं तं[11] वयं बूम माहणं[12] ॥ २६ ॥

९७९. अलोलुयं[13] मुहाजीवी[14] अणगारं अकिंचणं ।
असंसत्तं गिहत्थेसु[15] तं[16] वयं बूम माहणं[17] ॥ २७ ॥
[जहित्ता[18] पुव्वसंजोगं नाइसंगे[19] य बंधवे ।
जो न सज्जइ एएहिं[20] तं वयं बूम माहणं[21] ॥]

९८०. पसुबंधा[22] सव्ववेदा[23] जट्ठं च पावकम्मुणा ।
न तं तायंति[24] दुस्सीलं कम्माणि[25] बलवंतिह[26] ॥ २८ ॥

९८१. न वि मुंडिएण समणो, न ओंकारेण बंभणो ।
न मुणी रण्णवासेणं, कुसचीरेण[27] न तावसो ॥ २९ ॥

---

१. बहुं। अदत्तं न गेण्हई जो उ तं सं १ ॥ २. गिण्हाइ शा० ॥ ३. जो ला २ पा० ने० ॥ ४. तं० ॥ ला १ । तं वयं० ॥ पु० । तं वयं बू० ॥ ला २ ॥ ५. बंभणं सं १ ॥ ६. सेवए ला २ ॥ ७. तं० ॥ ला १ । तं व० ॥ पु० । तं वयं० ॥ ला २ ॥ ८. बंभणं सं १ ॥ ९. पउमं सं १ ॥ १०. "अलित्त त्ति अलिप्तः" इति पाटी० । अलित्तं शा० पा० ने० नेटी० ॥ ११. तं० ॥ ला १ । तं वयं० ॥ पु० । तं वयं बू० ॥ ला २ ॥ १२. बंभणं सं १ ॥ १३. आलोलुयं सुहाजीविं शा० ॥ १४. "मुहाजीवि त्ति सुब्व्यत्ययाद् मुधाजीविनम्-अज्ञातोञ्छमात्रवृत्तिम्" इति पाटी० । मुहाजीविं शापा० पा० ने० पाटीपा० ॥ १५. "गृहस्थैः, तृतीयार्थे सप्तमी, विषयसप्तमी वा" इति पाटी० । गिहत्थेहिं पा० ने० ॥ १६. तं० ॥ ला १ । तं वयं० ॥ ला २ पु० ॥ १७. बंभणं सं १ ॥ १८. अयं 'जहित्ता०' 'इति श्लोकः पाइयटीकायां नेमिचन्द्रीयटीकायां च 'अलोलुयं० (सू० २७)' इत्येतस्य सूत्रश्लोकस्य पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टो व्याख्यातश्च, सं १–सं २ संज्ञकप्राचीनप्रत्योरयं श्लोक उपलभ्यते, अतो वाचक-पाठकसुविधार्थमयं श्लोको मूलवाचनायां प्रस्थापितः, किन्तु सूत्रश्लोकक्रमाङ्के नादृतः; नास्त्ययं च श्लोको ला १ ला २ पु० पा० आदर्शेषु । चइत्ता पुव्व° सं २ ॥ १९. नायसं° सं २ ॥ २०. एएसुं सं २ शापा० ने० । भोगेसुं शा० । भोएहिं पाटी० ॥ २१. बंभणं सं १ ॥ २२. पसुबद्धा पाटीपा० ॥ २३. °वेया सं १ विना ॥ २४. ताएंति सं २ । ताएइ सं १ ॥ २५. कम्माइं सं १ ॥ २६. °लवंति हि शा० ॥ २७. °रेण ता° सं २ ला २ पु० शा० ने० पाटी० नेटी० ॥

९८२. समयाए समणो होइ, बंभचेरेण बंभणो ।
नाणेण य[1] मुणी होइ, तवेणं[2] होइ तावसो ॥ ३० ॥

९८३. कम्मुणा बंभणो होइ, कम्मुणा होइ खत्तिओ ।
वइसो कम्मुणा होइ, सुद्दो होइ[3] उ कम्मुणा ॥ ३१ ॥

९८४. एए पाउकरे[4] बुद्धे जेहिं होइं[5] सिणायओ ।
सव्व[6]कम्मविणिम्मुक्कं तं वयं बूम माहणं[7] ॥ ३२ ॥

९८५. एवं गुणसमाउत्ता जे भवंति दिउत्तमा ।
ते समत्था उ उद्धत्तुं[8] परं अप्पाणमेव य ॥ ३३ ॥'

९८६. एवं तु संसए छिन्ने विजयघोसे य माहणे[9] ।
समुदाय[10] तओ[11] तं तु जयघोसं महामुणिं[12] ॥ ३४ ॥

९८७. तुट्ठे[13] य विजयघोसे इणमुदाहु[14] कयंजली ।
'माहणत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ३५ ॥

९८८. तुब्भे जइया[15] जन्नाणं, तुब्भे वेयविऊ विऊ ।
जोइसंगविऊ तुब्भे, तुब्भे धम्माण पारगा ॥ ३६ ॥

९८९. तुब्भे समत्था उद्धत्तुं परं अप्पाणमेव य ।
तमणुग्गहं करेहऽम्हं भिक्खेणं[16] भिक्खुउत्तमा ! ॥ ३७ ॥'

९९०. 'न कज्जं मज्झ भिक्खेणं खिप्पं निक्खमसू दिया ! ।
मा भमिहिसि भयावत्ते[17] घोरे संसारसागरे ॥ ३८ ॥

---

१. उ शा० ॥ २. तवेण सं १ शा० ॥ ३. होइ सक° सं १ । हवइ क° ला १ ला २ पु० शा० ॥ ४. पादुकरा धम्मा सं १ पाटीपा० ॥ ५. होहि सिणायते सं १ ॥ ६. "सर्वकर्मविनिर्मुक्तः···, सुब्व्यत्ययात् प्रथमार्थे द्वितीया" इति पाटी० । "सर्वकामविनिर्मुक्तम्" इति नेटी० ॥ ७. बंभणं सं १ ॥ ८. उद्धंतुं सं २ ॥ ९. बंभणे पा० पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १०. "समुदाय त्ति आर्षत्वात् समादाय" इति पाटी० नेटी० । समुदाय तयं तं शा० पाटी०, तथा च पाटी०—"तयं ति तकां–प्रक्रमाद् जयघोषवाचम्" । संजाणंतो तओ तं तु पाटीपा० ॥ ११. "ततः—संशयच्छेदानन्तरम्" इति नेटी० ॥ १२. °मुणी सं २ ॥ १३. तुट्ठो सं १ ॥ १४. °णमाहू क° सं १ । °णमुदाह क° ला २ पाटीप्र० ॥ १५. "जइय त्ति यष्टारः" इति पाटी० नेटी० । जया य ज° सं १ ॥ १६. "भिक्खेणं ति भिक्षाग्रहणेन" इति नेटी० । भिक्खू! णं भि° पा० । "भिक्षो ! णमिति वाक्यालङ्कारे, भिक्षूत्तम !..., यदि वा भिक्षूणामुत्तम ! इति सम्बन्धः, भिक्खु त्ति भिक्षो !" इति पाटी० ॥ १७. भवावत्ते दीहे सं° सं १ पाटीपा० ॥

९९१. उवलेवो होइ भोगेसु, अभोगी नोवलिप्पई[1] ।
भोगी भमइ संसारे, अभोगी विप्पमुच्चई[2] ॥ ३९ ॥

९९२. उल्लो सुक्को[3] य दो छूढा गोलया मट्टियामया ।
दो वि आवडिया कुड्डे जो उल्लो[4] सोऽत्थ लग्गई[5] ॥ ४० ॥

९९३. एवं लग्गंति दुम्मेहा जे नरा कामलालसा ।
विरत्ता[6] उ न लग्गंति जहा[7] से सुक्कगोलए[8][9] ॥ ४१ ॥'

९९४. एवं से[10] विजयघोसे जयघोसस्स अंतिए ।
अणगारस्स निक्खंते[11] धम्मं सोच्चा[12] अणुत्तरं ॥ ४२ ॥

९९५. खवेत्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य ।
जयघोस-विजयघोसा सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४३ ॥ ति बेमि ॥

॥ जन्नइज्जं[13][14] समत्तं ॥ २५ ॥

---

१. °प्पइ सं १ ॥ २. °चइ सं १ ॥ ३. सुक्खो शा० ॥ ४. अल्लो सं १ ॥ ५. °ग्गइ सं १ ला १ ॥ ६. विरत्तकामा न सं १ ॥ ७. °हा सुक्को उ गो° पु० ॥ ८. सुक्खगो° शा० ॥ ९. °लते सं २ ॥ १०. सो विजयघोसो ला २ पु० ॥ ११. निक्खंतो सं १ विना ॥ १२. सोच्चाण केवलं ॥ ४२ ॥ सं १ पाटीपा० ॥ १३. जेणिज्जं २५ ॥ सं १ ॥ १४. °ज्जं २५ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

छव्वीसइमं सामायारिज्जं अज्झयणं

९९६. सामायारिं पवक्खामि सव्वदुक्खविमोक्खणिं[1] ।
जं चरित्ता[2] णं[3] निग्गंथा तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

५ ९९७. पढमा आवस्सिया नामं[4] बिइया य निसीहिया ।
आपुच्छणा य तइया चउत्थी पडिपुच्छणा ॥ २ ॥

९९८. पंचमा[5] छंदणा नामं[6] इच्छाकारो य छट्ठओ ।
सत्तमो मिच्छकारो य[7] तहक्कारो य अट्ठमो ॥ ३ ॥

९९९. अब्भुट्ठाणं[8] नवमं दसमा उवसंपदा[9] ।
१० एसा दसंगा[10] साहूणं सामायारी पवेइया ॥ ४ ॥

१०००. गमणे आवस्सियं[11] कुज्जा १, ठाणे[12] कुज्जा[13] निसीहियं २ ।
आपुच्छणा[14] सयंकरणे ३, परकरणे पडिपुच्छणा ४ ॥ ५ ॥

१००१. छंदणा दव्वजाएणं[15] ५, इच्छाकारो य सारणे ६ ।
मिच्छाकारो[16]ऽप्पनिंदाए ७, तहक्कारो पडिस्सुए ८ ॥ ६ ॥

१५ १००२. अब्भुट्ठाणं गुरुपूया[17] ९, अच्छणे उवसंपदा १० ।
एवं[18] दुपंच[19]संजुत्ता[20] सामायारी पवेइया[21] ॥ ७ ॥

---

१. °विमुक्ख° सं १ सं २ शा० विना ॥ २. °त्ता बहू जीवा ति° सं १ ॥ ३. "ण इति वाक्यालङ्कारे" इति पाटी० ॥ ४. नाम शा० ॥ ५. पंचमी शा० ॥ ६. नाम सं १ पा० ने० विना ॥ ७. उ सं २ शा० । अ ला २ ॥ ८. °ट्ठाणं च नवमं दसमी शा० ॥ ९. उपसं° सं १ ॥ १०. दसंग सं १ ॥ ११. °वसियं ला २ पा० ने० विना ॥ १२. ठाणम्मि य निसीहिया सं १ ॥ १३. कुज्ज शा० ॥ १४. °च्छणं शा० । °च्छण सं १ सं २ ॥ १५. °एण सं १ सं २ ॥ १६. "मिथ्याकारः–मिथ्येदमिति प्रतिपत्तिः, सा चात्मनो निन्दा–जुगुप्सा, तस्याम्" इति पाटी०, नेमिचन्द्रीयटीकायां नास्त्येतत्पदस्य व्याख्या । °कारो य अप्पणिंदाए सं २ । °कारो य निं° सं १ सं २ विना ॥ १७. "गुरुपूय त्ति सूत्रत्वाद् गुरुपूजायाम्" इति पाटी० नेटी० । गुरूपू° सं १ शा० ॥ १८. एसा दसंग साहूणं सा° सं १ । एसा दसंगा साहूणं सामायारी पवेइया पाटीपा० ॥ १९. "आर्षत्वाद् द्विपञ्चसंयुक्तां–दशसङ्ख्यायुक्तां सामाचारीं प्रवेदयेत्–कथयेत्" इति पाटी० । "द्विपञ्चसंयुक्ता···सामाचारी प्रवेदिता" इति नेटी० ॥ २०. °जुत्तं सा° सं २ । °जुत्तं सामायारिं शापा० ॥ २१. पवेयए इति पाठानुसारिणी पाटी० ॥

१००३. पुव्विल्लम्मि चउब्भागे आइच्च[1]म्मिं समुट्ठिए ।
　　भंडगं पडिलेहित्ता वंदित्ता य तओ गुरुं ॥ ८ ॥

१००४. [2]पुच्छेज्ज पंज[3]लियडो 'किं कायव्वं मए इहं? ।
　　इच्छं निओइउं भंते! वेया[4]वच्चे व सज्झाए' ॥ ९ ॥

१००५. वेयावच्चे निउत्तेणं कायव्वम[5]गिलायओ ।
　　सज्झाए वा निउत्तेणं सव्वदुक्खवि[6]मोक्खणे ॥ १० ॥

१००६. दिवसस्स चउरो [7]भागे कुज्जा भिक्खू वियक्[8]खणे ।
　　तओ उत्तरगुणे कुज्जा दिणभागेसु चउसु वि ॥ ११ ॥

१००७. [9]पढमं पोरिसि[10] सज्झायं [11]बितियं झाणं झिया[12]यई ।
　　तइयाए भिक्खायरियं[13] पुणो चउत्थीइ सज्झायं ॥ १२ ॥

१००८. आसाढे मासे दुपया, पोसे मासे चउप्पया ।
　　चित्तासो[14]एसु मासेसु तिपया हवइ पोरिसी ॥ १३ ॥

१००९. अंगुलं सत्त[15]रत्तेणं पक्खेणं [16]तु दुयंगुलं ।
　　[17]वड्ढए हायए वा वि [18]मासेणं चउरंगुलं ॥ १४ ॥

१०१०. [19]आसाढ बहुलपक्खे भद्दवए कत्ति[20]ए य पोसे य ।
　　[21]फग्गुण-वइसाहेसु [22]य नायव्वा ओमरत्ता[23] उ ॥ १५ ॥

१०११. जेट्ठामूले आसाढ-सावणे छहिं अंगुलेहिं पडिलेहा ।
　　अट्ठहिं बिइ[24]य तियम्मी, तइए [25]दस, अट्ठहिं चउत्थे ॥ १६ ॥

---

१. °म्मि उ उट्ठिए सं १ ॥ २. पुच्छिज्ज शा० । पुच्छिज्जा सं १ शा० विना ॥ ३. °लिउडो पु० शापा० विना ॥ ४. °वच्चम्मि सज्झाते सं २ ॥ ५. "अगिलायउ त्ति अग्लान्यैव" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. °विमुक्ख° सं १ सं २ शा० विना ॥ ७. भाते सं २ ॥ ८. °क्खणो सं १ सं २ विना ॥ ९. "प्रथमां पौरुषिम्" इति पाटी० नेटी० । पढम सं१ ला२ ॥ १०. पोरिसिं पा० ने० ॥ ११. बीयं ला२ पु० शा० पा० ने० । बीए सं२ ला१ ॥ १२. "झियायइ त्ति ध्यायेत्" इति पाटी० । °यए सं१ । °यइ सं२ ॥ १३. °यं चउत्थी भुज्जो वि स° सं१ ॥ १४. °सोतेसु सं२ ॥ १५. °रत्तेण पक्खेण सं१ सं२ ॥ १६. य दुयं° सं२ ला१ पु० ने० । च दुरंगु° शा० ॥ १७. वड्ढई हायई सं१ ॥ १८. मासेण सं१ सं२ ॥ १९. आसाढे पाटी०, तथाच तत्पाठः– "आसाढे त्ति आषाढे ।" ॥ २०. °त्तिते व पो° सं२ ॥ २१. फागुण° सं२ ॥ २२. य योद्धव्वा सं१ शा० ॥ २३. °त्तामो ॥ सं१ शा० ला१ पु० । °त्तातो ॥ सं२ ॥ २४. बीय ति° ला१ ला२ । बीयतयम्मि शा० ॥ २५. "दशभिः" इति पाटी० । दसहिं सं२ ॥

१०१२. रत्तिं पि चउरो भागे[1] कुज्जा भिक्खू वियक्खणो ।
[2]तओ उत्तरगुणे कुज्जा [3]राईभागेसु चउसु वि ॥ १७ ॥

१०१३. [4]पढमं पोरिसि[5] सज्झायं बितियं[6] झाणं [7]झियायई ।
तइयाए [8]निद्दमोक्खं तु चउत्थी भुज्जो वि सज्झायं ॥ १८ ॥

५ १०१४. जं नेइ जया रत्तिं नक्खत्तं [9]तम्मि नहचउ[10]ब्भागे ।
संपत्ते विरमेज्जा [11]सज्झाय पओसकालम्मि ॥ १९ ॥

१०१५. [12]तम्मेव य नक्खत्ते [13]गयण चउब्भागसावसेसम्मि ।
वेरत्तियं पि कालं पडिलेहित्ता मुणी [14]कुज्जा ॥ २० ॥

१०१६. पुव्विलम्मि [15]चउब्भागे पडिलेहित्ताण भंडयं ।
१० गुरुं वंदित्तु सज्झायं कुज्जा दुक्खविमोक्खणं ॥ २१ ॥

१०१७. [16]पोरिसीए चउब्भागे वंदित्ताण तओ गुरुं ।
अपडि[17]क्कमित्तु कालस्स भायणं पडिलेहए ॥ २२ ॥

१०१८. [18]मुहपत्तिं पडिलेहि[19]त्ता पडिलेहिज्ज गोच्छयं ।
[20]गोच्छगलइयंगुलिओ वत्थाइं पडिलेहए ॥ २३ ॥

१५ १०१९. उड्ढं थिरं अतुरियं पुव्वं ता वत्थमेव पडिलेहे ।
[21]तो बिइयं पप्फोडे, तइयं च पुणो पमज्जेज्जा ॥ २४ ॥

---

१. भाते सं२ ॥ २. तत्तो सं२ ला२ ॥ ३. रातीभातेसु सं२ ॥ ४. पढमा सं२ ला२ पु० । पढम सं१ ला१ पा० ॥ ५. पोरिसिं ने० ॥ ६. बीयं सं२ शा० पा० ॥ ७. "झिया[य]ए त्ति ध्यायेत्" इति पाटी० । °यायए सं१ । °याइइ सं२ ॥ ८. "निद्रामोक्षः—स्वापः, तम्" इति पाटी० । "निद्रामोक्षं—स्वापम्" इति नेटी० ॥ ९. तम्हि सं२ ॥ १०. °ब्भाते सं२ ॥ ११. "सज्झाय त्ति स्वाध्यायात्" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. तम्हेव सं२ ला२ पु० ॥ १३. "गयण त्ति गगने" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. "कुर्यात्, करोतेः सर्वधात्वर्थत्वाद् गृह्णीयात्" इति पाटी० नेटी० ॥ १५. चउभागे आइच्चम्मि उ ऊइए । गुरुं वंदित्तु सज्झायं कुज्जा भिक्खु वियक्खणे ॥ २१ ॥ सं१ ॥ १६. बिइयाए पोरि° सं १ प्रतौ संशोधितः प्रक्षिप्तः पाठः । पोरिसीइ ला १ ला २ पु० ॥ १७. °क्कमित्ता सं १ पा० विना ॥ १८. °पोत्तिं ला १ शा० । °पोत्तियं शापा० ॥ १९. °त्ता गोच्छगं पडिलेहए । गो° सं १ ॥ २०. "प्राकृतत्वाद्···अङ्गुलिलातगोच्छकः" इति पाटी० नेटी० । °गगहियंगुलए सं १ ॥ २१. तओ सं १ ॥

१०२०. [1]अणच्चावियं अवलियं अणाणु[2]बंधिं [3]अमोसलिं चेव ।
छप्पुरिमा नव खोडा[4] पाणी[5]पाणिविसोहणं ॥ २५ ॥

१०२१. आरभडा १ सम्मद्दा २ वज्जेयव्वा य मोसली तइया ३ ।
पप्फोडणा चउत्थी ४ विक्खित्ता ५ वेइया छट्ठा ६ ॥ २६ ॥

१०२२. पसिढिल-पलंब-लोला एगामोसा [6]अणेगरूवधुणा[7] ।
कुणइ [8]पमाणि पमायं संकियं[9] [10]गणणोवगं कुज्जा ॥ २७ ॥

१०२३. अणूणाइरित्तपडिलेहा अविवच्चा[11]सा तहेव य ।
पढमं पयं पसत्थं, सेसा[12]इं उ अप्पसत्था[13]इं ॥ २८ ॥

१०२४. पडिलेहणं कुणंतो मिहोकहं कुणइ जणवयकहं वा ।
देइ व[14] पच्चक्खाणं वाएइ सयं पडिच्छइ वा ॥ २९ ॥

१०२५. [15]पुढवी-आउक्काए तेऊ-वाऊ-वणस्सइ-तसाणं ।
पडिलेहणा[16]पमत्तो छण्हं पि विराहओ होइ ॥ ३० ॥[17]

१०२६. तइयाए पोरिसीए[18] [19]भत्तं पाणं गवेसए ।
[20]छण्हं अन्नयरा[21]गम्मि कारणम्मि समुट्ठिए ॥ ३१ ॥

१०२७. वेयण[22] वेयावच्चे १–२ इरियट्ठाए ३ य संजमट्ठाए ४ ।
तह पाणवत्तियाए ५ छट्ठं पुण धम्मचिंताए ॥ ३२ ॥

---

१. "अनर्तितम्" इति पाटी० नेटी० ॥ २. °णुबंधि अ° सं २ । °णुबंधिममो° शा० । °णुबांधिं अणमो° सं १ ॥ ३. "अमोसलिं ति प्राकृत('सूत्र' नेटी०)त्वाद् आमर्शवत्, तिर्यगूर्ध्वमधो वा कुड्यादिपरामर्शवद् यथा न भवति तथा" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. "खोड त्ति खोटकाः समयप्रसिद्धाः प्रस्फोटनात्मकाः, कर्तव्या इति शेषः" इति पाटी० ॥ ५. पाणिप्राणिविराधनमित्यर्थः । पाणीपाणचि° सं १ सं २ ला १ ला २ ॥ ६. "अनेकरूपधुनना" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. °रूवधुया। पाटीपा० ॥ ८. प्रमाणे इत्यर्थः ॥ ९. शङ्किते इत्यर्थः ॥ १०. गुणणो° सं १ ला २ ॥ ११. °च्चासो पु० । °ज्जासो ला २ ॥ १२. सेसाणि सं १ विना ॥ १३. °त्थाणि सं १ शा० विना ॥ १४. य सं १ ॥ १५. "पृथिव्यप्काययोः" इति पाटी० ॥ १६. °णाअणाउत्तो छण्हं सं १ ॥ १७. अतोऽनन्तरं शा० आदर्शेऽयमधिकः सूत्रश्लोकः—पुढवी-आउक्काए तेऊ-वाऊ-वणस्सइतसाणं । पडिलेहणाआउत्तो छण्हं संरक्खओ होइ ॥, शा० आदर्शं विना नोपलब्धश्चायं सूत्रश्लोकोऽस्मदुपयुक्तेष्वादर्शेषु ॥ १८. पोरुसीए सं २ ॥ १९. भत्तपा° सं १ ॥ २०. छन्हमन्न° ला १ ला २ पु० ॥ २१. °राए का° शा० ॥ २२. "वेयण वेयावच्चे त्ति सुब्व्यत्ययाद्⋯वेदनोपशमनाय, तथा⋯वैयावृत्त्याय" इति पाटी० । "वेयण त्ति सुब्लोपाद्... क्षुत्पिपासावेदनोपशमनाय, तथा वेयावच्चे त्ति वैयावृत्त्याय" इति नेटी० ॥

१०२८. निग्गंथो [1]धितिमंतो निग्गंथी वि न करेज्ज छहिं चेव ।
ठाणेहिं[2] तु इमेहिं अणइक्कमणा[3] य से होइ ॥ ३३ ॥

१०२९. आयंके उवसग्गे तितिक्खया बंभचेरगुत्तीसु ।
पाणिदया-तवहेउं सरीरवोच्छेयणट्ठाए ॥ ३४ ॥

१०३०. अवसेसं भंडगं गिज्झा[4] चक्खुसा पडिलेहए ।
परमद्धजोयणाओ[5] विहारं विहरए[6] मुणी ॥ ३५ ॥

१०३१. चउत्थीए[7] पोरिसीए निक्खिवित्ताण भायणं[8] ।
सज्झायं[9] तओ कुज्जा सव्वभाव[10]विभावणं ॥ ३६ ॥

१०३२. पोरिसीए[11] चउब्भागे वंदित्ताण तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्ता[12] कालस्स [13]सेज्जं तु पडिलेहए ॥ ३७ ॥

१०३३. पासवणुच्चारभूमिं च पडिलेहेज्ज जयं[14] जई ।
काउस्सग्गं[15] तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ३८ ॥

१०३४. [16]देसियं च अईयारं चिंतेज्ज अणुपुव्वसो ।
नाणम्मि[17] दंसणे चेव चरित्तम्मि तहेव य ॥ ३९ ॥

१०३५. पारियकाउस्सग्गो[18] वंदित्ताण[19] तओ गुरुं ।
देसियं तु अईयारं आलोएज्ज जहक्कमं ॥ ४० ॥

१०३६. पडिक्कमित्तु[20] निस्सल्लो वंदित्ताणं[21] तओ गुरुं ।
काउस्सग्गं[22] तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं[23] ॥ ४१ ॥[24]

---

१. धिइमं° सं १ विना ॥ २. थाणेहि शा० । ठाणेहि ऊ इ° ला २ पु० ॥ ३. "अणइक्कमणा इति सूत्रत्वाद् अनतिक्रमणम्" इति पाटी० नेटी०, अत्र द्वयोरपि टीकयोर्मुद्रितादर्शे अणइक्कमणाइ त्ति पाठो वर्तते। अणइक्कमणाइ से शा० ॥ ४. गेज्झ सं २ । गिज्झ शा० ॥ ५. °णाए सं १ ॥ ६. विहरे शापा० पा० ॥ ७. चउथीए सं २ ॥ ८. °यणं । कुज्जा मुणी उ सज्झायं सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ सं १ ॥ ९. °ज्झाणं ला २ । °ज्झायं च त° पा० ने० ॥ १०. सव्वपाव° ला २ । सव्वदुक्खविमोक्खणं पाटीपा० ॥ ११. पोरिसीय सं १ । पोरुसीए चउब्भाते सं २ ॥ १२. °क्कमित्तु सं १ ॥ १३. "शय्यां–वसतिम्" इति पाटी० ॥ १४. जई जयं । सं १ ॥ १५. °उसग्गं सं १ ॥ १६. "देसियं ति प्राकृतत्वाद् वकारलोपे दैवसिकं" इति पाटी० । देवसियं शा० ॥ १७. नाणे य दं° शा० । नाणे दं° सं २ । नाणे व दंसणे वा च° सं १ ॥ १८. °उसग्गो सं १ ला १ ॥ १९. °त्ता य त° पा० ने० ॥ २०. °क्कमित्ता नि° ला १ । °क्कमित्ताण नि° ला २ पु० सं २ पा० ने० ॥ २१. °ण० । का° ला १ ॥ २२. °उसग्गं सं १ ॥ २३. °मुक्खणं सं १ सं २ शा० विना ॥ २४. ॥ ४१ ॥ सिद्धाणं संथवं किच्चा वंदि° पाटीपा० पा० ने० ॥

१०३७. पारियकाउस्सग्गो[1] वंदित्ताण[2] तओ गुरुं ।
थुइमंगलं च काऊणं कालं[3] संपडिलेहए[4] ॥ ४२ ॥

१०३८. पढमं[5] पोरिसि[6] सज्झायं, चिइए[7] झाणं झियायई ।
तइयाए निद्दमोक्खं[8] तु[9] सज्झायं तु[10] चउत्थिए[11] ॥ ४३ ॥

१०३९. पोरिसीएँ[12] चउत्थीए कालं तु पडिलेहिया ।
सज्झायं[13] तु तओ कुज्जा अबोहेंतो असंजए ॥ ४४ ॥

१०४०. पोरिसीएँ[14] चउब्भागे[15] वंदिऊण[16] तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्तु कालस्स कालं तु पडिलेहए[17] ॥ ४५ ॥

१०४१. आगते[18] कायवोसग्गे[19] सव्वदुक्खविमोक्खणे[20] ।
काउस्सग्गं[21] तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं[20] ॥ ४६ ॥

१०४२. राइयं च[22] अईयारं चिंतेज्ज अणुपुव्वसो ।
नाणम्मि[23] दंसणम्मी[24] चरित्तम्मि तवम्मि य ॥ ४७ ॥

१०४३. पारियकाउस्सग्गो[25] वंदित्ताण[26] तओ गुरुं ।
राइयं[27] तु अईयारं आलोएज्ज[28] जहक्कमं ॥ ४८ ॥

---

१. °उसग्गो सं १ ॥ २. °त्ता० । थु° ला १ ॥ ३. कालं तु पडि° सं १ ॥ ४. "सम्प्रत्युपेक्षते" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. ४३-४४-४५ सूत्रश्लोकानां स्थाने पाइयटीकायामिमे पाठान्तरत्वेनोल्लिखिताः सूत्रश्लोकाः—पढमा पोरसि सज्झायं, बीए झाणं झियायति । ततियाए निद्दमोक्खं च, चउभाए चउत्थए ॥ ४३ ॥ कालं तु पडिलेहित्ता अबोहिंतो असंजए । कुज्जा मुणी य सज्झायं सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४४ ॥ पोरिसीए चउब्भाए सेसे वंदित्तु तो गुरुं । पडिक्कमित्तु कालस्स कालं तु पडिलेहए ॥ ४५ ॥ ६. पोरिसिं पा० ने० ॥ ७. बीए ला १ । बिइयं ला २ । वितियं शा० । बीअं पा० ने० ॥ ८. °मुक्खं सं १ सं २ शा० विना ॥ ९. तु चउत्थी भुज्जो वि सज्झायं ॥ ४३ ॥ पा० ने० ॥ १०. च सं २ ॥ ११. °उत्थीए सं १ । °उथिते सं २ ॥ १२. पोरुसीए चउथीए सं २ ॥ १३. °ज्झायं तओ सं १ सं २ ला १ ॥ १४. पोरुसीते सं २ ॥ १५. °ब्भाए सं १ विना ॥ १६. °दित्ताण पा० ने० । °दित्ता० । प° ला १ ॥ १७. "प्रत्युपेक्षेत" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. आयए सं २ ॥ १९. °यवोस्सग्गे शा० । °यवुस्सग्गे ला २ पु० पा० ने० । °यउस्सग्गे ला १ ॥ २०. °मुक्ख° सं १ सं २ शा० विना ॥ २१. °उसग्गं सं १ ॥ २२. तु सं १ ॥ २३. नाणे व दंसणे वा चरित्ते व तवे तहा ॥ ४७ ॥ सं १ ॥ २४. °णम्मि य च° शा० ने० ॥ २५. °उसग्गो सं १ सं २ ॥ २६. °त्ता० । रा° ला १ ॥ २७. राईयं पु० पा० ने० ॥ २८. आलोतेज्ज सं २ । आलोइज्ज सं १ सं २ शा० विना ॥

१०४४. पडिक्कमित्[1]तु निस्सल्लो वंदि[2]त्ताण तओ गुरुं।
काउ[3]स्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमो[4]क्खणं ॥ ४९ ॥

१०४५. 'किं तवं पडिवज्जामि ?' एवं तत्थ विचिंतए।
काउ[5]स्सग्गं तु पारित्[6]ता वंदि[7]ऊण तओ गुरुं ॥ ५० ॥

१०४६. पारियकाउ[8]स्सग्गो वंदित्[9]ताण तओ गुरुं।
[10]तवं संपडि[11]वज्जित्ता [12]करेज्ज सिद्धाण संथवं ॥ ५१ ॥

१०४७. एसा सामायारी समासेण वियाहिया।
जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ ५२ ॥ ति बेमि[13] ॥

॥ सामायारि[14]ज्जं समत्तं ॥ २६ ॥

---

१. °मित्ता नि° ला १। °मित्ताण निसल्लो सं २ ॥ २. °दि०। का° ला १ ॥ ३. °उसग्गं सं १ ला १ ॥ ४. °मुक्ख° सं १ सं २ शा० विना ॥ ५. °उसग्गं सं १ ॥ ६. °त्ता वंदई य तओ ला १ ला २ पु० शा०। °त्ता करिज्जा जिणसंथवं ॥ पा० ने० ॥ ७. °दित्ताण सं २ ॥ ८. °उसग्गो सं १ सं २ ॥ ९. °त्ता०। तवं ला १ ॥ १०. तवं तु पडिवज्जेज्जा कुज्जा सि° शा०। तं तवं पडिवज्जित्ता सिद्धाणं संथवं करे ॥५१॥ एसा दसंग साहूणं सामायारी पवेइया। जं चरित्ताण निग्गंथा तिण्णा सं १ ॥ ११. °वज्जेज्जा कुज्जा सि° शा० ॥ १२. करिज्जा जिणसंथवं ॥ शापा० ॥ १३. °मि ॥ २६ ॥ ला २ ॥ १४. °यारीनामोत्तरज्झयणं समत्तं ॥ २६ ॥ सं २। °यारी ॥ २६ ॥ ला १ पु० ॥

सत्तावीसइमं खलुंकियं अज्झयणं

१०४८. थेरे गणहरे गग्गे मुणी आसि विसारए ।
आइन्ने[1] गणिभावम्मि समाहिं पडिसंधए ॥ १ ॥

१०४९. वहणे[2] वहमाणस्स कंतारं[3] अइवत्तई[4] ।
जोगे वहमाणस्स संसारो[5] अइवत्तई[6] ॥ २ ॥

१०५०. खलुंके[7] जो उ जोएइ[8] विहम्माणो[9] किलिस्सई[10] ।
असमाहिं च वेदेति[11] तोत्तओ[12] य से भज्जई ॥ ३ ॥

१०५१. एगं डसइ पुच्छम्मि, एगं विंधई[13]ऽभिक्खणं ।
एगो भंजइ[14] समिलं, एगो उप्पहपट्ठिओ ॥ ४ ॥

१०५२. एगो पडइ पासेणं, निवेसइ[15] निविज्जई[16] ।
उक्कुद्दइ[17] उप्फिडई[18] सढे बालगवी वए ॥ ५ ॥

१०५३. माई मुद्धेण पडइ, कुद्धे गच्छइ[19] पडिपहं[20] ।
मयलक्खेण[21] चिट्ठाई[22], वेगेण य पहावई ॥ ६ ॥

---

१. आयन्ने सं २ ॥ २. वहणं सं२ ॥ ३. कंतारे सं १ ॥ ४, ६. °त्तए पा० ने० ॥ ५. संसारे सं १ ॥ ७. खुलुंके सं १ ॥ ८. जोतेति सं २ । "योक्त्रयति, विहम्माणो त्ति सूत्रत्वाद् विशेषेण घ्नन्–ताडयन् क्लाम्यति,···पाठान्तरतः क्लिश्यति" इति पाटी० । "योजयति, विहम्माणो त्ति सूत्रत्वाद् विध्यमानः–ताडयन् क्लिश्यति" इति नेटी० ॥ ९. विंच(ध)माणो कि° सं १ ॥ १०. °स्सइ सं १ । किलम्मइ इति पाठानुसारिणी पाटी०, दृश्यतां टिप्पणी ८ ॥ ११. वेतेति सं २ । वेएइ सं १ सं २ विना ॥ १२. °ओ से य भ° शा०, अत्र मूलस्थपाठानुसारिणी पाटी० नेटी० च ॥ १३. °इ अहिक्खणं सं १ ॥ १४. भंजए ला १ ला २ पु० ॥ १५. "निवेसइ त्ति निविशति" इति पाटी० ॥ १६. "निविज्जइ त्ति शेते" इति नेटी० । "णिविज्जए त्ति शेते" इति पाटी० । निवज्जई शा० ॥ १७. उक्कुट्टति उप्फिडती सं १ ॥ १८. °डई सं १ सं २ शा० विना ॥ १९. गच्छे शा० ॥ २०. पडिप्पहं ला २ शा० । पडिवहं पा० ने० ॥ २१. मइल° सं २ ला २ । पलयं(? यलं)तेण चि° पाटीपा० ॥ २२. चेट्ठाई सं १, चेट्ठई सं१सं० । चिट्ठई ला २ शा० । चिट्ठाइ ला १ ।

१०५४. छिंन्नाले[1] छिंदई[2] सिल्लिं, दुद्दंते भंजई[3] जुगं ।
से वि य सुस्सुयाइत्ता उज्जुहित्ता[4] पलायए ॥ ७ ॥

१०५५. खलुंका[5] जारिसा जोज्जा दुस्सीसा वि हु तारिसा ।
जोइया धम्मजाणम्मि भज्जंती धिइदुब्बला ॥ ८ ॥

५ १०५६. इड्ढीगारविए एगे, एगेऽत्थ[6] रसगारवे ।
सायागारविए एगे, एगे सुचिरकोहणे ॥ ९ ॥

१०५७. भिक्खालसिए[7] एगे, एगे ओमाणभीरुए[8] थद्धे ।
एगं च अणुसासम्मी[9] हेऊहिं कारणेहिं[10] य ॥ १० ॥

१०५८. सो वि[11] अंतरभासिल्लो दोसमेव पकुव्वई[12] ।
१० आयरियाणं[13] तं वयणं पडिकूलेई[14] अभिक्खणं ॥ ११ ॥

१०५९. 'न सा ममं वियाणाइ[15], न[16] वि सा मज्झ दाहिई ।
निग्गया होहिती मन्ने, साहू अन्नोऽत्थ वच्चउ ॥ १२ ॥'

१०६०. पेसिया[17] पलिउंचंति[18] ते[19] परियंति[20] समंतओ ।
रायवेट्ठिं[21] व मन्नंता करेंति भिउडिं मुहे ॥ १३ ॥

१५ १०६१. वाइया संगहिया चेव भत्तपाणेण[22] पोसिया ।
जायपक्खा जहा हंसा[23] पक्कमंति दिसोदिसिं ॥ १४ ॥

---

१. "छिन्नालः—तथाविधदुष्टजातिः" इति पाटी० नेटी० ॥ २. "सिल्लिं ति रज्जुम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. भंजए ला २ पु० शा० ॥ ४. "उज्जुहित्त त्ति प्रेर्य" इति पाटी० नेटी० । उज्जहित्ता ला १ ला २ पु० शा० ॥ ५. खुलुंका सं १ ॥ ६. एगिऽत्थ सं १ सं २ शा० विना ॥ ७. एगे भिक्खालसिए, एगे ओ° सं १ ॥ ८. °ए। एगं चाणुसासम्मि सं १ । °ए। थद्धे एगे अणुससम्मी शा० ॥ ९. "अणुसासम्मि त्ति आर्षत्वाद् अनुशास्ति, गुरुरिति गम्यते; यदा त्वाचार्यं आत्मनः समाधिं प्रतिसन्धत्ते इति व्याख्या तदा अनुशास्मीति व्याख्येयम्" इति पाटी० । "अनुशास्मि" इति नेटी० ॥ १०. कारणेहि सं १ विना ॥ ११. वि यंतर° ला २ । वि य अंतरभासी दोस° सं १ ॥ १२. पभासई सं १ पाटीपा० नेटी० ॥ १३. °याण य व° सं १ । °याणं तु व° शा० ॥ १४. °इऽभि° ला २ शा० ॥ १५. °याणेइ सं १ ॥ १६. न य सा ला १ ला २ पु० शा० । न च सा दाहिई ममं । नि° सं १ ॥ १७. पोसिया पाटीपा० सं १, पेसिया सं१सं० ॥ १८. पलियंचं° ला २ ॥ १९. ते वलेंति समं° सं २ ॥ २०. "परियन्ति—पर्यटन्ति" इति पाटी० ॥ २१. रायविट्ठिं ला १ ला २ पा० ने० ॥ २२. °पाणे य पो° ला २ पु० पाटी०, तथाच पाटी०—"भक्तपानेन च···, सूत्रे च सुब्व्यत्ययात् तृतीयार्थे सप्तमी" ॥ २३. हंसा ते पलेंति समंतओ ॥ १४ ॥ सं १ ॥

१०६२. अह सा[1]रही विचिंतेइ ख[2]लुंकेहिं समागओ ।
'किं मज्झ दुट्ठसीसेहिं ? अप्पा मे[3] अवसीयई ॥ १५ ॥

१०६३. जारिसा म[4]म सीसा[5] उ तारिसा गलिग[6]द्दभा ।
गलिगद्दभे च[7]इत्ता णं दढं प[8]गिण्हई तवं ॥ १६ ॥'

१०६४. मि[9]उ मद्दवसंप[10]न्नो गंभीरो सुसमाहिओ ।
विहरइ महिं महप्पा [11]सीलभूएण अ[12]प्पण ॥ १७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ ख[13]लुंकियं समत्तं ॥ २७ ॥

५

१. "सारथिरिव सारथिः···आचार्यादिः" इति पाटी० ॥ २. खुलुं° सं १ ॥ ३. मे परिहायइ ॥ १५ ॥ सं १ ॥ ४. मज्झ ला १ ॥ ५. सीसाओ ता° शा० ॥ सीसातो ता° सं २ ॥ ६. °गद्दहा । गलिगद्दहे सं १ विना ॥ ७. जहित्ता सं १ शा० ॥ ८. पगिण्हए ला १ ला २ पु० । "प्रगृह्णामि, पाठान्तरतः परिगृह्णाति वा" इति पाटी० । "परिगृह्णाति" नेटी० ॥ ९. मृदुरित्यर्थः ॥ १०. °संपन्ने गंभीरे सुसमाहिए सं १ शा० विना ॥ ११. सीईभू° पा० ॥ १२. अप्पणा ॥ १७ ॥ बेमि सं १ सं २ ॥ १३. खुलुंकिज्जं स° सं २ । खलुंकिज्जं स° शा० । खुलुंकिज्जं २७ ॥ पु० । खलुंकिज्जं २७ ॥ ला १ । खुलुंकियं २७ ॥ ला २ ॥

२८

अट्ठावीसइमं मोक्खमग्गगतीनामं अज्झयणं

१०६५. [1]मोक्खमग्गगइं तच्चं सुणेह जिणभासियं ।
चउकारणसंजुत्तं नाण-दंसणलक्खणं ॥ १ ॥

१०६६. नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च [2]तवो तहा ।
एस [3]मग्गो त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ २ ॥

१०६७. नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।
[4]एयं मग्गमणुप्पत्ता जीवा गच्छंति [5]सोग्गइं ॥ ३ ॥

१०६८. तत्थ पंचविहं नाणं सुयं आभिनिबोहियं ।
[6]ओहीनाणं तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

१०६९. एयं पंचविहं नाणं दव्वाण य गुणाण य ।
पज्जवाणं च सव्वेसिं नाणं [7]नाणीहिं देसियं ॥ ५ ॥

१०७०. गुणाणमासओ दव्वं, [8]एगदव्वस्सिया गुणा ।
लक्खणं पज्जवाणं [9]तु [10]उभओ अस्सिया भवे ॥ ६ ॥

१०७१. धम्मो अहम्मो [11]आकासं कालो [12]पोग्गल-जंतवो ।
[13]एस लोगो[14] त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ ७ ॥

१०७२. धम्मो अहम्मो [15]आकासं[16] दव्वं इक्किक्कमाहियं ।
अणंताणि[17] य दव्वाणि कालो [18]पोग्गल-जंतवो ॥ ८ ॥

---

१. मुक्ख° ला १ ला २ पु० पा० ॥ २. तवं सं १ ॥ ३. मग्गु सं १ सं २ विना ॥ ४. "एयं ति एनम्–अनन्तरमुक्तम्" इति नेटी०। "एनमित्यनन्तरमुक्तम्" इति पाटी०। एय मग्ग° पा० ने० विना ॥ ५. सोगइं सं १। सुग्ग° ला १ ला २ पु० पा० ॥ ६. ओहिना° सं १ ला २ ने० शापा०। ओहिनाणं तु त° शा०। ओहियनाणं पा० ॥ ७. नाणीहि दंसि° शा० ॥ ८. तेगद° सं २। एकदव्वसिया सं १ ॥ ९. तु दुहओ सं १ ॥ १०. "उभयोः–द्वयोः प्राकृतत्वात्, द्रव्य-गुणयोराश्रिताः, भवे त्ति भवेयुः" इति पाटी० नेटी० ॥ ११. आगासं सं १ विना ॥ १२. "पुद्गल-जन्तव इति पुद्गलास्तिकायो जीवास्तिकायः" इति पाटी० नेटी०। पुग्गल° सं १ सं २ विना ॥ १३. एसो सं १ ॥ १४. लोगु ला १ ला २ पु० पा० ॥ १५. आगासं सं १ विना ॥ १६. °सं एगदव्वं वियाहियं। सं १ ॥ १७. °णि तु दव्वाइं सं १ ॥ १८. पुग्ग° सं १ सं २ विना ॥

१०७३. गइलक्खणो उ[1] धम्मो, अहम्मो ठाणलक्खणो।
भायणं सव्वदव्वाणं नहं ओगाहलक्खणं ॥ ९ ॥

१०७४. वत्तणालक्खणो कालो, जीवो उवओगलक्खणो।
नाणेण[2] दंसणेणं च सुहेण य दुहेण य ॥ १० ॥

१०७५. नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा।
वीरियं उवओगो य एयं जीवस्स लक्खणं ॥ ११ ॥

१०७६. सद्दंधयार[3] उज्जोओ पहा छायाऽऽतवे[4] ति वा।
वण्ण-रस-गंध-फासा पोग्गलाणं[5] तु लक्खणं ॥ १२ ॥

१०७७. एकत्तं[6] च पुहत्तं च संखा संठाणमेव य।
संजोगा[7] य विभागा य पज्जवाणं तु लक्खणं ॥ १३ ॥

१०७८. जीवाऽजीवा य बंधो य पुण्ण[8]-पावाऽऽसवा[9] तहा।
संवरो निज्जरा मोक्खो[10] संतेए तहिया[11] नव ॥ १४ ॥

१०७९. तहियाणं तु भावाणं सब्भावे[12] उवएसणं।
भावेणं[13] सद्दहंतस्स सम्मत्तं तं वियाहियं ॥ १५ ॥

१०८०. निसग्ग[14]उवदेस[15]रुई १-२ आणारुइ[16] ३ सुत्त-बीयरुइ ४-५ मेवं[17]।
अभिगम-वित्थाररुई ६-७ किरिया-संखेव-धम्मरुई ८-१० ॥ १६ ॥

---

१. य सं १॥ २. नाणेणं ला १ पा० शा० ने०॥ ३. "शब्दः···अन्धकारः···, उभयत्र सूत्रत्वात् सुपो लुक्" इति पाटी० नेटी०॥ ४. °तवे इ ला १ ला २ पु० ने० शा०। °तवो ति सं २। तवु त्ति पा०॥ ५. पुग्ग° सं १ सं २ विना॥ ६. एगत्तं सं १ विना॥ ७. संजोगो य विओगो य सं १॥ ८. "पुण्यादीनां च कृतद्वन्द्वानामिह निर्देशः" इति पाटी० नेटी०॥ ९. °सवो सं १ सं २ शा० विना॥ १०. मुक्खो ला १ ला २ पु० पा०॥ ११. "तथ्याः-अवितथाः" इति पाटी०॥ १२. सब्भावोवएसणे। भावेण उ सद्दहणा सम्मत्तं होति आहियं ॥ १५॥ पाटीपा०॥ १३. °ण य सद्दहणा सम्मत्तं होइ आहियं ॥ १५॥ सं १॥ १४. अत आरभ्याष्टाविंशतितमगाथापर्यन्ताः सूत्रगाथाः प्रज्ञापनासूत्रप्रथमपदे उपलभ्यन्ते, दृश्यतां श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशित 'पण्णवणासुत्तं (विभाग १)' ग्रन्थस्य पृ० ३९। निस्सग्गु° ला १ पा०॥ १५. °वएस° सं १ विना॥ १६. आणरुई ला १ ला २ पु० शा०॥ १७. मकारोऽत्रालाक्षणिको ज्ञेयः॥

१०८१. भूयत्थेणाहिगया जीवाऽजीवा[1] य पुण्ण[2] पावं च ।
सहसम्मुइया[3]ऽऽसव-संवरे[4] य रोएइ[5] उ निसग्गो[6] ॥ १७ ॥

१०८२. जो जिणदिट्ठे भावे चउव्विहे सद्दहाइ सयमेव ।
एमेय[7] नऽन्नह त्ति य[8] निसग्गरुइ[9] त्ति नायव्वो १ ॥ १८ ॥

५ १०८३. एए चेव हु[10] भावे उवइट्ठे जो परेण सद्दहइ ।
छउमत्थेण जिणेण व[11] उवएसरुइ त्ति नायव्वो २ ॥ १९ ॥

१०८४. रागो[12] दोसो मोहो अन्नाणं जस्स अवगयं होइ ।
आणाए रोयंतो[13] सो खलु आणारुई नाम[14] ३ ॥ २० ॥

१०८५. जो सुत्तमहिज्जंतो सुएण ओगाहई उ सम्मत्तं ।
१० अंगेण बाहिरेण[15] व सो सुत्तरुइ त्ति नायव्वो ४ ॥ २१ ॥

१०८६. एगेण[16] अणेगाइं पयाइं[17] जो पसरई उ सम्मत्तं ।
उदए व्व तेल्लबिंदू[18] सो बीयरुइ त्ति नायव्वो ५ ॥ २२ ॥

१०८७. सो होइ अभिगमरुई सुयनाणं जेण[19] अत्थओ दिट्ठं ।
एक्कारस[20] अंगाइं[21] पइण्णगं[22] दिट्ठिवाओ य ६ ॥ २३ ॥

---

१. °जीवं च पु° पण्ण०; °जीवे य तथा °जीवा इ पु° पण्णपा० ॥ २. पुण्यमित्यर्थः ॥ ३. °सम्मइया° सं १ ने० । "सहसम्मुइअ त्ति सोपस्कारत्वात् सूत्रत्वाच्च सहात्मना या सङ्गता मतिः सम्मतिः, कोऽर्थः ? परोपदेशनिरपेक्षतया जातिस्मरणादिरूपया।" पाटी० ॥ ४. °संवरो य ने० नेटी० पाटी० पण्ण० विना, नवरं °संवरु रो° पा० ॥ ५. रोयइ सं १। रोवेई पण्णपा० ॥ ६. निस्सग्गो ला १ शा० ॥ ७. एमेव ला २ पा० विना। "एमेय त्ति एवमेतत्" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. य स नि° ला २ पु० शा० ॥ ९. निस्सग्ग° सं१ ला १ विना ॥ १०. उ सं २ पु० शा० पा० ने० ॥ ११. य पु० ॥ १२. अत्र प्रज्ञापनोपाङ्गसूत्रे आज्ञारुचिस्वरूपनिदर्शिकेत्थं गाथा वर्तते–जो हेउमयाणंतो आणाए रोयए पवयणं तु। एमेव णऽण्णह त्ति य एसो आणारुई नाम ३ ॥ १३. रोइंतो ला १। रोएंतो शा० ॥ १४. नाम सं १ सं २ शा० विना ॥ १५. बाहिरेणं सो सं १ ॥ १६. "एकेन प्रक्रमात् पदेन–जीवादिना, अणेगाइं पयाइं ति सुव्यत्ययाद् अनेकेषु पदेषु" इति पाटी० नेटी० । एगपएऽणेगाइं पण्ण० ॥ ॥ १७. पयाइ सं १ सं २ ॥ १८. तिल्ल° ला १ ला २ पु० पा० ॥ १९. जस्स अ° पा० पण्ण० ॥ २०. इक्का° सं १ सं २ शा० पण्ण० विना ॥ २१. मंगाइं ला १ ला २ पु० ॥ २२. "जातावेकवचनम्, ततः प्रकीर्णकानि–उत्तराध्ययनादीनि" इति पाटी० नेटी० ॥

१०८८. दव्वाण सव्वभावा सव्वपमाणेहिं जस्स उवलद्धा ।
सव्वाहिं नयविहीहिं य[1] वित्थाररुइ त्ति नायव्वो ७ ॥ २४ ॥

१०८९. दंसण-नाण-चरित्ते तव-विणए स[2]च्चसमिइ-गुत्तीसु ।
जो किरियाभावरुई सो खलु किरियारुई ना[3]मं ८ ॥ २५ ॥

१०९०. अणभिग्गहियकुदिट्ठी संखेवरुइ त्ति होइ नायव्वो ।
अविसारओ पवयणे अणभिग्गहिओ य[4] सेसेसु ९ ॥ २६ ॥

१०९१. जो अत्थिकायधम्मं सुयधम्मं खलु चरित्तधम्मं च[5] ।
सद्दहइ जिणाभिहियं सो धम्मरुइ त्ति नायव्वो १० ॥ २७ ॥

१०९२. परमत्थसंथवो वा सु[5]दिट्ठपरमत्थसेवणा वा वि ।
वा[6]वन्न-कुदंसणवज्जणा य सम्मत्तसद्दहणा ॥ २८ ॥

१०९३. नत्थि चरित्तं सम्मत्तविहूणं, दंसणे उ भइयव्वं ।
सम्मत्त-चरित्ताइं जुगवं, पुव्वं व[7] सम्मत्तं ॥ २९ ॥

१०९४. नादंसणिस्स नाणं, नाणेण विणा न हों[8]ति चरणगुणा ।
अगुणिस्स नत्थि मोक्खो[9], नत्थि अ[10]मुक्क[11]स्स निव्वाणं ॥ ३० ॥

१०९५. निस्संकिय[12] निक्कंखिय [13]निव्वितिगिंछा अमूढदिट्ठी य ।
उववूह-थिरीकरणे वच्छल्ल-पभावणे अट्ठ ॥ ३१ ॥

---

१. "चः समुच्चये" इति पाटी० नेटी० । य इति सं १-शा० आदर्शयोः प्रज्ञापनासूत्रे च नास्ति ॥ २. सव्वस° ला २ पण्ण० ॥ ३. नाम सं १ सं २ विना ॥ ४. व पाटी०, तथाच पाटी०-"वस्य चार्थत्वात्" ॥ ५. "सुदृष्टपरमार्थाः—आचार्यादयः तेषां सेवनम्..., इहोत्तरत्र च सूत्रत्वात् स्त्रीलिङ्गनिर्देशः" इति पाटी० ॥ ६. व्यापन्न-कुदर्शनवर्जनं च सम्यक्त्वश्रद्धान-मित्यर्थः ॥ ७. च सं १ ला १ पु० शापा० ॥ ८. हुंति सं २ विना, नवरं होइ सं १ ॥ ९. मुक्खो ला १ ला २ पु० पा० ॥ १०. अमुयस्स सं १ । अमोक्खस्स शा० ने० । अमुक्खस्स ला १ ला २ पु० पा० । "अमुक्तस्य, कर्मणेति गम्यते" इति पाटी० ॥ ११. नेव्वाणं सं १ । णेव्वाणं सं २ ॥ १२. गाथेयं प्रज्ञापनासूत्रे उपलभ्यते, दृश्यतां पण्णवणासुत्तं विभाग १ पृ० ४० ॥ "निःशङ्कितम्...,...निष्काङ्क्षितम्, प्राग्वदुभयत्र विन्दुलोपः" इति पाटी० ॥ १३. निव्वित्ति० ॥ ३१ ॥ पु० । निव्वितिगिच्छा सं २ ला १ पण्ण० शा० । निव्वितिगिच्छं ला २ पा० ने० ॥

१०९६. सा[1]मा[2]ईयं थ[3] पढमं छेओवट्ठावणं भवे [4]बितियं।
परिहारविसुद्धीयं सुहुमं तह[5] संपरायं च ॥ ३२ ॥

१०९७. अकसायमहक्खायं छउमत्थस्स जिणस्स वा।
एयं चयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ॥ ३३ ॥[6]

५ १०९८. तवो य दुविहो वुत्तो बाहिरऽब्भंतरो तहा।
बाहिरो छव्विहो वुत्तो एव[7]मब्भिंतरो तवो ॥ ३४ ॥

१०९९. नाणेण जाणई भावे दंसणेण य स[8]द्दहे।
चरित्तेण[9] न गिण्हाइ तवेण परिसुज्झई ॥ ३५ ॥

११००. ख[10]वेत्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य।
१० सव्वदुक्ख[11]प्पहीणट्ठा पक्कमंति महेसिणो[12] ॥ ३६ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [13]मोक्खमग्ग[14]गतीनामऽज्झय[15]णं समत्तं ॥ २८ ॥

---

१. अस्या द्वात्रिंशत्तमगाथायाः पूर्वं सं १ आदर्शेऽधिकोऽयं श्लोक उपलभ्यते–पाणवह मुसावाए चोरिक्कऽबंभ परिग्गहो। पंचासवपडिविरई चरित्तं होउ(इ) आहियं ॥ नोपलभ्यतेऽस्य व्याख्या पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोः; न च निश्चीयतेऽयं श्लोकश्चूर्णिसम्मतो न वा ?, चूर्णेरतिसङ्क्षिप्तत्वात् ॥ २. °इय त्थ प° सं २ विना ॥ ३. 'चे(? थे)ति पूरणे' इति पाटी०। 'त्थ इति पूरणे' इति नेटी० ॥ ४. बीयं सं १ पा० विना, नवरं बीजं ला २ ॥ ५. "तथा इत्यानन्तर्ये छन्दोभङ्गभयाच्चैवमुपन्यस्तः,...सूक्ष्मसम्परायम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. ॥ ३३ ॥ बाहिरब्भंतरो चेव तवो उ दुविहो भवे। बाहिरो छव्विहो होई एमेऽवब्भंतरो तवो ॥ ३४ ॥ सं १ ॥ ७. एमेवब्भंतरो शा० ॥ ८. सद्दहइ। सं १ ॥ ९. °ण निगिण्हाइ शा० पाटी०, तथाच पाटी०–"निगिण्हाति त्ति निराश्रवो भवति"। मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निदर्शितः। °ण य गि° शापा० ॥ १०. खविता सं १ सं २ शा० विना ॥ ११. °क्खपही° सं १ सं २ ॥ १२. °सिणु ला १ पु० ॥ १३. मुक्खमग्गयज्जं २८ ॥ ला १ ॥ मोक्खमग्गगती ॥ २८ ॥ सं १। मुक्ख° ला २ पु० ॥ १४. °गईणाम अज्झ° सं २ ॥ १५. °यणं २८ ॥ ला २ पु० ॥

२९

एगूणतीसइमं सम्मत्तपरक्कमं अज्झयणं

११०१. सुयं मे आउसं! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु सम्मत्तपरक्कमे नामऽज्झयणे; समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइए, जं सम्मं [1]सद्दहित्ता [2]पत्तइत्ता [3]रोयइत्ता [4]फासइत्ता पालइत्ता [5]तीरइत्ता किट्टइत्ता सोहइत्ता [6]आराहइत्ता आणाए अणुपालइत्ता बहवे जीवा सिज्झंति बुज्झंति [7]मुच्चंति परिनिव्वा[8]यंति सव्वदुक्[9]खाणं अंतं करेंति ॥ १ ॥

११०२. तस्स णं अयमट्ठे एवमाहिज्जइ, तं जहा—संवेगे १ [10]निव्वेए २ धम्मसद्धा ३ [11]गुरु-साहम्मियसुस्सूसणया ४ आलोयणया ५ निंदणया ६ [12]गरहणया ७ सामाइए ८ [13]चउवीसत्थए ९ वंदणे १० पडिक्कमणे ११ [14]काउस्सग्गे १२ पच्चक्खाणे १३ [15]थय-थुइमंगले १४ कालपडिले[16]हणा १५ पायच्छित्तकरणे १६ खमा[17]वणया १७ सज्झाए १८ [18]वायणया १९ [19]पडिपुच्छणया २० [20]परियट्टणया २१ [21]अणुप्पेहा २२ धम्मकहा २३ सुयस्स आराहणया २४ एगग्गमणसन्निवेसणया २५ संजमे २६ तवे २७ [22]वोदाणे २८ [23]सुहसाए २९ [24]अप्पडिबद्धया ३० विवित्तसयणासणसेवणया ३१ विणि[25]वट्टणया ३२ संभोगपच्चक्खाणे ३३ उवहिपच्चक्खाणे ३४ आहार[26]पच्चक्खाणे ३५ कसाय[27]पच्चक्खाणे ३६ जोग[28]पच्चक्खाणे ३७ [29]सरीरपच्चक्खाणे ३८ सहाय[30]पच्चक्खाणे ३९ भत्त[31]पच्चक्खाणे ४० सब्भाव[32]पच्चक्खाणे ४१ [33]पडिरूवया ४२ वेयावच्चे ४३

---

१. सद्दहइत्ता पा० ने० ॥ २. पत्तियाइत्ता सं १ शापा० विना ॥ ३. रोइत्ता सं १ शा० पा० ने० विना ॥ ४. फासित्ता सं १ पा० ने० विना ॥ ५. तीरित्ता कित्तइ° शा० ॥ ६. आराहित्ता ला २ पु० शा० । °राहयित्ता सं २ ॥ ७. "विमुच्यन्ते" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. °व्वाइंति ला २ पु० ॥ ९. °क्खाणमंतं सं १ सं २ विना ॥ १०. निव्वेगे सं १ सं २ ॥ ११. "साधर्मिकगुरुशुश्रूषणम्, आर्षत्वाच्चेहोत्तरत्र च सूत्रेष्वन्यथा पाठः" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. गरिह° शा० पा० ने० ॥ १३. चउव्वीसत्थवे शा० ॥ १४. काउसग्गे सं १ सं २ ॥ १५. थव-थु° शा० । थय-थुई° ला १ ला २ ॥ १६. °लेहणया सं १ विना ॥ १७. °वयणया शा०, °वयणे शापा० ॥ १८. वायणा ला २ पु० ॥ १९. परिपु° पा० ॥ २०. पडिय° शा० । परियट्टणा ला २ ॥ २१. अणुपेहा ला १ ला २ पु० ॥ २२. वोदाणे सं १ विना ॥ २३. सुहस्साए ला १ । सुहासाए ला २ ॥ २४. "अप्रतिबन्धता" इति पाटी० नेटी० । अपडि° सं २ ला २ ॥ २५. °णियट्ट° सं १ ने० विना, नवरं °णिवट्ट° पा० ॥ २६. °प० ३५ ला २ ॥ २७. °प० ३६ ला २ ॥ २८. जोग० ३७ ला २ ॥ २९. सरीर० ३८ ला २ ॥ ३०–३२. °प० ला २ ॥ ३३. "प्रतिरूपता" इति पाटी० नेटी० । पडिरूवणया पा० विना ॥

१०९६. सामाइयं[1] त्थ[2][3] पढमं छेओवट्ठावणं भवे[4] बितियं।
परिहारविसुद्धीयं सुहुमं तह[5] संपरायं च ॥ ३२ ॥

१०९७. अकसायमहक्खायं छउमत्थस्स जिणस्स वा।
एयं चयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ॥ ३३ ॥[6]

५ १०९८. तवो य दुविहो वुत्तो बाहिरऽब्भंतरो तहा।
बाहिरो छव्विहो वुत्तो एवमब्भिंतरो[7] तवो ॥ ३४ ॥

१०९९. नाणेण जाणई भावे दंसणेण य सद्दहे[8]।
चरित्तेण[9] न गिण्हाइ तवेण परिसुज्झई ॥ ३५ ॥

११००. खवेत्ता[10] पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य।
१० सव्वदुक्खप्पहीणट्ठा[11] पक्कमंति महेसिणो[12] ॥ ३६ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ [13]मोक्खमग्गगती[14]नामऽज्झयणं[15] समत्तं ॥ २८ ॥

---

१. अस्या द्वात्रिंशत्तमगाथायाः पूर्वं सं १ आदर्शेऽधिकोऽयं श्लोक उपलभ्यते–पाणवह मुसावाए चोरिकऽबंभ परिग्गहो। पंचासवपडिविरई चरित्तं होउ(इ) आहियं ॥ नोपलभ्यतेऽस्य व्याख्या पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोः; न च निश्चीयतेऽयं श्लोकश्चूर्णिसम्मतो न वा?, चूर्णेरतिसङ्क्षिप्तत्वात् ॥ २. °इय त्थ प° सं २ विना ॥ ३. 'चे(? थे)ति पूरणे' इति पाटी०। 'त्थ इति पूरणे' इति नेटी० ॥ ४. वीयं सं १ पा० विना, नवरं बीजं ला २ ॥ ५. "तथा इत्यानन्तर्ये छन्दोभङ्गभयाच्चैवमुपन्यस्तः,...सूक्ष्मसम्परायम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ६. ॥ ३३ ॥ बाहिरब्भंतरो चेव तवो उ दुविहो भवे। बाहिरो छव्विहो होई एमेऽवब्भंतरो तवो ॥ ३४ ॥ सं १ ॥ ७. एमेवब्भंतरो शा० ॥ ८. सद्दहइ। सं १ ॥ ९. °ण निगिण्हाइ शा० पाटी०, तथाच पाटी०–"निगिण्हाति त्ति निराश्रवो भवति"। मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निदर्शितः। °ण य गि° शापा० ॥ १०. खवित्ता सं १ सं २ शा० विना ॥ ११. °क्खपही° सं १ सं २ ॥ १२. °सिणु ला १ पु० ॥ १३. मुक्खमग्गयज्जं २८ ॥ ला १ ॥ मोक्खमग्गगती ॥ २८ ॥ सं १। मुक्ख° ला २ पु० ॥ १४. °गईणाम अज्झ° सं २ ॥ १५. °यणं २८ ॥ ला २ पु० ॥

२९

एगूणतीसइमं सम्मत्तपरक्कमं अज्झयणं

११०१. सुयं मे आउसं! तेणं भगवया एवमक्खायं—इह खलु सम्मत्तपरक्कमे नामऽज्झयणे; समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइए, जं सम्मं सद्दहित्ता[1] पत्तइत्ता[2] रोयइत्ता[3] फासइत्ता[4] पालइत्ता तीरइत्ता[5] किट्टइत्ता सोहइत्ता आराहइत्ता[6] आणाए अणुपालइत्ता बहवे जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुंचंति[7] परिनिव्वायंति[8] सव्वदुक्खाणं[9] अंतं करेंति ॥ १ ॥

११०२. तस्स णं अयमट्ठे एवमाहिज्जइ, तं जहा—संवेगे १ निव्वेए[10] २ धम्मसद्धा ३ गुरु[11]-साहम्मियसुस्सूसणया ४ आलोयणया ५ निंदणया ६ गरहणया[12] ७ सामाइए ८ चउवीसत्थए[13] ९ वंदणे १० पडिक्कमणे ११ काउस्सग्गे[14] १२ पच्चक्खाणे १३ थय-थुइमंगले[15] १४ कालपडिलेहणा[16] १५ पायच्छित्तकरणे १६ खमावणया[17] १७ सज्झाए १८ वायणया[18] १९ पडिपुच्छणया[19] २० परियट्टणया[20] २१ अणुप्पेहा[21] २२ धम्मकहा २३ सुयस्स आराहणया २४ एगग्गमणसन्निवेसणया २५ संजमे २६ तवे २७ वोयाणे[22] २८ सुहसाए[23] २९ अप्पडिबद्धया[24] ३० विवित्तसयणासणसेवणया ३१ विणिवट्टणया[25] ३२ संभोगपच्चक्खाणे ३३ उवहिपच्चक्खाणे ३४ आहारपच्चक्खाणे[26] ३५ कसायपच्चक्खाणे[27] ३६ जोगपच्चक्खाणे[28] ३७ सरीरपच्चक्खाणे[29] ३८ सहायपच्चक्खाणे[30] ३९ भत्तपच्चक्खाणे[31] ४० सब्भावपच्चक्खाणे[32] ४१ पडिरूवया[33] ४२ वेयावच्चे ४३

---

१. सद्दहइत्ता पा० ने० ॥ २. पत्तियाइत्ता सं १ शापा० विना ॥ ३. रोइत्ता सं १ शा० पा० ने० विना ॥ ४. फासित्ता सं १ पा० ने० विना ॥ ५. तीरित्ता कित्तइ° शा० ॥ ६. आराहित्ता ला २ पु० शा० । °राहयित्ता सं २ ॥ ७. "विमुच्यन्ते" इति पाटी० नेटी० ॥ ८. °व्वाइंति ला २ पु० ॥ ९. °क्खाणमंतं सं १ सं २ विना ॥ १०. निव्वेगे सं १ सं २ ॥ ११. "साधर्मिकगुरुशुश्रूषणम्, आर्षत्वाच्चेहोत्तरत्र च सूत्रेष्वन्यथा पाठः" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. गरिह° शा० पा० ने० ॥ १३. चउव्वीसत्थवे शा० ॥ १४. काउसग्गे सं १ सं २ ॥ १५. थव-थु° शा० । थय-थुई° ला १ ला २ ॥ १६. °लेहणया सं १ विना ॥ १७. °वयणया शा०, °वयणे शापा० ॥ १८. वायणा ला २ पु० ॥ १९. परिपु° पा० ॥ २०. पडिय° शा० । परियट्टणा ला २ ॥ २१. अणुपेहा ला १ ला २ पु० ॥ २२. वोदाणे सं १ विना ॥ २३. सुहस्साए ला १ । सुहासाए ला २ ॥ २४. "अप्रतिबन्धता" इति पाटी० नेटी० । अपडि° सं २ ला २ ॥ २५. °णियट्ट° सं १ ने० विना, नवरं °णिवट्ठ° पा० ॥ २६. °प० ३५ ला २ ॥ २७. °य० ३६ ला २ ॥ २८. जोग० ३७ ला २ ॥ २९. सरीर० ३८ ला २ ॥ ३०–३२. °प० ला २ ॥ ३३. "प्रतिरूपता" इति पाटी० नेटी० । पडिरूवणया पा० विना ॥

सव्वगुणसंपु(?प)ण्णया ४४ वीयरागया ४५ खंती ४६ मुत्ती ४७ मद्दवे ४८ अज्जवे ४९ भावसच्चे ५० करणसच्चे ५१ जोगसच्चे ५२ मणगुत्तया ५३ वइ[1]गुत्तया ५४ कायगुत्तया ५५ मणसमाहारणया ५६ वइ[2]समाहारणया ५७ कायसमाहारणया ५८ नाणसंपन्नया ५९ दंसणसंपन्नया ६० चरित्तसंपन्नया ६१ सोइंदियनिग्गहे ६२ चक्खिंदि[3]यनिग्गहे ६३ घाणिंदि[4]यनिग्गहे ६४ जिब्भिंदियनिग्गहे ६५ फासिंदियनिग्गहे ६६ कोहविजए ६७ माणविजए ६८ मायाविजए ६९ लोहविजए ७० पे[5]ज्ज-दोस-मिच्छादंसणविजए ७१ सेलेसी ७२ अकम्मया ७३ ॥ २ ॥

११०३. संवेगेणं भंते! जीवे किं[6] जणयइ? संवेगेणं अणुत्तरं धम्मसद्धं ज[7]णयइ। अणुत्तराए धम्मसद्धाए संवेगं हव्वमागच्छइ, अणंताणुबंधिकोह-माण-माया-लोभे खवेई, कम्मं न बंधइ,[8] तप्पच्चइयं च णं मिच्छत्तविसोहिं काऊण दंसणाराहए भवइ, दंसणविसोहीए य णं विसुद्धाए अत्थेगइए[9] तेणेव भ[10]वग्गहणेणं सि[11]ज्झइ। सोहीए य णं विसुद्धाए तच्चं पुणो भ[12]वग्गहणं नाइक्क[13]मइ १ ॥ ३ ॥

११०४. निव्वेए[14]णं [15]भंते! जीवे किं ज[16]णयइ? निव्वेए[17]णं दिव्व[18]-माणुस-तेरिच्छिएसु कामभोगेसु [19]निव्वेयं हव्वमागच्छइ, सव्वविसएसु विरज्जइ, सव्व-विसएसु विरज्जमाणे आरंभ[20]परिच्चायं करेइ, आरंभ[21]परिच्चायं करेमाणे संसारमग्गं वोच्छिंद[22]इ, सिद्धि[23]मग्गपडिवन्ने य भवइ २ ॥ ४ ॥

११०५. धम्मसद्धाए णं [24]भंते! जीवे किं ज[25]णयइ? धम्मसद्धाए णं सा[26]यासोक्खेसु रज्जमाणे विरज्जइ, अ[27]गारधम्मं च णं चयइ, अ[28]णगारे णं जीवे

---

१. वतिगु° सं २। वयगु° सं १ सं २ ने० विना॥ २. वयस° सं १ सं २ ने० विना॥ ३-४. °दियनि० ला २॥ ५. पिज्ज° सं १ शा० विना॥ ६. "किं जनयति—कतरं गुणमुत्पादयति" इति पाटी० नेटी०॥ ७. जणइ ला २ शापा० ने०॥ ८. °इ, नवं च कम्मं सं १ सं २ ने०॥ ९. °गइया पा०॥ १०. भवग° सं १॥ ११. सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति(विमुच्चंति इति पा०) परिनिव्वायंति सव्वदुक्खाणमंतं करेंति सं१सं० पा०। सिज्झति। तच्चं पुणो सं १॥ १२. भवग° सं १॥ १३. °क्कमंति पा०॥ १४, १७. निव्वेगेणं सं १। निव्वेदेणं शा०॥ १५. भं०? नि° ला १॥ १६. जणइ शापा० ने०॥ १८. "दिव्य-मानुष-तैरश्चेषु, सूत्रत्वात् कप्रत्ययः" इति पाटी०॥ १९. निव्वेगं सं १॥ २०–२१. °भपरिग्गहपरिच्चा° ने०॥ २२. वुच्छि° सं १ सं २ ने० विना, नवरं वोछिं° सं १॥ २३. °मग्गं प° शा० ने०॥ २४. भं०? धम्म° ला १। भंते! जीवे०? धम्म° ला २॥ २५. जणइ ने०॥ २६. सायसो° सं १। सायसुक्खे° सं १ सं २ शा० ने० विना॥ २७. आगार° शा० ने०॥ २८. "अणगारे त्ति प्राकृतत्वाद् अनगारी—यतिः" इति पाटी०। अणगारी सं १। अणगारिए शा० पा० ने०॥

सारीर-माणसाणं दुक्खाणं छेयण-भेयण-संजोगाईणं वोच्छेयं करेइ, अव्वाबाहं च सुहं निव्वत्तेइ ३ ॥ ५ ॥

११०६. [1]गुरु-साहम्मियसुस्सू[2]सणयाए णं [3]भंते! जीवे किं ज[4]णयइ? [5]गुरु-साहम्मियसुस्सू[6]सणयाए णं विणयपडिवत्तिं जणयइ। विणयपडिवन्ने य णं जीवे अणच्चासायणसीले नेरइय-तिरिक्खजोणिय-मणुस्स-देवदुग्गईओ निरुंभइ, वण्णसंजलण-भत्ति-बहुमाणया[7]ए मणुस्स-देवसो[8]ग्गईओ निबंधइ, सिद्धिसो[9]ग्गइं च विसोहेइ[10], पसत्थाइं च णं विणयमूलाइं सव्वकज्जाइं [11]संहेइ, अन्ने य[12] बहवे जीवे वि[13]णइत्ता भवइ ४ ॥ ६ ॥

११०७. आलोय[14]णयाए णं [15]भंते! जीवे[16] किं जणयइ? आलोय[17]णयाए णं माया-नियाण-मिच्छा[18]दरिसणसल्लाणं मो[19]क्खमग्गविग्घाणं अणंतसंसा[20]रवद्धणाणं उद्धरणं करेइ, उज्जुभावं च णं जणयइ। उज्जुभा[21]वपडिवन्ने य णं जीवे अमाई [22]इत्थीवेय [23]नपुंसगवेयं च न बंधइ, पुव्वबद्धं च णं निज्जरेइ ५ ॥ ७ ॥

११०८. निंदणयाए णं[24] भंते! जीवे किं जणयइ? निंदणयाए णं पच्छाणु-तावं जणयइ। पच्छाणुतावेणं विरज्जमाणे करणगुणसेढिं पडिवज्जइ। करणगुणसेढी-पडिवन्ने य[25] अणगारे मोहणिज्जं कम्मं [26]उग्घाएइ ६ ॥ ८ ॥

११०९. [27]गरहणयाए [28]णं भंते! जीवे किं जणयइ? [29]गरहणयाए णं [30]अपुरेक्कारं

---

१. गुरुसुस्सू° सं २ ॥ २, ६. °सणाए शा० ॥ ३. भं०? गु° ला १। भंते! जी०? गु° ला २ पु० ॥ ४. अत आरभ्यैतदध्ययनसमाप्तिपर्यन्तमागत 'जणयइ' इतिपाठस्थाने पा०-ने० आदर्शयोः 'जणेइ' इति पाठो वर्तते, क्वचित्स्थाने एतयोरन्यतरादर्शे 'जणइ' तथा 'जणयइ' इत्यप्युपलभ्यते ॥ ५. गुरुसुस्सू° सं १ सं २ ॥ ७. °या ए(?य) जणइ, बहुमाणयाओ य मणुय-देव° सं १ ॥ ८. °सुग्गई° सं १ सं २ विना, नवरं °सुगई° शा० ॥ ९. °सुग्ग° सं १ सं २ शा० विना, एवमन्यत्रापि ॥ १०. °इ, विसुद्धाइं च ला २ ॥ ११. सोहेइ ला २। साहइ पा० ने० ॥ १२. वि सं १ ॥ १३. "विनेता–विनयं ग्राहयिता" इति पाटी०। "विणइत्ति(त्त) त्ति विनेता–विनयं ग्राहिता" इति नेटी० ॥ १४, १७. °यणाए शा० ॥ १५. भं०? आ० माया° ला १ ॥ १६. जीवे०? आलो° ला २ पु० ॥ १८. °च्छादंसण° शा० ॥ १९. मुक्ख° ला २ पा० ने०। मोक्खविग्घाणं सं २, एतत्पाठानुसारिणी पाटी०, तथा च पाटी–"मोक्षविघ्नानाम्···मुक्त्यन्तरायाणाम्"; नेटी०-चूर्ण्योः सङ्क्षिप्तत्वादत्र व्याख्या नास्ति ॥ २०. °रबन्धणाणं शा० ॥ २१. °भावं प° पा० ने० ॥ २२. "इत्थिवेय त्ति प्राग्वद् बिन्दुलोपे स्त्रीवेदम्" इति पाटी० ॥ २३. नपुंसवे° सं १ ॥ २४. णं०? निं° पु०। णं भं०? निं° ला २। णं भं०? निं० पच्छा° ला १ ॥ २५. य णं अ° शा० ॥ २६. उवघाइए(एइ) सं १ ॥ २७, २९. गरिह° पा० ने० पाटी० ॥ २८. णं०? गर° पु०। णं भंते!०? गर° ला २। णं भं०? ग० अपु° ला १ ॥ ३०. अपुरक्का° सं १ सं २ शा० विना ॥

जणयइ। [1]अपुरेक्कारगए णं जीवे [2]अप्पसत्थेहिंतो जोगेहिंतो [3]नियत्तेइ, [4]पसत्थेहि य [5]पवत्तइ। पसत्थजोगपडिवन्ने य णं अणगारे [6]अणंतघाँई पज्जवे खवेइ ७॥ ९॥

१११०. सामाइए[8]णं भंते! जीवे किं जणयइ? सामाइएणं सावज्जजोगविरइं जणयइ ८॥ १०॥

११११. चउवीसत्थएणं[9] भंते! जीवे किं जणयइ? चउवीसत्थएणं दंसणविसोहिं जणयइ ९॥ ११॥

१११२. वंदणएणं[10] भंते! जीवे किं जणयइ? वंदणएणं नीयागोयं कम्मं खवेइ, उच्चागोयं[11] निबंधइ, सोहग्गं च णं अप्पडिहयं आणाफलं निव्वत्तेइ, दाहिणभावं च णं जणयइ १०॥ १२॥

१११३. पडिक्कमणेणं [12]भंते! जीवे किं जणयइ? पडिक्कमणेणं वयछिद्दाइं[13] पिहेइ। पिहियवयछिद्दे पुण जीवे निरुद्धासवे असबलचरित्ते अट्ठसु पवयणमायासु उवउत्ते [14]अपुहत्ते [15]सुप्पणिहिए विहरइ ११॥ १३॥

१११४. काउस्सग्गेणं [16]भंते! जीवे किं जणयइ? काउस्सग्गेणं तीय-पडुप्पन्न पायच्छित्तं विसोहेइ। विसुद्धपायच्छित्ते य जीवे निव्वुयहियए ओहरियभरु[17] व्व भार[18]वहे पसत्थझाणोवगए सुहंसुहेणं विहरइ १२॥ १४॥

---

१. अपुरक्का° सं १ सं २ शा० विना॥ २. °सत्थेहिं जोगेहिं नि° सं १॥ ३. नियत्तेइ। पसत्थजोगपडिवन्ने य सं २, एतत्पाठानुसारिणी पाटी०, तथाच पाटी०—"अप्रशस्तेभ्यः… योगेभ्यो निवर्तते…, प्रशस्तयोगांस्तु प्रतिपद्यत इति गम्यते"। अत्र सुगमत्वान्नास्ति व्याख्या नेटी०-चूर्ण्योः, अतः सम्भाव्यतेऽत्र मूलस्थः 'पसत्थेहि य पवत्तइ' इति बहुसङ्ख्यादर्शोपलभ्यमानः पाठः पाइयटीकाव्याख्यानुसारेण प्राचीनसमयात् प्रक्षिप्त इति॥ ४. पसत्थे य शा०॥ ५. पडिवज्जइ शा० पा० ने०॥ ६. अनन्तज्ञान-दर्शनघातिनः पर्यवान् क्षपयतीत्यर्थः॥ ७. °घाइप° सं १ शा०॥ ८. °एणं०? सामा° पु०। °एणं भं०? सामा° ला २। °एणं भं०? सा० सावज्ज° ला १॥ ९. °णं०? चउ° पु०। °णं भं०? चउ० दंस° ला १। °णं दंसण° ला २॥ १०. °णं भंते!०? वं° पु०। °णं भं०? वं० नीया° ला १। °णं नीया° ला २॥ ११. °यं कम्मं नि° शा०॥ १२. भंते!०? प° पु०। भं०? प° ला २। भं०? प० वय° ला १॥ १३. °छिड्डाइं पीहेइ। पिहियवयछिड्डे पुणो सं १॥ १४. अप्पमत्ते ला १ पाटीपा०। अप्पहुत्ते संजमजोगाणं सुप्पणि° सं१सं०॥ १५. सुप्पणिहिंदिए सं २ शा० पाटीपा०॥ १६. भं०? काउ° पु०। भं०? का० तीय° ला १ ला २॥ १७. °भरे सं १। °हरि व्व सं २॥ १८. °वहे धम्मज्झाणो° पा० ने०। °वहे पसत्थधम्मज्झाणो° शापा०। °वहे झाणोवगए इतिपाठानुसारिणी पाटी०; नेटी०-चूर्ण्योरत्र नास्ति व्याख्या॥

१११५. पच्चक्खाणेणं [1]भंते ! जीवे किं जणयइ[2] ? पच्चक्खाणेणं आसवदाराइं निरुंभइ[3] १३ ॥ १५ ॥

१११६. थय[4]-थुइमंगलेणं [5]भंते ! जीवे किं जणयइ ? थय[6]-थुइमंगलेणं नाण-दंसण-चरित्तबोहिलाभं जणयइ। नाण-दंसण-चरित्तबोहिलाभसंपन्ने[7] णं जीवे अंतकिरियं[8] कप्प-विमाणोववत्तियं आराहणं आराहेइ १४ ॥ १६ ॥

१११७. कालपडिलेहणाए[9] णं [10]भंते ! जीवे किं जणयइ ? कालपडिलेहणाए[11] नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १५ ॥ १७ ॥

१११८. पायच्छित्तकरणेणं [12]भंते ! जीवे किं जणयइ ? पायच्छित्तकरणेणं पावकम्मविसोहिं जणयइ, निरइयारे यावि भवइ। सम्मं च णं पायच्छित्तं पडिवज्जमाणे मग्गं च मग्गफलं च विसोहेइ[13], आयारं च आयारफलं च आराहेइ १६ ॥ १८ ॥

१११९. खमावणयाए णं [14]भंते ! जीवे किं जणयइ ? खमावणयाए णं पल्हा[15]-यणभावं जणयइ। पल्हायणभावमुवगए य सव्वपाण-भूय-जीव-सत्तेसु [16]मेत्तीभावं उप्पाएइ। [17]मेत्तीभावमुवगए यावि जीवे भावविसोहिं काऊण निब्भए भवइ १७ ॥ १९ ॥

---

१. भंते!० ? प° ला २ पु०। भं० ? प० आस° ला १ ॥ २. °यइ ? पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ। इच्छानिरोहं गए णं जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीलभूए विहरइ १३ ॥ १५ ॥ सं १ सं २, नवरं सीलभूए इत्येतत्स्थाने सं २ प्रतौ सीलवत्ते इति पाठः ॥ ३. °भइ। पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ। इच्छानिरोहं गए य णं (°निरोहए णं शापा०)जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीइभूए (सीयलभूए शापा०) विहरइ १३॥ १५॥ शा० ॥ ४. स्तुति-स्तवमङ्गलेनेत्यर्थः, तथाच पाटी०–"स्तुतिशब्दस्य क्त्यन्तत्वात् पूर्वनिपातः, सूत्रे तु प्राकृतत्वाद् व्यत्ययनिर्देशः"। थव-थु° शा०। थय-थुई° ला २॥ ५. भंते ! जी० ? थ° पु०। भं० ? थय-थुई° ला २। भं० ? थ० णं नाण° ला १॥ ६. थव-थु° शा० ॥ ७. °पन्ने य णं शा० ॥ ८. अंतकिरियं आराहणं आ° पाटीपा० ॥ ९,११. °हणयाए शा० ॥ १०. भं० ? काल° ला २ पु०। भं० ? का० नाणा° ला १॥ १२. भं० ? पाय° ला २ पु०। भं० ? पा० पाव° ला १ ॥ १३. °सोहयति सं २ ला १ पु०। °सोहइ ला २ ॥ १४. भं० ? खमा° ला २ पु०। भं० ? खमा० पल्हा° ला १ ॥ १५. पल्हाएणंतभावं जणयइ। पल्हाएणंतभावमुवगए य इति पाटी०, तथाच पाटी०–"प्रह्लादेन...अन्तभावं–विनाशं प्रक्रमादनुशयस्य तज्जनितचित्तसंक्लेशस्य च जनयति...। प्रह्लादेनान्तभाँ(भा)वमुपगतश्च"। मूलवाचनागतः पाठस्तु पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेनोपात्तः ॥ १६–१७. मित्ती° सं १ सं २ शा० विना ॥

जणयइ। अपुरेक्कारगए[1] णं जीवे अप्पसत्थेहिंतो[2] जोगेहिंतो नियत्तेइ[3], पसत्थेहि[4] य पवत्तइ[5]। पसत्थजोगपडिवन्ने य णं अणगारे अणंतघाई[6] पज्जवे खवेइ[7] ७॥ ९॥

१११०. सामाइएणं[8] भंते! जीवे किं जणयइ? सामाइएणं सावज्जजोगविरइं जणयइ ८॥ १०॥

११११. चउवीसत्थएणं[9] भंते! जीवे किं जणयइ? चउवीसत्थएणं दंसणविसोहिं जणयइ ९॥ ११॥

१११२. वंदणएणं[10] भंते! जीवे किं जणयइ? वंदणएणं नीयागोयं कम्मं खवेइ, उच्चागोयं[11] निबंधइ, सोहग्गं च णं अप्पडिहयं आणाफलं निव्वत्तेइ, दाहिणभावं च णं जणयइ १०॥ १२॥

१११३. पडिक्कमणेणं[12] भंते! जीवे किं जणयइ? पडिक्कमणेणं वयछिद्दाइं[13] पिहेइ। पिहियवयछिद्दे पुण जीवे निरुद्धासवे असबलचरित्ते अट्ठसु पवयणमायासु उवउत्ते अपुहत्ते[14] सुप्पणिहिए[15] विहरइ ११॥ १३॥

१११४. काउस्सग्गेणं[16] भंते! जीवे किं जणयइ? काउस्सग्गेणं तीय-पडुप्पन्न पायच्छित्तं विसोहेइ। विसुद्धपायच्छित्ते य जीवे निव्वुयहियए ओहरियभरु[17] व्व भारवहे[18] पसत्थझाणोवगए सुहंसुहेणं विहरइ १२॥ १४॥

---

१. अपुरक्का° सं १ सं २ शा० विना॥ २. °सत्थेहिं जोगेहिं नि° सं १॥ ३. नियत्तेइ। पसत्थजोगपडिवन्ने य सं २, एतत्पाठानुसारिणी पाटी०, तथाच पाटी०—"अप्रशस्तेभ्यः... योगेभ्यो निवर्तते...', प्रशस्तयोगांस्तु प्रतिपद्यत इति गम्यते"। अत्र सुगमत्वान्नास्ति व्याख्या नेटी०-चूर्ण्योः, अतः सम्भाव्यतेऽत्र मूलस्थः 'पसत्थेहि य पवत्तइ' इति बहुसङ्ख्यादर्शोपलभ्यमानः पाठः पाइयटीकाव्याख्यानुसारेण प्राचीनसमयात् प्रक्षिप्त इति॥ ४. पसत्थे य शा०॥ ५. पडिवज्जइ शा० पा० ने०॥ ६. अनन्तज्ञान-दर्शनघातिनः पर्यवान् क्षपयतीत्यर्थः॥ ७. °घाइप° सं १ शा०॥ ८. °एणं० ? सामा° पु०। °एणं भं० ? सामा° ला २। °एणं भं० ? सा० सावज्ज° ला १॥ ९. °णं० ? चउ° पु०। °णं भं० ? चउ० दंस° ला १। °णं दंसण° ला २॥ १०. °णं भंते!० ? वं° पु०। °णं भं० ? वं० नीया° ला १। °णं नीया° ला २॥ ११. °यं कम्मं नि° शा०॥ १२. भंते!० ? प° पु०। भं० ? प° ला २। भं० ? प० वय° ला १॥ १३. °छिड्डाइं पीहेइ। पिहियवयछिड्डे पुणो सं १॥ १४. अप्पमत्ते ला १ पाटीपा०। अप्पहुत्ते संजमजोगाणं सुप्पणि° सं१सं०॥ १५. सुप्पणिहिंदिए सं २ शा० पाटीपा०॥ १६. भं० ? काउ° पु०। भं० ? का० तीय° ला १ ला २॥ १७. °भरे सं १। °हरि व्व सं २॥ १८. °वहे धम्मज्झाणो° पा० ने०। °वहे पसत्थधम्मज्झाणो° शापा०। °वहे झाणोवगए इतिपाठानुसारिणी पाटी०; नेटी०-चूर्ण्योरत्र नास्ति व्याख्या॥

११११५. पच्चक्खाणेणं [1]भंते! जीवे किं जणयइ[2]? पच्चक्खाणेणं आसवदाराइं निरुंभइ[3] १३ ॥ १५ ॥

१११६. थय[4]-थुइमंगलेणं [5]भंते! जीवे किं जणयइ? थय[6]-थुइमंगलेणं नाण-दंसण-चरित्तबोहिलाभं जणयइ। नाण-दंसण-चरित्तबोहिलाभसंपन्ने[7] णं जीवे अंतकिरियं[8] कप्प-विमाणोववत्तियं आराहणं आराहेइ १४ ॥ १६ ॥

१११७. कालपडिलेहणाए[9] णं [10]भंते! जीवे किं जणयइ? कालपडिलेहणाए[11] नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १५ ॥ १७ ॥

१११८. पायच्छित्तकरणेणं [12]भंते! जीवे किं जणयइ? पायच्छित्तकरणेणं पावकम्मविसोहिं जणयइ, निरइयारे यावि भवइ। सम्मं च णं पायच्छित्तं पडिवज्जमाणे मग्गं च मग्गफलं च विसोहेइ[13], आयारं च आयारफलं च आराहेइ १६ ॥ १८ ॥

१११९. खमावणयाए णं [14]भंते! जीवे किं जणयइ? खमावणयाए णं पल्हा[15]यणभावं जणयइ। पल्हायणभावमुवगए य सव्वपाण-भूय-जीव-सत्तेसु [16]मेत्तीभावं उप्पाएइ। [17]मेत्तीभावमुवगए यावि जीवे भावविसोहिं काऊण निब्भए भवइ १७ ॥ १९ ॥

---

१. भंते!० ? प° ला २ पु०। भं० ? प० आस° ला १ ॥ २. °यइ ? पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ। इच्छानिरोहं गए णं जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीलभूए विहरइ १३ ॥ १५ ॥ सं १ सं २, नवरं सीलभूए इत्येतत्स्थाने सं २ प्रतौ सीलवते इति पाठः ॥ ३. °भइ। पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ। इच्छानिरोहं गए य णं (°निरोहए णं शापा०)जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीइभूए (सीयलभूए शापा०) विहरइ १३॥ १५॥ शा० ॥ ४. स्तुति-स्तवमङ्गलेनेत्यर्थः, तथाच पाटी०–"स्तुतिशब्दस्य क्त्यन्तत्वात् पूर्वनिपातः, सूत्रे तु प्राकृतत्वाद् व्यत्ययनिर्देशः"। थव-थु° शा०। थय-थुई° ला २ ॥ ५. भंते! जी० ? थ° पु०। भं० ? थय-थुई° ला २। भं० ? थ० णं नाण° ला १ ॥ ६. थव-थु° शा० ॥ ७. °पन्ने य णं शा० ॥ ८. अंतकिरियं आराहणं आ° पाटीपा० ॥ ९,११. °हणयाए शा० ॥ १०. भं० ? काल° ला २ पु०। भं० ? का० नाणा° ला १ ॥ १२. भं० ? पाय° ला २ पु०। भं० ? पा० पाव° ला १ ॥ १३. °सोहयति सं २ ला १ पु०। °सोहइ ला २ ॥ १४. भं० ? खमा° ला २ पु०। भं० ? खमा० पल्हा° ला १ ॥ १५. पल्हाएणंतभावं जणयइ। पल्हाएणंतभावमुवगए य इति पाटी०, तथाच पाटी०–"प्रह्लादेन...अन्तभावं–विनाशं प्रक्रमादनुशयस्य तज्जनितचित्तसंक्लेशस्य च जनयति...। प्रह्लादेनान्तर्भा(भा)वमुपगतश्च"। मूलवाचनागतः पाठस्तु पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेनोपात्तः ॥ १६–१७. मित्ती° सं १ सं २ शा० विना ॥

११२०. सज्झाएणं [1]भंते! जीवे किं जणयइ? सज्झाएणं नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १८ ॥ २० ॥

११२१. वायणाए णं [2]भंते! जीवे किं जणयइ? वायणाए णं निज्जरं जणयइ, सुयस्स य [3]अणासायणयाए वट्टइ। सुयस्स अणासायणयाए वट्टमाणे तित्थधम्मं अवलंबइ। तित्थधम्मं अवलंबमाणे महानिज्जरे महापज्जवसाणे भवइ १९ ॥ २१ ॥

११२२. पडिपुच्छणाए णं [4]भंते! जीवे किं जणयइ? पडिपुच्छणाए णं सुत्तत्थ-तदुभयाइं विसोहेइ, कंखामोहणिज्जं कम्मं [5]वोच्छिंदइ २० ॥ २२ ॥

११२३. परियट्टणाए णं [6]भंते! जीवे किं जणयइ[7]? परियट्टणाए णं वंजणाइं जणयइ, वंजणलद्धिं च उप्पा[8]एइ २१ ॥ २३ ॥

११२४. अणुप्पेहाए णं [9]भंते! जीवे किं जणयइ[10]? अणुप्पेहा[11]ए णं आउय[12]वज्जाओ सत्त कम्मपगडीओ धणियबंधणबद्धाओ सिढिलबंधणबद्धा[13]ओ पकरेइ, दीहकालट्ठिइयाओ [14]हस्सकालट्ठिइयाओ पकरेइ, तिव्वाणुभावाओ मंदाणुभावाओ पकरेइ, [15]◁ बहुपएसग्गाओ अप्पपएसग्गा[16]ओ पकरेइ ▷, आउयं च णं कम्मं सि[17]य बंधइ सिय नो बंधइ[18], अस्सायावेयणिज्जं च णं कम्मं नो भुज्जो भुज्जो उवचिणा[19]इ, अणाइ[20]यं च णं [21]अणवयग्गं दीह[22]मद्धं चाउरंतं संसारकंतारं खिप्पामेव वीईव[23]यइ २२ ॥ २४ ॥

---

१. भ० ? स° ला १ ला २ पु० ॥ २. भं० ? वा° ला १ ला २ पु० ॥ ३. अणुसज्जणाए वट्टइ। सुयस्स अणुसज्जणाए वट्टमाणे नेटी० नेटी० हस्तलिखितादर्शगतमूलपाठे च, नोपलब्धश्चायं पाठोऽस्मदुपयुक्तेषु हस्तलिखितादर्शेषु; अयं च पाठभेदोऽत्र मूलपाठस्य पाठान्तरत्वेनोपात्तः पाइयटीकायाम्। अणुसज्जणाए अणासायणाए वट्टइ। सुयस्स य अणुसज्जणाए अणासायणाए वट्टमाणे पा० ने० शापा० ॥ ४. भंते! ० ? प° ला २ पु०। भं० ? पढि० सुत्त° ला १ ॥ ५. वुच्छि° सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. भं० ? प° पु०। भं० ? परि० वं° ला १ ॥ ७. °इ ? प० वं° शा० ॥ ८. °प्पातेति सं २ ॥ ९. भंते!० ? अ° ला २ पु०। भं० ? अणु० आउ° ला १ ॥ १०. °इ ? अ० आ° शा० ॥ ११. °हाते सं २ ॥ १२. °यकम्मव° ला १ ला २ पु० ॥ १३. °द्धाओ क° सं २ ला २ पु० ॥ १४. हुस्स° पु०। रहस्स° सं २ ॥ १५. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठः प्रत्यन्तरोपलब्धाधिकपाठरूपेण निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ १६. °ग्गाओ चेव पक° सं १ ॥ १७. सिया बंधइ सिया नो शा० ॥ १८. °इ, सायावेयणिज्जं च णं भुज्जो भुज्जो उवचिणाति पाटीपा० ॥ १९. °चिणेइ सं २ ला १ ला २ ॥ २०. °इयं अणव° ला १ ला २ पु० ॥ २१. "अनवदत्-अनपगच्छत्, अग्रं-परिमाणं यस्य…सोऽनवदग्रः-अनन्त इत्यर्थस्तम्" इति पाटी० ॥ २२. "मकारोऽलाक्षणिकः, दीर्घाद्धम्" इति पाटी० नेटी० ॥ २३. वीइव° ला २ पु० शा० पा० ने० ॥

११२५. धम्मकहाए णं [1]भंते! जीवे किं जणयइ? धम्मकहाए[2] णं पवयणं पभावेइ[3], पवयणपभावे[4]ए णं जीवे [5]आगमेसस्सभद्दत्ताए कम्मं निबंधइ २३ ॥ २५ ॥

११२६. सुयस्स आराह[6]णयाए णं [7]भंते! जीवे किं जणयइ? सुयस्स आराह[8]णयाए अन्नाणं खवेइ, न य संकिलिस्सइ २४ ॥ २६ ॥

११२७. एगग्गमणसन्निवेसणयाए णं [9]भंते! जीवे किं जणयइ? एगग्ग-मणसन्निवेसणयाए णं चित्तनिरोहं करेइ २५ ॥ २७ ॥

११२८. संजमे[10]णं [11]भंते! जीवे किं जणयइ? संजमे[12]णं अणण्हयत्तं जणयइ २६ ॥ २८ ॥

११२९. तवेणं [13]भंते! जीवे किं जणयइ? तवेणं वोया[14]णं जणयइ २७ ॥ २९ ॥

११३०. वोया[15]णेणं [16]भंते! जीवे किं जणयइ? वोया[17]णेणं अकिरियं जणयइ। अकिरियाए भवित्ता तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वायइ सव्वदुक्खाणमंतं करेइ २८ ॥ ३० ॥

११३१. सुह[18]साएणं [19]भंते! जीवे किं जणयइ? सुह[20]साएणं अणुस्सुयत्तं जणयइ। अणुस्सुए णं जीवे अणुकंपए अणुब्भडे विगयसोगे चरित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ २९ ॥ ३१ ॥

---

१. भं०? ध° ला १ ला २ पु० ॥ २. °ए णं निज्जरं जणयइ, धम्मकहाए णं पव° शा० पा० ने०, नोपलब्धोऽयं पाठोऽस्मदुपयुक्तेषु हस्तलिखितादर्शेषु, नापि चादृतो नेमिचन्द्रीयटीकायाम्। पाइयटीका त्वत्र धम्मकहाए णं निज्जरं जणयइ, आगमेसस्सभद्दत्ताए कम्मं निबंधइ इति पाठानुसारिणी; अत्र 'निज्जरं जणयइ' इति पाठस्थाने 'पवयणं पभावेइ' इति पाठभेदनिर्देशः पाइयटीकायां वर्तते ॥ ३. °इ, पभावए सं १ ॥ ४. °भावेणं जी° शा०। °भावतेणं सं २ ॥ ५. आगमिष्यत्कालभद्रतया, आगमे–आगामिकाले शश्वद्भद्रतया वेत्यर्थः। आगमेसिभद्द° सं २। आगमेसिस्स° सं १ ॥ ६, ८. °हणाए सं १ सं २ ॥ ७. भं०? सु° ला २ पु०। भं०? सुय० अन्ना° ला १ ॥ ९. भं०? ए° ला २ पु०। भं०? एग० चित्त° ला १ ॥ १०, १२. संजमएणं शा० ॥ ११. भं०? सं° ला १ ला २ पु० ॥ १३. भं०? त° ला १ ला २ पु० ॥ १४. वोदाणं शा०। "वोयाणं ति व्यवदानं पूर्वबद्धकर्मापगमतो विशिष्टां शुद्धिम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १५, १७. वोदाणे° ला १ ला २ पु० ॥ १६. भं०? वो° ला १ ला २ पु० ॥ १८, २०. सुहसायाए णं सं १ शापा० पाटी०, तथाच पाटी०–"सुहसायाए त्ति प्राकृतत्वात् सुखं–वैषयिकं शातयति···इति सुखशातः, तस्य भावः सुखशातता, तया"। मूलवाचनागतः पाठस्तु पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेनोपात्तः ॥ १९. भं०? सु° ला १ ला २ पु० ॥

११३२. [1]अप्पडिबद्धयाए णं [2]भंते! जीवे किं जणयइ? [3]अप्पडिबद्धयाए णं निस्संगत्तं जणयइ। निस्संग[4]त्तेणं जीवे एगे एगग्गचित्ते दिया[5] वा राओ वा असज्जमाणे [6]अप्पडिबद्धे यावि विहरइ ३० ॥ ३२ ॥

११३३. विवित्तसयणास[7]णयाए णं [8]भंते! जीवे किं जणयइ? विवित्तसयणा-[9]सणयाए णं चरित्तगुत्तिं जणयइ। चरित्तगुत्ते य णं जीवे विवित्ताहा[10]रे दढचरित्ते एगंतरए मो[11]क्खभावपडिवन्ने अट्ठवि[12]हकम्मगंठिं निज्जरेइ ३१ ॥ ३३ ॥

११३४. विणि[13]वट्टणयाए णं [14]भंते! जीवे किं जणयइ? विणि[15]वट्टणयाए णं [16]पावकम्माणं अकरणयाए अब्भुट्ठेइ, पुव्वबद्धाण य निज्जरण[17]याए [18]तं निय[19]त्तेइ, तओ पच्छा चाउरंतं संसारकंतारं वीइ[20]वयइ ३२ ॥ ३४ ॥

११३५. संभोगपच्चक्खाणेणं [21]भंते! जीवे किं जणयइ? संभोगपच्चक्खाणेणं आलंबणाइं खवेइ। निरालंबणस्स य [22]आयतट्ठिया जोगा [23]भवंति, सएणं लाभेणं संतुस्सइ, [24]◁ [25]परस्स लाभं नो आसा[26]एइ, ▷ परलाभं नो तक्केइ नो पीहेइ नो पत्थेइ नो अभिलसइ। [27]परस्स लाभं [28]अणस्साएमाणे अतक्केमाणे [29]अपीहेमाणे अपत्थेमाणे अणभि[30]लसेमाणे [31]दोच्चं [32]सुहसेज्जं उवसंपज्जित्ताणं विहरइ ३३ ॥ ३५ ॥

१, ३. अपडि° सं १ सं २ ॥ २. भं०? अ° ला २ पु० । भं०? अप्प० निस्सं° ला १ ॥ ४. "निःसङ्गत्वेन" इति पाटी०, नोपलब्धश्चासौ 'निस्संगत्तेणं' इतिरूपः पाठोऽस्मदुपयुक्तेषु हस्तलिखितादर्शेषु; नेटी०-चूर्ण्योः संक्षिप्तत्वान्नात्र व्याख्या। निस्संगए णं सं १। निस्संगते णं सं २। निस्संगत्तगए णं ला १। निस्संगत्तं गए णं पु०। निस्संगत्तए णं ला २ ॥ ५. "ततश्च दिवा वा रात्रौ वाऽसजन्" इति पाटी०। दिया य राओ य अ° सं १ विना नेटी० च, तथाच नेटी० –"ततश्च दिवा रात्रौ चासजन्" ॥ ६. अपडि° सं १ सं २ पु० ॥ ७, ९. °सणाते णं सं २ ॥ ८. भंते!०? वि° ला २ पु०। भं०? विवि० चरि° ला १ ॥ १०. °हारविहारे दढचरित्ते एकंत° सं १ ॥ ११. मुक्ख° सं १ सं २ शा० विना ॥ १२. °विहं क° सं १ सं २ शापा० पा० ने० ॥ १३, १५. विणियट्ट° सं २। विनियट्टयाए शा० ॥ १४. भं०? वि° ला २ पु०। भं०? विणि० पावकम्माकरणयाए ला १ ॥ १६. पावाणं क° सं १ ॥ १७. °याए पावं नि° पा० ने० ॥ १८. "तदिति कर्म" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. °यत्तइ सं १ सं २ ॥ २०. वीईव° सं १ सं २ शा० विना ॥ २१. भं०? सं° ला २। भं०? संभो० आलं° ला १ ॥ २२. "आयतः–मोक्षः संयमो वा, स एवार्थः···येषामित्यायतार्थिकाः" इति पाटी०। आयट्ठिया योगा शा० ॥ २३. हवंति, सएण लाभेण सं १ ॥ २४. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठो नोपलब्धः पाइयटीकाकार-नेमिचन्द्रसूरिभ्याम्, नेटी०हस्तलिखितादर्शगतमूलपाठेऽपि नास्त्ययं पाठः। पाइयटीकायां च पाठस्यास्यापेक्षा निदर्शिताऽस्ति। चूर्णेस्त्वतिसङ्क्षिप्तत्वान्न ज्ञायतेऽत्र तत्सम्मतः पाठः ॥ २५, २७. परलाभं शा० ॥ २६. °इ, नो तक्के° पा० ने० ॥ २८. अणस्सातेमा° सं २। अणस्सायमा° शा०। अणासाए° ला १ पु० पा० ने० ॥ २९. अपीह° शा० ॥ ३०. °लसमा° सं २ ला १ पु० शा० ॥ ३१. दुच्चं सं १ सं २ विना ॥ ३२. सुभसे° सं १। सुहसि° सं १ सं २ शा० विना ॥

११३६. उवहिपच्चक्खाणेणं [1]भंते ! जीवे किं जणयइ ? उवहिपच्चक्खाणेणं अपलिमंथं जणयइ। निरुवहिए णं जीवे[2] निक्कंखे उवहिमंतरेण य न संकिलिस्सइ ३४ ॥ ३६ ॥

११३७. आहारपच्चक्खाणेणं [3]भंते ! जीवे किं जणयइ ? आहारपच्चक्खाणेणं [4]जीवियासंसप्पओगं[5] वोच्छिंदइ। [6]जीवियासंसप्पओगं [7]वोच्छिंदित्ता जीवे आहार-मंतरेण न संकिलिस्सइ ३५ ॥ ३७ ॥

११३८. कसायपच्चक्खाणेणं [8]भंते ! जीवे किं जणयइ ? कसायपच्चक्खाणेणं वीयरागभावं जणयइ। वीयरागभावपडिवन्ने वि य णं जीवे समसुह-दुक्खे भवइ ३६ ॥ ३८ ॥

११३९. जोगपच्चक्खाणेणं [9]भंते ! जीवे किं जणयइ ? जोगपच्चक्खाणेणं [10]अजोगत्तं जणयइ। अजोगी णं जीवे [11]◁ नवं कम्मं न बंधइ, ▷ पुव्वबद्धं निज्जरेइ ३७ ॥ ३९ ॥

११४०. सरीरपच्चक्खाणेणं [12]भंते ! जीवे किं जणयइ ? सरीरपच्चक्खाणेणं [13]सिद्धाइसयगुणत्तं निव्वत्तेइ। सिद्धाइसयगुणसंपन्ने य णं जीवे [14]लोगग्गमुवगए परमसुही भवइ ३८ ॥ ४० ॥

११४१. सहायपच्चक्खाणेणं [15]भंते ! जीवे किं जणयइ ? सहायपच्चक्खाणेणं [16]एगीभावं जणयइ। [17]एगीभावभूए[18] य णं जीवे [19]एगग्गं भावेमाणे[20] अप्पझंझे [21]अप्प-

---

१. भं० ? उ° ला २ पु०। भं० ? उव० अप° ला १ ॥ २. °वे उवहि° सं १। °वे निक्कंखी शा० ॥ ३. भंते ! ० ? आ° पु०। भं० ? आहार० जी° ला १ ॥ ४, ६. जीवियासविप्पओगं पाटीपा० ॥ ५. °गं छिंदइ २ त्ता जीवे ला १। °गं वुच्छिं° ला १ पु० पा० ने० ॥ ७. वुच्छिं° सं १ सं २ शा० विना ॥ ८. भं० ? क° ला २ पु०। भं० ? कसाय० वीय° ला १ ॥ ९. °भं० ? जो° ला २ पु०। भं० ? जोगप० अजो° ला १ ॥ १०. अजोगयं ला २ पा०। अजोगं ज° सं १ ॥ ११. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठः सं २ प्रतौ नास्ति, नापि च पाइयटीकाया-मादृतः, नेटी० -चूर्ण्योः सङ्क्षिप्तत्वात् तत्सम्मतः पाठोऽत्र नावगम्यते ॥ १२. भं० ? सरीरपच्च-क्खाणेणं जीवे सि° ला १ ला २ पु० ॥ १३. °गुणित्तं नि° सं २। °गुणकित्तणं नि° शा०। गुणत्तणं नि° पा० ने० ॥ १४. °ग्गभावमु° पा० ने० ॥ १५. भं० ? स° ला २ पु०। भं० ? सहायप० एगी° ला १ ॥ १६. एगं भावं सं १ ॥ १७. एगीभूए सं २ ॥ १८. °ए वि य सं १ शा०। °ए य जी° ला १ ला-२ पु० ने० ॥ १९. "एकालम्बनत्वम्" इति पाटी०। "ऐ-काग्र्यं–एकालम्बनत्वम्". इति नेटी०। एगत्तं भा° शा० ॥ २०. °णे अप्पसंसे अप्पझं° सं १। °णे अप्पसद्दे अप्पझं° पा० ने० ॥ २१. अप्पकलहे इति पाठः सं २ प्रतौ नास्ति, न चादृतोऽयं पाठः पाइयटीका-नेमिचन्द्रीयटीकयोः ॥

कलहे अप्पकसाए अप्पतुमंतुमे संजमबहुले संवरबहुले स[1]माहिए यावि भवइ ३९ ॥ ४१ ॥

११४२. भत्तपच्चक्खाणेणं [2]भंते! जीवे किं जणयइ? भत्तपच्चक्खाणेणं अणेगाइं भवसयाइं निरुंभइ ४० ॥ ४२ ॥

११४३. सब्भावपच्चक्खाणेणं [3]भंते! जीवे किं जणयइ? सब्भावपच्चक्खा[4]णेणं अनियट्टिं जणयइ। अनियट्टिपडिवन्ने य अणगारे[5] चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तं जहा—वेयणिज्जं आउयं नामं गोयं। तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनि[6]व्वाइ सव्वदुक्खाणं अंतं करेइ ४१ ॥ ४३ ॥

११४४. पडिरूवयाए णं [7]भंते! जीवे किं जणयइ? पडिरूवयाए णं [8]लाघवियं जणयइ। लहुभूए य णं जीवे अप्पम[9]त्ते-पागडलिंगे पसत्थलिंगे विसुद्धसम्मत्ते [10]सत्तसमिइसमत्ते सव्वपाण-भूय-जीव-सत्तेसु वीससणिज्जरूवे [11]अप्पपडिलेहे जिइंदिए वि[12]पुलतव-समिइसमन्नागए यावि भवइ ४२ ॥ ४४ ॥

११४५. वेयावच्चेणं [13]भंते! जीवे किं जणयइ? वेयावच्चेणं तित्थगरनामं[14]-गोयं कम्मं निबंधइ ४३ ॥ ४५ ॥

११४६. सव्वगुणसंप[15]न्नयाए णं [16]भंते! जीवे किं जणयइ? सव्वगुणसंप[17]न्नयाए णं अपुणरावत्तिं जणयइ। अपुणरावत्तिं प[18]त्तए णं जीवे सारीर-माणसाणं दुक्खाणं नो भागी [19]भवइ ४४ ॥ ४६ ॥

११४७. वीयरागयाए णं [20]भंते! जीवे किं जणयइ? वीयरागयाए [21]णं

---

१. समाहीए य विहरइ ३९ ॥ सं १ ॥ २. भं० ? भ° ला २ पु०। भं० ? भत्तप० अणे° ला १ ॥ ३. भं० ? स° ला १ ला २ पु० ॥ ४. °क्खाणेणं णियट्टिं जणयइ। णियट्टिपडिवन्ने पाटीपा० ॥ ५. °रे केवलि° सं १ ॥ ६. °व्वायइ सं १ ॥ ७. भं० ? प° ला १ ला २ पु० ॥ ८. लाघवयं सं १ ॥ ९. °मत्तोवगरणे पायडलिंगे विसुद्ध° सं १ ॥ १०. "समाप्तसत्त्व-समितिः, सूत्रे निष्ठान्तस्य प्राकृतत्वात् परनिपातः" इति पाटी० ॥ ११. अप्पडिलेहे सं १ सं २ पा० पाटी० ने०, नवरं सं १ प्रती अप्पपडिलेहे इति संशोधितपाठः। मूलस्थः पाठस्तु पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १२. विउल° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १३. भं० ? वे° ला १ पु० ॥ १४. °मगोत्तं शा०। °मगुत्तं पा० ने० ॥ १५, १७. °संपुण्णया° सं २ पा० ने० ॥ १६. भं० ? स° ला १ ला २ पु० ॥ १८. "प्राप्त एव प्राप्तकः" इति पाटी० ॥ १९. होइ सं २ ॥ २०. भं० ? वी° ला १ ला २ ॥ २१. णं वंधणाणि तण्हाबंधणाणि इति पाइयटीकासम्मतः पाठः, मूलवाचनागतः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥

नेहाणुबंधणाणि तण्हाणुबंधणाणि य [1]वोच्छिंदइ, [2]मणुन्नेसु [3]सद्द-फरिस[4]-रस-रूव[5]-गंधेसु चेव विरज्जइ ४५ ॥ ४७ ॥

११४८. खंतीए णं [6]भंते ! जीवे किं जणयइ ? खंतीए णं परीसहे जिणइ ४६ ॥ ४८ ॥

११४९. मुत्तीए णं [7]भंते ! जीवे किं जणयइ ? [8]मुत्तीए णं अकिंचणं जणयइ। अकिंच[9]णे य जीवे अत्थलोलाणं [10]पुरिसाणं अपत्थणिज्जे भवइ ४७ ॥ ४९ ॥

११५०. अज्जवयाए णं [11]भंते ! जीवे किं जणयइ ? अज्जवयाए णं काउज्जुययं भावुज्जुययं भासुज्जुययं [12]अविसंवायणं जणयइ। अविसंवायणसंप[13]न्नयाए णं जीवे धम्मस्स आराहए भवइ ४८ ॥ ५० ॥

११५१. मद्दवयाए णं [14]भंते ! जीवे किं जणयइ ? मद्दवयाए णं[15] मिउमद्दव-संपन्ने अट्ठ मयट्ठाणाइं निट्ठवेइ ४९ ॥ ५१ ॥

११५२. भावसच्चेणं [16]भंते ! जीवे किं जणयइ ? भावसच्चेणं भावविसोहिं जणयइ। भावविसोहीए वट्टमाणे जीवे अरहंतपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठेइ। अरहंतपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठित्ता [17]परलोगधम्मस्स आराहए भवइ ५० ॥ ५२ ॥

११५३. करणसच्चेणं [18]भंते ! जीवे किं जणयइ ? करणसच्चेणं करणसत्तिं जणयइ। करणसच्चे वट्टमा[19]णो जीवो जहावाई तहाकारी यावि भवइ ५१ ॥ ५३ ॥

---

१. वुच्छि° सं १ सं २ शा० विना ॥ २. "मनोज्ञेषु शब्द-रस-रूप-गन्धेषु चैव विरज्यते" इति पाटी०। "मनोज्ञेषु शब्दादिषु विरज्यते" इति नेटी०। मणुन्नामणुन्नेसु सं १ शा० पा० ने० ॥ ३. सद्दरूवरसफरिसगंधेसु सचित्ताचित्तमीसएसु चेव पा० ने० ॥ ४. °स-रूव-रस-गं° शा० ॥ ५. °रूवसचित्ताचित्तेसु गंधेसु सं १ ॥ ६. भं०? खं° ला १ ला २ पु० ॥ ७. भं०? मु° ला १ ला २ पु० ॥ ८. "मुक्तिः–निर्लोभता, तया" इति पाटी० ॥ ९. अकिंचणए जीवे सं १ ॥ १०. पुरिसाणं इति सूत्रपदं सं २–शा० आदर्शयोर्नास्ति, न च व्याख्यातं पाइयटीकायाम्; नेटी०-चूर्ण्योस्तु सङ्क्षिप्तत्वान्नावगम्यतेऽत्र तत्सम्मतः पाठः ॥ ११. भं०? अ° ला १ ला २ ॥ १२. "अविसंवादनं–पराविप्रतारणम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. °पन्ने य णं ला २ पु० ॥ १४. भं०? म° ला १ ला २ पु० ॥ १५. णं अणुस्सियत्तं जणयइ। अणुस्सियत्तेण जीवे मिउमद्द° सं २ शा० पाटीपा०। अत्र नेटी० पाटी० च मूलवाचनानुसारिणी ॥ १६. भं०? भा° ला १ ला २ पु० ॥ १७. परलोगे आराहए पाटीपा० ॥ १८. भं०? क° ला १ ला २ ॥ १९. °माणे जीवे सं २ ला १ शा० ॥

११५४. जोग[1]सच्चेणं [2]भंते! जीवे किं जणयइ? जोगसच्चेणं जोगं विसोहेइ ५२ ॥ ५४ ॥

११५५. मणगुत्तयाए णं [3]भंते! जीवे किं जणयइ? मणगुत्तयाए णं जीवे एगग्गं जणयइ। एगग्गचित्ते णं जीवे म[4]णगुत्ते संजमाराहए भवइ ५३ ॥ ५५ ॥

११५६. [5]वइगुत्तयाए णं भंते! जीवे किं जणयइ? [6]वइगुत्तयाए णं निव्वि[7]कारं जणयइ। निव्विकारे णं [8]जीवे वइगुत्ते अज्झप्पजोगसाहणजुत्ते या[9]वि भवइ ५४ ॥ ५६ ॥

११५७. काय[10]गुत्तयाए णं [11]भंते! जीवे किं जणयइ? काय[12]गुत्तयाए णं संवरं जणयइ। संवरेणं[13] कायगुत्ते पुणो पावासवनिरोहं करेइ ५५ ॥ ५७ ॥

११५८. मणसमाहारणयाए णं [14]भंते! जीवे किं जणयइ? मणसमाहारणयाए णं एगग्गं जणयइ। एगग्गं जणइत्ता नाणपज्जवे जणयइ। नाणपज्जवे जणइत्ता सम्मत्तं विसोहेइ, मि[15]च्छत्तं च निज्जरेइ ५६ ॥ ५८ ॥

११५९. [16]वइसमाहारणयाए णं [17]भंते! जीवे किं जणयइ? [18]वइसमाहारणयाए णं [19]वइसाहारणदंसणपज्जवे विसोहेइ। [20]वइसाहारणदंसणपज्जवे विसोहित्ता सुलभबोहि[21]यत्तं निव्वत्तेइ, [22]दुल्लभबोहियत्तं निज्जरेइ ५७ ॥ ५९ ॥

११६०. कायसमाहार[23]णयाए णं [24]भंते! जीवे किं जणयइ? कायसमाहार[25]णयाए णं चरित्तपज्जवे विसोहेइ। चरित्तपज्जवे विसोहित्ता अहक्खायचरित्तं विसोहेइ। अहक्खायचरित्तं विसोहेत्ता चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ। तओ पच्छा सि[26]ज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनि[27]व्वाइ सव्वदुक्खाणमंतं करेइ ५८ ॥ ६० ॥

---

१. जोगपच्चक्खाणेणं भं०? जोगपच्चक्खाणेणं जोगं ला २॥ २. भं०? जो° ला १ पु० ॥ ३. भं०? म° ला १ ला २ पु० ॥ ४. "गुप्तमनाः, निष्ठान्तस्य परनिपातः प्राग्वत्" इति पाटी० ॥ ५, ६. वयगु° शा० पा० ने० ॥ ७. °व्वियारं शा० । °व्वियारत्तं शापा० । °व्विकारत्तं पा० ने० ॥ ८. जीवे वइगुत्तयं जणयइ ५४॥ ५६॥ सं १ सं २ पाटीपा० । जीवे वइगुत्तयं जणयइ, वइगुत्तए णं जीवे अज्झप्पजोगसाहणजुत्ते भवइ ५४॥५६॥ सं१सं० ॥ ९. आवि ला १ ला २ । यावि विहरइ शा० ॥ १०, १२. °गुत्ते णं सं १ सं २ ॥ ११. भं०? काय° ला १ ला २ पु० ॥ १३. °णं जीवे काय° ला १ ॥ १४. भं०? म° ला १ ला २ पु० ॥ १५. °च्छत्तं नि° सं १ ला १ । °च्छत्तं विनि° ला २ पु० ॥ १६, १८. वयस° शा० पा० ने० ॥ १७. भं०? वइ° ला १ ला २ पु० ॥ १९–२०. वयसा° शा० ॥ २१. °हित्तं सं २ । °हियत्तं च नि° पा० ने० ॥ २२. दुल्लहबो° सं १ विना ॥ २३, २५. °णए णं सं १ ॥ २४. भं०? काय° ला १ ला २ ॥ २६. सिज्झइ ५ ५८ ॥ पा० । सिज्झइ बुज्झइ० ५८ ला २ पु० ॥ २७. °व्वायइ ला १ ने० विना ॥

११६१. नाणसंपन्नयाए णं [1]भंते! जीवे किं जणयइ? नाणसंपन्नयाए णं जीवे [2]सव्वभावाभिगमं जणयइ। नाणसंपन्ने [3]णं जीवे चाउरंते संसारकंतारे ण विणस्सइ।

जहा सूई ससुत्ता पडिया न विणस्सइ।
तहा जीवे ससुत्ते संसारे न विणस्सइ ॥ १ ॥

नाण-विणय-तव-चरित्तजोगे संपाउणइ, ससमय-परसमय[4]संघायणिज्जे भवइ ५९ ॥ ६१ ॥

११६२. दंसणसंपन्नयाए णं [5]भंते! जीवे किं जणयइ? दंसणसंपन्नयाए णं जीवे[6] भवमिच्छत्तछेयणं करेइ, परं न वि[7]ज्झायई[8], अणुत्तरेणं नाण-दंसणेणं[9] अप्पाणं संजो[10]एमाणे सम्मं भावेमाणे विहरइ ६० ॥ ६२ ॥

११६३. चरित्तसंपन्नयाए णं [11]भंते! जीवे किं जणयइ? चरित्तसंपन्नयाए णं [12]सेलेसीभावं जणयइ। सेलेसिं [13]पडिवन्ने[14] अणगारे चत्तारि[15] केवलिकम्मंसे खवेइ। तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वाइ सव्वदुक्खाणमंतं [16]करेइ ६१ ॥ ६३ ॥

११६४. सोइंदियनिग्गहेणं [17]भंते! जीवे किं जणयइ? सोइंदियनिग्गहेणं मणुन्नामणुन्नेसु सद्देसु राग-दोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्च[18]इयं कम्मं न बंधइ, पुव्व[19]बद्धं च निज्जरेइ[20] ६२ ॥ ६४ ॥

---

१. भं०? नाण° ला १ पु० ॥ २. सद्भा° शा० ॥ ३. णं इति सं २ शा० पा० ने० आदर्शेष्वेवास्ति ॥ ४. °यविसारए यासंघायणिज्जे सं १। °यविसारए य असंघा° पा० ने० शा० ॥ ५. °भं० ? दंस° ला १ पु० ॥ ६. जीवे इति सं १ प्रतावेव वर्तते ॥ ७. विज्झाइ ला १ ला २ पु० । उज्जोयति सं २ । विज्झायइ । सम्मं भावेमाणे णं परं नो ज्झाइमाणे अप्पाणं च जोइमाणे अणुत्तरेणं नाण-दंसणेणं विहरइ ६० ॥ ६२ ॥ सं १ ॥ ८. °इ, परं अविज्झाएमाणे अणुत्त° शा० । °इ, परं अणुज्झयमाणो अणुत्त° सं २ ॥ ९. °दंसणेणं विहरइ ६० ॥ ६२ ॥ पाटीपा० ॥ १०. °जोतेमाणे सं २ ॥ ११. भं०? चरि° ला १ ला २ पु० ॥ १२. सेलेसिं भा° सं १। सेलेसिभा° सं २ ॥ १३. पडिवन्ने विहरइ ६१ ॥ ६३ ॥ पाटी०, मूलवाचनागतः पाठस्तु पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १४. °न्ने य अण° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १५. °रि कम्मंसे सं १ शा०, अपिचात्र पाइयटीकागते पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टेऽस्मिन् सूत्रपाठेऽपि केवलिकम्मंसे इति वर्तते ॥ १६. करेइ, सेलेसिं पडिवन्ने विहरइ ६१॥६३ ॥ सं १ ॥ १७. भं०? सोइं° ला १ पु० ॥ १८. °इयं च णं क° सं १ पा० ने० ॥ १९. °बद्धं नि° सं १ शापा० । °बद्धं तु नि° सं २ ॥ २०. °इ ६२ ॥ ६४ ॥ चक्खिदिय एवं चेव ६३। घाणिंदिए वि ६४। जिब्भिंदिए वि ६५। फासिंदिए वि। नवरं रूवेसु गंधेसु रसेसु फासेसु वत्तव्वं। ६६ ॥ ६८ ॥ ला १। °इ ६२। एवं चक्खिदिय ६३। घाणिंदिय० ६४। जिब्भिंदिय ६५। फासिंदिय ६६ ॥ ६८ ॥ पा० ॥

रुज्झाणं[1]ज्झाए य णं अणगारे समुच्छिन्नकिरियं अणियट्टिं[2] सुक्कज्झाणं झियायमाणे[3] वेयणिज्जं[4] आउयं नामं गोयं[5] च एए चत्तारि[6] कम्मंसे[7] जुगवं खवेइ ७२ ॥ ७४ ॥

११७५. तओ ओरालिय-कम्माइं[8] चं[9] सव्वाहिं विप्पजहणाहिं विप्पजहित्ता उज्जुसेढिपत्ते[10] अफुसमाणगई उड्ढं एगसमएणं[11] अविग्गहेणं तत्थ गंता[12] सागारोव-
५ उत्ते सिज्झइ[13] बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वाइ सव्वदुक्खाणमंतं करेइ ७३ ॥ ७५ ॥

११७६. एस[14] खलु सम्मत्तपरक्कमस्स अज्झयणस्स अट्ठे समणेणं भगवया महावीरेणं आघविए[15] पन्नविए परूविए दंसिए[16] निदंसिए उवदंसिए त्ति बेमि ॥ ७६ ॥

॥ सम्मत्तपरक्कमं[17] अज्झयणं समत्तं ॥ २९ ॥

---

१. °णट्ठाए शा० ॥ २. °यट्टि सं १ विना ॥ ३. झायमाणे सं १ ला १ ॥ ४. वेयणीयं सं १ ॥ ५. गोत्तं शा० । गुत्तं पा० ने० ॥ ६. °त्तारि वि क° पा० ने० ॥ ७. °से खवे° सं २ ला १ ला २ पु० ॥ ८. तोरालि° सं २ । ' 'औदारिक-कार्मणे शरीरे, उपलक्षणत्वात् तैजसं च" इति पाटी० नेटी०, नवरं "चशब्दात् तैजसं च" इति नेटी० । ओरालिय-तेयाणि कम्माइं सव्वा° सं १ । ओरालिय-तेय-कम्माइं ला १ शा० ॥ ९ 'च' इति सं २ शा० पाटी० नास्ति ॥ १०. °सेढीप° सं १ शा० विना ॥ ११. तेगस° सं २ । एगसमइएणं सं १ ॥ १२. "गंत त्ति गत्वा" इति पाटी० ॥ १३. सिज्झइ जाव अंतं क° सं १ सं २ पा० । सिज्झइ बुज्झइ जाव अंतं शा० ॥ १४. एसो पा० ने० । नादृतमिदं सूत्रं चूर्णौ, पाइयटीकायामप्येतन्निर्देशः कृतो यथा–"इदमपि चूर्णिमा(र्णिमना)श्रितमेव" ॥ १५. अग्घवि° ला १ ॥ १६. °ए उव° शा० ॥ १७. °क्कमं नाम उत्तरज्झयणं तेगूणतीसइमं समत्तं सं २ । °क्कमज्झयणं २९॥ ला १ । °क्कमज्झयणं नाम उत्तरज्झयणं २९ ॥ ला २ । °क्कमं नाम अज्झयणं २९॥ पु० ॥

तीसइमं तवमग्गगइज्जं अज्झयणं

११७७. [1]जहा उ पावगं कम्मं [2]राग-दोससमज्जियं ।
खवेति तवसा भिक्खू तमेगग्गमणो सुण ॥ १ ॥

११७८. [3]पाणिवह-मुसा[4]वाया अदत्त-मेहुण-परिग्ग[5]हा विरओ ।
राईभोयणविरओ जीवो [6]भवइ अणासवो ॥ २ ॥ ५

११७९. पंचस[7]मिओ तिगुत्तो अकसाओ जिइंदिओ ।
अगारवो य निस्सल्लो जीवो [8]भवइ अणासवो ॥ ३ ॥

११८०. एएसिं तु [9]विवच्चासे [10]राग-दोससमज्जियं ।
खवेइ[11] तं जहा भिक्खू[12] तं मे एगमणो सुण ॥ ४ ॥ १०

११८१. जहा महातला[13]गस्स सन्निरुद्धे जलागमे ।
[14]उस्सिंचणा[15]ए तवणाए कमेणं सोसणा भवे ॥ ५ ॥

११८२. [16]एवं तु संजयस्सावि पावकम्मनिरासवे ।
भवकोडीसंचियं कम्मं तवसा निज्जरि[17]ज्जई ॥ ६ ॥

११८३. सो तवो दुविहो[18] वुत्तो बाहिर[19]ऽब्भंतरो तहा ।
बाहिरो छव्विहो[20] वुत्तो एवम[21]ब्भंतरो तवो ॥ ७ ॥ १५

११८४. अणसणमूणोयरिया १-२ भिक्खायरिया ३ य रसपरिच्चाओ ४ ।
कायकिलेसो ५ संलीणया ६ य वज्झो तवो होइ ॥ ८ ॥

---

१. इतः पूर्वं सं १ प्रतौ नमो सुयदेवयाए भगवतीए ॥ इत्युपलभ्यते ॥ २. राग-द्दोस° पु० पा० ॥ ३. पाणव° सं १ ने० ॥ ४. °वायं सं १। °वाए ला १ ला २ पु० ॥ ५. °ग्गहा। विरओ राइभत्तस्स जीवो होइ अणा° सं १ ॥ ६, ८. होइ सं १ ॥ ७. °समीइओ सं २ ॥ ९. विवज्जासे पा० पाटी० ॥ १०. रागद्दोस° सं १ सं २ शा० विना ॥ ११. °इ जं जहा कम्मं तमेगग्गमणो सुण सं २ ला २ पु०, नवरं जं जहा स्थाने सं २ प्रतौ जह जहा इति वर्तते । °इ तवसा भि° सं १। °इ उ जहा शा० ॥ १२. °क्खू तमेगग्गमणो सं १ ला १ शा० ने० ॥ १३. °लायस्स सं १ शा० विना ॥ १४. "उस्सिंचणाए त्ति सूत्रत्वाद् उत्सेचनेन···,तवणाए त्ति प्राग्वत् तपनेन" इति पाटी० ॥ १५. °णाते सं २ ॥ १६. तेवं सं २ ॥ १७. °ज्जइ सं १ ॥ १८. °हो होइ वा° सं १ ॥ १९. °रऽब्भिंत° ला २ ने० ॥ २०. °हो होइ ए° सं १ ॥ २१. °मब्भिंत° ला २ पा० ने० ॥

११८५. इत्त[1]रिय मरणकाला य अणसणा दुविहा भवे ।
ईत्त[2]रिय सावकंखा निर[3]वकंखा उ[4] विइज्जिया ॥ ९ ॥

११८६. जो सो ईत्त[5]रियतवो सो समासेण छव्विहो ।
सेढितवो पयरतवो घणो य तह होइ वग्गो य ॥ १० ॥

५ ११८७. तत्तो य[6] वग्गवग्गो[7] उ पंचमो छट्ठ[8]ओ पइन्नतवो ।
मणइच्छियचित्तत्थो नायव्वो होइ ईत्त[9]रिओ ॥ ११ ॥

११८८. जा सा अणसणा मरणे दुविहा[10] सा वियाहिया ।
सवियारा[11] अवियारा कायचेट्ठं[12] पई भवे ॥ १२ ॥

११८९. अहवा सप्प[13]रिकम्मा अप[14]रिकम्मा य आहिया ।
१० नीहारि[15]मनीहारी आहारच्छेओ[16] य दोसु वि १ ॥ १३ ॥

११९०. ओमोयरणं[17] पंचहा समासेण वियाहियं ।
दव्वओ[18] खेत्त[19]-कालेणं भावेणं[20] पज्जवेहिं य ॥ १४ ॥

११९१. जो जस्स उ आहारो तत्तो[21] ओमं[22] तु जो करे ।
जहन्नेणेगसित्थाई एवं दव्वेण ऊ भवे ॥ १५ ॥

१५ ११९२. गामे नगरे तह रायहाणि-निगमे य आगरे पल्ली[23] ।
खेडे कब्बड-दोणमुह-पट्टण-मडंब-संबाहे ॥ १६ ॥

११९३. आसमपए विहारे सन्निवेसे समाय-घोसे य ।
थलि[24] सेणा-खंधारे सत्थे संवट्ट-कोट्टे य ॥ १७ ॥

१-२, ५, ९. इत्तिरि° सं १ सं २ ॥ ३. निरवकंखं विइज्जियं इति पाठान्तरनिर्देशः पाइयटीकायाम् ॥ ४. य सं २ ॥ ६. उ सं १ ॥ ७. °ग्गो पं° ला १ शा० । °ग्गो य पं° ने० ॥ ८. छट्ठो उ प° सं १ ॥ १०. °हा खलु सा भवे । स° सं १ ॥ ११. °यारा मवि° सं २ । °यारमवि° ला १ शा० । सवीयारमवीयारा ला २ पु० पा० ने० ॥ १२. °यचिट्ठं सं १ विना ॥ १३. सप्पडिक° सं १ । सपरि° शा० पा० ने० ॥ १४. अप्पडिक° सं १ ॥ १५. नीहारम° सं १ सं २ शापा० ॥ १६. °ओ दोसु सं १ सं २ ने० विना ॥ १७. ओमोयरियं इति पाठानुसारिणी पाटी० नेटी०, नोपलब्धश्चायं पाठः सूत्रादर्शेषु, ओमोयरणं पाटीपा० ॥ १८. "द्रव्यात्, हेतौ पञ्चमी, क्षेत्रं च कालश्चेति क्षेत्र-कालं तेन, भावेन, पर्यायैश्च उपाधिभूतैः, सर्वत्र हेतौ तृतीया" इति पाटी० ॥ १९. खित्त° सं १ शा० विना, नवरं खित्तओ का° सं २ ॥ २०. भावओ प° सं १ ॥ २१. तओ सं १ ॥ २२. तोमं सं २ ॥ २३. पल्ल्याम्, सुब्व्यत्ययोऽत्र ज्ञेयः ॥ २४. स्थल्याम्, सुब्व्यत्ययोऽत्र ज्ञेयः ॥

११९४. वाडेसु[1] व रच्छासु व घरेसु वा एवमेत्तियं[2] खेत्तं[3] ।
कप्पइ उ एवमाई एवं खेत्तेण ऊ[4] भवे[5] ॥ १८ ॥

११९५. पेडा य अद्धपेडा गोमुत्ति पयंगवीहिया चेव ।
संबुक्कावट्टाययगंतुंपच्चागया छट्ठा ॥ १९ ॥

११९६. दिवसस्स पोरिसीणं चउण्हं पि उ जत्तिओ भवे कालो ।
एवं[6] चरमाणो खलु कालोमाणं मुणेयव्वं[7] ॥ २० ॥

११९७. अहवा तइयाए[8] पोरिसीए ऊणाए[9] घासमेसंतो[10] ।
चउभागूणाए[11] वा एवं कालेण ऊ भवे ॥ २१ ॥

११९८. इत्थी वा पुरिसो वा अलंकिओ वाऽणलंकिओ वा वि ।
अन्नतरवयत्थो[12] वा अन्नतरेणं[13] व वत्थेणं ॥ २२ ॥

११९९. अन्नेण विसेसेणं वण्णेणं भावमणुमुयंते[14] उ ।
एवं[15] चरमाणो खलु भावोमाणं मुणेयव्वं[16] ॥ २३ ॥

१२००. दव्वे खेत्ते काले भावम्मि य आहिया उ जे भावा ।
एएहिं ओमचरओ पज्जवचरओ भवे[17] भिक्खू २ ॥ २४ ॥

१२०१. अट्ठविहगोयरग्गं[18] तु तहा सत्तेव एसणा ।
अभिग्गहा य जे अन्ने भिक्खायरियमाहिया[19] ३ ॥ २५ ॥

१२०२. खीर-दहि-सप्पिमाई पणीयं पाण-भोयणं ।
परिवज्जणं रसाणं तु भणियं रसविवज्जणं ४ ॥ २६ ॥

१२०३. ठाणा वीरासणाईया जीवस्स उ सुहावहा ।
उग्गा जहा धरिज्जंति कायकिलेसं तमाहियं ५ ॥ २७ ॥

---

१. °सु य रत्थासु य घ° पा० ने० ॥ २. °वमित्ति° सं १ सं २ विना ॥ ३. छेत्तं सं १ सं २ शापा० ॥ ४. उ सं १ ॥ ५. हवइ सं २ ॥ ६. "चरमाण त्ति तिङ्सुब्व्यत्ययात् चरतः ..., कालोमाणं ति कालावमत्वम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ७. °यव्वो सं १ सं २ शापा० ॥ ८. तइयपो° पा० ने० । तइयापो° ला २ पु० ॥ ९. °णाइ ला १ ला २ पु० शा० ॥ १०. "एसंतो त्ति सुब्व्यत्ययाद् एषयतः" इति नेटी० ॥ ११. °भागऊणाए सं १ ॥ १२. अन्नयर° सं १ विना ॥ १३. अन्नयरे° सं १ ला २ विना ॥ १४. "अणुमुयंते उ त्ति तुशब्दस्यावधारणार्थत्वाद् अनुन्मुञ्चन्नेव-अत्यजन्नेव" इति पाटी० ॥ १५. तेवं सं २ ॥ १६. °यव्वो सं २ ॥ १७. हवइ सं १ ॥ १८. "प्राकृतत्वाद्...अष्टविधाग्रगोचरः" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. "सूत्रत्वेन भिक्षाचर्या...आख्याता" इति पाटी० नेटी० ॥

१२०४. [1]एगंतमणावाए इत्थी-पसुविवज्जिए।
[2]सयणासणसेवणया विवित्तसयणासणं ६ ॥ २८ ॥

१२०५. एसो बाहिरगतवो समासेण वियाहिओ।
[3]अब्भंतरं तवं [4]एत्तो वो[5]च्छामि अणुपुव्वसो ॥ २९ ॥

१२०६. पायच्छित्तं १ विणओ २ वेयावच्चं ३ तहेव सज्झाओ ४।
[6]झाणं ५ च विउस्सग्गो ६ [7]एसो [8]अब्भंतरो तवो ॥ ३० ॥

१२०७. आलोयणारि[9]हादीयं पायच्छित्तं तु दसविहं।
[10]जे भिक्खू वहई सम्मं पायच्छित्तं तमाहियं १ ॥ ३१ ॥

१२०८. अब्भुट्ठाणं अंजलिकरणं तहेवा[11]सणदायणं।
गुरुभत्ति-भावसुस्सू[12]सा विणओ एस वियाहिओ २ ॥ ३२ ॥

१२०९. [13]आयरियमाईए वेयावच्चम्मि दसविहे।
आसे[14]वणं जहाथामं वेयावच्चं तमाहियं ३ ॥ ३३ ॥

१२१०. वायणा पुच्छणा चेव तहेव परियट्टणा।
अ[15]णुपेहा धम्मकहा सज्झाओ पंचहा भवे ४ ॥ ३४ ॥

१२११. [16]अट्ट-रो[17]द्दाणि वज्जेत्ता झाएज्जा सुसमाहिए।
धम्म-सुक्काइं झाणाइं झाणं तं तु बुहा [18]वए ५ ॥ ३५ ॥

---

१. "एगंतं ति सुव्व्यत्ययाद् एकान्ते" इति पाटी० नेटी० ॥ २. "सूत्रत्वात् शयनासनसेवनम्" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. अब्भिंत° सं १ सं २ विना ॥ ४. इत्तो सं १ सं २ शा० विना ॥ ५. वुच्छा° सं १ सं २ विना, नवरं वुच्छा° ला १ ॥ ६. झाणं उस्सग्गो वि य एसो सं १। झाणं उस्सग्गो वि य अब्भिंतरओ तवो होइ ॥ ३० ॥ ला १ ला २ पु० ॥ ७. तेसो सं २ ॥ ८. अब्भिंत° शा० ॥ ९. °हाईयं सं १ विना ॥ १०. "ज इत्ति (जे इति) आर्षत्वाद् यत्" इति पाटी०। "जे इति आर्षत्वाद् यत्" इति नेटी०। जं भि° शा०। जो सम्मं वहइ भिक्खू पा° सं १ ॥ ११. "आर्षत्वाद् आसनदानम्" इति पाटी०। "सूत्रत्वाद् आसनदानम्" इति नेटी०। °सणदावणं सं १ ॥ १२. °सा एसो विणओ [उ] आहिओ सं १ ॥ १३. "मकारोऽलाक्षणिकः, तेन आचार्यादिके" इति पाटी० ॥ १४. °सेवणा सं १ ॥ १५. °णुप्पेहा शा० पा० ने० ॥ १६. अट्ट-रुद्दा° सं १ सं २ विना ॥ १७. °रोद्दाइं वज्जेत्ता जे झायंति समाहिया। ध° सं १ ॥ १८. "वयंति (वए त्ति) वदन्ति" इति पाटी० ॥

१२१२. [1]सयणासण ठाणे वा जे उ भिक्खू न वावरे(? डे)।
कायस्स विउस्सग्गो छट्ठो सो परिकित्तिओ ६ ॥ ३६ ॥

१२१३. [2]एयं तवं तु दुविहं जे सम्मं आयरे मुणी।
[3]से खिप्पं सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पंडिए[4] ॥ ३७ ॥ त्ति बेमि।

॥ तवमग्ग[? ग]इ[5]ज्जं समत्तं ॥ ३० ॥

१. "उभयत्र सूत्रत्वात् सुपो लुक्" इति पाटी०। "शयने आसने उभयत्र सुपो लुक्" इति नेटी० ॥ २. "एतत्…तपः" इति पाटी०, नेटी०-चूर्ण्योर्नास्त्यत्र व्याख्या। एवं सं १ सं २ शा० ॥ ३. सो खि° शा०। सो खवेत्तु रयं अरओ नीरयं तु गइं गओ ॥ त्ति बेमि सं १ पाटीपा०, नवरं गओ स्थाने गए पाटीपा० ॥ ४. पंडिओ शा० ॥ ५. °इज्जं ३० ॥ ला १ ला २ पु०। °इज्जं तीसइमं अज्झयणं सम° सं २ ॥

इगतीसइमं चरणविहिअज्झयणं

१२१४. चरणविहिं पवक्खामि जीवस्स उ सुहावहं ।
जं चरित्ता वहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

५ १२१५. ए[1]गओ विरइं कुज्जा, ए[2]गओ य पवत्तणं ।
अ[3]संजमे नियत्तिं च, संजमे य पवत्तणं ॥ २ ॥

१२१६. राग-दोसे य दो पावे पा[4]वकम्मपवत्तणे ।
जे भिक्खू रुं[5]भई निच्चं से न[6] अच्छइ मं[7]डले ॥ ३ ॥

१२१७. दंडाणं गार[8]वाणं च सल्लाणं च तियं तियं ।
१० जे भिक्खू चयई निच्चं से न अच्छइं[9] मंडले ॥ ४ ॥

१२१८. दिव्वे यं[10] उवसग्गे तहा तेरिच्छं[11]-माणुसे ।
जे भिक्खू[12] सहई[13] निच्चं से[14] न अच्छइ मंडले ॥ ५ ॥

१२१९. वि[15]गहा-कसाय-सन्नाणं झाणाणं च दुयं[16] तहा ।
जे भिक्खू वं[17]ज्जए निच्चं से न[18] अच्छइ मंडले ॥ ६ ॥

१५ १२२०. वएसु इंदियत्थेसु समितीसुं[19] किरियासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से[20] न अच्छइ मंडले ॥ ७ ॥

---

१. एकतः इत्यर्थः । एगत्तो सं १ । तेगओ सं २ ॥ २. "एकस्मिंश्च, आद्यादित्वात् सप्तम्यन्तात तसिः" इति पाटी० । एगत्तो सं १ । तेगओ सं २ ॥ ३. "असंयमात्…", पञ्चम्यर्थे सप्तमी" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. "पापकर्मप्रवर्तकौ" इति पाटी० नेटी० ॥ ५. रुंभए शापा० ॥ ६. न गच्छइ सं १ पाटीपा०, पाठभेदोऽसौ यावद् विंशतितमगाथाचतुर्थचरणगतसूलपाठस्योपलभ्यते । अपिच सं१प्रतिशोधकेन अत आरभ्य विंशतितमगाथागतं 'न गच्छइ' इति पाठं संशोध्य 'नागच्छइ' इति कृतमस्ति ॥ ७. "मण्डलग्रहणात् चतुरन्तः संसारः परिगृह्यते" इति चूर्णौ, 'मण्डलशब्दस्य वृद्धव्याख्या' इति निर्देशपूर्वकं चेयं चूर्णिव्याख्या निष्टङ्किता पाइयटीकायाम् ॥ ८. °वाण य स° सं १ ॥ ९. °इ० ॥ ४ ॥ पु० ॥ १०. य जे उव° शा० पा० ने० ॥ ११. °रिक्ख-मा° सं १ ॥ १२ °क्खू जयई शापा० ॥ १३. °हई जयई से शा० । °हई सम्मं से ला २ पु० शापा० ॥ १४. से० ॥ ५ ॥ ला २ पु० । से न० ॥ ५ ॥ ला १ ॥ १५. विकहा° सं १ ॥ १६. दुवे सं १ ॥ १७. वज्जई सं १ ला १ विना ॥ १८. न० ॥ ६ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १९. °सु तहेव य । जे पाटीपा० ॥ २०. से० ॥ ७ ॥ ला १ पु० । से न० ॥ ७ ॥ ला २ ॥

१२२१. लेसासु छसु काएसु छक्के आहारकारणे ।
जे भिक्खू[1] जयई निच्चं से[2] न अच्छइ मंडले ॥ ८ ॥

१२२२. पिंडोग्गहपडिमासू[3] भयट्ठाणेसु[4] सत्तसु ।
जे भिक्खू[5] जयई निच्चं से[6] न अच्छइ मंडले ॥ ९ ॥

१२२३. मएसु[7] बंभगुत्तीसु भिक्खुधम्मम्मि दसविहे ।
जे भिक्खू[8] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १० ॥

१२२४. उवासगाणं पडिमासु भिक्खूणं पडिमासु य ।
जे भिक्खू[9] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ ११ ॥

१२२५. किरियासु भूयगामेसु परमाहम्मिएसु य ।
जे भिक्खू[10] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १२ ॥

१२२६. गाहा[11]सोलसएहिं तहा असंजमम्मि य ।
जे भिक्खू[12] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १३ ॥

१२२७. बंभम्मि नायज्झयणेसु ठाणेसु असमाहिए ।
जे भिक्खू[13] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १४ ॥

१२२८. एक[14]वीसाए सबलेसु[15] बावीसाए परीसहे ।
[16]जे भिक्खू जयई[17] निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १५ ॥

---

१. क्खू० ॥ ८ ॥ ला २ पु० ॥ २. से० ॥ ८ ॥ ला १ ॥ ३. °मासु सं १ ला १ शा० । °मासुं पा० ने० ॥ ४. सु चेव या । जे ला १ ॥ ५. °क्खू० ॥ ९ ॥ ला २ । °क्खू ज० से० ॥ ९ ॥ ला १ ॥ ६. से० ॥ ९ ॥ पु० ॥ ७. मतेसु सं १ सं २ । मदेसु शा० ॥ ८. भि० ॥ १० ॥ पु० । भिक्खू० ॥ १० ॥ ला २ । भिक्खू ज० से० ॥ १० ॥ ला १ ॥ ९. °क्खू० ॥ ११ ॥ ला २ पु० । °क्खू ज० से न० ॥ ११ ॥ ला १ ॥ १०. भि० ॥ १२ ॥ पु० । भिक्खू० ॥ १२ ॥ ला २ । भिक्खू० से न० ॥ १२ ॥ ला १ ॥ ११. गाथाषोडशकेषु— समयादिषु सूत्रकृताध्ययनेषु, सुब्व्यत्ययोऽत्र ज्ञेयः ॥ १२-१३. भि० ॥ पु० । भिक्खू० ॥ ला २ । भिक्खू ज० से० ॥ ला १ ॥ १४. एगवी° ला १ ला २ पु० शा० । इक्वी° पा० ने० ॥ १५. °बलेहिं सं १ । °बलेसु सं २ ला २ पु० । °बले बा° शा० ॥ १६. जे० ॥ पु० । जे भिक्खू० ॥ ला २ ॥ १७. ज० ॥ ला १ ॥

१२२९. तेवीसइ[1]सूयगडे रूवाहिएसु[2] सुरेसु य ।
जे भिक्खू[3] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १६ ॥

१२३०. पणुवीसा[4] भावणाहिं[5] उद्देसेसु दसादिणं[6] ।
जे भिक्खू[7] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १७ ॥

५ १२३१. अणगारगुणेहिं[8] च पकप्पम्मि[9] तहेव उ[10] ।
[11]जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १८ ॥

१२३२. पावसुयपसंगेसुं[12] मोहट्ठाणेसु चेव य ।
जे भिक्खू[13] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ १९ ॥

१२३३. सिद्धाइगुण-जोगेसु तेत्तीसासायणासु य ।
१० जे भिक्खू[14] जयई निच्चं से न अच्छइ मंडले ॥ २० ॥

१२३४. [15]इइ एएसु ठाणेसु जे भिक्खू जयई सया[16] ।
खिप्पं से[17] सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पंडिए[18] ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ चरणविहि[19]अज्झयणं[20] समत्तं ॥ ३१ ॥

---

१. °वीसाइ सू° ला १ शा०। °वीसहिं सू° सं १॥ २. "रूपम्—एकः, तेनाधिकाः, प्रक्रमात् सूत्रकृताध्ययनेभ्यो रूपाधिकाः, चतुर्विंशतिरित्यर्थः, तेषु" इति पाटी०। °हिए सुरे° सं १। °हिएसु देवेसु य पाटीपा० ॥ ३. भि०॥ पु०। भिक्खू०॥ ला १ ला २॥ ४. पणवी° पा० ने०। पणुवीसभा° शा०। पणवीसभा° शापा०। पणुवीसाए भा° सं १। "पणुवीस त्ति पञ्चविंशतौ..., भावणाहिं ति भाव्यन्त इति भावनाः···, सुब्व्यत्ययात् तासु···, उद्देशेषु इत्युपलक्षणत्वाद् उद्देशनकालेषु दशादीना–दशाश्रुतस्कन्ध-कल्प-व्यवहाराणाम्" इति पाटी०॥ ५. °णासु शा०॥ ६. °साइणं सं १ सं २ विना, नवरं °सायणं ला २॥ ७. भि०॥ पु०। भिक्खू०॥ ला २। भिक्खू ज०॥ ला १। ८. अनगारगुणेष्वित्यर्थः, सुब्व्यत्ययोऽत्र ज्ञेयः॥ ९. पगप्प° सं २ शा० पा० ने०। "प्रकल्पः, स चेहाचाराङ्गमेव···तस्मिन्" इति पाटी० नेटी०॥ १०. "तुः समुच्चये" इति पाटी० नेटी०। य सं १ ला १ शा० पा० ने०॥ ११. जे० ॥ पु०। जे भिक्खू०॥ ला २। जे भिक्खू ज०॥ ला १॥ १२. °गेसुं ला १ ला २ पु०॥ १३. °क्खू०॥ ला १ ला २ पु०॥ १४. भि०॥ पु०। भिक्खू०॥ ला २। भिक्खू ज० ला १॥ १५. इच्चेएसु सं १। इति तेतेसु सं २॥ १६. °या। सो खिप्पं सव्व° सं १॥ १७. सो शा०॥ १८. पंडिओ शा०॥ १९. °णविही ३१॥ सं १॥ २०. °यणं ३१॥ ला १॥

३२

बत्तीसइमं पमायट्ठाणं अज्झयणं

१२३५. अच्चंतकालस्स समूल[1]गस्स सव्वस्स दुक्खस्स उ जो[2] पमोक्खो ।
तं भासओ मे पडिपुण्ण[3]चित्ता ! सुणेह [4]एगंतहियं हियत्थं ॥ १ ॥

१२३६. नाणस्स [5]सव्वस्स [6]पगासणाए अन्नाण-मोहस्स विवज्जणाए ।
रागस्स दोसस्स य संखएणं [7]एगंतसोक्खं समुवेइ मोक्खं[8] ॥ २ ॥

१२३७. तस्सेस मग्गो गुरु-विद्धसेवा विवज्जणा बालजणस्स दूरा ।
सज्झायएगंत[9]निसेवणा य [10]सुत्तत्थसंचिंतणया [11]धिती य ॥ ३ ॥

१२३८. आहारमिच्छे [12]मितमेसणिज्जं सहायमिच्छे [13]निउणत्थबुद्धिं ।
निकेयमिच्छेज्ज विवेगजोग्गं समाहिकामे [14]समणे तवस्सी ॥ ४ ॥

१२३९. न [15]वा लभेज्जा निउणं सहायं [16]गुणाहियं वा [17]गुणतो समं वा ।
[18]एक्को वि [19]पावाइं विवज्जयंतो विहरेज्ज [20]कामेसु असज्जमाणो ॥ ५ ॥

१२४०. जहा य अंडप्पभवा [21]बलागा अंडं बलागप्पभवं [22]जहा य ।
एमेव मोहा[23]यतणं खु [24]तण्हं मोहं च तण्हा[25]यतणं वयंति ॥ ६ ॥

१२४१. रागो [26]य दोसो वि य कम्मबीयं कम्मं च मोहप्पभवं [27]वदंति ।
कम्मं च जाई-मरणस्स मूलं दुक्खं च जाई-मरणं वयंति ॥ ७ ॥

---

१. °लयस्स सं १ शा० विना ॥ २. जो उ मो° शापा० । जो पमुक्खो ला १ ला २ पु० ॥ ३. °ण्णचिंता चू० पाटीपा० ॥ ४. एगग्गहियं पा० पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ५. सच्चस्स पाटीपा० नेटीपा० ॥ ६. पकास° सं १ ॥ ७. तेगंतसुक्खं सं २ । एगंतसुक्खं सं १ विना ॥ ८. मुक्खं ला १ ला २ पु० ॥ ९. °तनिवेसणा पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ १०. "सूत्रत्वात्...सूत्रार्थसञ्चिन्तना" इति पाटी० ॥ ११. धिई सं १ विना ॥ १२. मियमे° सं १ सं २ विना ॥ १३. निउणेह-बुद्धिं पाटीपा० । निउणत्थबु° सं २ पा० ने० शा० ॥ १४. सवणे सं २ ॥ १५. "वाशब्दः चेदर्थे" इति पाटी० नेटी० । य शा० । या ला १ ॥ १६. गुणा० ॥ ५ ॥ पु० ॥ १७. गुणओ सं १ विना ॥ १८. एक्को सं २ । इक्को ला २ ने० । एगो पा० ॥ १९. °वाइं अणायरंतो पाटीपा० ॥ २०. कामेहि सं १ ॥ २१. "वलाका-पक्षिविशेषः" इति पाटी० ॥ २२. जहेव । ए° सं १ ॥ २३, २५. °ययणं सं १ विना ॥ २४. "तण्हं ति तृष्णाम्" पाटी० । "तृष्णाम्" नेटी० । तण्हा ने० विना सर्वेष्वपि सूत्रादर्शेषु ॥ २६. वि ला २ ॥ २७. वयंति सं १ विना ॥

१२४२. दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो लोहो हओ जस्स न किंचणाइं[1] ॥ ८ ॥

१२४३. रागं च दोसं च तहेव मोहं उद्धत्तुकामेण समूलजालं ।
[2]जे जे उवाया पडिवज्जियव्वा[3] ते कित्तयिस्सामि[4] अहाणुपुव्विं ॥ ९ ॥

५ १२४४. रसा पगामं[5] न[6] निसेवियव्वा पायं रसा दित्तिकरा[7] नराणं ।
दित्तं च कामा समभिद्दवंति दुमं जहा सादुफलं व[8] पक्खी ॥ १० ॥

१२४५. जहा दवग्गी पउरिंधणे वणे समारुओ नोवसमं[9] उवेइ ।
एविंदियग्गी वि पगामभोइणो[10] न बंभचारिस्स[11] हियाय कस्सई ॥ ११ ॥

१२४६. विवित्तसेज्जासणजंतियाणं ओमासणाणं[12] दमिइंदियाणं ।
१० न रागसत्तू धरिसेइ[13] चित्तं पराइओ वाहिरिवोसहेहिं ॥ १२ ॥

१२४७. जहा बिरालावसहस्स[14] मूले न मूसगाणं वसही पसत्था ।
एमेव इत्थीनिलयस्स[15] मज्झे न बंभचारिस्स[16] खमो निवासो ॥ १३ ॥

१२४८. न रूव-लावण्ण-विलास-हासं न जंपियं इंगियं[17] पेहियं वा ।
इत्थीण चित्तंसि[18] निवेसइत्ता दट्ठुं ववस्से समणे तवस्सी ॥ १४ ॥

१५ १२४९. अदंसणं चेव अपत्थणं च अचिंतणं चेव अकित्तणं च ।
इत्थीजणस्सारियझाणजोग्गं हियं सया बंभचेरे[19] रयाणं ॥ १५ ॥

१२५०. कामं तु देवीहिं वि भूसियाहिं न चाइया खोभइउं[20] तिगुत्ता ।
तहा वि एगंतहियं ति नच्चा विवित्तवासो मुणिणं पसत्थो ॥ १६ ॥

---

१. "किञ्चनानि–द्रव्याणि" इति पाटी० नेटी० । "पठ्यते च–यस्य न किञ्चन" इत्यनेन पाइयटीकायां पाठभेदसूचनम् ॥ २. जे जे भवाया परिवज्जियव्वा पाटीपा० ॥ ३. "प्रतिपत्तव्याः–अङ्गीकर्तव्याः" इति पाटी० ॥ ४. कित्तइस्सा° सं १ विना ॥ ५. पकामं सं १ ॥ ६. न हि से° सं १ । न हु से° पा० ॥ ७. दित्तक° पाटीपा० । ८. "चेति भिन्नक्रमः" इति पाटी० । "वेति भिन्नक्रमः" इति नेटी० ॥ ९. नोपस° सं १ ॥ १०. पकाम° सं १ ॥ ११. बंभयारि° सं १ विना ॥ १२. ओमासणाए दमि° तथा ओमासणाईदमि° इति पाठान्तरद्वयं पाइयटीकायाम् । ओमासणाईए दमि° सं १ । ओमासणाईय दमि° सं २ ॥ १३. धरसे° सं १ ॥ १४. °वसहिस्स सं २ ला १ ॥ १५. °स्स मूले न सं १ ॥ १६. बंभयारि° सं १ विना ॥ १७. "विन्दुलोपाद् इङ्गितम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. चित्तम्मि सं १ ॥ १९. बंभवए ने० शा० पा० पाटी०, मूलस्थः पाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः पाइयटीकायाम् ॥ २०. °इउं सं १ ला १ विना, नवरं °इयं ला २ ॥

१२५१. मोक्खाभिकंखिस्स[1] वि[2] माणवस्स संसारभीरुस्स ठियस्स धम्मे ।
[3]नेयारिसं दुत्तरमत्थि[4] लोए जहित्थिओ बालमणोहराओ ॥ १७ ॥

१२५२. एए य संगे समइक्कमित्ता सुदुत्तरा[5] चेव भवंति सेसा ।
जहा महासागरमुत्तरित्ता नदी[6] भवे अवि गंगासमाणा ॥ १८ ॥

१२५३. कामाणुगिद्धिप्पभवं[7] खु दुक्खं सव्वस्स लोगस्स सदेवगस्स ।
जं काइयं माणसियं च किंचि तस्संतगं गच्छइ वीयरागो ॥ १९ ॥

१२५४. जहा[8] य किंपागफला मणोरमा रसेण वण्णेण य भुज्जमाणा ।
[9]ते खुद्दए जीविए[10] पच्चमाणा[11] एओवमा कामगुणा विवागे ॥२०॥

१२५५. जे इंदियाणं विसया मणुन्ना न तेसु भावं [12]निसिरे कयाइ ।
न यामणुन्नेसु मणं पि कुज्जा समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ २१ ॥

१२५६. चक्खुस्स रूवं गहणं[13] वयंति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु, समो उ[14] जो तेसु स वीयरागो ॥ २२ ॥

१२५७. रूवस्स चक्खुं गहणं वयंति, चक्खुस्स रूवं गहणं वयंति ।
रागस्स हेउं[15] समणुन्नमाहु, दोसस्स हेउं[16] अमणुन्नमाहु ॥ २३ ॥

१२५८. रूवेसु जो[17] गेहिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से[18] विणासं ।
रागाउरे से जह[19] वा पयंगे आलोगलोले[20] समुवेइ मच्चुं[21] ॥ २४ ॥

---

१. °कंखस्स सं २ शापा० ॥ २. व सं १ सं २। उ शा० ॥ ३. न तारिसं ला १ ला २ पु० ने० ॥ ४. °मत्थि मण्णं ज° सं १। °मत्थि लोते सं २ ॥ ५. सुउत्त° सं १ शापा०। सुदुत्त° शा० ॥ ६. नई सं १ विना ॥ ७. °णुगेहिप्प° सं २ ॥ ८. "यथा चेति यथैव" इति पाटी०। जहा य ला १ पा० ने० शा०। जहा इ पु० ॥ ९. "तानि...क्षुद्रकं सोपक्रमसित्यर्थस्तस्मिन् जीविते आयुषि पच्यमानानि" इति पाटी०। "तानि...खुद्दए त्ति आर्षत्वात् क्षोदयन्ति...जीवितं पच्यमानानि" इति नेटी०। ते जीवियं खुंदत्ति पच्चमाणे पाटीपा० ॥ १०. जीविय सं २ विना ॥ ११. °णा तओव° सं १ सं २ ॥ १२. "निसृजेत्-कुर्यात्" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. "गृह्यतेऽनेनेति ग्रहणम्, कोऽर्थः? आक्षेपकम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १४. य सं १ विना ॥ १५. °उं त मणु° पाटीपा०। °उं ति मणु° सं १ ॥ १६. °उं तऽमणु° पाटीपा० ॥ १७. जो गिद्धिमु° सं १ शा० विना ॥ १८. से किलेसं पाटीपा० ॥ १९. "यथा वा इति वाशब्दस्यैवकारार्थत्वाद् यथैव" इति पाटी० नेटी० ॥ २०. आलोयलो° सं १ ला २ विना, नवरं आलोगलोलो सं १ ॥ २१. मच्चुं सं २ ला १ ला २ ॥

१२५९. जे यावि दोसं समुवेइ[1] तिव्वं[2] तंसि[3] खणे से[4] उ उवेइ दुक्खं।
दुद्दंतदोसेण सएण जंतू, न किंचि रूवं अवरज्झई[5][6] से ॥ २५ ॥

१२६०. एगंतरत्तो[7] रुइरंसि रूवे अतालिसे[8] से कुणई पओसं।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले, न लिप्पई तेण मुणी विरागे[9] ॥ २६ ॥

५ १२६१. रूवाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे।
चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ २७ ॥

१२६२. रूवाणुवाए[10][11] णं[12] परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण-सन्निओगे।
वए विओगे य कहिं[13] सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे[14]? ॥ २८ ॥

१२६३. रूवे अतित्ते य परिग्गहम्मि[15] सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं[16]।
१० अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले[17] आययई[18] अदत्तं ॥ २९ ॥

१२६४. तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रूवे अतित्तस्स[19] परिग्गहे य।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ३० ॥

१२६५. मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरंते।
एवं अदत्ताणि समाययंतो[20] रूवे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ३१ ॥

---

१. समुवेंति सं १ पाटी०, तथा च पाटी०—"समुवेंति त्ति वचनव्यत्ययात् समुपैति"। एवमग्रे ३८—५१—६४—७७—९० गाथागत 'समुवेइ' पाठस्थाने 'समुवेंति' इति पाइयटीकासम्मतः पाठो ज्ञेयः ॥ २. "तीव्राम्" इति नेटी०। निच्चं इति पाटी०सम्मतः पाठः, सव्वं इति पाटीपा०; एवमग्रेऽपि ३८—५१—६४—७७—९० गाथागत 'तिव्वं' पाठस्थाने 'निच्चं' इति पाटी० सम्मतः पाठः, 'सव्वं' इति च पाटी०निर्दिष्टपाठभेदो ज्ञेयः ॥ ३. तंसि क्खणे सं १ विना ॥ ४. से उववेइ सं १, एवं ३८—५१—६४—७७—९० गाथासु ॥ ५. अवरुज्झई शा० ॥ ६. °ज्झए सं १ सं २ ॥ ७. °रत्ते शा० ॥ ८. "अतालिसि त्ति मागधदेशीभाषया अतादृशे—अन्यादृशे, तथाच तल्लक्षणम्—'र-शयोर्ल-सौ मागधिकायाम्'।" इति पाटी० ॥ ९. विरागो ला १ ला २ शा० ॥ १०. °णुवायाणु° पाटीपा० ॥ ११. रूवाणुरागेण परि° पाटीपा० नेटीपा० ॥ १२. "ण इति पूरणे" इति नेटी०, एवं ४१—५४—६७—८०—९३ गाथास्वपि भावनीयम् ॥ १३. कहं सं २ पा० शा० ॥ १४. अतित्तला° सं १ ला १ ने० विना पाटी० च, अतित्ति° इति पाटीपा०, एवं ४१—५४—६७—८०—९३ गाथास्वपि भावनीयम् ॥ १५. °ग्गहे य स° शापा० पाटी० ॥ १६. तुट्ठी सं १ ॥ १७. °भाइले सं २ ॥ १८. आयतती सं १। आइयई सं २ ॥ १९. अइत्त° सं २ ॥ २०. समाइयंतो रूवे अइत्तो सं २ ॥

१२६६. रूवाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्ती[1]ए जस्स कए ण[2] दुक्खं ॥३२॥

१२६७. एमेव रूव[3]म्मि गओ पओसं उवेइ दु[4]क्खोवपरंपरा[5]ओ ।
प[6]दुट्ठचित्तो य[7] चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ३३ ॥

१२६८. रूवे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दु[8]क्खोघपरंपरेण ।
न लिप्प[9]ई भवमज्झे[10] वि संतो जे[11]लेण वा पु[12]क्खरिणीपलासं ॥ ३४॥

१२६९. सोयस्स सद्दं गहणं व[13]यंति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ३५ ॥

१२७०. सद्दस्स सोयं गहणं वयंति[14], सोयस्स सद्दं गहणं वयंति ।
रागस्स[15] हेउं समणुन्नमाहु, दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ३६ ॥

१२७१. [16]सद्देसु जो[17] गेहिमुवेइ तिव्वं अ[18]कालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे हरिणमिए[19] व्व मुद्धे सद्दे अ[20]तित्ते समुवेइ म[21]च्चुं ॥ ३७ ॥

१२७२. जे या[22]वि दोसं स[23]मुवेइ तिव्वं त[24]सिं खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दंतदोसेण सएण जंतू न किंचि सद्दं अ[25]वरज्झई से ॥ ३८ ॥

१२७३. एगंतर[26]त्तो रुइरंसि सद्दे अ[27]तालिसे से[28] कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ चाले न लिप्पई तेण मुणी विरा[29]गे ॥ ३९ ॥

---

१. °त्तईसं १ विना ॥ २. "ण इति वाक्यालङ्कारे" इति पाटी० नेटी० ॥ ३. रूवंसि सं १ ॥ ४, ८. दुक्खोहप° सं १ विना ॥ ५. °रातो सं २ ॥ ६. पउट्ठ° सं १ ॥ ७. इ ला २ ॥ ९. लिप्पए ला २ पु० शा० ॥ १०. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ ११. "जलेनेव, वाशब्दस्योपमार्थत्वात्, पुष्क-रिणीपलासं–पद्मपत्रम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥ १३. वयंती रागस्स हेउं समणुन्नमाहु । दोसस्स हेउं अमणुन्न° सं २ ॥ १४. ° ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु । तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो अ जो तेसु स वीयरागो ॥ ३६ ॥ पा० ॥ १५. °स्स हे० दोस० ॥ ३६ ॥ ला १ । °स्स हेउं० ॥ ३६ ॥ पु० । °स्स हेउं स० ॥ ३६ ॥ ला २ ॥ १६. सद्दस्स सं २ शापा० ॥ १७. जो गिद्धिमु° ला १ ला २ पु० ने० ॥ १८. अका० । रागा° ला १ ॥ १९. °मिए व ला १ ला २ । °मिगे व शा० । °मिउ व्व पा० । "हरिण-मृगः–हरिणपशुः" इति नेटी० ॥ २०. अइत्ते सं २ ॥ २१. मच्चू सं १ । मत्तुं सं २ ला १ ला २ ॥ २२. या० तंसि० । दुद्दंत० न किं° ला १ ॥ २३. समु० न किं° ला २ पु० ॥ २४. तंसी ख° सं २ । तंसि क्खणे पा० ने० शा० ॥ २५. अवरुज्झ° शा० ॥ २६. °रत्ते पा० शा० ॥ २७. त्ता० ॥ ३९ ॥ ला १ । अयालिसे से० ॥ ३९ ॥ ला २ ॥ २८. से० ॥ ३९ ॥ पु० ॥ २९. विरागो ने० शा० । वीयरागे सं १ ॥

१२७४. सद्दाणुगासाणुगए य जीवे[1] चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ४० ॥

१२७५. सद्दाणुवाए ण परिग्गहेण[2] उप्पायणे[3] रक्खण-सन्निओगे ।
वए विओगे य कहिं[4] सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे ? ॥ ४१ ॥

५ १२७६. सद्दे अतित्ते[5] य परिग्गहम्मि[6] सत्तोवसत्तो[7] न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले[8] आययई अदत्तं[9] ॥ ४२ ॥

१२७७. तुण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो सद्दे अतित्तस्स परिग्गहे[10] य ।
मायामुसं[11] वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ४३ ॥

१२७८. मोसस्स[12] पच्छा य पुरत्थओ[13] य पओगकाले य[14] दुही दुरंते ।
१० एवं अदत्ताणि समाययंतो[15] सद्दे अतित्तो[16] दुहिओ अणिस्सो ॥ ४४ ॥

१२७९. सद्दाणुरत्तस्स नरस्स[17] एवं[18] कत्तो[19] सुहं होज्ज कयाइ[20] किंचि ? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तए[21] जस्स कए ण दुक्खं ॥ ४५ ॥

१२८०. एमेव सद्दम्मि गओ पओसं उवेइ[22] दुक्खोघपरंपराओ[23] ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ४६ ॥

१५ १२८१. सद्दे विरत्तो मणुओ[24] विसोगो एएण[25] दुक्खोघपरंपरेण[26] ।
न लिप्पई[27] भवमज्झे[28] वि संतो जलेण वा पुक्खरिणीपलासं[29] ॥ ४७ ॥

---

१. जीवे० ॥ ४० ॥ ला २ । जीवे चरा० ॥ ४० ॥ ला १ । जीवे चराचरे० ॥ ४० ॥ पु० ॥ २. प० ॥ ४१ ॥ ला २ ॥ ३. उप्पा० ॥ ४१ ॥ ला १ । उप्पायणे ० ॥ ४१ ॥ पु० ॥ ४. कहं सं २ विना ॥ ५. अइत्ते सं २ ॥ ६. परि० ॥ ४२ ॥ ला २ पु० । परिग्गहे य स° शापा० ॥ ७. सत्तो० ॥ ४२ ॥ ला १ ॥ ८. लोभातिले आइयई सं २ ॥ ९. अइत्त° सं २ ॥ १०. प० ॥ ४३ ॥ ला २ ॥ ११. माया० ॥ ४३ ॥ ला१ । मायामुसं० ॥ ४३ ॥ पु० ॥ १२. स्स० पओ० एवं अ० सद्दे अ० ॥ ४४ ॥ ला १ ॥ १३. पुर० सद्दे अ० ॥ ४४ ॥ ला २ पु० ॥ १४. वि सं १ सं २॥ १५. समाइयं° सं २ ॥ १६. अइत्तो सं २ ॥ १७. स्स० ॥ ४५ ॥ ला २ ॥ १८. तेवं सं २ ॥ १९. कत्तो० ॥ ४५ ॥ ला १ पु० ॥ २०. कया वि सं १ ॥ २१. °त्तई पा० ने० शा० ॥ २२. उ० ॥ ४६ ॥ ला २ । उवेइ० ॥ ४६ ॥ ला १ पु० ॥ २३, २६. दुक्खोहप° सं १ विना ॥ २४. मणु० ॥ ४७ ॥ ला २ ॥ २५. °ण० ॥ ४७ ॥ ला १ पु० ॥ २७. लिप्पए शा० ॥ २८. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ २९. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥

१२८२. घाणस्स गंधं गहणं वयंति तं [1]रागहेउं[2] तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ४८ ॥

१२८३. [3]गंधस्स घाणं गहणं वयंति,[4] घाणस्स गंधं गहणं वयंति ।
रागस्स[5] हेउं समणुन्नमाहु, दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ४९ ॥

१२८४. गंधेसु[6] जो[7] गेहिमुवेइ तिव्वं [8]अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे [9]ओसहिगंधगिद्धे सप्पे बिलाओ विव निक्खमंते ॥ ५० ॥

१२८५. जे यावि[10] [11]दोसं समुवेइ तिव्वं [12]तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दंतदोसेण सएण जंतू न किंचि [13]गंधं [14]अवरज्झई से ॥ ५१ ॥

१२८६. एगंतरत्तो[15] रुइरंसि गंधे [16]अतालिसे[17] से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी [18]विरागे ॥ ५२ ॥

१२८७. गंधाणुगासाणुगए य[19] जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ५३ ॥

१२८८. गंधाणुवाए ण [20]परिग्गहेण [21]उप्पायणे रक्खण-सन्निओगे ।
वए विओगे य [22]कहिं सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे ? ॥ ५४ ॥

१२८९. गंधे [23]अतित्ते य [24]परिग्गहम्मि [25]सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभा[26]विले [27]आययई अदत्तं ॥ ५५ ॥

---

१. राग० ॥ ४८ ॥ ला १ ॥ २. °उं समणु° सं १ सं २ ने० । °उं० ॥ ४८ ॥ ला २ पु० ॥ ३. नास्तीदं वृत्तं पु० प्रतौ ॥ ४.° ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु । तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो अ जो तेसु स वीयरागो ॥ ४९ ॥ पा० ॥ ५. °स्स० ॥ ४९ ॥ ला २ । °स्स हे० ॥ ४९ ॥ ला १ ॥ ६. गंधस्स सं २ ला १ ला २ पु० ॥ ७. जो गिद्धिमु° सं १ ला १ ने० । जो गिद्धि० । रागा° ला २ । जो गिद्धिमु० । रागा° पु० ॥ ८. अका० । रागा° ला १ ॥ ९. ओसहगं° शा० ॥ १०. यावि० न किंचि ला २ ॥ ११. दो० तंसि० । दुद्दं० न किंचि ला १ । दोसं० न किंचि पु० ॥ १२. तंसी ख° सं २ । तंसि क्खणे पा० ने० शा० ॥ १३. गंधो ने० ॥ १४. अवरुज्झ° सं २ शा० ॥ १५. °रत्ते शा० ॥ १६. अयालि० ॥ ५२ ॥ ला १ ला २ ॥ १७. °से० ॥ ५२ ॥ पु० ॥ १८. विरागो शा० । वीयरागो सं १ सं २ ॥ १९. य० ॥ ५३ ॥ ला २ पु० । य जीवे चरा० ॥ ५३ ॥ ला १ ॥ २०. प० ॥ ५४ ॥ ला २ ॥ २१. उप्पा० ॥ ५४ ॥ ला १ पु० ॥ २२. कहं सं२ विना ॥ २३. अइत्ते सं २ ॥ २४. परि० ॥ ५५ ॥ ला २ पु० ॥ २५. सत्तो० ॥ ५५ ॥ ला १ ॥ २६. लोभाइले सं १ सं २ ॥ २७. आइयई सं २ ॥

१२९०. तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो गंधे [1]अतित्तस्स[2] परिग्गहे य ।
[3]मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ५६ ॥

१२९१. मोसस्स[4] पच्छा य[5] पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरंते ।
एवं अदत्ताणि [6]समाययंतो गंधे अतित्तो दुहिओ [7]अणिस्सो ॥ ५७ ॥

१२९२. गंधाणुरत्तस्स[8] नरस्स[9] एवं [10]कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तए[11] जस्स कए ण दुक्खं ॥ ५८ ॥

१२९३. एमेव गंधम्मि गओ [12]पओसं उवेइ[13] [14]दुक्खोघपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ५९ ॥

१२९४. गंधे विरत्तो[15] मणुओ विसोगो एएण[16] [17]दुक्खोघपरंपरेण ।
न लिप्पई भवमज्झे[18] वि संतो जलेण वा [19]पुक्खरिणीपलासं ॥ ६० ॥

१२९५. [20]जिब्भाए रसं गहणं वयंति तं [21]रागहेउं[22] तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ६१ ॥

१२९६. रसस्स [23]जिब्भं गहणं वयंति[24], [25]जिब्भाए रसं गहणं वयंति ।
रागस्स[26] हेउं समणुन्नमाहु[27], दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ६२ ॥

१२९७. [28]रसेसु जो[29] गेहिमुवेइ तिव्वं [30]अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे बडिसविभिन्न[31]काए मच्छे जहा आमिसभोगगिद्धे ॥ ६३ ॥

---

१. अइत्त° सं २ ॥ २. °स्स० ॥ ५६ ॥ ला २ पु० ॥ ३. माया० ॥ ५६ ॥ ला १ ॥ ४. °स्स० गंधे अ° ला १ ला २ ॥ ५. य० गंधे अ° पु० ॥ ६. समाइयं° सं २ ॥ ७. अणिग्गहो ला २ ॥ ८. °स्स० ॥ ५८ ॥ ला २ ॥ ९. °स्स० ॥ ५८ ॥ पु० ॥ १०. कत्तो० ॥ ५८ ॥ ला १ ॥ ११. °त्तई सं २ पा० शा० ॥ १२. पओ० ॥ ५९ ॥ ला २ ॥ १३. °इ० ॥ ५९ ॥ ला १ पु० ॥ १४,१७. दुक्खोहंप° सं १ सं २ विना ॥ १५. °त्तो० ॥ ६० ॥ ला २ पु० ॥ १६. °ण० ॥ ६० ॥ ला १ ॥ १८. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ १९. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥ २०. जीहाते सं २ । जीहाए ला १ ला २ पु० शापा० ॥ २१. राग० ॥ ६१ ॥ ला २ पु० ॥ २२. °उं समणु° सं १ सं २ ने० । °उं स० ॥ ६१ ॥ ला १ ॥ २३. जीहं पा० शापा० ॥ २४. °ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो अ जो तेसु स वीयरागो ॥ ६२ ॥ पा० ॥ २५. जीहाए शापा० ॥ २६. °स्स० ॥ ६२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ २७. °हु, तं दोसहेउं सं १ ॥ २८. रसस्स सं १ सं २ ला २ पु० ने० ॥ २९. जो गिद्धिमु° सं १ ला १ ने० । जो गिद्धि० । रागा° ला २ पु० ॥ ३०. अका० । रागा° ला १ ॥ ३१. °न्नदेहे म° ला १ ॥

१२९८. [1]जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तं[2]सि खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दंतदोसेण सएण जंतू[3] रसं न किंची [4]अवरज्झई से ॥ ६४ ॥

१२९९. एगंतर[5]त्तो रुइरे रसम्मि [6]अतालिसे[7] से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी वि[8]रागे ॥ ६५ ॥

१३००. रसाणुगासाणुगए [9]य जीवे चराच[10]रे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ६६ ॥ ५

१३०१. रसाणुवाए [11]णं परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण-सन्निओगे ।
वए विओगे य [12]कहिं सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे ? ॥ ६७ ॥

१३०२. रसे अतित्ते[13] य परिग्ग[14]हम्मि सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लो[15]भाविले [16]आययई अदत्तं ॥ ६८ ॥ १०

१३०३. त[17]ण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रसे [18]अतित्तस्स[19] परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ६९ ॥

१३०४. मोसस्स[20] पच्छा य पु[21]रत्थओ य पओगकाले य दुही दुरंते ।
एवं अदत्ताणि [22]समाययंतो रसे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ७० ॥

१३०५. रसाणुरत्तस्स[23] नरस्स एवं [24]कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्त[25]ए जस्स कए ण दुक्खं ॥ ७१ ॥ १५

---

१. जे आवि दो० न किंचि रसं अव° ला १। जे यावि० रसं न ला २ पु० ॥ २. तंसी ख° सं २। तंसि क्खणे पा० ने० शा० ॥ ३. °तू रसो न सं २। °तू न किंचि रसं अव° सं १ ला १ पा० शा० ॥ ४. अवरुज्झ° शा० ॥ ५. °रत्ते रुइरं र° सं १। °रत्ते रुइरम्मि रसे अ° पा०। °रत्ते रुइरंसि रसे अ° शा० ॥ ६. अयालि० ॥ ६५ ॥ ला १ ला २ ॥ ७. °से० ॥ ६५ ॥ पु० ॥ ८. विरागो ने० शा०। वीयरागो सं १ ॥ ९. य० ॥ ६६ ॥ ला २ पु० ॥ १०. °चरे० ॥ ६६ ॥ ला १ ॥ ११. ण० ॥ ६७ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १२. कहं सं २ विना ॥ १३. °त्ते अ परि० ॥ ६८ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १४. °ग्गहे य स° शापा० ॥ १५. लोभाइले सं १ सं २ ॥ १६. आइयइ सं २ ॥ १७. तण्हा० रसे अतित्तस्स० ॥ ६९ ॥ ला १ ला २ ॥ १८. अइत्त° सं २ ॥ १९. °स्स० ॥ ६९ ॥ पु० ॥ २०. °स्स० रसे अति° ला १ ला २ ॥ २१. पुर० रसे अति° पु० ॥ २२. समाइयं° सं २ ॥ २३. °स्स० ॥ ७१ ॥ ला २ पु० ॥ २४. कत्तो० ॥ ७१ ॥ ला १ ॥ २५. °त्तई सं १ सं २ ने० विना ॥

१३०६. एमेव रसम्मि गओ [1]पओसं उवेइ[2] [3]दुक्खोघपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ७२ ॥

१३०७. रसे विरत्तो[4] मणुओ विसोगो एएण[5] [6]दुक्खोघपरंपरेण ।
न लिप्पई भवमज्झे[7] वि संतो जलेण वा [8]पुक्खरिणीपलासं ॥ ७३ ॥

१३०८. कायस्स फासं गहणं वयंति[9] तं [10]रागहेउं[11] तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ७४ ॥

१३०९. फासस्स कायं गहणं वयंति[12] कायस्स फासं गहणं वयंति[13] ।
[14]रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ७५ ॥

१३१०. [15]फासेसु जो[16] गेहिमुवेइ[17] तिव्वं [18]अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे सीयजलावसन्ने [19]गाहग्गहीए महिसे[20] व रन्ने ॥ ७६ ॥

१३११. जे[21] यावि [22]दोसं समुवेइ तिव्वं [23]तंसिं खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दंतदोसेण [24]सएण जंतू न किंचि फासं [25]अवरज्झई से ॥ ७७ ॥

१३१२. एगंत[26]रत्तो रुइरंसि फासे [27]अतालिसे[28] से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी [29]विरागे ॥ ७८ ॥

१३१३. फासाणु[30]गासाणुगए[31] य जीवे चरा[32]चरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ७९ ॥

---

१. प० ॥ ७२ ॥ ला २ ॥ २. °इ० ॥ ७२ ॥ ला १ पु० ॥ ३, ६. दुक्खोहप° सं १ सं २ विना ॥ ४. °त्तो० ॥ ७३ ॥ ला २ पु० ॥ ५. °ण० ॥ ७३ ॥ ला १ ॥ ७. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ ८. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥ ९. °ति० ॥ ७४ ॥ ला २ ॥ १०. राग० ॥ ७४ ॥ ला १ पु० ॥ ११. °उं समणु° सं १ सं २ ने० ॥ १२. °ति तं रागहेउं समणुन्नमाहु । तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो अ जो तेसु स वीयरागो ॥ ७५ ॥ पा० ॥ १३. °ति । तं रागहेउं समणुन्नमाहु तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु ॥ ७५ ॥ सं १ सं २। °ति । तं राग० तं दो० ॥ ७५ ॥ ला १ ॥ १४. रागस्स० ॥ ७५ ॥ ला २ पु० ॥ १५. फासस्स सं १ सं २ ला २ पु० ने० ॥ १६. जो गिद्धिमु° सं १ ला १ पु० । जो गि० । रागा° ला २ ॥ १७. °इ० । रागा° पु० ॥ १८. अका० । रागा० ला १ ॥ १९. गाहग्गिहीए सं २ पु० ॥ २०. "महिष इवारण्ये" इति पाटी० । महिसे विवन्ने शा० ॥ २१. जे या० न किंचि ला २ ॥ २२. दो० न किंचि ला १ पु० ॥ २३. तंसी ख° सं २। तंसि क्खणे सं १ सं २ विना ॥ २४. सतेण सं २ ॥ २५. अवरुज्झ° शा० ॥ २६. °रत्ते शा० ॥ २७. अयालि० ॥ ७८ ॥ ला १ ला २ ॥ २८. °से० ॥ ७८ ॥ पु० ॥ २९. विरागो शा० । वीयरागो सं १ ॥ ३०. °गासा० ॥ ७९ ॥ ला २ ॥ ३१. °ए० ॥ ७९ ॥ पु० ॥ ३२. °चरे० ॥ ७९ ॥ ला १ ॥

१३१४. फासाणुवाए[1] ण परिग्गहेण उप्पायणे[2] रक्खण-सन्निओगे ।
वए विओगे य कहिं[3] सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे? ॥ ८० ॥

१३१५. फासे अतित्ते य परिग्गहम्मि[4] सत्तोवसत्तो[5] न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले[6] आययई अदत्तं ॥ ८१ ॥

१३१६. तण्हाभिभूयस्स[7] अदत्तहारिणो फासे अतित्तस्स[8] परिग्गहे य ।
मायामुसं[9] वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ८२ ॥

१३१७. मोसस्स[10] पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरंते ।
एवं[11] अदत्ताणि समाययंतो[12] फासे अतित्तो[13] दुहिओ अणिस्सो ॥ ८३ ॥

१३१८. फासाणुरत्तस्स[14] नरस्स[15] एवं[16] कत्तो[17] सुहं होज्ज कयाइ[18] किंचि? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तए[19] जस्स कए ण दुक्खं ॥ ८४ ॥

१३१९. एमेव फासम्मि गओ पओसं[20] उवेइ[21] दुक्खोघपरंपराओ[22] ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ८५ ॥

१३२०. फासे विरत्तो[23] मणुओ[24] विसोगो एएण[25][26] दुक्खोघपरंपरेण[27] ।
न लिप्पई भवमज्झे[28] वि संतो जलेण वा पुक्खरिणीपलासं[29] ॥ ८६ ॥

१३२१. मणस्स[30] भावं गहणं वयंति[31] तं रागहेउं[32] तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ८७ ॥

---

१. °ए० ॥ ८० ॥ ला २ । °ए ण परि० ॥ ८० ॥ पु० ॥ २. उप्पा० ॥ ८० ॥ ला १ ॥ ३. कहं सं १ सं २ विना ॥ ४. परि० ॥ ८१ ॥ ला २ पु० । परिग्गहे य स° शापा० ॥ ५. सत्तो० ॥ ८१ ॥ ला १ ॥ ६. लोभाइले सं १ सं २ ॥ ७. °भूय० फासे अतित्तस्स० ॥ ८२ ॥ ला २ । भूय० फासे अ° ला १ ॥ ८. °स्स० ॥८२॥ पु० ॥ ९. माया० ॥ ८२ ॥ ला १ ॥ १०. °स्स० फासे अ° ला १ ला २ पु० ॥ ११, १६. तेवं सं २ ॥ १२. समाइयं° सं २ ने० ॥ १३. अइत्तो सं २ ॥ १४. °स्स० ॥ ८४ ॥ ला २ ॥ १५. °स्स० ॥ ८४ ॥ पु० ॥ १७. कत्तो० ॥ ८४ ॥ ला १ ॥ १८. कयावि सं १ ॥ १९. °त्तई सं १ सं २ विना ॥ २०. प० ॥ ८५ ॥ ला २ ॥ २१. °इ० ॥ ८५ ॥ ला १ पु० ॥ २२, २७. दुक्खोहप° सं १ विना ॥ २३. °त्तो० ॥ ८६ ॥ ला २ ॥ २४. °ओ० ॥ ८६ ॥ पु० ॥ २५. तेतेण सं २ ॥ २६. °ण० ॥ ८६ ॥ ला १ ॥ २८. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ २९. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥ ३०. भावस्स मणं गह° सं १ । भावस्स माणं गहणं वयंति माणस्स भावं गहणं वयंति । रागस्स हेउं समणुन्नमाहु तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु । समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ८७ ॥ सं २ ॥ ३१. °ति रागस्स० ॥ ८७ ॥ ला १ । °ति तं राग० ॥ ८७ ॥ पु० ॥ ३२. °हे० ॥ ८७ ॥ ला २ । °हेउं समणु° सं १ ने० ॥

१३२२. [1]मणस्स भावं गहणं वयंति[2] भावस्स मणं गहणं वयंति[3] ।
रागस्स[4] हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ८८ ॥

१३२३. [5]भावेसु जो गेहिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे कामगुणेसु गिद्धे करेणुमग्गाऽवहिए[6] गए वा ॥ ८९ ॥

५ १३२४. जे यावि दोसं[7] समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दंतदोसेण [8]सएण जंतू न किंचि भावं [9]अवरज्झई से ॥ ९० ॥

१३२५. एगंतरत्तो[10] रुइरंसि भावे [11]अतालिसे[12] से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागे[13] ॥ ९१ ॥

१३२६. भावाणुगासाणुगए[14] य जीवे [15]चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
१० चित्तेहिं ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ९२ ॥

१३२७. भावाणुवाए ण [16]परिग्गहेण [17]उप्पायणे रक्खण-सन्निओगे ।
वए विओगे य [18]कहिं सुहं से संभोगकाले य अतित्तिलाभे ? ॥ ९३ ॥

१३२८. भावे अतित्ते य [19]परिग्गहम्मि सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स [20]लोभाविले [21]आययई अदत्तं ॥ ९४ ॥

१५ १३२९. तण्हाभिभूयस्स[22] अदत्तहारिणो भावे अतित्तस्स[23] परिग्गहे य ।
[24]मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ९५ ॥

---

१. भावस्स मणं गह° सं १ सं २ विना ॥ २. °ति मणस्स भावं गह° ला १ ला २ पु० ने० शा० । °ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु । तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो अ जो तेसु स वीयरागो ॥ ८८ ॥ पा० ॥ ३. °ति । तं रागहेउं समणुण्णमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ८८ ॥ सं १ ॥ ४. °स्स० ॥ ८८ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ ५. भावस्स जो गिद्धि० । रागा° ला १ ला २ पु० । सणेण जो गिद्धिमु° सं १ ने० ॥ ६. °ए व नागे ला १ ला २ पु० पा० ॥ ७. दोसं० न किंचि ला १ ला २ पु० ॥ ८. सतेण सं २ ॥ ९. अवरुज्झ° शा० ॥ १०. °रत्ते शा० ॥ ११. अयालि० ॥ ९१ ॥ ला १ ला २ । अतारिसे सं १ ॥ १२. °से० ॥ ९१ ॥ पु० ॥ १३. विरागो शा० ने० । वीयरागो सं १ सं २ ॥ १४. °ए ० ॥ ९२ ॥ ला २ पु० ॥ १५. चरा० ॥ ९२ ॥ ला १ ॥ १६. परि० ॥ ९३ ॥ ला २ पु० ॥ १७. उप्पा० ॥ ९३ ॥ ला १ ॥ १८. कहं सं २ विना ॥ १९. परि० ॥ ९४ ॥ ला १ ला २ पु० । परिग्गहे य स° शापा० ॥ २०. लोभाइले सं १ सं २ ॥ २१. आइयई सं २ ॥ २२. °भू० भावे अति° ला १ । °भू० भावे अतित्तस्स० ॥ ९५ ॥ ला २ ॥ २३. °स्स० ॥ ९५ ॥ पु० ॥ २४. माया० ॥ ९५ ॥ ला १ ॥

१३३०. मोसस्स[1] पच्छा य [2]पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरंते ।
एवं अदत्ताणि [3]समाययंतो भावे [4]अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ९६ ॥

१३३१. भावाणुरत्तस्स नरस्स[5] एवं [6]कत्तो सुहं होज्ज [7]कयाइ किंचि ? ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तए जस्स कए ण दुक्खं ॥ ९७ ॥

१३३२. एमेव भावम्मि गओ पओसं[8] उवेइ[9] [10]दुक्खोवपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ९८ ॥

१३३३. भावे विरत्तो[11] मणुओ विसोगो [12]एएण [13]दुक्खोघपरंपरेण ।
न लिप्पई भवमज्झे[14] वि संतो जलेण वा [15]पुक्खरिणीपलासं ॥ ९९ ॥

१३३४. एविंदियत्था य मणस्स अत्था दुक्खस्स हेउं[16] मणुयस्स रागिणो ।
ते चेव [17]थोवं पि कयाइ दुक्खं न वीयरागस्स करेंति किंचि ॥ १०० ॥

१३३५. न कामभोगा समयं उवेंति, न यावि भोगा विगइं उवेंति ।
जे [18]तप्पदोसी य परिग्गही य सो तेसु मोहा विगइं उवेति ॥ १०१ ॥

१३३६. कोहं च माणं च तहेव मायं लोभं [19]दुगुंछं अरइं रइं च ।
हासं भयं सोग-पुमित्थिवेयं नपुंसवेयं विविहे य भावे ॥ १०२ ॥

१३३७. आवज्जई एवमणेगरूवे एवंविहे काम[20]गुणेसु सत्तो ।
अन्ने य [21]एयप्पभवे विसेसे [22]कारुण्णदीणे हिरिमे [23]वइस्से ॥ १०३ ॥

१. °स्स० भावे अति° ला १ ला २ ॥ २. पु० भावे अति° पु० ॥ ३. समाइयं° सं २ ने० ॥ ४. अइत्तो सं २ ॥ ५. °स्स० ॥ ९७ ॥ ला २ पु० ॥ ६. कत्तो० ॥ ९७ ॥ ला १ ॥ ७. कयावि सं १ सं २ ॥ ८. °सं० ॥ ९८ ॥ ला २ ॥ ९. °इ० ॥ ९८ ॥ ला १ पु० ॥ १०, १३. दुक्खोहप° सं १ विना ॥ ११. °त्तो० ॥ ९९ ॥ ला २ पु० ॥ १२. तेतेण सं २ । एएण० ॥ ९९ ॥ ला १ ॥ १४. °ज्झे वसंतो सं १ ॥ १५. पोक्ख° शा० । पुक्खरणी° सं १ ॥ १६. "हेउं ति हेतवः" इति पाटी० । हेऊ पु० ॥ १७. थेवं पा० ने० शापा० ॥ १८. तप्पओसी सं १ विना ॥ १९. दुगुच्छं ला १ पु० शा० ॥ २०. °गुणेहिं सं १ ॥ २१. एतप्प° सं १ ॥ २२. "कारुण्यास्पदीभूतो दीन; कारुण्यदीनः; मध्यमपदलोपी समासः, अत्यन्तदीन इत्यर्थः" इति पाटी० नेटी० ॥ २३. "वइस्स त्ति आर्षत्वाद् द्वेष्यः" इति पाटी० नेटी० ॥

१३३८. कप्पं न इच्छेज्ज सहायलिच्छू[1] पच्छाणुतावेण[2] तवप्पभावं ।
एवं विकारे[3] अमियप्पकारे[4] आवज्जई इंदियचोरवस्से ॥ १०४ ॥

१३३९. तओ से जायंति पओयणाइं निमज्जिउं[5] मोहमहण्णवम्मि ।
सुहेसिणो दुक्खविणोयणट्ठा[6] तप्पच्चयं[7] उज्जमए य रागी ॥ १०५ ॥

५　१३४०. विरज्जमाणस्स य[8] इंदियत्था[9] सद्दाइया तावइयप्पयारा ।
न तस्स सव्वे वि मणुन्नयं वा निव्वत्तयंती अमणुन्नयं वा ॥ १०६ ॥

१३४१. एवं ससंकप्पविकप्पणासुं[10] संजायती[11] समयमुवट्ठियस्स[12] ।
अत्थे[13] य संकप्पयतो तओ से पहीयए[14] कामगुणेसु तण्हा ॥ १०७ ॥

१३४२. स वीयरागो कयसव्वकिच्चो खवेइ नाणावरणं खणेणं ।
१०　तहेव जं दंसणमावरेइ[15] जं चंतरायं पकरेइ कम्मं ॥ १०८ ॥

१३४३. सव्वं तओ जाणइ पासई[16] य अमोहणे होइ निरंतराए ।
अणासवे[17] झाणसमाहिजुत्ते आउक्खए मोक्खमुवेति सुद्धे ॥ १०९ ॥

१३४४. सो तस्स[18] सव्वस्स दुहस्स मुक्को जं बाहई[19] सययं जंतुमेयं ।
दीहामयविप्पमुक्को[20] पसत्थो तो होइ अच्चंतसुही कयत्थो ॥ ११० ॥

१५　१३४५. अणाइकालप्पभवस्स एसो[21] सव्वस्स दुक्खस्स पमोक्खमग्गो ।
वियाहिओ जं समुवेच्च सत्ता कमेण अच्चंतसुही भवंति ॥ १११ ॥
त्ति बेमि[22] ॥

॥ पमायट्ठाणं[23] समत्तं ॥ ३२ ॥

---

१. °लिच्छं सं १ सं २ ॥ २. "पश्चाद्...अनुतापः..., तेन" इति नेटी० । °तावे य तव° ला २ पु० पाटी०, तथा च पाटी०–"पश्चाद्...अनुतापः...यस्य स तथाविधः, चशब्दाद् अन्यादृशश्च" । °तावा य तव° सं १ ॥ ३. वियारे ला १ ला २ पु० शा० ॥ ४. °प्पयारे सं १ विना ॥ ५. निविज्ज(वज्जि)उं सं २ ॥ ६. °विमोयणं° शापा० पाटीपा० ॥ ७. तप्पच्चया पाटीपा० ॥ ८. इ पु० ॥ ९. °त्था वण्णाइया पाटीपा० ॥ १०. °णाऽऽसुं पाटी०, °णासो पाटीपा० ॥ ११. °यए पु० ॥ १२. "समयं ति आर्षत्वात् समता–माध्यस्थ्यम्" इति पाटी० नेटी० ॥ १३. अत्थे असंक° शा० पाटीपा० ॥ १४. °यई सं १ ॥ १५. दरिसण° सं १ शा० विना ॥ १६. पासए ला १ पु० शा० ॥ १७. निरासवे ला १ ॥ १८. "तस्मात्...सर्वस्माद्...दुःखात्, सर्वत्र सुब्व्यत्ययेन षष्ठी" इति पाटी० नेटी० ॥ १९. बाहए सं १ ॥ २०. °मयं विप्प° शा० । °मयव्विप्प° पा० ॥ २१. एसो संसारचक्कस्स विमो° पाटीपा० ॥ २२. बेमि ॥ समाहिट्ठाणं समत्तं ३२ ॥ सं १ ॥ २३. °ट्ठाणं ३२ ॥ ला १ पु० । °ठाणं ३२ ॥ ला २ ॥

तेत्तीसइमं कम्मपयडिअज्झयणं

१३४६. अट्ठ कम्माइं[1] वोच्छामि[2] आणुपुव्विं[3] जहक्कमं[4] ।
जेहिं बद्धे[5] अयं जीवे संसारे परिवत्तई[6] ॥ १ ॥

१३४७. नाणस्सावरणिज्जं दंसणावरणं[7] तहा ।
वेयणिज्जं तहा मोहं आउकम्मं तहेव य ॥ २ ॥

१३४८. नामकम्मं[8] च गोयं च अंतरायं तहेव य ।
एवमेताइं[9] कम्माइं अट्ठेव उ[10] समासओ ॥ ३ ॥

१३४९. नाणावरणं पंचविहं सुयं आभिनिबोहियं[11] ।
ओहिनाणं[12] तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

१३५०. निद्दा[13] तहेव पयला निद्दानिद्दा य पयलपयला य ।
तत्तो य थीणगिद्धी उ पंचमा होइ[14] नायव्वा ॥ ५ ॥

१३५१. चक्खु-मचक्खू[15]-ओहिस्स दंसणे[16] केवले य आवरणे ।
एवं[17] तु नवविकप्पं[18] नायव्वं दंसणावरणं[19] ॥ ६ ॥

१३५२. वेयणीयं[20] पि य दुविहं सायमसायं च आहियं ।
सायस्स उ बहू भेया[21] एमेव असायस्स वि[22] ॥ ७ ॥

---

१. कम्माय वो° सं २ ॥ २. वुच्छा° सं १ सं २ विना ॥ ३. "आणुपुव्विं ति प्राग्वत् सुब्व्यत्ययाद् आनुपूर्व्या" इति पाटी० । °पुव्विं सुणेह मे । जेहिं पाटीपा० ॥ ४. जहाकमं शा० ॥ ५. बद्धो अयं जीवो सं १ शा० विना ॥ ६. परियत्तइ सं १ । परिचरित्तई सं २ । परिवट्टई शा०, °वट्टए शापा० ॥ ७. दंसणा° सं १ विना ॥ ८. नामं कम्मं सं १ ने० ॥ ९. °मेयाइं सं १ सं २ विना, नवरं °मेयाइ शा० ॥ १०. य पा० ॥ ११. आभिणिबो° सं १ विना ॥ १२. ओहिन्नाणं ला २ पु० । ओहिना° ला १ । ओहिनाणं च त° शा० । ओहिं नाणं पा० ने० ॥ १३. निद्दा निद्दानिद्दा पयला पयलापयला तहा । तत्तो सं १ ॥ १४. होइ आहिया ॥ ५ ॥ सं १ ॥ १५. °मचक्खु° सं १ सं २ ने० । "मकारोऽलाक्षणिकः ततश्चक्षुश्चाचक्षुश्चावधिश्च चक्षुरचक्षुरवधीति समाहारस्तस्य" इति पाटी० ॥ १६. दंसणे पा० शा० ने० ॥ १७. एयं सं १ ॥ १८. °वियप्पं सं २ ला १ ला २ पु० । °विगप्पं पा० शा० ने० ॥ १९. दंसणा° सं १ सं २ पु० विना ॥ २०. वेयणियं सं १ शा० विना, नवरं वेयणिज्जं ला १ ॥ २१. °या तेमेयासा° सं २ । °या एमेवासा° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ २२. वी ला २ पु० ॥

१३५३. मोहणिज्जं पि दुविहं दंसणे चरणे तहा ।
दंसणे तिविहं[1] वुत्तं चरणे दुविहं भवे ॥ ८ ॥

१३५४. सम्मत्तं चेव मिच्छत्तं [2]सम्मामिच्छत्तमेव य ।
एयाओ तिन्नि [3]पगडीओ मोहणिज्जस्स दंसणे ॥ ९ ॥

५ १३५५. [4]चरित्तमोहणं कम्मं दुविहं तु[5] वियाहियं ।
[6]कसायवेयणिज्जं च[7] नोकसायं[8] तहेव य ॥ १० ॥

१३५६. सोलसविहभेएणं कम्मं तु कसायजं ।
[9]सत्तविह नवविहं वा [10]कम्मं नोकसायजं ॥ ११ ॥

१३५७. नेरइय-तिरिक्खाउं मणुस्साउं तहेव य ।
१० [11]देवाउयं चउत्थं तु[12] [13]आउकम्मं चउव्विहं ॥ १२ ॥

१३५८. [14]नामकम्मं च दुविहं [15]सुहं असुहं[16] च आहियं ।
[17]सुहस्स [18]उ बहू भेया [19]एमेव असुहस्स वी[20] ॥ १३ ॥

१३५९. [21]गोयं कम्मं दुविहं उच्चं नीयं च आहियं ।
उच्चं [22]अट्ठविहं[23] होइ, एवं नीयं[24] पि आहियं ॥ १४ ॥

१५ १३६०. दाणे लाभे य भोगे य उवभोगे वीरिए[25] तहा ।
पंचविहमंतरायं समासेण वियाहियं ॥ १५ ॥

---

१. °हं होइ चरित्ते दु° सं१ ॥ २. सम्ममिच्छं तहेव य। ए° सं १ ॥ ३. पयडी° सं १ विना ॥ ४. चरित्तमोहणिज्जं दुविहं वोच्छामि अणुपुव्वसो। क° पाटीपा० ॥ ५. तं शा० ॥ ६. कसायमोहणिज्जं सं १ ला १ शापा० विना। "कषायवेदनीयम्" इति पाटी०, नेमिचन्द्रीयटीकायां सुगमत्वान्नास्ति व्याख्या चूर्णौ च नास्ति मूलसूत्रपदानुसारि व्याख्यानम्। अपिच प्रज्ञापनासूत्रेऽपि यत्रैतन्मोहनीयकर्मभेदनिरूपणमस्ति तत्र 'कसायवेयणिज्जे' इत्येवंरूप एव पाठ उपलभ्यते, दृश्यतां श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशितस्य 'पण्णवणासुत्तं भा १' ग्रन्थस्य १६८२ तमं १६९१ [३-४] तमं० त्रम् च सूत्रं। अतः सम्भाव्यतेऽत्र 'कसायमोहणिज्जं' इति पाठः सुगमार्थं परावर्तितः, न तु मौलिकपाठ इति ॥ ७. तु ला १ ला २ पु० ॥ ८. °यं च आहियं ॥ १० ॥ सं १ ॥ ९. "प्राग्वद् विन्दुलोपत् सप्तविधाम्" इति पाटी० ॥ १०. कम्मं च नो° शा० ॥ ११. देवाउं च चउ° सं २ ॥ १२. च सं १ ॥ १३. आउं क° ला १ शा० ॥ १४. नामं क° सं १ पा० विना। नामकम्मं तु दु° शा० ने० ॥ १५. सुहमसु° ला २ पु० पा० शा० ने० ॥ १६. °हं वियाहियं ला १ ला २ पु० ॥ १७. सुहकम्म बहू सं १। "सुहस्स [? उ] ति(त्ति) शुभस्यापि" इति पाटी० ॥ १८. य ला१ ला२ पु० ॥ १९. तेमेव सं२ ॥ २०. उ सं १। वि पा० शा० ने० ॥ २१. गोत्तं कम्मं तु दु° ने० ॥ २२. अट्ठविगप्पं तु ए° सं१ ॥ २३. °हं वुत्तं ए° ला१ ॥ २४. नीयं वियाहियं सं १ ॥ २५. वीरित्ते सं २। वीरियम्मि य। सं १ ॥

१३६१. एयाओ मूल[1]पगडीओ उत्तराओ य आहिया ।
पएसग्गं खेत्त-काले य भावं[2] चादुत्तरं सुण ॥ १६ ॥

१३६२. सव्वेसिं चेव कम्माणं पएसग्गं[3] अणंतगं ।
गंठिग[4]सत्ताईयं अंतो सिद्धाण आहियं ॥ १७ ॥

१३६३. सव्वजीवाण कम्मं तु संगहे छद्दिसागयं ।
सव्वेसु[5] वि पएसेसु सव्वं सव्वेण बद्धगं ॥ १८ ॥

१३६४. उदहि[6]सरिसनामाणं तीसई[7] कोडि[8]कोडीओ ।
उक्कोसिया[9] होइ ठिई अंतोमुहुत्तं[10][11] जहन्निया ॥ १९ ॥

१३६५. आवरणिज्जाण दोण्हं[12] पि वेयणिज्जे[13] तहेव य[14] ।
अंतराए[15] य कम्मम्मि ठिई एसा वियाहिया ॥ २० ॥

---

१. °पयडी° सं १ विना ॥ २. "भावं च···अत उत्तरं इति अत···ऊर्ध्वं शृणु" इति पाटी० । "भावं च···, अदुत्तरं ति अत उत्तरं शृणु" इति नेटी० ॥ ३. °सग्गमणं° सं १ विना ॥ ४. गंठियस° सं १ विना। गंठिपसत्ताऽणाइ पाटीपा० ॥ ५. "सर्वेष्वपि···प्रदेशेषु" इति पाटी० । "सुब्व्यत्ययात् सर्वैरपि प्रदेशैः" इति नेटी० ॥ ६. उदहीस° शा० ने० । उदहीसरिना° पा० ॥ ७. तीसइं सं २ । तीसई सं १ सं २ विना ॥ ८. कोडको° सं१ सं२॥ ९. उक्कोसा हो° ला १ ॥ १०. °या ठिई होइ अं° ला२ पु० शा० ॥ ११. अंतमु° सं२ पा०ने०॥ १२. दुण्हं सं १ सं २ विना ॥ १३. अत्र मूलसूत्रपाठानुसारेण पाइयटीकायां वेदनीयकर्मणो जघन्या स्थितिरन्तर्मुहूर्तप्रमाणेति निर्दिश्य 'वेदनीयस्य जघन्या स्थितिर्द्वादशमुहूर्तप्रमाणा' इति मतान्तरं निरूपितम्, तत्पाठश्चायम्–"वेदनीयस्यापि जघन्या स्थितिरन्तर्मुहूर्तमानैव सूत्रकारेणोक्ता, अन्ये तु 'जघन्या द्वादशमुहूर्ता वेदनीयस्य' इति द्वादशमुहूर्तमानामेवैतामिच्छन्ति, तदभिप्रायं न विद्मः"। एवंस्थितेऽपि उत्तराध्ययनचूर्णिव्याख्यानुसारेणात्र स्थाने मूलपाठविषये विमर्शावकाशोऽपि नायुक्तः; चूर्णिव्याख्या चेत्थम्—"वेदनीयस्थितिर्जघन्येन द्वादशमुहूर्ता"। किं वेदनीयस्य द्वादशमुहूर्तमाना जघन्या स्थितिरित्यावेदको मूलपाठश्चूर्णिकारेणोपलब्धः, न वा? इति न सम्यग् निर्णीयतेऽत्र। प्रज्ञापनासूत्र-कर्मप्रकृति-तत्त्वार्थसूत्र-षट्खण्डागम-पञ्चसङ्ग्रह-नव्यशतककर्मग्रन्थनिर्देशोऽप्यत्र चूर्णिव्याख्यासम एवेति। अतोऽत्र किमुत्तराध्ययनसूत्रमूलपाठश्चूर्णिव्याख्यासाधको भवेद् यो नोपलब्धः पाइयटीकाकारेण सर्वसूत्रादर्शेषु च? अथवा सर्वसूत्रादर्शोपलब्धस्य पाइयटीकाकारव्याख्यातस्यैतत्पाठस्य चूर्णिकारानुसारि व्याख्यानमेव सङ्गतम्? इति विचारणीयं विद्वद्भिः। अपिच श्रीनेमिचन्द्रसूरिभिः सुगमत्वाद् न व्याख्याताः १९ तः २३ मूलसूत्रगाथाः स्ववृत्तौ। एतद्विषये प्रज्ञापनासूत्रादिपाठाः क्रमेणेत्थम् –"सातावेयणिज्ज···जहण्णेणं बारस मुहुत्ता" (श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशितस्य 'पण्णवणासुत्तं भाग १' ग्रन्थस्य सूत्रम् १६९९ [१])। "बारस साय मुहुत्ता" (कर्मप्रकृतिस्थितिबन्धप्ररूपणा गा० ७६)। "अपरा द्वादशमुहूर्ता वेदनीयस्य" (तत्त्वार्थसूत्र अध्या० ८ सू० १९)। "सादावेदनीयस्स जहण्णो ठिदिबंधो बारस मुहुत्ताणि" (षट्खण्डागम पु० ६ पृ० १८५)। "साए बारस" (चन्द्रर्षीयपञ्चसङ्ग्रहगा० ४७)। "बार मुहुत्ता जहण्ण वेयणिए" (देवेन्द्रसूरिकृतशतककर्मग्रन्थगा० २७)॥ १४. य। तहेवंतरायम्मि ठिई सं १ ॥ १५. °राते सं २ ॥

१३६६. [1]उदहिसरिसनामाणं सत्तरिं [2]कोडिकोडीओ ।
मोहणिज्जस्स उक्कोसा, [3]अंतोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २१ ॥

१३६७. [4]तेत्तीससागरोवम उक्कोसेण वियाहिया ।
ठिई उ आउकम्मस्स, [5]अंतोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २२ ॥

१३६८. [6]उदहिसरिसनामाणं [7]विंसतिं [8]कोडिकोडीओ ।
नाम-गोयाण उक्कोसा, [9]अट्ठमुहुत्ता जहन्निया ॥ २३ ॥

१३६९. सिद्धाणऽणंत[10]भागो अणुभागा [11]भवंति [12]उ ।
सव्वेसु वि पएसग्गं [13]सव्वजीवेसऽइच्छियं ॥ २४ ॥

१३७०. तम्हा [14]एएसिं कम्माणं अणु[15]भागे वियाणिया ।
[16]एएसिं संवरे चेव [17]खवणे य जए बुहे ॥ २५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ कम्म[18]पगडी समत्ता ॥ ३३ ॥

---

१. °उदहीसरना° सं २ । उदहीसरिना° ला १ ला २ पु० । उदहीस° शा० पा० ॥ २. कोडको° सं १ ने० ॥ ३. अंतमु° सं २ ला २ पा० ने० ॥ ४. "त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमाणि, आर्षत्वात् सुपो लुक्" इति पाटी० ॥ ५. अंतमु° सं २ ला २ पा० ने० ॥ ६. उदहीस° शा० पा० । उदहिसरना° सं २ । उदहीसरिना° ला १ ला २ पु० ॥ ७. वीसई ला १ ला २ पु० शा० । वीसं को° सं २ ॥ ८. कोडको° सं १ ने० ॥ ९. अंतमुहुत्तं ज° पा०ने०, नेमिचन्द्रीयटीकाया हस्तलिखितप्रतिष्वत्र अट्ठमुहुत्ता इति सर्वसूत्रादर्शानुसार्येव पाठ उपलभ्यते ॥ १०. °भागो य अ° सं १ शा० ॥ ११. हवंति सं १ विना ॥ १२. उ। अण्ट्ठहं पि पए° सं १ ॥ १३. "सर्वजीवेभ्योऽतिक्रान्तम्" इति नेटी० पाटी० । सव्वजीवे अइ° शा० ॥ १४. एएसि सं १ विना ॥ १५. °भागा ला १ ला २ शा० ॥ १६. एएसि ला २ पु० शा० ॥ १७. खमणे बुहे जएज्जासि ॥ त्ति बेमि सं १ ॥ १८. °पयडी ३३ ॥ ला २ पु० । °पयडी सम्मत्ता सं २ ला १ ॥

चउतीसइमं लेसऽज्झयणं

१३७१. लेसज्झयणं पवक्खामि आणुपुव्विं[1] जहक्कमं ।
छण्हं पि कम्मलेसाणं अणुभावे[2] सुणेह[3] मे ॥ १ ॥

१३७२. नामाइं[4] १ वण्ण-रस-गंध-फास-परिणाम-लक्खणं[5] २-७ ।
ठाणं ८ [6]ठिइं ९ गइं १० चाउं[7] ११ लेसाणं तु सुणेह मे ॥ २ ॥
[दारगाहा]

१३७३. किण्हा नीला य काऊ य तेऊ पम्हा[8] तहेव य ।
सुक्कलेसा[9] य छट्ठा उ[10] नामाइं तु जहक्कमं ॥ ३ ॥ [दारं १]

१३७४. जीमूत[11]निद्धसंकासा गवल[12]-रिट्ठगसन्निभा ।
खंजंजण-नयणनिभा किण्ह[13]लेसा उ वण्णओ ॥ ४ ॥

१३७५. नीलासोगसंकासा चास[14]पिंछसमप्पभा ।
वेरुलिय[15]निद्धसंकासा नीललेसा उ वण्णओ ॥ ५ ॥

१३७६. अयसी[16]पुप्फसंकासा कोइलच्छद[17]सन्निभा ।
पारेवयगीवनिभा काउलेसा उ वण्णओ ॥ ६ ॥

१३७७. हिंगुल[18]यधाउसंकासा तरुणाइच्चसन्निभा ।
सुयतुंड[19]-पईवनिभा तेउलेसा उ वण्णओ ॥ ७ ॥

---

१. आनुपूर्व्येत्यर्थः ॥ २. °भागं सं १। °भावं सं २॥ ३. सुणेहि पा० ॥ ४. नामाणि सं १॥ ५. °क्खणं ठाणं। ठिइं गइं च आउं ले° पा० ने० ॥ ६. ठिई गई ला १ ला २ पु० शापा० ॥ ७. चाउ ला १ ला २ पु०॥ ८. °म्हा य आहिया। सु° सं १॥ ९. सुक्का लेसा पा० ने० ॥ १०. य ला १ ला २ पु० शा० ॥ ११. "प्राकृतत्वात्…स्निग्धजीमूतसङ्काशा" इति पाटी० नेटी०। जीमूय° ला १ ला २ पु० ॥ १२. °ल-रिट्ठस° सं १ सं २ ॥ १३. कन्ह° ला १ ॥ १४. °सपिच्छ° सं १ सं २ विना ॥ १५. स्निग्धवैडूर्यसङ्काशेत्यर्थः ॥ १६. °यसीकुसुमसं° सं १ ॥ १७. °च्छविस° सं १ ने० पाटीपा० नेटीपा० ॥ १८. °गुलय° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १९. °ड-भलतसंकासा ते° सं १। °तुंडगसंकासा ते° तथा °तुंडालत्तदीवाभा ते° इति पाठान्तरद्वयं पाइयटीकायाम् ॥

१३७८. हरियालभेयसंकासा [1]हलिद्दाभेयसं[2]न्निभा ।
[3]सणासणकुसुमनिभा पम्हलेसा उ वण्णओ ॥ ८ ॥

१३७९. [4]संखंक-कुंदसंकासा [5]खीरपूरसमप्पभा ।
रयय-हारसंकासा सुक्कलेसा उ वण्णओ ॥ ९ ॥ [दारं २]

५

१३८०. जह कडुयतुंबगरसो [6]निंबरसो कडुयरोहिणिरसो वा ।
[7]एत्तो वि[8] अणंतगुणो रसो उ[9] [10]किण्हाए नायव्वो ॥ १० ॥

१३८१. जह [11]तिगडुगस्स य[12] रसो तिक्खो जह हत्थिपिप्पलीए वा ।
[13]एत्तो वि [14]अणंतगुणो रसो उ [15]नीलाए नायव्वो ॥ ११ ॥

१३८२. जह तरुणअं[16]बगरसो [17]तुंवरकविट्ठस्स वा वि जारिसओ ।
[18]एत्तो वि अणंतगुणो रसो उ[19] [20]काऊए नायव्वो ॥ १२ ॥

१०

१३८३. जह परिणयंबगरसो पक्ककविट्ठस्स वा वि जारिसओ ।
[21]एत्तो वि अणंतगुणो रसो उ [22]तेऊए नायव्वो ॥ १३ ॥

१३८४. वरवारुणीए[23] व रसो विविहाण व आसवाण जारिसओ[24] ।
महु-मेरगस्स व रसो [25]एत्तो [26]पम्हाए परएणं ॥ १४ ॥

१५

१३८५. खज्जूर-मुद्दियरसो खीररसो खंड-सक्कररसो वा ।
[27]एत्तो वि[28] अणंतगुणो रसो उ[29] [30]सुक्काए नायव्वो ॥ १५ ॥ [दारं ३]

---

१. हरिद्दा° सं १ ॥ २. °सप्पभा ला १ ला २ पु० । °समप्पभा सं २ शा० ॥ ३. सण-असणकुसुमसंकासा पम्ह° सं १ ॥ ४. रयय-हारसंकासा खीरपूरयसन्निभा । संखेंदु-कुंदसंकासा सुक° सं १ ॥ ५. खीरधारसम° पा० ने० । खीरधारासम° सं २ । खीर-तूलसम° पाटी०, खीरधारिसम° तथा खीरपूरसम° पाटीपा० ॥ ६. लिंव° सं १ ॥ ७. इत्तो सं १ सं २ शा० विना ॥ ८. उ सं १ । अ ला २ ॥ ९. य ला १ पु० शा० । इ ला २ ॥ १०. कण्हाते सं २ । किण्हाइ ला १ । कण्हाइ ला २ पा० ॥ ११. तिगडुयस्स सं २ शा० । तिकडुयस्स ला १ ला २ पा० ने० ॥ १२. च सं २ ॥ १३, १८, २१, २७, इत्तो सं १ सं २ शा० विना ॥ १४. अ० रसो ला १ ॥ १५. नीलाइ सं १ सं २ शा० विना ॥ १६. °अंवय° सं १ शा० विना ॥ १७. तुयर° सं १ ॥ १९. इ ला २ ॥ २०. काऊइ ला १ पु० पा० । काऊय ला २ । काऊयलेसाए ॥ १२ ॥ सं १ ॥ २२. तेऊइ ला १ पु० पा० । तेऊय ला २ ॥ २३. °णीइ ला १ ला २ पा० ने० । °णीय सं २ पु० ॥ २४. °ओ । एत्तो वि अणंतगुणो रसो उ पम्हाए नायव्वो ॥१४॥ इति पाठान्तरनिर्देशः पाइयटीकायाम् ॥ २५. इत्तो सं १ शा० विना ॥ २६. पम्हाए नायव्वो ॥१४॥ सं १ ॥ २८. उ ला १ पा० ॥ २९. य पु० ॥ ३०. सुक्काते सं २ । सुक्काइ ला १ ला २ पु० पा० ॥

१३८६. जह गो[1]मडस्स गंधो सुणगम[2]डस्स व जहा अहि[3]मडस्स ।
[4]एत्तो वि अणंतगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १६ ॥

१३८७. जह सुरहिकुसुमगंधो गंध[5]-वासाण पिस्समाणाणं ।
[6]एत्तो वि अणंतगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १७ ॥ [दारं ४]

१३८८. जह [7]करगयस्स फासो गोजिब्भाए [8]व सागपत्ताणं ।
[9]एत्तो वि अणंतगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १८ ॥

१३८९. जह बूरस्स [10]व फासो नवणीयस्स व सिरीसकुसुमाणं ।
[11]एत्तो वि अणंतगुणो[12] पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १९ ॥ [दारं ५]

१३९०. तिविहो व नवविहो वा सत्तावीसइविहेक्कसीओ वा ।
दुसओ तेयालो वा लेसाणं होइ परिणामो ॥ २० ॥ [दारं ६]

१३९१. पंचासवप्प[13]वत्तो[14] तीहिं अगुत्तो [15]छसुं अविरओ [16]य ।
तिव्वारंभपरिणओ [17]खुद्दो [18]साहसिओ नरो ॥ २१ ॥

१३९२. निद्धंधसपरिणामो निस्संसो अजिइंदिओ ।
एयजोगसमाउत्तो कि[19]ण्हलेसं तु परिणमे ॥ २२ ॥

१३९३. [20]ईसा-अमरिस-अतवो अविज्ज माया अहीरिया ।
[21]गिद्धी पओसे य सढे पमत्ते रसलोलुए ॥ २३ ॥ सायगवेसए य ॥

१३९४. आरंभाओ अवि[22]रओ [23]खुद्दो [24]साहसिओ नरो ।
एयजोगसमाउत्तो नीललेसं तु परिणमे ॥ २४ ॥

---

१. २, ३. "सूत्रत्वाद् मृतकशब्दस्य कलोपः" इति पाटी० ॥ ४, ६, ९, ११. इत्तो सं १ सं २ शा० विना ॥ ५. गंधाण य पिस्स° पाटीपा० । गंधो वासाण पि° सं १ ॥ ७. "क्रकचस्य-करपत्रस्य" इति पाटी० ॥ ८. य ला १ ला २ शा० ॥ १०. वि पा० ने० ॥ १२. °णो लेस्साणं सुप्पसत्थाणं ॥ १९ ॥ सं १ ॥ १३. °प्पमत्तो ला २ पा० पाटी०, °प्पवत्तो इति पाइयटीकायां पाठभेदः ॥ १४. °त्तो तिसु अगुत्तो छसु अवि° सं १ ॥ १५. छसु सं २ ला १ ला २ पु० । छसू पा० ने० ॥ १६. य। निद्धंधसपरिणामो निस्संसो अजिइंदिओ ॥ २१ ॥ तिव्वारंभपरिणओ खुद्दो साहसिओ नरो। एयजोग° सं १ पाटीपा० ॥ १७. खुड्डो सं २ शा० ॥ १८. साहस्सिओ सं १ सं २ शा० विना ॥ १९. कण्ह° पा० ने० ॥ २०. इस्सा° सं १ सं २ विना। "मतुब्लोपाद् अभेदोपचाराद्वा सर्वत्र तद्वान्" इति पाटी०-नेटी० निर्देशाद् ईर्ष्यावान् अमर्षवान् अतपस्वी अविद्यामान् मायावी अह्रीकः गृद्धः प्रद्वेषवान् इत्यर्थोऽवगन्तव्योऽत्र ॥ २१. गेही सं २ ला २ शा० पा० ने० ॥ २२. °रए सं १ ॥ २३. खुड्डो सं २ शा० ॥ २४. साहस्सिओ सं १ सं २ विना ॥

१३९५. वंके वंकसमायारे नियडिल्ले अणुज्जुए।
पलि[1]उंचग ओवहिए[2] मिच्छदिट्ठी[3] अणारिए ॥ २५ ॥

१३९६. उप्फालग-दुट्ठवाई[4] य तेणे यावि[5] य मच्छरी।
एयजोग[6]समाउत्तो काउलेसं तु परिणमे ॥ २६ ॥

५ १३९७. नीयावत्ती अचवले अमाई अकुतूहले।
विणीयविणए दंते जोगवं उवहाणवं ॥ २७ ॥

१३९८. पियधम्मे दढधम्मे वज्जभीरू हिएसए[8]।
एयजोग[9]समाउत्तो[10] तेउलेसं तु परिणमे ॥ २८ ॥

१३९९. पयणु[11]कोह-माणे य माया लोभे य पयणुए[12]।
१० पसंतचित्ते दंतप्पा जोगवं उवहाणवं ॥ २९ ॥

१४००. तहा[13] पयणुवाई य उवसंते जिइंदिए।
एयजोग[14]समाउत्तो[15] पम्हलेसं तु परिणमे ॥ ३० ॥

१४०१. अट्ट-रोद्दा[16]णि वज्जेत्ता[17] धम्म-सुक्काणि[18] साहए[19]।
पसंतचित्ते दंतप्पा समिए गुत्ते य गुत्तिसु[20] ॥ ३१ ॥

१५ १४०२. सरागे[21] वीयरागे वा[22] उवसंते जिइंदिए।
एयजोग[23]समाउत्तो[24] सुक्कलेसं तु परिणमे ॥ ३२ ॥ [दारं ७]

१४०३. असंखेज्जाणोसप्पिणीण उस्सप्पिणीण जे समया[25]।
संखाईया लोगा लेसाण हवंति ठाणाइं ॥ ३३ ॥ [दारं ८]

---

१. पलियं° सं १॥ २. तोव° सं २॥ ३. °च्छद्दिट्ठी ला १ ला २ पु०॥ ४. उप्फाल-दु° सं १ सं २। उप्फासग-दु° शा० ला १सं०॥ ५. आवि सं १॥ ६. °जो० काउ° ला १॥ ७. °उत्ते सं २॥ ८. हियासए ला २। हियासए तथा अणासवे इति पाठान्तरद्वयं पाइयटीकायाम् ॥ ९. °जो० तेउ° ला १॥ १०. °उत्ते सं २॥ ११. °णुक्कोह° सं २ पा० ने०॥ १२. °णुओ सं १। °णुते सं २॥ १३. °हा य प° सं १ सं २ पा० ने०॥ १४. °जो० पम्ह° ला १॥ १५. °उत्ते सं २ पु०॥ १६. °द्दाइं सं १। °रुद्दाणि सं १ सं २ विना॥ १७. वज्जित्ता सं १ विना॥ १८. °सुक्काइं झायइ। विणीयविणए दंते समिए सं १। १९. झायए ला १ पु० पाटीपा०॥ २०. "गुप्तिभिः ...तृतीयार्थे सप्तमी" इति पाटी०॥ २१. सरागे विणीयरागे य सुद्धजोगे जिइं° सं १॥ २२. वा सुद्धजोगे जिइं° पाटीपा०॥ २३. °जो० सुक्क° ला १॥ २४. °उत्ते सं २ पु०॥ २५. °या। असंखेज्जा लोगा य लेसाणं होंति ठाणाइं सं १। °या। असंखेज्जा लो° पाटीपा०॥

१४०४. मुहुत्तद्धं[1] तु जहन्ना, तेत्तीसा[2] सागरा[3] मुहुत्तऽहिया ।
उक्कोसा होइ[4] ठिती नायव्वा किण्हलेसाए[5] ॥ ३४ ॥

१४०५. मुहुत्तद्धं तु जहन्ना, दस उदही पलियमसंखभागमब्भहिया[6] ।
उक्कोसा[7] होइ ठिई नायव्वा नीललेसाए ॥ ३५ ॥

१४०६. मुहुत्तद्धं[8] तु जहन्ना, तिण्णुदही[9] पलियमसंखभागमब्भहिया[10] ।
उक्कोसा[11] होइ ठिई नायव्वा काउलेसाए[12] ॥ ३६ ॥

१४०७. मुहुत्तद्धं[13] तु जहन्ना, दोण्णुदही[14] पलियमसंखभागमब्भहिया[15] ।
उक्कोसा[16] होइ ठिई नायव्वा तेउलेसाए[17] ॥ ३७ ॥

१४०८. मुहुत्तद्धं[18] तु जहन्ना, दस[19] उदही हुंति[20] मुहुत्तमब्भहिया ।
उक्कोसा[21] होइ ठिई नायव्वा पम्हलेसाए ॥ ३८ ॥

१४०९. मुहुत्तद्धं[22] तु जहन्ना, तेत्तीसं[23] सागरा मुहुत्तऽहिया ।
उक्कोसा[24] होइ ठिई नायव्वा सुक्कलेसाए ॥ ३९ ॥

१४१०. एसा खलु लेसाणं ओहेण ठिई उ[25] वण्णिया होइ ।
चउसु वि गईसु एत्तो[26] लेसाणं[27] ठितिं तु वोच्छामि[28] ॥ ४० ॥

१४११. दस वाससहस्साइं काऊए ठिई जहन्निया होई[29] ।
तिण्णुदही[30] पलियमसंखभागं[31] च उक्कोसा ॥ ४१ ॥

---

१. ३४ तः ३९ गाथागतस्य मुहुत्तद्धं तु इति पाठस्य स्थाने मुहुत्तद्धा उ इति पाठः सं१ प्रतौ पाटीपा० च ॥ २. तेत्तीसं सं १। तित्तीसं ला १। तित्तीसा ला २ सं २ पु० पा० ने० ॥ ३. "सागर त्ति सागरोपमाणि…अन्तर्मुहूर्ताधिकानि" इति नेटी० ॥ ४. ठिई सं १ सं २ विना ॥ ५, १२, १७. °लेस्साए सं १ ॥ ६, १०, १५. °यसंखभागहिया सं १ ॥ ७. उक्को० ना° ला १ ॥ ८. मुहु० ति° ला १ ॥ ९. तिण्हु° सं २ ॥ ११. उ० नाय° ला १ ॥ १३. °त्त० दुन्नुद° ला १ ॥ १४. दोण्ह उदहि सं १। दोण्हुद° ला २ पु० पा० ने० ॥ १६, २१, २४. उ० नाय° ला १ ॥ १८. °त्तद्धं० दस ला १ ॥ १९. दस उदहि अंतोमुहुत्तअब्भ° सं १। दस होंति य सागरा मुहुत्तहिया शा० ॥ २०. होइ पा० ने० ॥ २२. °त्तद्धं० तित्ती° ला १ ॥ २३. तेत्तीसं सं २। तित्तीसं ला २ पु० पा० ने० ॥ २५. उ होइ नायव्वा। एत्तो चउसु गतीसुं लेसाण सं १ ॥ २६. इत्तो ला १ पु० पा० ने०। अत्तो ला २ ॥ २७. °ण ठिइं तु शा०। °ण ठिई उ सं २ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ २८. वुच्छामि ला २ पु० पा० ने०। वुच्छामि ला १ ॥ २९. होइ। उक्कोसा तिन्नुदही पलियमसंखेज्जभागहिया ॥ ४१ ॥ सं१ पाटीपा०, नवरं °मसंखेज्ज° इति पाटीपा० ॥ ३०. तिन्नोद° पा० ने०। "त्रय उदधयः सागरोपमाणीत्यर्थः" इति नेटी० ॥ ३१. पलिओवमअसंख° शा०। पलिय असंखेज्जभागं पा० ॥

१४१२. [1]तिण्णुदही [2]पलियमसंखभागो[3] जहन्न नीलठिई ।
दस उदही [4]पलियमसंखभागं च उक्कोसा ॥ ४२ ॥

१४१३. दस उदही [5]पलियमसंखभागं जहन्निया होइ ।
तेत्ती[6]ससाग[7]राइं उक्कोसा होइ [8]किण्हाए ॥ ४३ ॥

१४१४. एसा नेरइयाणं लेसाण ठिई [9]उ वण्णिया होइ ।
ते[10]णं परं वो[11]च्छामी तिरि[12]य-मणुस्साण देवाणं ॥ ४४ ॥

१४१५. अंतोमुहुत्त[13]मद्धं लेसाण ठिई जहिं जहिं जा उ ।
तिरि[14]याणं च नराणं वज्जेत्ता केवलं लेसं ॥ ४५ ॥

१४१६. मुहुत्तद्धं तु जहन्ना, उक्कोसा होइ पुव्वकोडी उ ।
नवहिं वरिसेहिं ऊणा नायव्वा सुक्कले[15]साए ॥ ४६ ॥

१४१७. एसा तिरिय-नराणं लेसाण ठिई उ वण्णिया होइ ।
तेण परं वो[16]च्छामी लेसाण [17]ठिती उ देवाणं ॥ ४७ ॥

१४१८. दस वाससहस्सा[18]इं कि[19]ण्हाए [20]ठिती जहन्निया होइ ।
पलि[21]यमसंखेज्जइमो[22] उक्कोसा होइ कि[23]ण्हाए ॥ ४८ ॥

---

१. एतद्गाथासूत्र (४२) स्थाने सं १ प्रतावित्थं गाथासूत्रम्—**जा काऊए ठिई खलु उक्कोसा सा चेव समयमब्भहिया। जहन्नेणं नीलाए दस उदहि पलियमसंखं च उक्कोसा ॥४२॥** एतत्पाठान्तरविषये पाइयटीकानिर्देशस्त्वित्थम्—"इहोत्तरत्र च पाठान्तरं दृश्यते, तत्र च जघन्यास्थितिः समयाधिकत्वमुक्तं तच्च न बुध्यते इति न तद्व्याख्या"॥ २. **पलिओवम संख**° शा० ने० । **पलिओवममसंख**° पा० ॥ ३. °**गो उ ज**° ला १ । °**गो य ज**° पु० ॥ ४. **पलिओवमअसं** शा० । **पलिओवममसं**° पा० ने० ॥ ५. **पलियअसं**° सं १ । **पलिओवमअसं**° शा० । **पलिओवममसं**° पा० ने० ॥ ६. **तेतीस**° सं २ । **तित्तीस**° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ७. °**रा ऊ उ**° ला १ ला २ पु० ॥ ८. **किन्हलेसाए** सं २ । **किण्हाए लेसाए** शा० । प्रज्ञापनाहरिभद्रीयवृत्तावत्र मूलस्थ एव पाठो निष्टङ्कितः, दृश्यतां तत्पृष्ठं १०९ ॥ ९. **उ होइ नायव्वा** । **ते**° सं १ ॥ १०. "तेण त्ति सूत्रत्वात् ततः" ॥ ११. **वुच्छामी** ला २ पु० पा० ने० । **वुच्छामी** ला १ । **वोच्छामि** सं २ ॥ १२. **तिरियाण नराण दे**° सं १ ॥ १३. "अन्तर्मुहूर्ताद्धाम्–अन्तर्मुहूर्तकालम् "इति पाटी० नेटी० ॥ १४. °**याण नराणं वा** सं २ शा० पा० ने० । °**याण नराणं च** ला १ ला २ पु० ॥ १५. °**लेस्साए** सं १ ॥ १६. **वोच्छामिं** सं १ । **वोच्छामि** सं २ शा० । **वुच्छामी** ला २ पु० । **वुच्छामि** ला १ ॥ १७. **ठिई** सं १ विना ॥ १८. °**स्सा णं कि**° सं १ ॥ १९. **कण्हाए** सं १ सं २ । **किण्हाइ** ला १ ला २ पु० ॥ २०. **ठिई** सं १ सं २ विना ॥ २१. "पल्योपमासङ्ख्येयतमः, प्रस्तावाद् भागः" इति पाटी० नेटी० । °**यअसं**° सं १ ॥ २२. °**मो कण्हाए ठिती उ उक्कोसा ॥ ४८ ॥** सं १ ॥ २३. **कण्हाते** सं २ ॥

१४१९. जा किण्हाए[1] ठिती खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया[2] ।
जहन्नेणं नीलाए, पलिय[3]मसंखं च उक्कोसा ॥ ४९ ॥

१४२०. जा नीलाए[4] ठिई खलु उक्कोसा सा[5] उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं काऊए, पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ५० ॥

१४२१. तेण परं वोच्छामी[6] तेऊलेसा[7] जहा सुरगणाणं[8] ।
भवणवइ-वाणमंतर-जोइस-वेमाणियाणं च ॥ ५१ ॥ ५

१४२२. पलिओवमं जहन्नं[9], उक्कोसा सागरा उ दोण्णऽहिया[10] ।
पलियमसंखेज्जेणं[11] [12]होई भागेण तेऊए ॥ ५२ ॥

१४२३. दस वाससहस्साइं तेऊए[13] ठिई जहन्निया होइ ।
दोण्णु[14]दही पलिओवमअसंखभागं च उक्कोसा ॥ ५३ ॥[15] १०

१४२४. जा तेऊए [16]ठिती खलु उक्कोसा[17] सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं पम्हाए, दस[18] मुहुत्तऽहियाइं उक्कोसा ॥ ५४ ॥

१४२५. जा पम्हाए[19] ठिई खलु उक्कोसा[20] सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं सुक्काए, [21]तेत्तीस मुहुत्तमब्भहिया ॥ ५५ ॥ [दारं ९]

---

१. कण्हाए सं १। कण्हाते सं २। किण्हाइ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ २. समयाभ्यधिकेत्यर्थः ॥ ३. "प्राग्वत् पल्योपमासङ्ख्येयश्च भागः" इति पाटी०। "सूचनात् सूत्रमिति पल्योपमासङ्ख्येयभागः" इति नेटी० ॥ ४. नीलाते सं २। नीलाइ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ५. सा चेव स° सं १ ॥ ६. वोच्छामिं सं १। वोच्छामि सं २ शा०। वुच्छामी ला २ पु० पा०। वुच्छामी ला १ ॥ ७. तेजोलेश्यामित्यर्थः ॥ ८. सुरगाणं शा० ॥ ९. जहन्ना पा० ने० ॥ १०. दोण्हऽहि° सं २। दुन्निहि° ला १ ला २ पु०। दुन्नहि° शा०। दुण्हहि° पा० ने० ॥ ११. °यअसं° सं १ ॥ १२. होइ भा° सं १ शा०। होइ सभा° ने०। होइ भाए गते ऊणे ॥ ५२ ॥ ला २ ॥ १३. तेऊइ ला १ ला २ पु० पा० ॥ १४. दुण्हुद° ला १। दुन्नुद° पा० ॥ १५. अत्र ५१–५२–५३ सूत्रगाथास्थाने पाइयटीकायामित्थं पाठभेदनिर्देश उपलभ्यते– "अधीयते च केचन अनन्तरसूत्रत्रय (५१–५३) स्थाने 'जा काऊइ ठिई खलु उक्कोसे'त्यादि तदत्र तत्त्वं न विद्मः" ॥ १६. ठिई सं १ विना ॥ १७, २०. °सा सच्चेव स° सं १ ॥ १८. दस उ मुहुत्ताहियाइ शा० पाटी० ॥ १९. पम्हाते सं २। पम्हाइ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ २१. तित्तीस सं १ शा० विना। "त्रयस्त्रिंशद्...मुहूर्ताभ्यधिकानि, सागरोपमाण्युत्कृष्टेति गम्यते" इति पाटी० ॥

१४२६. किण्हा नीला काऊ तिन्नि वि एयाओ अ[1]हम्मलेसा[2]ओ ।
एयाहिं तिहिं वि जीवो दोग्गइं उववज्[3]जई ॥ ५६ ॥

१४२७. तेऊ पम्हा सुक्का तिन्नि वि ए[4]याओ धम्मलेसा[5]ओ ।
एयाहिं तिहिं वि जीवो सो[6]ग्गइं उववज्[7]जई ॥ ५७ ॥ [दारं १०]

५ १४२८. लेसाहिं सव्वाहिं पढमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न[8] हु कस्सइ उ[9]ववाओ परे भवे[10] होइ जीवस्स ॥ ५८ ॥

१४२९. लेसाहिं सव्वाहिं चरमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न[11] हु क[12]स्सइ उ[13]ववाओ परे भवे[14] हवइ जीवस्स ॥ ५९ ॥

१४३०. [15]अंतोमुहुत्तम्मि गए अंत[16]मुहुत्तम्मि सेसए[17] चेव ।
१० लेसाहिं परिणयाहिं जीवा गच्छंति परलोगं[18] ॥ ६० ॥ [दारं ११]

१४३१. तम्हा ए[19]यासि लेसाणं अणुभा[20]वं वियाणिया ।
अप्पसत्था[21]ओ वज्जेत्ता पसत्थाओ अहिट्ठए[22] ॥ ६१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ **लेसऽज्झय[23]णं समत्तं** ॥ ३४ ॥

---

१. अहमले° ला १ ला २ पु० शापा० पाटीपा० ॥ २, ५. °लेस्साओ सं १ ॥ ३, ७. °ज्जइ सं १ ॥ ४. तेयाओ सं २ ॥ ६. "सोगतिं ति सुगतिम्" इति पाटी० । सुग्गइं सं १ सं २ विना ॥ ८, ११. न वि कस्स वि उववत्ती परे पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निष्टङ्कितः । न वि कस्स वि उववा° सं २ ॥ ९, १३. उववत्ति प° पा० ॥ १०. °वे अत्थि जी° सं १ पाटी० नेटी० विना ॥ १२. कस्सवि पु० ने० ॥ १४. °वे अत्थि जी° सं १ पाटी० नेटी० विना, नवरं °वे होइ जी° शा० ॥ १५. अंतमु° शा० पा० ने० ॥ १६. अंतोमु° सं १ सं २ ॥ १७. सेसते सं २ ॥ १८. °लोयं सं १ पु० विना, नवरं °लोए ला २ ॥ १९. एयाण ले° सं १ ॥ २०. °भागं पाटी० । °भागे सं १ ॥ °भावे सं २ ला १ ला २ पु० । आणुभावे शा० ॥ २१. °त्था उ वज्जित्ता पसत्था उ अ° ने० नेटी०, तथाच नेटी०– "उभयत्रापि तुः पूरणे" ॥ २२. °ए मुणि ॥ ६१ ॥ त्ति बे° सं १ ला २ प्रती विना, नवरं अहिट्ठेज्जासि त्ति बेमि सं १ । अत्र मूलवाचनानुसारिणी पाटी०-नेटी०व्याख्या यथा– "अधितिष्ठेत्...... आश्रयेत्, मुनिरिति शेषः" ॥ २३. °यणं सम्मत्तं सं २ । °यणं ३४ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

पंचतीसइमं अणगारमग्गगईयं अज्झयणं

१४३२. सुणेह मे एगग्गमणा[1] मग्गं[2] बुद्धेहिं देसियं[3] ।
जमायरंतो भिक्खू दुक्खाणंतकरो भवे ॥ १ ॥

१४३३. गिहवासं परिच्चज्ज[4] पव्वज्जामस्सिओ[5] मुणी ।
इमे संगे वियाणेज्जा[6] जेहिं सज्जंति माणवा ॥ २ ॥

१४३४. तहेव हिंसं अलियं चोज्जं[7] अबंभसेवणं[8] ।
इच्छाकामं च लोभं च संजओ[9] परिवज्जए ॥ ३ ॥

१४३५. मणोहरं चित्तघरं मल्ल-धूवेण[10] वासियं ।
सकवाडं पंडरुल्लोयं[11] मणसा वि न पत्थए ॥ ४ ॥

१४३६. इंदियाणि उ[12] भिक्खुस्स तारिसम्मि उवस्सए ।
दुक्कराइं[13] निवारेउं कामरागविवड्ढणे ॥ ५ ॥

१४३७. सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगगो[14] ।
पइरिक्के[15] परकडे वा वासं तत्थ[16]ऽभिरोयए[17] ॥ ६ ॥

१४३८. फासुयम्मि अणाबाहे इत्थीहिं अणभिद्दुए ।
तत्थ संकप्पए वासं भिक्खू परमसंजए ॥ ७ ॥

---

१. एगमणा ला २ पु० पा० ने० । तेगमणा सं २ ॥ २. मग्गं सव्वन्नु(बुद्धेहिं) देसियं पा० ॥ ३. भासियं सं १ ॥ ४. °च्चज्जा सं २ पा० ने० ॥ ५. °मास्सिए सं २ । °मस्सिए ला १ ला २ पु० शा० पा० ने० ॥ ६. °णिज्जा सं १ सं २ विना ॥ ७. चुज्जं ला १ ला २ पु० । चौर्यमित्यर्थः ॥ ८. अबंभ° सं १ शा० ॥ ९. संजए सं १ ॥ १०. °धूवणवा° सं १ सं २ पा० पाटी०, अत्र हस्तलिखितनेमिचन्द्रीयटीकाप्रतौ मूलपाठे °धूवणवा° इत्येव पाठ उपलभ्यते ॥ ११. पंडुरु° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १२. य ला २ ॥ १३. °राइं तु धारेउं इति पाटी०सम्मतः पाठः, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः । दुष्कराणि–दुःशकानि ॥ १४. एक्कओ सं १ सं २ ने० । एगओ ला १ ला २ शापा० । इक्कओ पा० शा० । एगया इति पाटी०सम्मतः पाठः, "एक्कतो त्ति एककः" इति पाइयटीकायां पाठभेदनिर्देशः ॥ १५. परक्के इति पाठानुसारिणी पाटी०, "पतिरिक्के देशीभाषया एकान्ते" इति पाइयटीकायां पाठभेदनिर्देशः ॥ १६. तत्थाभि° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १७. °यई सं२ ॥

१४३९. न सयं[1] गिहाइं कुव्वेज्जा[2] नेव अन्नेहिं कारए ।
गिहकम्मसमारंभे[3] भूयाणं दिस्सए वहो ॥ ८ ॥

१४४०. तसाणं थावराणं च सुहुमाणं बायराण य ।
तम्हा गिहिसमारंभं[4] संजओ[5] परिवज्जए ॥ ९ ॥

१४४१. तहेव भत्त-पाणेसु पयणे[6] पयावणेसु य[7] ।
पाण-भूयदयट्ठाए न पए[8] न पयावए ॥ १० ॥

१४४२. जल-धन्ननिस्सिया[9] जीवा पुढवी-कट्ठनिस्सिया ।
हम्मंति[10] भत्त-पाणेसु[11], तम्हा भिक्खू न पयावए ॥ ११ ॥

१४४३. विसप्पे[12] सव्वओधारे बहुपाणविणासणे ।
नत्थि जोइसमे सत्थे, तम्हा जोइं न दीवए ॥ १२ ॥

१४४४. हिरण्णं जायरूवं[13] च मणसा वि न पत्थए ।
समलेट्ठु[14]-कंचणे भिक्खू विरए कय-विक्कए ॥ १३ ॥

१४४५. किणंतो कइओ होइ, विक्किणंतो य वाणिओ ।
कय-विक्कयम्मि वट्टंतो भिक्खू[15] होइ न तारिसो ॥ १४ ॥

१४४६. भिक्खियव्वं, न केयव्वं भिक्खुणा भिक्खवित्तिणा[16] ।
कय[17]-विक्कओ महादोसो भिक्खावित्ती[18] सुहावहा ॥ १५ ॥

१४४७. समुयाणं उंछमेसेज्जा[19] जहासुत्तमणिंदियं ।
लाभालाभम्मि संतुट्ठे पिंडवायं[20] चरे मुणी ॥ १६ ॥

---

१. सइं सं १ सं २ ॥ २. °व्विज्जा सं १ सं २ विना ॥ ३. गिहिक° सं २ ला १ पु० ॥ ४. गिहिस° सं २ ला २ ॥ ५. संजए सं १ ॥ ६. पयण-पयाव° इति पाठानुसारिणी पाटी०, हस्तलिखितनेटी०प्रतिपाठोऽपि पाटी०सम इति ॥ ७. "भूतवधो दृश्यते इति प्रागुक्तेन सम्बन्धः" इति नेटी० ॥ ८. पते न पयावते सं २ ॥ ९. °या पाणा पु° सं १ ॥ १०. हम्मंती सं १ ॥ ११. "भक्त-पानेषु, प्रक्रमात् पच्यमानादिषु" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. "विसर्पे···सर्वतोधारं···बहुप्राणविनाशनं···नास्ति···ज्योतिःसमं···शस्त्रम्···, सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः प्राग्वत्" इति पाटी० ॥ १३. जाइरू° ला २ ॥ १४. °लिट्ठु° सं १ सं २ शा० विना ॥ १५. भिक्खू न हवइ ता° सं:१ विना ॥ १६. °क्खवत्ति° ला २ शा० ॥ १७. "क्रयश्च विक्रयश्च क्रय-विक्रयम्··· महादोषम्···, लिङ्गव्यत्ययश्च प्राग्वत् ('प्राकृतत्वात्' इति नेटी०)" इति पाटी० नेटी० ॥ १८. भिक्खवि° ला १ पु० । भिक्खवत्ती ला २ शा० ॥ १९. °सिज्जा सं १ सं २ ने० विना ॥ २०. °वायं गवेसए ॥ १६ ॥ सं १ पाटीपा० । "पिण्डपातं भिक्षाटनम्" इति पाटी० नेटी० ॥

१४४८. अलोले[1], न रसे गिद्धे[2] जिब्भादंते[3] अमुच्छिए[4] ।
न रसट्ठाए भुंजेज्जा[5], जावणट्ठा[6] महामुणी ॥ १७ ॥

१४४९. अच्चणं रयणं चेव वंदणं पूयणं तहा ।
इड्ढी-सक्कार-सम्माणं मणसा वि न पत्थए ॥ १८ ॥

१४५०. सुक्कज्झाणं[7] झियाएज्जा[8] अनियाणे अकिंचणे । ५
वोसट्ठकाए विहरेज्जा[9] जाव कालस्स पज्जओ[10] ॥ १९ ॥

१४५१. निज्जूहिऊण[11] आहारं कालधम्मे उवट्ठिए ।
चइऊण[12] माणुसं[13] बोंदिं[14] पहू दुक्खा[15] विमुच्चई[16] ॥ २० ॥

१४५२. निम्ममो निरहंकारो वीयरागो[17] अणासवो ।
संपत्तो केवलनाणं[18] सासयं[19] परिनिव्वुडे[20] ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥ १०

॥ अणगारमग्गं[21] समत्तं ॥ ३५ ॥

---

१. अलोलो ला १ ला २ पा० ने० । अलोलू सं २ ॥ २. गिद्धो पा० ने० ॥ ३. °दंतो पा० ने० । "प्राकृतत्वाद् दान्ता···जिह्वा···येनासौ दान्तजिह्वः" इति पाटी० नेटी० ॥ ४. °च्छिओ पा० ने० ॥ ५. °जिज्जा सं १ सं २ विना ॥ ६. जवणट्ठाए म° सं १ विना ॥ ७. सुक्कं झाणं सं १ ला १ पा० ने० मुद्रितनेटी० । सुक्कझाणं शा० ॥ ८. °इज्जा सं १ सं २ शा० विना ॥ ९. °रिज्जा सं १ सं २ शा० विना ॥ १०. "पज्जय त्ति पर्यायः परिपाटी प्रस्ताव इति यावत्' इति पाटी० ॥ ११. "निज्जूहिऊण त्ति परित्यज्य" इति पाटी० नेटी० ॥ १२. जहिऊण सं १ शा० ॥ १३. °णुसं जोणी बहुदु° सं २ ॥ १४. बुंदिं ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ १५. "दुक्खेति दुःखैः" इति पाटी० नेटी० । दुक्खे ला १ ला २ पु० शा० ॥ १६. पमुच्चई शापा० ॥ १७. °रातो सं २ । °राओ ला १ ला २ पा० ने० ॥ १८. "केवलज्ञानम्" इति पाटी० हस्तलिखितनेटी०प्रतौ च ॥ १९. सासए ला १ ॥ २०. °निव्वुडि ला १ ला २ पु० । °णिव्वुए शा० ॥ २१. °मग्गं ३५ ॥ ला १ ला २ पु० ॥

३६

छत्तीसइमं जीवाजीवविभत्तिअज्झयणं

१४५३. जीवाजीववि[1]भत्तिं सुणेह मे एगमणा इओ ।
जं जाणिऊ[2]णं भिक्खू सम्मं जयइ संजमे ॥ १ ॥

१४५४. जीवा चेव अजीवा य [3]एस लोए वियाहिए ।
[4]अजीवदेसमागासे [5]अलोए से वियाहिए ॥ २ ॥

१४५५. दव्वओ खेत्तओ[6] चेव कालओ भावओ तहा ।
परूवणा तेसि भवे जीवाणमजीवाण य ॥ ३ ॥

१४५६. रूविणो चेवऽ[7]रूवी य अजीवा दुविहा भवे ।
[8]अरूवी [9]दसहा वुत्ता, रूविणो वि[10] चउव्विहा ॥ ४ ॥

१४५७. धम्मत्थिकाए तद्देसे तप्पदेसे य आहिए ।
[11]अधम्मे तस्स देसे य [12]तप्पदेसे य आहिए ॥ ५ ॥

१४५८. [13]आगासे तस्स देसे य [14]तप्पएसे य आहिए ।
अद्धा[15]समए चेव [16]अरूवी दसहा भवे ॥ ६ ॥

१४५९. धम्मा[17]धम्मे य दो[18] वेए लोगमेत्ता[19] वियाहिया ।
लोगालोगे य [20]आकासे, समए समयखेत्तिए[21] ॥ ७ ॥

---

१. °भत्तिं मे सुणेहेगमणा इओ इति पाटी०, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ २. °ण समणे स° सं १ पाटीपा० ॥ ३. तेस लोते वियाहिते सं २ ॥ ४. "अजीवदेशः आकाशम्–अलोकः" इति पाटी० ॥ ५. अलोते सं २ ॥ ६. °ओ काले भावओ पज्जवेहिं य । परू° सं १ । खेत्त-कालेहिं भावओ पज्जवेहि य । परू° शापा० ॥ ७–८. अरूपिण इत्यर्थः ॥ ९. दसविहा सं १ ॥ १०. य सं १ शा० ॥ ११. "पदेऽपि पदैकदेशदर्शनाद् अधर्मास्तिकायः" इति पाटी० ॥ १२. तप्पएसे सं १ विना ॥ १३. आकाशास्तिकाय इत्यर्थः ॥ १४. तप्पतेसे सं २ ॥ १५. °समते सं २ ॥ १६. "अरूपिणो दशविधा…भवेयुः" इति पाटी० ॥ १७. °धम्मा दो चेव लो° सं १ ॥ १८. दो चेव लो° ला १ शा० । दो एए लो° ला २ । दो चेए लो° शापा० ॥ १९. °मित्ता सं १ सं २ विना ॥ २०. आगासे सं १ विना ॥ २१. °खेत्तिते सं २ । °खेत्तिके सं १ । °खित्तिए ला १ ला २ पु० पा० ॥

१४६०. [1]धम्माधम्मा[2]गासा तिन्नि वि एए[3] अणादिया[4] ।
अपज्जवसिया चेव सव्वद्धं तु वियाहिया ॥ ८ ॥[5]

१४६१. समए वि संतइं पप्प एवमेव वियाहिए[6] ।
आएसं पप्प साईए[7] अप्पज्जवसिए वि य ॥ ९ ॥

१४६२. खंधा य खंधदेसा य तप्पएसा[8] तहेव य ।
परमाणुणो य बोधव्वा रूविणो यं[9] चउव्विहा ॥ १० ॥

१४६३. एगत्तेण पुहत्तेण[10] खंधा य परमाणुणो ।
लोए[11]गदेसे लोए य भइयव्वा ते उ खेत्तओ[12] ।
एत्तो[13] कालविभागं तु तेसिं वोच्छं[14] चउव्विहं ॥ ११ ॥[15]

१४६४. संतइं पप्प तेऽणाई अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया[16] सपज्जवसिया वि य ॥ १२ ॥

१४६५. असंखकालमुक्कोसा[17] एक्कं[18] समयं जहन्निया[19] ।
अजीवाण य रूवीणं ठिती[20] एसा[21] वियाहिया ॥ १३ ॥

---

१. "धर्माधर्माकाशानि त्रीण्यप्येतानि···अनादिकानि···अपर्यवसितानि···व्याख्यातानि···, सर्वत्र लिङ्गव्यत्ययः प्राग्वत्" इति पाटी० ॥ २. °म्मा य आकासा सं १ ॥ ३. तेते सं २ ॥ ४. अणाइया सं १ विना ॥ ५. ॥ ८ ॥ एमेव संतइं पप्प समए वि विया° पाटीपा० । एमेव संतइं पप्प समए एए वियाहिया । आ° सं १ ॥ ६. °हिया ने० शापा० । °हिओ सं २ ॥ ७. सातीए सं २ ॥ ८. °सा य आहिया । प° सं १ ॥ ९. उ सं १ ॥ १०. पुहुत्ते° ला २ ने० ॥ ११. लोतेग° सं २ । लोगे य लोगदेसे य भइ° सं १ ॥ १२. खित्त° सं १ सं २ शा० विना ॥ १३. इत्तो ला १ शा० ॥ १४. वुच्छं सं १ सं २ विना, नवरं वुच्छं ला १ ॥ १५. "इदं च सूत्रं षट्पादं गाथेत्युच्यते, तथा च तल्लक्षणम्—'विषमाक्षर-पादं वा पादैरसमं दशधर्मवत् । तन्त्रेऽस्मिन् यदसिद्धं गाथेति तत् पण्डितैर्ज्ञेयम् ॥ (   )' इति । अत्र च 'दशधर्मवत्' इत्यनेन 'दश धर्मं न जानन्ति धृतराष्ट्र ! निबोधत । मत्तः प्रमत्त उन्मत्तः श्रान्तः क्रुद्धो बुभुक्षितः । त्वरमाणश्च भीरुश्च लुब्धः कामी च ते दश ॥' (   ) । इति गृह्यत इति । प्रत्यन्तरेषु अन्त्यपादद्वयं न दृश्यत एव ।" इति पाटी० । "इदं च सूत्रं षट्पादम्, प्रत्यन्तरेषु तु अन्त्यपादद्वयं न दृश्यत एव ।" इति नेटी० ॥ १६. साईया सं १ विना ॥ १७. °मुक्कोसं सं १ ने० विना । "यत्रापि असंखकालमुक्कोसं एक्को समओ जहन्नयं ति पाठः तत्रापि लिङ्गव्यत्ययादयमेव संस्कारः, एवमुत्तरत्रापि" इति नेटी० ॥ १८. एक्को समओ सं २ ला १ ला २ पु० शा० ॥ १९. जहन्नयं सं १ ने० विना ॥ २०. ठिई सं १ विना ॥ २१. तेसा सं २ ॥

१४६६. अणंतकालमुक्कोसं[1] एक्कं[2] समयं जहन्नयं ।
अजीवाण य रूवीणं अंतरेयं[3] वियाहियं ॥ १४ ॥

१४६७. वण्णओ गंधओ चेव रसओ फासओ तहा ।
संठाणओ य[4] विन्नेओ परिणामो तेसि पंचहा ॥ १५ ॥

१४६८. वण्णओ परिणया जे उ पंचहा ते[5] पकित्तिया ।
किण्हा नीला य लोहिया[6] हालिद्दा[7] सुक्किला तहा ॥ १६ ॥

१४६९. गंधओ परिणया जे उ दुविहा ते वियाहिया ।
सुब्भिगंधपरिणामा[8] दुब्भिगंधा तहेव य ॥ १७ ॥

१४७०. रसओ परिणया जे उ पंचहा ते[9] पकित्तिया ।
तित्त-कडुय-कसाया अंबिला महुरा तहा ॥ १८ ॥

१४७१. फासओ परिणया जे उ अट्ठहा ते पकित्तिया[10] ।
कक्खडा[11] मउया चेव गरुया[12] लहुया तहा ॥ १९ ॥

१४७२. [13]सीया उण्हा य निद्धा य तहा लुक्खा य आहिया ।
इई[14] फासपरिणया[15] एए[16] पुग्गला समुदाहिया ॥ २० ॥

१४७३. संठाणपरिणया[17] जे उ पंचहा ते[18] पकित्तिया ।
परिमंडला य वट्टा[19] तंसा चउरंसमायया ॥ २१ ॥

१४७४. वण्णओ जे भवे किण्हे भइए से उ गंधओ ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २२ ॥

---

१. °मुक्कोसमेक्को समओ शा० ॥ २. एक्को समओ सं २। एगो समओ ला १। इक्को मुक्को जह° ला २। इगसमओ जह° पु० ॥ ३. अन्तरमेतदित्यर्थः ॥ ४. य बोद्धव्वो प° सं १ ॥ ५. ते वियाहिया। कि° सं १ ॥ ६. लोहीया सं २ पु० ॥ ७. हलिद्दा सं १ शा० ॥ ८. सुरभिगंधपरिणया दुरभिगंधा य आहिया ॥ १७ ॥ सं १। "सुब्भि त्ति सुरभिगन्धः...परिणामः...,दुब्भि त्ति दुरभिगन्धः" इति पाटी० ॥ ९. ते वियाहिया सं १ ॥ १०. परिकि° सं १ सं २ पु० ॥ ११. °डा य म° सं १ ॥ १२. गुरुया सं २ ला १ शा० विना ॥ १३. सीउण्हा य सं २ ला १। सीया उसिण-निद्धा य तत्तो लु° सं १ ॥ १४. इय शा० ॥ १५. °या अट्ठहा परिकित्तिया ॥ २० ॥ सं १ ॥ १६. तेते सं २। जे उ पु° ला १ ॥ १७. °णओ प° शा० ॥ १८. ते वियाहिया सं १ ॥ १९. वट्टा य तं° पा० ने० शा० ॥

१४७५. वण्णओ जे भवे नीले भइए[1] से उ गंधओ ।
रसओ[2] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २३ ॥

१४७६. वण्णओ[3] लोहिए जे उ भइएँ[4] से उ गंधओ ।
रसओ[5] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २४ ॥

१४७७. वण्णओ[6] पीयए जे उ भइएँ[7] से उ गंधओ ।
रसओ[8] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २५ ॥

१४७८. वण्णओ[9] सुक्किले जे उ भइए[10] से उ गंधओ ।
रसओ[11] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २६ ॥

१४७९. गंधओ जे भवे सुब्भी[12] भइए से उ वण्णओ ।
रसओ[13] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २७ ॥

१४८०. गंधओ जे भवे दुब्भी[14] भइए से उ वण्णओ ।
रसओ[15] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २८ ॥

१४८१. रसओ तित्तए[16] जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गंधओ फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ २९ ॥

१४८२. रसओ कडुए[17] जे उ भइए[18] से उ वण्णओ ।
गंधओ फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ ३० ॥[19]

१४८३. रसओ कसाए[20] जे उ भइए[21] से उ वण्णओ ।
गंधओ फासओ[22] चेव भइए संठाणओ वि य ॥ ३१ ॥

१४८४. रसओ अंबिले जे उ भइएँ[23] से उ वण्णओ ।
गंधओ फासओ[24] चेव भइए संठाणओ वि य ॥ ३२ ॥

---

१. °ए० ॥ २३ ॥ ला २ ॥ २. °ओ० ॥ २३ ॥ ला १ पु० ॥ ३. °ओ जे भवे लोहिए भ° शापा० ॥ ४. °ए० ॥ २४ ॥ ला २ पु० ॥ ५. °ओ० ॥ २४ ॥ ला १ ॥ ६. °ओ जे भवे पीए भ° शापा० ॥ ७. °ए० ॥ २५ ॥ ला २ पु० ॥ ८. रस० ॥ २५ ॥ ला १ ॥ ९. °ओ जे भवे सुक्किले भ° शापा० ॥ १०. भ० ॥ २६ ॥ ला २ पु० ॥ ११. रस० ॥ २६ ॥ ला १ ॥ १२. सुरही भ° सं२ शापा० ॥ १३. °ओ० ॥ २७ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १४. दुरही भ° शापा० ॥ १५. °ओ० ॥ २८ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १६. तित्तते सं २ । तित्तओ ला १ ला २ पु० पा० ॥ १७. कडुयए सं २ ॥ १८. भ० ॥ ३० ॥ ला २ पु० ॥ १९. ॥ ३० ॥ कसाए रसओ जे उ सं १ सं २ ॥ २०. कसायले ला १ ॥ २१. भइ० ॥ ३१ ॥ ला २ पु० ॥ २२. फा० भइए संठा० ॥ ३१ ॥ ला १ ॥ २३. °ए० ॥ ३२ ॥ ला २ पु० ॥ २४. फा० भइए सं० ॥ ३२ ॥ ला १ ॥

१४८५. रसओ [1]महुरए जे उ भइए[2] से उ वण्णओ।
गंधओ[3] फासओ चेव भइए संठाणओ वि य ॥ ३३ ॥

१४८६. फासओ कक्खडे जे उ भइए से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [4]संठाणओ वि य ॥ ३४ ॥

१४८७. फासओ [5]मउए जे उ भइए[6] से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [7]संठाणओ वि य ॥ ३५ ॥

१४८८. फासओ [8]गरुए जे उ [9]भइए से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [10]संठाणओ वि य ॥ ३६ ॥

१४८९. फासओ [11]लहुए जे उ भइए[12] से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [13]संठाणओ वि य ॥ ३७ ॥

१४९०. फासओ[14] सीयए जे उ [15]भइए से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [16]संठाणओ वि य ॥ ३८ ॥

१४९१. फासओ[17] उण्हए जे उ [18]भइए से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [19]संठाणओ वि य ॥ ३९ ॥

१४९२. फासओ[20] निद्धए जे उ [21]भइए से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [22]संठाणओ वि य ॥ ४० ॥

१४९३. फासओ[23] लुक्खए जे उ भइए[24] से उ वण्णओ।
गंधओ रसओ चेव भइए [25]संठाणओ वि य ॥ ४१ ॥

---

१. महुरओ सं २। महुरे ला १॥ २. °ए० ॥ ३३ ॥ ला २ पु० ॥ ३. °ओ फा० भइए सं० ॥ ३३ ॥ ला १॥ ४. सं० ॥ ३४ ॥ ला १॥ ५. मउयओ सं २॥ ६. °ए० ॥ ३५ ॥ ला २ पु० ॥ ७. सं० ॥ ३५ ॥ ला १॥ ८. गरुयए सं १। गरुयते सं २। गुरुए ला २ पा० ने० शा०। गुरुयए शापा० ॥ ९. भ० ॥ ३६ ॥ ला २ पु० ॥ १०. सं० ॥ ३६ ॥ ला १॥ ११. लहुयए सं १ सं २॥ १२. °ए० ॥ ३७ ॥ ला २ पु० ॥ १३. सं० ॥ ३७ ॥ ला १॥ १४. °ओ निद्धए जे सं १ सं २ पाटी० ॥ १५. भ० ॥ ३८ ॥ ला २ पु० ॥ १६. संठा० ॥ ३८ ॥ ला १॥ १७. °ओ लुक्खए जे सं १ सं २ पाटी० ॥ १८. भइ० ॥ ३९ ॥ ला २ पु० ॥ १९. सं० ॥ ३९ ॥ ला १॥ २०. °ओ सीयए जे सं १ सं २ पाटी० ॥ २१. भ० ॥ ४० ॥ ला २ पु० ॥ २२. सं० ॥ ४० ॥ ला १॥ २३. °ओ उण्हए जे सं १ सं २ पाटी०, नवरं उण्हओ सं २॥ २४. °ए० ॥ ४१ ॥ ला २ पु० ॥ २५. सं० ॥ ४१ ॥ ला १॥

१४९४. परिमंडलसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।
गंधओ रसओ चेव भइए फासओ वि य ॥ ४२[1] ॥

१४९५. संठाणओ भवे वट्टे भइएँ[2] से उ वण्णओ ।
गंधओ रसओ चेव भइए फासओ वि य ॥ ४३ ॥

१४९६. संठाणओ भवे तंसे भइएँ[3] से उ वण्णओ ।　　५
गंधओ रसओ चेव भइए फासओ वि य ॥ ४४ ॥

१४९७. संठाणओ[4] य चउरंसे भइएँ[5] से उ वण्णओ ।
गंधओ रसओ चेव भइए फासओ वि य ॥ ४५ ॥

१४९८. जे [6]आययसंठाणे भइएँ[7] से उ वण्णओ ।
गंधओ रसओ चेव भइए फासओ वि य ॥ ४६ ॥[8]　　१०

१४९९. एसा अजीवविभत्ती समासेण वियाहिया ।
एँत्तो[9] जीवविभत्तिं वोच्छाँमि[10] अणुपुव्वसो ॥ ४७ ॥

१५००. संसारत्था य सिद्धा य दुविहा [11]जीवा वियाहिया ।
सिद्धा णेगविहा वुत्ता तं[12] मे कित्तयओ सुण ॥ ४८ ॥

१५०१. इत्थी-पुरिससिद्धा य तहेव य नपुंसगा ।　　१५
सलिंगे अन्नलिंगे य गिहिलिंगे तहेव य ॥ ४९ ॥

१५०२. उक्कोसोगाहणाए य जहन्न-मज्झिमाँए[13] य ।
[14]उँड्ढं अहे य तिरियं च समुद्दम्मि जलम्मि य ॥ ५० ॥

---

१. ॥ ४२ ॥ तंससंठाणे जे उ भइए से वन्नओ। गंधओ रसओ चेव भइए फा० ॥ ४३ ॥ चउरंससंठाणे जे उ भइए से वन्नओ। गंधओ रसओ चेव भइए फा० ॥ ४४ ॥ वट्टओ संठाणे जे उ भइए से वन्नओ। गंधओ रसओ चेव भइए फा० ॥ ४५ ॥ जे आययसं° ला १ ॥ २. °ए० ॥ ४३ ॥ ला २ पु० ॥ ३. °ए० ॥ ४४ ॥ ला २ पु० ॥ ४. °ओ चउ° सं १। °ओ जे च° शा० ॥ ५. °ए ॥ ४५ ॥ ला २ पु० ॥ ६. आयए सं° सं १ ॥ ७. °ए० ॥ ४६ ॥ ला २ ॥ ८. ॥ ४६ ॥ असंखकालमुकोसं एक्को(?क्कं) समयं जहन्नयं। अजीवाण रूवीणं अंतरं तं वियाहियं ॥ एसा अजी° सं १ ॥ ९. इत्तो सं १ सं २ विना ॥ १०. वुच्छा° सं १ सं २ विना, नवरं वुच्छा° ला १ पु० ॥ ११. जीवा भवंति उ। तत्थ णेगविहा सिद्धा ते मे कि° सं १ पाटीपा०, अत्र तत्थ स्थाने तत्था इति पाटीपा० ॥ १२. "तं इति सूत्रत्वात् तान्" इति पाटी० ॥ १३. °माइ य सं १ विना ॥ १४. उड्ढा अ° सं १। उड्ढे अ° सं २। उड्ढं अहे ति° ला १ ने० ॥

१५०३. दस[1] य नपुंसएसु[2] वीसतिं[3] इत्थियासु य।
पुरिसेसु य अट्ठसयं समएणेगेण[4] सिज्झई[5] ॥ ५१ ॥

१५०४. चत्तारि य गिहिलिंगे अन्नलिंगे दसेव य[6]।
सलिंगेण य अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई[7] ॥ ५२ ॥

१५०५. उक्कोसोगाहणाए उ[8] सिज्झंते जुगवं दुवे।
चत्तारि[9] जहन्नाए[10] जवमज्झऽट्ठुत्तरं[11] सयं ॥ ५३ ॥

१५०६. [12]चउरुड्ढलोगे[13] य दुवे समुद्दे तओ जले वीसमहे तहेव[14]।
सयं च अट्ठुत्तरं[15] तिरियलोए[16] समएणेगेण[17] उ सिज्झई धुवं ॥ ५४ ॥

१५०७. कहिं पडिहया सिद्धा? कहिं सिद्धा पइट्ठिया?।
कहिं बोंदिं[18] चइत्ताणं[19] कत्थ गंतूण सिज्झई[20]? ॥ ५५ ॥

१५०८. अलोए[21] पडिहया सिद्धा, लोयग्गे य पइट्ठिया।
इहं बोंदिं[22] चइत्ताणं तत्थ गंतूण सिज्झई[23] ॥ ५६ ॥

१५०९. बारसहिं जोयणेहिं सव्वट्ठस्सुवरिं भवे।
ईसीपब्भारनामा[24] पुढवी छत्तसंठिया ॥ ५७ ॥

---

१. दस चेव नपुंसेसु वीसति(तिं) इत्थि° चू० ॥ २. °सतेसु सं २ ॥ ३. वीसं इ° सं १ विना ॥ ४. समतेणे° सं २ ॥ ५. °ज्झति सं १। °ज्झइ सं २ ॥ ६. य। सेणिम्मि य अट्ठ° चू० ॥ ७. °ज्झइ सं १ ॥ ८. य ला १ शा०। उ सिज्झंतेक्कंसरा दुवे। चत्तारि य जहण्णाए जुवमट्ठु° सं १ ॥ ९. °त्तारि य ज° सं २ ने० ॥ १०. °ए मज्झे अट्ठु° ला १ शा० ने० ॥ ११. "जवमज्झ त्ति यवमध्या—मध्यावगाहना, तस्यां अष्टोत्तरं शतम्" इति पाटी० ॥ १२. एतत्सूत्रगाथा(५४)स्थाने चूर्णौ द्वे सूत्रगाथे उपलभ्येते, तद्यथा—चउरो उड्ढलोगम्मि वीसपुहत्तं अहे भवे। सयं अट्ठोत्तरं तिरिए एगसमएण सिज्झई ॥ १ ॥ दुवे समुद्दे सिज्झंती सेसजलेसु ततो जणा। एसा उ सिज्झणा भणिया जीवभावं पडुच्च उ ॥ २ ॥ चूर्णिकारसम्मतमेतत्सूत्रगाथाद्वयं पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निष्टङ्कितम्, नवरं जीवभावं इत्येतत्स्थाने पुव्वभावं इति पाइयटीकावतरणेऽस्ति ॥ १३. °लोए सं १ विना, नवरं °लोते सं २ ॥ १४. °व य। सं २ शा० ने० ॥ १५. °त्तर सं १ सं २ शा० विना ॥ १६. °लोते सं २। °लोए सिज्झंति जीवा समयम्मि एत्तो ॥५४॥ सं १ ॥ १७. °ण सि° सं २ शा० ॥ १८. बुंदिं सं १ सं २ शा० विना ॥ १९. जहित्ताणं सं १ ॥ २०, २३. °ज्झइ सं १ सं २। "सिज्झइ त्ति वचनव्यत्ययात् सिद्ध्यन्ति" इति पाटी० ॥ २१. अलोते सं २। आलोए शा० ॥ २२. बुंदिं ला १ ला २ पु० पा० ॥ २४. °मा उ पु° पा० ने०। °मा जा पु° सं १ ॥

१५१०. पणयालसयसहस्सा जोयणाणं तु आयया ।
तावइयं चेव [1]वित्थिण्णा [2]तिगुणो [3]तस्सेव परिरओ ॥ ५८ ॥

१५११. अट्ठजोयणबाहल्ला सा मज्झम्मि वियाहिया ।
[4]परिहायंती चरिमंते [5]मच्छियपत्ताओ तणुययरी ॥ ५९ ॥

१५१२. [6]अज्जुणसुवण्णगमई सा पुढवी [7]निम्मला सहावेण ।
उत्ताणगछत्तयसंठिया य भणिया जिणवरेहिं ॥ ६० ॥

१५१३. [8]संखंक-कुंदसंकासा [9]पंडरा निम्मला सुभा ।
[10]सीयाए जोयणे तत्तो लोयंतो [11]उ वियाहिओ ॥ ६१ ॥

१५१४. जोयणस्स उ जो [12]तत्थ कोसो उवरिमो [13]भवे ।
तस्स कोसस्स [14]छब्भाए सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६२ ॥

१५१५. तत्थ सिद्धा महाभागा लोयग्गम्मि [15]पइट्ठिया ।
[16]भवपवंचउम्मुक्का सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६३ ॥

१५१६. उस्सेहो [17]जस्स जो होइ भवम्मि [18]चरिमम्मि [19]उ ।
तिभागहीणा[20] तत्तो य सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६४ ॥

१५१७. एगत्तेण [21]सादीया अपज्जवसिया वि[22] य ।
[23]पुहत्तेण [24]अणादीया अपज्जवसिया वि[25] य ॥ ६५ ॥

---

१. विच्छिण्णा सं १ ला १ शा० विना ॥ २. तिगुणा साहियपरिरया सं १ । तिउण साहिय-पडि(रि)रयं पाटीपा० ॥ ३. "तस्सेव त्ति प्राग्वत् तस्मात्" इति पाटी० ॥ ४. परिहाय-माणपेरंता मच्छि° सं १ ॥ ५. मच्छीप° पा० । मच्छिपत्ताउ तणुयरी शा० ॥ ६. "अत्र च केचित् पठन्ति" इति वाचनान्तरनिर्देशेनेदं गाथासूत्रं (६०) पाइयटीकायां व्याख्यातमस्ति ॥ ७. उज्जला शापा० ॥ ८. संखं(ख)-कुंदिंदुसं° सं १ । संख-कुंदसं° शापा० ॥ ९. पंडुरा ला २ पु० पा० ने० ॥ १०. सीताए सं १ । सीयाते सं २ ॥ ११. य ला २ ॥ १२. तस्स को° सं १ पाटीपा० ॥ १३. भवे । कोसस्स वि य जो तस्स छब्भागो उवरिमो भवे ॥६२॥ सं १ पाटीपा० नेटीपा०, नवरं तस्स, स्थाने तत्थ इति पाटीपा० नेटीपा० ॥ १४. °ब्भाते सं २ ॥ १५. पयट्ठि° सं २ ॥ १६. भवप्पवं° ला १ पु० पा० ने० । भवपंचओ मुक्का शा० ॥ १७. "जस्स त्ति येषाम्" इति पाटी० । जेसि जो शा० ॥ १८. चरम° सं १ सं २ ने० शा० विना ॥ १९. य सं २ ला १ ला २ । उ । तत्तो तिभागहीणा सि° सं १ ॥ २०. °हीणो य त° सं २ । °हीणो त° शा० ॥ २१. सातीया सं २ । साईया शा० ने० । साइया ला १ ला २ पु० पा० ॥ २२. इ ला २ ॥ २३. पुहुत्ते° ला २ पु० पा० ने० ॥ २४. °णाइया सं १ विना, नवरं °णाईया ला २ ॥ २५. इ सं २ ॥

१५१८. अरूविणो जीवघणा नाण-दंसणसन्निया ।
[1]अतुलं [2]सुह संपत्ता उवमा जस्स नत्थि उ ॥ ६६ ॥

१५१९. [3]लोएगदेसे ते सव्वे नाण-दंसणसन्निया ।
संसारपारनि[4]त्थिण्णा सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६७ ॥

१५२०. संसारत्था [5]उ जे जीवा दुविहा ते वियाहिया ।
तसा य थावरा चेव, थावरा तिविहा तहिं ॥ ६८ ॥

१५२१. [6]पुढवी-आउजीवा य तहेव य [7]वणस्सई ।
[8]इच्चेते थावरा तिविहा, तेसिं [9]भेए सुणेह मे ॥ ६९ ॥

१५२२. दुविहा [10]पुढविजीवा [11]उ सुहुमा बायरा तहा ।
[12]पज्जत्तमपज्जत्ता [13]एवमेए दुहा पुणो ॥ ७० ॥

१५२३. बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
सण्हा खरा य [14]बोद्धव्वा, सण्हा सत्तविहा तहिं ॥ ७१ ॥

१५२४. किण्हा नीला य [15]रोहिरा य [16]हालिद्दा सुक्किला तहा ।
[17]पंडू पणग[18]मट्टीया, [19]खरा [20]छत्तीसईविहा ॥ ७२ ॥

---

१. अउलं सं १ सं २ विना ॥ २. सुहं शा० ने० ॥ ३. "इदं च सूत्रं (६७)···प्रत्यन्तरेषु च न दृश्यत एव" इति पाटी० । "वाचनान्तरे त्विदं सूत्रं नास्त्येव" इति नेटी० । लोतेग° सं २ । लोयग्गदेसे पाटीपा० ॥ ४. °निच्छिन्ना सं १ शा० ने० विना ॥ ५. य सं २ ॥ ६. पुढवी आऊ य बोद्धव्वा तहेव सं १ ॥ ७. "प्रक्रमाद् वनस्पतिजीवाः" इति पाटी० ॥ ८. इच्चेव शापा० । इच्चेए सं १ सं २ विना ॥ ९. भेते सं २ ॥ १०. पुढवी° सं १ शा० ॥ ११. य शा० ॥ १२. पर्याप्ता अपर्याप्ता इत्यर्थः ॥ १३. एवमेव दु° ला २ पा० । एगमेगे दु° सं १ पाटीपा० । तेवमेते दुविहा पु° सं २ ॥ १४. बोधव्वा सं १ पा० ने० विना ॥ १५. लोहिरा सं १ ॥ १६. हलि° शा० ॥ १७. "पंडु त्ति पाण्डवः" इति पाटी० । पंडु सं १ सं २ विना ॥ १८. °मट्टिया सं १ सं २ विना ॥ १९. खरा य छ° सं १ ॥ २०. खरबादरपृथिव्याः षट्त्रिंशद्भेद-कथनानन्तरं सूत्रगाथा ७३ तः ७६ पर्यन्तमुल्लिखितानां खरबादरपृथिवीभेदानां संख्या चत्वारिंशद् अस्ति, एतद्विषये "इह च पृथिव्यादयश्चतुर्दश (गा० ७३), हरितालादयोऽष्टौ (गा० ७४), गोमेज्जकादयश्च क्वचित् कस्यचित् कथञ्चिदन्तर्भावात् चतुर्दश (गा०७५-७६) इत्यमी मीलिताः षट्त्रिंशद् भवन्ति" इति व्याख्याय पाइयटीकायां नेमिचन्द्रीयटीकायां च षट्त्रिंशद्भेदा एव निरूपिताः । अत्रार्थे विशेषजिज्ञासुभिर्द्रष्टव्यं श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशितस्य 'पण्णवणासुत्तं भाग १' ग्रन्थस्य सूत्रं २४ (पृ० १३-१४) तथा पृ० १४ टि० १ ॥

१५२५. पुढवी १ य सक्करा २ वालुया ३ य उवले ४ सिला ५ य लोणूसे ६–७ ।
[1]अंय ८ तंब ९ तउय १० सीसग ११ रुप्प १२ सुवण्णे १३ य वइरे य १४ ॥ ७३ ॥

१५२६. हरियाले १५ हिंगुलुए १६ मणोसिला १७ सासगंजण १८-१९ पवाले २० ।
अब्भपडल-ऽब्भवालुय २१-२२, बादरकाए मणि[2]विहाणे ॥ ७४ ॥

१५२७. गोमेज्जए य रुयए अंके फलिहे य लोहियक्खे य ।
मरगय मसारगल्ले भुयमोयग इंदनीले य ॥ ७५ ॥

१५२८. चंदण गेरुय हंसगब्भ पुलए सोगंधिए य [3]बोद्धव्वे ।
चंदप्पभ वेरुलिए जलकंते सूरकंते य ॥ ७६ ॥

१५२९. एए खरपुढवीए भेया छत्तीसमाहिया ।
[4]एगविहमनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ ७७ ॥

१५३०. [5]सुहुमा सव्वलोग[6]म्मि लोगदेसे य बायरा ।
[7]एत्तो कालविभागं [8]तु [9]वोच्छं तेसिं चउव्विहं ॥ ७८ ॥

१५३१. संतइं [10]पप्पऽ[11]णादीया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ७९ ॥

१५३२. बावीससहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिई पुढवीणं, अंतोमुहुत्तं [12]जहन्निया ॥ ८० ॥

१५३३. [13]असंखकाल[14]मुक्कोसा, अंतोमुहुत्तं [15]जहन्निया ।
कायठिई पुढवीणं तं कायं तु [16]अमुंचओ ॥ ८१ ॥

---

१. अय तउय तंब सीसग सं १ शा० विना ॥ २. °विहाणा सं १ शा० विना ॥ ३. बोधव्वे ला १ ला २ पु० शा० । बोधव्वा सं २ ॥ ४. "आर्षत्वाद् एकविधाः···अनानात्वाः" इति पाटी० ॥ ५. °मा य स° सं १ शा० विना ॥ ६. °म्मि एग° सं १ ॥ ७. इत्तो ला १ ला २ पु० शा० ॥ ८. तु तेसिं वुच्छं च° सं १ सं २ शा० विना, नवरं वुच्छं ला १ पु० ॥ ९. वुच्छं शा० ॥ १०. पप्प तेऽणाई अप° सं २ ॥ ११. °णाईया सं १ विना ॥ १२. जहन्नयं सं २ शा० ॥ १३. असंखेज्जका° सं १ ॥ १४. °मुक्कोसं सं १ शा० पा० विना ॥ १५. जहन्नयं सं १ विना ॥ १६. "अमुंचतो त्ति अमुञ्चतामेव अत्यजताम्" इति पाटी० ॥

१५३४. अणंतकालमुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि सए[1] काए पुढविजीवाण[2] अंतरं ॥ ८२ ॥

१५३५. एएसिं वण्णओ चेव गंधओ रस-फासओ ।
[3]संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ८३ ॥

१५३६. दुविहा आउजीवा उ सुहुमा[4] बायरा[5] तहा ।
[6]पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए[7] दुहा पुणो ॥ ८४ ॥

१५३७. बादरा जे उ पज्जत्ता पंचहा ते[8] पकित्तिया ।
सुद्धोदए य उस्से[9] हरतणु[10] महिया हिमे ॥ ८५ ॥

१५३८. एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा[11] सव्वलोगम्मि, लोगदेसे[12] य बायरा ॥ ८६ ॥

१५३९. [13]संतइं [14]पप्पऽणादीया[15] अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च सादीया सपज्जवसिया वि य ॥ ८७ ॥

१५४०. सत्तेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिती[16] आऊणं [17]अंतोमुहुत्तं [18]जहन्निया ॥ ८८ ॥

१५४१. [19]असंखकाल[20]मुक्कोसा, अंतोमुहुत्तं [21]जहन्निया ।
कायठिती[16] आऊणं तं [22]कायं तु अमुंचओ ॥ ८९ ॥

१५४२. अणंतकाल[23]मुक्कोसं, [24]अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि सए[25] काए [26]आउजीवाण अंतरं ॥ ९० ॥

---

१. सते काते सं २ ॥ २. पुढवीणं तु अंतरं सं १ ॥ ३. संठाणभावओ चेव विहा° सं १ । संठाणभेयओ वा ने० । संठाणदेस° सं २ शा० ॥ ४. °मा० ॥ ८४ ॥ ला २ ॥ ५. बा० । पज्जत्तम० एमेव दु° ला १ ॥ ६. पज्जत्ता अपज्जत्ता उ एगमेगे दु° सं १ ॥ ७. एवमेव दु° पु० पा० । तेवमेते सं २ ॥ ८. ते वियाहिया सं १ ॥ ९. उस्सा य ह° सं १ । ओसे ह° ला १, "ओसे त्ति अवश्यायः" इति पाटी० ॥ १०. °तणू शा० ॥ ११. °मा य स° ला १ ॥ १२. एगदेसे सं १ ॥ १३. संतइं० गाथा ॥ ८७ ॥ ला २ ॥ १४. पप्प० गाथा ॥ ला १ । पप्प० ॥ पु० ॥ १५. °णाईया सं २ पा० ने० शा० ॥ १६. °ठिई सं १ विना ॥ १७. अंतो० ॥ ८८ ॥ ला २ पु० ॥ १८. जहन्नयं सं २ ला २ पु० पा० ने० ॥ १९. असंखेज्जका° सं १ ॥ २०. °कालमुक्कोसं सं २ ला २ शा० । °काल० । काय° ला १ पु० ॥ २१. जहन्नयं सं १ सं २ विना ॥ २२. कायं० ॥ ८९ ॥ ला २ पु० । कायममुं° सं १ ॥ २३. °काल० आउजी° ला २ पु० ॥ २४. अंतो० । विजढं० आउ° ला १ ॥ २५. सते काते सं २ ॥ २६. आऊणं तु अं° सं १ ॥

१५४३. एएसिं[1] वण्णओ चेव गंधओ रस[2]-फासओ ।
संठाणादेसओ[3] वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ९१ ॥

१५४४. दुविहा वणस्सईजीवा[4] सुहुमा[5] बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए[6] दुहा पुणो ॥ ९२ ॥

१५४५. बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
साहारणसरीरा य पत्तेगा[7] य तहेव य ॥ ९३[8] ॥

१५४६. पत्तेयसरीरा उ णेगहा ते पकित्तिया ।
रुक्खा गुच्छा य गुम्मा य लया वल्ली[9] तणा तहा ॥ ९४ ॥

१५४७. वलय[10] पव्वया[11] कुहणा जलरुहा ओसही[12] तहा ।
हरियकाया य[13] बोद्धव्वा पत्तेया[14] इति आहिया ॥ ९५ ॥

१५४८. साहारणसरीरा[15] उ णेगहा[16] ते पकित्तिया ।
आलुए[17] मूलए चेव सिंगबेरे[18] तहेव य ॥ ९६ ॥

१५४९. [19]हिरिली सिरिली [20]सिस्सिरिली जावई केयकंदली[21] ।
पलंडु-लसणकंदे य कंदली य कुहुव्वए[22] ॥ ९७ ॥

---

१. °सिं० ॥ ९१ ॥ ला २ पु० ॥ २. रस० ॥ ९१ ॥ ला १ ॥ ३. संठाणदे° शा० । संठाणभेयओ ने० सं२सं० । संठाणभावओ सं २ । संठाणभावओ चेव विहा° सं १ ॥ ४. वणप्फई° सं २ शापा० ॥ ५. °मा० ॥ ९२ ॥ ला २ पु० । °मा बा० । पज्ज० एमेव दु० ॥ ९२ ॥ ला १ ॥ ६. एगमेगे दु° सं १ । एवमेव दु° पा० ने० । तेवमेते सं २ ॥ ७. पत्तेया य वियाहिया ॥ ९३ ॥ सं १ ॥ ८. ॥ ९३ ॥ बारसविहभेएणं पत्तेया उ वियाहिया । रुक्खा सं १ पाटीपा० ॥ ९. वल्ली य पव्वया ॥ ९४ ॥ तण वलय हरित ओसहि जलरुहा य वियाहिया । कुहणगा य बोद्धव्वा एगमेगे उ णेगहा ॥ ९५ ॥ साहारणा उ जे जीवा णेगहा ते वियाहिता । आलुए सं १ ॥ १०. वलया शा० ने० ॥ ११. पव्वगा शा० पाटीपा० ॥ १२. "औषधयः···तथेति समुच्चये" इति नेटी० । ओसहीतणा ला २, ओसहीतिणा पा०; "औषधितृणानि–शाल्यादीनि" इति पाटी० ॥ १३. उ सं १ ला २ पु० पा० ॥ १४. °या इ वियाहिया ला १ शा० ॥ १५. °राओ णे° ला १ शा० । °रातो णे° सं २ ॥ १६. णेग० । आलु° ला २ ॥ १७. आलुते मूलते सं २ ॥ १८. °रे य पउमए ॥ ९६ ॥ सं १ ॥ १९. हिरली सं २ । हरिली शा० ॥ २०. ससिसरिली सं २ ला १ शा० । सिस्सरिली ला २ । सिस्सिरीली पा० ॥ २१. °ली । कण्हकंदे वज्जकंदे सूरणकंदे तहेव य ॥ ९७ ॥ लोहि णीहू य थीहू य थिभागा य तहेव य । आसकण्णी सीहकण्णी मुसुंढी एवमायओ ॥ ९८ ॥ एगविह° (गाथा १००) सं१ ॥ २२. कुहव्वए ला १ ने० । कहव्वुए ला २ । कुंडुंवए शा० ॥

१५५०. लोहि णीहू य थीहू य [1]तुंहगा य तहेव य ।
[2]कण्हे य वज्जकंदे य कंदे सूरणए तहा ॥ ९८ ॥

१५५१. [3]अस्सकण्णी य बोद्धव्वा सीहकण्णी तहेव य ।
[4]मुसुंढी य हलिद्दा य णेगहा [5]एवमायओ ॥ ९९ ॥

१५५२. एगविह[6]मणाणत्ता सुहुमा [7]तत्थ वियाहिया ।
सुहु[8]मा सव्वलोगम्मि, लोग[9]देसे य बायरा ॥ १००[10] ॥

१५५३. संतइं [11]पप्पऽणाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च [12]सादीया सपज्जवसिया वि य ॥ १०१[13] ॥

१५५४. दस चेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया[14] भवे ।
[15]वणप्फईण आउं तु, अंतोमुहुत्तं [16]जहन्नयं ॥ १०२ ॥

१५५५. अणंतका[17]लमुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
कायठिई पणगाणं तं [18]कायं तु अमुंचओ ॥ १०३ ॥

१५५६. [19]असंखकालमुक्कोसं, अंतो[20]मुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि [21]सए काए पणगजीवाण अंतरं ॥ १०४ ॥

१५५७. [22]एएसिं वण्णओ[23] चेव[24] गंधओ रस-फासओ ।
[25]संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १०५ ॥

---

१. कुहगा शा० ने० ॥ २. कंदे य वज्ज° शा० ने० ॥ ३. असक° सं २ ॥ ४. मुसंढी पु० ॥ ५. तेवमादओ सं२ ॥ ६. °मना० ॥ १०० ॥ ला २ पु० ॥ ७. त० । सुहुमा य सव्व० लोगदे° ला १ ॥ ८. °मा य स° सं १ ॥ ९. एगदेसे सं १ ॥ १०. ॥ १०० ॥ एत्तो कालविभागं तु तेसिं वोच्छं चउव्विहं । संतइं प° सं१ ॥ ११. पप्प० ॥ १०१ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ १२. साईया सं २ पा० ने० शा० ॥ १३. ॥ १०१ ॥ एएसिं वण्णओ चेव गंधओ रसफासओ । संठाणभावओ चेव विहाणाइं सहस्ससो ॥ दस चेव स° (गा० १०२) सं १ ॥ १४. °या पणगाणं । वण° शा० ॥ १५. वणस्सई° सं १ सं २ शा० विना ॥ १६. जहन्निया शा० ॥ १७. °का० अंतो० । काय° ला १ पु० ॥ १८. कायं० ॥ १०३ ॥ ला २ पु० ॥ १९. "असङ्ख्यकालमुत्कृष्टं पनकजीवानामन्तरम्" इति पाटी० । असंख० । विजढं० पणग° ला २ पु० । अणंतकालमुक्कोसा पा० ॥ २०. अंतो० । विजढम्मि० पणग° ला १ ॥ २१. सते काते सं २ ॥ २२. नास्तीयं गाथा सं १–सं २ प्रत्योः । एएसिं० ॥ १०५ ॥ ला २ ॥ २३. °ओ० ॥ १०५ ॥ पु० ॥ २४. चेव० गाथा ॥ १०५ ॥ ला १ ॥ २५. संठाणदे° शा० ॥

१५५८. इच्चेए[1] थावरा तिविहा समासेणं[2] वियाहिया ।
एत्तो[3] उ तसे तिविहे वोच्छामि[4] अणुपुव्वसो[5] ॥ १०६ ॥

१५५९. तेऊ वाऊ य बोधव्वा ओराला[6] य तसा तहा ।
इच्चेए तसा तिविहा, तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १०७ ॥

१५६०. दुविहा[7] तेउजीवा उ[8] सुहुमा[9] बायरा तहा । ५
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए[10] दुहा पुणो ॥ १०८ ॥

१५६१. बायरा जे उ पज्जत्ता णेगहा ते वियाहिया ।
इंगाले मुम्मुरे अगणी अच्ची[11] जाला तहेव य ॥ १०९ ॥

१५६२. उक्का विज्जू य बोधव्वा[12] णेगहा एवमायओ[13] ।
एगविहमनाणत्ता सुहुमा[14] ते वियाहिया ॥ ११० ॥ १०

१५६३. सुहुमा[15] सव्वलोगम्मि, लोगदेसे[16] य बायरा ।
एत्तो[17] कालविभागं तु तेसिं वोच्छं[18] चउव्विहं ॥ १११ ॥

१५६४. संतइं[19] पप्पऽणा[20]ईया[21] अपज्जवसिया वि य ।
[22]ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ११२ ॥

१५६५. तिण्णेव अहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया । १५
आउठिती[23] तेऊणं, अंतोमुहुत्तं[24] जहन्निया[25] ॥ ११३ ॥

१५६६. असंखका[26]लमुक्कोसं[27], अंतोमुहुत्तं[28] जहन्नयं ।
कायठिई तेऊणं तं कायं तु अमुंचओ ॥ ११४ ॥

---

१. इच्चेव सं १ सं २॥ २. °ण०। इत्तो ला १॥ ३. इत्तो सं १ विना॥ ४. वुच्छामि सं १ विना, नवरं वुच्छामि ला १ पु०॥ ५. "अणुपुव्वसो त्ति आनुपूर्व्या" इति पाटी०। ६. तोराला सं २॥ ७. °हा उ ते° सं १ सं २॥ ८. य सं १ सं २॥ ९. °मा० ॥१०८॥ ला १ ला २ पु०॥ १०. तेवमेते सं २॥ ११. अच्चि ला १ ला २ पा० ने०। अच्चि सं २ पु० शा०॥ १२. बोद्धव्वा पा० ने०॥ १३. तेवमादओ सं २॥ १४. °मा तत्थ वि° ला १ शापा०॥ १५. °मा य स° ला १। °मा०। इत्तो काल० ॥१११॥ पु० ला २॥ १६. एगदेसे सं १। तेगदेसम्मि य सं २। एगदेसम्मि य ने०॥ १७. इत्तो सं १ सं २ विना॥ १८. वुच्छं सं १ सं २ विना, नवरं वुच्छं ला १॥ १९. °इं० ॥११२॥ ला २। °इं पप्प० ॥११२॥ पु०॥ २०. °णातीया सं २॥ २१. °या० गाथा ॥११२॥ ला १॥ २२. ठित्ती सं २॥ २३. °ठिई सं १ विना॥ २४. °मु० ॥११३॥ ला १ ला २ पु०॥ २५. जहन्नयं सं १ सं २ शा० विना॥ २६. °का०। काय° ला २॥ २७. °मुक्कोसा पा० ने०॥ २८. अंतो०। काय° ला १॥

१५६७. अणंतका[1]लमुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि स[2]ए काए तेउजीवाण अंतरं ॥ ११५ ॥

१५६८. एएसिं[3] वण्णओ चेव गंधओ रस-फासओ ।
संठा[4]णादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ११६ ॥

५　१५६९. दुविहा[5] वाउजीवा उ[6] सुहुमा[7] बायरा[8] तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए[9] दुहा पुणो ॥ ११७ ॥

१५७०. बायरा जे उ पज्जत्ता पंचहा[10] ते पकित्तिया[11] ।
उक्कलिया-मंडलिया-घण-गुंजा-सुद्धवाया य ॥ ११८ ॥

१५७१. संवट्टगवाए[12] य णेगहा एवमायओ[13] ।
१०　एगविहमणाणत्ता सुहुमा[14] तत्थ वियाहिया ॥ ११९ ॥

१५७२. सुहुमा[15] सव्वलोगम्मि, लोगदेसे[16] य बायरा ।
एत्तो[17] कालविभागं तु तेसिं वोच्छं[18] चउव्विहं ॥ १२० ॥

१५७३. संतइं[19] पप्पऽणाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १२१ ॥

१५　१५७४. तिन्नेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिई वाऊणं, अंतोमुहुत्तं[20] जहन्निया[21] ॥ १२२ ॥

---

१. °का० अंतो० । विजढम्मि० तेउ° ला १ । °का० तेउ° ला २ ॥ २. सते काते सं २ ॥ ३. °सिं० ॥ ११६ ॥ ला २ । °सिं वन्नओ० गाथा ॥ ११६ ॥ ला १ ॥ ४. संठाणदे° शा० । संठाणते(भे)यओ सं २ । संठाणभावओ चेव विहा° सं १ ॥ ५. °हा य वा° सं २ । °हा उ वा° ला २ ॥ ६. य ला १ पु० पा० ने० ॥ ७. सु० ॥ ११७ ॥ ला २ ॥ ८. बा० । पज्जत्तम० एमेव दु० ॥ ११७ ॥ ला १ ॥ ९. तेवमेते सं २ । एवमेव ला १ ला २ पा० ने० ॥ १०. 'पञ्चधा इत्युपलक्षणम्, अत्रैवास्यानेकधेत्यभिधानात्'' इति पाटी० नेटी० ॥ ११. परिकि° सं १ ॥ १२. °वाया य शा० ॥ १३. ए० ॥ ११९ ॥ पु० । तेवमादतो सं २ ॥ १४. °मा ते वि° सं १ सं २ ॥ १५. °मा य स° सं १ सं २ ला १ । °मा० । इत्तो का० ॥ १२० ॥ पु० ॥ १६. एगदेसे सं १ सं २ शा० । लोग ० । इत्तो ला १ ॥ १७. इत्तो ला २ पा० । तेत्तो सं २ ॥ १८. वुच्छं सं १ सं २ विना, नवरं वुच्छं ला १ ॥ १९. °इं० ॥ १२१ ॥ ला २ । °इं पप्प० ॥ १२१ ॥ पु० । °इं पप्प० गाथा ॥ १२१ ॥ ला १ ॥ २०. °मु० ॥ १२२ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ २१. जहन्नयं पा० ने० ॥

१५७५. असंख[1]कालमु[2]क्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
कायठिई वाऊणं तं [3]कायं तु अमुंचओ ॥ १२३ ॥

१५७६. अणंत[4]कालमुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि [5]सए काए वाउजीवाण अंतरं ॥ १२४ ॥

१५७७. [6]एएसिं [7]वण्णओ चेव गंधओ रस-फासओ ।
[8]संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १२५ ॥

१५७८. ओराला तसा जे उ चउहा ते [9]पकित्तिया ।
बेइंदिय तेइंदिय चउरो पंचेंदिया चेव ॥ १२६ ॥

१५७९. बेइंदिया [10]उ जे जीवा दुविहा ते[11] पकित्तिया ।
पज्जत्तमपज्जत्ता[12] तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १२७ ॥

१५८०. किमिणो सोमंगला चेव [13]अलसा माइवाहया ।
वासीमुहा य सिप्पीया[14] संखा [15]संखणगा तहा ॥ १२८ ॥

१५८१. [16]पल्लोया अणुल्लया चेव तहेव य वराडगा ।
[17]जलूगा [18]जालगा चेव चंदणा[19] य तहेव य ॥ १२९ ॥

१५८२. इइ बेइंदिया [20]एए णेगहा [21]एवमादओ ।
[22]लोएगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ॥ १३० ॥

१५८३. संतइं [23]पप्पऽणाईया[24] अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३१ ॥

---

१. °का० । काय° ला २ पु० ॥ २. °मुक्कोस्स पा० ने० ॥ ३. कायं० ॥ १२३ ॥ ला २ पु० ॥ ४. °का० अंतो० । विजढं० वाउ° ला १ । °कालं० वाउजी° ला २ पु० ॥ ५. सते काते सं २ ॥ ६. नास्तीयं गाथा सं१—सं२ प्रत्योः । एएसिं० ॥ १२५ ॥ ला २ ॥ ७. वन्न० ॥ १२५ ॥ पु० । वन्नओ चेव० गाथा० ॥ १२५ ॥ ला १ ॥ ८. संठाणदे° शा० ॥ ९. परिकि° सं १ ॥ १०. य ला १ पु० ॥ ११. ते वियाहिया सं १ ॥ १२. °त्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १२७ ॥ शापा० ॥ १३. अलस सं १ सं २ ॥ १४. "सिप्पीय -त्ति प्राकृतत्वात् शुक्तयः" इति पाटी० ॥ १५. संखाणुगा सं १ ॥ १६. पल्लोयाणु° पा० ने०.शापा० । घुल्लोयाणु° ला १ ॥ पल्लोयाणुल्लोया सं २ ॥ पलुया णलुया चेव ला २ ॥ १७. जलुगा सं १ ॥ १८. जालुगा ला १ ॥ १९. दंसणा सं १ ॥ २०. तेते सं २ ॥ २१. तेवमादओ सं २ ॥ २२. लोतेग° सं २ ॥ २३. पप्प० ॥ १३१ ॥ ला २ पु० ॥ २४. °या गाथा० ॥ १३१ ॥ ला १ ॥

१५८४. वासाइं [1]बारसेव उ उक्कोसेण वियाहिया ।
बेइंदियआउठिई अंतो[2]मुहुत्तं जहन्निया ॥ १३२ ॥

१५८५. संखेज्ज[3]काल[4]मुक्कोसा, अंतो[5]मुहुत्तं [6]जहन्निया ।
बेइंदियकायठिई तं [7]कायं तु अमुंचओ ॥ १३३ ॥

१५८६. अणंत[8]कालमुक्कोसं, अंतो[9]मुहुत्तं जहन्नयं ।
बेइंदियजीवाणं [10]अंतरेयं वियाहियं ॥ १३४ ॥

१५८७. [11]एएसिं वण्णओ[12] चेव गंधओ रस-फासओ ।
[13]संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १३५ ॥

१५८८. तेइंदिया [14]उ जीवा [15]दुविहा ते [16]पकित्तिया ।
[17]पज्जत्तमपज्जत्ता तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १३६ ॥

१५८९. [18]कुंथू [19]पिवीलि[20]उड्डंसा उक्कलुद्देहिया तहा ।
तण[21]हार कट्ठहारा य [22]मालूगा पत्तहारगा ॥ १३७ ॥

१५९०. कप्पा[23]सट्ठिमिंजा य तिंदुगा तउ[24]समिंजगा ।
[25]सतावरी य गुम्मी य [26]बोद्धव्वा इंद[27]गाइया ॥ १३८ ॥

१५९१. [28]इंदगोवगमा[29]ईया णेगहा एवमायओ ।
[30]लोएगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ॥ १३९ ॥

---

१. बारसा चेव उक्को° शा० ॥ २. °मुहु० ॥ १३२ ॥ ला २ पु० ॥ ३. °ज० अंतोमु० । बे° पु० । °ज्जका० । बे° ला २ ॥ ४. °मुक्कोसं सं १ सं २ ला १ शा० ने ॥ ५. °मु० । बे° ला १ ॥ ६. जहन्नयं ला २ पु० पा० ने० शा० ॥ ७. कायं० ॥ १३३ ॥ पु० ॥ ८. °का० । बे° ला २ पु० ॥ ९. अंतो० । बे° ला १ ॥ १०. अंतरं च वि° शा० ॥ ११. नास्तीयं गाथा सं १ प्रतौ । एएसिं० ॥ १३५ ॥ ला २ । एएसिं० सिलोगो ॥ १३५ ॥ सं २ । एएसिं वन्न० ॥ १३५ ॥ पु० ॥ १२. °ओ० गाथा ॥ १३५ ॥ ला १ ॥ १३. संठाणदे °शा० ॥ १४. य ला १ ला २ पा० । तो सं २ ॥ १५. दुवि० ॥ १३६ ॥ ला २ ॥ १६. परिकि° सं १ ॥ १७. पज्ज० तेसिं भे० ॥ १३६ ॥ पु० ॥ १८. कुंथु सं १ सं २ शा० पा० ने० ॥ १९. पिप्पीलिउड्डंसा सं १ ॥ २०. °उड्डंसा शा० ॥ २१. °हारा पा० ने० ॥ २२. माउलुंगा सं १ । मालुरा प° शा० ॥ २३. °सट्ठिम्मि जे जाया तिं° सं १ । °सट्ठिम्मि जायंति दुगा शा० ॥ २४. °समेजगा सं १ ॥ २५. सदाव° सं १ विना ॥ २६. बोधव्वा सं १ पा० विना ॥ २७. °गाइ य ला १ शा० ने० विना ॥ २८. इंदागो° सं १ ॥ २९. °माई य सं १ ॥ ३०. लोतेग° सं २ ॥

१५९२. संतइं[1] पप्पऽणाईया[2] अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १४० ॥

१५९३. एगूण[3]पण्णऽहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया।
तेइंदियआउठिई, [4]अंतोमुहुत्तं ज[5]हन्निया ॥ १४१ ॥

१५९४. संखेज्ज[6]काल[7]मुक्कोसं, अंतो[8]मुहुत्तं जहन्नयं।
तेइंदियकायठिई तं [9]कायं तु अमुंचओ ॥ १४२ ॥

१५९५. अणंत[10]कालमुक्कोसं, अंतो[11]मुहुत्तं जहन्नयं।
तेइंदियजी[12]वाणं अंतरेयं [13]वियाहियं ॥ १४३ ॥

१५९६. [14]एएसिं वण्णओ चेवं[15] गंधओ रस-फासओ।
सं[16]ठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १४४ ॥

१५९७. चउरिंदिया उ[17] जे जीवा दुविहा[18] ते प[19]कित्तिया।
पज्जत्तमपज्जत्ता तेसिं भेए[20] सुणेह मे ॥ १४५ ॥

१५९८. अंधिया पोत्तिया[21] चेव मच्छिया मसगा तहा।
भमरे कीडपयंगे[22] य ढंकुणे[23] कुक्कुडे[24] तहा ॥ १४६ ॥

१५९९. [25]कुक्कुडे(?हे) सिंगिरीडी य नंदावत्ते य विंछिए[26]।
[27]डोले भिंगारी[28] य पिरिली[29] अच्छिवेहए ॥ १४७ ॥

---

१. °इं ॥१४०॥ ला २। °इं पप्प० ॥१४०॥ पु० ॥ २. °या० गाथा ॥१४०॥ ला १ ॥ ३. °णवन्नऽहो° ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ४. अंतो० ॥१४१॥ ला २ पु० ॥ ५. जहन्नयं सं १ सं २ ला १ विना ॥ ६. °का०। ते° ला २ पु० ॥ ७. °मुक्कोसा ला २ पु० पा० ॥ ८. °मु०। ते° ला १ ॥ ९. कायं० ॥१४२॥ ला २ पु० ॥ १० °का०। ते° ला २ पु० ॥ ११. °मु०। ते° ला १ ॥ १२. °वाणं अंतोमुहुत्तं जहन्निया शा० ॥ १३. वि० ॥१४३॥ ला २ पु० ॥ १४. एएसिं० ॥१४४॥ ला २ पु०। एएसिं० सिलोगो ॥१४४॥ सं २ ॥ १५. चेव० गाथा ॥१४४॥ ला १ ॥ १६. संठाणदे° शा० ॥ १७. य पु० ॥ १८. °हा० ॥१४५॥ ला २। °हा ते०। पज्जत्त० तेसिं भे० ॥१४५॥ पु० ॥ १९. परिकि° सं १ ॥ २०. भेते सं २ ॥ २१. पुत्तिया ला १ ला २ पु० पा० ॥ २२. °पयंगा ला १ ॥ २३. ढंकुणे उक्कुडो तहा शा०। ढंकुणे सं २। ढिंकुणे ने०। ढिंकणे ला १ ला २ पु० पा० ॥ २४. कुंकुणे ला २ ने०। कुकुडे सं २। कुंकणे ला १ पु० पा०। कंकणे शापा० ॥ २५. कुक्कडे ला १ पा०। प्रज्ञापनासूत्रे कुक्कुड कुक्कुह इति द्वे सूत्रपदे वर्तन्ते, दृश्यतां सू० ५८ गा० ११० ॥ २६. विच्छिते सं २। विच्छिए ला १ ला २ पु० पा०। विच्छुए शा० ॥ २७. टोले शा०। डोला ला २ ॥ २८. भिंगिरिडिओ विरिली पा०। भिंगिरीडी य ला १ ला २ पु० ने० ॥ २९. विरली सं २ ला १ ला २। विरिली पु० ने० पा०। वियडी शा० ॥

१६००. [1]अच्छिले [2]माहए अच्छिरोडए विचित्ते[3] चित्तपत्तए।
[4]ओहिंजलिया जलकारी य नीया [5]तंतवगाइया ॥ १४८ ॥

१६०१. [6]इइ चउरिंदिया [7]एए णेगहा [8]एवमायओ।
[9]लोगस्स एगदेसम्मि ते सव्वे परिकित्तिया ॥ १४९ ॥

५ १६०२. संतइं [10]पप्पऽणाईया[11] अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १५० ॥

१६०३. [12]छच्चेव य मासा ऊ उक्कोसेण वियाहिया।
चउरिंदियआउठिई, [13]अंतोमुहुत्तं [14]जहन्निया ॥ १५१ ॥

१६०४. [15]संखेज्जकालमुक्कोसं, अंतो[16]मुहुत्तं [17]जहन्निया।
१० चउरिंदियकायठिई तं [18]कायं तु अमुंचओ ॥ १५२ ॥

१६०५. [19]अणंतकालमुक्कोसं, [20]अंतोमुहुत्तं [21]जहन्नयं।
चउरिंदियजीवाणं [22]अंतरेयं वियाहियं ॥ १५३ ॥

१६०६. एएसिं[23] वण्णओ [24]चेवं गंधओ रस-फासओ।
[25]संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १५४ ॥

१५ १६०७. पंचिंदिया उ जे जीवा [26]चउहा ते वियाहिया।
[27]नेरईय तिरिक्खा [28]य मणुया देवा य आहिया ॥ १५५ ॥

---

१. अच्छिरे ला २ पा०। अच्छिलोमहते अच्छिरो° सं २ ॥ २. माहले पा० ॥ ३. °त्ते य चि° सं १। °त्ते विचित्तचि° ला २ ॥ ४. ओहिजालिय जल° सं १ ॥ ५. तंवगा° ला १ ला २ पु० पा० ने०। तंतवयाइया शा० ॥ ६. इय शा० ॥ ७. तेते सं २ ॥ ८. तेवमादओ सं २ ॥ ९. लोगेगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ॥ १४९ ॥ शा० ॥ १०. पप्प० ॥ १५० ॥ ला २ पु० ॥ ११. °या० सिलोगो ॥ १५० ॥ सं २। °या० गाथा ॥ १५० ॥ ला १ ॥ १२. °व मा° ला २ शा०। °व उ सा° सं १ सं २ ॥ १३. अंतो० ॥ १५१ ॥ ला २ पु० ॥ १४. जहन्नयं ला २ पु० पा० ने० ॥ १५. °काल०। च° ला २ पु० ॥ १६. °मु०। च° ला १ ॥ १७. जहन्नयं ला १ ला २ पु० पा० शा० ॥ १८. कायं० ॥ १५२ ॥ ला २ पु० ॥ १९. °का०। चउरिंदियजीवाणं अंतरे० ॥ १५३ ॥ ला २। °का०। विजढं० अंतरेयं वि० ॥ १५३ ॥ पु० ॥ २०. अंतो०। चउ° ला १ ॥ २१. °न्नयं। विजढम्मि सए काए अंतरेयं सं १ सं २ पा० ने०, नवरं सते काते सं २ ॥ २२. अंतरं च वि° शा० ॥ २३.° सिं० ॥ १५४ ॥ ला २ पु० ॥ २४. चेव० गाथा ॥ १५४ ॥ ला १ ॥ २५. संठाणदे° शा०। संठाणभेयओ सं १ सं २ ॥ २६. चउव्विहा सं १ सं २ विना, नवरं चउविहा शा० ॥ २७. नैरयिका इत्यर्थः ॥ २८. उ सं १ ॥

१६०८. नेरइया सत्तविहा पुढवी[1]सू सत्तसू [2]भवे ।
रयणाभ सक्कराभा वालुयाभा य आहिया ॥ १५६ ॥

१६०९. पंकाभा धूमाभा तमा तमतमा तहा ।
[3]इइ नेरइया एए सत्तहा परिकित्तिया ॥ १५७ ॥

१६१०. लोगस्स [4]एगदेसम्मि ते सव्वे [5]उ वियाहिया । ५
[6]एत्तो [7]कालविभागं [8]तु तेसिं [9]वोच्छं चउव्विहं ॥ १५८ ॥

१६११. संतइं [10]पप्पडणाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १५९ ॥

१६१२. सागरोवम[11]मेगं तु उक्कोसेण वियाहिया ।
[12]पढमाए, जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ १६० ॥ १०

१६१३. तिण्णेव सागरा [13]ऊ [14]उक्कोसेण वियाहिया ।
[15]दोच्चाए, जहन्नेणं [16]एगं [17]तू सागरोवमं ॥ १६१ ॥

१६१४. सत्तेव सागरा [18]ऊ [19]उक्कोसेण वियाहिया ।
[20]तइयाए, जहन्नेणं तिन्नेव सागरोवमा ॥ १६२ ॥

१६१५. दस सागरोवमा ऊ [21]उक्कोसेण वियाहिया । १५
[22]चउत्थीए, जहन्नेणं [23]सत्तेव उ सागरोवमा ॥ १६३ ॥

१६१६. सत्तरस सागरा [24]ऊ [25]उक्कोसेण वियाहिया ।
पंचमाए, जहन्नेणं दस [26]चेव उ सागरोवमा ॥ १६४ ॥

---

१. वीसु सं १ ॥ २. "भवे त्ति भवेयुः" इति पाटी० ॥ ३. इय ला१सं० ॥ ४. तेग° सं २ ॥ ५. वि ला २ ॥ ६. तेत्तो सं २। इत्तो ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ७. कालवि० ॥ १५८ ॥ ला २ पु० ॥ ८. तु वोच्छं तेसिं च° सं २ शा० ॥ ९. वुच्छं पा० ने०। वुच्छं ला १ ॥ १०. पप्प० ॥ १५९ ॥ ला २ पु० ॥ ११. °मेकं सं २ ॥ १२. °माइ सं १ शा० विना ॥ १३, १८, २४. ओ सं १ ॥ १४. उक्को० । दुच्चा° ला २ पु० ॥ १५. दुच्चाइ ला १ । दुच्चाए सं २ पा० ने० ॥ १६. तेगं सं २ ॥ १७. तु सं १ ॥ १९. उक्को० । तइ° ला १ ला २ पु० ॥ २०. °याइ ला १ ॥ २१. उक्को० । चउ° ला १ ला २ पु० ॥ २२. °त्थीइ ला २ पु० पा० ॥ २३. °व साग° ला २ शा० ॥ २५. उ० । पं° ला १ ला २ पु० ॥ २६. °च साग° ला २ शा० । °व उ सागरा ॥ १६४ ॥ पा० ने० ॥

१६१७. बावीस सागरा ऊ[1] उक्कोसेण[2] वियाहिया।
छट्ठीए[3], जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा ॥ १६५ ॥

१६१८. तेत्तीसं[4] सागरा[5] ऊ उक्कोसेण[6] वियाहिया।
सत्तमाए, जहन्नेणं बावीसं सागरोवमा ॥ १६६ ॥

१६१९. जा चेव यँ[7] आउठिई नेरइयाणं[8] वियाहिया।
सा तेसिं कायठिई जहन्नुक्कोसिया[9] भवे ॥ १६७ ॥

१६२०. अणंतकाल[10]मुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं जहन्नयं।
विजढम्मि सए[11] काए नेरइयाणं तु अंतरं ॥ १६८ ॥

१६२१. एएसिं वण्णओ[12] चेव[13] गंधओ रस-फासओ।
संठाणादेसओ[14] वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १६९ ॥

१६२२. पंचिंदियतिरिक्खा[15] ऊ दुविहा ते वियाहिया।
सम्मुच्छिमतिरिक्खा[16] ऊ गब्भवक्कंतिया तहा ॥ १७० ॥

१६२३. दुविहा[17] ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा।
खहयरा[18] य बोद्धव्वा[19] तेसिं भेए[20] सुणेह मे ॥ १७१ ॥

१६२४. मच्छा य कच्छभा या[21] गाहा य मगरा तहा।
सुंसुमारा[22] य बोद्धव्वा[23] पंचहा जलयराऽऽहिया ॥ १७२ ॥

१६२५. लोएगदेसे[24] ते सव्वे, न सव्वत्थ[25] वियाहिया।
एत्तो[26] कालविभागं तु[27] तेसिं वोच्छं[28] चउव्विहं ॥ १७३ ॥

---

१. ओ सं १ ॥ २. उ० । छ° ला १ ला २ पु० ॥ ३. छट्ठाते सं २। छट्ठीइ ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ४. तित्तीस ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ५. °राइं उ° ला २ पु० ॥ ६. उक्को० । स° ला १ ला २ पु० ॥ ७. उ ला १ ला २ पु० पा० ॥ ८. °याणं तु आहिया ला १ ॥ ९. जहन्नमुक्को° ला १ ॥ १०. °त० नेर° ला २ पु० । °तकाल० अंतोमु० । विज° ला १ ॥ ११. सते काते सं २ ॥ १२. वन्न० ॥ १६९ ॥ ला २ पु० ॥ १३. चेव० गाथा ॥ १६९ ॥ ला १ ॥ १४. संठाणदे° शा० । संठाणभेयओ सं १ सं २ ने० ॥ १५. °तिरिया ऊ सं १ । °तिरिक्खाओ दु° शा० ॥ १६. °क्खाओ ग° शा० ॥ १७. °हा वि ते सं २ ला १ ला २ पा० ने० ॥ १८. "खहयर त्ति सूत्रत्वात् खचराः" इति पाटी० ॥ १९, २३. बोधव्वा सं १ पा० ने० विना ॥ २०. भेते सं २ ॥ २१. य शा० पा० ने० ॥ २२. सुंसमा° सं २ ला १ ला २ पा० ॥ २४. °से० न सव्व० । इत्तो का० तेसिं वुच्छं च० ॥ १७३ ॥ ला २ पु० ॥ २५. सव्व० । इत्तो का० तेसिं ला १ ॥ २६. इत्तो पा० ने० ॥ २७. तु वोच्छं तेसिं च° शा० ॥ २८. वुच्छं ला २ पु० पा० ने० । वुच्छं ला १ ॥

१६२६. सतइं पे[1]प्पडणाईया[2] अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १७४ ॥

१६२७. ए[3]गा य पुव्वकोडी ऊ[4] उ[5]क्कोसेण वियाहिया ।
आउठिई जलयराणं, [6]अंतोमुहुत्तं ज[7]हन्निया ॥ १७५ ॥

१६२८. पुव्वकोडीपुहत्तं[8] तु उ[9]क्कोसेण वियाहिया ।
कायठिई जलयराणं, अंतोमु[10]हुत्तं ज[11]हन्निया ॥ १७६ ॥

१६२९. अणंत[12]कालमुक्कोसं, अंतोमु[13]हुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि स[14]ए काए जलयराणं तु अंतरं ॥ १७७ ॥

१६३०. ए[15]एसिं वण्णओ चेव गंधओ रस-फासओ ।
संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १७८ ॥

१६३१. चउप्पया य परिसप्पा दुविहा थलयरा भवे ।
चउप्पया चउविहा[16] उ ते मे कित्तयओ सुण ॥ १७९ ॥

१६३२. ए[17]गखुरा दुखुरा चेव गंडीपय[18] स[19]णप्पया ।
हयमाई गोणमा[20]ई गयमाई सीहमाइणो ॥ १८० ॥

१६३३. भुओरगपरिसप्पा[21] य परिसप्पा दुविहा भवे ।
गोहाई अहिमा[22]ईया ए[23]क्केक्का णेगहा भवे ॥ १८१ ॥

---

१. पप्प० ॥ १७४ ॥ ला २ पु० ॥ २. °या०, गाथा ॥ १७४ ॥ ला १ ॥ ३. इक्का सं १ सं २ शा० विना ॥ ४. उ सं २ ने० ॥ ५. उ० । आउ° पु० ॥ ६. अंतो० ॥ १७५ ॥ ला १ पु० ॥ ७. जहन्नयं पा० ने० ॥ ८. °पुहत्तेणं उ° सं १ । पुहुत्तं तु ला १ ला २ पु० पा० ने० ॥ ९. उक्को० । का° ला २ पु० ॥ १०. °मु० ॥ १७६ ॥ ला १ ला २ पु० ॥ ११. जहन्नयं शा० पा० ॥ १२. °त० काए जल° ला२ । °तका० अंतो० । विजढम्मि० जल° पु० ॥ १३. °मु० । विज° ला १ ॥ १४. सते काते सं २ ॥ १५. नास्त्ययं सूत्रश्लोकः (१७८ तमः) सं १-सं २-ला १-शा० प्रतिषु । "लोएगदेसेत्यादिसूत्राणि षट् (१७३ तः १७८) क्षेत्र-काल-भावाभिधायीनि··· । स्थलचरभेदानाह" इति पाइयटीकानिर्देशेनायं १७८ तमः सूत्रश्लोको मूलवाचनायां स्वीकृतोऽस्माभिः । एएसिं० ॥ १७८ ॥ ला २ पु० ॥ १६. °हा ऊ ते सं २ । °हा ते शा० ॥ १७. तेग° सं २ ॥ १८. "गण्डीपदाः–गजादयः" इति पाटी० ॥ १९. सणपया सं १ सं २ । "सणप्पय त्ति सूत्रत्वाद्···सनखपदाः–सिंहादयः" इति पाटी० । सणहप्पया शा० ॥ २०. °माईया ग° सं १ ॥ २१. °प्पा परि° सं १ सं २ ने० विना ॥ २२. °माई य शा० ने० ॥ २३. इक्किका सं १ सं २ शा० विना ॥

१६३४. लोएगदेसे[1] ते सव्वे, न सव्वत्थ[2] वियाहिया ।
एत्तो[3] कालविभागं तु[4] तेसिं वोच्छं[5] चउव्विहं ॥ १८२ ॥

१६३५. संतइं पप्पऽणाईया[6][7] अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८३ ॥

१६३६. पलिओवमा[8] उ तिन्नि उ उक्कोसेणं[9] वियाहिया ।
आउठिई थलयराणं, अंतोमुहुत्तं[10] जहन्निया[11][12] ॥ १८४ ॥

१६३७. पलिओवमा[13] उ तिन्नि उक्कोसेण[14] वियाहिया ।
पुव्वकोडीपुहत्तेणं[15], [16]अंतोमुहुत्तं जहन्निया[17] ॥ १८५ ॥

१६३८. कायठिई थलयराणं; अंतरं तेसिमं भवे ।
कालं अणंतमुक्कोसं, अंतोमुहुत्तं[18] जहन्नयं[19] ॥ १८६ ॥

---

१. लोतेग° सं २। लोए० न सव्व०। इत्तो काल० तेसिं वुच्छं ॥१८२॥ ला २ पु० ॥ २. °त्थ०। इत्तो ला १॥ ३. इत्तो पा० ने०॥ ४. तु वोच्छं तेसिं च° शा० ॥ ५. वुच्छं ला २ पु० पा० ने०। बुच्छं ला १॥ ६. पप्प० ॥१८३॥ ला २ पु०॥ ७. °या० गाथा ॥१८३॥ ला १॥ ८. °माइं उ ति° ला २। °माइं ति° शा० ॥ ९. °ण०। आउ° ला १ ला २ पु० ॥ १०. °मु० ॥१८४॥ ला १ ला २ पु० ॥ ११. जहन्नयं सं १ शा० विना ॥ १२. °न्निया ॥१८४॥ पुव्वकोडीपुहत्तेणं अंतोमुहुत्तं जहन्निया। कायठिई थलयराणं, अंतरं तेसिमं भवे ॥१८५॥ कालमणंतमुक्कोसं अंतोमुहुत्तं जहन्नयं। विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अंतरं ॥१८६॥ चम्मे उ लोमपक्खी य तइया समुग्गपक्खिया। वियपक्खी य बोधव्वा पक्खिणो य चउव्विहा ॥१८७॥ लोगेगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया। इत्तो कालविभागं तु वोच्छं तेसिं चउव्विहं ॥१८८॥ संतइं प° (गा० १९०) शा० ॥ १३. °माइं ति° ला २ ॥ १४. उ०। पुव्व° ला १ ला २ पु० ॥ १५. °पुहुत्तं तु अं° पा० ने० ॥ १६. अंतो० ॥१८५॥ ला १ ला २ पु० ॥ १७. जहन्नयं सं १ सं २ शा० विना ॥ १८. °मु० ॥१८६॥ ला १ ला २ पु० ॥ १९. °न्नयं। विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अंतरं ॥१८६॥ इति षट्पादगाथा सं १-सं २ आदिप्रतिषु। नोपलभ्यते चात्र पाठभेदगते अधिके पञ्चम-षष्ठपादे अनेकासु प्राचीनप्रतिषु। यद्यप्यत्र मूलवाचनास्थित १८६ तः १९० गाथानां पाठ उपयुक्तेष्वष्टस्वप्यादर्शेषु समग्रभावेन नोपलभ्यते तथा कासुचिद् प्राचीनासु हस्तलिखितप्रतिषु मुद्रितावृत्तिषु च मूलवाचनागता १८७ तमी गाथाऽपि न वर्तते किन्तु "पंचिंदियतिरिक्खा उ० (गाथा १७०)" तः "एएसिं वण्णओ० (गा० १९४)" पर्यन्तगाथाविषये "पंचेंदियेत्यादिसूत्राणि पञ्चविंशतिर्व्याख्यातप्रायाणि, नवरं···। इति पञ्चविंशतिसूत्रार्थः" इति पाइयटीकानिर्देशेन (अत्र मुद्रितपाइयटीकायां 'पंचविंशति' इत्येनं विशोध्य 'चतुर्विंशति' इत्येवं निर्देशोऽस्ति) तथा "सूत्राणि पञ्चविंशतिः प्रकटान्येव" इति नेमिचन्द्रीयटीकायाः समग्रहस्तलिखितप्रतिगतनिर्देशेन चात्र १८७ तमाया गाथाया मौलिकत्वं निश्चीयते (नेमिचन्द्रीयटीकाया मुद्रितावृत्तावेतत्पाठस्थाने केवलं "प्रकटान्येव" इति पाठो वर्तते)। अपिचैतन्मूलवाचनागतः पाठोऽत्रोपयुक्तप्रतिभ्योऽन्यासु

१६३९. एएसिं वण्णओ चेव गंधओ रस-फासओ ।
संठाणादेसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १८७ ॥

१६४०. चम्मे उ लोमपक्खी य तइया समुग्गपक्खी य ।
विततपक्खी य बोद्धव्वा पक्खिणो य चउव्विहा ॥ १८८ ॥

१६४१. लोएगदेसे ते सव्वे, न सव्वत्थ वियाहिया । ५
एत्तो कालविभागं तु तेसिं वोच्छं चउव्विहं ॥ १८९ ॥

१६४२. संतइं प[1]प्पऽणा[2]ईया[3] अपज्जवसिया वि य ।
[4]ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १९० ॥

१६४३. पलिओवमस्स भागो असंखेज्जइमो भवे ।
आउठिई खहयराणं, [5]अंतोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९१ ॥ १०

१६४४. असंखभा[6]गो पलियस्स उक्कोसेण उ सा[7]हिओ ।
पुव्वकोडिपुहत्तेणं, [8]अंतोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९२ ॥

१६४५. कायठिई खहयराणं; अंतरं तेसिमं भवे ।
कालं [9]अणंतमुक्कोसं, [10]अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ॥ १९३ ॥

१६४६. [11]एएसिं वण्णओ चेवं[12] गंधओ रस-फासओ । १५
संठाण[13]देसओ वा वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १९४ ॥

विविधभाण्डागारस्थितासु विक्रमसंवत् ११५९ तः १७३७पर्यन्तं लिखितासु नवसु प्राचीन-प्राचीनतमप्रतिषूपलब्धः, आसां प्रतीनां परिचय इत्थम्—१–३ संघवीपाटकज्ञानभाण्डागार (पाटण) स्थितास्तिस्रः प्रतयः क्रमेण विक्रमसंवत् ११५९ वर्षे वैक्रमीयचतुर्दश-पञ्चदशशतकयोश्च लिखिताः, ४–५ श्रीहेमचन्द्राचार्यजैनज्ञानमंदिर (पाटण)-स्थिते द्वे प्रती क्रमेण वैक्रमीयत्रयोदश-पञ्चदशशतकयोर्लिखिते, ६ मुनिवर्यश्रीपुण्यविजयजीसङ्ग्रह (ला० द० वियामन्दिर—अहमदावाद) स्थिता वि० सं १६८३ वर्षे लिखता प्रतिः, ७ पं० श्रीमहेन्द्रविमलजीसङ्ग्रह (ला० द० वि०) स्थिता वैक्रमीयसप्तदशशतके लिखिता प्रतिः, ८ ऊजमफोईभण्डार (ला० द० वि०) स्थिता वि० सं० १६६१ वर्षे लिखिता नेमिचन्द्रीयटीकासहितस्योत्तराध्ययनसूत्रस्य प्रतिः, तथा ९ लालभाई दलपतभाईसङ्ग्रह (ला० द० वि०) स्थिता वि० सं० १७३७ वर्षे लिखिताऽवचूरिसहितस्योत्तराध्ययनसूत्रस्य प्रतिः । प्रस्तुतनिर्णयार्थं प्राचीन-प्राचीनतमास्त्रयस्त्रिंशत् प्रतयः समवलोकिताः ॥

१. पप्प० ॥ १९० ॥ पु० ला २ ॥ २. °णातीया सं २ ॥ ३. °या० गाथा ॥ १९० ॥ ला १ ॥ ४. ठिती सं १ सं २ ॥ ५. अंतो० या ॥ १९१ ॥ पु० ला २ ॥ ६. °भाग सं २ शा० ॥ ७. साहिया सं १ शा० ॥ ८. अंतो० या ॥ १९२ ॥ पु० ला २ ॥ ९. अ० अंतो० यं ॥ १९३ ॥ पु० ॥ १०. अंतो० ॥ १९३ ॥ ला १ ला २ ॥ ११. तेतेसिं सं २ । एएसिं० ॥ १९४ ॥ पु० ला २ ॥ १२. चेव० गाथा ॥ १९४ ॥ ला १ ॥ १३. संठाणभेयओ सं १ सं २ । संठाणदे° शा० ॥

१६४७. मणुया दुविहभेया उ ते मे कित्तयओ सुण ।
सम्मुच्छिमा य मणुया गब्भवक्कंतिया तहा ॥ १९५ ॥

१६४८. गब्भवक्कंतिया जे उ तिविहा ते वियाहियाँ[1] ।
अ[2]कम्म-कम्मभूमा य अंतरद्दीवया तहा ॥ १९६ ॥

१६४९. पं[3]न्नरस-तीसइविहा भे[4]या य अट्ठवीसइं[5] ।
संखा उ कमसो तेसिं इइ एसा वियाहिया ॥ १९७ ॥

१६५०. सम्मुच्छिमाण एसेव भेओ होइ[6] आहिओ ।
लोगस्स एगदेसम्मि ते सव्वे वि वियाहियाँ[7] ॥ १९८ ॥

१६५१. संतइं प[8]प्पऽणाईयाँ[9] अपज्जवसिया वि य ।
[10]ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १९९ ॥

१६५२. पलिओ[11]वमाइं तिण्णि[12] उ उक्कोसेण वियाहिया ।
आउठिई मणुयाणं, अंतो[13]मुहुत्तं जहन्निया ॥ २०० ॥

१६५३. पलिओ[14]वमाइं तिण्णि उ उ[15]क्कोसेण[16] वियाहिया ।
पुव्वकोडिपुहत्तेणं, अंतो[17]मुहुत्तं जहन्नियाँ[18] ॥ २०१ ॥

१६५४. कायठिई मणुयाणं; अंतरं तेसिमं भवे[19] ।
अणंत[20]कालमुक्कोसं, अंतो[21]मुहुत्तं जहन्नयं ॥ २०२ ॥

---

१. °या। कम्मअकम्मभूमा य शा० ॥ २. "अकम्मकम्मभूमा य त्ति 'भूमा' इत्यस्य प्रत्येकमभिसम्बन्धात् सूत्रत्वाच्च······अकर्मभूमाः......कर्मभूमाश्च" इति पाटी० ॥ ३. "पञ्चदशविधाः कर्मभूमाः,······त्रिंशद्विधा अकर्मभूमाः।······ इह च 'क्रमतः' इत्युक्तावपि पश्चान्निर्दिष्टानामपि कर्मभूमानां मुक्तिसाधकत्वेन प्राधान्यतः प्रथमं भेदाभिधानम्। पठन्ति च—तीसं पन्नरसविहा इति, तत्र यथोद्देशं सम्बन्धः।" इति पाटी०, नेटी० अप्यत्रैतदनुसारिणी ॥ ४. भेया अट्ठ° सं १ विना ॥ ५. °सई सं १ सं २ शा० विना ॥ ६. °इ वियाहिओ ला १ शा० ॥ ७. °या। एत्तो कालविभागं तु तेसिं वोच्छं चउव्विहं ॥ १९८ ॥ इति षट्पादात्मिका गाथा सं १ प्रतौ ॥ ८. पप्प० ॥ १९९ ॥ पु० ला २ ॥ ९. °या० गाथा ॥ १९९ ॥ ला १ ॥ १०. ठिती सं १ ॥ ११. °वमा उ ति° सं १ ला १ शा० ॥ १२. तिण्णी उक्को° सं १ सं २। तिण्णि वि असंखेज्जइमो भवे। आउ° शा०॥ १३. °मु० या ॥ पु० ला १ ॥ १४. °वमा उ तिन्नी उक्को° सं १ ला १ ॥ १५. उ० या। पु° पु० ला १ ला २ ॥ १६. °ण उ साहिया शा० ॥ १७. °मु० या ॥ २०१ ॥ ला१ ला२ पु० ॥ १८. °न्नयं पा०। °न्नियं सं १ ॥ १९. भवे। कालमणन्तमु° शापा० ॥ २०. °का० अंतो० ॥ २०२ ॥ पु० ला २ ॥ २१. °मु० ॥ २०२ ॥ ला १ ॥

१६५५. एएसिं वण्णओ[1] चेवं[2] गंधओ रस-फासओ।
संठाणदेसओ[3] वा[4] वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २०३ ॥

१६५६. देवा चउव्विहा वुत्ता, ते मे कित्तयओ सुण।
भोमेज्ज वाणमंतर[5] जोइस वेमाणिया तहा ॥ २०४ ॥

१६५७. दसहा उ भवणवासी, अट्ठहा वणचारिणो[6]।
पंचविहा जोइसिया, दुविहा वेमाणिया तहा ॥ २०५ ॥

१६५८. असुरा नाग सुवण्णा विज्जू अग्गी[7] य आहिया।
दीवोदहि दिसा वाया थणिया[8] भवणवासिणो ॥ २०६ ॥

१६५९. पिसाय भूयं[9] जक्खा य रक्खसा किन्नरा[10] य किंपुरिसा।
महोरगा य गंधव्वा अट्ठहा[11] वाणमंतरा ॥ २०७ ॥

१६६०. चंदा सूरा य नक्खत्ता गहा तारागणा तहा[12]।
दिसाविचारिणो चेव पंचहा जोइसालया ॥ २०८ ॥

१६६१. वेमाणिया उ[13] जे[14] देवा दुविहा ते[15] वियाहिया।
कप्पोवगा य बोद्धव्वा कप्पाईया तहेव य ॥ २०९ ॥

१६६२. कप्पोवगा बारसहा–सोहम्मीसाणगा तहा।
सणंकुमार[16] माहिंदा बंभलोगा य लंतगा ॥ २१० ॥

१६६३. महासुक्का[17] सहस्सारा आणया पाणया तहा।
आरणा अच्चुया चेव इइ[18] कप्पोवगा सुरा ॥ २११ ॥

१६६४. कप्पाईया उ[19] जे देवा दुविहा ते वियाहिया।
गेवेज्जाऽणुत्तरा[20] चेव गेवेज्जा नवविहा तहिं ॥ २१२ ॥

---

१. वन्न० ॥ २०३ ॥ पु० ला २ ॥ २. °व० गाथा ॥ २०३ ॥ ला १ ॥ ३. संठाणदे° शा०। संठाणभेयओ सं १ सं २ ॥ ४. आवि सं १ ॥ ५. "वाणमंतर त्ति आर्षत्वात्......व्यन्तराः" पाटी० ॥ ६. "वनचारिणः–व्यन्तराः" पाटी० ॥ ७. अग्गी वियाहिया शा० ॥ ८. घणिया शा० ॥ ९. भूया सं १ सं २ विना ॥ १०. °रा किं° शा० ॥ ११. अट्ठविहा पा० ने० शा० ॥ १२. तहा। ठिया विचा° ला १ ला २ पु० शा० ॥ १३. य ला १ ॥ १४. जे जीवा सं १ ला २ ॥ १५. ते पकित्तिया पा० ने० ॥ १६. °कुमारा य मा° सं १ ॥ १७. °सुक्क स° सं १ ला २ ॥ १८. इइं सं १। इत्ति सं २। इय ला १ ॥ १९. य पु० ॥ २०. गेविज्जगाऽणु° पा० ॥

१६६५. हेट्ठिमा[1]हेट्ठिमा[2] चेव हेट्ठिमा[3]मज्झिमा तहा ।
हेट्ठिमा[4]उवरिमा चेव, मज्झिमाहेट्ठिमा[5] तहा ॥ २१३ ॥

१६६६. मज्झिमामज्झिमा चेव मज्झिमाउवरिमा तहा ।
उवरिमाहेट्ठिमा[6] चेव उवरिमामज्झिमा तहा ॥ २१४ ॥

५ १६६७. उवरिमाउवरिमा चेव इइ[7] गेवेज्जगा[8] सुरा ।
विजया वेजयंता य जयंता अपराजिया ॥ २१५ ॥

१६६८. सव्वट्ठसिद्धगा चेव पंचहाऽणुत्तरा सुरा ।
इइ[9] वेमाणिया एए[10] णेगहा एवमादओ[11] ॥ २१६ ॥

१६६९. लोगस्स एगदेसम्मि[12] ते सव्वे[13] परिकित्तिया ।
१० एत्तो[14] कालविभागं तु[15] तेसिं वोच्छं[16] चउव्विहं ॥ २१७ ॥

१६७०. संतइं पप्प[17]ऽणाईया[18] अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया[19] सपज्जवसिया वि य ॥ २१८ ॥

१६७१. साहीयं[20] सागरं एक्कं[21] उक्कोसेणं[22] ठिई भवे ।
भोमेज्जाण, जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ २१९ ॥

१५ १६७२. पलिओवम[23]मेगं तु उक्कोसेणं[24][25] ठिई भवे ।
वंतराणं, जहन्नेणं दसवा[26]ससहस्सिया ॥ २२० ॥

१६७३. पलिओवमं[27][28] तु एगं वासलक्खेण साहियं ।
पलिओवमट्ठभागो[29] जोइसेसु जहन्निया ॥ २२१ ॥

१, ३-४. हिट्ठिमा° सं १ सं २ शा० विना ॥ २, ५-६. °हिट्ठिमा सं १ सं २ शा० विना ॥ ७, ९. इति सं २ । इय ला १ शा० ॥ ८. गेविज्ज° सं १ सं २ विना ॥ १०. तेते सं २ ॥ ११. °मायओ सं १ विना, नवरं °माइओ ला १ ला २ ॥ १२. तेगदे° सं २ ॥ १३. सव्वे वि वियाहिया शा० ॥ १४. इत्तो ला १ पा० ने० शा० । इत्तो० तेसिं० ॥ २१७ ॥ पु० । इत्तो का० तेसिं वु० ॥ २१७ ॥ ला २ ॥ १५. तु वुच्छं तेसिं च° शा० ॥ १६. वुच्छं ला १ ॥ १७. पप्प० ॥ २१८ ॥ पु० ला २ ॥ १८. °या० गाथा ॥ २१८ ॥ ला १ ॥ १९. सातीया सं २ ॥ २०. "साहीयं ति प्राकृतत्वात् साधिकम्" पाटी० । साहियं सं १ ला १ ला २ ॥ २१. तेक्कं सं २ । इक्कं ला १ ला २ पा० ने० ॥ २२. °ण वियाहियं । भोमिज्जा° ला १ ॥ २३. °वमं तु एगं उक्को° ने० ॥ २४. उक्को० । वंत° पु० ला १ ला २ ॥ २५. °ण वियाहियं । वंत° पा० ॥ २६. °वा० ॥ २२० ॥ पु० ला २ ॥ २७. पलितोवमं तु तेक्कं वास° सं २ ॥ २८. °वममेगं तु वास° पा० शा० ॥ २९. पलितोव° सं २ ॥

१६७४. दो चेव सागराइं उक्कोसेण वियाहिया ।
सोहम्मम्मि, जहन्नेणं एगं तु पलिओवमं ॥ २२२ ॥

१६७५. सागरा साहिया दोण्णि[2] उक्कोसेण[3] वियाहिया ।
ईसाणम्मि, जहन्नेणं साहियं पलिओवमं ॥ २२३ ॥

१६७६. सागराणि य सत्तेव उक्कोसेण ठिती भवे । ५
सणंकुमारे, जहन्नेणं दोन्नि ऊ सागरोवमा ॥ २२४ ॥

१६७७. साहिया सागरा सत्त उक्कोसेणं[4][5] ठिई भवे ।
माहिंदम्मि, जहन्नेणं साहिया दोन्नि[6] सागरा ॥ २२५ ॥

१६७८. दस चेव सागराइं उक्कोसेणं[7][8] ठिती भवे ।
बंभलोए[9], जहन्नेणं[10] सत्त ऊ सागरोवमा ॥ २२६ ॥ १०

१६७९. चोद्दस[11] उ सागराइं उक्कोसेणं[12][13] ठिती भवे ।
लंतगम्मि, जहन्नेणं दस ऊ सागरोवमा ॥ २२७ ॥

१६८०. सत्तरस सागराइं उक्कोसेणं[14][15] ठिती भवे ।
महासुक्के, जहन्नेणं चोद्दस[16] सागरोवमा ॥ २२८ ॥

१६८१. अट्ठारस सागराइं उक्कोसेणं[17][18] ठिती भवे । १५
सहस्सारे[19], जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा ॥ २२९ ॥

१६८२. सागरा[20] अउणवीसं तु उक्कोसेण[21] ठिती भवे ।
आणयम्मि, जहन्नेणं अट्ठारस सागरोवमा ॥ २३० ॥

---

१. च सं १ विना॥ २, ६. दुन्नि सं १ सं २ विना॥ ३. उक्को॰ या। ईसा॰ ला १। उक्को॰। ईसा॰ पु॰ ला २॥ ४. उक्को॰। माहिं॰ पु॰ ला १ ला २॥ ५. ॰ण वियाहिया। माहिं॰ पा॰॥ ७. उक्को॰। बंभ॰ पु॰ ला १ ला २॥ ८. ॰ण वियाहिया। बंभ॰ पा॰॥ ९. ॰लोते सं २॥ १०. अत आरभ्य यत्र यत्र 'जहन्नेणं' इति पाठो विद्यते तत्र तत्र पु॰ ला २ प्रत्योः 'जह॰' अथवा 'ज॰' इति संक्षिप्तः पाठोऽस्ति॥ ११. चउदस पु॰ ला १ शा॰। चउद्दस ला २ पा॰ ने॰॥ १२. उ॰। लंत॰ पु॰ ला १ ला २॥ १३. ॰ण वियाहिया। लंत॰ पा॰॥ १४. उ॰ या। महा॰ ला १। उक्को॰। महा॰ पु॰ ला २॥ १५. ॰ण वियाहिया। महा॰ पा॰॥ १६. चउदस ला १ ला २। चउद्दस पु॰ पा॰ ने॰॥ १७. उ॰ या। सह॰ पु॰ ला १ ला २॥ १८. ॰ण वियाहिया। सह॰ पा॰॥ १९. ॰स्सारम्मि जह॰ शा॰॥ २०. ॰रा ऊणवी॰ सं १॥ २१. उक्को॰। आण॰ पु॰ ला १ ला २॥

१६८३. वीसं तु सागराइं [1]उक्कोसेण ठिती भवे ।
पाणयम्मि, जहन्नेणं सागरा अउणवीसई ॥ २३१ ॥

१६८४. सागरा [2]एक्कवीसं तु [3]उक्कोसेण ठिई भवे ।
आरणम्मि, जहन्नेणं वी[4]सइं सागरोवमा ॥ २३२ ॥

१६८५. [5]बावीस सागरा[6]इं [7]उक्कोसेण ठिती भवे ।
अच्चुयम्मि, जहन्नेणं सागरा [8]एक्कवी[9]सइं ॥ २३३ ॥

१६८६. तेवीस [10]सागराइं [11]उक्कोसेण ठिई भवे ।
[12]पढमम्मि, जहन्नेणं बावीसं सागरोवमा ॥ २३४ ॥

१६८७. चउवीस सागरा[13]इं [14]उक्कोसेण ठिई भवे ।
बिइयम्मि, जहन्नेणं तेवीसं सागरोवमा ॥ २३५ ॥

१६८८. पणवीस सागरा[15]इं [16]उक्कोसेण ठिई भवे ।
तइयम्मि, जहन्नेणं चउवीसं सागरोवमा ॥ २३६ ॥

१६८९. छव्वीस सागराइं [17]उक्कोसेण ठिती भवे ।
[18]चउत्थम्मि, जहन्नेणं सागरा पणुवीसई ॥ २३७ ॥

१६९०. सागरा सत्तवीसं तु [19]उक्कोसेण ठिती भवे ।
पंचमम्मि, जहन्नेणं सागरा[20] उ छवी[21]सइं ॥ २३८ ॥

१६९१. सागरा अट्ठवीसं तु [22]उक्कोसेण ठिती भवे ।
छट्ठम्मि, जहन्नेणं सागरा सत्तवी[23]सइं ॥ २३९ ॥

---

१. उक्को०। पाण° पु० ला १ ला २॥ २. इक्क° सं १ सं २ विना॥ ३. उ०। आर° पु० ला १ ला २॥ ४. वीसई पु० ला १ ला २ शा०। वीसं सा° सं २॥ ५. बावीसं शा०॥ ६. °रातिं सं २॥ ७. उ०। अच्चु° पु० ला १। उक्कोसे०। अच्चु° ला २॥ ८. इक्क° सं १ विना, नवरं तेक° सं २॥ ९. °वीसई सं २ विना, नवरं वीसइ् सं १॥ १०. सा० उ०। पढ° ला१॥ ११. उक्को०। पढ° पु० ला २॥ १२. "प्रथमे इति प्रक्रमाद् ग्रैवेयके अधस्तनाधस्तने, एवं द्वितीयादिष्वपि ग्रैवेयके इति सम्बन्धनीयम्।" पाटी०॥ १३. °रा ऊ उ° पु० ला २॥ १४. उक्को०। बीयम्मि ला २। उ०। बिइ° पु० ला १॥ १५. °रा ऊ उ° ला १ पा०॥ १६. उक्को०। तइ° पु० ला १ ला २॥ १७. उक्को०। चउ° पु० ला १ ला २॥ १८. चउत्थयम्मि ला १ पा०॥ १९. उ०। पंच° पु० ला १ ला २॥ २०. °रा छव्वीसति सं १। °रा छवी° सं २। °रा छ उ वीसई ला २॥ २१. °सई पु० ला १ पा० शा० ने०॥ २२. उ०। छट्ठ° पु० ला १ ला २॥ २३. °सई सं २ विना, नवरं °सइ् सं १॥

१६९२. सागरा[1] अउणतीसं तु [2]उक्कोसेण ठिती भवे ।
सत्तमम्मि, जहण्णेणं सागरा अट्ठवीसइं[3] ॥ २४० ॥

१६९३. तीसं तु सागराइं [4]उक्कोसेण ठिती भवे ।
अट्ठमम्मि, जहन्नेणं सागरा[5] अउणतीसइं[6] ॥ २४१ ॥

१६९४. सागरा [7]एक्कतीसं तु [8]उक्कोसेण ठिती भवे । ५
नवमम्मि, जहन्नेणं तीसइं[9] सागरोवमा ॥ २४२ ॥

१६९५. तित्तीसं[10] सागराइं[11] उक्कोसेण ठिती भवे ।
चउसुं पि विजयाईसुं [12]जहन्नेणं एगतीसई ॥ २४३ ॥

१६९६. [13]अजहन्न[14]मणुक्कोसा तित्तीसं सागरोवमा ।
महावि[15]माणसव्वट्ठे ठिती एसा वियाहिया ॥ २४४ ॥ १०

१६९७. जा चेव [16]य आउठिई देवाणं [17]तु वियाहिया ।
सा तेसिं कायठिई जहन्नमुक्कोसिया भवे ॥ २४५ ॥

१६९८. अणंत[18]कालमुक्कोसं, [19]अंतोमुहुत्तं जहन्नयं ।
विजढम्मि सए काए देवाणं [20]होज्जं अंतरं ॥ २४६ ॥[21]

---

१. °रा इगुतीसं ने० ॥ २. उ०। सत्त° पु० ला १ ला २ ॥ ३. °सईं सं १ सं २ विना ॥ ४. उ० या। अट्ठ° ला १ ॥ उक्को०। मट्ठ° पु० ला २ ॥ ५. °राइं उण° ने० ॥ ६. °सईं सं १ विना, नवरं °सइ सं २ ॥ ७. इक्क° सं १ सं २ विना ॥ ८. उक्को०। नव पु० ला १ ला २ ॥ ९. तीसई पु० शा०। तीसं सा° सं २ ॥ १०. तेत्तीसा शा० ॥ ११. °रा ऊ उ° पु० पा० ॥ १२. जहण्णा एक्कती° शापा० ने०। जहण्णा तेक्कती° सं २। जहन्नेणेक्कती° शा०। जहन्ना इक्कती° पु० ला १ ला २ ॥ १३. "अविद्यमानं 'जघन्यम्' इति जघन्यत्वमस्यामित्यजघन्या तथा अविद्यमानम् 'उत्कृष्टम्' इत्युत्कृष्टत्वमस्यामित्यनुत्कृष्टा, अजघन्या चासावनुत्कृष्टा चाजघन्यानुत्कृष्टा, मकारोऽलाक्षणिकः" पाटी० ॥ १४. °मणुक्कोसं सं १ शा० विना ॥ १५. °विमाणे स° शा०। "महच्च तद्……विमानं च महाविमानम्, तच्च तत्……सर्वार्थं च महाविमानसर्वार्थम्, तस्मिन्" पाटी० ॥ १६. उ सं १ सं २ ने० विना ॥ १७. तु आहिया ला १ ॥ १८. °का० अंतो०। विजढ° पु० ला १ ला २ ॥ १९. अंतमु° सं २ ॥ २०. हुज्ज सं १ सं २ विना ॥ २१. एतदनन्तरं सं २ प्रताविमे अधिके गाथे समुपलभ्येते—अणंतकालमुक्कोसं वासपुहत्तं जहन्नगं। आण[य]-पाणकयाणं ग(गे)वेज्जाण य अंतरं ॥ संखेज्जसागरुच्छो(क्को)सं वासपुहत्तं जहण्णगं। अणुरत्ता(त्तरा)ण देवाणं अंतरं तु वियाहियं ॥ पाइयटीकाव्याख्यानुसारेण नेमे गाथे मूलवाचनागते, चूर्णि-नेमिचन्द्रीयटीकयोः संक्षिप्तत्वाद् न व्याख्यात एष सन्दर्भस्तयोः ॥

१६९९. एएसिं वण्णओ[1] चेव[2] गंधओ रस-फासओ ।
संठाण[3]देसओ वा[4] वि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २४७ ॥

१७००. संसारत्था य सिद्धा[5] य [6]इति[7] जीवा वियाहिया ।
रूविणो चेवऽरूवी य अजीवा दुविहा वि य ॥ २४८ ॥

१७०१. इति जीव[8]मजीवे य सोच्चा[9] सद्दहिऊण य ।
सव्वनयाणं[10] अणुमए [11]रमेज्जा संजमे मुणी ॥ २४९ ॥

१७०२. तओ बहूणि वासाणि सामण्णमणु[12]पालिया ।
इमेण कम्म[13]जोएणं[14] अप्पाणं संलिहे[15] मुणी ॥ २५० ॥

१७०३. बारसेव उ वासाइं संलेहु[16]क्कोसिया[17] भवे ।
संवच्छरं[18] मज्झिमिया छम्मासे य जहन्निया ॥ २५१ ॥

१७०४. पढमे वासचउक्क[19]म्मि विगईनिज्जूहणं करे ।
बिति[20]ए वासचउक्कम्मि विचित्तं[21] तु तवं चरे ॥ २५२ ॥

१७०५. [22]एगंतरमायामं [23]कट्टु संवच्छरे दुवे ।
तओ संवच्छरऽद्धं तु नाऽइविगिट्ठं तवं चरे ॥ २५३ ॥

१७०६. [24]तओ संवच्छरऽद्धं तु विगिट्ठं तु तवं चरे ।
परिमियं चेव आयामं तम्मि संवच्छरे करे ॥ २५४ ॥

---

१. व० ॥ २४७ ॥ पु० ला २ ॥ २. चेव० गाथा ॥ २४७ ॥ ला १ ॥ ३. संठाणभेयओ सं १ सं २ । संठाणदे° शा० ॥ ४. वा पि शा० । यावि सं १ ॥ ५. °द्धा इ° शापा० ॥ ६–७. इई सं १ । इय ला १ शा० । इइ पु० ला २ पा० ॥ ८. °मजीए सं १ । °मजीवा ला १ ॥ ९. सुच्चा सं १ सं २ शा० विना ॥ १०. °णमणु° शा० ॥ ११. रमिज्जा सं १ सं २ विना, नवरं रमेज्ज शा० ॥ १२. °पालिय शा० ॥ १३. कम्मजोगेण ला २ शा० ॥ १४. °जोगेणं पु० ला १ पा० । °जोतेणं सं २ ॥ १५. "संलिखेत्–द्रव्यतो भावतश्च कृशीकुर्यात्, मुनिः" पाटी० ॥ १६. "कृशताऽऽपादनं संलेखा, संलेखनेति योऽर्थः" पाटी० ॥ १७. "पठन्ति च–'उक्कोसिया' इत्यत्र 'उक्कोसतो' त्ति, अन्यत्र तु 'मज्झिमओ' त्ति 'जहण्णओ' त्ति" इति पाटीपा० ॥ १८. °च्छरं पा० ने० ॥ १९. °क्कम्मि वित्तीनिज्जू° इति पाटी० सम्मतः पाठो नोपलभ्यते कस्मिंश्चिदपि सूत्रादर्शे। मूलवाचनागतश्च पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टोऽस्ति ॥ २०. बिइए शा० । बीए ला २ ॥ २१. विगिट्ठं ला १ । विभत्तं ला २ ॥ २२. "एकेन–चतुर्थलक्षणेन तपसा, अन्तरं–व्यवधानं यस्मिंस्तद् एकान्तरम्; 'आयामं' आचाम्लम्" पाटी० ॥ २३. कट्टुं सं २ । कट्टु पु० ला १ शा० ॥ २४. अस्याः (२५४) गाथायाः पाठान्तररूपा गाथा पाइयटीकायां निष्टङ्किताऽस्ति, सा चेयम्–परिमियं चेव आयामं गुणुक्कस्सं मुणी चरे। तत्तो संवच्छरऽद्धूणं विगिट्ठं तु तवं चरे ॥

१७०७. [1]कोडीसहियमायामं कट्टु संवच्छरे मुणी ।
[2]मासऽद्धमासि[3]एणं आहारेणं तवं चरे ॥ २५५ ॥

१७०८. कंदप्पमाभिओगं किब्बिसियं मोहमा[4]सुरत्तं च ।
[5]एयाओ दो[6]ग्गईओ मरणम्मि वि[7]राहिया हों[8]ति ॥ २५६ ॥

१७०९. मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा हु[9] हिंसगा ।
[10]इयं जे मरंति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५७ ॥

१७१०. सम्मद्दंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।
इय जे मरंति जी[11]वा सुलभा तेसिं भवे बोही[12] ॥ २५८ ॥

१७११. मि[13]च्छद्दंसणरत्ता सनियाणा कि[14]ण्हलेसमोगाढा ।
इय जे मरंति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५९ ॥

१७१२. जिणव[15]यणे अणुरत्ता जिणव[16]यणं जे [17]करेंति भावेणं ।
[18]अमला असंकिलिट्ठा ते होंति[19] परित्तसं[20]सारी ॥ २६० ॥[21]

१७१३. [22]बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चे[23]व य बहूणि ।
[24]मरिहिंति ते वरा[25]या जिणवयणं जे न याणंति ॥ २६१ ॥

---

१. "कोटीसहितमाचाम्लम्" पाटी०, पदस्यास्य व्याख्या पाइयटीकायां विस्तरतोऽस्ति, जिज्ञासुभिर्द्रष्टव्या पाइयटीकायाः पत्रं ७०६। कोडिस° सं १ ला २॥ २. "मास त्ति सूत्रत्वाद् मासं भूतो मासिकस्तेन, एवमर्द्धमासिकेन" पाटी०॥ ३. °एणं तु आहा° सं १ सं २ विना। °एणं खवणेणं तवं इति पाठान्तरनिर्देशो पाटी०॥ ४. °मासुरत्तं सं १ शा० विना॥ ५. एयातो दोगईओ सं २॥ ६. दुग्ग° सं १ विना॥ ७. विराहया पा०। विराहणे शापा०॥ ८. हुंति सं १ सं २ शा० विना॥ ९. "हुः पूरणे" पाटी०। उ सं २ शा०॥ १०. इइ ला १॥ ११. °वा सुलहा सं १ ने०। °वा तेसिं सुलहा भवे ला १ शा०॥ १२. बोहिं सं १॥ १३. मिच्छादंस° सं १ सं २ विना॥ १४. कण्ह° सं १ ला १ ला २ विना॥ १५. °यणे जे रत्ता सं २॥ १६. °यणं क° शा०॥ १७. करंति सं १ ला १। करिंति पु० ला २॥ १८. असबला अ° शा०॥ १९. हुंति सं १ शा० विना॥ २०. "परितः⋯⋯परिमित इति यावत्, स चासौ संसारश्च स विद्यते येषां तेऽमी परीतसंसारिणः, कतिपयभवाभ्यन्तरमुक्तिभाज इति योऽर्थः, सूत्रे च प्राकृतत्वाद् वचनव्यत्ययः" पाटी०। °संसारा पा० ने०॥ २१. ॥२६०॥ बहूणि बहुसो बहुयाणि अकामगाणि मरणाणि मरिहिंति शापा०॥ २२. "बालमरणैः— विषभक्षणोद्बन्धननिबन्धनैः ⋯⋯अकाममरणानि यान्यत्यन्तविषयगृध्नुत्वेनानिच्छतां भवन्ति तैश्च, उभयत्र सुव्यत्ययः प्राग्वत्" पाटी०॥ २३. चेव बहुयाणि। म° पु० ला १ ला २ पा०॥ २४. मरिहंति सं १ सं २ शा० विना॥ २५. °या जे जिणवयणं न ला १॥

१७१४. बहुआगमविन्नाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।
एएण कारणेणं अरिहा आलोयणं[1] सोउं ॥ २६२ ॥

१७१५. कंदप्प-कोक्कुयाइं[2] तहसील-सहाव[3]-हसण-विकहाहिं[4] ।
विम्हाविंतो य[5] परं कंदप्पं भावणं कुणइ[6] ॥ २६३ ॥

५ १७१६. मंताजोगं काउं भूईकम्मं च जे[7] पउंजंति ।
साय-रस-इड्ढिहेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६४ ॥

१७१७. नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स संघ-साहूणं[8] ।
माई अवण्णवाई किब्बिसियं भावणं कुणइ ॥ २६५ ॥

१७१८. अणुबद्धरोसपसरो तह य निमित्तम्मि होइ पडिसेवी ।
१० एएहिं[9] कारणेहिं[10] आसुरियं भावणं कुणइ ॥ २६६ ॥

१७१९. सत्थग्गहणं[11] विसभक्खणं च जलणं च[12] जलपवेसो य ।
अणायारभंडसेवी[13][14] जम्मण[15]-मरणाणि बंधंति ॥ २६७ ॥[16]

१७२०. इति[17] पाउकरे[18] बुद्धे नायए परिनिव्वुए[19] ।
छत्तीसं उत्तरऽज्झाए[20] भवसिद्धिय[21]सम्मए[22] ॥ २६८ ॥ त्ति[23] बेमि[24] ॥

---

१. °यणे सं १ ॥ २. "कन्दर्प-कौत्कुच्ये कुर्वन्निति शेषः" पाटी० । °कोक्कुइयाइं सं १ ला १ । °कोउयाइं सं २ । °कोक्कुयाई ला २ । °कुक्कुयाइं पु० शा० ॥ ३. °व-हास-वि° पु० ला १ ला २ पा० ॥ ४. °विगहा° सं १ विना ॥ ५. वि शा० ॥ ६. करइ पु० पा० ॥ ७. "प्राकृतत्वाद् यः प्रयुङ्क्ते" पाटी० ॥ ८. °णं । अवण्णवाई माई कि° इति पाठानुसारेण पाटी० । नेमिचन्द्रीयटीकायां अवण्णवाईपदस्य नास्ति व्याख्या ॥ ९. तेतेहिं सं २ ॥ १०. कारणेहिं य आ° ने० ॥ ११. सत्थगह° सं १ शा० ॥ १२. 'च' इति सं १ प्रतौ पाटी० च नास्ति ॥ १३. अनयार° पा० ॥ १४. "गम्यमानत्वाद् एतानि कुर्वन्तो यतयः" पाटी० । °सेवी पु० ला १ पा० ॥ १५. "जन्म-मरणानि, उपचारात् तन्निमित्तकर्माणि बध्नन्ति" पाटी० ॥ १६. २४९ तः २६७ पर्यन्तैकोनविंशतिगाथासूत्रस्थाने चूर्णौ केवलमिमे द्वे गाथे वर्तेते—जीवमजीवे एते णच्चा सद्दहिऊण य । सव्वन्नूस मतम्मी जएज्जा संजमे विदू ॥ एसेज्जातेणो (पसत्थसज्झाणो) वगते कालं किच्चाण संजते । सिद्धे वा सासते भवति देवे वा वि महिड्ढिए ॥ निर्दिष्टश्चैष चूर्णिसम्मतवाचनापाठः पाइयटीकायाम् ॥ १७. इय ला १ शा० । इइ सं १ पु० ला २ ने० ॥ १८. पाउक° सं १ ला २ ने० विना । "पाउकरे त्ति सूत्रत्वात् प्रादुष्कृत्य,···अथवा पाउकरे त्ति प्रादुरकार्षीत्" पाटी० ॥ १९. "परिनिर्वृतः—निर्वाणं गतः,···[अथवा] क्रोधादिदहनोपशमतः स्वस्थीभूतः" पाटी० ॥ २०. "उत्तराः···अध्यायाः—अध्ययनानि" पाटी० ॥ २१. "भवसिद्धियसम्मए त्ति भवसिद्धिकाः—भव्याः, तेषां···अभिप्रेताः, तान् । पठन्ति च—भवसिद्धीयसंवुडे भवे—तस्मिन्नेव मनुष्यजन्मनि सिद्धिरस्येति भवसिद्धिकः, स चासौ संवृतश्च" पाटी० । भवसिद्धीयस° सं १ विना ॥ २२. °ए ॥ २६८ ॥ जोगविहीए वहित्ता एए

॥ जीवाजीवविभत्ती ॥ ३६ ॥

॥ उत्तरज्झयणसुयक्खंधो समत्तो ॥

[उत्तरज्झयणाणि समत्ताणि]

जो पढइ सुत्त अत्थं वा। भासेइ य भवियाणं सो पावइ णिज्जरा विउला ॥ २६९ ॥ जस्साढत्ता एए कहवि समप्पंति विग्घरहियस्स। सो लक्खिज्जइ भव्वो, पुव्वरिसी एव भासंति ॥ २७० ॥ अक्खर-मत्ता···(हीणं) जं च न लिहियं अयाणमा···(णेण)। तं सव्वं खमउ महं तित्थयरविणिग्गया वाणी ॥ २७१ ॥ उत्तरज्झयणस्स सु···(यक्खंधो) समत्तो ॥ ३६ ॥ सं १ । °ए ॥ २६८॥ छत्तीसं उत्तरज्झयणं सम्मत्तं ॥ उत्तरज्झयणसुयक्खंधो समत्तो ॥ जोगविहीए वहित्ता तेते जो पढइ सुत्त अत्थं वा । भासेइ य भवियजणे सो पावइ णिज्जरा विउला ॥ जस्साढत्ता एए कहवि समप्पंति विग्घरहियस्स । सो लक्खिज्जइ भव्वो, पुव्वरिसी एव भासंति ॥ सं २ ॥ २३. "इति ब्रवीम्याचार्योपदेशात्, न स्वमनीषिकया" इति चूर्णिः ॥ २४. बेमि ॥ जीवाजीवविभत्ती ॥ उत्तरज्झयणसुयक्खंधो समत्तो ॥ ला १ । बेमि ॥ जीवाजीवविभत्ती ३६ ॥ उत्तरज्झयण-सुयक्खंधो सम्मत्तो ॥ छ॥ जे किर भवसिद्धीया परित्तसंसारिया य जे भव्वा । ते किर पढंति एए छत्तीसं उत्तरज्झाए ॥ १ ॥ तम्हा जिणपन्नत्ते अणंतगम-पज्जवेहिं संजुत्ते । अज्झाए जहजोगं गुरुप्पसाया अहिज्जिज्जा ॥ २ ॥ जोगविहीइ वहित्ता एए जो लिहइ सुत्त अत्थं वा । भासेइ य [भविय]जणो(णे) सो पावइ निज्जरा विउला ॥ ३ ॥ जसा(स्सा)ढत्ता एए कहवि समप्पंति विग्घरहियस्स। सो लिखि(लक्खि)ज्जइ भव्वो पुव्वरिसी एव भासंति ॥ ४ ॥ उत्तराध्ययन समाप्त ॥ छ ॥ छ ॥ ला २ । बेमि ॥ जीवाजीवविभत्ती ३६ ॥ उत्तरज्झयणसुयक्खंधो ॥ निर्युक्तिकार एतन्माहात्म्यमाह—जे किर भवसिद्धीया परित्तसंसारया य जे जीवा। ते किर पढंति एए छत्तीसं उत्तरज्झाए ॥ १ ॥ जे हुंति अभवसिद्धी गंठियसत्ता अणंतसंसारा । ते संकिलिट्ठचित्ता अभव्विया उत्तरज्झाण ॥ २ ॥ तम्हा जिणपन्नत्ते० ॥ ३ ॥ जोगविहीइ वहित्ता० ॥ ४ ॥ जस्साढत्ता एए० ॥ ५ ॥ (एताः ३-४-५ गाथाः पूर्ववत् पु० प्रतावपि सम्पूर्णा ज्ञेयाः) ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ विनयसुअ १ परीसह २ चउरंगिज्जं ३ असंखयं ४ अकाममरणिज्जं ५ खुड्डगनियंठिज्जं ६ एलइज्जं ७ काव(वि)लियं ८ नमिपव्वज्जा ९ दुमपत्तयं १० बहुस्सुअपुज्जं ११ हरिएसिज्जं १२ चित्तसंभूइज्जं १३ उसुआरिज्जं १४ सभिक्खुअ० १५ बंभचेरसमाहिठाणं १६ पावसमणिज्जं १७ संजइज्जं १८ मिआपुत्तीअं १९ महानियंठिज्जं २० समुद्दपालिअं २१ रहनेमिज्जं २२ केसिअगोयमिज्जं २३ समिओसम्मत्ता २४ जन्नइज्जं २५ सामायारी २६ खुलुंकिज्जं २७ मुक्खमग्गईअ २८ सम्मत्तपरक्कमअ० २९ तवमग्गइज्जं ३० चरणविहिअ० ३१ पमायट्ठाणं ३२ कम्मपयडी ३३ लेसअ० ३४ अणमग्गं ३५ जीवाजीवविभत्ती ३६ इति अध्ययननामानि ॥ पु० ॥

आवस्सयसुत्तं

॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइमहावीरवद्धमाणसामिस्स ॥

आवस्सयसुत्तं

१

पढमं सामाइयऽज्झयणं

[सु. १. पंचनमोकारमंगलसुत्तं]

१. णमो अरहंताणं ।
णमो सिद्धाणं ।
णमो आयरियाणं ।
णमो उवज्झायाणं ।
णमो लोए सव्वसाहूणं ॥ १ ॥

[सु. २. सामाइयसुत्तं]

२. करेमि भंते ! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए, तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ १ ॥ १०

[॥ पढमं सामाइयऽज्झयणं समत्तं ॥ १ ॥]

---

१. यद्यपि सामायिकाध्ययनादेवाऽऽवश्यकसूत्रस्य प्रारम्भोऽस्ति तथापि आवश्यकसूत्रनिर्युक्तिचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्ति-मलयगिरीयवृत्त्यनुसारेणात्र पञ्चनमस्कारमङ्गलसूत्रं मूलसूत्रपाठत्वेन स्वीकृतमस्ति। आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्ति-मलयगिरीयवृत्तिनिर्देशः क्रमेणेत्थम्–"सुत्ते य अणुगते सुत्तालावगनिप्फन्नो निक्खेवो, सुत्तफासियनिज्जुत्ती य भवति, तम्हा सुत्तं अणुगंतव्वं। तं च पंचनमोक्कारपुव्वगं भणंति पुव्वगा, इति सो चेव ताव भन्नइ" आवश्यकसूत्रचूर्णिः पृ० ५०१–२ ऋ० के०। "तत्र सूत्रं सूत्रानुगमे सत्युच्चारणीयम्। तच्च नमस्कारपूर्वकम्, तस्याशेषश्रुतस्कन्धान्तर्गतत्वात्। अतोऽसावेव सूत्रादौ व्याख्येयः, सर्वसूत्रादित्वात्, सर्वसम्मतसूत्रादिवत्। सूत्रादित्वं चास्य सूत्रादौ व्याख्यायमानत्वात्, निर्युक्तिकृतोपन्यस्तत्वात्" आवश्यकसूत्रहरिभद्रीयवृत्तिः पत्र ३७६–२, आगमोदय०। "सूत्रानुगमे सूत्रमुच्चारणीयम्। तच्च पञ्चनमस्कारपूर्वकम्, तस्याशेषश्रुतस्कन्धान्तर्गतत्वात्, सूत्रादिता चास्य निर्युक्तिकृता सूत्रादौ व्याख्यायमानत्वादवसेया" आवश्यकसूत्रमलयगिरीयवृत्तिः पत्र ४८५–१॥ २. 'लोए' इति पदं चूर्णौ नास्ति, तथा च चूर्णिः–"णमो सव्वसाहूणं ति संसारत्था गहिया" पृ० ५८७। हरिभद्रीय-मलयगिरीयवृत्त्योरपि 'लोए' पदस्य व्याख्या नोपलभ्यते॥ ३. मणसा वचसा कायसा, न क° चू०, अत्रैव चूर्णिव्याख्याने 'कायसा' स्थाने 'कायेण' इत्यपि वर्तते॥ ४. गरिहा° आ० मु०॥

२

बीयं चउव्वीसत्थयऽज्झयणं

[सु. ३-९. चउवीसइतित्थयरत्थओ]

३. लोगस्सुज्जोयं[1]करे धम्मतित्थयरे जिणे ।
अ[2]रहंते कित्तइ[3]स्सं चउवीसं पि केवली ॥ १ ॥

४. उसभमजियं च वंदे संभवमभिणंदणं च सुमइं[4] च ।
पउमप्पहं[5] सुपासं जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥ २ ॥

५. सुविहिं[6] च पुप्फदंतं सीयल[7] सेज्जंस वासुपुज्जं च ।
विमलमणंतं च जिणं धम्मं संतिं च वंदामि ॥ ३ ॥

६. कुंथुं अरं च मल्लिं वंदे मुणिसुव्वयं[8] नमिजिणं च ।
वंदामि रिट्ठनेमिं पासं तह वद्धमाणं च ॥ ४ ॥

७. एवं मए अभिथुआ[9] विहुयरय-मला पहीणजर-मरणा ।
चउवीसं पि जिणवरा तित्थयरा[10] मे पसीयंतु ॥ ५ ॥

८. कित्तिय वंदिय[11] महिया जेए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ।
आ[12]रुग्गबोहिलाभं स[13]माहिवरमुत्तमं दिंतु ॥ ६ ॥

९. चंदेसु[14] निम्मलयरा आइच्चेसु अहियं पयासयरा ।
सागरवरगंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ ७ ॥

[॥ बीयं चउवीसत्थयऽज्झयणं समत्तं ॥ २ ॥]

---

१. °यगरे आ० मु० ॥ २. अरिह° आ० मु० ॥ ३. °इस्सामि चउ° चू० ॥ ४. सुमतिं चू० ॥ ५. °प्पभं चू० म० ॥ ६. सुविधिं चू० ॥ ७. सीतल चू० ॥ ८. °व्वतं चू० ॥ ९. °थुता विहुतरय° चू० ॥ १०. °त्थकरा मे पसीदंतु चू० ॥ ११. °यया मे जेते लो° चू० । °यया मे जेए लो° हरि०, मूलस्थः पाठो हरिभद्रीयवृत्तौ पाठान्तरत्वेन निष्टङ्कितो व्याख्यातश्च ॥ १२. आरोग्ग° चू० ॥ १३. समाधिव° चू० ॥ १४. "इह प्राकृतशैल्या आर्षत्वाच्च पञ्चम्यर्थे सप्तमी द्रष्टव्येति–चन्द्रेभ्यो निर्मलतराः, पाठान्तरं वा 'चंदेहिं निम्मलयर' त्ति……। आदित्येभ्योऽधिकं प्रभासकराः प्रकाशकरा वा" हरि०। अत्र हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेण 'पयासयरा' पाठस्थाने 'पहासयरा' इत्यपि पाठभेदोऽवगम्यते। चंदेहिं निमलतरा आदिच्चेहिं अहियं पगासकरा चू० ॥

३

तइयं वंदणयऽज्झयणं

[सु. १०. गुरुवंदणसुत्तं]

१०. इच्छामि खमासमणो! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहियाए[1] अणुजाणह
मे मिउग्गहं, निसीहि, अहोकायं कायसंफासं, खमणिज्जो भे किलामो, अप्पकिलं- ५
ताणं बहुसुभेण भे दिवसो वइक्कंतो[2]? जत्ता भे? जवणिज्जं च भे? खामेमि
खमासमणो! देवसियं वइक्कमं[3], आवस्सियाए पडिक्कमामि खमासमणाणं देवसियाए
आसायणाए[4] तित्तीसऽण्णयराए[5] जं किंचि मिच्छाए मणदुक्कडाए वयदुक्कडाए
कायदुक्कडाए कोहाए माणाए मायाए लोभाए सव्वकालियाए सव्वमिच्छोवयाराए
सव्वधम्माइक्कमणाए आसायणाए[4] जो मे अइयारो[6] कओ तस्स खमासमणो! १०
पडिक्कमामि निंदामि गरहामि[7] अप्पाणं वोसिरामि ॥ १ ॥

[॥ तइयं वंदणयऽज्झयणं समत्तं ॥ ३ ॥]

---

१. निसीधियाए चू० ॥ २. वितिक्कं° चू०, वतिक्कं° चूप्र० ॥ ३. वितिक्क° चू०, वतिक्क° चूप्र० ॥
४. °सातणा° चू० ॥ ५. °ण्णतरा° चू० ॥ ६. अतियारो कतो चू० ॥ ७. गरिहा° चू० आ० मु०॥

४

चउत्थं पडिक्कमणऽज्झयणं

[सु. ११. सामाइयसुत्तं]

११. ¹करेमि भंते! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए,
५ तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि॥ १॥

[सु. १२-१४. ²चउत्थज्झयणमंगलसुत्ताणि]

१२. चत्तारि मंगलं—³अरहंता मंगलं १ सिद्धा मंगलं २ ⁴साहू मंगलं ३ केवलिपन्नत्तो धम्मो मंगलं ४॥ २॥

१० १३. चत्तारि लोगुत्तमा—³अरहंता लोगुत्तमा १ सिद्धा लोगुत्तमा २ ⁴साहू लोगुत्तमा ३ केवलिपन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमो ४॥ ३॥

---

१. आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेणात्र मूलवाचनायां सामायिकसूत्रं स्वीकृतमस्ति। आवश्यकचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्तिनिर्देशश्च क्रमेणेत्थम्—"इदाणिं सुत्ताणुगमो सुत्तालावगनिप्फण्णो सुत्तफासियनिज्जुत्ती य तिन्नि वि एगट्ठा वच्चंति, एवमादि चर्चा जाव इमं च तं सुत्तं—करेमि भंते! सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जाव वोसिरामि। एत्थ सुत्ते पदं पदत्थो चालणा पसिद्धी य जधा सामाइए तधा विभासितव्वा। चोदगो भणति—एत्थ किं सामाइयसुत्तं भण्णति? उच्यते—सामाइगाणुस्सरणपुव्वगं पडिक्कमणं ति तेणं भण्णइ त्ति। प्रस्तुतमभिधीयते—चत्तारि मंगलं०" आवश्यकचूर्णिः, पृ० ६८ ऋ० के०। "साम्प्रतं सूत्रालापकनिष्पन्नस्य निक्षेपस्यावसरः, स च सूत्रे सति भवति, सूत्रं च सूत्रानुगमे० इत्यादि प्रपञ्चो वक्तव्यः, यावत् तच्चेदं सूत्रम्—करेमि भंते! सामायिकमित्यादि जाव वोसिरामि। अस्य व्याख्या—तल्लक्षणं चेदम्—'संहिता च पदं चैव' इत्यादि। अधिकृतसूत्रस्य व्याख्या लक्षणयोजना च सामायिकवद् द्रष्टव्या। आह—इदं स्वस्थान एव सामायिकाध्ययने उक्तं सूत्रं पुनः किमभिधीयते, पुनरुक्तदोषप्रसङ्गात्? उच्यते—प्रतिषिद्धासेवितादि समभावस्थेनैव प्रतिक्रान्तव्यमिति ज्ञापनार्थम्, अथवा—'यद्वद् विषघातार्थं मन्त्रपदे न पुनरुक्तदोषोऽस्ति। तद्वद् रागविषघ्नं पुनरुक्तमदुष्टमर्थपदम्॥ १॥' रागविषघ्नं चेदम्। यतश्च मङ्गलपूर्वं प्रतिक्रान्तव्यम् अतः सूत्रकार एव तदभिधित्सुराह—चत्तारि मंगलं०" आवश्यकहरिभद्रीयवृत्तिः, प० ५६९, आगमोदय०। अतः पूर्वम् आगमरत्नमञ्जूषायामधिकः सूत्रपाठः—"नमो अरिहंताणं नमो सिद्धाणं नमो आयरियाणं नमो उवज्झायाणं नमो लोए सव्वसाहूणं। एसो पंचनमुक्कारो सव्वपावप्पणासणो। मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं हवइ मंगलं॥ १॥"॥ २. अस्य चतुर्थाध्ययनस्य द्वितीय-तृतीय-चतुर्थसूत्राणि (सू० १२-१३-१४) मङ्गलत्वेन निर्दिष्टानि हरिभद्रीयवृत्तौ चूर्णौ च॥ ३. अरिहं° आ०॥ ४. साधू चू०॥

४

चउत्थं पडिक्कमणऽज्झयणं

[सु. ११. सामाइयसुत्तं]

११. [1]करेमि भंते! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए, तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि॥ १॥

[सु. १२-१४. [2]चउत्थज्झयणमंगलसुत्ताणि]

१२. चत्तारि मंगलं—[3]अरहंता मंगलं १ सिद्धा मंगलं २ [4]साहू मंगलं ३ केवलिपन्नत्तो धम्मो मंगलं ४॥ २॥

१३. चत्तारि लोगुत्तमा—[3]अरहंता लोगुत्तमा १ सिद्धा लोगुत्तमा २ [4]साहू लोगुत्तमा ३ केवलिपन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमो ४॥ ३॥

---

१. आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेणात्र मूलवाचनायां सामायिकसूत्रं स्वीकृतमस्ति। आवश्यकचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्तिनिर्देशश्च क्रमेणेत्थम्—"इदाणिं सुत्ताणुगमो सुत्तालावगनिप्फण्णो सुत्तफासियनिज्जुत्ती य तिन्नि वि एगट्ठा वच्चंति, एवमादि चर्चा जाव इमं च तं सुत्तं—करेमि भंते! सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जाव वोसिरामि। एत्थ सुत्ते पदं पदत्थो चालणा पसिद्धी य जधा सामाइए तधा विभासितव्वा। चोदगो भणति—एत्थ किं सामाइयसुत्तं भण्णति? उच्यते—सामाइगाणुस्सरणपुव्वगं पडिक्कमणं ति तेणं भण्णइ त्ति। प्रस्तुतमभिधीयते—चत्तारि मंगलं०" आवश्यकचूर्णिः, पृ० ६८ ऋ० के०। "साम्प्रतं सूत्रालापकनिष्पन्नस्य निक्षेपस्यावसरः, स च सूत्रे सति भवति, सूत्रं च सूत्रानुगमे० इत्यादि प्रपञ्चो वक्तव्यः, यावत् तच्चेदं सूत्रम्—करेमि भंते! सामायिकमित्यादि जाव वोसिरामि। अस्य व्याख्या—तल्लक्षणं चेदम्—'संहिता च पदं चैव' इत्यादि। अधिकृतसूत्रस्य व्याख्या लक्षणयोजना च सामायिकवद् द्रष्टव्या। आह—इदं स्वस्थान एव सामायिकाध्ययने उक्तं सूत्रं पुनः किमभिधीयते, पुनरुक्तदोषप्रसङ्गात्? उच्यते—प्रतिषिद्धासेवितादि समभावस्थेनैव प्रतिक्रान्तव्यमिति ज्ञापनार्थम्, अथवा—'यद्वद् विषघातार्थे मन्त्रपदे न पुनरुक्तदोषोऽस्ति। तद्वद् रागविषघ्नं पुनरुक्तमदुष्टमर्थपदम्॥ १॥' रागविषघ्नं चेदम्। यतश्च मङ्गलपूर्वं प्रतिक्रान्तव्यम् अतः सूत्रकार एव तदभिधित्सुराह—चत्तारि मंगलं०" आवश्यकहरिभद्रीयवृत्तिः, प० ५६९, आगमोदय०। अतः पूर्वम् आगमरत्नमञ्जूषायामधिकः सूत्रपाठः—"नमो अरिहंताणं नमो सिद्धाणं नमो आयरियाणं नमो उवज्झायाणं नमो लोए सव्वसाहूणं। एसो पंचनमुक्कारो सव्वपावप्पणासणो। मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं हवइ मंगलं॥ १॥"॥ २. अस्य चतुर्थाध्ययनस्य द्वितीय-तृतीय-चतुर्थसूत्राणि (सू० १२–१३–१४) मङ्गलत्वेन निर्दिष्टानि हरिभद्रीयवृत्तौ चूर्णौ च॥ ३. अरिहं° आ०॥ ४. साधू चू०॥

१४. चत्तारि सरणं पवज्जामि—अरहंते[1] सरणं पवज्जामि १ सिद्धे सरणं पवज्जामि २ साहू[2] सरणं पवज्जामि ३ केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥ ४ ॥

[सु. १५. ओघाइयारस्स पडिक्कमणसुत्तं]

१५. इच्छामि पडिक्कमिउं जो मे देवसिओ अइयारो[3] कओ काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो उम्मग्गो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ[4] दुव्विचिंतिओ[5] अणायारो अणिच्छियव्वो[6] असमणपाउग्गो[7], नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए, तिण्हं गुत्तीणं, चउण्हं[8] कसायाणं, पंचण्हं[9] महव्वयाणं, छण्हं जीवनिकायाणं, सत्तण्हं[10] पिंडेसणाणं, अट्ठण्हं पवयणमाऊणं[11], नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं, दसविहे[12] समणधम्मे सामणाणं[13] जोगाणं जं खंडियं जं विराहियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ५ ॥

[सु. १६-१९. विभागेणाइयाराणं पडिक्कमणसुत्ताइं]

[सु. १६. गमणागमणाइयारपडिक्कमणसुत्तं]

१६. इच्छामि पडिक्कमिउं[14] इरियावहियाए विराहणाए गमणाऽऽगमणे पाणक्कमणे बीयक्कमणे[15] हरियक्कमणे ओसा-उत्तिंग-पणग-दग-मट्टि[16]-मक्कडा[17]संताणा[18]-संकमणे, जे मे जीवा विराहिया एगिंदिया बेइंदिया तेइंदिया चउरिंदिया पंचिंदिया अभिहया[19] वत्तिया लेसिया[20] संघाइया संघट्टिया परियाविया किलामिया उद्दविया ठाणाओ ठाणं संकामिया जीवियाओ[21] ववरोविया तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ६ ॥

---

१. अरिहं° आ० मु० ॥ २. साधू चू० ॥ ३. अतियारो कतो चू० ॥ ४. °ज्झातो दुव्विचिंतितो चू० ॥ ५. °ओ असमणपाउग्गो अणायारो अणिच्छियव्वो णाणे दं° हरिभद्रीयवृत्तिसम्मतः पाठोऽयम्। अत्र मूलपाठानुसारिणी चूर्णिः ॥ ६. °च्छितव्वो चू० ॥ ७. °पायोग्गो चू० ॥ ८. चतुण्हं चू० ॥ ९. पंचण्ह महव्वताणं चू० ॥ १०. सत्तण्हं पाणेसणाणं, अट्ठण्हं चूपा० हवृपा० ॥ ११. °मादीणं चू० ॥ १२. °विधे चू० ॥ १३. "समणाणं एते सामणा। के ते? जोगा। के य ते? तिण्णि गुत्तीओ जाव समणधम्मो। अण्णे पुण भणंति—समणाणं जोगाणं ति ये चान्येऽप्यनुक्ताः श्रमणयोगाः एतेसिं जोगाणं" चू०। "ये श्रामणा योगाः, श्रमणानामेते श्रामणाः, तेषां श्रामणानां योगानाम्" हवृ०। समणाणं मु० आ० चूपा० ॥ १४. °क्कमितुं चू०। °क्कमिउं इरि° आ० ॥ १५. बीजक्कमणे हरितक्क° चू० ॥ १६. °मट्टी-मक्कडगसं° चू० ॥ १७. मक्कडग → मक्कडय → मक्कडअ = मक्कडा ॥ १८. संताणग → संताणय → संताणअ = संताणा ॥ १९. °हता चू० ॥ २०. °सिता संघातिता संघट्टिता परितावित्ता किलामिता उद्दविता चू० ॥ २१. °विताओ ववरोविता चू० ॥

[सु. १७. तुयट्टणठाणाइयारपडिक्कमणसुत्तं]

१७. इच्छामि पडिक्कमिउं पगामसेज्जाए निगामसेज्जाए[1] उव्वट्टणाए[2] परियट्टणाए आउंटण-पसारणाए[3] छप्पइयासंघट्टणाए कूइए कक्कराइए छीए[4] जंभाइए आमोसे[5] ससरक्खामोसे आउलमाउलाए[6] सोयणवत्तियाए[7] इत्थीविप्परियासियाए दिट्ठीविप्परियासियाए मणविप्परियासियाए पाण-भोयणविप्परियासियाए जो मे देवसिओ अइयारो कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ७ ॥

[सु. १८. गोयरच्चरियाइयारपडिक्कमणसुत्तं]

१८. पडिक्कमामि[8] गोयरच्चरियाए भिक्खायरियाए उग्घाडकवाडउग्घाडणाए साणा[9]-वच्छा-दारासंघट्टणाए मंडीपाहुडियाए बलिपाहुडियाए ठवणापाहुडियाए संकिए सहसाकारे[10] अणेसणाए पाणभोयणाए बीयभोयणाए हरियभोयणाए पच्छाकम्मियाए[11] पुरेकम्मियाए अदिट्ठाहडाए[12] दगसंसट्ठाहडाए रयसंसट्ठाहडाए पारिसाडणियाए पारिट्ठावणियाए ओहासणभिक्खाए[13] जं उग्गमेणं उप्पायणेसणाए अपरिसुद्धं परिग्गहियं[14] वा परिभुत्तं वा जं न परिट्ठवियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ८ ॥

---

१. °ए संथाराउव्वट्टणाए परिवट्ट° मु० आ०, पाठोऽयं प्रमादजनितः ॥ २. °व्वत्तणाए चू० ॥ ३. °ए कूइए चू० ॥ ४. छिइए मु० आ० ॥ ५. अत्र चूर्णिकाराभिप्रायेण सूत्रपाठविवेक इत्थं समवसेयः—श्रीमद्भिश्चूर्णिकारैः श्रीहरिभद्रसूरिपादादिभिरपि आदृत-व्याख्यातं आमोसे ससरक्खामोसे आउलमाउलताए इति सूत्रालापकं चूर्णिकारकाले केचनाचार्या नापठन्, किन्तु एतदालापकस्थाने जंभाइए इत्थीविप्परियासियाए दिट्ठीविप्परियासियाए पाण-भोयणविप्परियासियाए मणोविप्परियासियाए जो मे देवसिओ० इतिरूपं सूत्रालापकं पठन्त आसन्। कतिचनाचार्या पुनस्तत्काले जंभाइए आमोसे ससरक्खामोसे इत्थीविप्परियासियाए दिट्ठीविप्परियासियाए पाण-भोयणविप्परियासियाए मणोविप्परियासियाए आउलमाउलताए सोयणवत्तियाए जो मे देवसिओ० इतिस्वरूपं सूत्रालापकमधीयाना बभूवुः। चूर्णिकारपरम्परायां तु अत्र चू० संज्ञया निर्दिष्टपाठभेदरूपः सूत्रपाठः पठ्यमान आसीदिति। साम्प्रतकाले पुनरिदं समग्रमपि सूत्रं श्रीहरिभद्रसूरिव्याख्यानुसारेण मूले उपन्यस्तं पठ्यते ॥ ६. °माउलत्ताए चू० ॥ ७. °याए जो मे देव° चू० ॥ ८. 'पडिक्कमामि' इत्येतत्स्थाने 'इच्छामि पडिक्कमिउं' इति पाठश्चूर्णौ ॥ ९. साणग → साणय → साणअ = साणा, वच्छग → वच्छय → वच्छअ = वच्छा, दारग → दारय → दारअ = दारा ॥ १०. सहसक्कारे चू० । सहसागारिए मु० आ० ॥ ११. पच्छेक° मु० आ० । 'पच्छाकम्मियाए पुरेकम्मियाए' इति द्वे पदे चूर्णौ न ॥ १२. अदिट्ठाभिहडाए रयसंसट्ठाभिहडाए दगसंसट्ठाभिहडाए पारि° चू० । अदिट्ठहडाए दगसंसट्ठहडाए रयसंसट्ठहडाए मु० आ० ॥ १३. ओहासणभिक्खाए इति चूर्णौ नास्ति ॥ १४. पडिग्ग° चू०, हरिभद्रीयवृत्ति-हस्तलिखितप्रत्यन्तरे च ॥

[सु. १९. सज्झायाइअइयारपडिक्कमणसुत्तं]

१९. पडिक्कमामि चाउक्कालं सज्झायस्स अकरणयाए उभओकालं[1] भंडोवगरणस्स अप्पडिलेहणाए दुप्पडिलेहणाए अप्पमज्जणाए दुप्पमज्जणाए अइक्कमे[2] वइक्कमे[3] अइयारे[2] अणायारे जो मे देवसिओ अइयारो[2] कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ९ ॥ ५

[सु. २०-२६. एगविधाइतेत्तीसइविधाइयारपडिक्कमणसुत्ताइं]

२०. पडिक्कमामि एक्कविहे[4] असंजमे[5] ॥ १० ॥

२१. पडिक्कमामि दोहिं बंधणेहिं—रागबंधणेणं १ दोसबंधणेणं २ ॥ ११ ॥

२२. [१] पडिक्कमामि तिहिं दंडेहिं — मणदंडेणं १ वयदंडेणं २ कायदंडेणं ३ ।

[२] पडिक्कमामि तिहिं गुत्तीहिं — मणगुत्तीए[6] १ वयगुत्तीए २ कायगुत्तीए ३ । १०

[३] पडिक्कमामि तिहिं सल्लेहिं — मायासल्लेणं १ नियाणसल्लेणं[7] २ मिच्छादंसणसल्लेणं ३ ।

[४] पडिक्कमामि तिहिं गारवेहिं—इड्ढीगारवेणं १ रसगारवेणं २ सायागारवेणं[8] ३ ।

[५] पडिक्कमामि तिहिं विराहणाहिं—णाणविराहणाए १ दंसणविराहणाए २ चरित्तविराहणाए ३ ॥ १२ ॥ १५

२३. [१] पडिक्कमामि चउहिं कसाएहिं—कोहकसाएणं १ माणकसाएणं २ मायाकसाएणं[9] ३ लोहकसाएणं ४ ।

---

१. उभयोका° चू० ॥ २. अति° चू० ॥ ३. वति° चू० ॥ ४. एगविहे मु० आ० ॥ ५. "अण्णे पुण एवं भणंति जधा—पडिक्कमामि एगविधे असंजमे पडिसिद्धकरणादिणा जो मे अतियारो कतो तस्स मिच्छा मि दुक्कडं । तम्मि चेव असंजमे पडिक्कमामि दोहिं बंधणेहिं—रागबंधणेणं १ दोसबंधणेणं २ । तम्मि चेव अस्संजमे राग-दोसेहिं पडिसिद्धकरणादिणा जो मे अतियारो कतो तस्स मिच्छा मि दुक्कडं । एवं तम्मि चेव असंजमे तीहिं दंडेहिं मणमादीहिं पडिसिद्धकरणादिणा जो मे अतियारो कतो तस्स मिच्छा मि दुक्कडं । एवं सव्वत्थ विभासा ।" चू० । "असंयमे—अविरतिलक्षणे सति 'प्रतिषिद्धकरणादिना यो मया दैवसिकोऽतिचारः कृतः' इति गम्यते, 'तस्य मिथ्यादुष्कृतम्' इति सम्बन्धः, वक्ष्यते च—'सज्झाइए ण सज्झाइयं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं' (२६ तमसूत्रस्यान्ते)' । एवमन्यत्रापि योजना कर्तव्या ।" हवृ० ॥ ६. मणोगु° चू० ॥ ७. निदाण° चू० ॥ ८. सातगा° चू० ॥ ९. माताक° चू० ॥

[२] पडिक्कमामि चउहिं सण्णाहिं—आहारसण्णाए १ भयसण्णाए २ मेहुणसण्णाए ३ परिग्गहसण्णाए ४।

[३] पडिक्कमामि चउहिं विकहाहिं—इत्थीकहाए १ भत्तकहाए २ देसकहाए ३ रायकहाए ४।

[४] पडिक्कमामि चउहिं झाणेहिं—अट्टेणं झाणेणं १ रुद्देणं झाणेणं २ धम्मेणं झाणेणं ३ सुक्केणं झाणेणं ४ ॥ १३ ॥

२४ [१] पडिक्कमामि पंचहिं किरियाहिं—काइयाए १ अहिगरणियाए[1] २ पाओसियाए[2] ३ पारितावणियाए ४ पाणाइवायकिरियाए[3] ५।

[२] पडिक्कमामि पंचहिं कामगुणेहिं—सद्देणं १ रूवेणं २ रसेणं ३ गंधेणं ४ फासेणं ५।

[३] पडिक्कमामि पंचहिं महव्वएहिं[4]—पाणाइवायाओ वेरमणं १ मुसावायाओ[5] वेरमणं २ अदिण्णादाणाओ वेरमणं ३ मेहुणाओ[6] वेरमणं ४ परिग्गहाओ वेरमणं ५।[7]

[४] पडिक्कमामि पंचहिं समिईहिं[8]—इरियासमिईए[9] १ भासासमिईए २ एसणासमिईए ३ आयाणभंडमत्तनिक्खेवणासमिईए[10] ४ उच्चार-पासवण-खेल[11]-सिंघाण-जल्लपारिट्ठावणियासमिईए ५ ॥ १४ ॥

२५. [१] पडिक्कमामि छहिं जीवनिकाएहिं—पुढविकाएणं १ आउकाएणं २ तेउकाएणं ३ वाउकाएणं ४ वणस्सइकाएणं ५ तसकाएणं ६।

[२] पडिक्कमामि छहिं लेसाहिं—किण्हलेसाए[12] १ नीललेसाए २ काउलेसाए ३ तेउलेसाए ४ पम्हलेसाए ५ सुक्कलेसाए ६ ॥ १५ ॥

---

१. अधिग° चू० ॥ २. पादोसि° चू०। पाउसि° आ० मु० ॥ ३. °णातिपातकि° चू० ॥ ४. °व्वतेहिं—पाणातिपाताओ चू० ॥ ५. °वादाओ चू० ॥ ६. °णातो चू० ॥ ७. चूर्णिकृद्युगे स्थविरान्तरपरम्परायां पडिक्कमामि पंचहिं महव्वएहिं० एतत्सूत्रानन्तरं सूत्रत्रयमधिकं पठ्यमानमासीदिति चूर्णिकृद्भिश्चूर्णौ निवेदितमस्ति। तच्च सूत्रत्रयमेवम्—१ पडिक्कमामि पंचहिं आसवदारेहिं—मिच्छत्तेणं १ अविरतीए २ पमादेणं ३ कसाएणं ४ जोगेणं ५। २ पडिक्कमामि पंचहिं संवरेहिं—सम्मत्तेणं १ विरतीए २ अप्पमादेणं ३ अकसाएणं ४ अजोगेणं ५। ३ पडिक्कमामि पंचहिं निज्जरट्ठाणेहिं—नाणेणं १ दंसणेणं २ चरित्तेणं ३ तवेणं ४ संजमेणं ५। इति ॥ ८. समितीहिं चू० ॥ ९. °समितीए चू० ॥ १०. आदाण° चू० ॥ ११. °ल-जल्ल-सिंघाणपारि° आ० मु०। °ल-सिंघाणगपारि° चू० ॥ १२. कण्ह° मु० हस्त्र० ॥

२६. पडिक्कमामि सत्तहिं भयट्ठाणेहिं, अट्ठहिं मयट्ठाणेहिं[1], नवहिं बंभचेरगुत्तीहिं, दसविहे समणधम्मे, एक्कारसहिं उवासगपडिमाहिं, बारसहिं भिक्खुपडिमाहिं, तेरसहिं किरियाठाणेहिं, चोद्दसहिं[2] भूयग्गामेहिं, पन्नरसहिं परमाहम्मिएहिं[3], सोलसहिं[4] गाहासोलसएहिं, सत्तरसविहे[5] संजमे, अट्ठारसविहे अबंभे, एगूणवीसाए णायज्झयणेहिं, वीसाए असमाहिट्ठाणेहिं, एक्कवीसाए[6] सबलेहिं, बावीसाए परीसहेहिं, तेवीसाए सूयगडऽज्झयणेहिं, चउवीसाए देवेहिं, पंचवीसाए भावणाहिं, छव्वीसाए दसा-कप्प-ववहाराणं उद्देसणकालेहिं, सत्तावीसतिविहे अणगारचरित्ते, अट्ठावीसइविहे आयारपकप्पे, एगूणतीसाए पावसुयपसंगेहिं, तीसाए मोहणीयठाणेहिं, एगतीसाए सिद्धाइगुणेहिं, बत्तीसाए जोगसंगहेहिं, तेत्तीसाए आसायणाहिं – अरहंताणं आसायणाए[7] १ सिद्धाणं आसायणाए २ आयरियाणं आसायणाए ३ उवज्झायाणं आसायणाए ४ साहूणं आसायणाए ५ साहुणीणं आसायणाए[8] ६ सावगाणं आसायणाए ७ साविगाणं आसायणाए ८ देवाणं आसायणाए ९ देवीणं आसायणाए १० इहलोगस्सासायणाए ११ परलोगस्स आसायणाए १२ केवलिपन्नत्तस्स धम्मस्स आसायणाए १३ सदेवमणुयासुरस्स लोगस्स आसायणाए १४ सव्वपाण-भूय-जीव-सत्ताणं आसायणाए १५ कालस्स आसायणाए १६ सुयस्स आसायणाए १७ सुयदेवयाए आसायणाए १८ वायणायरियस्स आसायणाए १९ जं वाइद्धं २० वच्चामेलियं २१ हीणक्खरियं[9] २२ अच्चक्खरियं २३ पयहीणं[10] २४ विणयहीणं २५ घोसहीणं २६ जोगहीणं २७ सुट्ठु दिन्नं २८ दुट्ठु पडिच्छियं २९ अकाले कओ सज्झाओ ३० काले न कओ सज्झाओ ३१ असज्झाइए[11] सज्झाइयं ३२ सज्झाइए[11] न सज्झाइयं[12] ३३, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ १६ ॥

१. मदट्ठा° चू० ॥ २. "अण्णे पुण एत्थ चोद्दस गुणट्ठाणाणि वि पण्णवेंति, जतो एतेसु वि भूतग्गामा वट्टंति त्ति।" चू०। हरिभद्रीयवृत्तावप्यत्र सङ्ग्रहणीगाथामनुसृत्य चतुर्दश गुणस्थानान्यपि व्याख्यातानि सन्ति। चउदसहिं आ०॥ ३. °माधम्मि° चू० ॥ ४. सोलससु गाधा-सोलससु, सत्त° चू० ॥ ५. °सविधे असंजमे, अट्ठा° आ० चू०, तथा च चूर्णिः—संजमो-समणधम्मो पुव्वं भणितो, अहवा जधा ओहनिज्जुत्तीए। तव्विवरीतो असंजमो। तत्थ पडिसिद्ध-करणादिणा जो मे जाव दुक्कडं ति" ॥ ६. एगवी° आ० ॥ ७. °सातणा° चू० ॥ ८. °णाए ६ एवं सावयाणं० ७ सावियाणं० ८ देवाणं० ९ देवीणं० १० इहलोगस्स० ११ परलोगस्स० १२ केवलिपन्नत्तस्स धम्मस्स० १३ सदेवमणुयासुरस्स लोगस्स० १४ सव्वपाण-भूत-जीव-सत्ताणं० १५ कालस्स० १६ सुतस्स० १७ सुतदेवताए० १८ वायणायरियस्स० १९ जं वाइद्धं २० चू० ॥ ९. °क्खरं आ० ॥ १०. °यहीणं २४ घोसहीणं २५ जोगहीणं २६ विणयहीणं २७ सुट्ठु चू० ॥ ११. °ज्झाए मु० आ० ॥ १२. °इयं ति ॥ १६ ॥ चू० ॥

[सु. २७. चउवीसइतित्थयरनमोकारो]

२७. नमो[1] चउवीसाए[2] तित्थगराणं उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं ॥ १७ ॥

[सु. २८. निग्गंथपवयणगुणवण्णणा]

२८. इणमेव निग्गंथं पावयणं सच्चं अणुत्तरं केवलियं पडिपुण्णं नेयाउयं संसुद्धं सल्लगत्तणं[3] सिद्धिमग्गं मुत्तिमग्गं निज्जाणमग्गं निव्वाणमग्गं अवितहमविसंधिं सव्वदुक्खप्पहीणमग्गं, एत्थं[4] ठिया जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति परिनिव्वायंति सव्वदुक्खाणमंतं करेंति[5] ॥ १८ ॥

[सु. २९. निग्गंथपवयणसद्धाणाइपरूवणा]

२९. तं धम्मं सद्दहामि पत्तियामि रोएमि फासेमि अणुपालेमि। तं धम्मं सद्दहंतो पत्तियंतो [6]रोयंतो फासंतो[7] अणुपालंतो तस्स धम्मस्स अब्भुट्ठिओ मि आराहणाए, विरओ मि विराहणाए, असंजमं परियाणामि, संजमं उवसंपज्जामि; अबंभं परियाणामि, बंभं उवसंपज्जामि; अकप्पं परियाणामि, कप्पं उवसंपज्जामि; अण्णाणं परियाणामि, नाणं उवसंपज्जामि[8]; अकिरियं परियाणामि, किरियं उवसंपज्जामि; मिच्छत्तं परियाणामि, सम्मत्तं उवसंपज्जामि; अबोहिं परियाणामि, बोहिं उवसंपज्जामि; अमग्गं परियाणामि, मग्गं उवसंपज्जामि ॥ १९ ॥

[सु. ३०. असेसदोसाइयारपडिक्कमणसुत्तं]

३०. जं[9] संभरामि, जं च न संभरामि, जं पडिक्कमामि, जं च न पडिक्कमामि, तस्स सव्वस्स देवसियस्स अइयारस्स पडिक्कमामि, समणो हं संजयविरयपडिहयपच्चक्खायपावकम्मो[10] अनियाणो दिट्ठिसंपन्नो मायामोसविवज्जओ[11] ॥ २० ॥

---

१. "नमश्चतुर्विंशतये तीर्थकरेभ्य ऋषभादिमहावीरपर्यवसानेभ्यः। प्राकृते षष्ठी चतुर्थ्यर्थे एव भवति, तथा चोक्तम्—बहुवयणेण दुवयणं छट्ठिविभत्तीए भन्नइ चउत्थी। जह हत्था तह पाया नमोऽत्थु देवाहिदेवाणं ॥ १ ॥" हत्रि० ॥ २. °उव्वीसा° चू० ॥ ३. °ल्लगत्त° मु० आ० ॥ ४. इत्थं मु० आ० ॥ ५. करंति हत्रि० ॥ ६. रोएंतो फासेंतो अणुपालेंतो चू० ॥ ७. फासंतो (पालंतो) अणुपालंतो तस्स धम्मस्स (केवलिपन्नत्तस्स) अब्भुट्ठि° आ० ॥ ८. °ज्जामि; मिच्छत्तं परियाणामि, सम्मत्तं उवसंपज्जामि; अकिरियं परियाणामि, किरियं उवसंपज्जामि ॥ १९ ॥ चू० ॥ ९. जं पडिक्कमामि, जं च न पडिक्कमामि; जं संभरामि, जं च न संभरामि; तस्स सव्वस्स अणायरितस्स पडिक्कमामि; समणो चू० ॥ १०. °कम्मे आ० ॥ ११. °विवज्जिओ मु० चू० ॥

[सु. ३१. निग्गंथवंदणासुत्तं]

३१. अड्ढाइ[1]ज्जेसु[2] दीव-समुद्देसु पन्नरससु कम्मभूमिसु [3]जावंत के[4]इ सा[5]हू रयहरण[6]-गुच्छ-पडिग्गहधा[7]रा पंचमहव्वयधा[7]रा [8]अट्ठारससीलंगसहस्सधा[7]रा [9]अक्खु-यायारचरित्ता ते सव्वे सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि ॥ २१ ॥

[सु. ३२. सयलसत्तखामणा-मेत्तीपरूवणं] ५

३२. खामेमि सव्व जीवे, सव्वे जीवा खमंतु मे।
मेत्ती मे सव्व[10]भूएसु, वेरं मज्झं न केणइ ॥ २२ ॥

[सु. ३३. पडिक्कंतसरूवनिद्देसपुव्वयं अंतिममंगलगाहासुत्तं]

३३. [11]एवमहं आलोइय निंदिय गरहिय दुगुंछियं सम्मं।
तिविहेण पडिक्कंतो वंदामि जिणे चउव्वीसं ॥ २३ ॥ १०

[॥ चउत्थं पडिक्कमणऽज्झयणं समत्तं ॥ ४ ॥]

---

१. °ड्ढातिज्जे° चूप्र० ॥ २. अत्र चूर्णौ पाठभेदद्वयं सूचितम्, तद्यथा—°सु दोसु दीव-स° तथा °सु दीवेसु पण्ण° ॥ ३. जावंति मु० चूप्र० ॥ ४. केवि चूप्र० ॥ ५. साधू चू० ॥ ६. °णधरा पंच° चूपा०॥ ७. चूर्णौ °धारा स्थाने °धरा इति पाठोऽस्ति, चूर्णिप्रत्यन्तरे °धारा इति पाठोऽप्युपलभ्यते ॥ ८. अड्ढारसहस्ससीलंगधारा मु०। अट्ठारससहस्ससीलंगधारा आ० ॥ ९. "अक्षताचारचारित्रिणः" हवृ०। अक्खया° मु० आ० चूप्र० ॥ १०. °व्वजीवेसु चू० ॥ ११. एवं आलो° चू० ॥

५

पंचमं काउस्सग्गऽज्झयणं

[सु. ३४. सामाइयसुत्तं]

३४. करेमि[1] भंते! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए, तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करेंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते! पडिक्कमामि निंदामि गरहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ १ ॥

[सु. ३५–३७. चरित्तविसोहिनिमित्तकाउस्सग्गसुत्ताणि]

३५. इच्छामि ठाइउं[2] काउस्सग्गं जो मे देवसिओ अइयारो कओ काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो उम्मग्गो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ दुव्विचिंतिओ अणायारो अणिच्छियव्वो असमणपाउग्गो नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए तिण्हं गुत्तीणं, चउण्हं कसायाणं, पंचण्हं महव्वयाणं, छण्हं जीवनिकायाणं, सत्तण्हं पिंडेसणाणं, अट्ठण्हं पवयणमाऊणं, नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं, दसविहे समणधम्मे सामणाणं जोगाणं जं खंडियं जं विराहियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २ ॥

३६. तस्सुत्तरी[3]करणेणं पायच्छित्तकरणेणं विसोहीकरणेणं[4] विसल्लीकरणेणं पावाणं कम्माणं निग्घायण[5]ट्ठाए ठामि काउस्सग्गं ॥ ३ ॥

३७. अन्नत्थूससिएणं[6] नीससिएणं खासिएणं[6] छीएणं जंभाइएणं[7] उड्डुएणं[8]

---

१. आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेणात्रापि मूलवाचनायां सामायिकसूत्रं स्वीकृतमस्ति। आवश्यकचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योर्निर्देशश्च क्रमेणेत्थम्–"इदाणिं सुत्तालावगनिप्फण्णस्स अवसरः, इत्यादि चर्चा पूर्ववत्। एत्थ पुण इमं सुत्तं–'करेमि भंते! सामाइयं जाव वोसिरामि' त्ति। एतस्स वक्खाणं जधा सामाइए। आह–वेलं वेलं 'करेमि भंते! सामाइयं' ति एत्थ पुणरुत्तदोसो न? उच्यते–यथा वैद्यः विषघातादिनिमित्तं वेलं वेलं ओमंजणादि करेति मंतपरियट्टणादिं च, जहा व भत्तीए 'णमो णमो' त्ति, न य तत्थ पुणरुत्तदोसो, एवं एसो वि रागादिविसघातणत्थं संवेगत्थं 'सामाइए ठितो अहं' ति परिभावणत्थं एवमादिणिमित्तं पुणो पुणो भणति त्ति ण दोसो, महान् गुण इति।" आवश्यकचूर्णिः, पृ० २५०, ऋ० के०। "साम्प्रतं सूत्रालापकनिष्पन्नस्य निक्षेपस्यावसरः, स च सूत्रे सति भवति, सूत्रं च सूत्रानुगम इत्यादिप्रपञ्चो वक्तव्यो यावत् तच्चेदं सूत्रम्–'करेमि भंते! सामाइयमित्यादि यावत् अप्पाणं वोसिरामि' अस्य संहितादिलक्षणा व्याख्या यथा सामायिकाध्ययने तथाऽवगन्तव्या, पुनरभिधाने च प्रयोजनम्।" आवश्यकसूत्रहरिभद्रीयवृत्तिः, प० ७७८, आगमोदय० ॥ २. ठाइत्तुं चू० ॥ ३. °त्तरक° तथा °तरीक° इति पाठद्वयं चूर्णौ ॥ ४. विसोधीक° चू० ॥ ५. °ग्घातण° चू० ॥ ६. °सितेणं चू० ॥ ७. °इतेणं चू० ॥ ८. उड्डुइतेणं हवृप्र० ॥

वा[1]यनिसग्गेणं भ[2]मलीए पित्तमुच्छाए सुहुमेहिं अंगसंचालेहिं सुहुमेहिं खेलसंचालेहिं सुहुमेहिं दिट्ठिसंचालेहिं एवमादिएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराहिओ हो[3]ज्ज मे काउस्सग्गो जाव अ[4]रहंताणं भगवंताणं न[5]मोक्कारेणं न पारेमि ताव कायं ठाणेणं मोणेणं झाणेणं अ[6]प्पाणं वोसिरामि ॥ ४ ॥

[सु. ३८–४४. चउव्वीसत्थओ] ५

३८. लोय[7]स्सुज्जोयकरे धम्मतित्थयरे जिणे ।
अरहंते कित्तइस्सं चउवीसं पि केवली ॥ ५ ॥

३९. उसभमजियं च वंदे संभवमभिणंदणं च सुमइं च ।
पउमप्पहं सुपासं जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥ ६ ॥

४०. सुविहिं च पुप्फदंतं सीयल सेज्जंस वासुपुज्जं च । १०
विमलमणंतं च जिणं धम्मं संतिं च वंदामि ॥ ७ ॥

४१. कुंथुं अरं च मल्लिं वंदे मुणिसुव्वयं नमिजिणं च ।
वंदामि रिट्ठनेमिं पासं तह वद्धमाणं च ॥ ८ ॥

४२. एवं मए अभिथुआ विहुयरय-मला पहीणजर-मरणा ।
चउवीसं पि जिणवरा तित्थयरा मे पसीयंतु ॥ ९ ॥ १५

४३. कित्तिय वंदिय महिया जेए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ।
आरुग्गबोहिलाभं समाहिवरमुत्तमं दिंतु ॥ १० ॥

---

१. वातनि° चू० ॥ २. भमलिए मु० आ० ॥ ३. हुज्ज मु० आ० ॥ ४. अरिहं° मु० आ० ॥ ५. नमुक्का° मु० आ० ॥ ६. 'अप्पाणं' इति पदं चूर्णौ नास्ति । "अप्पाणं ति प्राकृतशैल्या आत्मीयम्, अन्ये न पठन्त्येवैनमालापकम्" हवृ० ॥ ७. आवश्यकचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेणात्र मूलवाचनायां चतुर्विंशतिस्तवसूत्रं स्वीकृतमस्ति । आवश्यकचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्तिनिर्देशश्च क्रमेणेत्थम्–"पढमो चरित्तधम्मकाउस्सग्गो, तत्थ पण्णासा उस्सासाणं । उस्सारेत्ता विसुद्धचरित्तदेसयाणं महामुणीणं महाजसाणं महाणाणीणं महापुरिसाणं जेहिं णिव्वाणमग्गोवदेसो कतो तेसिं तित्थगराणं अवितहमग्गोवदेसयाणं दंसणसुद्धिनिमित्तं णामुक्कित्तणा कीरति । किंनिमित्तं ?– चरित्तं विसोधितं, इदाणिं दंसणविसोधी कातव्व त्ति । एतेणाभिसंबंधेण चउव्वीसत्थओ । सो पुव्वं भणितो" आवश्यकचूर्णिः पृ० २५६–५७, ऋ० के० । "ततो नमोक्कारेण पारेत्ता विसुद्धचरित्ता विसुद्धचरित्तदेसयाणं दंसणविसुद्धिनिमित्तं नामुक्कित्तणं करेंति, चारित्तं विसोहियमियाणिं दंसणं विसोहिज्जति त्ति कट्टु । तं पुण नामुक्कित्तणमेवं करेंति–लोगस्सुज्जोयकरेत्यादि, अयं चतुर्विंशतिस्तवः चतुर्विंशतिस्तवे न्यक्षेण व्याख्यात इति नेह पुनर्व्याख्यायते" आवश्यकहरिभद्रीयवृत्तिः प० ७८६, आगमोदय० ॥

४४. चंदेसु निम्मलयरा आइच्चेसु अहियं पयासयरा ।
सागरवरगंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ ११ ॥

[सु. ४५-४६. दंसणविसोहिनिमित्तकाउस्सग्गसुत्ताणि]

४५. सव्वलोए अरहंतचेइयाणं[1] करेमि काउस्सग्गं वंदणवत्तियाए पूयणवत्तियाए सक्कारवत्तियाए सम्माणवत्तियाए बोहिलाभवत्तियाए निरुवसग्गवत्तियाए सद्धाए मेहाए[2] धिईए धारणाए [3]अणुप्पेहाए वड्ढमाणीए ठामि काउस्सग्गं ॥ १२ ॥

४६. अन्नत्थूससिएणं नीससिएणं खासिएणं छीएणं जंभाइएणं उड्डुएणं वायनिसग्गेणं भमलीए पित्तमुच्छाए सुहुमेहिं अंगसंचालेहिं सुहुमेहिं खेलसंचालेहिं सुहुमेहिं दिट्ठिसंचालेहिं एवमादिएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराहिओ होज्ज मे काउस्सग्गो जाव अरहंताणं भगवंताणं नमोक्कारेणं न पारेमि ताव कायं ठाणेणं मोणेणं झाणेणं अप्पाणं वोसिरामि ॥ १३ ॥

[सु. ४७-५२. सुयनाणपरूवगाणं थुई, सुयनाणविसोहिनिमित्तकाउस्सग्गसुत्ताइं च]

४७. पुक्खरवरदीवऽड्ढे धायइसंडे[4] य जंबुदीवे य ।
भरहेरवय-विदेहे धम्माइगरे[5] नमंसामि ॥ १४ ॥

४८. तमतिमिरपडलविद्धंसणस्स सुरगण-नरिंदमहियस्स ।
[6]सीमाधरस्स वंदे पप्फोडियमोहजालस्स ॥ १५ ॥

४९. जाई[7]-जरा-मरण-सोगपणासणस्स
कल्लाणपुक्खलविसालसुहावहस्स ।
को देव-दाणव-नरिंदगणऽच्चियस्स[8]
धम्मस्स सारमुवलब्भ करे पमायं[9] ? ॥ १६ ॥

---

१. °चेतिया° चू० ॥ २. मेधाए धितीए चू० ॥ ३. "केई पुण 'अणुप्पेहाए वड्ढमाणीए' ण पढंति" चू० ॥ ४. धातयिसं° चू० ॥ ५. °म्मादिकरे चू० ॥ ६. "सीमां-मर्यादां धारयतीति सीमाधरः, तस्येति कर्मणि षष्ठी तं वन्दे" इति जेसलमेरभाण्डागारस्थितहरिभद्रीयवृत्तेस्ताडपत्रीयादर्शे, अत्र हरिभद्रीयवृत्तेर्मुद्रितादर्शे 'सीमाधरः' इत्येतदनन्तरं 'सीम्नि वा धारयतीति' इत्यधिकः पाठः तथा 'कर्मणि' इति पाठस्थाने 'तृतीयार्थे' इति पाठोऽस्ति ॥ ७. जाती-ज° चू० ॥ ८. °च्चितस्स चू० ॥ ९. पमादं चू० ॥

५०. सिद्धे भो! [1]पयओ णमो जिणमए नंदी सया संजमे
देवं-नाग-सुवण्ण-किन्नरगणस्स[2]ब्भूयभावऽच्चिए।
लोगो जत्थ [3]पइट्ठिओ जगमिणं तेलोक्क[4]मच्चासुरं
धम्मो [5]वड्ढउ [6]सासओ विजयऊ धम्मुत्तरं वड्ढउ ॥ १७ ॥

५१. [7]सुअस्स भगवओ करेमि काउस्सग्गं वंदण०[8] ॥ १८ ॥

५२. अन्नत्थू[9]ससिएणं० ॥ १९ ॥

[सु. ५३. सिद्धथुई]

५३. सिद्धाणं बुद्धाणं पार[10]गयाणं परंपर[10]गयाणं।
लोयग्गमुव[10]गयाणं [11]नमो सया सव्वसिद्धाणं ॥ २० ॥

[सु. ५४. महावीरथुई]

५४. जो देवाण वि देवो जं देवा [12]पंजली नमंसंति।
तं देवदेवमहियं सिरसा वंदे महावीरं ॥ २१ ॥

[सु. ५५. महावीरनमोक्कारफलं]

५५. एक्को वि नमोक्कारो जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स।
संसारसागराओ तारेइ नरं व नारिं [13]वा ॥ २२ ॥

[सु. ५६–५७. अरिट्ठनेमि-अट्ठावयत्थजिणथुई]

५६. उज्जिंतसेलसिहरे दिक्खा नाणं निसीहिया जस्स।
तं धम्मचक्कवट्टिं अरिट्ठनेमिं नमंसामि ॥ २३ ॥

---

१. पयतो णमो जिणमते णंदी सदा सं° चू० ॥ २. °ब्भूतभा° चू० ॥ ३. पतिट्ठि° चू० ॥ ४. °मणुयासुरं तथा °मच्चासुरं इति पाठद्वयं चूर्णौ ॥ ५. वड्ढतु सासतो विजयतो धम्मोत्तरं वड्ढतु चू० ॥ ६. सासतं चूपा० । सासयं हवृपा० ॥ ७. सुतस्स भगवओ वंदणवत्तियाए जाव वोसिरामि चू० ॥ ८. एतदनन्तरः सूत्रपाठः पञ्चचत्वारिंशत्तमसूत्रानुसारेण ज्ञेयः ॥ ९. एतत् सूत्रं षट्चत्वारिंशत्तमसूत्रानुसारेण ज्ञेयम् ॥ १०. °गताणं चू० ॥ ११. णमो सदास° चू० ॥ १२. "प्राञ्जलयः" चू० हवृ० ॥ १३. "एते तिण्णि (सू० ५३–५४–५५) सिलोगा भण्णंति, सेसा जहिच्छाए" चू० । "एतास्तिस्रः (सू० ५३–५४–५५) स्तुतयो नियमेनोच्यन्ते, केचिदन्या अपि पठन्ति, न तत्र नियमः" हवृ० । अत एतदनन्तरागते 'उज्जिंतसेल०' गाथा तथा 'चत्तारि०' गाथा, इति द्वे गाथे चूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योर्न मौलभावेनादृते ॥

५७. चत्तारि अट्ठ दस दो य वंदिया जिणवरा चउव्वीसं।
परमट्ठनिट्ठियट्ठा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ २४ ॥

[सु. ५८-६२. पक्खियखामणाणं पंच सुत्ताइं]

५८. इच्छामि खमासमणो! उवट्ठिओ मि अब्भिंतरपक्खियं खामेउं[1], ५ पन्नरसण्हं दिवसाणं पन्नरसण्हं राईणं जं किंचि अपत्तियं परपत्तियं भत्ते पाणे विणए वेयावच्चे आलावे संलावे उच्चासणे समासणे अंतरभासाए उवरिभासाए जं किंचि मज्झ विणयपरिहीणं सुहुमं वा बायरं वा तुब्भे जाणह अहं न याणामि तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २५ ॥

५९. इच्छामि खमासमणो! पियं च मे जं भे हट्ठाणं तुट्ठाणं अप्पायंकाणं १० अभग्गजोगाणं सुसीलाणं सुव्वयाणं सायरियउवज्झायाणं णाणेणं दंसणेणं चरित्तेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणाणं बहुसुभेणं भे दिवसो पोसहो पक्खो वतिक्कंतो, अन्नो य मे कल्लाणेणं पज्जुवट्ठिओ सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि[2] ॥ २६ ॥

६०. इच्छामि खमासमणो! पुव्विं चेइयाइं वंदित्ता नमंसित्ता तुब्भं[3] णं पायमूले विहरमाणेणं जे केइ बहुदेवसिया साहुणो दिट्ठा समाणा[4] वा वसमाणा वा १५ गामाणुगामं दुइज्जमाणा वा, राइणिया संपुच्छंति ओमराइणिया वंदंति अज्जा[5] वंदंति अज्जियाओ वंदंति सावया वंदंति सावियाओ वंदंति अहं पि निस्सल्लो निक्कसाओ[6] सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि[7] चेइयाइं[8] ॥ २७ ॥

६१. इच्छामि खमासमणो[9]! उवट्ठिओ मि तुब्भण्हं संतियं अहाकप्पं[10] वत्थं वा पडिग्गहं वा कंबलं वा पायपुंछणं वा[11] अक्खरं वा पयं वा गाहं वा सिलोगं २० वा सिलोगद्धं वा अट्ठं वा हेउं वा पसिणं वा वागरणं वा तुब्भेहिं सम्मं चियत्तेण दिण्णं, मए अविणएण पडिच्छियं, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं[12] ॥ २८ ॥

---

१. खामेउं, इच्छं, खामेमि अब्भिंतरपक्खियं, पन्नर° आ०। अत्र मूलस्थः पाठो हरिभद्रीयवृत्तिगतोऽक्षरश उपलब्धो ज्ञेयः ॥ २. वंदामि, तुब्भेहि समं ॥ आ० ॥ ३. तुज्झं पा° मु०। तुब्भण्हं पा° आ० ॥ ४. "समाणा–वुड्ढवासी, वसमाणा–णवविगप्पविहारी" चू० हवृ० ॥ ५. अज्जया आ० ॥ ६. °साओ (तिकट्टु) सि° मु०। °साओ त्ति कट्टु सि° आ० ॥ ७. °दामि ॥ अहमवि वंदावेमि चेइ° मु० ॥ ८. °याइं। अहमवि वंदावेमि चेइयाइं ॥ आ० ॥ ९. °मणो! तुब्भ° जे०। °मणो! तुज्झं संति° चू० ॥ १०. °कप्पं वा वत्थं मु० आ० ॥ ११. वा (रयहरणं वा) अक्खरं मु० आ० ॥ १२. °क्कडं ॥ [२८ ॥ ६२.] अहमपुव्वाइं इच्छामि खमा° आ० ॥

६२. इच्छामि खमासमणो! कयाइं[1] च मे कितिकम्माइं आयारमंतरे विणयमंतरे सेहिओ सेहाविओ संगहिओ उवग्गहिओ सारिओ वारिओ चोइओ पडिचोइओ[2] अब्भुट्ठिओ हं तुब्भण्हं तवतेयसिरीए इमाओ चातुरंतसंसारकंताराओ साहट्टु[3] नित्थरिस्सामि त्ति कट्टु सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि[4] ॥ २९ ॥

[॥ पंचमं काउस्सग्गऽज्झयणं समत्तं ॥ ५ ॥]

१. कताइं चू० ॥ २. °इओ चियत्ता मे पडिचोयणा उवट्ठिओऽहं (अब्भुट्ठिओऽहं) तुब्भ° आ० ॥ ३. साहत्थ नित्थरिस्सामो त्ति चू० ॥ ४. वंदामो ॥ चू० । वंदामि । नित्थारगपारगा होह ॥ आ० ॥

६

छट्ठं पच्चक्खाणऽज्झयणं

[सु. ६३. पत्तसम्मत्तस्स समणोवासयस्स आयरणापरूवणा]

[६३[1]. [2]समणोवासओ पुव्वामेव मिच्छत्ताओ पडिक्कमइ, सम्मत्तं उवसंपज्जइ। नो से कप्पइ अज्जप्पभिई[3] अन्नउत्थिए वा अन्नउत्थियदेवयाणि[4] वा अन्नउत्थिय[5]-परिग्गहियाणि वा[6] चेइयाणि वंदित्तए वा नमंसित्तए वा, पुव्विं अणालत्तएणं आलवित्तए वा[7] संलवित्तए वा[8], तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं[9] वा अणुप्पदाउं वा। नऽन्नत्थ रायाभिओगेणं[10] गणाभिओगेणं[10] बलाभिओगेणं[10] देवयाभिओगेणं[11][10] गुरुनिग्गहेणं वित्तीकंतारेणं ॥ १ ॥

[सु. ६४. सम्मत्तसरूवं]

[६४[12]. से य सम्मत्ते पसत्थसमत्तमोहणीयकम्माणुवेयणोवसम-खयसमत्थे पसम-संवेगाइलिंगे सुहे आयपरिणामे पन्नत्ते ॥ २ ॥

[सु. ६५. सम्मत्तस्स अइयारा]

[६५. सम्मत्तस्स समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—संका १ कंखा २ वितिगिंछा[13] ३ परपासंडपसंसा ४ परपासंडसंथवे ५ ॥ ३ ॥

[सु. ६६. थूलगपाणाइवायस्स भेयदुगं]

[६६. थूलगपाणाइवायं[14] समणोवासओ पच्चक्खाइ[15]। से य[16] पाणाइवाए

---

१. यद्यपि आवश्यकसूत्रषष्ठाध्ययनस्यादिसूत्रं ९६ तममेवास्ति किन्तु निर्युक्ति-भाष्यनिर्दिष्टश्रावकविध्यनुगतानां ६३ तः ९५ पर्यन्तानां सूत्राणां चूर्णौ हरिभद्रीयवृत्तौ च व्याख्यानं वर्तते तेन ६३ तः ९५ पर्यन्तानि सूत्राण्यत्र मूले [ ] एतादृक्कोष्ठके स्वीकृतानि। अस्य षष्ठाध्ययनस्यादिसूत्रनिर्णयविषये दृश्यतां पृ० ३५६ टि० ४॥ २. इतः पूर्वं 'तत्थ' इत्यधिकः पाठः मु०-आ० आदर्शयोः ॥ ३. °प्पभितिं चू० ॥ ४. °त्थितदेवताणि चू० ॥ ५. °त्थितपरिग्गहिताणि चू० ॥ ६. वा अरिहंतचेइयाणि वा वंदि° मु० आ० ॥ ७. वा तेसिं आ० ॥ ८. वा, कल्लाणं मंगलं देवयं चेतियं ति पज्जुवासित्तए वा, तेसिं अस° चू० ॥ ९. दातुं वा अणुप्पदातुं वा चू० ॥ १०. °योगेणं चू० ॥ ११. देवाभि° आ० ॥ १२. इदं ६४तमं सूत्रं मुद्रिते एव, न व्याख्यातमिदं चूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योः ॥ १३. °तिगिच्छा मु० ॥ १४. °णातिवातं चू० ॥ १५. °क्खाति। से य पाणातिवाते चू० ॥ १६. य इति मु० आ० नास्ति ॥

दुविहे पन्नत्ते, तं जहा—संकप्पओ य १ आरंभओ य २। तत्थ समणोवासओ संकप्पओ जावज्जीवाए पच्चक्खाइ[1], नो आरंभओ ॥ ४ ॥

[सु. ६७. थूलगपाणाइवायविरमणवयस्स अइयारा]

[६७. थूलगपाणाइवायवेरमणस्स[2] समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—बंधे १ वधे २ छविच्छेए ३ अतिभारे ४ भत्तपाणवोच्छेए[3] ५ ॥ ५ ॥

[सु. ६८. थूलगमुसावायस्स भेयपणगं]

[६८. थूलगमुसावायं समणोवासओ पच्चक्खाइ। से य मुसावाए पंचविहे पन्नत्ते, तं जहा—कन्नालीए[4] १ गवालीए २ भोमालीए[5] ३ नासावहारे ४ कूडसक्खिज्जे[6] ५ ॥ ६ ॥

[सु. ६९. थूलगमुसावायविरमणवयस्स अइयारा]

[६९. थूलगमुसावायवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—सहसऽब्भक्खाणे १ रहस्सऽब्भक्खाणे[7] २ सदारमंतभेदे ३ मोसुवएसे ४ कूडलेहकरणे ५ ॥ ७ ॥

[सु. ७०. थूलगअदत्तादाणस्स भेयदुगं]

[७०. थूलगअदत्तादाणं[9] समणोवासओ पच्चक्खाइ। से[10] य अदत्तादाणे दुविहे पन्नत्ते, तं जहा—सचित्तादत्तादाणे य १ अचित्तादत्तादाणे य २ ॥ ८ ॥

[सु. ७१. थूलगअदत्तादाणविरमणवयस्स अइयारा]

[७१. थूलगादत्तादाणवेरमणस्स[11] समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—तेणाहडे १ तक्करप्पओगे २ विरुद्धरज्जातिक्कमणे ३ कूडतुल-कूडमाणे ४ तप्पडिरूवगववहारे ५ ॥ ९ ॥

१. °क्खाति चू० ॥ २. °णातिवातवे° चू० ॥ ३. °णवुच्छे° मु० आ० ॥ ४. कन्नालिए भोमालिए गवालिए कूडसक्खिज्जं नासावहारे ॥ चू० ॥ ५. भूमा° हरिभद्रीयवृत्तेः प्रत्यन्तरे ॥ ६. °सक्खिज्जं हरिभद्रीयवृत्तेः प्रत्यन्तरे ॥ ७. रहसऽब्भ° हरिभद्रीयवृत्तेः प्राचीनतमप्रत्यन्तरयोः ॥ ८. °क्खाणे मोसुवएसे सदारमंतभेदे कूड° चू० ॥ ९. 'थूलग' इति आ० नास्ति ॥ १०. "सेशब्दो मागधदेशीप्रसिद्धो निपातः तच्छब्दार्थः" हवृ०। से अदिन्नादाणे मु० आ० ॥ ११. थूलादत्ता° आ० ॥

[सु. ७२. परदारगमणस्स भेया]

[७२. परदारगमणं समणोवासओ पच्चक्खाइ, सदारसंतोसं वा पडिवज्जइ। से य परदारगमणे दुविहे पन्नत्ते, तं जहा – ओरालियपरदारगमणे य १ वेउव्वियपरदारगमणे य २ ॥ १० ॥

५ [सु. ७३. सदारसंतोसवयस्स अइयारा]

[७३. सदारसंतोसस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतिचारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा[1] – इत्तरियपरिग्गहियागमणे १ अपरिग्गहियागमणे २ अणंगकीडा ३ परविवाहकरणे ४ कामभोगतिव्वाभिलासे ५ ॥ ११ ॥

[सु. ७४. परिग्गहस्स भेयदुगं]

१० [७४. अपरिमियपरिग्गहं समणोवासओ पच्चक्खाति, इच्छापरिमाणं उवसंपज्जइ। से य परिग्गहे दुविहे पन्नत्ते, तं जहा – सच्चित्तपरिग्गहे य १ अचित्तपरिग्गहे य २ ॥ १२ ॥

[सु. ७५. इच्छापरिमाणवयस्स अइयारा]

[७५. इच्छापरिमाणस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणियव्वा, न
१५ समायरियव्वा, तं जहा[2] – खेत्त-वत्थुपमाणाइक्कमे १ हिरण्ण-सुवण्णपमाणाइक्कमे २ धण-धन्नपमाणाइक्कमे ३ दुपद-चतुप्पदपमाणातिक्कमे ४ कुवियपमाणातिक्कमे ५ ॥ १३ ॥

[सु. ७६–७७. दिसिवयस्स भेयतिगं अइयारपणगं च]

[७६. दिसिवए तिविहे पन्नत्ते, तं जहा – उड्ढदिसिवए १ अहोदिसिवए २
२० तिरियदिसिवए ३ ॥ १४ ॥

[७७. दिसिवयस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणितव्वा, न समाचरितव्वा, तं जहा – उड्ढदिसिपमाणातिक्कमे १ अहोदिसिपमाणातिक्कमे २ तिरियदिसिपमाणातिक्कमे ३ खेत्तवुड्ढी ४ सतिअंतरद्धा ५ ॥ १५ ॥

---

१. °हा–अपरिग्गहियागमणे इत्तरियपरिग्गहियागमणे अणं° मु० आ० ॥ २. °हा–धण-धन्नपमाणाइक्कमे खित्त-वत्थुपमाणाइक्कमे हिरन्न-सुवन्नपमाणाइक्कमे दुपय-च° मु० आ० ॥

[सु. ७८-७९. उवभोगपरिभोगवयस्स भेयदुगं अइयारपणगं पन्नरसकम्मादाणाइं च]

[७८. उवभोगपरिभोगवए दुविहे पन्नत्ते, तं जहा—भोयणओ य १ कम्मओ य २ ॥ १६ ॥

[७९. [१] भोयणओ समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणितव्वा, न समाचरितव्वा, तं जहा—सच्चित्ताहारे १ स[1]चित्तपडिबद्धाहारे २ अ[2]प्पोलिओसधिभक्खणता ३ दु[3]प्पोलिओसहिभक्खणता ४ तुच्छोसहिभक्खणया ५ ।

[२] कम्मओ णं समणोवासएणं इमाइं पन्नरसकम्मादाणाइं जाणियव्वाइं, न समायरितव्वाइं, तं जहा—इंगालकम्मे १ वणकम्मे २ साडीकम्मे ३ भाडीकम्मे ४ फोडीकम्मे ५, दंतवाणिज्जे ६ ल[4]क्खवाणिज्जे ७ रसवाणिज्जे ८ केसवाणिज्जे ९ विसवाणिज्जे १०, जंतपीलणकम्मे ११ निल्लंछणकम्मे १२ दवग्गिदावणया १३ सर-दह-तलाय[5]परिसोसणया १४ असईपोसणया १५ ॥ १७ ॥

[सु. ८०. अणत्थदंडस्स भेयचउक्कं]

[८०. अणत्थदंडे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा—अवज्झाणायरिए १ प[6]मायायरिए २ हिंसप्पया[7]णे ३ पावकम्मोवएसे ४ ॥ १८ ॥

[सु. ८१. अणत्थदंडवेरमणवयस्स अइयारपणगं]

[८१. अणत्थदंडवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणियव्वा, न समाचरितव्वा, तं जहा—कंदप्पे १ को[8]क्कुइए २ मोहरिते ३ संजुत्ताधिकरणे ४ उवभोग-परिभोगा[9]तिरेके ५ ॥ १९ ॥

[सु. ८२-८६. सामाइयवयस्स सरूवाइ अइयारपणगं च]

[८२. सामाइयं नाम सावज्जजोगपरिवज्जणं निरवज्जजोगपडिसेवणं च ॥ २० ॥

---

१. सच्चित्तमिस्साहारे अप्पो° हत्थपा० ॥ २. अप्पउलियओ° चू० । अप्पउलिओ° आ० मु० ॥ ३. दुप्पउलियओ° चू० । दुप्पउलिओ° आ० मु० ॥ ४. लक्खावाणिज्जे विसवाणिज्जे रसवाणिज्जे केसवाणिज्जे, जंत° चू० ॥ ५. °यसोसणया मु० आ० ॥ ६. पमत्तायरिए मु० आ० ॥ ७. °याणं पा° आ० ॥ ८. कुक्कुइए मु० आ० ॥ ९. °गातिरेगे आ० मु० ॥

[८३. सिक्खा दुविधा गाहा उववाय ठिती गती कसाया य।
बंधंता वेदेंता[1] पडिवज्जाइक्कमे पंच ॥ २१ ॥

[८४. सामाइयम्मि तु कते समणो इव सावओ हवइ जम्हा।
एतेण कारणेणं बहुसो सामाइयं कुज्जा ॥ २२ ॥

[८५. 'सव्वं' ति भाणिऊणं विरती खलु जस्स सव्विया णत्थि।
सो सव्वविरतिवाई चुक्कइ देसं च सव्वं च ॥ २३ ॥

[सु. ८६. सामाइयवयस्स अइयारपणगं]

[८६. सामाइयस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणितव्वा, न समाचरितव्वा, तं जहा – मणदुप्पणिहाणे १ वइदुप्पणिहाणे[2] २ कायदुप्पणिहाणे ३ सामाइयस्स[3] सति[4]अकरणता ४ सामाइयस्स अणवट्ठितस्स करणता ५ चेवं[5] ॥ २४ ॥

[सु. ८७–८८. देसावगासियवयस्स सरूवं अइयारपणगं च]

[८७. दिसिव्वयगहियस्स दिसापरिमाणस्स पइदिणं परिमाणकरणं देसावगासियं[6] ॥ २५ ॥

[८८. देसावगासियस्स समणोवासएणं इमे पंचऽतियारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा–आणयणप्पओगे[7] १ पेसवणप्पओगे २ सद्दाणुवाए ३ रूवाणुवाए ४ बहिया पोग्गलपक्खेवे ५ ॥ २६ ॥

[सु. ८९–९०. पोसहोववासवयस्स भेयचउक्कं अइयारपणगं च]

[८९. पोसहोववासे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा[8]-आहारपोसहे १ सरीरसक्कारपोसहे २ बंभचेरपोसहे ३ अव्वावारपोसहे ४ ॥ २७ ॥

[९०. पोसहोववासस्स समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा–अप्पडिलेहियदुप्पडिलेहियसेज्जा[9]संथारए १ अप्पम[10]-

---

१. वेयंता मु० आ० ॥ २. वायादुप्प° जे० ॥ ३. सामातिय° चू० ॥ ४. स्मृत्यकरणमित्यर्थः ॥ ५. 'चेव' इति आ० मु० नास्ति ॥ ६. °गासियं नाम ॥ आ० ॥ ७. आणवण° मु० आ०। असणुण्णपयोगे पेसव° चूपा० ॥ ८. °हा–सरीरपोसहो १ अव्वावारपोसहो २ बंभचेरपोसहो ३ आहारपोसहो ४ ॥ चू० ॥ ९. °सिज्जा° मु० आ० ॥ १०. अपम° मु० आ० ॥

ज्जियदुप्पमज्जियसेज्जासंथारए[1] २ अप्पडिलेहियदुप्पडिलेहियउच्चार-पासवणभूमी[2] ३ अपमज्जियदुपमज्जियउच्चार-पासवणभूमी[3][4] ४ पोसहोववासस्स सम्मं अणणुपालणया ५ ॥ २८ ॥

[सु. ९१–९२. अतिहिसंविभागवयस्स सरूवं अइयारपणगं च]

[९१. अतिहिसंविभागो[5] नाम नायागयाणं कप्पणिज्जाणं अन्न-पाणाईणं दव्वाणं देस-काल-सद्धा-सक्कारकमजुयं पराए भत्तीए आयाणुग्गहबुद्धीए संजयाणं दाणं ॥ २९ ॥ ५

९२. अतिहिसंविभागस्स समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा–सच्चित्तनिक्खेवणया १ सचित्तपिहणया २ कालाइक्कमे ३ परववएसे ४ मच्छरिया[6] य ५ ॥ ३० ॥ १०

[सु. ९३. समणोवासगवयाणं आवकहिय-इत्तरियविभागो]

[९३. एत्थं[7] पुण समणोवासगधम्मे पंचाणुव्वयाइं तिन्नि गुणव्वयाइं आवकहियाइं, चत्तारि सिक्खावयाइं[8] इत्तरियाइं ॥ ३१ ॥

[सु. ९४. सम्मत्तस्स पाहण्णं अणुव्वयाइपालणापरूवणा य]

[९४. एतस्स पुण समणोवासगधम्मस्स मूलवत्थुं सम्मत्तं[9]। तं निसग्गेण वा अधिगमेण[10] वा[11]। पंचातिचारविसुद्धं[12][13], अणुव्वय-गुणव्वयाइं च[14], अभिग्गहा [? सुद्धा[15]] अन्ने[16] य पडिमादओ विसेसकरणजोगा[17], अपच्छिमा[18] मारणंतिया संलेहणाझोसणारा[19]-हणया[20] ॥ ३२ ॥ १५

१. °सिज्जा° मु० आ० ॥ २. °भूमीओ ३ अ° मु० ॥ ३. अप्पमज्जियदुप्पम° मु० आ० ॥ ४. °भूमीओ ४ पो° मु० ॥ ५. अहासंविभागो चू० ॥ ६. मच्छरियता य चू० ॥ ७. इत्थं मु० ॥ ८. सिक्खापयवयाइं हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारी पाठः तथाच हवृ०–"शिक्षापदव्रतानीति शिक्षा–अभ्यासस्तस्याः पदानि–स्थानानि तान्येव व्रतानि शिक्षापदव्रतानि" ॥ ९. °म्मत्तं, तं जहा–तं निस° मु० आ० । °म्मत्तं। तं दुविहं—निस° चू० ॥ १०. अभिग° मु० आ० ॥ ११. "भवतीति क्रिया" हवृ० ॥ १२. पंच अईयार° मु० आ० ॥ १३. "अनुपालनीयमिति शेषः" हवृ० ॥ १४. "अनुपालनीयानि" हवृ० । 'च' इति आ० नास्ति ॥ १५. "शुद्धाः–भङ्गाद्यतिचाररहिता एवानुपालनीयाः" हवृ० ॥ १६. अन्ने वि पडि° मु० । अन्ने (य) अणेगा पडि° आ० ॥ १७. "सम्यक् परिपालनीयाः" हवृ० ॥ १८. "अपश्चिमा मारणान्तिकी संलेखना-जोषणाराधना च, अतिचाररहिता सम्यक् पालनीयेत्यध्याहारः।……चशब्दः समुच्चयार्थः" हवृ० ॥ १९. °णाझूस° मु० । °णाझुस° आ० ॥ २०. °राहणा य इति हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारी पाठः ॥

[सु. ९५. संलेहणाए अइयारपणगं]

[९५. इमीए समणोवासएणं इमे पंचऽइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—इहलोगासंसप्पओगे १ परलोगासंसप्पओगे २ जीवियासंसप्पओगे ३ मरणासंसप्प[1]ओगे ४ [2]कामभोगासंसप्पओगे ५ ॥ ३३ ॥]

[सु. ९६–१०५. [3]दसविहपच्चक्खाणसुत्ताणि]

[4]९६. सू[5]रे उग्गए णमोक्कारसहितं पच्चक्खाति चउव्विहं पि आहारं असणं पाणं [6]खाइमं साइमं अन्नत्थ[7]ऽणाभोगेणं सहसाकारेणं वोसिर[8]ति ॥ ३४ ॥

९७. पोरु[9]सिं पच्चक्खा[10]ति उग्गते सूरे चउव्विहं पि आहारं असणं ४[11]अन्नत्थऽणाभोगेणं [12]सहसाकारेणं [13]पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साधुवयणेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ३५ ॥

---

१. °प्पओगे भोगासंस° हवृ०, तथाच हवृ०—"भोगाशंसाप्रयोगः—जन्मान्तरे चक्रवर्ती स्याम्, वासुदेवो महामण्डलिकः सुभगः स्वरूपवान् चेत्यर्थः" ॥ २. "कामभोगासंसा जहा बंभदत्तेण कयं" चू० ॥ ३. ९६ तः १०५ पर्यन्तेषु सूत्रेषु तत्तत्प्रत्याख्याननामनिर्देशपूर्वकं तत्तत्प्रत्याख्यानगताकारनिर्देश एव प्राधान्येनाभिप्रेतः। अतस्तत्तत्प्रत्याख्यानग्रहणविधिरन्यत्रावलोकनीयः ॥ ४. आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्यनुसारेणास्य षष्ठस्य प्रत्याख्यानाध्ययनस्य प्रारम्भोऽतः सूत्रादेवास्ति; चूर्णि-वृत्त्योर्निर्देशश्च क्रमेणेत्थम्—"णामणिप्फन्नो गतो। पच्चक्खाणादीणि पयाणि। सुत्तालावगनिप्फन्नो सुत्ताणुगमो य सुत्तफासियनिज्जुत्ती य एगतओ णिज्जंति, तत्थ सुत्ताणुगमे 'संघिया य०' सिलोगो। संघितासुत्तं—णमोक्कारं पच्चक्खाति, सूरे उट्ठिए चउव्विहं पि" आवश्यकसूत्रचूर्णिः पृ० ३१२-१३ ऋ० के०। "गतो नामनिष्पन्नो निक्षेपः, साम्प्रतं सूत्रालापकनिष्पन्नस्य निक्षेपस्यावसरः, स च सूत्रे सति भवति। सूत्रं चानुगमे, स च द्विधा—सूत्रानुगमो निर्युक्त्यनुगमश्च। तत्र निर्युक्त्यनुगमस्त्रिविधः, तद्यथा—निक्षेपनिर्युक्त्यनुगम उपोद्घातनिर्युक्त्यनुगमः सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्त्यनुगमश्चेति। तत्र निक्षेपनिर्युक्त्यनुगमोऽनुगतो वक्ष्यते च; उपोद्घातनिर्युक्त्यनुगमस्त्वाभ्यां द्वारगाथाभ्यामवगन्तव्यः, तद्यथा—'उद्देसे णिद्देसे य'० इत्यादि, 'किं कतिविध'मित्यादि; सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्त्यनुगमस्तु सूत्रे सति भवति। सूत्रं च सूत्रानुगम इति, स चावसरप्राप्त एव।·········तत्रेदं सूत्रम्—सूरे उग्गए णमो°" आवश्यकसूत्रहरिभद्रीयवृत्तिः प० ८४९, आगमोदय० ॥ ५. सूत्रस्यास्य चूर्णिगत आदिभागोऽनन्तरगतायां चतुर्थटिप्पण्यां द्रष्टव्यः ॥ ६. खातिमं सातिमं चू० ॥ ७. °त्थ अणा° आ० ॥ ८. वोसिरामि मु० आ० ॥ ९. पोरिसिं पच्चक्खामि उग्ग° जे० ॥ १०. °क्खाति सूरे उट्ठिते चउ° चू०। °क्खाति सूरे उग्गए चउ° पञ्चवस्तुकटीकायाम् ॥ ११. चतुःसंख्याद्योतकेनानेनाङ्केन 'पाणं खाइमं साइमं' इति ज्ञेयम् ॥ १२. सहसक्कारे° जे०। सहसागारे° आ० पञ्चवस्तुकटीकायां च ॥ १३. पच्छन्नेणं दिसा° चू० ॥

९८. सूरे[1] उग्गते पुरिमड्ढं पच्चक्खाति, चउव्विहं पि आहारं, असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थऽणाभोगेणं सहसाकारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साधुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ३६ ॥

९९. एगासणं[2] पच्चक्खाति, चउव्विहं पि आहारं, असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थ[3]ऽणाभोगेणं सहसाकारेणं[4] सागारियागारेणं आउंटण[5]-पसारेणं गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ३७ ॥

१००. एगट्ठाणं पच्चक्खाति, चउव्विहं पि आहारं, असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं सागारियागारेणं गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ३८ ॥

१०१. आयंबिलं[6] पच्चक्खाइ, अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं उक्खित्तविवेगेणं गिहत्थसंसट्ठेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ३९ ॥

१०२. सूरे[7] उग्गए अभत्तट्ठं पच्चक्खाइ, चउव्विहं पि आहारं, असणं पाणं[8] खाइमं साइमं अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ४० ॥

---

१. आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्ति-पञ्चाशकटीकास्वस्य सूत्रस्य प्रतीकमात्रमस्ति, अत्र तत्कृतनिर्देशानुसारेण संकलय्येदं सूत्रं लिखितमस्ति ॥ २. एगासणमित्यादि। अन्नत्थ° हवृ० मु० आ० जे०, नवरं मु० प्रतौ एक्कासण° इति, तथा जे० प्रतौ 'पच्चक्खाति' पदानन्तरं 'तं च' इत्यधिकः पाठोऽस्ति ॥ ३. °त्थ अणा° आ० ॥ ४. सहसकारे° चू०। सहसागारे° आ० ॥ ५. आउट्टण° पञ्चवस्तुकवृत्तौ ॥ ६. सूत्रमिदं पञ्चाशकटीकातोऽक्षरशो लिखितमस्ति। आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योः सूत्रस्यास्य पदानां निर्देशोऽस्ति ॥ ७. सूत्रमिदं पञ्चाशकटीकानुसारेण लिखितमत्र। आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योरत्रेत्थं निर्देशोऽस्ति—"इयाणिं अभत्तट्ठो। तस्स पंच आगारा—अणाभोग सहसक्कारा पारिट्ठावणिया महत्तरग समाहि त्ति" आवश्यकसूत्रचूर्णिः पृ० ३१९, ऋ० के०। "सूरे उग्गतेत्यादि। तस्स पंच आगारा—अणाभोग० सहसा० पारि० महत्तरा० सव्वसमाधि० त्ति" आवश्यकसूत्रहरिभद्रीयवृत्तिः प० ८५३, आगमोदय० ॥ ८. "जति तिविधस्स पच्चक्खाति तो विगिंचणिया कप्पति। जति चतुव्विधस्स पच्चक्खातं पाणगं च णत्थि ण वट्टति। जदि पुण पाणगं पि उव्वरितं ताधे से कप्पति। जदि तिविधस्स पच्चक्खाति ताहे से पाणगस्स छ आगारा—लेवाडेण वा अलेवाडेण वा अच्छेण वा बहलेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरति" चू० हवृ०। "यदा तु पौरुषी-पुरिमार्द्ध-एकाशनक-अभक्तार्थानां प्रत्याख्यानं त्रिविधाहारस्य प्रतिपद्यते तदा पानकमाश्रित्य षडाकारान् करोतीत्याह—'छप्पाणे' षडाकारा भवन्ति, पानके—पानकाहारे। ते चैते—लेवाडेण वा अलेवाडेण वा अच्छेण वा बहलेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरइ" पञ्चाशकटीका प० ९३ ॥

१०३. [१] दिवसचरिमं[1] पच्चक्खाइ, अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ।

[२] भवचरिमं पच्चक्खाइ, अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ४१ ॥

५ १०४[2]. अभिग्गहं पच्चक्खाइ, अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं चोलपट्टा[3]-गारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ४२ ॥

१०५. निव्विगइयं[4] पच्चक्खाइ, अण्णत्थऽणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं गिहत्थसंसट्ठेणं उक्खित्तविवेगेणं[5] पडुच्चमक्खिएणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागा-रेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ ४३ ॥

१० [॥ छट्ठं पच्चक्खाणऽज्झयणं समत्तं ॥ ६ ॥]

[॥ आवस्सयसुत्तं समत्तं ॥]

---

१. आवश्यकचूर्णौ प्रथमं भवचरिमप्रत्याख्यानं तत्पश्चाद् दिवसचरिमप्रत्याख्यानं सूचितमस्ति। आवश्यकसूत्रहरिभद्रीयवृत्ति-पञ्चाशकटीकानुसारेणात्र चरिमप्रत्याख्यानक्रमो ज्ञेयः ॥ २. १०३-४-सूत्रपदानि आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्ति-पञ्चाशकटीकानिर्देशानुसारेण सङ्कलितान्यत्र ॥ ३. "अभिग्गहेसु वाउडत्तणं कोइ पच्चक्खाति तस्स पंच—अणाभोग० सहसा० चोलपट्टागार० महत्तरा० सव्वसमाधि०। सेसेसु चोलपट्टागारो णत्थि" हवृ० ॥ ४. सूत्रमिदं पञ्चाशकटीकातोऽक्षरश आदृतमत्र। आवश्यकसूत्रचूर्णि-हरिभद्रीयवृत्त्योराकारसंख्यानिरूपणपूर्वकं निर्विकृतिप्रत्याख्यानं सूचितमत्र ॥ ५. "द्रवाणां विकृतिविशेषाणामष्टावेवाकारा भवन्ति, उत्क्षिप्तविवेको भवति" हवृ० ॥

१. पढमं परिसिट्ठ

दसवेयालियसुत्तस्स सुत्ताणुक्कमो

[* एतादृक्फुल्लिकाविशिष्टानि सूत्राणि गद्यपाठात्मकानि ज्ञेयानि]

२. बिइयं परिसिट्ठं

दसवेयालियसुत्तंतग्गयाणं सद्दाणमणुक्कमो

[* एतादृक्फुल्लिकाङ्किताः शब्दा धातवो ज्ञेयाः, तदधश्च–एतादृक्चिह्नाङ्कितास्तत्तद्धातुप्रयोगरूपा ज्ञेयाः। 'अम्ह-इम-एय-किं-ज-त-तुम्ह' एतेषां सर्वनाम्नामधः–एतादृक्चिह्नाङ्कितानि तत्तत्सर्वनाम्नां विभक्तिरूपाणि ज्ञेयानि]

सद्दो सुत्तंकाइ

३. तइयं परिसिट्ठं

दसवेयालियसुत्तंतग्गयाणं विसेसनामाणमणुक्कमो

४. चउत्थं परिसिट्ठं

उत्तरज्झयणसुत्तस्स सुत्ताणुक्कमो

[अत्र सूचना प्रथमपरिशिष्टवद् ज्ञेया]

५. पंचमं परिसिट्ठं

उत्तरज्झयणसुत्तंतग्गयाणं सद्दाणमणुक्कमो

[अ सूचना द्वितीयपरिशिष्टवद् ज्ञेया]

सद्दो — सुत्तंकाइ

सद्दो — सुत्तंकाइ

सद्दो — सुत्तंकाइ

सद्दो — सुत्तंकाइ

६. छट्ठं परिसिट्ठं

उत्तरज्झयणसुत्तंतग्गयाणं विसेसनामाणमणुक्कमो

७. सत्तमं परिसिट्ठं

आवस्सयसुत्तस्स सुत्ताणुक्कमो

[अत्र सूचना प्रथमपरिशिष्टवद् ज्ञेया]

८. अट्ठमं परिसिट्ठं

आवस्सयसुत्तंतग्गयाणं सद्दाणमणुक्कमो

[अत्र सूचना द्वितीयपरिशिष्टवद् ज्ञेया]

९. नवमं परिसिट्ठं

आवस्सयसुत्तंतग्गयाणं विसेसनामाणमणुकमो

विसेसनाम	किं ?	सुत्तंकाइ
अजिय	तीर्थकरः	४, ३९
अणंत	,,	५, ४०
अभिणंदण	,,	४, ३९
अर	,,	६, ४१
अरिट्ठनेमि	,,	५६
आयारपकप्प	जैनागमः	२६
उज्जिंत	पर्वतः	५६
उसभ	तीर्थकरः	४, २७, ३९
एरवय	क्षेत्रम्	४७
कप्प	जैनागमः	२६
कुंथु	तीर्थकरः	६, ४१
गाहा	सूत्रकृदङ्गसूत्रस्याध्ययनम्	२६
चंदप्पह	तीर्थकरः	४, ३९
णायज्झयण	जैनागमः	२६
दसा	,,	२६
धम्म	तीर्थकरः	५, ४०
धायइ	खण्डः	४७
नमि	तीर्थकरः	६, ४१
पउमप्पह	,,	४, ३९
पास	,,	६, ४१
पुक्खर	द्वीपः	४७
पुप्फदंत	तीर्थकरः	५, ४०
भरह	क्षेत्रम्	४७
मल्लि	तीर्थकरः	६, ४१
महावीर	,,	२७, ५४
मुणिसुव्वय	,,	६, ४१
रिट्ठनेमि	,,	६, ४१
वद्धमाण	,,	६, ४१, ५५
ववहार	जैनागमः	२६
वासुपुज्ज	तीर्थकरः	५, ४०
विदेह	क्षेत्रम्	४७
विमल	तीर्थकरः	५, ४०
संति	,,	५, ४०
संभव	,,	४, ३९
सीयल	,,	५, ४०
सुपास	,,	४, ३९
सुमइ	,,	४, ३९
सुमति	,,	पृ० ३३४ टि० ४
सुविधि	,,	,, टि० ६
सुविहि	,,	५, ४०
सूयगड	जैनागमः	२६
सेज्जंस	तीर्थकरः	५, ४०

वुड्ढिपत्तयं

९४ पत्रस्य १ पङ्क्तिसमागतस्य	'समरेव' इत्यस्य 'सम एव' इत्यर्थो ज्ञेयः।
९७ ,, १९ ,,	'सूत्रादर्शेषु।' इत्यस्यानन्तरं 'मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः।' इत्यनुसन्धेयम्।
१०२ ,, ३१ ,,	'भवति' इत्यस्यानन्तरं '...अथवा अदट्ठुमेव त्ति प्राकृतत्वाद् अद्रष्टैव जायते।' इत्यनुसन्धेयम्।
१०७ ,, ३ ,,	'सपुज्जाणं' इत्यस्य 'सत्पूज्यानाम्' इत्यर्थो ज्ञेयः।
११२ ,, १३ ,,	'अणेगवासानउया' इत्यस्य "अनेकवर्षनयुतानि, 'स्वरोऽन्योऽन्यस्य' इति प्राकृतलक्षणात् सकाराकारदीर्घत्वम्" इति पाइयटीकाव्याख्या।
१२३ ,, ७-८ ,,	'कोहं' इत्यादिनपुंसकलिङ्गिपदकदम्बकस्य विषये 'सर्वत्र सूत्रत्वाद् नपा निर्देशः।' इति पाइयटीकाव्याख्या।
१४७ ,, १७ ,,	'सूत्रादर्शेषु' इत्यस्यानन्तरं 'पाटीपा० च' इत्यनुसन्धेयम्।
१४९ ,, २४ ,,	'भुञ्जा पाटी०' इत्यस्यानन्तरं 'भुञ्ज त्ति अन्तर्भावितण्यर्थत्वाद् भोजिताः' इति पाइयटीकाव्याख्यापाठोऽनुसन्धेयः।
१६९ ,, ८ ,,	'संते' इत्यस्य 'सतः' इति पाइयटीकाव्याख्या, 'श्रान्तान्' इति नेमिचन्द्रीयटीकाव्याख्या।
१८६ ,, १८ ,,	'इत्यर्थः।' इत्यस्यानन्तरं 'अणिएयणे–पाटीपा०।' इत्यनुसन्धेयम्।
१९२ ,, १० ,,	'मए णायमणायं वा' इत्यस्य स्थाने 'तारिसं रोगमावण्णे' इति पाठभेदनिर्देशः पाइयटीकायाम्।
२५२ ,, ६ ,,	'अनियट्टिपडिवन्ने य' इत्यस्य स्थाने 'पडिवन्ननिव्वुई य' इति पाठभेदनिर्देशः पाइयटीकायाम्।
२५४ ,, ९ ,,	"पावासवनिरोहं' इत्यस्य 'पावे कम्मे वेरे'–इत्यादिवचनात् 'कर्माश्रवनिरोधम्' इति पाइयटीकाव्याख्या।
२८८ ,, ५ ,,	'नीयावत्ती' पाठस्थाने 'नीयावित्ती' इति पाठः पा० ने० पाटी० नेटी०।

सुद्धिपत्तयं

पत्तस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीय
६	२५	हाटी०	हाटीपा०
१२	२२	अ चू०	अचू०
१३	१०	तालियंटण	तालियंटेण
१४	५	तुंयट्टंतं	तुंयट्टंतं
,,	१४	निसिएज्जा°	निसिएज्जा
१६	२३	१० कि	१० किं
१७	२५	गच्छइ	°गच्छइ
१८	१५	चूर्णिद्वय–ह°	चूर्णिद्वय-ह°
२१	२२	अणुण्णावित्तु	अणुण्णवित्तु
२४	२६	°चूर्णि वृ°	°चूर्णि-वृ°
२५	शीर्षके	°ऽज्झयण	°ऽज्झयणे
,,	२६	खं०	वृ०
२६	१२	उदगम्भि	उदगम्मि
३४	२४	स चित्तं	सचित्तं
३५	२३	अचू	अचू०
३८	५	नाय°	नाय°
,,	८	°ज्जगुणवं	°ज्ज गुणवं
३९	१०	आयार-गो°	आयारगो°
४०	४	तं	ते
४४	२६	°पाठभेद	°पाठभेद-
४५	१९	सूत्रकृदङ्ग°	सूत्रकृदङ्ग°
४८	२५	२९	१९
५३	१२	अणुवीई	अणुवीइ
५५	७	सया	सिया
५६	१	तणरुं°	तण-रुं°
५८	२	सुंयलाभे	सुंय-लाभे
५९	२६	ख ४	खं ४
६०	५	आयारप°	आयार-प°
६३	६	अणतं°	अणंत°
,,	२३	ला	खं
,,	२४	,,	,,
,,	,,	केवल	केवलं
६४	२७	खं०	खं
६६	२३	जे	जे०

पत्तस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
७०	२	नाण १ मेगग्गचित्तो २	नाणमेगग्गचित्तो १–२
७१	२	सो	सो[3]
७४	१७	गए	°गए
७९	१८	आसमो-तेवो°	आसमो–तवो°
,,	,,	नाव	नाम
९१	६	सिद्धे	सिद्धे
९२	१७	[२४]कांसवेणं [२५०]पं°	कासवेणं [२५]पं°
,,	३०	२५	२४
९४	१	समरे व	समरेव
,,	२०	क्खंहु	हुक्खं
९५	१६	मणसीकरे	मणसी करे
९९	२६	सं१ सं०	सं१सं०
१०१	शीर्षके	चाउगिरंज्जं	चाउरंगिज्जं
१०५	,,	°मरणिज्ज	°मरणिज्जं
१०५	२२	°ळपइ	°प्पइ
११२	७	आउपरि°	आउ परि°
,,	१३	अणगेवासा°	अणेगवासा°
,,	२२	आउव°	आउ व°
११४	१९	विना।	विना पाटी० च।
११७	३०	ने० नेटी०।	ने० नेटी० पाटीपा०।
१२९	१५	परिजरइ	परिजूरइ
१३०	१९	ह०।	ह० पाटी०।
,,	२५	°ऽविगा	°ऽविगा°
१३१	१	बुद्धे	बुद्धे
१३५	१९	°महिउज्झेज्ज	°महिज्जेज्ज
१३७	शीर्षके	अज्झयण	अज्झयणं
१३७	५	खजाई	खज्जइ
१३९	११	°वाहु अ°	°वाहुअ°
१४०	१९	च	व
१४१	शीर्षके	हरिएसिज्ज	हरिएसिज्जं
,,	१०	कहिं सि	कहिंसि
,,	११	[२]इच्छामु	[२२]इच्छामु
,,	२०	शुवः	शुचः
१४४	१२	वित्त°	चित्त°
,,	२६	चित्त°	वित्त°
,,	२६ २७	नेटी० पाटीपा०॥	नेटी० विना। 'वित्तधणोववेयं' पाटी०, 'चित्तधणोववेयं' पाटीपा०॥

पत्तस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
१४५	११	राय !	राय
,,	२६	सोवइ	सोचइ
१४६	७	उवणिज्जइ	उवणिज्जई
१४८	२५	°लोपः ॥	°लोपः" पाटी० ॥
१५१	११	जहेव	जहेह
१५२	२	सुह	सुहं
१५९	१०	सेविज्जा[१]	सेविज्जां[१]
,,	१२	सवमाणस्स	सेवमाणस्स
१६१	११	°कीलियं[२]	°कीलियं[२५]
१६३	शीर्षके	अज्ज्ञयणं	अज्झयणं
१७०	५	भयवं वाहराह	भयवं ! वाहराहि
,,	२१	पाटी० ॥	पाटी० । 'वाहराह मे' सं १ ॥
१८०	२०	पाटी० ॥	पाटीमु०, पाटी० प्राचीनादर्शे तु मूलवाचनानुसार्येवावतरणमस्ति ॥
१८५	१२	आहं°रित्तु	आ[१]हं°रित्तु
,,	१९	°पितरा	°पितरौ
१८७	शीर्षके	अज्झयण	अज्झयणं
१८८	४	°पुत्तिज्ज	°पुत्तिज्जं
१८९	२	वीसइम	वीसइमं
,,	,,	अज्झयण	अज्झयणं
१९४	१९	पोली'	'पोली'
,,	२८	आकारः ॥	आकारः" पाटीपा० ॥
१९७	२५	पाटी० च ॥	पाटी० च, मूलस्थः पाठः पाइयटीकायां पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥
१९८	२७	शापा० ॥	शापा० पाटीपा० ॥
२०२	२	विभसिओ	विभूसिओ
२०४	२१	इयं	°इयं
२०५	१	अ सोह[१]	अह सो[१]
,,	२०	°भोगाः"	°भोगाः (? गौ)"
,,	२१	रहनेमी	रहनेमी (मिं)
२२२	१९	°श्लोनिकर्णये	°श्लोकनिर्णये
२२३	२६	वेयसः	वेदसः
२२४	९	[१५]तसपाणे	तसपाणे
२३१	४	छट्ठा	छट्ठी
,,	२०	°विरावन°	°विशोधन°
,,	२१	ला२ ॥	ला२ । 'पाणिपाणपसज्जणं' पाटीपा० ॥
२३८	२	माक्ख°	मोक्ख°

पत्तस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
२४७	२४	अंतकि°	अणंतकि°
२४८	१९	नेटी० नेटी०	नेटी०, नेटी०
,,	२०	°लिखितादर्शेषु	०लिखितसूत्रादर्शेषु
२५७	२०	१२. °गस्स°	१२. '°गप्पभावगं' पाटी०। °गस्स°
२६०	१	इत्तरिय म°	इत्तरिय-म°
२६३	शीर्षके	अज्झयण	अज्झयणं
२६५	,,	,,	,,
२७१	१७	°त्तईसं	° त्तई सं
२७२	शीर्षके	११७४	१२७४
२८०	२३	°णाऽऽसुं पाटी०, °णासो	'°णाऽऽसुं' तथा '°णासो'
२८२	२३	तमं० त्रम् च सूत्रं	तमं च सूत्रम्
,,	२५	°लोपत् सप्तविपाम्	°लोपात् सप्तविधम्
२८८	४	परिणम	परिणमे
२९०	२४	ततः" ॥	ततः" पाटी० ॥
३१८	२४	नोपलभ्यते	नोपलभ्येते
३१९	२२	सं	सं०
३३३	२४	४८५–१ ॥	४८५–१, आगमोदय० ॥
३३४	२०	चू० म० ॥	चू० ॥
३३८	२५	मले	भूले
३४४	२७	°काध्ययने	°काध्ययने
३४७	१८	अट्ठिनेमिं	अरिट्ठनेमिं
,,	२३	सदास°	सदा स°
३५०	२७	°वृत्त्योः ॥	°वृत्त्योः, आवश्यकसूत्रदीपिकायां व्याख्यातमिद सूत्रम् ॥
३५४	५	णस्त्थि	णत्थि
३५७	११	विवगेणं	विवेगेणं
३५९	१	परिसिट्ठ	परिसिट्ठं

*

पत्तस्स	विभागस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
३३६	१	२८	मंट्टिया°	मट्टिया°
३७६	२	३२	२८६	३, २८६, ३२४
४१७	२	५	फलमंधु	फलमंथु
४४०	१	१६	स्वलङ्कृता	स्त्रलङ्कृता
,,	,,	२८	सुद्धांगणि	सुद्धागणि
४४८	२	२५	लद्धुं	लद्धुं

पत्त-	विभागस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
४९५	२	११	आह पृ०	आह ७९५, पृ०
,,	,,	१४	९५	९५, ७३४
,,	,,	१६	३८४, ९३५,	३८४, ७७७, ९३५,
५७६	१	३७	°प्रकार;	°प्रकारः
६०९	१	१७	वरत्तिय	वेरत्तिय
६२३	२	३७	सुट्ठ	सुट्ठु
,,	,,	३८	*	* सुण

